ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 68/18/2015
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2015 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 17 ވަނަ ޖަލްސާ
17 ނޮވެންބަރު 2015
(އަންގާރަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 09:02
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 23:54

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 31 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރު ން .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.17/3/2015/
4. ރި ޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
-4.1 މިއަދު ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް. 11:00 ގައި ސުލޫކު ކޮމިޓީ، ކޮމިޓީ ކޮޓަރި
11:00 .3 ގައި 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ދިރާސާކުރައްވާ ކޮމިޓީ، ކޮމިޓީ ކޮޓަރި 1.
5. އިބްތިދާޢީ ބަހުސް .
1

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5، އިބްތިދާޢީ ބަހުސް.
2016 -5.1 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުން. ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދަވަން
ފުރުޞަތުއެރުވުމުގެ ކުރިން އިއްޔެ ވެސް ދަންނަވާލި ގޮތަށް މިއަދު ވެސް ވޯޓަކަށް ދަންނަވާލަން އެބައޮތް. މިއަދު ވެސް
ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަން. މީގެ ހިނދުކޮޅެއް ކުރިން މަޖިލީހުގެ
ބައެއް ދިމަދިމާއިން ކަރަންޓު ދިއުމާ ގުޅިގެން މީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސާވަރގައި ވެސް މައްސަލަތަކެއް އުޅޭތީ
ވޯޓުނެގުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ޓެކްނިކަލް މައްސަލަ ދިމާވެފައި ވާތީ، ކުޑަ ހިނދުކޮޅެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހޭދަކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި ހިނގާ ވަގުތުކޮޅަށް ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ފަރާތްޕުޅުން ދީލަތި މާފަކަށް އެދެމުން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންތައް ކުރިއަށްގެންދާނެ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވާލަން. ހަމަ މީގައި އަދި
ދަތިތަކެއް އުޅޭތީވެ، މި ޓެކްނިކަލް މައްސަލަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ލައިވްކުރުމުގަޔާއި އަދި މި ކަންތައްތަކުގައި ވެސް
މި ދިމާވި ކަރަންޓުގެ ސަބަބުން ދަތިތަކެއް އެބަ ދިމާވޭ. އެހެންވީމާ، މި ވަގުތު އަޅުގަ ނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަން ޙައްލުވިހާ އަވަހަކަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މެސެޖު
ފޮނުވާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 09:12 އިން 11:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساّلم عليكم. މިއަދުގެ ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން ކަމަށް. ދިމާވި؛ ކަރަންޓު ކެނޑުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވި ޓެކްނިކަލް
މައްސަލަ މި ވަގުތު މި ވަނީ ޙައްލުވެފަ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހުން ނިހާޔަތަށް މާފަށް އެދެން. އެޖެންޑާ
އައިޓަމު 5ގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަން މި އޮތީ. 2016 -5.1 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް
ކުރިއަށް ގެންދެވުން. ބަހުސާ ގުޅޭގޮތުން ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް ވޯޓަކަށް ދަންނަވާލުމުގެ މަރުޙަލާއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުއްޓާލިއިރު އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ޓަކައި ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް
އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުމަށް ދަންނަވަން.
2

ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް
އެދިވަޑައިގެން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ޖަލްސާގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަ އި ނިމެންދެން
ހުސްވަގުތަށް ވެސް ތަންދެމުން ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 49
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 24
ޖުމްލަ: 47
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 49. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު
ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 24. ޖުމުލަ؛ 47. އެހެންކަމުން، 2016 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމަށް އެދިވަޑައިގެން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް ޖަލްސާގައި
ތިއްބެވި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަ އި ނިމެންދެން ހުސްވަގުތަށް ވެސް ތަންދެމުން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު
އިތުރުކުރުމަށް ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ. އެޖެންޑާ އައިޓަމު
3

5.1ގެ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު މި
ކުރިމަތިލަނީ. އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ލިސްޓުން އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނަން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު
މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ال ساّلم عليكم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، މިއަދަކީ ވަރަށް އުފާވެރި، އަދި މި ސަރުކާރުގެ ދެ
އަހަރު ފުރިގެންދާ ދުވަސް ކަމަށް ވީއިރު، މިހާތަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުށަހެޅިގެންދާ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓު ކަމުގައި
ދަންނަވަން. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް މިހާތަނަށް ހުށަހެޅިގެންދާ އެންމެ ބޮޑު ، އެންމެ ގިނަ މަޝްރޫޢު
ހިމެނިގެންދާ ބަޖެޓުކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އާދެ، 27.4 ބިލިއަނުގެ ބަޖެޓުގައި ޑެފިސިޓުވާނެ ކަމަށް މި
ބެލެވެނީ 3 ބިލިއަން ވަރު ގާތްގަ ނޑަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައިވާވަރަށް
ފައިސާ ލިބިއްޖެ ނަމަ، ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ކުޑަވެގެންދިއުމަކީ ގާތް ކަމެއް، އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އަދި ހުރި
ޕްރޮޖެކްޓުތައް، ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށް ނުގެންދެވުނު ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ޑެފިސިޓް ކުޑަވެގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ބޭފުޅުން ވާހަކަދެއްކި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، މި ބަޖެޓަކީ
ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ދަންނަވަން ކެރޭ. އާދެ، އައި.އެމް.އެފް، ވޯލްޑް ބޭންކު ، މި
ތަންތަނުން މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖެއާ ދޭތެރޭގައި ތަފާތު ކަންބޮޑުވުން އޮތް ނަމަވެސް ، މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އެ
ބޭފުޅުންނަށް ހައިރާންކަން ލިބިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެއީ ކުރު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި މިހާ
ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އައިކަން އެއީ ދުނިޔެ މިކަމާ ހައިރާންވާވަ ރުގެ ކަމެއް. މިއީ ރައީސް
ޔާމީންގެ ހަރުދަނާ އިޤްތިޞާދުގެ ދަށުން، ހަރުދަނާ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ގެންނެވި މުހިއްމު، ރަނގަޅު ބަދަލެއްކަން
މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އިންތިޒާރުކުރަން އެމް.ޑީ.ޕީގެ؛ އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައިނޯރިޓީ
ލީޑަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް މި ބަޖެޓާ މެދު ވިދާޅުވަނީ ކީކޭތޯ ބަލަން. އެކަމުގެ އުއްމީދު އަޅު ގަ ނޑުމެން
އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ތަނުގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ބޭބޭފުޅުންނަށް ބަލާއިރުގައި މިހާތަނަށް ވެސް ބަޖެޓާ
ބެހޭ ގޮތުން އެންމެ ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް ފާއިތުވި އަޅުގަ ނޑުގެ ހަޔާތުގައި ދެއްކެވި ބޭފުޅަކީ އެއީ. އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކުގައި ، އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު މި ބަޖެޓަށް އިންސާފުކޮށްދެއްވައި
ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ސާފު ސީދާ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނާ
ހިއްސާކުރައްވާނެ ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ގަބޫލު؛ މިތާނގައި ތަންތަނުން
އައިސް ތިބި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އެހެން މި ދެންނެވީ ދެރަކޮށްލާކަށް ނޫން. ބައެއް ބޭފުޅުން، ބައެއް
އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅުން، ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ބައެއް ދާއިރާތަކުން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ބަޖެޓު
4

އެތެރެ ނުބައްލަވައި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާކަން އެއީ ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އިއްޔެގައި މިތާނގައި
ވާހަކަދެއްކެވި އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް، ބަޖެޓަކީ އެއިން ވާނުވާ ނޭނގޭ ހާލަތުގައި
ވާހަކަފުޅުދައްކައި، އެއީ ވަރަށް ދެރަވާންޖެހޭ ކަމެއް. އެ ކަމަނާގެ ދާއިރާއަށް، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ދާއިރާއަށް
110 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
ސަރުކާރު ހިންގާ ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކަށް 30 މިލި އަން ނެތް ދާއިރާތައް ވެސް
ހުއްޓައި، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅެއްގެ ދާއިރާއަށް މިވަރުގެ އަދަދެއް އޮވެ ، މި ބަޖެޓާ ދެކޮޅަށް
ވާހަކަދެއްކެވީތީވެ ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަން. ޙަޤީޤަތް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް.
ބޭނުންތެރި ކަމެއް. އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، މި ބަޖެޓާ މެދުގައި އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު ، މި ބަޖެޓުން
ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހާމަކޮށްދެއްވުމަކީ މުހިއްމު ކަމެކޭ. އެއީ ސާފު ސީދާ މަޢުލޫމާތު
ރައްޔިތުންނާ ހިއްސާކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އަދި ސަރުކާރުން ގެނެސްދީފައި ހުރި ކުރިއެރުން ރައް ޔިތުންނާ
ހަމައަށް ގެންސްދިނުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އަދި ސަރުކާރުން ގެނެސްދީފައި ހުރި ކުރިއެރުން ރައްޔިތުންނާ
ހަމައަށް ގެނެސްދިނުމަކީ ވެސް މުހިއްމު ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމާހިނގާ! ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި ހިނގާފައި ހުރި
ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި އަދި ރައީސް މައުމޫންގެ ދައުރުން ފެށިގެން ދިވެހިރާއްޖެ
ހާސިލުކުރަމުން އައި ލަ ނޑުދަ ނޑިތަކަށް ބަލާއިރުގައި ، މިއަދާ ހަމައަށް އައިސްފައި ހުރި ކުރިއެރުންތަކަށް ބަލާއިރުގައި
އައިސްފައި ހުރި ކުރިއެރުންތަކަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އާދެ، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު، އަދި (އޭ.ޖީ) އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ލަފާ އަޅުގަ ނޑުމެން
ހޯދިން. އެ ބޭފުޅުންގެ ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަން ހޯދަމުން ދިޔައިން. އެ ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓާ މެދުގައި އުއްމީދުތަކެއް
ކުރެއްވި. މި ބަޖެޓަށް ތަޢުރީފްކުރެއްވި. މިއިން އެނގޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މިއިން އެނގޭ ކަމަކީ މި ބަޖެޓުގައި ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހުރި އެހެން ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާއިރު، އާމްދަނީ
ހޯދުމަށް ހުރި ކަންތައްތަކަކީ މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދީގެން، އަދި ބަޖެޓުގައި
އެކުލަވައިލާފައި ހުރި ކަންތައް ތަކުގެ ތެރެއިން އާމްދަނީ ލިބެންހުރި ކަންތައްތަކުގެ ބޭނުންވާ އާމްދަނީ ލިބިއްޖެ ނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އުފާވެރި ކަންތައްތަކެއް؛ އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޑެފިސިޓް އެތައް ބިލިއަނެއް
ކުޑަވެގެންދާނެ ކަމަކީ އެއީ ޝައްކެއް އުފެދޭ ކަމެއް ނޫން. އާދެ، އާއްމު ގޮތެއްގައި ސިޔާސީ ގޮތުން މި ތަނުގައި
ބައެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ 3 އަހަރުގެ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަދެއްކުނު ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މިއަދު އެ
ވާހަކަ މާ ބޮޑަށް ދައްކަން ބޭނުމެއް ނޫން. އެ ވާހަކަ ދައްކަން ބޭނުންނުވަނީ އެކަން ވެސް ނިމުމަކަށް އަންނަންޖެހޭ
އެބަ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ވެސް ކޮށްދީފައި ހުރި ރަނގަޅު ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ މަދުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދެއްކި
ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ގިނައިން ވެސް ދައްކަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އޭރުގައި ވެސް ކޮށްފައި ހުރި
5

ރަނގަޅު ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ބަލައިގަންނަންޖެހޭ. ބަލައިގަންނަން އަޅު ގަ ނޑުމެން. އެހެންނަމަވެސް،
އޭރުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ދަރަނިވެރިވެގެންދިޔައީ، ޑެފިސިޓްވެގެންދިޔަ މިންވަރު ބޮޑުވެގެންދިޔައީ ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭރު
ލިބޭ އާމްދަނީ މަދުވީމަ ކަމަށް ވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި އާމްދަނީ، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ
އިތުރުވެގެންދަނީ އޭރުގައި ވެސް ނެންގެވި ރަނގަޅު ޑިސިޝަނެއްގެ ސަބަބުން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ.
ޓެކްސްގެ ނިޒާމަށް ގެނައި ހެޔޮ ބަދަލަކީ، އެއީ އޭރުގައި ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ގެނައި ބަދަލެއް. އެ ބަދަލާ
އެކުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދަނީ އިތުރުވަމުން. ހަމަ އެއާ އެކުގައި ރައީސް ޔާމީން ވަޑައިގެންފައި މުހިއްމު ހެޔޮ
ބަދަލުތަކެއް ގެނައިކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ބަޖެޓު ދެކޮޅުޖެއްސިގެންދާކަމުގެ އެންމެ ބޮޑު ޙަޤީޤަތަކީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް މާޒީން ޢިބްރަތް ހާސިލުކޮށްގެން ކަންތައްތައް ކުރާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ދާނީ ކުރިއަށް. އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާނީ ރަނގަޅު ފާލު.
ރަނގަޅު މިސްރާބަށް. އެ މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ފެނިގެންދާކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ
ކަމެއް. އާދެ، ރައީސް ޔާމީން ގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން މިއަދު ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައިސްފައި އޮތް ކުރިއެރުމަކީ
މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ކުރިން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިހެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަށް ތަޢުރީފްކޮށް، އެ
މަނިކުފާނަށް ޝުކުރާއި މުބާރިކްބާދީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވަންޖެހޭ ވަގުތެއް. އާދެ، މި ވާހަކަތައް މިހެން
ދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މިހާރު މި ދާ ސްޕީޑުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކުރިއަށްދިއުމުގެ ޖާގައާއި ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ، ރައީސް ޔާމީންގެ މި ދައުރު
ނިމޭއިރުގައި ، އަދި އެ މަނިކުފާނުގެ ދެވަނަ ދައުރު ނިމޭއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ބޮޑުވެފައިވާ
ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއްގެ ޙައްލު އެ މަނިކުފާނު ގެނެސްދެއްވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ގިނައިން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ،
ނަރުދަމާގެ ވާހަކައާއި ސާފުބޯފެނުގެ ވާހަކައާ. މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޮޑުވެފައި ހުރި ކަންތައްތައް.
ބަނދަރުގެ ކަންތައްތަކަކީ ބޮޑުވެފައި ހުރި މައްސަލަތައް. މި މައްސަލަތައް އެ މަނިކުފާނުގެ ފުރަތަމަ ދައުރު
ނިމޭއިރުގައި ބޮޑު ބައެއް ހާސިލުވެ، އަދި ދެވަނަ ދައުރެއް ފުރިހަމަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިއްޖެ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ އަސާސީ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް އެ މަނިކުފާނު ފުލްފިލްކޮށްދެއްވާނެކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑު
ދޭން މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް. އެއީ 100% ޔަޤީން ކަމެއް. އެ މަނިކުފާނު އެކަން ކުރައްވާނެ. މިހާރު މި ދާ
ސްޕީޑަށް ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑު އަބަދުވެސް ދަންނަވަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮންމެ ދިވެހި
ރައްޔިތެއްގެ ޖީބުގައި ވީ.އައި.ޕީ ކާޑެއް އޮންނާނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އައި.ޑީކާޑު. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި
އޮތް ވީ.އައި.ޕީ ކާޑު. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުލިބެނީ ކޮންޚިދުމަތެއްތޯ އޭގެން. އެހެންވީމާ، މި ޚިދުމަތް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ލިބިގެން މި ދަނީ، ޚިދުމަތް ލިބިގެންދަނީ ސަރުކާރުގެ ހަރުދަނާ އިޤްތިޞާދުގެ ސަބަބުން.
ހަރުދަނާ ނިޒާމުގެ ސަބަބުން. މި ކަންތައްތައް މިހެން ވެގެންދާއިރުގައި އޭރެއްގައި ހުންނަ ވެރިޔަކަށް ސަނާކިޔަނީކީ
6

ނޫން. ތަޢުރީފުކުރަނީކީ ނޫން. ޙައްޤުބަސް ބުނުމަކީ އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކު ކުރައްވަންޖެހޭނެ
ކަމެއް. އެގޮތުން މި ދަންނަވަނީ، ރައީސް ޔާމީން ގެންނެވި އިޞްލާޙީ ބަދަލުތަކަށް އެ މަނިކުފާނަށް އައްސަރިބަހާއި
ސާބަސް ދަންނަވަމޭ. އާދެ، ބަލަމާހިނގާ މިއަދު އައިއްސަ ހުރި ކުރިއެރުންތައް. 65 އަހަރު ގެ ކޮންމެ މީހަކަށް މިއަދު
5 ހާސް ރުފިޔާ ލިބިގެން އެބަދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރަށެއްގައި މިއަދު ފާމަސީއެއް
އެބަހުރި. ހުސްނުވާ އާސަންދަ އެ ދެނީ ނަމަކަށް ނޫން. އާސަންދަ މިއަދު ލިބިގެން އެބަ ދޭ. ކޮންމެ މީހަކަށް ހުސްނުވާ
އާސަންދަ ލިމިޓެއް ނެތި ލިބިގެން އެބަދޭ. ކުރިން ކިޔަނީ 1 ލައްކަ ރުފިޔާ. 1 ލައްކަ ރުފިޔާއެއް ނޫން މިހާރު
ލިބޭނީކީ. ލިމިޓެއް ނެތި މިހާރު ލިބެމުން އެބަދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ
މިއަދު އެކި ކަހަލަ ސްޕެޝަލިސްޓުން ފޮނުވައިގެން، އެ މީހުންނަށް ރަށްރަށުގައި ތިބެގެން ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެއްކޭނެ
މުހިންމު ރަނގަޅު ވަސީލަތްތަކެއް ސަރުކާރުން ވަނީ ޤާއިމުކޮށްދީފަ. މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެޕްރިޝިއޭޓު ކޮށް، މިކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިގަނެ، މިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަޢުރީފުކޮށް، މިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުކުރުވެރިވާންޖެހޭނެ.
މިކަން ކުރައްވާނެކަމާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑު ދެކޮޅެއް ނުހަދަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް އެ
ވާހަކަ ދުލުން ވިދާޅުވާން ބޭނުންނުވިޔަސް، އޭ ގެ ޙަޤީޤަތް ގަބޫލުކުރައްވާ ކަމަށް. އެހެންވެގެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
ބޭނުންވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ތާއީދު، އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެހީތެރިކަން
ނިހާޔަތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވޭ. މަގުމަތި ހަލަބޮލިކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ބޮއި ކޮޓުކުރަން ގޮވާލުމުގެ ބަދަލުގައި
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހެވާއި ލާބަޔަށް މަސައްކަތްކޮށްދިނުމަކީ މުހިއް މު ކަމެއް. ތި ބޭފުޅުން ތިކަން ކޮށްފައި، މާދަމާ މިތަނަށް
ވެރިކަމަށް އައިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އެކަން ކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ ތި ބޭފުޅުންނަކަށް ސަރުކާރެއް ނުހިންގޭނެ. މި
5 އަހަރު ތެރޭގައި ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ ފުރުޞަތާއި ޖާގަ އެމް.ޑީ.ޕީން ދެއްވަންޖެހޭނެ. ނުދީފި ކަމަށް ވަންޏާ ތި
ބޭފުޅުން ވެސް އެ ކަންތައްތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. މާ ނުބައިކޮށް އެ ކަންތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ. ޤައުމަކާ ދޭތެރޭ އަޅުގަނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭނެ ފުންކޮށް، ޤައުމު
އިޤްތިޞާދު ފުނޑާލެވޭ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްކޮށްގެނެއް ނުވާނެ. ކޮންމެ ވަގުތަކު
ވެސް އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ ޤައުމުގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ޓަކައި. މިކަ ން މިގޮތަށް ނުކުރެވޭތީވެ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިއަދު މި އޮތް ނުތަނަވަސްކަމަކާއި ކަންބޮޑުވުމެއް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ މި ދެންނެވި ކަންތައްތައް ހާސިލުވެގެންދާނެ ކަމަށް. މި ދެންނެވި ކަންތައްތަކަށް ޙައްލު ލިބިގެންދާނެ
ކަމަށް. އަދި ހަމައެހެންމެ، ދެތިންހަތަރު ބަހެއް ދަންނަވައިލާފައި އޭގެފަހުގައި ނިންމައިލާނަން. އޭގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން ބޭނުން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް އެބައޮތް. ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ހިންގުން
ވަރަށް ބޮޑަށް ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ބޭނުންވޭ، ސަރުކާރުގެ ހިއްސާވާ 100%
ކުންފުނިތައް މެދުވެރިކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން މިހިރި 9.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މި
7

ބަޖެޓުން ރާއްޖެތެރޭގެ މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ ފައިސާ ވަންނާނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް. މިއީ މުހިއްމު
ކަމެއް. މިތާ މި ހުންނަ ކުޑަދޮރުން ފުންމާލައިގެން ވަކި ކުންފުނިތަކެއް އައިސް އެ މީހުންނަށް، ބޭރު ކުންފުނިތައް
އައިސް އެ މީހުންނަށް މި ޕްރޮޖެކްޓްސް ދީފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މި ވަންނަ އާމްދަނީ ދައުލަތަށް ވަންނަ އަދަދު
ކުޑަވެގެންދާނެ. އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ ރިޒަރވް ދަށްވެގެންދާނެ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ، ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް
އެނގޭ ޙަޤީޤަތެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، މިކަން ނުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ، ފެނަކަ ކޯޕަރޭޝަން، މި
ތަންތަން ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ އެބަ. ސްޓޭޓް ޓްރޭޑިންގ އޮގަނައި ޒޭޝަން، އަޅުގަ ނޑުމެން ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ތަންތަން މިހާރަށް ވުރެ ސްޕީޑު ހަލުވިކޮށް، އެ ތަންތަނަށް
ފެސިލިޓީޒް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާއިމުކޮށްދޭންޖެހޭ އެބަ. އަދި ހަމަ އެމް.އާރް.ޑީ.ސީ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭ މިއަދު
ސިލޯނުގެ ކުންފުންޏަކަށް ދީގެން، ކުންފުންޏަކަށް ދީގެން ރާއްޖޭގައި މި ހަދަން ހުރި ހުރިހާ މަގުތައް ހަދާކަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭ މިއަދު ފަޅުތަކާއި ބަނދަރުތައް ހަދާކަށް ހޯގާޑް ކިޔާ ކުންފުންޏަކަށް ދޭކަށް. ނުޖެހޭ
އެއްގޮތަކަށްވެސް. މިކަން ކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން މިއަދު އެ ބަހުރި ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގަ އި. މި ވަސީލަތްތައް
ސަރުކާރުން ޤާއިމުކޮށްދޭށޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ. އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު
ބަލާ ކޮމިޓީގައި. އަޅުގަ ނޑުމެން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހާޒިކުރާނަން. ޖަވާބުދާރީކުރުވާނަން މި ފެށޭ އަހަރުގެ ތެރޭގައި
މި ނޫން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުޑަދޮރުން ވަދެގެން ނާޖާއިޒު ގޮތުގައި، ކޮރަޕްޝަނަށް
މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ދީފި ކަމަށް ވަންޏާ. މިއީ ދޭ އިންޒާރެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ ފާރަވެރިވަން
ސަރުކާރުން ކުރާ ކަންތަކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ؛ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާނެ ސަރުކާރު ވިދާޅުވާހާ ގޮތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން؛ އާނ. ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްބަހެއް ނުވަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްބަހެއް ނުވަން. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއްބަސްނުވާކަން މިއަދު އޮންނާނީ ސާބިތު ވެސް ކޮށްދީފަ. ފަހުން ގެނައި ބަދަލުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުނުކުރާ
ބަދަލުތައް. އެކަން؛ އެ ބަދަލުތައް ވެގެންދިޔައީ ޒަހަރަކަށްކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު އެނގޭ. ނަން ކިޔާކަށް،
ވަކިވަކި ގޮތަކަށް މި ވާހަކަދެއްކުމުގެ މާނައެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި ވާހަކަ. މީގެން ނަގާނެ
މާނައެއް ނަންގަވާ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވި އުނދަގުލާއި ނޮހޮރުއްޕާނާއި ތުރާތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާންޖެހުނީ
އެ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން ނުވިސްނާ ކަންތައް ކުރީމަ. މުސްތަޤުބަލުގައި ރައީސް ޔާމީން ކުރައް ވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ވިސްނުމާ އެކުގަ އި. އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭނީ ހެޔޮ ނަސޭހަތް އަބަދުވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް. އެކަން އެގޮތަށް ނުކުރެއްވުނީމަ
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކުރިމަތިވިހާ ގޮންޖެހުންތަކަކާއި ނޮހޮރުއްޕާނެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިލާންޖެހުނީ.
އެގޮތަށް އެކަން ވުމުގެ ފުރުޞަތާއި ޖާގަ اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ދޭކަށް ނެތިން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުމާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޚިޔާލާ އެކުގައި ރައީސް ޔާމީން ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަ ވާ ކަމަށް ވަންޏާ
އުޖާލާ މުސްތަޤްބަލެއް އެ މަނިކުފާނަށް އަބަދުވެސް އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތީގައި ދެމިތިބެވޭތޯ
8

އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ވެސް އިތުރަށް
ހަރުދަނާވެގެންދާނެ. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެތެރޭގެ ހަމަނުޖެހުން ވެސް ކުޑަވެގެންދާނެ. އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން
ކަންބޮޑުވާ ކަން ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޙައްލު ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރަން. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓް
ކޮމިޓީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލު ގެނެސް ދޭން އަޅުގަ ނޑުމެން ރައީސް
ޔާމީނާ މަޝްވަރާކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ގެންނަ މަޝްވަރާތަކާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގެނެސްދޭ ރަނގަޅު
ކަންތައްތައް ބަލައިގަންނަން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އެއްކޮޅަށް ވޯޓުދެއްވަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް
ކޮށްގެން އެމް.ޑީ.ޕން ބޭނުންވާ ކަންތައް ބަޖެޓު ގައި ހިމެނިދިނީމަ ވޯޓުނުލާ ފިލާނީކީ ނޫން. އެހެން ހަދައިގެންނުވާނެ.
އެހެން ނުހައްދަވާ! އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާއާ އެކުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ހަރަކާތްތެރިވާ ނަމަ، މި
ތަނުން ފެންނާނެ ވަރަށް ރީތި މިސާލެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ދުވަހަކު ވެސް ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކާ
މައްސަލައެއް ދިމަލެއް ނުވޭ. ޒުވާބުކުރާކަށްނުޖެހޭ. އެހެންވެ މި ދެންނެވީ ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުރިމަތިލަމާހިނގާށޭ. ނުތަނަވަސްކަމެއް ހުންނާނެ. ހިތްހަމަނުޖެހޭ ކަންތައްތައް ހުންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މާމިނގިލީ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އަދި އެމް.ޑީ.އޭގެ ލީޑަރު ވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ލީޑަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެކުގައި އެއް ޓީމެއްގައި މަސައްކަތްކުރާ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖެ މިހާރު މި ފެންނަ ކުރިއެރުމަށް ވުރެ މާ ބޮޑު
ކުރިއެރުންތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމުން ފެނިގެންދާނެ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޔަކު
ތަޅާ ކަމަށް ވަންޏާ، އަނިޔާކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ހަށިފޮޅާލަން ބައެއް ފަހަރު އެއްލާ އަތް ގޮސް ޖެހޭނެ މުޞްތަފާބެ
ގައި ގައި ވެސް. އެ އުސޫލުން ވާ ކަންތައްތައް ވެފައި ހުރީ. އެކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކުރެވިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނާއި އެމް.ޑީ.ޕީއާ އެ އްވެސް މައްސަލައެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަދައްކަން ތިބޭއިރު ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފަހަތުން ދާ މަންޒަރު ފެންނާނެ. އެ ރަހުމަތްތެރިކަމާއި ގާތްކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަބަދުވެސް އޮވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އެކުގައި އެއް ޓީމެއް ގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ
ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުކުރަން. އެކަން ކުރެވޭ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު މިއަށްވުރެ މާ އުޖާލާ މުސްތަޤްބަލެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިޤްތިޞާދުގެ ތެރެއިން ފެނިގެންދާނެ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ ހަމަ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް، ދެރަވެ ހިތާމަޔާއެކު ދަންނަވަންޖެހޭ ވާހަކައެއް، އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ބޭރު ޤައުމު؛ ރާއްޖެއިން
ބޭރުގައި ތިބި މީހުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފަތުރުވެރިން ނައުމަށް ގޮވަ އިލާ މައްސަލައަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ޙައްލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް އާދޭހާ އެކު މި ދަންނަވަނީ، ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި
ދަންނަވަނީ، އެކަން ކުރާ މީހުންނާ ގުޅުމެއް އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަން ތި ބޭފުޅުން ކުށްވެރިކުރައްވާށޭ. އެ
ބޭފުޅުން ކައިރީ ބުނާށޭ ތިކަން ނުކުރާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް މުހިއްމޭ. އެހެންވީމާ،
މިގޮތުގެ މަތީން ކުރިއަށްދެވޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރުމަކީ މުހިއްމު. ނިންމައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ
9

ވާހަކައެއް ނުދައްކަން. ދާއިރާގެ ވާހަކަދެއްކުން އެހާ މުހިއްމެއް ނޫން. އެއީ އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ތިބެނީ އަބަދުވެސް
ހިނިތުންވުމާއި ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކު ގައި. ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ޙައްލު މި ސަރުކާރުން ހޯއްދަވައިދެއްވާފައި
ހުރީ. އެހެންވީމާ، ބުރުނީ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުން ވަނީ ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި ، ބުރުނީ ރައްޔިތުންގެ
ކަންބޮޑުވުން ؛ އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި ހުރި ކަންތައްތައް ހުރީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައޭ. އަދި ވިލުފުއްޓަށް ވެސް
ދަންނަވަން ބޭނުން، ވިލުފުށީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ބަޖެޓު ގެ ތެރެއިން ހުރީ ހަމަޖެހިފައޭ. މަޑިފުށީ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، މަޑިފުށީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ވެސް ހުރީ ބަޖެޓް ތެރެއިން
ހަމަޖެހިފައޭ. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލުމުގެ ކުރިންވެސް މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެއްވައިގެން
މަޖިލީހުގެ ރައީސް ތި ދައްކަވާ ރީތި ނަމޫނާ، އަދި ތި ދެއްވާ ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި
ޚާއްޞަކޮށް އަމީންޢާއްމު ތި ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތަށް، މިއަދު ސިސްޓަމުތައް މައްސަލަޖެހުނީމަ ވެސް ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތާ އެކު ބޭރަށް ވަޑައިނުގެން މިތާ އިނދެ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފުރުޞަތު ހޯއްދަވައިދެއްވަން ކޮށްދެއްވި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީއަށް.
މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމެރިކާގެ އޮބާމާގެ ކެބިނެޓުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ސެކްރެޓަރީ ޑަންކަން
ވިދާޅުވަނީ ، ބަޖެޓަކީ ހަމައެކަނި ހިސާބު އަކުރުތަކެއް ނޫން ކަމަށް. ބަޖެޓު ދައްކުވައިދެނީ އެ ބައެއްގެ ވެލިއުސް ނުވަތަ
އެ ބަޔަކު އަގުވަޒަންކުރާ ކަންކަން ކަމަށް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅައިދެއްވަމުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ޢަބްދުاله ޖިހާދު ބަޖެޓަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައި ވަނީ، މި ބަޖެޓަކީ އުފާފާގަތިކަމުގެ ކުރިބޯށިތަކާ ހަމައަށް
މި ޤައުމު ވާސިލުކޮށްދީ، ކޮން މެ ރައްޔިތެއްގެ މޫނުމައްޗަށް ހިނިތުން ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ފަށާލަމުން ވެސް ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ، މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ރައްޔިތުންގެ މޫނުމައްޗަށް ހަމަގައިމު
ވެސް ހިނިތުން ގެނެސްދޭނޭ އެމް.ޑީޕީން މައްޗަންގޮޅީ އުތުރުގައި ޖަނަރަވަރީ ގޭގައި ހަދާފައި އެހެރަ ބޮޑު ބިޔަ
ފްލެޓުތަކުން މައްޗަންގޮޅީ އުތުރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިވާޔަވަހިކަމަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ޙައްލެއް މި ސަރުކާރުން
ގެނެސްދެއްވައިފި ކަމަށް ވަންޏާ. އަދި ހެދި ނިމިގެންދާއިރު، ކުރިން ސަރުކާރުން ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފައިވާ ގޮތަށް، އެ
ފްލެޓުގެ ތެރޭގައި މައްޗަންގޮޅީ އުތުރުގެ ޒުވާނުނަށް، ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ހެދިފައިވާ ނަމަ، އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އެ
ވަޢުދުތައް ފުއްދިފައިވާ ނަމަ، ހަމަގައިމު ވެސް މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ރައްޔިތުންނަށް ހިނިތުން ލިބިގެންދާނެ. އެކަމަކު،
10

ހިނިތުން ލިބިދާނެކަމުގެ ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މިހާރު މި ސަރުކާރުން ތިންވަނަ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަމުންދާއިރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން މި ތިބީ ޝައްކެއްގަ އި. އެހެން މި ދަންނަވާލަނީ، ސަރުކާރު ވުޖޫދަށް އައީ އެ ބޭފުޅުން
ވަޑައިގެން އޭރު ވަޢުދުތަކެއް ވެގެން. ބެޔަސް، ނުބެޔަސް 10000 ރުފިޔާ މަސްވެރިންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި.
8000 ރުފިޔާ ދަ ނޑުވެރިންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. ރިސޯޓުގަ އި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ރިސޯޓުން ހިއްސާ
ލިބޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. އަންހެނުންނަށް ގޭގައި ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރާނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ހޯދައިދެއްވައި،
އަންހެހުންނަށް އާމްދަނީ އެ ގޮތަށް ގޭގައި ތިބެގެން ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯއްދަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. ކޮންމެ
ޢާއިލާއަކަށް ޑްކޮޓަރެކޭ ވިދާޅުވި. އަލަތު ކައިވެންޏާ އެކު ފްލެޓުގެ ތަޅުދަ ނޑީގެ ވާހަކަ ވެސް ހަމަ ވިދާޅުވި. ރާއްޖެއިން
ތެޔޮ ނަގާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. ޔޫތު ސިޓީއެއް ހައްދަވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. އަދި 94 ހާސް ވަޒީފާ ވެސް ދެއްވާނެ
ކަމަށް ވިދާޅުވި. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ހަމަ މަސްވެރިން މިއަދު ވެސް މި ތިބީ ހަމަ ބެޔަސް،
ނުބެޔަސް އެ 10000 ރުފިޔާ ލިބޭނެކަމުގެ އުއްމީދެއްގައި. ދަ ނޑިވެރިން ތިބީ އެ 8000 ރުފިޔާގެ އުއްމީދުގައި. ރިސޯޓު
ވޯކަރުން އެ ތިބީ ، އެ މީހުންނަށް އެ ރިސޯޓުގެ ހި އްސާ ލިބޭނެކަމުގެ ފުރުޞަތު މި ސަރުކާރުން ހޯދައިދެއްވާނެކަމުގެ
އުއްމީދުގައި. އަންހެނުން އެ ތިބީ، ގޭގައި ތިބެގެން މަސައްކަތްކޮށްގެން އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބޭނެކަމުގެ
ހަމަ އުއްމީދުގައި. ކޮންމެ ޢާއިލާއަކުން ޑޮކްޓަރަކަށް ހަމަ އިންތިޒާރުކުރަމުންދަނީ. އަލަތު ކައިވެންޏާ އެކު ފްލެޓަށް
މިދިޔަ ދެ އަހަރު ތެރޭގައި އަދި ނުލިބި ތިބި މީހުންނަށް ތި ބޭފުޅުން ތި ވިދާޅުވާ ފްލެޓުތައް އެޅިގެން ނަމަވެސް،
ކޮންމެވެސްއިރަކުން އެ މީހުންނަށް އެ ފްލެޓުގެ ތަޅުދަ ނޑި ވެސް ލިބޭނެކަމު ގެ އުއްމީދުގައި ތިބީ. ރާއްޖެއިން ތެޔޮނަގާނެ
ކަމަށް މިނިސްޓަރު ޝައިނީ އިރުއިރުކޮޅަކާ ވިދާޅުވަމުންދާއިރު ، މިހާރު އެންމެ ފަހުން ރައީސް ޔާމީން ވިދާޅުވީ، ކްރޫޑު
އޮއިލް ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާ އިން ގެންނަވައިގެން ސިންގަޕޫރުގައި ސާފުކުރައްވައިގެން އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ގެންދަވާ ވާހަކަ.
އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އެކަހަލަ ކަމެއް ވެސް ފެންނަމުންނުދޭ. ޔޫތު ސިޓީގެ ވާހަކަ ދައްކަވާއިރު 2016 ވަނަ އަހަރުގަ އި
އޮތީ، ހުޅުމާލޭގަ އި ޔޫތު ސިޓީ ހަދާ ތަނުގައި ބަނދަރުހައްދަވާނެ ވާހަކަ. ނުވަތަ އެތާނގައި ގާ ޖައްސައްވާނެ ވާހަކަ.
94 ހާސް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުގައި ވެސް ހަމަ ރައްޔިތުން ހަމަ އަދިވެސް އުއްމީދުގައި ތިބީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދަނީ ސަރުކާރުން ކުރައްވަން ބޭނުންފުޅު ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ކުރައްވާ ތަން. ސަރުކާރުން
މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޙުކުމްކުރައްވަން ބޭނުންވީމަ 21 ދުވަސް ތެރޭގައި ދަޢުވާކުރައްވައި، ޙުކުމްކުރައްވަ އި ގެންދެވީ.
ސަރުކާރުން އެންމެ ކުޑަވެގެން ؛ އެންމެ ފަހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަކީ މިނިވަން
މުއައްސަސާ އެއް ގެ ގޮތުގައި ޤާ ނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވިފައިވާ ބޭފުޅަކަށް ވާއިރު ، 2 ޖެހިއިރު މި ތާ މި މަޖިލީހަށް
ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިގެން 5 ޖެހިއިރު އޭނައަށް ޖަވާބުދާރީވާން ފުރުޞަތުދެއްވައި ، 11 ޖެހިއިރު މަޖިލިސް ވެސް
ބައްވަވައި ، އޭނާ ވަކިކުރައްވައި ގެންދެވި ތަން. ވީމާ، މިގޮތަށް މިހާ ރާސްޓަސްހެން ކަންކުރެއްވޭނެ ސަރުކާރަކަށް
ވާއިރު ، ސަރުކާރު ބޭނުންފުޅު ނަމަ، މި ދެ އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ހަމަގައިމު ވެސް މި ކަންކަން ކުރެއްވާނެކަން އެއީ
11

ޝައްކެއް ވެސް ނެތް ކަމެއް. އާދެ! ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު ، ސަރުކާރުން ވަޢުދު ފުއްދާ
ވާހަކައާ އި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާ ކަންކަން ކުރައްވާ ވާހަކަތައް ދައްކާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ މީގެކުރިން މި
ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް ހަމަ ބަލައިލަންޖެހޭ. 2013 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވައި
2014 އާއި 15ގައި ބަޖެޓު ވާހަކަ ދައްކަވަމުން، 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ޑެފިސިޓިވީ ކީއްވެކަން ވިދާޅުވަމުން
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ ، 2013 ގައި ބަޖެޓު ފާސްކުރިއިރު މަޖިލީހުން އެތައް ބައިވަރު ބަދަލުތަކެއް ގެނެ އްސަ
ވާތީ ކަމަށް ބަޖެޓު ޑެފިސިޓުވެގެން ، 1.6 ބިލިއަން ލިބޭނެ ކަމަށް ވިސްނާވަޑައިގެންފައި އޮތްއިރު 1.3 އިން ބަޖެޓު
ޑެފިސިޓުވެ ގެންދިޔައީ. ވީމާ، މިކަހަލަ ވާހަކަ ދައްކަވާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ބޭނުންވޭ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރާ ދިމާލަށް
ޖެހިލަން ވެސް. އެމް.ޑީޕީ ސަރުކާރު ވުޖޫގަ އި އެ އޮތް ތިން އަހަރުގައި ހަމަގައިމު ވެސް މި މަޖިލީހުގައި އޮތީކީ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެޖޯރިޓީއެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ މެޖޯރިޓީ އޮވެ، ކޮންމެ
ފަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓު ހުށަހެޅީމާ ބަޖެޓަށް އެތައް ބައިވަރު ބަދަލުތަކެއް ހުށަހަޅައި، ހުށަހަޅާ ބަޖެޓު ނޫން އެހެން
ބަޖެޓެއް ފާސްވެގެންދާ ތަން. އެހެންވީމާ، މިކަން ވެސް އޮތީ އެހެން. އަދި އެހެންމެ، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ
ވާހަކަފުޅު ވާހަކަދައްކަވަމުން ވެސް ވިދާޅުވި؛ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެފައި ވަނީ ، 2007 އިން 2012އާ
ދޭތެރޭގައި، އެއީ ދުނިޔޭގެ ގް ލޯބަލް ފައިނޭންޝަލް ކްރައިސިސްއެއް، ނުވަތަ މުޅި ދުނިޔޭގައި މާލީ ކާރިސާއެއް އުޅުނު
ޒަމާނެއް ކަމަށް. އަދި ޔޫރަޕު ގެ ޑެޓް ކްރައިސިސް ނުވަތަ ޔޫރަޕުގަ އި ވެސް ދަރަނީގެ ބޮޑު ކާރިސާ އެއް އުޅުނު
ޒަމާނެއްކަން. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ހަނދާންކުރަންޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެން، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު ވުޖޫދުގަ އި އޮތްއިރު
ހަމަގައިމު ވެސް މަޖިލީހުގަ އި އޮތީކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެޖޯރިޓީއެއް ނޫން. މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅީމަ ވެސް އެތައް
ބައިވަރު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން ފާސްކުރަނީ. އަދި މީގެއިތުރަށް މުޅި ދުނިޔޭގައި މާލީ ކާރިސާއަކާ އަދި ޔޫރަޕުގެ
ޤައުމުތަކުގެ ޑެޓް ކްރައިސިސް ވެސް އޮތް ދުވަސްކޮޅު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ގައި މަސައްކަތްކުރި ތިން އަހަރަކީ އެ
ދުވަސްކަން، އެއީ މިހާރުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވެސް ވިދާޅުވެފައިވޭ. އެހެންވިޔަސް ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެ ތިން އަހަރު
ފުއްދާފައިވާ ވަޢުދުތަކަށް މި ދަ ނޑިވަޅުގައި ހަމަގައިމު ވެސް ބަލައިލުމަކީ ހަމަ ނެތް ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ހަނދާންކުރަންޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކީއްވެތޯ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަންކޮށްދެއްވި ރައީސް ނަޝީދު ޖަލަށް ލީމަ، އެއީ އެންމެ
މީހަކަށް ވެގެން މީހުން ދައްކާ ވާހަކައެ އް ނޫން. މި ވާހަކަ މި ދައްކަންޖެހެނީ އެ ތިން އަހަރުދުވަހު ރައީސް ނަޝީދު
ރައްޔިތުންނަށް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވައިގެން އެ ކޮށްދެއް ވި ކަންތައްތައް ހަނދާންކޮށް، އަލުން އެއަށް ރުޖޫޢަވާން.
އޯގާތެރި ، ހިތްހޮޔޮ ވެރިކަމެކޭ މި ރާއްޖޭގައި މީހުން ބުނަމުންދިޔައިމަ، އެ އޯގާތެރި ހެޔޮ ވެރިކަމުގައި ފާލާ ދިމާލަށް
ދިއުމަށް ޓަކައި މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކުރާ އުއްމީދުކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވެސް ހަނދާންކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވުޖޫދަށް އައި އިރު މުޅި ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ ސްކޫލުތަކާއި
ކްލާސްތައް ހުރީ ބާވެ، ފެން ފައިބައި، ފާޚާނާތައް ހަލާކުވެފައި، މިހެން ވެފަ. ވީމާ، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަކީ ހަމަގައިމު
12

ވެސް ރާއްޖޭގެ މުސްތަގުބަލު ކަމަށް ބަލައި، އެ ސްކޫލުތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް
މަސައްކަތްކުރެވިފައި ވަނީ. 259 ކްލާސްރޫމް އިމާރާތްކޮށް، 112 ސްކޫލެއް އެއް ދަންފަޅިއަށް ބަދަލުކުރި. ތިން ހާހަށް
ވުރެ ގިނަ ޓީޗަރުންނަށް އިތުރު ތަމްރީން ދެވުނު. ސްކޫލުތައް ހިންގުން ލާމަރުކަޒީ ކުރެވުނު. ރައްޔިތުންނާ ގާތުން
ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ހިންގުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ކުރެވުނު. ސްކޫލުތަކުގައި 29 ވެރިންނަށް މާސްޓަރސް ފެންވަރަށް
މެލޭޝިޔާއިން ކިޔަވައިދީ، އަދި 20 މީހުންނަށް ފުރަތަމަ ޑިގްރީގެ ފެންވަރަށް ވެސް ތަމްރީންދެވިގެންދިޔަ. ޕްރީ ސްކޫލު
ޓީޗަރުން ތަމްރީންކޮށް، އަދި މާލޭގައި ކިޔަވައިދޭ ޓީޗަރުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމުގެ ގޮތުން 82 ފްލެޓު
އިމާރާތްކުރަން ވެސް ފެށުނު. ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރު ، މުޅި ރާއްޖެއަށް އާސަންދަ ވެސް؛ އާސަންދަ އެންމެ
ފުރަތަމައިނުން ފެށިގެންދިޔައީ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރެއްގައި. އަދި އިމަޖެންސީގައި އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް
ގެންދެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ވެސް އާސަންދައިގެ ދަށުން ހަދައިދިން. ސްޕެޝަލިސްޓުން ބެލުމުގެ ދަށުން ތިބެންޖެހޭ
މާބަ ނޑުމީހުންނަށް މަޑުކޮށްލުމަށް މެޓަރނިޓީ ވެއިޓިންގ ރޫމްސް ތަންތަނުގައި ހަދައިދެވުނު، ރީޖަނަލް
ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި ޤާއިމުކުރެވުނު. ހޮސްޕިޓަލްތަކުގައި މެނޭޖްމަންޓް އަދި ފަންނީ ތަޢުލީމުތައް ދެވުނު. ޑޮކްޓަރުންނާއި
ނަރުހުން ދިވެހިންނަށް ހެދުމަށް ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި އެތައް ބައިވަރު ތަމްރީނުތަކެއް ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެވެމުންދިޔަ.
ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ޕްރޮގްރާމެއްގެ ވާހަކަ ފުރަތަމައިނުން ވެސް ދެއްކިގެންދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރުގައި. ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ޕެންޝަނެއް ދޭން ފެށުނު. އެކަނިވެރި މައިންނަށް ޕެންޝަނެއް ދެވުނު.
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ތަހައްމަލުކުރަމުންދިޔަ މީހުންނަށް، އެ މީ ހުންނަށް ހެޔޮ ގޮތެއް ހޯދައިދެވޭތޯ އެ މީހުންނަށް ވެސް
ޕެންޝަން ދެވުނު. ނިއޯނިއޭޓަރ ކެއަރ ޔުނިޓެއް ހެދުނު، ކުޅުދުއްފުއްޓާއި ސ. ހިތަދޫގަ އި. ކުދި ރަށްރަށުގައި އަލަން
ވިހާ ކުދިންނަށް ފޮޓޯތެރަޕީ ދެވޭނެ ގޮތް ޤާ އިމުކުރެވުނު. މިހެންގޮސް 39 ރަށެއްގައި ޓެލެމެޑިސިން، ޑީޓޮކްސިން
ސެންޓަރު ވިލިމާލެއާއި ހިތަދޫގައި. ބޯހިޔާވަހި ކަމަށް 10 ހާސް ހައުސިންގ ޔުނިޓު ޕްލޭންކޮށް 8757 ހައުސިންގ
ޔުނިޓުގެ މަސައްކަތްކުރެވުނު. 2 ހާސް ފްލެޓް އެޅުމަށް ލޯނު ހަމަޖައްސައިދެވުނު. ވެށިފަހި މާލެ ޕްރޮގްރާމުގެ ދަށުން
1500 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އަދި 250 ގޯތި ދޭން ނިންމައި، 50 ގޯތީގެ އެގްރިމެންޓުގައި ވެސް ސޮއިކުރެވިގެންދިޔަ.
ފެނާއި ނަރުދަމާ 17 ރަށެއްގައި އެޅުނު. 3 ރަށެއްގައި ފެނުގެ ޚިދުމަތް ދެވުނު. 72 ރަށެއްގައި ނަރުދަމާ އެޅުމުގެ
މަޝްރޫޢުތައް ފެށުނު. 24 ރަށެއްގައި ފެނުގެ މަސައްކަތް ނިންމުމާ ހިސާބަށް ގެންދެވުނު. އަދި މަގުތައް ހެދުމުގެ
ވާހަކަ ދައްކާއިރު، އައްޑޫ ސިޓީ، ފުވައްމުލައް ، ކުޅުދުއްފުށީ މަގުތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ފެށި، ހެދި، ނިމިގެންދިޔަތައް
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެތަނުން ބައެއް ރަށްރަށުގައި ފެނިގެންދިޔަ. ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު،
80 ރަށެއްގައި ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް އެކިއެކި ހިސާބުގައި ކުރެވެމުންދިޔަ. 52 ރަށެއްގައި ބަނދަރުހެދުނު. 42
މިސްކިތް އެޅުނު. ހުނަރު ޕްރޮގްރާމު، ވެށިފަހި؛ ދެވަނަ ފުރުޞަތު، އެއަރޕޯޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު،އެމް.ޑީ.ޕީ ވުޖޫދަށް
އައި އިރު 5 އެއަރޕޯޓު މުޅި ރާއްޖޭގައި އޮތް އިރު، 3 އެއަ ރޕޯޓެއް ހަދައި، އަދި އިތުރު ދެ އެއަރޕޯޓު ނިންމުމަކާ
13

ހިސާބަށް ދިޔަ ތަނުން ބަޣާވާތުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ވައްޓާލިތަން ފެނިގެންދިޔައީ. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ވާހަކަތައް މިގޮތަށް މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދައްކާއިރު ، މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެބަ ހަނދާންވޭ ތިން އަހަރުދުވަސް
ތެރޭގައި އެމް.ޑީ.ޕީން ހާސިލްކުރި ކަންކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން 13 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ
ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅީމަ އެ ބޮޑުވެގެން ވާހަކަދެއްކިއިރު ، ހާސިލުކުރެވުނު ކަންތައްތައް އެހާމެ ބޮޑު. އެކަމަކު ދެން އައި
ބަޖެޓުތައް ދެ ގުނައަށް ބޮޑުވެގެންދިޔަ އިރު މިއަދު އަދިވެސް ހަމަ މިތިބީ މި ދެންނެވިހެން، ކުރިން ދެންނެވިހެން
ރައްޔިތުން މިތިބީ އެ ބޭފުޅުން ، ނުވަތަ ސަރުކާރު ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދުތައް ފުއްދައިދެއްވާނެކަމުގެ އުއްމީދެއްގައި .
2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ހުށަހެޅުއްވި އިރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ޖިހާދު ވިދާޅުވީ، އެ ބަޖެޓަކީ ސަރުކާރުގެ ވަޢުދު
ފުއްދުމަށާއި ޤައުމުގެ އިޤްތި ޞާދު އަދި ރައްޔިތުންގެ އާއްމު ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް އިސްކަންދެއްވައިގެން ހުށަހެޅުއްވި
ބަޖެޓެއް ކަމަށް. ވިދާޅުވެފަ އި އެގޮތުން ދެއްކެވި ، ސްކޮލަރޝިޕް އަދި ލޯނު ފަންޑުން ފުރުޞަތުތަކެއް އިތުރުކުރައްވާނެ
ކަމަށް. އަދި ސްކޫލުތަކުން ނިމި، މޮޅުވާ ކުދިން މިހާރުވެސް ؛ އިހަށްދުވަހު ވެސް ފެނިގެން ދިޔަ އެސް.ސީ.ސީން ވެސް
އިނާމުދިނުމުގެ ޖަލްސާގައި 25 ކުދިން މުޅި ރާއްޖެއިން އެކެއް ހޯދި ތަން. އެ ކުދިން ވެސް އަދިވެސް އެ ތިބީ އެ
މީހުން އެންމެންނަށް މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރަންދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނެތޯ، ނުލިބޭނެތޯ، ނުވަތަ ގުރުއަތަކުން
ހަމައެކަނި އެއް ކުއްޖެއް، ދެ ކުއްޖަކަށްތޯ ދެވޭނީ ބަލަބަލާ. މިހާހިސާބަށް ފެނިފައި ވަނީ ސްކޫލު ސްކޮލަޝިޕް ގެ
ފަންޑުގެ ވާހަކަ ދައްކަވާއިރު ، ސްކޫލުތަކުން މޮޅުވެގެން ނުކުންނަ ކުދިންނަށް ސަރުކާރުން ވިދާޅުވާ ތަންތަނަށް އެ
މީހުން ލޯނުނަގައިގެން ދާންޖެހެނީ. އެހެނެއް ނޫން. ސްކޮލަރޝިޕެއް ހަމަޖައްސައިދޭ ކަމަށް ވަންޏާ، ނުވަތަ އެ
މީހުންނަށް ލޯނެއް ހަމަޖައްސައިދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މީހުން ކިޔަވައިގެން އައިސް އަނބުރާ ދައްކާނެކަމު ގެ ޔަޤީންކަން
ދިނީމަ ލޯނެއް މި ދެވެނީ. އެހެންވީމާ، އެހެން އެގޮތަށް ލޯނު ދޭއިރު، އެ މީހުން ބޭނުންވާ ޤައުމުތަކަށް ގޮސްގެން، އެ
މީހުންނަށް އެ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދިނުން އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަކީ. ޒުވާނުންގެ ތަމްރީންގެ ހުނަރު
ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގަވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވާއިރު، އަދިވެސް ސަރުކާރުން މި ހުނަރު ޕްރޮގްރާމުގެ ތެރެއިން ލާފައި ވެސް
ހުނަރު ލިބިގެން ނުކުންނަ މީހުންނަށް ވެސް، އެ ވިދާޅުވި 94 ހާސް ވަޒީފާގެ ތެރެއިން އެންމެ ވަޒީފާއެއް ވެސް ލިބޭތޯ
ގިނަ ޒުވާނުން ތިބީ ހަމަ އުއްމީދެއްގައި. ފެނިގެންދަނީ ޒުވާނުން ބާކީވެފައި މި ޤައުމުތެރޭގައި ގިނަވެގެން އުޅޭ ތަން.
ހުސްނުވާ އާސަންދައަށް 2015 ވަނަ އަހަރު 750 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރައްވާފައި އޮތްއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ރައީސް މައުމޫން ވެސް ވިދާޅުވި، ނުކުތް މީހުންނަށް ވުރެ ނުނުކުންނަ މީހުންނޭ މުޒާހަރާއަށް ވެސް ގިނައީ
ވިދާޅުވިހެން، 750 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ހުސްނުވާ އާސަންދަ ވާހަކަ ވިދާޅުވާއިރު، އެކި ހުއްޖަތު ދައްކައި އާސަންދަ؛ ތި
ވިދާޅުވާ އާސްނަދަ ލިބޭ މީހުންނަށް ވުރެ ނުލިބޭ މީހުން ގިނައީ. 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 518 މިލިއަން
ކަރަންޓު ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސާފައި އޮތް ކަމަށް ވިދާޅުވި. އެކަމަކު މި އަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
އަވަށުތެރޭގައި ވެސް އަދި މާލެ ތެރެއިން ވެސް ، އަދި އަތޮޅުތެރެއިން ވެސް ގިނަ ގޭގެއަށް ވަދެލާއިރު، ކަރަންޓު ބިލުތައް
14

ނުދެއްކިގެން ކަރަންޓު ބިލު ފުނިޖެހިފައި ހުއްޓާ މި ފެނިގެންދަނީ. އެ މީހުންގެ އަތްފޯރާފަށަކު ނޫން ކަރަންޓު ބިލު
އަންނައިރު އެ އަދަދުތައް ހުންނަނީ. އެހެންވިޔަސް، އެ މީހުން ކަރަންޓު ބިލު ނުދެއްކިގެން ތިބޭ މަންޒަރު މި
ފެންނަނީ. ވީމާ، ރައްޔިތުންގެ އަތްފޯރާފަށަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި ކަރަންޓު ސަބްސިޑީއޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދައްކަވާއިރު
ވެސް އެ ކަންކަން އޮންނަ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް އަތްނުފޯރާނެ ގޮތަށް އެކަންކަން ކުރެވިފައިވާ ކަމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. ފެނުގެ ސަބްސިޑީ އަށް 48 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވި. އެކަމަކު ހަމަގައިމު
ވެސް މި ރާއްޖޭގެ މި މާލޭގެ ގޭގެއަށް ވަދެލާއިރު، ފެން ބިލުތައް ނުދެއްކިގެން މެންބަރުންގެ ގާތަށް ހިގައި، ދެންވެސް
ތިބި މީހުންގެ ގާތަށް ހިނގާ ތަން މި ފެނިގެންދަނީ. ވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް ދެވިދާނެ 2015
ވަނަ އަހަރަށް ވެސް. 2015 ވަނަ އަހަރު ކުރަން ވިދާޅުވެފައި ހުރި ކަންތައްތައް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ވެސް ހިމަނުއްވާފައި ހުރީ. މާލޭ އިންޓަނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ، ހުޅުމާލޭ ބްރިޖު، ލ. އަތޮޅުގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު،
ހަމަ އެއް ވާހަކައެއް ދެ އަހަރެއްގައި ވެސް ވިދާޅުވެފައި ވާއިރު، ޙަޤިޤަތުގައި މި ރާއްޖެ ؛ މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
ހިނިތުންވާ ފަދަ ވެރިކަމެއް ކޮށްދެއްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމަށް ވަންޏާ މިހާރު މި ސަރުކާރު ތި ގެންގުޅުއްވާ ނޭއް ގާނީ
ގޮތް ހުއްޓާލައްވާފައި، ވަޢުދު ފުއްދައި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތެއް ކޮށްދެއްވަން ވެގެން ނުކުމެވަޑައިގަންނަވަންވީ. ތި
ބޭފުޅުންގެ އެތެރޭގެ ކޯޅުންތައް ، ތި ބޭފުޅުންގެ ކޮރަޕްޝަން ، ތި ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތައް ދައްކާފައި ދެން އެނޫން ކަމެއް
ތި ބޭފުޅުންނަކަށް ކުރައްވާހާ އެއް ނުވޭ. ވީމާ ރީތި ގޮތުގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް މި ދައްކާ ވާހަކަތައް
އައްސަވަ އި، ނުކުމެ ވަޑައިގެން ރައްޔިތުން ހިނިތުންކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތެއް ކުރެވޭތޯ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ސަލީމަށް.
އޭދަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު
މަސައްކަތްކުރާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއާ ބެހޭ ގޮތުން. އަޅުގަ ނޑު ގެ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރު އޭދަފުއްޓަށް ހަމަ އެންމެ
އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގައި ވަނީ ކަންކަން ހިމެނިފަ. އެގޮތުން، މިހާރު ބިން ހިއްކާފައި އޮތް ސަރަހައްދުގެ ބާކީ
ފައިސާ ދެއްކުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބަހުރި. އަދި ތޮށިގަ ނޑު؛ ބޭރު ތޮށިލުމަށް ޓަކައި އަދި އެއްގަމު ތޮށި
މަރާމާތުކުރުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބަހުރި. އަދި އޭގެ އިތުރުން އޭދަފުށީގެ މަގުތައް ހެދުމަށް މިހާރު
15

ކޮންޓްރެކްޓް ހަވާލުކުރައްވާފައިވާ ފަރާތަށް ދޭން ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް ހިމެނިފައި އެބަހުރި. އޭގެއިތުރުން
ހޮސްޕިޓަލުގައި އިތުރު ރޫމުތައް އަޅަ އި ބޮޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެބަހުރި. އަދި ހޮސްޕިޓަލުގެ އެހެނިހެން
ކަންތައްތައް ވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައި އެބަހުރި. ދެން ހަމަ ހިތާދޫއަށް ބަލައިލާއިރު، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
ހިތާދޫގައި ވެސް ފެނުގެ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުން އެބައޮތް. އަދި ބަށިކޯޓެއް އެ ޅުމުގެ ވާހަކަ ވެސް އެބަ އޮތް. ހިތާދޫގައި
އެޑިޔުކޭޝަން ސެންޓަރުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް އޮތް ވާހަކަ ވެސް އެބަ އޮތް. ދެން މީގައި އަޅުގަ ނޑަށް އެންމެ ބޮޑު
މައްސަލައަކަށް އޮތީ މާޅޮހުގެ މައްސަލަ. މާޅޮހަކީ، މިދިޔަ ގާތްގަ ނޑަކަށް 15 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް ހަމަ
ދިވެހި؛ މިދިޔަ ތިން ސަރުކާރުން ވެސް ހަމަ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ގާތްގަ ނޑަކަށް ނުކޮށް އޮތް ރަށެއް. އެ ރަށުގައި
މިދިޔަ؛ މި ހިނގާ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 6.5 މިލިއަ ން ރުފިޔާ ހިމެނިފައި އޮތް.
އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރު އެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާ ގޮތެއް ނުވި. ދެން އަނެއްކާ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅި
ބަޖެޓުގައި ވެސް މި ފައިސާ ހިމެނިފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ،
2016 ވަނަ އަހަރުގައި މި ބަޖެޓުގައި މި ހިމެނިގެން ، 2016 ވަނަ އަހަރު މާޅޮހު ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް
ފެށިގެންދިއުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރާ ކަންތައްތައް. އެއީ މިކަހަލަ އެއްވެސް ކަމެއް މިދިޔަ 15
ވަރަކަށް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރެވިފައި ނެތް ރަށްރަށަށް އިސްކަންދިނުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑުމެން؛ އަޅުގަ ނޑަށް މިއަދު އެންމެ މުހިއްމުވެފައި އޮތް މައްސަލައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ހިތާދޫގައި ނަރުދަމާއި ފެނުގެ ނިޒާމު. އަދި މާޅޮހުގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން. ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް
އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެންމެ މުހިއްމުވެފައި އޮތް ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއިން އެއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް ވަރަށް އާދޭހާ އެކު ދަންނަވަން ސަރުކާރުގައި ވެސް އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަރިހުގައި ވެސް، މި
ކަންކަން މިއަންނަ އަހަރުގައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން، ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެން ބަޖެޓުގެ
މައިގަ ނޑު ބައިތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ދެން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު މި އޮތީ 27.4 ބިލި އަން ރުފިޔާގެ ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް
މިއީ. ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް މި
އޮތީ ބޭރުގެ އެހީއާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ބަލާއިރު ، އެތެރޭގެ އާމްދަނީއާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ބަލާއިރު ،
ގާތްގަ ނޑަކަށް 24 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. މިއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަ އެންމެ އެކަށީގެންވާ
ގޮތުގައި މި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އުއްމީދެއް ނުކުރަން. ދެން އެހެން ނަމަވެސް ކަން ހިނގީ މި
އަހަރު ވެސް ހަމަ އެކަހަލަ ގޮތަކަށް. މި އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ލަފާކުރި އަދަދަކަށް އާމްދަނީއެއް ނުލިބުނު.
ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް ގާތްގަ ނޑަކަށް 3.4 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް މި އަހަރު ވެ ސް ދާނެ ކަމަށް
ލަފާކުރެވޭ. އަދި މިއަންނަ އަހަރު ހަމަ މިހާރު އޮތް ގޮތުން ވެސް ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް 3.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ދާނެ
ކަމަށް ބަޖެޓުން އެބަ ދައްކާ. މިއީ އަސްލުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ނުރައްކާތެރިކަމެއް. އެއީ އަޅުގަ ނޑު މިހެން މި ދަންނަވަނީ،
16

ތަރައްޤީވެގެންވާ ޤައުމެއްގައި ތަރައްޤީ، އަދި ކުރިއަރަމުންދާ ޤައުމެއްގައި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް އެއީ މާ ބޮޑު މައްސަލައެއް
ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ދާއިމީ ގޮތެއްގައި މިކަން ހިނގަމުންދާ ކަމަށް ވަންޏާ މިއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް.
ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ހުއްޓާލަންޖެހޭ. ވަކި ހިސާބަކުން ނުހުއްޓިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ލިބިގެންހިނގައިދާނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން މި އަހަރު ބަޖެޓް ބޮޑުވެގެންހިނގައިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާކުރާ ކަހަލަ
ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަ އޮތް. އެކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހަމަ
އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބިގެންދާނެ މަސްރޫޢުތަކެއް. އެގޮތުން، އެއީ
ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭގައި މި އެޅޭ ބުރިޖު އެޅިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއީ ހަމައެކަނި މާލެއާއި
ހުޅުމާލޭގައި އުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ފައިދާއެއް ނޫން. މިއީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް
ލިބިގެންދާނެ ފައިދާއެއް. އަދި ޤައުމަށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް. ހަމައެހެންމެ
އެއަރޕޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހެދިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެއަރޕޯޓުން އިތުރު އާމްދަނީތައް ލިބިގެންދާނެކަމީ ޝައްކެ އް
އޮތް ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ މައިގަ ނޑު މި ދެ ޕްރޮޖެކްޓް ހިނގައިފި ކަމަށް ވަންޏާ މިއީ ހަމަ ވަރަށް ވަރުގަދައަށް
ޤައުމުގެ ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާނެ ދެ މަޝްރޫޢެއް މި އޮތީ ހިމެނިފަ. މިކަހަލަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ޤައުމުގައި
ހިމެނިގެންދާ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިއެރުން ހަމަ އިސާހި ތަކު އަރައިގެން ގޮސް ސިންގަޕޫރާ ހަމަކުރުމަކީ ދުރު ކަމެއް
ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭކާރު ޚަރަދުތައް ހުއްޓައިލާފައި، އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ދާންވީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި
މިކަހަލަ މައިގަ ނޑު ބޮޑެތި ރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރެއަށް. އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުދިކުދި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއަށް
ވަދެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު ކުރިއަރާކަށް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ އުފެދިފައި އޮތް ގޮތުން
190 އެތައް ރަށެއްގައި މި އޮތީ ދިރިއުޅެންޖެހިފަ. ވަރަށް މަދު އާބާދީތައް އެބައޮތް. 500 އަށް ވުރެ ވެސް ދަށުގައި
އެތައް ރަށެއް އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގާނޫނަކުން ވެސް، އަދި ސަރުކާރަކުން
ވެސް މީގެ ޕޮލިސީއެއް ހެދިފައެއް ނެތް. އެ ނެތުމުގެ ސަބަބުން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދަންވީ ކިހިނެއް ކަމެއް
ވެސް ނޭނގޭ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ރަށަކަށް ވެސް އެބަ ޖެހޭ ނަރުދަމާ ނިޒާމު ވެސް ޤާއިމުކުރަން. ފަޅު ވެސް
ފުންކުރަން. އަދި ބަނދަރު ވެސް ހަދަން. ފެނުގެ ނިޒާމު ވެސް ޤާއިމުކޮށްދޭން. ސްކޫލު ވެސް އަޅަން. މިސާލަކަށް
ބަލައިލާއިރުގައި، ދުނިޔޭގެ އެންމެ ބޮޑެތި ޤައުމުތަކަށް ބަލަ އިލާއިރުގައި މި ރާއްޖޭގައި އެބައުޅޭ ގާތްގަ ނޑަކަށް ބުނާ
ނަމަ، ބޯޅަ ދަ ނޑަށް ބަލައި ލިޔަސް ތިން ސަތޭކައެއްހާ ފުޓުބޯޅަދަ ނޑު. މީ ދުނިޔޭގެ އެންމެ ތަރައްޤީވެފައި ހުރި
ޤައުމުތަކުގައި ވެސް 300 ފުޓުބޯޅަދަ ނޑެއް ނޯންނާނެ. 300 ފުޓުބޯޅަދަ ނޑު. މި ބެލެހެއްޓުމަށް ކިހާ ޚަރަދެއް
ހިނގާނެތޯ؟ ދެން ހަމަ މިކަހަލަ ކޮންމެ ކޯޓަކަށް ބެލިޔަސް މިއަދަދަށް އެބަހުރި. ކޮންމެ ރަށެއްގައި ކޯޓެއް ހުއްޓަސް
އެބަވޭ ދުއިސައްތައެއްހާ ކޯޓު. އެހެންވީމާ، މީ ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި މިކަން ހުރި މިންވަރެއް ނޫން މިއީކީ.
17

އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ޚަރަދެއް މިގޮތަށް ކުރަންވީމާ ޤަ އުމުގެ ޚަރަދުތައް އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީ އަޅުގަ ނޑުމެން މުސްތަޤުބަލުގައި ވެސް ކޮންމެ އެއް ބޭފުޅަކު އިސްނަގައިގެން، ކެރިހުރެގެން
ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް އަންނަން. އެއީ ބައެއް ފަހަރު ރައްޔިތުން ނުރެހޭ
ހާލަތަކަށް ވެސް ހިނގައިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އާޚިރުގައި އެ މީހުން ރުހިގެންދާނެކަމީ ކަމެއް ޝައްކެ އް އޮތް ކަމެއް
ނޫން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އިންޖީނު ދޯނިފަހަރުގައި އިންޖީނުއަޅަން ފުރަތަމަ މަސައްކަތްކުރީމާ ހަމަ މަސްވެރިން
ބުނި، ތިމަންނަމެންނަކަށް ދެނެއް މަހެއް ނުބޭނޭ. އެއީ އިންޖީނުގެ އަޑާ ހުރެ ހުރިހާ މަހެއް ދާނީ ދުރަށޭ. އެހެންވީމާ،
މިއަދު އިންޖީނުގެ އެޅުމުގެ ސަބަބުން ހުރި ފައިދާއެއް މި އޮތީ އެނގިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ކުދި
ރަށްރަށުން މީހުން ރަނގަޅު ރަށްރަށަށް ބަދަލުކޮށްގެން އެ މީހުންގެ ރަނގަޅު ނަތީޖާ ނިކުންނަ ދުވަހަކުން އެ މީހުންނަށް
އެނގޭނެ، މި ކުރެވެނީ ރަނގަޅު ކަމެއްކަން. މިސާލަކަށް އޭދަފުއްޓަށް ބަލާއިރުގައި އޭދަފުއްޓަކީ މިހާރު ތިން ރަށެއްގެ
މީހުން ބަދަލުކޮށްފައި އޮތް ތަނެއް. ޙަޤީޤަތުގައި އޭދަފުށީގެ މީހުންނަށް ވުރެ އެ މީހުން މިއަދު ތިބީ ކުރީގައި.
އެހެންވީމާ، މިކަމުގެ ކާމިޔާބުކަން މި އޮތީ އެނގިފަ. އެހެންވީމާ، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ގާނޫނެއް އެބަ ފާސްކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތުގައި މިއަށް ކޮންމެވެސް ގޮތްތަކެއްގެ ރާވަން. މިސާލަކަށް މިތައް އަހަރުދުވަހުގެ
ތެރޭގައި 500 އިން ދަށުގެ ހުރިހާ ރަށެއް، ބޮޑެތި އެއްފަސްކުރުމުގެ ރަށްތަކަށް ބަދަލުކުރުން. މިކަހަލަ ގާނޫނެއްގެ
ތެރެއިން ނޫން ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއް ނުވޭ މިކަން އެންމެ ފުރިހަމައަށް ކުރެވިގެންހިނގައިދާނެ ކަމަކަށް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހެން ތިބެގެން ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަކަށް މި ޤައުމުން އާމްދަނީ ހޯދޭނެ މާ
ގިނަ ވަސީލަތްތަކެއް ނެތް. ރިސޯޓުތަކަށް ދޭ ރަށްތައް މި ހުސްވަނީ. އިތުރު ފަޅުތައް ހިއްކައިގެން ބިންތައް ވެސް
ކުރިއަށް އޮތް ދެތިން އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި ހުސްވާނެ ކަންނޭނގެ. ދެން ހަމަ ޓެކްސް ނެގެންވާ އެންމެ ބޮޑު އަދަދަކަށް
މި އޮތް ދަނީ ނެގެމުން. ދެން އިތުރު ޓެކްސެ އް ނަގަން މި އޮތީ އިންކަމް ޓެކްސް. އެ ނެގީމަ ދެން ޓެކްސް ކަންތައް
ވެސް ނިމުނީ. ދެން އެއަކީ ބޮޑުކުރެވޭނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫ ން ހިތައްއެރިވަރަކަށެއް. މިހާރުވެސް މިސާލަކަށް ބުނާ ނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ނިކަން ވިސްނަވައިބައްލަވާ! މިސާލަކަށް ދޮންނަމެޝިން، އެއަރކޮންޑިޝަން ،
މިހިރީ މިހާރު ގޭގެއަށް އަސާސީ ގޮތުން ބޭނުންވާ އެއްޗެހި. ކާކުތޯ މިއަދު އަތުން ދޮންނާނީ؟ ކާކުތޯ މިއަދު ގޭގޭގައި
ސް ؟ ؟
އައި އަލަމާރިއެއް ނެތި އުޅޭނީ ކާކުތޯ މިއަދު ކުޑަކުދިން ގައިގައި ނެޕީ ނުޖަހައި ފޮތިގަ ނޑެއް ޖަހައިގެން އުޅޭނީ
އެބަހުރިތޯ އެކަހަލަ މީހެއް؟ ނެތް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއިން ކޮންމެ އެއްޗަކީ 25% ސަރުކާރަށް ޑިއުޓީ ނަގާ
އެއްޗެހި. 25% ސަރުކާރަށް ހަމައެކަނި ކަސްޓަމަށް ނަގާއިރުގައި ، އެމް.ޕީ.އެލަށް އެބަ ނަގާ އޭގެ 5%. އަނެއްކާ ދެން
އެ ހުރިހާ ޕަސެންޓުތަކަކަށް ބަލާއިރު ގާތްގަ ނޑަކަށް 40% އެބަދޭ ސަރުކާރަށް ހަމައެކަނި މި އެއްޗެހިތަކުން
ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސް. އެހެންވީމާ، އަނެއް 60% މި އޮތީ ސަލާމަތުން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް
މީ. އެހެންވީމާ، މީގެ ސަބަބުން މި ބާވަތުގެ އައިޓަމުތައް އެބަ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭލެއް އިންތިހާއަށް އަގުބޮޑުވެގެންދޭ.
18

އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ކާބޯތަކެއްޗަކުން ޑިއުޓީއެއް ނުނެގޭ. އެހެންނަމަވެސް ، ދުނިޔޭގެ ބައެއް ތަންތަނުގައި،
ޑުބާއީ ތަންތަނަށް ބަލާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ޑިއުޓީއަކީ ހުރިހާ އެއްޗަކުން 5%. 5%ގެ ޑިއުޓީއަކަށް ހަމަ މި ރާއްޖެ
ބަދަލުކޮށްލިޔަސް އެއީކީ މައްސަލައެއް ނޫން. އޭރުން ޑިއުޓީ ހުރިހާ އެއްޗަކުން ނެގިގެންދާނެ. ކާބޯތަކެތީގެ އަގަށް
އަންނާނެ އެއްވެސް ބަދަލެއް ނޯންނާނެ. އިތުރަށް ހަމަ އަގު އެންމެ ލާރިއެއް ވެސް މައްޗަކަށް ނުޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ،
މިކަހަލަ ކޮންމެވެސް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ނޫނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ ޑިއުޓީއާ އި މި ހުރިހާ
އެއްޗެހި އެބަދޭ ޑަބަލްވެގެން. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ޖީ.އެސް.ޓީ ނަގަނީ. ކަސްޓަމް ޑިއުޓީ ނަގަނީ. އެމް.ޕީ.އެލުން
ޑިއުޓީނަގަނީ. ދެން ހުންނަ އޮފީހަކުން ވެސް ޑިއުޓީނަގަނީ. އެ މީހަކަށް ނެގުނު ތަނަކުން ނަގަމުން މި ގެންދަނީ.
މިހެން ނެގުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަދޭ ތިންހަތަރު ގުނަ ޑަބަލްވެގެން މީގެ މަސައްކަތް. އަނެއްކާ
ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ވެސް އިންތިހާއަށް ބުރަ. އިތުރަށް ބޭނުންވާ މުވައްޒަފުން ވެސް އިންތިހާއަށް ގިނަ. އެހެންވީމާ،
ސަރުކާރުން މުވައްޒަފުންތަކެއް ވެސް މަދުކުރެވޭކަށެއް ވެސް ނެތް. ޚަރަދު ކުޑަކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ކަންކަމަށް ވިސްނައިގެން މި ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން
އަޅުގަ ނޑުމެން މިސާލަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއަރުވާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން
ހަމަ އަބަދު ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި ދަނީ އަޑުއިވެމުން. ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ކުދި، މެދު
ފަންތީގެ ވިޔަފާރތީތައް ކުރިއަރައިގެން ނޫނީ ޤައުމެއް ތަރައްޤީއެއް ނުވާނެ. ހަމަގައިމު ވެސް އެއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް
ނޫން. އެހެންވީމާ، މީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެކަމަކު ވެސް މައްސަލައަކީ މިކަން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގައި
އޮވެފައި، އަނެއްކޮޅުން ސަރުކާރުގެ އާއްމު ވިޔަފާރިތައް އެބަ ފުޅާކުރަމުންގެންދޭ. އެހެންކަމަށްވަންޏާ މި ދޭތި ދިމައެއް
ނުވޭ. ކުދި ވިޔަފާރިތައް އިނދަޖެހޭނެ. މިސާލަކަށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބަލާއިރު ، އެސް.ޓީ.އޯ އާއްމު ވިޔަފާރި ތެރެއަށް
އިންތިހާއަށް ވަންނަމުންދަނީ. އަނެއްކޮޅުން މިހާރު ސިފައިން ހުޅުވައިފި. އާ އްމު ވިޔަފާރީގެ ތެރެއަށް ވަދެ ، އާ އްމުންނަށް
ވަދެވޭ ގޮތަށް ބޭރަށް ދޮރު ކަ ނޑައިގެން އާ އްމުންނަށް އެއްޗެހި ވިއްކަން ފަށައިފި. މާދަމާ އެބަ ފުލުސް އޮފީހުން
މަސައްކަތްކުރޭ ހަމަ އެގޮތަށް އާއްމު ވިޔަފާރި ފަށަން ބޭރަށް ދޮރު ކަ ނޑައިގެން. އެ މީހުންނަކީ ހިލޭ ބިން ހިފައިގެން
ތިބި މީހުން. ކަރަންޓު ބިލެއް، ބިމު ކުއްޔެއް، މިއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ދައް ކަންޖެހެނީކީ ނޫން. ދެން އެ
ސަރަހައްދުގައި ހުންނަ ހުރިހާ ކުދި ވިޔަފާރިތައް މި ދަނީ އިނދަޖެހިގެންގޮސް އެ މީހުންގެ ވިޔަފާރި ހުއްޓާލަން މި
ޖެހެނީ. ދެން މާދަމާ ކަންނޭނގެ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ފިހާރައެއް ހުޅުވާނީ. ހުޅުވީމާ، ދެން ސިވިލް
ސަރވިސްގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން ވިޔަފާރިކުރަން ދާންޖެހޭނީ އެ ތަނަށް. އޭގެފަހުން މާދަމާ އިއްޒަތްތަތެރި ރައީސް
ކަންނޭނގެ މަޖިލީހުގެ މިތަނުން މިހާރު މިހިރަ ބިލްޑިންގުގެ ދޮރު ކަ ނޑާލައިގެން ފިހާރައެއް ހުޅުވާނީ. އެ ހިސާބުން
އަނެއްކާ އެ ވީ މަޖިލީހުން ވިޔަފާރިކުރަން ފަށަން. އޭރުން ދެން މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކުރާ ދަތުރުތަކާއި މި
ކަންކަމަށް ހަމަ ލިބޭ ފައިދާއިން ފައިސާ ދިނީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަތުރުތައް ކުރެވޭނެ. އެކަމަކު ކޮބައިތޯ މިއިން މެދު؛
19

އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔާ މެދު، ކުދި ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ވެގެންދާނެ ގޮތް؟ އޭތި އިނދަޖެހިގެންދާނީ. ޤައުމެއްގެ
އުފެއްދުންތެރިކަން މި އަންނަނީ އެންމެ ބޮޑަށް ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއަރައިގެން. އެ ނޫން ގޮތަކަށް
ޤައުމެއް ކުރިއެއް ނާރާނެ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާންޖެހޭނީ ކޮމިއުނިޒަމާ ދިމާލަށް. ގޮސް، ސަރުކާރުން ހުރިހާ
ވިޔަފާރިއެއް، ހުރިހާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކޫޕަނެއް ދީފައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ކޫޕަން ހިފައިގެންދިޔައިމަ ކެވޭ ގޮތަށާއި
ދެން ހުރި ކަންތައްތައް ކުރެވޭ ގޮތަށް އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސީމާ އޭރަކުން ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭނެ ކޮންމެހެން
މި މަސައްކަތްތައް ކުރާކަށެއް. އެއްކަލަ ކޫޕަން ހިފައިގެން ހޮޓަލަކަށް ދިޔައިމަ ކާންދޭނެ. ކޫޕަން ހިފައިގެންދިޔައިމަ،
ހޮސްޕިޓަލަކަށް ދިޔައީމަ ބޭސްކޮށްދޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ނިޒާމަށް ބަދަލުކޮށްލާ ކަމަށް ވަންޏާ މި ހުރިހާ ވިޔަފާރީގެ
ތެރެއަށް ވަންނަންވީ. އެހެންނޫނިއްޔާ ސަރުކާރަށް އޮތީ މައިގަ ނޑު ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތައް ކޮށްފައި، ކުދި އާއްމު؛ މެދު
ފަންތީގެ އަދި ކުދި ފަންތީގެ ވި ޔަފާރިވެރިން ކުރާ ވިޔަފާރިތަކުގެ ތެރެއަށް ނުވަނުން. އެހެންކަމަށްވަންޏާ ދުވަހަކު ވެސް؛
އަނެއްކާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން އަހަރަކު 200 މިލިއަން، 300 މިލިއަން މިދަނީ ވޭސްޓު ވެގެން. ވިޔަފާރި އޭނަ ފަށާނެ
ފައިސާއިން. އެކަމަކު 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތަން ބަންދުކުރާނެ. ދެން ކިހިނެއްތޯ އެ ފައިސާ އޭނަ ސަރުކާރަށް
ވެސް ދައްކާނީ؟ ނުދެއްކޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ޤައުމު އޮތް ހާލަތަކީ. މިހާރުވެސް ކިތަންމެ ބަޔަކު
ވިޔަފާރިނުކުރެވިގެން އެ ފިހާރަ ވިއްކަންވެގެން މަގުމަތީގައި އެބަ ކަރުގައި އަޅައި ގެން ހިނގާ ކިތަންމެ މީހަކު އެބައުޅޭ.
ވިޔަފާރި ކުރިއަށް ނުގެންދެވިގެ ން އެ ވިޔަފާރި އެހެން މީހަކާ ހަވާލުކުރަން ވެގެން ގަންނާނެ މީހަކު ވެސް ނެތިގެން
އުޅެނީ. ނިކަން ބައްލަވަ އިލައްވާ! ހުޅުވާނެ ވަރަށް ފަސޭހައިން ފިހާރައެއް ލާރިކޮޅެއް ލިބުނީމާ. އެކަމަކު ހުޅުވާފައި
ކިހިނެއްތޯ ވަނީ؟ އަހަރު ނުވެ، ނޫނީ ތިން މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފިހާރަ ބަންދުކުރަންޖެހޭ. އެހެންނޫންތޯ ވާނީ.
ކުއްޔެ އް ނުދައްކާ ، ކަރަންޓް ބިލު ދައްކަންނުޖެހޭ ބަޔަކު ވިޔަފާރިކުރަން ފެށީމާ ދެން ކިހިނެއްތޯ އެ މީހުންނާ
ޗެލެންޖުކުރާނީ އާދައިގެ މެދު އަދި ކުދި ފަންތީގެ ވިޔަފާރިވެރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މައްސަލައަކީ. ދެން
ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރުގައި، ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ކޮރަޕްޝަންގެ
ކަންތައްތައް މި އޮތީ އިންތިހާއަށް ގޮއްސަ. އެނގިގެން ނަމަވެސް، ނޭނގިގެން ނަމަވެސް މި އޮތީ ގޮއްސަ. އެހެންވީމާ،
ކޮރަޕްޝަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އިންތިހާއަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ
ސުވާލަކީ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލްގެ ގައިގައި އެހާ ހިތްވަރު އެބަހުރި ބާވައޭ. އެންޓިކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ލުޠްފީ ގައިގައި
އެހާ ހިތްވަރު އެބަހުރި ބާވައޭ. ނިކަން ވިސްނައިބައްލަވާ! ޢުމަރުގެފާނު، އެކަލޭނގެފާނު އާލާސްކަންފުޅާ އުޅުއްވީ.
ދައުލަތުގެ ބައިތުލްމާލުން މާމުތްކޮޅެއް ހޯއްދަވަންވެގެން، އެއްޗެ އް އަތްޕުޅުގައި ނެތިގެން މާމުތްކޮޅެއް ހޯދަންވެގެން
ޖެހުނީ އަޞްޙާބު ބޭކަލުންނާ މަޝްވަރާކުރަން. ކޮށްފައި އެއިން ބޭނުންކުރެއްވީ. މީ ކަންކަމާ ހަވާލުވެތިބޭ ވެރިން
ކަންކުރަންޖެހޭ ގޮތް. އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާ ނަމަ، ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ކަންކަން ކުރާ ނަމަ، ޔަމަނުން
ގެނައި ފޮތިފޭލިތަކެއް ، ޢުމުރަގުފާނު ހެއްދެވި އެއްޗަކީ ފޮތި ފޭލި އެންމެނަށް އެއްވަރަށް ބަހާލީ. ކޮންމެއަކަސް ޖެހިގެން
20

އައި ހުކުރު ދުވަހު ޢުމަރުގެފާނު ހުންނެވީ އޭގެ ހެދުމެއް އަޅައިގެން. ޢުމަރުގެފާނަކީ އިސްކޮޅުން ދިގު، ވަށް ބޮޑު ބިޔަ
ބޭފުޅެއް. އެ ދިން ފޮތިން އެހެން ބޭކަލުންނަށް އެބަ އެނގޭ ޢުމަރުގެފާނަށް ނުފެހޭނެކަން އެއިން. ޢައްމާރު ބުން ޔާސިރު
ގޮވާލީ ، ޢުމަރުގެފާނޭ ތިމަންނަމެން އަޑެއް ވެސް ނާހާނަމޭ ޚުޠުބާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކަށް.
ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިންމަނިކު ދޮންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން. 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރި ބަޖެޓަކީ ވޭތުވެދިޔަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވުރެ ވެސް މާ ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް. މާ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް މުސްތަޤްބަލު އުޖާލާވެގެންދާނެ. ޝައްކެތް ވެސް ނެތް. މި ބަޖެޓަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާ
ގުޅިފައިވާ ބަޖެޓެއް. ފެންވަރު މަތިވެގެންދާނޭ ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ ޖީބުތަކަށް ބަރުވެގެންދާނެ ވެސް
ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަކީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ އެއްޗެއް.
އަދި މިހާތަނަށް ވޭތުވެދިޔަ އެއްވެސް އަހަރެއްގައި ބަޖެޓު ފާސްނުވެއެއް ވެސް ނެތް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މި
ބަޖެޓުގެ ފުރިހަމަ ކަމަށް ޓަކައި، އަދި މި ބަޖެޓު އެކުލަވަ އިލާފައިވާލެ އް ފުރިހަމަ ކަމަށް ޓަކައި ، އަދި މި ބަޖެޓު
ފޮނުއްވައި މިހާ ފުރިހަމަ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ފޮނުއްވާފައި ވާތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި މިނިސްޓަރ އޮފް
ފިނޭންސަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ދެން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ވާހަކަ. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލާނީ ގާދިއްފުށީގެ ވާހަކަ.
ގާދިއްފުއް ޓަކީ 500 މީހުންނަށް ވުރެ ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއް. އަދި މިހާރު ފަސްދޮޅަހަކަށް ރޫމްގެ
ގެސްޓުހައުސެ އް އިމާރާތްކުރެވެމުންދާ ރަށެއް. މި ރަށަށް ފާޚާނާގެ ޚިދުމަތް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފަ. އަޅުގަ ނޑު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އިނދެގެން މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވޭ ގާދިއްފުށީގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ހަމަ
މި އަހަރު ވެސް ހިމެނިގެންދާން. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި މި ރަށް ނޫނިއްޔާ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ނެތް ރަށެއް ނެތް.
އަދި މި ރަށުގަ އި އިޤްތިޞާދީ މިހާ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ނިމިގެންދާއިރު މި ރަށަށް ފާޚާނާ ނިޒާމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު
ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަދި ހަމައެއާއެކު، ގާދި އްފުށީގެ ވާހަކަ އަދިވެސް އެބައޮތް އަޅުގަ ނޑު
ދައްކާލަން. ގާދިއްފުށީގެ ގިރާ ސަރަހައްދުގެ މައްސަލަ ؛ ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު އެކިއެކި
ވަޒީރުންނާ މި ވާހަކަ ދައްކަ އި، ސަރުކާރުގައި ދަންނަވައިގެން 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގާދިއްފުށީގެ ނަރުދަމާ
21

ވަނީ ހިމެނިފަ. ސޮރީ! ގާދިއްފުށީ ގިރާ ސަރަހައްދު ވަނީ ހިމެނިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރު މިހާރު ނިމެމުންދާއިރު
ވެސް އަދި އެ މަސައްކަތަކަށް ޢަމަލީ ސިފައެއް ނާދޭ. އެ މަސައްކަތެއް ނުފެށޭ. އެހެންކަމަށްވުމާއެކު އަޅުގަ ނޑުގެ
ގޮވާލުމެއް، ގާދިއްފުށީ ހިމާޔަތްކުރާ ސަރަހައްދު، ގިރާ ސަރަ ހައްދު ހިމާޔަތްކޮށްދެއްވުން ވެސް. ކޮންމެއަކަސް، މި ނޫން
ޚިދުމަތްތައް ވެސް ސަރުކާރުން އެ ރަށަށް ފޯރުކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ދިޔަމިނގިލީގެ ވާހަކަ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ދިޔަމިނގިއްޔަކީ ވަރަށް ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް މިހާރު ހިނގަމުންދާ ރަށެއް. ސަރުކާރުން ދިޔަމިނގިލީގައި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް މި އަހަރު
ފައްޓަވައިދެއްވައިފި. އަޅުގަ ނޑު އެ ކަމަށް ސަރުކާރަށް ވަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކު،
ދިޔަމިނގިލީގެ މިސްކިތުގެ އި މާރާތުގެ މަސައްކަތް ވެސް މިހާރު ދަނީ ފެށިގެން ކުރިއަށް. މީގެއިތުރަށް ދިޔަމިނގިލީގެ
ސްކޫލާއި، ކަރަންޓު ވިއުގަ ރަނގަޅުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް މިހާރު ހިނގަމުން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަދާކުރަން. ދިޔަމިނގިލީގެ ދެންހުރި
މަސައްކަތްތަކަށް ބަލާއިރު ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށް ، އާބަތުރަފިލުވުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެބަދޭ
ކުރިއަށް. އަދި ހަމައެއާއެކު، ދިޔަމިނގިލީގެ ބޯޅަދަ ނޑުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށް އެބަދޭ. މިހެންކަމުން، މި ހުރިހާ
ކަމަކަށް ޓަކައި ދިޔަމިނގިލީގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގަޔާއި އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި ދިވެހި ސަރުކާރަށް، ޚާއްޞަކޮށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާފައި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެންމެ ބޮޑު ރަށުގެ
މައްސަލަ؛ އެއީ ގުރައިދޫ. ގުރައިދޫއަކީ 2300 މީހުންނަށް ވުރެ ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއް. ގުރައިދޫގެ ބަނދަރު
އޮތީ ސުނާމީގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ހަލާކުވެ، ވީރާނާ ވެފަ. ރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑެތި ދޯނިފަހަރު ގެންގުޅޭ ރަށްރަށުގެ
ތެރެއިން ގުރައިދޫއަކީ ގިނަ ދޯނިފަހަރު ހުރި ރަށަކަށް ވެގެންދާނެ. އެހެންކަމުން، ބަނދަރު ހާލު އޮތީ ވަރަށް ދަށު
ދަރަޖައަކަށް ގޮ އްސަ. ދޯނިފަހަރު ލަފާފުރުމާއި ދޯނިފަހަރު އެޅުމުގެ ކަންތައް މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ދަށު ދަރަޖައަކަށް
ގޮއްސަ . ހިކި ދިޔައިގަ އި ދޯނިފަހަރަށް ވަދެނިކުމެއުޅުމަކީ ވަރަށް ދަތި ކަމަކަށް ވެފައި ވަނީ. ވިއްސާރަ މޫސުމުގައި
ކަ ނޑު ބޭރުގައި ގިނަ ދޯނިފަހަރު ތިބެންޖެހޭނީ. މިހެންވުމާއެކު، ސަރުކާރުގައި ދަންނަވައިގެން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި،
2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގުރައިދޫގެ ބަނދަރު ހިމެނި، އެ ކަމަށް 10 މިލިއަ ން ރުފިޔާ ކަ ނޑައެޅި ، ދެ
ފަހަރެއްގެ މަތިން ޓެންޑަރކޮށް ބަޔަކާ ހަވާލުނުކޮށް އޮވެ، މިހާރު 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މި ބަނދަރުގެ
މަސައްކަތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ވީހާ އަވަހަކަށް މި ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް މި
އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް ފައްޓަވައިދެއްވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން، ގުރައިދޫ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް ކަމުގައި.
ހަމައެއާއެކު، ގުރައިދޫ އަށް ބޭނުންވޭ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއްގެ ޚިދުމަތް ވެސް. ރާއްޖޭގައި، ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށުގައި
ޕޮލިސް ބައިތިއްބަން ފެށި ފަހުން އެންމެ ފުރަތަމަ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން، ފޮލިހުގެ މަސައްކަތް ފެށި ރަށަކަށް ވާނެ
22

ގުރައިދޫ. އަދިވެސް އިމާރާތެއް ނެތް. ނަމަވެސް ސަރުކާރުން ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނަ ބިމެއް ، 10 އަހަރު ވެއްޖެ ބިން
ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނަތާ. އެ މަސައްކަތަކަށް އެއްވެސް ޢަމަލީ ސިފައެއް ނާދޭ. ގުރައިދޫގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް
އެޅުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެއީ ދާއިރާގެ އެންމެ ބޮޑު ރަށް ކަމަށް ވެފައި ، ވަރަށް ގިނަ މީހުން ލަފާފުރާ، އަދި
ވަރަށް ގިނަ ދަތުރުވެރިން ޖައްސައި އުޅޭ ރަށަކަށް ވުމާއެކު ، އަތޮޅުގެ ދާއިރާގައި ދެން އޮތް ދެ ރަށުގެ ކަންތައް ވެސް
ބަލަހައްޓާ ރަށަކީ ގުރައިދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން ކަމަށް ވާތީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރުގައި އެދެން، ގުރައިދޫ
ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް ވީހާ އަވަހަކަށް ޤާއިމުކޮށްދެއްވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް އުފަލާއެކު ފާހަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް ވެސް އެބައޮތް. އެއީ ގުރައިދޫގައި މިހާރު ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢެއް
ހިނގަމުން އެބަ ގެންދަވާ. ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު ޚަރަދު ކުރައްވައިގެން ވަރަށް ބޮޑު ބިމެއް އެބަ ހިއްކަވަ އިދެއްވާ. އެ
ކަމަށް ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ގުރައިދޫ ރައްޔިތުންނަކީ ރައީސް ޔާމީނަށް ވަރަށް ސަޕޯޓުކުރާ ބައެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ގުރައިދޫ ރައްޔިތުން ވާނީ ވޭތުވެދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި މިކަން 3 ފަހަރެއްގެ މަތިން ވެސް ދައްކައިދީފަ.
ގުރައިދޫގެ ރައްޔިތުން ވޯޓުން އެ މަނިކުފާނަށް ވާނީ ސައްތައިން ސައްތަ، ލިބެން އެންމެ މަތީ މަތީ މާކްސްއެއް
ހޯދައިދީފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެން ގުރައިދޫއަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން، އަދި ރައީސް ޔާމީން އެބައޮތް
ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފައި ގުރައިދޫއަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ތިމަންނާ ކޮށްދެއްވާނަމޭ. އެއީ ތިމަންނައަށް ގުރައިދޫ
ރައްޔިތުން ކުރި ތާއީދު ތިމަންނަ ބަލައިގަންނަމޭ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ހަމަ އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކު، ގުރައިދޫގައި ތިބޭނީވެސް މި ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ކައުންސިލަރުން. 5
ކައުންސިލަރުންނަކީ ވެސް ގުރައިދޫގައި ޕީ.ޕީ.އެމް ކައުންސިލަރުން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު އަދި މިއަދު ވޯޓެއް
ލިޔަސް، ނޫނިއްޔާ މާދަން ވޯޓެއް ލިޔަސް، ގުރައިދޫން ދިވެހި ސަރުކާރަށް ހަމަ ފެންނާނީ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ
ސައްތައިން ސައްތަ ނަތީޖާއޭ. ޝައްކެ އް ވެސް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު މިގޮތުން މާ ގިނަ ވާހަކަތަކެއް، މާ ގިނަ
ބަހަނާތަކެއް، ނޫނިއްޔާ މާ ގިނަ ފޮނިތޮށިކާފޫރުތޮޅިތަކެއް އަޅައިގެން ވާހަކަދައް ކާކަށް ނެތިން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި
ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެކޭ. މިއަށް ގެންނަންޖެހޭ، އެތެރޭގައި ގެންނަންޖެހޭ ކުދި ކުދި ބަދަލުތައް ގެނައުމާ
އެއްކޮށް މި ބަޖެޓް ފާސްކުރަން އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ކޮންމެއަކަސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަކީ
ވެސް ހެޔޮބަސް އަހައި، ހެޔޮބަސް ގަބޫލުކުރާ ބައެއް ކަމުގައި މާތްاله ލެއްވުން އެދި އަޅުގަ ނޑު ދުޢާކުރަން. ވައްސަލާމް
اله
ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތު ވަބަރަކާތޫ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

ޝުކުރިއްޔާ އިއޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރު ޞަތު މި އަރުވަނީ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދަށް.
ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި ވާ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ،
ބަޖެޓް ދިރާސާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ނުދެއްވައި، ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް
ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދިނުމުގެ ފުރުސަތު ހުޅުވައިލެވިފައިވާނުވާ ބަޖެޓެއް. ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ
މަރުޙަލާގައި އަދި ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގައި މިހާރު ކުޅެވެމުން މި ދަނީ ރީތި ޑްރާމާއެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. މިއަދު
ރާއްޖޭގައި މި އޮތް ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ވާ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހުއްޓިހުރެ އެއްޗެއް
ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ އިސްރާފުން ފުރިގެންވާ، ދެއްކުންތެރިކަމުން ގިރިޓީވެގެންވާ، އަނިޔާވެރިކަމުން
ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ، ވަސްވާސްތެރިކަމުން އިޢުތިޤާދު ބަލިކަށިވެފައިވާ، ޚުދުމުޚްތާރު ސަރުކާރެއްގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން
އެއްޗެއް ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހި ރައްޔިތަ ކު
ކައިރީގައި އެއް ޖުމުލައިން އެއްޗެއް ބުނަންޖެހިއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަންޖެހޭނީ މި ބަޖެޓަކީ ކޮންމެ ދިވެހި
ރައްޔިތަކު ، ދިވެހި ކޮންމެ ފަރުދަކު އެއް ލައްކަ ރުފިޔާއިން ދަރުވަ އިލާ ބަޖެޓެކޭ. އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ ވާހަކަ
ދައްކަމާތޯ. ކުދިންގެ ސްކޫލް ފީ ނުދެއްކިފައިވާ މީހުން، ކަރަންޓު ބިލު ނުދެއްކިފައިވާ މީހުން، ފެން ބިލު ނުދެއްކިފައިވާ
މީހުން، ހުސްނުވާ އާސަންދައިން ދެ ގުޅަ ޕެނަޑޯލް ލިބޭ އުސޫލުގެ ދަށުން ވެސް ނުލިބިގެން އެއްގޭދޮށުން
އަނެއްގޭދޮށަށް ސަލާންޖަހަމުން ގެންދާ މީހުންގެ ތެރެއިން، ހުކުރު ދުވަހު ހުކުރު ނަމާދަށްފަހު މަގުމަތީގައި އެތުރިތިބެ
ސަލާންޖަހާ ތިބޭ މީހުން ފެށިގެން އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތަށް ގެންނަންޖެހެނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ދަށްކޮށް މުސާރަ ލިބޭ މީހާއަށް މި އެއް ލައްކަ ރުފިޔާ
މި ވަނީ ކިހާވަރެއްގެ އެއްޗަކަށްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އުފަންވާ ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކު، ލޯތްބާ އި
ކުލުނާއެކު ކޮންމެ ދެމަފިރިއަކު ބަލައިގަންނަ، ކޮންމެ ތުއްތު ކުއްޖަކު ދުނިޔެއަށް މި ނުކުންނަނީ އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ
ދަރަނި އެކުއްޖެއްގެ ބޮލުގައި އެޅިގެން. އެއީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި ވާ ބަޖެޓަކީ. އެއް
ލައްކަ ރުފިޔާގެ ޚަރަދުގެ ވާހަކަ ވެސް ދައް ކާލެވިދާނެ. އިއްޒަތްރެރި ރައީސް. މިދިޔަ 2 އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ނިސްބަތްވާ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގައި އެންމެ ގަދައަށް، އެންމެ ބޮޑަށް ފެނިގެންދިޔަ
މަންޒަރަކީ، އިވިގެންދިޔަ އަޑަކީ ހަވާ ފަޓާސްގެ އަޑު. އަރާލެއް ބާރު، ކުލަ ގަދަ. އެހެންނަމަވެސް، ދެމިގެން ހުންނަނީ
ހަމަ އިރުކޮޅަކަށް ، ހިނދުކޮޅަކަށް. ޚަރަދުވާ މިންވަރެއް އަދި މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ތިލަވެފަ އެއް ނެތް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ކިތައް ލައްކަ ރުފިޔާތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަވާ ފަޓާސްގެ ގޮތުގައި ޖައްވުގެ ތެރެއަށް މިދިޔަ 2
24

އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދޫކޮށްލާފައިވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކިތައް އެއްލައްކަ ރުފިޔާތޯ، ކިތައް ތުއްތުކުދިންގެ
ބޮލުގައި މި ދަރަނި އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަޅުވަނީ ކިތައް ފަޓާސް، ކިތަ އް ހަވާ އަޅުގަ ނޑުމެން އަރުވާފަ އިތޯ؟ ކިހާވަރެއްގެ
ހިތްހަމަޖެހުމެއް ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާތޯ މިދެންނެވި ގޮތަށް ހަވާ ފަޓާސް އެރުވުމަށް ފަހު،
ރާއްޖެއަށް އުފަންވާ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް، ރާއްޖޭގައި މި ވަގުތު ދިރިހުރި ކޮންމެ މީހެއްގެ ބޮލުގައި މި އެއް ލައްކަ
ރުފިޔާގެ ދަރަނި އަޅުވާފައި ބަޖެޓެއް މި ތަނަށް ހުށަ ހެޅީމަ؟ މިނިވަން 50 ފާހަގަވެގެން މި ދިޔައީ މިދިޔަ އަހަރު، މި
ވޭތުވެދާ އަހަރުގެ ތެރޭގައި. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާއިރު،
މިނިވަން 50ގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭއްވެވި ރިސެޕްޝަނުގެ ޚަރަދު ހިސާބުތައް އަޅުގަޑުމެންނާ ހަމައަށް ތިލަވެގެން
އައިއިރު ތައްޓަކަށް ބޮލަކަށް މި ޖެހެނީ ގާތްގަ ނޑަކަށް 23 ހާސް ރުފިޔާ. މީހެއްގެ މައްޗަށް ޚަރަދުވި، 23 ހާސް
ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ގާތްގަ ނޑަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކާ ދަރަނީގެ ތެރެއިން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ތެރެއިން 4.3 މީހުންގެ ބޯމަތީގައޭ މި ރިސެޕްޝަން ބައްވާފައި މި އޮތީ. ދަރަނި. ހިތްޕުޅަށް ގެންނަވާ! އަލަށް އުފަންވާ
ތުއްތުކުއްޖަކު އުފަންވާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން އުފަންވާ ކޮންމެ ކުއްޖެއްގެ ބޮލުގައި ، ކޮންމެ 4 ކުއްޖެއްގެ ބޮލުގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭއްވި ރިސެޕްޝަނުގެ އިސްރާފު މި އޮތީ އަޅުވާފަ. އެ ބަޖެޓް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ކުރިމަތީގައި މި
ވަނީ. މުޅި މާލެ ދިއްލައި ޖަރީކޮށްލެއްވުނު. މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް ވީމާ، މާލޭގެ
ވާހަކަ، މާލޭގެ ތަންތަން އަޅުގަޑަށް ފެނިފައި ހުރީމަ އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑަށް ޚަބަރުލިބޭ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ
ގިނަ ރަށްތައް އެ ދުވަސްވަރު ހުރީ އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައި. ހަމަގައިމު ވެސް އައްޑު އަތޮޅުގައި ހުރި ޖަނެރޭޓަރެއް
ގެނެސްގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މާލެ ދިއްލައި ޖަރީކޮށްލީ. އެކަމަށް އިސްރާފުވި ޚަރަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ސާފެއް
އަދި ނުވޭ. އެންޓިކޮރަޕްޝަނާ އި ތަންތަނުން އެ މައްސަލަތައް ބައްލަވަމުންގެންދަވާކަމުގެ ޚަބަރުލިބޭ. އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ
އެ މަޢުލޫމާތުތައްސާފުވެގެންދިޔަ އިމަ މި އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ކިތައް މީހުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައި ހުރިތޯ މާލެ
ދިއްލައި، މާލޭގައި އެ ކުރެވުނު އިސްރާފުގެ ނަތީޖާ ފެނިގެންދާނީ. ގަސްތައް ކަ ނޑަ އި، އެއްތަނުން އަނެއް ތަނަށް
ބިނާތައް ބަދަލުކޮށް، ނަޖިސް ހޮޅިއެއްގެ ކޮޅުގައި މާލޭގެ ރައްޔިތުން މޫދަށް އެރުމަށް ހެދިގޮނޑުދޮށެއް ހެދުމުގެ
މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް މި އެއް ލައްކަ ރުފިޔާ ބޭނުންކުރައްވަމުން ގެންދަވާފައި ވަނީ. މި ދަރަނި ، މި ބޮޑު
ދަރަނި މި ވަނީ މިސައްކަތަށް ޚަރަދުކުރައްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް ދެރަވޭ، މި މަޖިލީހުގެ ގިނަ
މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދެވި ގޮތަށް ވާހަކދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑަށް ތަނަވަސްވެގެންނުދާތީ. އެއީ
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާ ދުވަހަކު ސަރު ކާރަށް ތަޢުރީފުކޮށް، ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ
ދެއްކުން އެއީ ރާއްޖޭގައި އޮންނަ ސަގާފަތެއް ވީމާ، އެގޮތަށް މި މަޖިލީހުގެ ބަހުސް މިހާރު ހިނގަމުންދާ ތަން
އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިފައި އޮތީ. އެހެންމަވެސް، ހެންވޭރު އުތުރަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއްގެ ގޮތުން، ހެންވޭރު އުތުރުގެ މީހުން
ތަމްސީލުކުރާ މީހެއްގެ ގޮތުން ކުޑަކުޑަ ދައްޗެއް މި ކަމުގައި އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވައިފިއްޔާ ،
25

ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތަކަށް ނިސްބަތްކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިފިއްޔާ އެ ދެންވުނު އެއްޗަކީ މަލާމާތުގެ ބަހެއް
ކަމަށް ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ހީފުޅުވެފައިވާތީ، ދަންނަވައިނުލާނަމޭ ހިތާ ހުރީ. އެހެންނަމަވެސް، މަޖިލީހުގެ ގިނަ ބޭފުޅުން
ސަރުކާރަށް ޝުކުރުއަދާކުރަމުން ގެންދަވާފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދަންނަވަ އިލާނަން. މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ
ގޮތުން ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލިން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި ލިފްޓެއް ބަހައްޓަން 3 މިލިއަން
ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި އޮތް ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑަށް ޚަބަރުލިބޭ ގޮތުގައި އެ ލިފްޓު މިހާރު ބަހައްޓައިފި، ނުވަތަ ބެހެއްޓުމުގެ
މަސައްކަތް ކުރިއަށްދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެންވޭރު އުތުރަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީސް ބެހިފައި ހުންނަ
ގޮތުން، ދާއިރާ ބެހިފައި އޮތް ގޮތުން ހެންވޭރު އުތުރަށް އަރާ އޮފީހެއް. އެހެންވީމާ، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ވާނީ އެކަމަށް
ޝުކުރުއަދާކޮށް ދަންނަވާފަ. ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ އެ ތައް ބަޔަކަށް ސަރުކަރުގެ އޮފީސްތަކަށް ވަދެނުކުމެއުޅުމުގެ
ފުރުޞަތު ތަނަވަސްނުވެ އޮއްވާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި 3 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ލިފްޓެއް ބަހައްޓަވަން
ގަސްތުކުރެއްވިކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އެއީ އެއްކަލަ އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި، އެއް ލައްކަ ރުފިޔާގެ
ދަރަނި ބޮލުގައި އެޅިފައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން 30 މީހުންގެ ބޮލުގެ މަތީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ލިފްޓުން މައްޗަށް
އަރާވަޑައިގެން ތިރިއަށް ވަޑައިގެން އެ ހައްދަވަނީ. 30 މީހުން. އަލަށް އުފަންވާ 30 ތުއްތުކުދިންގެ ބޮލުގެ މަތީގައި.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މީހަކަށް ހުރެ އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ގޭގޭގަ އި ސާފު ބޯފެން ލިބޭނޭ ވަސީލަތް ހުރިކަމުގައި ވިޔަސް އެއަށް ދައްކަންޖެހޭ އަގު
އިންތިހާއަށް ބޮޑު. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ ހެޔޮފުޅުކަމުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި އެބަހުރި ހިލޭ ފެންވެރުމުގެ
އިންތިޒާމެއް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވާފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކުޑައިރު ހެންވޭރު ދޯނިއެހެލާ ސަރަހައްދުގައި ހުރޭ ބޮޑު ވަޅެއް. އެ
ވަޅުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެން މަސްވެރިން އައިސް ފެންވަ ރައިލާހަދާ ތަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޖުމްހޫރީ މައިދާނުގައި
މިހާރު އެ ހައްދަވައިދެއްވާފައި ހުރި ފެންއަރުވާ ވަޑާން ހަފްތާއަކު އެއްދުވަހު ކުލަޔާ އަދި މިއުޒިކު ގެ ތެރޭގައި
ފެންވެރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށާއި މާލެ އަންނަ ގިނަ ބަޔަކަށް ދެއްވާފައި ވާތީ،
އެކަމަށް ޝުކުރު އަދާކޮށްފި ނަމަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާނެ މަލާމާތްކުރަނީއޭ. ފެހި ޒޯން
އެބައޮތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގަ އި ފެހި ޒޯނު މި އޮތީ. އެތައް ޒަމާނުއްސުރެ ފަޅާފައި ހުރި
ބޮޑެތި، ހެދި ބޮޑެތި ގަސްތައް ކަ ނޑާ ތިރިކޮށްލުމަށްފަހު ވެސް އެ ސަރަހައްދަށް ފެހި ޒޯނު ކިޔާތީ އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާއަށް ފެހިފަތުގެ އިނާމު މިއަހަރުގެ ތިމާވެށި ދުވަހު ދެއްވާނެ ކަމަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖެ އެކަންޏެއް ނޫން، ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ވެސް އެ ފާލަމާކާ ބެހޭ ގޮތުން
ވާހަކަދައްކަމުންގެންދާ ފާލަން މިހިރީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި. ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެއްވެސް މީހަކަށް އެ ފާލަމަށް އަރައިފޭބުމުގެ ފުރުސަތު ނެތް ނަމަވެސް، އަދި ރާއްޖޭގެ
މަސްވެރިންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކަށް އެ ސަރަހައްދާ ގާތްނުވެވުނު ކަމުގަ އި ވި ޔަސް ސަރުކާރަށް މިއަދު ޝުކުރު
26

ދަންނަވަންޖެހޭ. އެއީ ދުރުގައި ތިބެގެން މަސްވެރިނަށް އެ ފާލަން ބަލައިލުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވާފައިވާތީ. ފަތާފައި މަސް
ހިފައިގެން މާލެއެރުމުގެ ހެޔޮފުޅުކަން ސަރުކާރުގައި އޮތީތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިންނަށް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން، ހިތްކުޑައިނުކުރައްވާށޭ. ބޮޑުތަކުރުފާނު މާލެ ފަތަހަކުރައްވަން އަރާ ވަޑައިގަތީ ވެސް މާލޭ ދެކުނު ފަރާތުން
ފައްތަވާފަ. ހިތްވަރާ އެކީގައި މަސްވެރިން ކުރިއަށް ވަޑައިގަންނަވަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ސަރުކާރަށް
ޝުކުރުވެރި ވުމުގައި ދެމިތިބެންޖެހޭނެ. މި މޭރުމުން ވާހަކަދައްކަން ފެށީމާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބައެއް ބޭފުޅުން
ހިތްޕުޅަށް އަރާނެ، ސަރުކާރަށް ކުރެވުނު ކަމެއް ހަމަ ނެތީ ހެއްޔޭ؟ އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ ޖަވާބުތަކެއް. އަޅުގަ ނޑު
ބޭނުންވާ ޖަވާބުތަކަކީ ، އަލަތު ކައިވެނިކުރި ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެއްވެސް މީހަކަށް ފްލެޓް
ލިބިފައިވޭތޯއޭ؟ އެ ޖަވާބު ހޯއްދަވައިދެއްވާށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތް ކުރާ
ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ، ދެއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވީ ރިސޯޓް ހިއްސާ ކޮބައިތޯ އޭ؟
ޖަވާބުދެއްވާށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދަ ނޑުވެރިންނަށް؛ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި މާ ބޮޑު ދަ ނޑުތަކެއް ނުހުރޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މީހުން ގޮސް އަތޮޅުތަކުގައި ހައްދާ؛ ދަ ނޑު ހައްދާ ދަ ނޑުވެރިން އެބައުޅޭ.
އެ މީހުންނަށް ދެއްވަން ވިދާޅުވި އަށް ހާސް ރުފިޔާ ކޮބަ އިތޯއޭ؟ ބެޔަސް ، ނުބެޔަސް ދެއްވަން ވިދާޅުވި އަށް ހާސް
ރުފިޔާ، ދިހަ ހާސް ރުފިޔާ މަސްވެރިންނަށް ކޮބައިތޯއޭ؟ މި ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބު ދެއްވީމަ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ދޭނެ ޖަވާބުތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. އާސަންދަ ހުސްނުވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި. އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ އެތައް ބަޔަކު ބޭސްނުކުރެވިގެން، ބޭސްފަރުވާނުކުރެވިގެން ސަލާންޖަހަމުން އެ ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ސަރުކާރަށް އާމްދަނީ ނުލިބެނީކީ ނޫން. ސަރުކާރުން ރައްޔިތުން ދެކޮޅުން ފެލައިގެން، ދެކޮޅުން ފެލައިގެން ޓެކްސް
ނަގަނީ. ޑިއުޓީ ނަގަނީ. ލިބޭ އާމްދަނީ އިންތިހާއަށް ބޮޑު. އެހެންނަމަވެސް، ހިސާބުހެދުމުގައި ދެކޮޅުދިމާނުވުމުގެ
ސަބަބުން މިކަން ނުވެ މި އޮ ންނަނީ. މިދިޔަ އަހަރު 3.37 ބިލިއަން އާ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި.
ލިބުނު އެކައްޗެއް ވެސް ނެތް. މި އަހަރު އިތުރަށް ކުރައްވާފައި އޮތް އެއް ކަމަކީ، އެ އަދަދު އަނެއްކާ
ބޮޑުކޮށްލައްވާފައި ، 4.01 ބިލި އަން ލިބޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި ހަމަ ފޮތުގައި ޖެއްސެވީ. މިނިސްޓަރ އޮފް ފައިނޭންސް
ކޮމިޓީގައި ވިދާޅުވި، މި ބަޖެޓަކީ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ ބުނީމާ ތިމަންމަނިކުފާނު ވަރަށް ދެރަފުޅުވެއޭ. އަޅުގަ ނޑު އެހެން
ނުދަންނަވާނަން. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމެއް ނެތް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހިތްޕުޅުގައި ޖައްސާކަށް. ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ
ގާނޫނަށް މި މަޖިލީހުން ގެނައި ބަދަލުގެ ސަބަބުން މިހާރު މި ވަނީ ފުރުޞަތު ލިބިފައި ސަރުކާރުން ބޭނުން ގޮތަކަށް
ބަޖެޓު ކޮންމެ ގޮތަކަށް ފާސްކުރިޔަސް، ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ދިމާލަކުން ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ކަމެއް ކުރުމަށް،
ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކުމުގެ މާނަ އެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ
މި ދެންނެވި އިޞްލާޙުގެ ސަބަބުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންފުޅުވެއްޖެ ކޮންމެ ހިނދެއްގައި ސަރުކާރަށް، މި
މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ދައުރެއް ނެތި؛ ދަރަނި، ލޯނު ނެގުމުގެ ފުރުޞަތު މިހާރު މި ވަނީ ހުޅުވައިލެވިފަ. އެއްވެސް
27

ފުރުޞަތެއް މި މަޖިލީހަށް ނެތި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވަން އޮތީ، ބަޖެޓު
ހުށަހެޅުމުގައި މިހާރު ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތަކީ، ކުޑަ ސިޓީއުރަކަށް؛ އެ އަހަރަކަށް އުއްމީދުކުރައްވާ ، ބޭނުންފުޅުވާ އަދަދު
ޖައްސަވައިގެން ސިޓީއުރަ ހިއްޕަވައިގެން މި ތަނަށް ވަޑައިގެން އެ ސިޓީއުރައިން ނަންގަވާފައި މި އަހަރަށް
ކަ ނޑައެޅިފައިވަނީ 27 ބިލިއަ ން، އިޢުލާންކޮށްލައްވަންވީ. އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާތިބެގެން ނުދަންނަވާނަން، މިއީ
ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ. ހަމައެކަނި ފައިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ ، ނަމަނަމަ
މި ބަޖެޓު ފޮތް އެއްވެސް ކަހަލަ ވާހަކަލިޔުމުގެ މުބާރާތެއްގައި ބައިވެރިނުކުރައްވައްޗޭ. ބައިވެރިކުރައްވައިފި ނަމަ، ހަމަ
ޔަޤީނޭ، ޚިޔާލީ ވާހަކަ ލިޔުމުގެ ދާއިރާއިން އެއް ވަނައަށް މި ބަޖެޓު ދާނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކުރިމަތިވެފައިވާ އަނިޔާވެރިކަމުން އަޅުގަ ނޑުމެން ސަލާމަތްކުރެއްވުމަށް އެދި اله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދުޢާ ދަންނަވަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވެފައިވާ ނިކަމެތިކަމުން އަޅުގަނޑުމެން
ސަލާމަތްކުރައްވާށި! އާމީން. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފަށް.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކޮށް މި ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓު ދެންމެގައި
އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚް ޢަބްދުاله ޝާހިދު އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ
ބުނާތީވެ ހިތްޕުޅުގައި ޖެހިވަޑައިގަތް ކަމުގައި ވިޔަސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ މިއީ ހަމަ ޚިޔާލީ
ބަޖެޓެކޭ. ރީތި އަދަދުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުގައި ޖެހިދާނެ. ރީތި ނަންނަން ކިޔާފައި ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
މީގައި ލިޔެވިދާނެ. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަ މި ބަޖެޓުގައި މާ ރަނގަޅުވީސް ދެންމެގައި ޝާހިދު
ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން، މިނިވަން 50 ފާހަގަކުރުމަށް ޓަކައި މާލޭގައި އެކި ހިސާބުތަކުގަ އި ދަމާފައި ހުރި
ބޮކިފަތިތައް ލައިގެން މި ބަޖެޓު ރީތިކޮށްލި ނަމަ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަ މިހެން މި ދައްކަނީ ކީއްވެތޯ؟
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ބައެއް ސަބަބުތަކަށް ބަލައިލާނަން. އެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ހުށަހެޅިފައި
މި އޮތް 28 ބިލިއަން ރުފިޔާއާ ގާތުގެ ބަޖެޓަކީ ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި އެ ދިޔަ
ތިން އަހަރު؛ ވޭތުވެދިޔަ 3 އަހަރު އެކުލަވައިލެވުނު ބަޖެޓުތައް ޖުމުލަކޮށްލީމަ ވާވަރު. އޭގެ ކުރިން ރައީސް މައުމޫނުގެ
28

ވެރިކަމަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، ރައީސް މަ އުމޫނުގެ ވެރިކަމުގައި އެކުލަވައިލެވުނު ބަޖެޓަކާއި، ދެ އަހަރުދުވަހުގެ
ބަޖެޓާއި މި ބަޖެޓާ އެއްވަރު. މާނައަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި މިދިޔަ އަހަރު އެކުލަވައިލެވުނު ބަޖެޓުން
ގާތްގަ ނޑަކަށް ދެ އަހަރުދުވަހުގެ ކުރިއެރުން، ތަރައްޤީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އައި އްސަ އޮތް ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެންނަން އެބަޖެހޭ. ނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާތިބެ، މި ވާހަކަ ކޮޅަށް ހުރެ މި ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި އެއިން
އެއްވެސް ކަމެއް ހާސިލުވެފައި ނެތްކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކު، ކަންބޮޑުވުމާ އެކު ފާހަގަކުރާ ކަމެއް.
60 ބަނދަރު ހަދައިދޭނެ ކަމަށް މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް. ނިމިފައި ވަނީ ގާތްގަ ނޑަކަށް 10
ބަނދަރު. 60 ނަރުދަމާ ނިންމައިދޭނެ ކަމަށް ބުނެފައި އޮތް. ނިމުނީ 10 ވަރަކަށް ނަރުދަމާ. 40 މަގު ހަދައިދޭނެ
ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް. ނިމުނީ؛ 40 މަގުހެދުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ. ނިމިފައި އޮތީ 4 ވަރަކަށް
މަގު. އެކަމަކު، އޭގެ ކުރިއަށް ރައީސް ނަޝީދުގެ އެ ދިޔަ 3 އަހަރުދުވަހަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު އެބަ ޖެހޭ
އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެބަޖެހޭ ބަލައިލަން. ބަލައިލާއިރުގައި އެދިޔަ ތިން އަހަރުގެ ތެރޭގައި 57 ބަނދަރު، 27 ވަރަކަށް
ނަރުދަމާ ނިންމާފަ. އައްޑު އަތޮޅުގައި އެތައް ބައިވަރު މަގުތަކެއް ނިންމާފަ. 2000 ފްލެޓު ނިންމެވި. 8000 ފްލެޓުގެ
މަސައްކަތް ފައްޓަވާފައި އެބައޮތް. 47 މިސްކިތް ނިންމަވާފައި އެބައޮތް. 19 ބިމެއް ހިއްކާފައި އެބައޮތް. 3 އެއަރޕޯޓް
އަޅާފައި އެބައޮތް. އެކަމަކު، އެ ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ބަޖެޓު ގާތްގަ ނޑަކަށް؛ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ
ތިން އަހަރުދުވަހާ އެއްވަރު ގާތްގަ ނޑަކަށް ބަޖެޓު، އެންމެ އަހަރަކަށް ދިނީމަ މި ދެންނެވީ މި ސަރުކާރަށް މިދިޔަ
އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކުރެއްވުނު ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ހުށަހެޅިގެންދާ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި
ވާހަކަދައްކާއިރު ، މިއީ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ، މިއީ އޮޅުވައިލުމެކޭ ބުނަން މި ޖެހެނީ. އާދެ، މިއަދު މި އަހަރަށް؛ މި އަންނަ
އަހަރަށް ކަ ނޑައެޅިފަ އިވާ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ކުރިއަރާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި މިދިޔަ އަހަރު
އޮތް 10.5%. ނަމަވެސް، ނިމުނުއިރު މި އޮތީ އެންމެ 4.8% އަށް ދަށްވެފަ. ކަރަންޓް އެކައުންޓުގެ ދަރަނި 290
މިލިއަން ރުފިޔާގައި ހުންނާނެ ކަމަށް ބެލިއިރު، ނިމިގެންދިޔައިރު އެ އަދަދު މި ވަނީ 400 މިލިއަނަށް
އަރައިގެންގޮ އްސަ. ޓޫރިޒަމުގެ އުފެއްދުންތެރިކަން 2010 ވަނަ އަހަރު 15.8% ގައި ހުރިއިރުގައި ، 2015 ވަނަ އަހަރު
މި އަދަދު ވެސް މި ވަނީ 4.8% އަށް ދަށްވެގެންގޮ އްސަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެންމެ ބޮޑު
އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ޓޫރިޒަމުގެ ވާހަކަ. ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމް މިހާރު މިހާ ދަށްވެގެން މި
ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނު އިހަކަށްދުވަހު ވެސް މަޖިލީހަށް ޓޫރިޒަމް
ބޮއިކޮޓްކުރުމުގެ ބިލެއް ވައްދައިގެން ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މީހުންނާ ދިމާލަށް ހަޅޭއްލަވައި، އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުން ހައްޔަރުކޮށް
ޖަލަށް ލުމަށް ވަކާލާތުކޮށް ވާހަކަދެއްކެވި ތަން. އެކަމަކު، މިއަދު ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް މިހާ ބޮޑަށް އަޑިއަޅާލައިގެން މި ދާ
ސަބަބަކީ، މިކަމުގެ ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ސީދާ ރައީސް ޔާމީނާއި މިއަދުގެ ސަރުކާރު. ކޮބައިތޯ ސަބަބަކީ؟
އިހަކަށްދުވަހު ވެސް އަދީބް މަޤާމުން ވަކިކޮށްލުމުގެ ބޭނުމުގައި ކުއްލިއަކަށް ސްޓޭޓް އޮފް އިމަރޖެންސީ މި ތަނުގައި
29

އިޢުލާންކުރެވިގެންދިޔަ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނީ. ދުނިޔޭގެ ޤައުމުތަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ތިބީ ޖެހިފަ.
ތުންފިއްތައިގެން ، ތުންދަމާފައި މި ތިބީ. ރާއްޖޭގައި ހިންގާ ޖަރީމާތައް ހުއްޓުވައި، ސިޔާސީ ލީޑަރުން ދޫކޮށް،
ޑިމޮކްރަސީއެއް ޤާ އިމުކޮށް، މި ރާއްޖޭގައި ހިއުމަން ރައިޓްސްއަށް ތަބާވެ ، އެއަށް އިޙްތިރާމުކުރުމަށް ގޮވައިލާ
ފަރާތްތަކަށް ދެނީ ބީރުކަންފަތެއް. އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ ބޭރު ޤައުމުތަކުން ރާއްޖެއަށް ދަތުރުކުރާ ޓޫރިސްޓުން އައުން
ހުއްޓުވުން. އެކަމަށް ހުރަސްއެޅުން. އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޓޫރިޒަމް ދަށްވެގެންދިއުން.
އާދެ، 2014 ވަނަ އަހަރު ނޮވެންބަރު މަސް ހިސާބުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނު އެސް.އީ.ޒެޑުގެ ބިލެއް
ފާސްކުރެވިގެންދިޔަ ތަން. ދެންމެ ޝާހިދު އެ ވިދާޅުވިހެން ހަވާއެރުވީކީ ތިޔަ ވަރަކަށް ނޫން. އެކަމަކު، އޭގެ
ނަތީޖާއަކަށް ވީ ކޮބައިތޯ؟ އެ ފާސްކޮށްފައި ބުންޏޭ އިނގޭތޯ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނޭނެ
ކަމަށް. ދައުލަތަށް އެ އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް. ނިމިގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ބަޖެޓަކުން ފެންނާކަށް ނެތް.
އެކަމަކު، އަނެއްކާ އިހަކަށްދުވަހު އިކޮނޮމިކު މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވަނީ މިއަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހަމަ 1.5 ބިލި އަން
ރުފިޔާ ހިމެނިގެންދާނޭ. އެހެންވެގެން މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް މިހެން ހުރީމަ، ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބުނަން މި ޖެހެނީ މިއީ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓަށް ހަމަ ކަޅިއެއް އެއްލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ވިސްނާލަން ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑަކީ ހަމަ
މާލޭގެ މެންބަރަކަށް ވީތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންކަން އެބަހުރި. މިސާލަކަށް، ވަރަށް ގިނައިން ޔާމީން
ވެސް އަދި ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު ވެސް ވިދާޅުވޭ ، ފެންބޮޑުވާ މައްސަލައެއް ނެތޭ. ހަނދާނެއް ނެތޭ. ރައްޔިތުން
ހަނދާނެއް ނެތޭ. މަޖިލީހަށް އަންނަން ވިއްސާރަވެހޭ ދުވަހެއްގައި އަޅުގަ ނޑު މަގުމައްޗަށް ނިކުންނަންޏާ ގެއިން
ނިކުންނަންޖެހެނީ އަތަށް ބޫޓު ލައިގެން. ކިތައް ދިވެހި ރައްޔިތުންތޯ މާލޭގައި ފެންބޮޑުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ކަކޫތާ
ފެނުގައި ހިނގާފައި ދާންޖެހެނީ؟ އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކާލާތުކޮށް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި މާލޭގައި
ފެންބޮޑުވުމުގެ މައްސަލައަށް އެތައް ބައިވަރު ފައިސާއެއް ޚަރަދުކޮށްގެން ވެސް އެކަން އިޞްލާޙުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގޮވާލަން. ހަމައެހެންމެ، ފަސްދޮޅަސްވަރަކަށް ހާހުގެ އާބާދީއަކަށް ބަލައިގެން މާލޭގައި ޤާ އިމުކޮށްދީފައި އޮތް ނަރުދަމާގެ
މައްސަލަ 1 ލައްކަ 50 ހާހެއްހާ މީހުން ކުއްލިއަކަށް ބޭނުންކުރަން ފެށީމާ މިހާރު މި ވަނީ ޖަންގްޝަންތަކަށް ކެތްނުވާ
ހިސާބަށް ގޮސްފަ. ނަސީބެއް ނޫންތޯ ޖަންގްޝަން ހޮޅިތައް އެއްފަހަރާ ނުގޮވަ އި ހުންނަކަން. ބައެއް ވިއްސާރަވެހޭ
ދުވަސްދުވަހު މަގުމަތިން ދާއިރުގައި ފެންއަރުވާ ވަޑާމެއްހެން ބޮކިޖަހާފައި އެ އަރަނީ އިނގޭތޯ ޖަންގްޝަންތަކުން.
އޭގެން ނިކުމެދާނެ ބަލިމަޑުކަމަކާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުން ވިސްނާތަނެއް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ
ވެސް ހިމެނުނު އަދަދެއް ހިމަނައިގެން ވެސް މި މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ކަމަކަށް ވިސްނާލާ ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މާލެހިޔާއާއި
ސިނަމާލޭގެ މައްސަލައަށް މި އޮތް ހުރިހާ ދުވަހު ވެސް ހަމަ އަޅައިނުލާ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މި ފަހަރު ވެސް
30

އަޅުގަ ނޑަށް ބަޖެޓުގައި މި ފެންނަނީ ދެތިން މިލިއަން ވަރަކަށް ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާ ތަން. މިއީ ދެ ހާސް ފަސް
ސަތޭކައެއްހާ ދިވެހި ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭ ތަނެއް. އެހެންވީމާ، މި ކުރެވެނީ މަލާމާތް. ދެތިން މިލިއަން ރުފިޔާއަކުން އެ
ކަންކަމެއް ރަނގަޅެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުކުރެވޭވަރުގެ އަދަދެއް ހިމަނައިގެން އެ މައްސަލަ
ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ގޮވާލަން. ހަމައެއާއެކުގައި މާލޭގެ ، އަދި އެހެންމެ ޖުމުލަކޮށް ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ ޞިއްޙީ ކަންކަން. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަށް ޔާމީން ވަޑައިގެންފައި
ބުނާނެ، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗުގަ އި މައްސަލައެއް ނެތޭ. ޖެހިގެން އައި ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް ދިޔައިރު ހަމަ
އެއްކަލަހެން ކަކޫތަނުގައި ހިނގައިލާފައި މި ޖެހެނީ އުޅެން. ފެންބޮޑުވެފަ. އިހަކަށްދުވަހު އެމް.އާރު.އައި މެޝިނެއް
ބަހައްޓައިގެން ހީވަނީ އެ ތަނުގައި ޤުރުއާން ކިޔަވައި، ދުޢާކޮށް އިނގޭތޯ. ކިޔެވެލި ކިޔަވަ އި، މިއީ ލަދުވެތި ކަންކަމޭ
އިނގޭތޯ. އެމް.އާރު.އައި މެޝިނެއް ރާއްޖެއަށް ގެނެސް އެ ބަހައްޓައިގެން ބޮޑު ޕާޓީ ބާއްވާފައި، އެ ތަނުގަ އި ބޮޑެތި
ފަންކްޝަން ބާއްވާކަށްނުޖެހޭ. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތް. މިއީ މަޖުބޫރު ކަމެއް މިއީ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންކަން ކޮށްފައި ރައްޔިތުންނަށް އެއީ ޞިއްޙީ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތަކެއް ކަމަށް
ދައްކަންކުރާ މަސައްކަތަކީ އެއީކީ ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް ނޫން. ހަމައެހެންމެ މި އަހަރު ވެސް ޞިއްޙީ ކަންކަމަށް
ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ އި އެމް.އެން.ޑީ.އެފާ އި ޕޮލިހަށް، ސަލާމަތީ ކަންކަމަށް ޚަރަދުކުރާ ފައިސާއާ އެއްވަރު.
އިހަކަށްދުވަހު ވެސް ހަތިޔާރުތަކެއް ގެއްލިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ. އަދިވެސް ހަތިޔާރު ހޯދޭތޯ މި ސަރުކާރުން މި
ބަލަނީ. އެހެންވީމާ، ޞިއްޙީ ކަންކަމަށް މިހާރަށް ވުރެ ވެސް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ވަރަށް ވުރެ އިތުރު ބޮޑު ބަޖެޓެއް
ހިމަނައިގެން، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދުތަކެއްގައި ޞިއްޙީ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި
ގޮވާލަން. ހަމައެހެންމެ، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލް އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ކައުންސިލަކަށް ވީތީވެ، މިއަދު މި ފެންނަނީ
އެ ކައުންސިލުގެ ބާރުކަ ނޑުވާލައި، އެ ކައުންސިލުން ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް މަދުކޮށް، ދަށްކޮށް،
އެކަންކަން ކަ ނޑުވާލުމަށް ޓަކަ އި މަސައްކަތް ކޮށްފައި ވާ ތަން. 137 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ މި އަހަރަށް 63 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ކުޑަކޮށްފައިވާ ތަން. ހަމައެހެންމެ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުން
އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ ސިޓީ ކައުންސިލުތަކުން އެދުނު ބަޖެޓެއް ނުދޭ. އެ މީހުންނަށް ކުޑަކުޑަ ފައިސާކޮޅެއް ދީގެން މި
އުޅެނީ. އަދި ދީފައި، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ ކައުންސިލުތައް ސަސްޕެންޑުކުރަމުންދާ ތަން. އިއްޔެ
އަޅުގަ ނޑާ ބައްދަލުވި، ތުޅާދޫ ކައުންސިލުގެ ބައެއް މެންބަރުން. އެ މީހުން ތިބީ ސަސްޕެންޑުކޮށްފައި، މާލޭގެ
މުޒާހަރާއަށް އައިސް ގެން. އަނެއް ކައުންސިލަރަކު ޓުވީޓެއް ކޮށްގެން. އެހެންވީމާ، މިއީ ބިރުވެރި ވާހަކަތަކެއް. ރާއްޖޭގެ
އެކި ކަންކޮޅުތަކުގަ އި ތިބި ކައުންސިލަރުންނަށް ދިން، ކައުންސިލުތަކަށް ދިން އިންޒާރެއް ނޫންތޯ މިއީ. ހަމައެހެންމެ މި
ބަޖެޓުގައި ހިނގަމުންދާ ކަންކަމާއި ނިމިފައިވާ ކަންކަން ކަމަށް ބުނެ ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ ވެސް ބޮޑު
އޮޅުވާލުމެއް ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑަށް މި ފެންނަނީ. އެއީ އިއްޔެގައި ތުޅާދޫ ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންނާ ވާހަކަދައްކާލީމަ
31

ބުނި، ތިމަންނަމެން ރަށުގައި މިހާރު ބޮޑުހިލަ ޖެހުމުގެ މަސައްކަތްކުރާތާ ވެއްޖޭ އަހަރެއް. ހަމަ އަތްކާ އްތާލަކާއްތާލާ
ތިބެނީއޭ. އެކަމަކު ބޮޑުހިލަ ނާދޭ. ބަޖެޓުން ބަލައިލާއިރު ބޮޑުހިލަ ޖެހުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓު ދާ ކަމަށް މި އޮންނަނީ.
ހިނގަމުންދާ ކަމަށް. މިހާވަރަށް މި ބަޖެޓުގައި އޮޅުވާލުންތައް ވެސް ޙަޤީޤަތުގައި އޮޅުވަ އިލާފައި ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ޚަރަދުކުޑަކުރުމުގެ ވިސްނުމުގައި ކަމަށް ބުނެ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ލައްވާ ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނާއި، ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނާއި، މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިންގ
ކޮމިޝަން އުވާލި. ގާތްގަ ނޑަކަށް 50 މިލިއަން ރުފިޔާ؛ އެއީ ކެނޑިގެންދިޔަ ތަނެއް ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް
ފެނުނީ. އެކަމަކު އޭގެ ބަދަލުގައި ނަތީޖާއަކަށްވީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ މި ސަރުކާރުން 597 ،597 ސިޔާސީ މަޤާމު ޔާމީން
އުފެއްދެވީ . އަޅުގަ ނޑު ހަނދާން އެބަހުރި ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި މަތިބަރޭ ކިޔައިގެން ހަޅޭއްލަވަމުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ދުވި މަތިން. އަޅުގަ ނޑުމެން ލަދުގަނޭ މިއަދު އިނގޭތޯ މި ވާހަކަ ދައްކާއިރު. ރައީސް ނަޝީދުގެ
ވެރިކަމުގައި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް 99 މިލިއަން ރުފިޔާ އެންމެ ބޮޑުކޮށް އޮތީ ޚަރަދުކޮށްފަ. މި ސަރުކާރުން 200
މިލިއަން ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް މިހާރު މިދެންނެވިހެން ޚަރަދު ކުޑަކުރަން ކަ ނޑަ އިލާފައި އެބައި މިއަދު މި ފެންނަނީ
ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް ދެމުންދާ ތަން. ބޭރު ހިލޭގެ އެހީގެ ގޮތުގައި މިދިޔަ އަހަރު 63 މިލިއަން، އެންމެ 63 މިލިއަނޭ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ. ވަރަށް މަދު އަދަދެއް ޙަޤީޤަތުގައި ބޭރުގެ ފަރާތުން ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭ. އެ އަދަދު ވެސް
މި އަންނަ އަހަރަށް މި ވަނީ 33 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ކުޑަވެފައޭ އިނގޭތޯ. ކީއްވެގެންތޯ؟ ގެންގުޅޭ ދޯދިޔާ ޚާރިޖީ
ސިޔާސަތާ ހެދި. އެ މީހުން، އަޅުގަ ނޑުމެން ކައިރީގައި މި އޮތް ސްރީލަންކާއަށް ގޮސް އެމްބަސީތަކާ ބައްދަލުކޮށްލީމަ
އެބަބުނޭ ތިމަންނަމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ބައްދަލުކޮށްލަން އެދިގެން އުޅޭތާ 4 މަސް ވެއްޖޭ. ބައްދަލުކޮށްލަން
ބޭނުންނުވޭ. އެ މީހުންނާ ކުރިމަތިލާކަށް ބޭނުމެއް ނުވޭ. ދެން ކިހިނެއްތޯ؛ ސަފީރުންގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އެމެރިކާ
ސަފީރާ ބައްދަލުނުކޮށް ރައީސް އެބަ ހުންނަވައޭ 4 މަސް. ދެން ކިހިނެއްތޯ އެ މީހުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެހީތެރިކަމެއް، ހިލޭ އެހީއެއް ލިބޭނީ. އޭގެ ނަތީޖާއަކަށް ނިމިގެންދާއިރު މި ވަނީ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން،
ވިޔަފާރި ވެރިން ރާއްޖެއިން ބޭރުން ހޯދަންއުޅޭ ލޯނުތައް ނުލިބުން. ބޭރަށް މަސް އެކްސްޕޯޓުކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެ
ފުރުޞަތުތައް ގެއްލިގެންދިޔުން. އާދެ! މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރި 21.3 ބިލިއަން. އެކަމަކު
ނިމިގެންދިޔައިރު މި ވަނީ 18 ބިލިއަނަށް ދަށްވެފަ. 3 ބިލިއަނުގެ ގެއްލުން. ދަރަންޏެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޮލުގައި މި
އެޅެނީ. ހަމައެހެންމެ މިއަހަރު އަނެއްކާވެސް އަށާވީހަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުނުއިރު، ލިބޭނެ ކަމަށް މި
ބަލަނީ 26 ބިލިއަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖުމުލަކޮށް މި ހިނގާފައި އޮތް ގޮތަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި
މިއަންނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ނުވަވަރަކަށް ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން ދަރަނި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓަށް ލިބިގެންދާނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. ހަމައެހެންމެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓަށް މިދިޔަ އަހަރު، މި އަހަރު 164
މިލިއަން ރުފިޔާ އޮވެފައި ، މިއަންނަ އަހަރަށް 216 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ބޮޑުވެގެންގޮ އްސަ މި އޮތީ ކޮންސަބަބަކާ ހެދިތޯ
32

އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުކުރަން ބޭނުން. ކީއްވެގެންތޯ؟ މިއަދު މި މަޖިލީހަކީ ޔާމީން ވިދާޅުވާއިރަށް ގުދަށް އޮންނާށޭ ގުދަށް.
އޮށޯންނާށޭ ބުނާއިރަށް އޮށޯވެ. ދަންވަރު ކަމެއް ކުރަން ބުނެއްޖެއްޔާ ދަންވަރު. ފަތިހު ކުރާށޭ ބުނެއްޖެއްޔާ ފަތިހު. ހަމަ
ވިދާޅުވި ގޮތަށް ކަންކުރާ ބައެއް. މިހިރަ އިމާރާތް ނިންމަންށޭ ކިޔާފައި ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް ހިޔެއްނުވޭ މި ވަގުތަކު
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްހެނެއް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަޖެޓު މިދެންނެވި އަދަދަށް
ބޮޑުވެގެންދާންޖެހޭނެ ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ޒުވާނުންގެ ރައީސޭ ވިދާޅުވަނީ. މުޅި ރާއްޖޭގައި
ސްޕޯޓްސް އެރީނާތަކެއް. ނަސީބެއް ނޫންތޯ އޮލިމްޕިކް ސްޓޭޑިއަމުތަކެއް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ނާޅަދޭކަން. މި ތަނުގައި މި
ހުންނަނީ ބަށިކޯޓަކާއި ފުޓްސެލް ދަ ނޑަކާއި ވޮލީ ކޯޓަކާ. ބަޖެޓުން ދައްކާ ގޮތުން 15 މިލިއަން އެއިން ކޮންމެ ތާކަށް
ޚަރަދުވޭ. އެކަމަކު، ފުޓްސެލް ދަ ނޑެއް ވެސް އެޅެއޭ އިނގޭތޯ އެންމެ މިލިއަން ރުފިޔާއަށް. އަޅުގަ ނޑު ޔޫތު
މިނިސްޓްރީގައި މަސައްކަތްކުރީމަ އެނގޭ، ބަށިކޯޓެއް އެޅޭނެކަން ދެތިން ލައްކަ ރުފިޔާ އަށް. ހަމައެހެންމެ، ވޮލީ ކޯޓެއް
ހަމަ 5 ލައްކަ ވަރަކަށް ރުފިޔާ އަށް އެބަ އެ ޅޭ. އެހެންވީމާ ، ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލައިގެން މިއީ 15 ވަރަކަށް މިލިއަން
ރުފިޔާގެ ޕްރޮޖެކެޓެކޭ ތި ރަށަށް މި ދެނީ ކިޔައި، އޮޅުވާލުމުގެ ގޮތުން މި ބަޖެޓުގައި މިގޮތަށް ހިމަނާފައި ވާތީ ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކަންބޮޑުވުން ފާހަގަކުރަން. މިދިޔަ އަހަރު ސްޓިކާޖަހައިގެން ސައިކަލުގައި؛ ރައްޔިތުން ފެލައިގެން
242 މިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދާފައި އެބަ އޮތް. އެކަމަކު، ކުއްލިއަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނީ ރައީސް ވިދާޅުވި ތަން
މާފުކުރީއޭ ސްޓިކާ. އެ ދިޔަ ޕީރިއަޑަށް މާފުކޮށްލަދިން. ދެން ނިކުމެ ވަކިވަރަކަށް ނޫނޭ، އެއް ސައިކަލުގަ އި އެބަޖަހާ
ތިންހަތަރު ސްޓިކާ. ޖަހައިގެން 242 މިލިއަން ރުފިޔާ ރައްޔިތުން އަތުން ފެލާފައި، ދަރަނީގެ ގޮތުގައި. ރައީސް ޔާމީން
ދިރިއުޅުއްވާ ގެއަށް ދުވާލަކު 66666 ރުފިޔާ. ދުވާލަކު 66666 ރުފިޔާ އެބަ ޚަރަދުވޭ. މިހެންނެއް މި ކަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑު ދެކެ އެންމެ ރުޅިއައީ ޔާމީން މި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދެއްކީމަ އޭ އަމިއްލަފުޅަށް ވިދާޅުވި.
އެކަމަކު، މިހެން މި ޚަރަދު ކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، ރައީސް ޔާމީންގ ވެރިކަން 2018 ގަ އި ނިމިގެންދާއިރު ގެ ހުންނާނީ
ގަ ނޑުވަރެއްހެން ނޫންތޯ. ރައީސްކަމަށް ވަޑައިގަންނަވާ ކޮންމެ މީހަކު ގޭގައި އުޅުއްވަންވީ. އެ ގެއަށް ކޮންމެ ދުވާލަކު
މިދެންނެވި 66000 ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރީމަ، ފަސްއަހަރު ނިމޭއިރު ގަ ނޑުވަރެއްހެން ކޮންމެ މީހެއްގެ ގޭ އެބަ ބަދަލުވޭ.
އަދި ނިމުނީމަ އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރީގެ ރައީސުންނަށް ކިޔާފަ އި އިތުރު އެލަވަންސްތަކެއް، ލިވިން އެލަވަންސް
ވެސް އެބަ ދޭންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. މިގޮތަށް މި ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދިރިއުޅުއްވަން ވާނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދިރިއުޅުމަށް ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ގެކޮޅުގައި. އާދެ!
ތިމަންނާއަކީ މޮޅު އިކޮނޮމިސްޓެކޭ ވިދާޅުވި. އަޅުގަ ނޑުމެން ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ދައްކާނެ ވާހަކައެއް ނެތީމަ
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދެއްކީ އެ ވާހަކައޭ. މިއީ ވަރަށް ވަރުގަދަ އިކޮނޮމިސްޓެކޭ. އަޅުގަ ނޑު ހީކުރީ ވެސް އެހެން. ދެން
ވަރަށް މޮޅުވާނޭ. އެއީ މީހުން ދައްކާފައި ހުރި ވާހަކައަކާއި ކަންކަމަށް ވިސްނަ އިލާފަ. އެކަމަކު، މި ސަރުކާރުގެ
ކުންފުނިތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބެން އޮތް އާމްދަނީއަށް ވިސްނާލީމަ އަޅުގަ ނޑު ދެރަވެއްޖެ. ހާސްވެއްޖެ. އެއް
33

ކަމަކަށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ؛ އެ ތަނަށް ލިބުނު ފައިސާ އަށް ވީ ގޮތް ނޭނގިގެން ޔާމީ ން ވެސް ގޮވަނީ. އައިލެންޑު
އޭވިއޭޝަނުން މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނީ ދެ މިލިއަން. އެއަޕޯޓްސް ކޮމްޕެނީން ލިބޭނެ އެއްޗެއް
ނެތް. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން ތިންވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިހާ ދަށު ދަރަޖައަކަށް މި ކަންކަން ވެއްޓިފައި
އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުގެ ހަމަ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވައިލާނީ ޔާމީން ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތީ ހަމައެކަނި ބްރިޖެއް އަޅުއްވާކަށް ނޫން. ބައެއް މެންބަރުން މިތާ ވާހަކަ
އެގޮތަށް ދައްކާތީ އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވޭ. ބްރިޖެއް އެކަންޏެއް ނޫން. ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި 100 ވަރަކަށް
މިލިއަން ޑޮލަރުން ނިންމޭނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި ބްރިޖު މިހާރު 200 މިލިއަން ޑޮލަރުން އެކަން އެ ކުރިއަށްދަނީ.
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތީ އިންޞާފުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާ އެކީގައި ވެރިކަންކޮށްދޭނަމޭ ވިދާޅުވެ. ޤާނޫނުއަސާސީ އަށް
އިޙްތިރާމުކުރައްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ اله ގަންދީ ހުވާކުރައްވައިގެން. އެ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަންވީ. މި ބަޖެޓުގައި
މިގޮތަށް ބައިވަރު އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި އެތައް ބައިވަރު ރުފިޔާއެއް ހިމަނައިގެން އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމާލި ކަމުގައި
ވިޔަސް ، އެ ތަރައްޤީ އައިކަމުގައި ވިޔަސް ރައްޔިތުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުން ނުލިބޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އެއަކުން ކުރާނެ
އެއްވެސް ފައިދާ އެއް ނެތް. ބްރީޖުއެޅީމަ އެ ބްރީޖުމަތީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޔާމީން އިސްތިޢުފާއަށް ގޮވަމުން ހިނގީމަ
އެއަކުން ކޮން އުފަލެއްތޯ ލިބުނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:34 އިން 13:06 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އަޅުގަ ނޑުމެން ބަ ހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. ގިނަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް މިއަދު ވެސް އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ނިންމާފައި ވަނީ
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމެންދެކަށް ޖަލްސާ
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް.
34

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާލަން ފުރުޞަތު ލިބުނުއިރުގައި
ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ އެއްވެސް މެންބަރަކު މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބޭނުން. އާދެ! ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަކީ މަޖިލީހުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެ މުހިއްމު އެއް މަސައްކަތް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައިވާ
ކޮންމެ ކަމަކީ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެންޖެހޭނެ އެއްޗެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެއީ
އާމްދަނީ ހޯދި ގޮތާއި، އާމްދަނީ ހޯދާ ގޮތާއި، އާމްދަނީ ހޯދާނެ ގޮތް ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ. ޚަރަދުކުރި
ގޮތާއި ، ޚަރަދުކުރާ ގޮތާއި ، ޚަރަދުކުރާނެ ގޮތުގެ ތަފްސީލު ރައްޔިތުންނަށް އެނގެން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ
ރައްޔިތުންގެ މިލްކެއް. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް އެކަން އެނގެންޖެހޭ ސަބަބަކީ. ހިތާމަޔާ އެކު މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ދަންނަވަންޖެހެނީ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ބޭނުންވާ ތަފްސީލީ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރެވިފައިނެތްކަން. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެންދިޔައީ ގާނޫނާ އެއްގޮތަކަށް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި މި ދިރާސާކޮށް،
މިއާ ބެހޭ ގޮތުން ރަނގަޅު މަޢުލޫމާތެއް އެއްކޮށް، އެއްޗެއް ލިބޭނެ ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭ. ބަޖެޓު ހުށަހެޅިތާ ހަފްތާއެއްގެ
ތެރޭގައި ބަޖެޓު ދިރާސާކޮށް ނިންމަން މި އޮތީ ޖެހިފަ. ފަހަރުގައި މަޖިލީހަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅިލެއް ފަސްކަމުން މަޖިލީހުގެ
ތެރޭގައި އެ ވަގުތު ނުލިބުނީ ކަމަށް ވުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވިހެން
ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތާ ބެހޭ ގޮތުން މާ ގިނަ ތަފްސީލުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ. ޚުދު ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެ ހުންނެވީ އޮޅުމެއްގެ ތެރޭގައި. އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރުދުވަހުގެ
ތެރޭގައި ދައުލަތަށް ލިބުނު އާމްދަނީއެއް އެނގިވަޑައެއް ނުގަންނަވާ. ޚަރަދކުރެވުނު ގޮތެ އް އެނގިވަޑައެއް ނުގަންނަވާ.
މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އާދެ! މިދިޔަ ބުރާސްފަތި ދުވަހު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި ވަނީ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފަ.
ބަޖެޓުގެ އަދަދެއް ކަމަށް މި ވަނީ 27.45 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ ވޭތުވެދިޔަ ތިން އަހަރަށް ބަލާއިރުގައި ދެގުނަ
އަދަދެއް. 2013 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރެވިފައި މި ވަނީ 13 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ. 3 އަހަރުދުވަހުގެ
ތެރޭގައި ދައުލަތު ގެ ބަޖެޓު ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެންދިޔައީ ކީއްވެތޯ އެބަޖެހޭ ސާފުކުރަން. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ހުށަހަޅުއްވަމުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ، މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި
ފަދައިން، މިއީ ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް އުފާވެރި، އުޖާލާ މުސްތަޤްބަލެއް ގެނެސްދޭނެ އެއްޗެއް ކަމުގައި. ހަލުވި
ދުވެއްޔެއްގައި ރާއްޖެ ކުރިއަށްދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އެ މަނިކުފާނުގެ އޮތް ކަމަށް. އިޤްތިޞާދަށް ދިމާވެފައިވާ
ހުރަސްތައް ގިރާކުރެވޭނެ ކަމަށް. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސުލްޙަމަސަލަސްކަން ލިބުމަށް މި ބަޖެޓުން މަގުފަހިވެގެންދާ
ކަމަށް. ސުވާލަކީ މި ބަޖެޓުން މި ކަންތައްތަ އް ހާސިލުކުރެވޭތޯ؟ އާދެ! ރާއްޖެ އަށް މި ވަގުތު ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ
ބޮޑު ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި، އަދި ގިނަ ބަޔަކު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ދާއިރާއަށް
35

އިތުބާރުގެއްލިފައި އޮތުން. ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކަމަށް ވިޔަސް، ރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓުކުރަން ތިބި މީހުން ކަމަށް
ވިޔަސް ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކަމަށް ވިޔަސް، ރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމާ ދޭތެރެއަކު އިތުބާރެއް ނުކުރޭ. ދިވެހިރާއްޖެ
ކުރިއަށް އަރަން ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ، ރާއްޖޭގައި ޢަދްލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރަން ބޭނުންކުރަން ވަންޏާ ރާއްޖޭގެ
ޝަރުޢީ ދާއިރާ އެބަޖެހޭ އިޞްލާޙުވާން. ބަދަލުތަކެއް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޖެޓުގައި އެއަށް
ސަމާލުކަންނުދޭކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން، ރާއްޖޭގައި ސުލްޙަ މަސަލަސްކަން ޤާއިމުކުރަން
ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ ފުލުހުންނާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް، ކޮރަޕްޝަނާއި ސިޔާސީ ނުފޫޒުން އެއްކިބާކުރަންޖެހޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަކުންނެއް އެއަކަށް ނެތް އަމާޒުހިފާފަ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފާއި ފުލުހުންގެ ބަޖެޓު ވަނީ ކުޑަކޮށްފަ.
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ބަޖެޓު ވަނީ ކުޑަކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑުގެ ސު ވާލަކީ ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފާ އި ފުލުހުންގެ
މައްޗަށް ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިތުބާރު ނެތީމަތޯ މިގޮތަށް މިކަން މި ކުރެއްވީ؟ ބަޖެޓު ކުޑަކުރެއްވީ؟
ނޫނިއްޔާ އެ ދެ މުއައްސަސާއަށް ދޭ ފައިސާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ހޭދަނުކުރަނީތޯ؟ މި ސުވާލުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ޖަވާބު ހޯދަންޖެހޭ. އާދެ! ދެވަނަ ކަމަކީ، އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން ، ރާއްޖެ ކުރިއަށްދާނީ ރާއްޖޭގެ
ސުލްޙަމަސަލަސްކަން ޤާއިމުކުރެވޭނީ، އަދި އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުކުރެވޭނީ ރާއްޖޭގެ މި ދެންނެވިހެން ޝަރުޢީ ނިޒާމު
ހަރުދަނާވެ، އެއަށް އިތުބާރު ލިބިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަވާ ދެވަނަ ކަމަކީ ، 27.4
ބިލިއަންގެ މި ބަޖެޓް، 3.4 ބިލިއަނުން ޑެފިސިޓްވާ ވާހަކަ. މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. ދުވަހުން ދުވަހަށް ބަޖެޓުގެ
ޑެފިސިޓް ބޮޑުވަމުންދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ހުށަހެޅޭ ބަޖެޓް ނިމޭއިރުގައި ، އަންދާޒާކުރާ
ވަރަށް ވުރެ ހާސްބައި ތަފާތުވެގެން އަންނަކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަވޭ. ބަޖެޓުގެ ދަރަނި ބޮޑުވަމުންދާ
ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބަލައިލަން. ރައީސް ޔާމީންގެ މިއީ 3 ވަނަ ބަޖެޓް. ފުރަތަމަ ބަޖެޓް
ހުށަހެޅުއްވިއިރު، 2014 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓު ގައި ޑެފިސިޓްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައި އޮތީ 988 މިލިއަން
ރުފިޔާ. ނިމުނުއިރު އެ ބަޖެޓް 1.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިން ދަރަނިވެރިވީ. 2015 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅި ބަޖެޓް
ޑެފިސިޓްވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ 1.3 ބިލިއަން ރުފިޔާއިން. މި އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އެ ޑެފިސިޓް 3.5
ބިލިއަނަށް ބޮޑުވެގެން އެބަދޭ، ދެގުނަ. އަންދާޒާކުރާ ވަރަށް ވުރެ ދެގުނަ ދަރަނި ބޮޑުވެގެންދާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ފެންނަނީ. އާދެ، މި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މިއީ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ އެ
ވިދާޅުވަނީ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ މުޅި ދަރަންޏަށް ބަލާއިރު، މިހާތަނަށް ބަލާއިރު 2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ރައީސް
ޔާމީންގެ ވެރިކަމުގެ 5 އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ހުންނާނެ އަންދާޒާތައް އެބަހުރި ފެންނަން މި ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވިއިރު.
2014 ވަނަ އަހަރަށް މުޅި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ދަރަންޏަކީ 31 މިލިއަން. 2015 ވަނަ އަހަރު 32 މިލިއަން. 2016
ވަނަ އަހަރު 36 މިލިއަން. 2017 ވަނަ އަހަރު 40 މިލިއަ ން. 2018 މިލިއަން 45 މިލިޔަނަށް އެބައަރާ. މިއީ މި
ބޭފުޅުންގެ އަންދާޒާތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2014 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓް ހުށަހަޅުއްވުމުން ފިނޭންސް
36

މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ ، 16 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާނީ ސަރޕްލަސް ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކުރިމަތީގައި އޮތް މި ބަޖެޓް މި ވަނީ 3.4 ބިލިއަނުން ދަރަނިވެރިވެފަ. މި ބަޖެޓަކުން ކުރިއަށް އަންދާޒާކޮށްފައި
އޮތްއިރުގައި ބަޖެޓް ދަރަނި ފޫބައްދާނެ ސިޔާސަތުތަކެއް ކަ ނޑައެޅިފައި ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހެންވޭރު
އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު ވިދާޅުވި ފަދައިން، މިއަދު މި ޤައުމަށް އުފަންވާ ކޮންމެ
ކުއްޖަކު ، އެ އުފަންވަނީ އެތައްއެތައް ހާސް ރުފިޔާއެއް، އެތައް ލައްކަ ރުފިޔާއެއް ދަރަނި ބޮލުގައި އަޅައިގެން.
އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރިން ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމާ އެކުގައި އިޤްތިޞާދީ ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް
ގެންނަވާނެ ކަމަށް. އެހެންވިޔަސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ މަންޒަރެއް ފެނިގެނެއް ނުދޭ. 2014 ވަނަ އަހަރަށް
ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓް ހުށަހަޅުއްވަމުން ވިދާޅުވީ، 2007 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2012 ވަނަ އަހަރާ ދެމެދު ދުނިޔެއަށް
ކުރިމަތިވި ގްލޯބަލް ފައިނޭންޝަލް ކްރައިސަސްއާއި، ޔޫރަޕުގެ ގިނަ ޤައުމުތަކަށް ކުރިމަތިވި ޑެޓް ކްރައިސަސްއިން
އަރައިގަނެ، 2013 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދު މި ވަނީ ކުރިއަރާފައި ކަމަށް. އޭގެ ހެޔޮ ނަތީޖާ
2014 ވަނަ އަހަރާއި 2015 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖެއަށް ފެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބައެއް ކަންތައްތައް
ފެންނަން އެބަހުރި. އިންފްލޭޝަން އެބަހުރި އެއްވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓިފަ. 1% ގައި . އެއީ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުގައި ތަކެތީގެ
އަގު ހިފެހެއްޓިފައި ހުރީމަ. މައްޗަށް ނުދާތީވެ. ތެލުގެ އަގު 115 ޑޮލަރުގައި ހުރި ތެޔޮފީފާގެ އަގު 46 ޑޮލަރަށް
ވެއްޓިގެންދިޔަ. އެކަމަކު، ސުވާލަކީ، އޭގެ އެންމެ ހެޔޮ ބަދަލު ދައުލަތުގެ، ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓަށް ކޮށްފައިވޭތޯ؟
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ ތަނެއް މި ބަޖެޓަކުންނެއް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަށް މިހެން ވެގެން މި ދަނީ
ކީއްވެގެންތޯ އެބަ ބަލަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން، ޚަރަދުތައް އިތުރުވަމުންދާއިރުގައި އާމްދަނީ
ލިބޭނެ ކަމަށް މި ޖަހަނީ ޚިޔާލީ އަދަދުތަކެއް. އޭގެ ސަބަބުން ބަޖެޓް ނިމިގެންދާއިރުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ދަރަންޏަށް
ބަރޯސާވާންޖެހިފައި މި ވަނީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޚަ ރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބައޮތް
ބުނެފައި، 2016 ވަނަ އަހަރު ޖަނަވަރީ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ޑެފިސިޓް ފައިނޭންސްކުރަން ލޯނު
ނަގައިގެންނުވާނޭ. ލޯނެއް އަނބުރާ ދައްކާކަށް ލޯނު ނަގައިގެންނުވާނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި
ބަޖެޓް ފައިނޭންސްގެ ގޮތުގައި، ސަޕޯޓިންގެ ގޮތުގައި 770 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތްކަން ވެސް އެބަ
އެނގޭ. މިއީ ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް. މިއީކީ އެ ގާނޫނު އެގޮތަށް އޮވެ ،
ސަރުކާރަށް ނެގޭނެ ލޯނެއް ނޫން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވި ފަދައިން، ޚިޔާލީ އަދަދުތަކެއް މީގައި ޖެހުމުގެ
ސަބަބުން ވެގެންދާ ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަފާސްހިސާބުތަކުން ފެންނަން އެބަހުރި. 2014 ވަނަ އަހަރު
މަޝްރޫޢުތަކަށް ލިބޭނެ ކަމަށް، ބޭރުގެ ލޯނުގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް 388 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖައްސަވާފައިވާ އޮތް.
ލިބުނީ ކިހާވަރެއްތޯ؟ 188 މިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓް ސަޕޯޓު ގެ ގޮތުގައި 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ 2014 ވަނަ އަހަރު
ޖައްސަވާފައި އޮތް. ލިބުނީ 453 މިލިއަން ރުފިޔާ. 2015 ވަނަ އަހަރު، މި އަހަރު ބަޖެޓް މަޝްރޫޢުތަކަށް ލޯނުގެ
37

ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް އެބައޮތް 2.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖައްސަވާފަ. ލިބުނީ 568 މިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓް ސަޕޯޓުގެ
ގޮތުގައި 154 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖައްސަވާފައި އޮތްއިރު، އެންމެ ފައިސާއެއް ވެސް ބަޖެޓް ސަޕޯޓަށް ލިބިފައެއް ނެތް.
އާދެ! ބޭރުން އެ ލިބޭ އެހީއާއި ބޭރުން އެ ލިބޭ ލޯނު ނުލިބެނީ ކީއްވެގެންތޯ ، އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަ ކަށް އެބަޖެހޭ ބަދަލުގެންނަން. އަވައްޓެރި
ޤައުމުތަކާއި ދުނިޔޭގެ ޖަމާޢަތްތަކާ އެކުގައި މި ވަގުތު ރަނގަޅު ގުޅުމެއް ނެތް. އެއަށް ބަދަލުނާހެއް ދުނިޔޭގެ
ޤައުމުތަކަކުންނެއް، ބައިނަލްއަ ޤްވާމީ ޖަމާޢަތްތަކުންނެއް ލޯނެއް، އެހީއެއް މި ޤައުމަކަށް ނުދޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވި ފަދައިން، މިހެން ލިބެންހުރި އެހީއާއި ލޯނު ނުލިބުމުން ދެން ބަރޯސާ މި ވާންޖެހެނީ އެތެރޭގެ
ދަރަންޏަށް. ޓީބިލާއި ބޮންޑު ފަދަ އެއްޗެ އްސަށް. 2014 ވަނަ އަހަރު 690 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލާއި ބޮންޑު ބަޖެޓް
ސަލާމަތްވާ ކަމަށް އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ނިމުނުއިރުގައި 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ، 2 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލު އެބައޮތް
ސަރުކާރަށް ނަގާފަ. 2015 ވަނަ އަހަރު، މި ހި ނގާ އަހަރު 449 މިލިއަން ރުފިޔާއިން ހަމަޖެހޭނެ ކަމަށް ބުނެފައި އޮތް
ބަޖެޓް ނިމުނުއިރުގައި ބަޖެޓް ސަފުހާގެ 45 ވަނަ ސަފުހާއިން ތި ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އޭގައި މި ވަނީ
4.2 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލާއި ބޮންޑު ނަގާފަ. އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ 449 މިލިއަން. ނިމޭރުމުގައި 4 ބިލިއަނަށް
ދިޔައިމާ މިއީ، އަންދާޒާއެއް ކަމަކަށެއް ގަބޫލުކުރާކަށެއް ޖާގައެއް ނެތް. މިއީ ހަމަ ޚިޔާލީ ވާހަކައެއް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދަރަނި ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން އޭގެ ނުރަނގަޅު އަސަރު ބަޖެޓަށް އެބަކުރޭ. ލޯނު ނެގުމާ އެކީގައި ލޯނު އެއީ
ދައްކަންޖެހޭ އެއްޗެއް. އޭގެ ތަފްސީލަށް، ހިސާބުތަކަށް ކުޑަކޮށް ޖެހިލާއިރުގައި 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް މުޅި
ޖުމުލަ އެބައުޅޭ 2.3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލާއި ބޮންޑު. 2015 ވަނަ އަހަރު 2.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ، 2016 ވަނަ
އަހަރު ނިމޭއިރު 2.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ، ދައްކަންޖެހޭ އަދަދުތައް. ހަމައެކަނި އިންޓްރެސްޓަށް، މި ނަގާ ޓީ ބިލުގެ
އިންޓްރެސްޓަށް 2014 ވަނަ އަހަރު 978 މިލިއަން ރުފިޔާ ދައްކާފައި ބަޖެޓުން އިންޓްރެސްޓަށް އެކަނި. މި ހިނގާ
އަހަރު 1.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ރާއްޖޭގެ އެތެރޭގެ އެކިއެކި ވިޔަފާރިވެރިންނަށާއި ފަރާތްތަކަށް 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރު
އިންޓްރެސްޓުގެ ގޮތުގައި ނަގާފަ. މިއީ، ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި 9 ބިލިއަން
ރުފިޔާ އެބައޮތް. ކިހިނެއްތޯ އޭ ފައިސާ ހޯދަނީ؟ ޚަރަދުކުރަނީ؟ ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓު ގައި ލިބޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަމާ
އެކީގައި މި އެނގެނީ 17.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމައެކަނި ރިކަރެންޓް ޚަރަދަށް 16.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ޚަރަދުވޭ.
އޭގެ އިތުރަށް ލޯނު ދައްކަން 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރީމާ، 17.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަދޭ ރިކަރެންޓް ޚަރަދަށާއި
ލޯނަށް. ދެން، ކޯއްޗެއްތޯ އޮންނާނީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި؟ އިތުރު އާމްދަނީ ނުލިބި، އިތުރު އެހީ ނުލިބި،
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ އެއްވެސް ޕްރޮގްރާމެއް، އާ އެއްވެސް ޕްރޮގްރާމެއް މި ބަޖެޓަކުންނެއް ނުހިންގޭނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންވީތޯ؟
38

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގެ މި ބައިގައި ފުރުޞަތު އަރުވަމުން މި ގެންދަނީ ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް 15 މިނެޓު. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވާލީ. ބައެއް މެންބަރުން
ފުރަތަމަ ވަގުތު އިޢުލާންކުރެއްވުނުއިރުގައި ވަޑައިގެންނެތިދާނެތީވެ. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މީދޫ
ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދަށް.
މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ! މިއަދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ބަހުސްކުރަމުންދާ ދުވަހެއް. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރަށް ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދައުލަތް ހިންގުމަށް ޓަކައި މި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ 27.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކީ، ދިވެހި
ތާރީޚުގައި މިހާހިސާބަށް ހުށަހެޅޭ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓް. އަދި އެންމެ ބިނާކުރަނިވި ބަޖެޓް. އަދި ޤައުމުގެ އެންމެހައި
ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ފައިދާއާއި ލާބަ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި މުސްތަޤްބަލަށް ލިބިދޭނެ ބަޖެޓް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލު
އެބަ ކުރަންޖެހޭ، ރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ތަފާތު. ކޮންމެ ރަށެއްގައި
ވެސް ބޭނުންވާ އަދަދު ތަފާތު. ބަނދަރުގެ ބޮޑުމިނާއި ކުޑަމިން ވެސް ތަފާތު. ނަރުދަމާގެ ބޮޑުމިނާއި ކުޑަމިން ވެސް
ތަފާތު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މިއަދު މީގެ ކުރީގަ އި މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ސަރުކާރާ ހަވާލުވެ ތިއްބެވި އެމް.ޑީ.ޕީއޭ ކި ޔާ ސަރުކާރު، އޭރުގައި ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭން ބުނި އެއްވެސް ކަމެއް
ނުކުރެވި، އަދި އިތުރަށް ރައްޔިތުން ދަރަނިވެރިކޮށްލައި، ރަ އްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ އެންމެހައި ލާރި އެ މީހުން ނުހަމަ
ގޮތުގައި އޭގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖެ ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަރަނިވެރިވެފަ. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް،
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލު އެބަ ކުރަންޖެހޭ މިއަދު، ކީއްވެގެންތޯ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ނުލިބެނީ؟
ކީއްވެގެންތޯ ބޭރު ޤައުމުތަކުން ދޭންޖެހޭ ހިލޭ އެހީ، ލޯނުގެ ފައިސާ މި ނުލިބެނީ؟ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާ! ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ޙައްޤެއް އެ ރައްޔިތެއް ބޭނުންވާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ ބުނުން އެއީ. އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ، ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު އަޑުއައްސަވަން އެބަޖެހޭ. 2004 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެމް.ޑީ.ޕީއޭ މި
ކިޔާ މީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓޫ ރިޒަމް ބޮއިކޮޓުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ވިޔަފާރިތައް ބޮއިކޮޓުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ވިޔަފާރި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވިޔަފާރިކުރަން ނައުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިސޯޓުތަކަށް އެ އްވެސް ފަތުރުވެރިއަކު ނައުމަށް،
މިގޮތަށް އެމް.ޑީ.ޕީއޭ މި ކިޔާ މީހުން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކަހަލަ ޓެކްސް ޕޭކުރާ މީހުން ގަދައަށް
މަސައްކަތްކޮށްގެން ދައުލަތަށް ދޭ ފައިސާ އެމް.ޑީ.ޕީއޭ ކިޔާ ބަޔަކު ހިންގާ އެ މީހުން އެ ކުރާ ޣައްދާރީ މަސައްކަތް
ހުއްޓާލުމަށް މި ވަގުތުން މި ވަގުތަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ދަންނަވަން. މިގޮތަށް މި
39

ރާއްޖޭގެ ސިނާޢަތްތައް ބޮއިކޮޓު ކޮށް، މިގޮތަށް ކުރަމުންގެންދާ ނަމަ، އެމް.ޑީ.ޕީއޭ މި ކިޔާ ބައިގަ ނޑަށް މުސްތަޤްބަލުގައި
އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދީގެނެއް ނުވާނެ އެ ޕާޓީ ހިންގުމަށް
ޓަކައި. އެ އީ ޣައްދާރުން. އެހެންވެގެން، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އުޅެނީ މި ޤައުމު ރަނގަޅަށް ނުކުރެވިގެން. މިކަހަލަ
ޣައްދާރުން މި ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިސާ ހޯދުމަށް، ފައިސާ ވަންނަން ހުރި ހުރިހާ ދޮރެއް ބަންދުކުރުމުގެ ސަބަބުން
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޙަޤީޤަތުގައި ކުރިއެރުން ބޭނުންވާވަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުގެނެވެނީ. މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޑެފިސިޓުގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ކީއްވެތޯ؟ މިއީ ކާކު ކުރި ކަމެއްތޯ؟
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ދާއިރާއެއްގެ މެންބަރަކު އެބަބުނޭ، އަދި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ
މީހުން ވެސް މި ތަނުގައި އެބަ ބުނޭ ތިމަންނަގެ ދާއިރާއަށް ކަމެއް ނެތޭ. ތިމަންނަގެ ދާއިރާއަށް މިވެނި އެއްޗެއް ނެތޭ.
އެ މީހުން ފުރަތަމައިނުން ދިވެ ހިރާއްޖޭގެ ސިނާޢަތްތައް ބޮއިކޮޓުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖެ ބަދުނާމުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަގުމަތި
ޓެރަރައިޒްކޮށް، މިފަދަ ކަންތައްތައް ހުއްޓާލުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. އެހެންނޫނިއްޔާ މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން އެ
މީހުންގެ ފަހަތުން ދުއްވައި ގަނެގެން ހިނގައިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ އެއްޗަކީ މި ބަޖެޓަކީ ޤައުމީ ބަޖެޓެއް.
މި ޤައުމުގައި އެންމެހައި ރައްޔިތުން އަބަދުވެސް ގޮވަމުންދަނީ ތިމަންނަމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރިހަމަ ޞިއްޙަތެއް
ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި. އެނގިލައްވާނެ ބަޖެޓު ފޮތުން ބަލައިލީމަ މި އަހަރުގައި އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ކަ ނޑައެޅިފައި މި
އޮތީ ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް. ހިލޭ ބޭސްފަރުވާ ހޯދުމަށާއި، އަދި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަށާ އި، އަދި އެހެނިހެން ހޮސްޕިޓަލުތައް،
އަދި ރާއްޖެތެރޭގެ ހޮސްޕިޓަލުތަކަށް ބޭނުންވާ އެންމެހައި ވަސީލަތްތަކެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓުގައި އެންމެ ބޮޑު
ފައިސާއެއް ހިމެނިފައި މި އޮތީ. ހަމައެއާއެއްކޮށް، މި ބަޖެޓުގައި އަނެއް ބޮޑު ބަޖެޓް މި އޮތީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލު އެބަ ކުރަންޖެހޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ގެންނަ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
މުސްތަޤްބަލުގައި މިތިބަ؛ މުސްތަޤްބަލަށް އަންނަން ތިބި، މި ޖީލު، މި ޤައުމު ހިންގުމަށް ޓަކައި ތިބި ރައްޔިތުންނަކީ
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މިއަދު ގެ ޒުވާނުން. މިއަދުގެ ކުޑަކުދިން. އެ މީހުންނަށް އެބަޖެހޭ ތަޢުލީމުދޭން. އެ މީހުންނަށް
އެބަޖެހޭ ޕްރީ ސްކޫލުން ފެށިގެން ޕްރީ ސްކޫލުގެ ތަޢުލީމު ހި ލޭ ދޭން. އަޅުގަ ނޑު މީގެ ހަތަރުފަސް އަހަރުގެ ކުރީގައި
އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި މި ތަނަށް ބިލެއް ލީން ޕްރީ ސްކޫލު ތަޢުލީމު ހިލޭ ދިނުމަށް ޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް، އޭރުގައި
އޮތް ސަރުކާރުން ބީރުކަންފަތެއް ދިނީ. މި މަޖިލީހުގައި މި ތަޅުމުން ޕްރީ ސްކޫލު ތަޢުލީމު ވަނީ ހިލޭ ދިނުމަށް
ފާސްކޮށްފަ. އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޣައްދާރުވެ، އޭރު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ވަނީ ޕްރީ
ސްކޫލު ތަޢުލީމު އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނުދީ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ބަޖެޓު ފޮތުން ތި ބޭފުޅުންނަށް
އެނގިލައްވާނެ، ޕްރީ ސްކޫލު ތަޢުލީމަށާއި އަދި ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމަށް، ރާއްޖޭގެ ކުރިއެރުމަށް މިއަދުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް ބަޖެޓަކީ ލާމަސީލު ބަޖެޓެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނުގައި ހަމަ
އެއްޗެކޭ ކިޔަކަސް ދެކޮޅެއް ނުޖެހޭނެ. ކީއްވެގެންތޯ މި ޑެފިސިޓް އަންނަނީ؟ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ
40

ލޯނު ނުލިބެނީ؟ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ އާމްދަނީ ނުލިބެނީ؟ މި ވާހަކަ އަޑު އަހާލަންވެއްޖެއްޔާ ތި
ބޭފުޅުން އައްސަވާ މި އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ކައިރީގައި. އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ ޓެރަރިސްޓް
އޮގަނައިޒޭޝަނެކޭ. އެ މީހުން އެކަން ހުއްޓަ އިލާށޭ. ދިވެހިރާއްޖެ ޓެރަރިޒްކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބަނޑަށް
ޖައްސަން ނޫޅުއްވާށޭ. އެކަން ކުރާނަމަ އެ ބޭފުޅުންނަކީ މި މަޖިލީހުން ވެސް ބޭރުކޮށްލަންޖެހޭ ބައެއް. މި މަޖިލީހަކަށް
އެއްވެސް ގޮތަކަށް މިކަހަލަ ޣައްދާރުން ބޭނުމެއް ނުވޭ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން؛ އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތެއް.
ރާއްޖޭގެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ އެންމެހައި ކަންތައްތައް
އެބަވޭ. ބިން ވެސް ހިއްކޭ. އަދި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ކަންތަ އްތައް ނުވާންޖެހޭ ސަބަބަކީ
ކޮބައިތޯ؟ ހަމަ މިދެންނެވި ހިސާބަށް މި ދާންޖެހެނީ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޣައްދާރުވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިނާޢަތްތައް
ބޮއިކޮޓުކުރުމުގެ މައްސަލަތައް މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން މި ބަޖެޓް ފޮތުން
އެންމެ ފައިސާއެއް ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޣައްދާރުންނަށް ދީގެނެއް ނުވާނެ މި ރާއްޖެ ޓެރަރިސްޓުކުރާކަށެއް. މިފަދަ ނުބައި
ޣައްދާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަޖިލީހަށް ވައްދައި ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ބޯކާންއުޅޭ ކަމުގައި ވާނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ ޓެރަރިޒަމްވާނެ. އެންމެ ފަހުން މި ބޮން ގޮއްވާލި ބޮން ބްރޯއަށް ވެސް ކިހިނެއްތޯ އެމް.ޑީ.ޕީ
ހުރިހާ ޣައްދާރުންވެގެން އޭނައަށް ސަޕޯޓުކުރީ. އެހެންވީމާ، މިއީ، ޓެރަރައިޒްކުރާ ބައެއް. މީ ޤައުމުގެ ހެވެއް، ލާބައެއް،
މަންފާއެއް އެދިގެން ކުރާ ބައެއް ނޫން މިއީކީ. އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުންނަކީ އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ޤައުމުގެ ޣައްދާރުން.
މި ޣައްދާރުން މި ތަނުން ތިބޭނީ ކަލޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓް ގެންދާނަން. މި ޤައުމު ތަރައްޤީ ވެސް
ކުރާނަން. މި ޤައުމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ އެކަން ކުރެވޭނެ މީހެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެ ފެންވަރު އެބަހުރި.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ ބަޖެޓު ފޮތެއް ދޭއިރުގައި މި ބަޖެޓުގައި އޮތީ ކޯޗެއްކަން. މިތާ ތިބި އެމް.ޑީ.ޕީ
ޣައްދާރުންނަށް، މި ޓެރަރިސްޓުންނަށް މި ބަޖެޓް ފޮތަކީ ކޯއްޗެއްކަން ނޭގުނަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭތި ވަރަށް
ރަނގަޅަށް އެބަ އެނގޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދުޢާއަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޣައްދާރުން ބަލިކަށިވެ، މި ޤައުމު ފޮހިގެންދިއުން. وال س الم
عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވަން. މެންބަރަކު ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި މެންބަރަކަށް
އުނދަގޫވާ ގޮތަށް އަނެއް މެންބަރުން ޢަމަލުކުރުމަކީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފު ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު
ހަނދާންނުކޮށްދިނަސް ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އެކަން އެނގެންވާނެ. ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއާ
ގުޅިގެން ބަޖެޓުގެ ބަހުސްކުރަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ތައްޔާރުވެގެން އައިސް. އެހެންވީމާ، އެކަން ތަކުރާރުނުކުރުމަށް
41

އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާ އެކީގައި މެންބަރުންގެ ކިބައިން އެދެން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން،
ޚާއްޞަކޮށް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް ކުރެވުނު
ބަހުސްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުނު. އަދި އެ ފުރުޞަތުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޚާއްޞަކޮށް ޖުމްހޫރީ
ޕާޓީގެ ދާއިރާތަކުގެ މެންބަރުންގެ ހުރި މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށް ދަންނަވައި، މިހާރު
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓު ގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކީ އެންމެ؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
ރަނގަޅަށް އަދި ދާއިރާތަކުގެ އާބާދީއަށް ނިސްބަތްވާ ގޮތަށް ހެދިފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓް ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެ އް ނޫންކަން
ފާހަގަކޮށް އެ ވާހަކަ ދެންނެވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ފުރުޞަތު ދެއްވައިފި، މިއަދު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ހުރިހާ މަޖިލިސް މެންބަރުން ބައްދަލުކޮށް، އެ ކަންކަން
ހުށަހެޅިފައިވާކަން އަދި އެ ފްލެކްސިބިލިޓީ ގެނެސްދެއްވާނެކަން ވިދާޅުވެފައި ވާތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަޅުގަ ނޑުގެ
އިޚްކާސްތެރި ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓާ
ބެހޭ ގޮތުން ބަލައިލިއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި 2008 ވަނަ އަހަރު މި ފާސްކުރެވުނު އާ
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުތައް ، ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ކަމަށް މި ބުނާ އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުތައް
ފުރިހަމަކުރުމަށް އަމާޒުކުރެވިފައި ނެތްކަން މި ބަޖެޓުގައި. އަދި މި ބަޖެޓުގައި އެކިއެކި ދާއިރާތަކަށް، ޚާއްޞަކޮށް،
ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަލަށް ފަށާ މަޝްރޫޢުތައް ބެހިފައިވާ ގޮތްތަކަށް ބަލައިލާ އިރުގައި އެއްވެސް ހާލެއްގައި އާބާދީއަށް
ބެލިފައި ނެތްކަން. މީގައި ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފަ އި އޮތީ ސަރުކާރަ ށް ނިސްބަތްވާ ޕާޓީތަކުގެ
މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކަށް އިސްކަންދެވިފައިވާކަން. ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމަށް އަމާޒުކުރެވިފައި ނެތްކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް، ހަމަހަމަކަމާ އެކު ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް ޚާއްޞަކޮށް ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް، އަސާސީ ޙައްޤުތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ކޮންމެހެން ވެސް
އެއިރެއްގަ އި އޮތް ސަރުކާރަކުން އެކަން ކަމަށް އުޅެންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، 2008
ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއިރެއްގައި ތިބި ރައްޔިތަކު އިންތިޚާބުކުރި މަޖިލިސް
މެންބަރުން ފާސްކޮށްފައި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީއަކާ އެއްގޮތަށް އަދިވެސް ބަޖެޓުތައް ތަޔާރުވެވިގެން ، ރައްޔިތުންގެ
އިޖުތިމާޢީ ޙައްޤުތައް، އަސާސީ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިންމެމުންނުދާކަށް އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަމުން، މި ބަޖެޓުގައި، ޚާއްޞަކޮށް މިހާރު މި އޮތް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އަލުން
42

ރިވައިސްކޮށް، އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ އިޤްތިޞާދު، ތަރައްޤީ ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓު ކުރިއަށްދާންޖެހޭނެ
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މިދިޔަ
އަހަރު އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހިރިލަންދޫގައި ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު ހިމެނިފައި އޮތްއިރު ވެސް މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓު
އައިއިރުގައި އެކަން ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. މިއީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
އެންމެ ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅޭ އެއް ރަށް ކަމުގައި ވާނީ ހިރިލަންދޫ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިރިއުޅެވޭނެ ޖާގައިގެ
އިތުރުން، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަކީ އިޤްތިޞާދަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ ، ދިރިއުޅުމަށް އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ
ރައްޔިތުން ތިބި ރަށެއް. އެ ރަށު ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް، އަދި މި ސަރުކާރުގެ ވަޢުދެއް ވެސް މެ، އެ
ރަށުގެ ބިން ބޮޑުކޮށްދެއްވައި ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ހުރި ބިންވެރިކަމުގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރަށް ފަހިވެގެންދާނެ ކަމަށް.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެސް މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާފައި އޮންނާނީ، މި ބަޖެޓު ރިވައިޒްކުރާއިރު ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮޖެކްޓު ރިވައިޒްކުރެވިގެންދާއިރު ހިރިލަންދޫގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢާއި އަދި އެ ރަށުގެ ނަރުދަމާގެ ވަސީލަތް
ޤާއިމުކޮށްދެއްވުން އެއީ އަޅުގަ ނޑު އެދޭ އެދުމެއް ކަމުގައި. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އޮމަދޫގެ
ބަނދަރުގެ މަސައްކަތަކީ ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު ވެސް ޖަހާފައި އޮތް ކަމެއް. މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓު އައިއިރުގައި ގެއްލިފައި
ވަނީ. މިދިޔަ އަހަރުގެ ޓެންޑަރަށް ހުށަހެޅިފައި، ހުރިހާ ސަރވޭއެއް ކޮށް، ޑޮކިއުމެންޓޭޝަންސް ހުށަހަޅައި،
ޓެންޑަރކުރާ ހިސާބަށް އިޢުލާންކުރެވިގެންދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓެއް. މި އަހަރު އެކަން ނެތީމަ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް
ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ވާނީ އޮމަދޫ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ވެސް ، އަދި އޮމަދޫގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު
ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް ހުށަހެޅިފަ. ވަންދޫގެ ރަށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑުތޮށި ލުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓަކީ މިދިޔަ އަހަރު
އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް. މިއަހަރު އެ ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް ވަނީ ގެއްލިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކައަކީ ، މިދިޔަ އަހަރު
ހަމަޖައްސައިދީފައި ހުރި ބަޖެޓުތައް، ހަމަޖައްސައިދީފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތައް ކުރިއަށް ގެންދެވެންވާނޭ މި އަހަރުތެރޭ
ވެސް. އެ ކަންކަން އުނިވެގެން ގޮސްފައި ވާތީ އެކަން އަލުން ރިވިއުކުރުމުގައި އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ހުށަހަޅާފައިވާނެކަން
ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ވަރަށް ސަރީޙަކޮށް އެބަ
ލާޒިމުކުރޭ ސަރުކާރުތަކަށް ، ރައްޔިތުންނަށް، ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ނަރުދަމާގެ ނިޒާމެއް، އެކަށީގެންވާ ނަރުދަމާ
ނިޒާމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ހިތާމައަކީ، 7 އަހަރު ވެގެންދިޔައިރުގައި ވެސް، 7 އަހަރު ވެގެންދާއިރުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ؛ އެ އިރެއްގައި އޮތް އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން މިކަމަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓުތަކެއް ކޭޓަރކޮށްފައެއް ނެތޭ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ނަރުދަމާ.
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވޭ ސާފު ބޯފެން. އެ މީހުން ބޭނުންވޭ އުފާފާގަތިކަން. އެހެންވީމާ، ބޭނުންވާ ނީޑްސްއަށް
ބަޖެޓު އެބަޖެހޭ ބަދަލުވާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ހުށަހެޅުމަކީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް
މިހާރުވެސް އެންމެ މުހިއްމު އެއް ބޭނުމަކީ، އެ މީހުންނަށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު. މިކަން ހަމަޖެހެންޖެހޭނެ ކަމުގައި
43

އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، 27 ބިލިއަނުގެ މި ބަޖެޓު
ބޮޑުވެގެންދާއިރުގައި މީހުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ އަގުތައް މި ދަނީ މައްޗަށް، ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދުތައް މި ދަނީ. ދާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެން މި ދަނީ މި ބަޖެޓުގައި؛ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ސްޕެސިފިކުކޮށް އި އްޒަތްތެރި ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރާ ކުރިން، ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަށް އެއްވެސް އަސަރެއް ކުރާނެތޯ؟ ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހުންގެ
މުސާރަ ބޮޑުވާނެތޯ؟ މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ނެތި، ބޮޑު 27 ބިލިއަނުގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި، އަދި
އިންފްލޭޝަން މައްޗަށް ދާއިރުގައި ، މި އަހަރުގައި ވެސް ބައްލަވާ! މި މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ އާއްމު ގޮތަކަށް ގިނަ
އިމާރާތްތަކުގެ ، ފްލެޓުތަކުގެ ކުލި މަތިވެގެންދާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ މުސާރައަކަށް ބަދަލެއް ނާދޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑު
މިކަމާ ކަންބޮޑުވާ މައްސަލައެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެކި ދާއިރާތަކުގެ މުސާރަތަކާއި އިނާޔަތްތައް
އެބަޖެހޭ ރިވައިޒް ކުރެވެން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕޭ ކޮމިޝަނެއް އެބައޮތް. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ކޮމިޓީގައި މަޢުލޫމާތު
ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައި އެބަހުރި، އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް އެކި ގޮތްގޮތަށް މުސާރައިގެ ކަންކަން ހަމަޖެހިގެންދާ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، އެއީ ރިވިއުކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދެކެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް ބަޖެޓު؛
ޕޭ ކޮމިޝަނުގެ މަސައްކަތްތައް މިހާރަށް ވުރެ ހަރުދަނާކޮށް ކުރެވި، ހަމަހަމަކަމާއެކު ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާ،
އެކިއެކި ދާއިރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް ވެސް، އަދި ސަރުކާރުގެ 100% ހި އްސާ އޮންނަ ކުންފުނިތަކުގެ
ވެސް އެ ކިއެކި ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް، އެކި ތަފާތު ފަރަގުގައި މުސާ ރަ ލިބުމުގެ ބަދަލުގައި އެ
ފަރަގުތައް ނައްތާލައި، އެއް އުސޫލަކުން، އެއް ހަމައަކުން، ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް ލިބިދޭންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް ވަޒީފާއާ ބެހޭ ގާނޫނަކީ އެތައް އަހަރެއް ވަންދެން މިހާރު ޢަމަލުކުރަމުންދާ ގާނޫނެއް. އެ
ގާނޫނެއްގައި ކަ ނޑައެޅިގެން އެބައޮވޭ، އެގްރެޖުކޮށްފައި އެބައޮވޭ މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެންމެ
މަދުން ރައްޔިތަކަށް ލިބޭ މުސާ ރަ ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އިއްޔެގަ އި ވެސް
ވިދާޅުވީ ، މި ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންފުޅެއް އަދިއެއް ނެތޭ މިނިމަމް ވޭޖު ކަ ނޑައެޅުމުގައި. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ތަރައްޤީވަމުން އަންނައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ދޭނެ މުސާރައަކީ،
އެންމެ މަދުވެގެން ދޭނެ މުސާރައަކީ ކޮބައިކަން ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން ސަރުކާރުން ވެސް އަދި
އާއްމު ސެކްޓަރތަކުގަ އި ވެސް ވަރަށް ކުދި، 2000 ރުފިޔާގެ މުސާރައިގެ އުޅޭ މީހުން އެބައުޅޭ. ޙަޤީޤަތަކީ ވަރަށް
ހާލުގައި، ދަތީގައި ކުޑަ މުސާރަ ލިބެމުންދާ ގިނަ ރައްޔިތަކު އުޅޭ ޤައުމެއް މި ޤައުމަކީ. އެހެންވީމާ، މި މިނިމަމް ވޭޖު
ކަ ނޑައެޅުމަކީ ސަރުކާރުން މިހާރު ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދައުލަތުގެ ފައިސާއިން ދެވޭ ސްކޯލަރޝިޕްސްތައް މި ދެވެނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންސާނީ
ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މިސްރާބަކުން ނޫންކަން އެބަފެނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި، ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރުގެ
މަޤާމުތަކުގައި ވެސް ، އަދި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގައި ވެސް ޕްރޮފެޝަނަލް ދާއިރާތަކުގައި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ
44

ބިދޭސީން ހަރަކާތްތެރިވަމުން އެބަދޭ. ޓާޝަރީ އެޑިއުކޭޝަން ލޯނު ފަދަ ލޯނުތައް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ދެވެންޖެހޭނީ، ދައުލަތުގެ ފައިސާ ދެވެންޖެހޭނީ ދައުލަތަށް ބޭނުންވާ މި ޤައުމަށް ބޭނުންވާ ވަޒީފާތަކަށް މީހުން
ތަމްރީނުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިހެން ކުރާ ކޮންމެ ހޭދައަކީ އެގޮތަށް ދާންޖެހޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އޭގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޕްރޮފެޝަނަލް ދާއިރާގައި؛ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ބިދޭސީން،
ޕްރޮފެޝަނަލް ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީންނަށް، އަދި ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރ ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި ހެލްތު
ސެކްޓަރ ކަމުގައި ވިޔަސް ބިދޭސީންނަށް އެ ދޭ، އެކްސްޕާޓު ލެވެލްގެ މީހުންނަށް ދޭ އިނާޔަތާއި މުސާރައާއި
ވަސީލަތްތައް ދޭ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ދިވެހިން ވެސް އެ ދާއިރާއިން ތަމްރީނު ހޯދައި، ހުނަރު ހޯދައިގެން އައިސް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޚިދުމަތްކުރުން އެއީ ބޭނުންވާނެ ކަމެއް ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި މިހާރުވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދޫކުރާ ލޯނު، ސްކޯލަރޝިޕްސް ލޯނު ފަދަ ކަންކަން ރިވިއުކުރަންޖެހޭނެ ކަމުގައި، ޤައުމަށް
ފައިދާހުރި، ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރާ ދާއިރާތަކަށް މީހުން ތަމްރީނުކުރަންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ހުށަހަޅަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ބަޔަކު އަދިވެސް
ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ހޯދުމަށް މި ދަނީ އަވައްޓެރި ޤައުމުތަކަށް. މިކަން ހުއްޓެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ
ޚިދުމަތް މިހާރަށް ވުރެ ރަނގަޅުވާން އެބަޖެހޭ. ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ރާއްޖޭން ބޭރަށް އެބަދޭ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިން ދިއުމުގެ ސަބަބުން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ ސެކްޓަރެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން. ހަމައެއާއެކު ، އިޤްތިޞާދީ ކަންކަމަށް އެކި އެކި ރަށްރަށް ބިން ބޮޑުކުރަމުންދާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވެނީ، ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ސްޕީޑު ލަސްކަމުގެ ސަބަބުން، ލަސްކަމުގެ
ސަބަބުން އެބަ ފެނޭ ލޭންޑު ޔޫޒު ޕްލޭން ނިންމައިގެން އެކަންކަން، ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކަށް ނުދެވުމުގެ ސަބަބުން
ރަށްރަށުގެ ބިން ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމަށް ބޭނުންނުކުރެވޭކަން. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ޚާއްޞަކޮށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ލޭންޑު ޔޫޒް ޕްލޭންތައް ނުނިމި ހުރި މައްސަލަތައް އަވަހަށް
ނިންމައި، އިޤްތިޞާދީ ބިންތައް ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާކުރާނެ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްތައް، އެ ފުރުޞަތުތައް
ލިބިގެންދިއުމަށް ހުށަހަޅަން. އާދެ! ހަމަ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މި ސަރުކާރުގެ
ވިސްނުންފުޅެއް ކަމަށް އެބައޮތް ފާހަގަކުރައްވާފައި ، އެކިއެކި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރތަކަށް ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ
ފަންޑްސް ހޯދުމަށް ބޭރުގެ އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން ހޯދާ ލޯނު، 4% އަށް ވުރެ ދަށް ލޯނުތަކުގައި ދައުލަތުގެ ސޮވެރިންގ
ގެރެންޓީ ދިނުމަށް. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެގޮތަށް ދޭ ކޮންމެ ކަމަކީ، ގެރެންޓީއަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅި ޤައުމުގެ
ދައުލަތުން ދޭ ގެރެންޓީއެއް. އެތައް ޖެނެރޭޝަންސްތަކަށް އޭގެ އަސަރު ، އެ ޕޭމެންޓު ލޯނުނަގާ ފަރާތަކުން ނުދެއްކި
ކަމުގައި ވާނަމަ، އެއީ ޤައުމު ދަރާނެ ދަރަންޏެއްގެ ގޮތުގަ އި. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް އެއްވެސް ޕްރައިވެޓް ފަރާތަކަށް،
އެއްވެސް ފަރާތަކީ ދޫކުރާ ލޯނަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބެލެވިގެން ސްކްރޫޓިނައިޒްކުރެވިގެން، މިނިމަމް ރިސްކުގައި ނަގާ ،
45

ރައްޔިތުންގެ ބޮލަށް އެކަން ނާންނާނެ ގޮތަކަށް ޓްރާންސްޕޭރެ ންޓް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ދެވޭ ސޮވެރިންގ ގެރެންޓީއެއްގެ
ގޮތުގައި ވާންޖެހޭނެ ކަމުގަ އި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމަ އެއާ އެއްކޮށް މިވާހަތައް ދައްކަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ފެނިގެންދަނީ ދައުލަތަށް ލިބޭ ބޮޑެތި އާމްދަނީތަކަށް ވެގެންދާ ގޮތް ނޭނގިގެން. ޚާއްޞަކޮށް އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ
ތެރޭގައި ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ 100 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ޑޮލަރު ވީގޮތެއް ނޭނގިފައިވާ ކަމަށް މައްސަލަތަކެއް
ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންމަތިވަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ކޮބައިތޯއޭ މުއައްސަސާތައް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ބޮޑު ބަޖެޓުތަކެއް ދީގެން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން، އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލް އަދި އެމް.އެމް.އޭ. މި މުއައްސަސާތަކަށް ؛ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުތަކުން، މުއައްސަސާތަކުން
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާއަށް ޚިނާޔާތްތެރިވިޔަނުދިނުމަށް ޓަކައި. އަދި އެފަދަ
ފައިސާތައް ރިކަވަރކުރެވޭނެ ނިޒާމުތައް؛ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އަދިވެސް، މިއަދު ވެސް މިކަންކަމާ
ބެހޭ ގޮތުން ޒިންމާދާރުވާނެ، ޒިންމާވާނެ އެއްވެސް މުއައްސަސާއެއް ނެތް. މިހާ ބޮޑު ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއެއް،
ދައުލަތަށް، ޤައުމަށް ލިބިފައި އޮތް ބޮޑު ގިނަ ފައިސާ ގެއްލިގެންދިޔައިމަ މި ކަމުގައި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް
ޔުނިޓަކަށް ވެސް ބުނެވޭނެ އެއްޗެ އް ވެސް ، އެ ޔުނިޓު ގައި ކެޕޭސިޓީ ނެތްކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ފާހަގަކުރެވެމުންދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓް ހަދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިންސާނީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީ ؛ މިފަދަ
ދާއިރާތަކުގެ އިންސާނީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރުމަށާއި އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ އާލާތްތައް ފަހިކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާ ބޮޑު ބަޖެޓުތައް އެކިއެކި ދާއިރާތަކަށް ދޫކުރެވިގެންދާއިރުގައި. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް
ކަންބޮޑުވޭ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދާދި ފަހުން ޤައުމާ މުޚާޠަބުކުރައްވަ އި ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކަށް އެ މަނިކުފާނުގެ އިތުބާރު ނެތް ގޮތަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީތީ. އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތައް ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޔަޤީންކޮށްދޭންޖެހޭ
ފަރާތްތަކާ މެދު ކޮރަޕްޝަނުގެ ތުހުމަތުގެކުރެވިގެން އެންމެ މަތީގެ ސީނިއަރ ބަޔަކު ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްގެންދިޔަ
މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންންނަށް މުޅި ޤައުމަށާއި އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮމިއުނިޓީއަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ކުރެވުނު ތުހުމަތުތަކާއި ކަންކަން ބެލިގެންނުދާކަން މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް، އަދި މިހާހިސާބަށް
އަޅުގަޑުމެންނަށް ފެންނަން ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓުން ޔަޤީންކޮށްދޭންޖެހޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ރައްޔިތަކީ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމާ އެކު މި ޤައުމުގައި ހިތްހަމަޖެހިގެން އުޅެވޭނެ ބަޔަކަށް.
އަޅުގަ ނޑުމންގެ ރައީސަކަށް ހުންނަވާ ބޭފުޅެއްގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ބެލެހެއްޓެންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނައި، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ދޭއިރުގައި މިކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންޖެހޭ. ޚާއްޞަ އެހީއަށް
ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ދޭ އިނާޔަތް ބޮޑުކުރުމަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅެން އޮތީ ސަރުކާރުން. އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ވެސް އިލްތިމާސްކުރަން އެކަން އަލުން ރިވައިޒްކުރުމަށް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތު ގައި
46

ފާހަގަކޮށްލަން އެންމެ ފަހުން ނިންމާލަމުން. އަޅުގަ ނޑަށް ވަގުތު ނެތަތީވެ އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަމުން
އަޅުގަ ނޑުދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަމޭ ހުށަހަޅާފައިވާ ފްލެޓް ވިއްކައިގެން ސޭލްސް ޓެކްސް
ނެގުމަކަށް. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަލުން އަނެއްކާ ވެސް އޭގެ އެންޑް ޔޫޒަރ، ފްލެޓް ބޭނުންކުރާ
ފަރާތްތަކުން ބޮޑު ކުއްޔެއް ދައްކަންޖެހޭނެ ސަބަބެއް ކަމުގައި ވެދާނެ ކަމަކަށް ވާތީ. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް އާމްދަނީ؛
ބޮޑެތި މުސާރަ ލިބޭ ފަރާތްތަކުން އިންކަމް ޓެކްސް ނެގުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ މި ގެޕް؛ ފަ ގީރުންނާއި މުއްސަނދިންނާ ދޭތެރޭގައި މި އޮތް ގެޕް ކުޑަކުރެވޭނީ އިންކަމް ޓެކްސް
ނަގައިގެން ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ރާއަޖޭގައި އެތައް ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް އެބަތިބި ވަރަށް ހާލުގައި. އެ
މީހުންގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން . މެންބަރުން ވަރަށް ބޮޑަށް
ތައްޔާރުވެވަޑައިގެން ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަނީ. އެހެން އެކަން ހިނގަމުންދާއިރުގައި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން
ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތުމަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އިލްތިމާސްކޮށް ދަން ނަވަން. އެއް މެންބަރަކު
ވާހަކަދައްކަވަމުންދާއިރުގަ އި އެ މެންބަރަކަށް އުނދަގޫފުޅު ވާ ގޮތަށް އަނެއް މެންބަރަކު ވާހަކަނުދެއްކުމާއި، މެންބަރާއި
ރިޔާސަތާ ދޭތެރޭ ހުރަސްނުކުރެއްވުމަށް. މި ކަންކަމަކީ އާ އްމުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގަވާއިދުގައި ހުރި ކަންކަން ކަމަށް
ވާތީވެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު މިކަން ހަނދާންކޮށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން.
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު
އަޙްމަދުމަނިކަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އް ޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ބަ ހުސްކުރަމުން މި ދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށް،
ދައުލަތުން ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން. އާދެ! ބަޖެޓަކީ ހަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގެ އަމާޒު.
އަދި ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ޤައުމު ތަރައްޤީވަމުންދާނެ ގޮތް އެންމެ ރަނގަޅަށް ތަޞައްވުރުކޮށްދޭނީ ދައުލަތުން
ހުށަހަޅައިދޭ ބަޖެޓުން. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރާސާކުރެވި، އަދި
އަޅުގަޑުމެން މި ބަޖެޓުން ކުރެވޭ ހޭދަތާކާ ދޭރޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ސަމާލުވާންޖެހޭ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 27
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެންދިއުމަކީ ، އޭގެ ޒާތުގައި ބަޖެޓް ބޮޑުވެގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
47

ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓް ބޮޑުވެގެންދިޔަ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ބަޖެޓް އަޅުގަޑުމެންނަށް
މެނޭޖުކުރެވޭ ކަމަށް ވާނަމަ، ނުވަތަ ދައުލަތު ދަރަނި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހިފެހެއްޓި، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައަޅާ
އުސޫލުގެ ތެރެއިން ދަރަނި އަދާކުރަމުންދާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
އިޤްތިޞާދުގެ މިސްރާބު ރަނގަޅު. އުސޫލެއްގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ބަޖެޓް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި
އެންމެ ބޮޑަށް ޚިޔާލުތަފާތު ވެގެންދަނީ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ހިފެއްޓިފައި ވަނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ. އަދި
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ޚާއްޞަކުރެވިފައި ވަނީ ކިހާވަރަކަށްތޯ. ދައު ލަތުގެ ދަރަނި ސަރުކާރުން
މެނޭޖުކުރައްވަން ކަ ނޑައަޅުއްވަނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ. މީގެތެރޭގައި ވެސް އެންމެ މުހިއްމު ދެ ބަޔަކަށް ވެގެންދަނީ،
ސަރުކާރުން ރިކަރެންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ކުރައްވާ ޚަރަދުތަކާއި، އަދި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން
ކުރެއްވުމަށް ނިންމަވާ ޚަރަދުތައް. އެނގިވަޑައިގަންވާނެ ފަދައިން، ޤައުމީ ތަރައްޤީއާ އެންމެ ބޮޑަށް ގުޅިލާމެހިފައި މި
އޮންނަނީ، ސަރުކާރުން، ދައުލަތުން ބަޖެޓް ހިމަނުއްވާފައި އޮންނަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގެ ޚަރަދުތައް. މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓަށް
ބަލާއިރުގައި އެހެން ހުރިހާ އަހަރަކާ ޚިލާފަށް ސަރުކާރުން މި ފަހަރު އެބައޮތް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި 9.1 ބިލިއަން
ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފަ . އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . މީގެތެރެއިން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، މި 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ޤަ އުމީ ތަރައްޤީ އާ ސީދާ ގުޅިލާމެހިފައިވާ ފައިސާ. މި ފައިސާ އަތޮޅުތަކަށް، ރައްތަކަށް، ދާއިރާތަކަށް
ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި ޚަރަދުކުރުން، އެ ވެގެންދާނީ އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ވެސް، އަދި
މި މެންބަރުން ނިސްބަތްވާ ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމަކަށް. އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި އެބަ ހިމެނޭ ދެ ރަށެއް. އެއީ މީދޫ، މަޑުވައްރީ . އާދެ! މީދޫ، މަޑުއްވަރީގެ
ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާއިރުގައި ، ރ. މަޑުއްވަރީ އަށް ވެސް ބަޖެޓުގައި އެބަހުރި ކަންތައްތަކެއް ހިމަނުއްވާފަ.
ހަމައެއާއެކީގައި ރ.އަތޮޅު މީދޫއަށް ވެސް ބަޖެޓު އެބަހުރި ސަރުކާރުން ކަންތައްތަކެއް ހިމަނުއްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މަޑުއްވަރީއަށް ބަލާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މަޑުއްވަރީގެ ފެނުގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑު. ބައެއް
ހިސާބުތަކުގައި ފެން ތަޣައްޔަރުވުމުގެ ސަބަބުން އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް، ނުވަތަ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ
ހިސާބުތަކުގައި ހުންނަ ފެން ބޭނުންނުކުރެވޭ ހާލަތަށް ރަށުގެ ފެނުގެ ހާލަތު ވަނީ ދަށަށް ގޮސްފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މަޑުއްވަރީގެ ފެ ނުގެ ނިޒާމު ހިމަނުއްވާފައި
އެބައޮތް. މި ފެނުގެ މަޝްރޫޢު ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހަމަޖެހިފައި ވަނީ ގްރީން ކްލައިމެޓް ފަންޑުން ލިބޭ ފައިސާގެ
ބޭނުންކޮށްގެން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، މި ފަންޑަކީ މިއީ ދާދި ފަހުން އެޕްރޫވްކުރެވި، އަދި އެ ފަންޑުން
ކުރެވޭ ޚަރަދުތައް ވަރަށް އަވަހަށް؛ ޚަރަދުތައް ކުރުމަށް ޓަކައި ވަރަށް އަވަހަށް ޕްރޮކިޔުމަންޓް ޕްރޮސެސް
ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ފަންޑެއް. އެހެންވީމާ ، މިއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މަޑުއްވަރީގެ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑުގެ
48

ދާއިރާގެ އަނެއް ރަށް ކަމުގައިވާ މީދޫއަށް ވެސް އެބަހުރި ބަޖެޓުގައި ކަންތައްތަކެއް ހިމަނުއްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި އެންމެ
ޚާއްޞަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަނީ މީދޫއަކީ ވެސް ، އަދި މަޑުއްވަރީއަކީ ވެސް 2000 މަތީގެ
އާބާދީއެއް އޮތް ދެ ރަށް ކަމަށް ވުމާއެކު ، މި ދެ ރަށުގަ އި ވެސް ފެނުގެ ހާލަތު އޮތީ ވަރަށް ދަށްކޮށް. މީދޫގައި ވެސް
އާބާދީ ބޮޑުވަމުންދިއުމުގެ ސަބަބުން ރަށުގެ ފެން ތަޣައްޔަރުވެ، ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ވަނީ ފެނުގެ ނިޒާމަކަށް
ބޭނުންވެފަ. އިރާދަކުރެއްވީތީވެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި އަންނަ އަހަރު މީދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް
ޓަކައި ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބަވޭ. މީގެތެރޭގައި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކުރައްވާ ހޭދައާއި އަދި އޭގެ އިތުރުން އެބަ ހިމެނޭ،
އޮފިޑް ފޭސް 2ގެ ؛ މި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން ކުރައްވާ ބައެއް ހޭދަ. އާދެ! އޮފިޑް ފޭސް 2 އަކީ އެ މަޝްރޫޢަށް 100
މިލިއަން ކަ ނޑައެޅިފައިވާ މަޝްރޫޢެއް. އަދި ގްރީން ކްލައިމެޓް ފަންޑަކީ، މި އަހަރު މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން 77 މިލިއަން
ރުފިޔާ ފެނުގެ ނިޒާމު؛ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މައްސަލަތައް ޙަ އްލުކުރުމަށް ޓަކައި، ޚަރަދުކުރުމަށް ޓަކައި ހަމަޖެހިފައިވާ
ފަންޑެއް. އެހެންވީމާ، މިއީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ދެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް
ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަ ގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީގެ އިތުރު މަޝްރޫޢުތަކެއް އެބަހުރި. މީގެތެރޭގައި އެންމެ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މަޑުއްވަރީ އަކީ ބަނދަރުގެ ދަތިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް އިހްސާސްކުރަމުންދާ ރައްޔިތަކު
ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށެއް. މަޑުއްވަރީގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް،
ކަންދިމާކުރި ގޮތުން ބަޖެޓް ފޮތް އަޅު ގަ ނޑާ ހަމައަށް އަ އިއިރުގައި މަޑުއްވަރީގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު މި އަންނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މި މަޝްރޫޢަކީ މިއީ
ޓެންޑަރކުރެވި ، ޓެންޑަރ ބޯޑުގައި އިވެލުވޭޓު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށްދާ މަޝްރޫޢެއް. އަޅުގަ ނޑު
މަސައްކަތްކުރަމުން އެބަދަން މި މަޝްރޫޢު އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭތޯ. ސަބަބަކީ، މަޑުއްވަރީގެ ބަނދަރުގެ
މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑު. ބަނދަރުގެ ތާށިކަން ވަރަށް ބޮޑު. މިއީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި އޮތް
މަޝްރޫޢަކަށް ވާތީވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެ އާއެކީގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރ. މަޑުއްވަރީއަކީ ކަންދިމާކުރި
ގޮތުން އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތައް ވަރަށް ބޮޑު ރަށެއް. މި މައްސަލަތައް މިގޮތަށް މި ދިމާވާންޖެހެނީ، ރަށުގެ ބިން
ކުޑަވުމާއި އަދި އާބާދީ އާދަޔާ ޚިލާފަށް އިތުރުވެ، ރަށް ތޮއްޖެހެން މެދުވެރިވުމުގެ ސަބަބުންނާ ވެސް އެކީގައި. ރާއްޖޭގެ
ރައްތަކުގެ ތެރޭގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް ހުރުން އެންމެ މުހިއްމު، އެކަމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައިވާ އެއް
ރަށަކަށް ވެގެން އެބަދޭ މަޑުއްވަރީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާތަނަށް އައި އިރުގައި މަޑުއްވަރީގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް
ޤާއިމުކުރެވިފަ އެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު މި މައްސަލައި ގައި ތަކުރާރުކޮށް ޕޮލިސްގެ އިސް ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދައްކައި، އެ
ބޭފުޅުން ވެސް ވިދާޅުވެފައި އެބައޮތް މަޑުއްވަރީއަށް ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންގެ ބޭނުން ވަރަށް ބޮޑަށް ޖެހިފައި އޮތް ކަމަށް.
އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަމުން އެބަދަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި، އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި މަޝްރޫޢަށް ވެސް
49

ފައިސާ ހިމެނޭތޯ. ހަމައެއާއެކީގައި މަޑުއްވަރީގެ ހެލްތު ސެންޓަރުގެ ދަތިކަން ވަރަށް ބޮޑު. މަޑުއްވަރީގެ ރައްޔިތުން
ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެމުންދާ އެއް ކަން މަޑުއްވަރީގެ ހެލްތު ސެންޓަރު އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދިއުން. އާދެ!
މި ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ވާހަކަ އެންމެހައި ބޭފުޅުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަރައްޤީއަކީ އެކަމަށް ރައްޔިތުން އަބަދުވެސް ބޭނުންވާނެ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެ މަގު ތަނަވަސްވާ މިންވަރެއްގެ މައްޗަށް ތަރައްޤީ ގެނައުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް، އަދި ސަރުކާރުން ވެސް
މަސައްކަތްކުރަމުންދާނެކަން މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ފާއިތުވެދިޔަ ؛
ފާއިތުވެދާ އަހަރަށް ބަލާއިރުގައި ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ސަރުކާރުން ކުރިއަށް އެބަ ގެންދަވާ.
މީގެތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން؛ މީދޫ، މަޑުއްވަރީގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް އެބަ ކުރިއަށްދޭ. މީދޫގައި ސަޢޫދީ
ފަންޑުން ލިބޭ ފައިސާގެ އެހީއާއި އަދި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހޭދަކުރައްވައިގެން އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ މިސްކިތް މިހާރު
އެ ވަނީ އެވޯޑު ކުރެވިފަ. ހަމަ އެއާއެކީގައި މީދޫގައި މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަހަރު ނިމުމުގެ
ކުރިން ފެށިގެންދާނެ. އަދި މީގެ އިތުރުން މީދޫގެ ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރު ކުޅުމުގެ މަ ގުފަހިކުރުމަށް ޓަކައި އެ ރަށުގެ ދަ ނޑު
ވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ތަރައްޤީކުރެވިފަ. މަޑުއްވަރީގައި ވެސް ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު
މުޅިން ނިންމާލެވިފައި ވަނީ. ހަމައެއާއެކީގައި މަޑުއްވަރީގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ވެސް މިހާރު ކުރިއަށްދަނީ. މި ދެ
ރަށުގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތުގެ ގާތްގަ ނޑަ ކަށް 57 އިންސައްތަ މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި ނިންމާލެވިފައިވާކަން މިއީ
އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީދޫއަށް ބަލާއިރުގައި މީދޫގައި އާބާދީ ބޮޑުވަމުންދިއުމާ އެކީގައި އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް
ބޮޑަށް އެދޭ އެއް ކަމެއް، އެ ރަށުގައި ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ކޮންމެވެސް ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުވެގެންދިއުން. މާނައަކީ،
ސަރުކާރުން ހިންގަވާ ހައުސިންގ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން ފްލެޓު ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް އެޅޭނެ މަގު އެ ރަށުގައި
ފަހިވެގެންދިއުމަކީ މިއީ މީދޫގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. ހަމައެއާއެކީގައި މީދޫގެ މިހާރު އެބައޮތް ގިރާ
ސަރަހައްދެއް. މި ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަކީ ވެސް އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެދެމުންދާ، އަދި ކައުންސިލުން މިހާރުވެސް
އެކަމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދު މި ކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ދެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާނެ. އަދި ސަރުކާރުން ތަންދިން އެންމެ މަތީ
ދަރަޖައެއްގައި ތަރައްޤީއަށް ފުރުޞަތުދެއްވާނެކަމު ގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެބަ އޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ކަންކަމާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ކޮންމެ އަހަރެއްގެ ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާއިރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކުރެވޭ ބަހުސްގެ ތެރޭގައި އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެންދާ އެއް ކަމަކީ، ބަޖެޓުގެ ރިކަރެންޓް
ޚަރަދު ވަކި މިންވަރެއްގައި ހިފެހެއްޓުމާ، އަދި ބަޖެޓުން ކުރެވިގެންދާ ހޭދަ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ކުރުމާ، އަދި
50

ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ފިނޭންސްއިން މި ލަފާކުރައްވާ ކަންކަމަކީ ،
އެކަންކަމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިހާވަރަކަށް ބަރޯސާކުރެވިދާނެ ކަންތައްތަކެއްތޯ. މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި
ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ބަހުސްކުރެވިގެންދޭ. އީ.ވައި.ސީން ބަޖެޓު ކޮމިޓީއާ ބައްދަލުކުރައްވާފަ އި އެ ބޭފުޅުން ހިއްސާކުރެއްވި
މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އަމާޒަކަށް ވެގެން އެބަދޭ ކުރި އަށް އޮތް 3 އަހަރު ، ނުވަތަ
އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުގެ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު 50 ،60 އަދި 40 އިންސައްތައާ ހަމައަށް ކުޑަކުރުމަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ކުޑަކުރެވިގެންދާ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ
ތަރައްޤީއަށް އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުން ހިއްސާކުރެވޭ މިންވަރު ބޮޑުވެގެންދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުން ކުރެވުނު ހޭދަތަކަށް ބަލާއިރުގައި 2015 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުން
ފާސްކުރިއިރު ގައި، އޭރު އަޅުގަ ނޑުމެން އަންދާޒާކޮށްފައި އޮތީ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު 64 އިންސައްތައި ގައި ހިފެހެއްޓޭނެ
ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު މިހާރު މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް އަދަދުތަކަށް
ބަލާއިރުގައި ލަފާކުރެވިގެން މި ދަނީ، 71 އިންސައްތަ އަށް މި ޚަރަދު އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިސްރާބަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަ ނޑައަޅާ އަމާޒުތަކާ އެހާ ބޮޑަށް ދިމާވާ އަމާޒުތަކެއް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންކަމަށް ސަބަބުތަކެއް އެބަހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާއިތުވެ ދާ އަހަރަކީ ސަރުކާރުން،
ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް ވެސް އިތުރު ކުރިއެރުންތަކެއް ގެނައި އަހަރެއް. މިގޮތުން، ދައުލަތުން
ކުރަންޖެހުނު، ކުރިން އުއްމީދުކުރެވިފައިނުވާ، އެހެންނަމަވެސް ކުރަން މަޖުބޫރުވި ވަރަށް ގިނަ ޚަރަދުތަކެއް އެބަހުރި.
މިކަހަލަ ކަންކަމަކީ މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް
މެނޭޖުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ، މި އަހަރުގައި ލަފާކުރާ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި، މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ސަރުކާރުން
އަންދާޒާކުރައްވާ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. މީގެތެރޭގައި އެސް.އީ.ޒެޑް ނުވަތަ ސްޕެޝަލް އިކޮނޮމިކް ޒޯންތައް
ޚާއްޞަކުރައްވައިގެން މި ޒޯންތަކުގެ ޛަރިޢާއިން އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓުގެ ގޮތުގައި 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް
ސަރުކާރުން އަންދާޒާ އެބަ ކުރައްވާ. ހަމައެއާއެކީގައި ބިން ހިއްކުމަށް ފަހު އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތަށް ކުއް ޔަށް ދޫކުރެވޭ
ބިންތަކުން 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ސަރުކާރުން އަންދާޒާ އެބަ ކުރައްވާ. މި ފައިސާ ލިބުމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެގެން ހިނގައްޖެ ނަމަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަޖެޓު މެނޭޖުކުރުމުގައި
ދައުލަތަށް ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހިދާނެ. ވަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، ބިން ހިއްކުމަށް ފަހުގައި
އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކަށް ބިން ކުއްޔަށް ދީގެން 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ސަރުކާރުން
އަންދާޒާކުރައްވާއިރުގައި ، މި ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި އެންމެ ބޮޑަށް
ބަރޯސާވެގެން މި ދަނީ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން މި ބައްލަވާގަންނަވާ ޑްރެޖަރާ. މި ޑްރެޖަރގެ މަސައްކަތް އަހަރު ފަހުކޮޅު
51

ނިމިގެން އެ ވަސީލަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ބިން ހިއްކައިގެން ބިން ކުއްޔަށް ދޭން މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމުގައި ވާނަމަ، މި
ފައިސާ ދައުލަތަށް ނުލިބިދިއުމުގެ ފުރުޞަތު އޮވެދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރާ އަދަދުތަކުގެ ތެރޭގައި ދެވަނައަށް އެންމެ ބޮޑު އަދަދު.
ދެން މި އޮތީ އިކުއިޒިޝަން ކޮސްޓުގެ ގޮތުގައި އެސް.އީ.ޒެޑްގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާ
1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ފުރަތަމަ އެސް.އީ.ޒެޑް ގާނޫނު ފާސްކޮށްގެން މި އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
އަންދާޒާކުރި އިރުގައި އެސް.އީ.ޒެޑްގެ ޛަރިޢާއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރި އާމްދަނީ ދައުލަތަށް އެ
މިންވަރަށް ލިބިފައެއް ނެތް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ނަގާ ވަރަށް ބޮޑު ރިސްކުތަކެއް. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ
މިހާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއިން ސަރުކާރުން ޔަޤީންކަން އެބަ ދެއްވާ، ނުވަތަ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގައި މި ކުރެވިގެންދިޔަ މަޝްވަރާތަކުގެ ތެރޭގައި ޔަޤީންކަން އެބަ ދެއްވާ ، މި ފައިސާއަކީ ދައުލަތަށް ލިބޭނެ
ކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރެވޭ، އަންދާޒާ ކުރެވޭ ފައިސާކަން. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ
ނުތާއަކީ، މި ފައިސާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބުމުގައި، ނުވަތަ އަހަރު ފަހުކޮޅު މި ފައިސާތައް ރިޔަލައިޒް ވެގެންދާއިރުގައި
މި ލިބުން ލަސްވެ، ނުވަތަ ލިބުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހިއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން
އުފުލަންޖެހޭ ބުރަތަކެއް މީގެތެރޭގައި ހުރެދާނެ ކަމަށް. ހަމަ އެއާ އެކީގައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބަޖެޓަށް
ބަލާއިރުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެޑިޔުކޭޝަންގެ ދާއިރާއާއި އަދި ހެލްތުގެ ދާއިރާއާ ؛ އެޑިޔުކޭޝަންގެ ދާއިރާއަށް
ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ 2.76 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހެލްތު ދާއިރާއަށް ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ 3.77 ބިލިއަން ރުފިޔާ ސަރުކާރުން
އެބައޮތް ޚަރަދުކުރަން ހުށަހަޅުއްވާފަ. މީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ނިސްބަތުން ބަލާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކެއް.
ހަމައެއާއެކީގަ އި ސަރުކާރުން ދެއްވާ ސަބްސިޑީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެ އް ދެއްވާފައި
އެބައޮތް. މިގޮތުން ބަޖެޓުގައި އެއް ބިލި އަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައި އެބައޮތް ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުން
ފޯރުކޮށްދެއްވާ ސަބްސިޑީ ނުވަތަ އެކި ގޮތްގޮތަށް ފޯރުކޮށްދެއްވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ނިޒާމުގެ ވާހަކަ ނުވަތަ ސަބްސިޑީގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި މި ސަބްސިޑީ ފޯރުކޮށް ދިނުމަށް ޓަކައި މި
ކުރައްވާ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެހީތެރިކަން އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް
ފޯރުކޮށްދެވޭނީ، މީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޓާގެޓުކޮށްގެން ދެވޭ ސަބްސިޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ބައްޓަންކުރެވިގެން ގޮސްފައިވާ ނަމަ.
މިހާރު ވެސް އެކަމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން ގޮސްފައި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރާ
ގޮތުގައި މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް ފުރިހަމަކުރެވިގެން، މިއަށް ވުރެ ފުރިހަމަ
ގޮތެއްގައި މި ސަބްސިޑީ ފޯރުކޮށްދެވެމުންދާނެ. ހަމައެއާއެކީގައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި މި
ބަޖެޓުގައި އެންމެ ބޮޑު ދައުރެއް، ނުވަތަ އެންމެ ބޮޑު ކޮންޓްރިބިއުޝަނެއް މި އޮތީ ލަފާފުރުމުގެ މައްސަލަތައް
ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި. 2.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބައޮތް ބަޖެޓުގައި ހިމަނުއްވާފައި، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ
52

ލަފާފުރުމުގެ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި. 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް
ޓަކައި. 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހައުސިންގ؛ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަން ފަހިކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން
ކުރައްވާފައި ވާ މަސައްކަތްތަކަށް. ހަމައެއާއެކީގައި 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބައޮތް ބިން ހިއްކުމަށް އަމާޒުކުރައްވާފަ. މި
ކަންކަމަކީ މީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގައުމީ ތަރައްޤީއާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅުންހުރި ކަންކަން. މި ކަންކަން މި އިޤްތިޞާދީ
މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މެނޭޖުކުރެވި، މި މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ގޮތް ޤާއިމުކުރެވިއްޖެ
ކަމުގައި ވާނަމަ، މި މަސައްކަތުގެ ޛަރިޢާރިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްރަށުގެ އާ އްމު ރައްޔިތުންނަށް މާލީ ފައިދާތައް
ވެސް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އެއް ނުކުތާއެއް،
ދައުލަތަށް ގެއްލިގެން ގޮސްފައިވާ ފައިސާ ހޯދުން އެއީ ވެސް އާމްދަނީ ދައުލަތަށް ލިބުމަށް އޮތް މަގެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ހިނގައިގެންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އަދި
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް ދައުލަތަށް ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ ގެއްލިގެންގޮސްފައިވާ ކަމަށް އެބަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. ނުވަތަ އެކަމަށް ތުހުމަތުތަކެއް އެބަ ކުރެވޭ. މި ފައިސާ އެކަށީގެންވާ ނިޒާމެއްގެ
ތެރެއިން ހޯދުމަށް ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި
ކެބިނެޓުގަ އި މަޝްވަރާކުރައްވައިގެން މި ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި މި ވަނީ ވަރަށް މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް
ރާއްވަވާފަ. ހަމައެއާއެކީގަ އި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެން މި ދެއްވި މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރުގައި މިހާތަނަށް
އައި އިރުގައި 160 އެތައް ރިޕޯޓެއް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އެ ވަނީ ޝާއިޢުކުރައްވާފަ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ސަރުކާރަށް
ގެއްލިގެންގޮސްފައިވާ ފައިސާއެއް އޮތް ކަމަށް ވާނަމަ، އަދި މިހާރު މި ކުރެވޭ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ބޭރުން މިހާތަނަށް
ގެއްލުނު ފައިސާގެ ތަފުސީލު މި ރިޕޯޓުތަކުގައި ހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓުތަކުގެ އަލީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ދައުލަތަށް ގެއްލިފައިވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން މަސައްކަތްކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރަށް ދެ އަހަރު ފުރިގެންދާއިރުގައި އެ ދާއިރާ
ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން އެންމެ ބޮޑު އިސްކަމެއް ދެއްވާ އެއް ދާއިރާއަކަށް މި ދަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ފަހިކުރުން. ޒުވާނުންނަށް ގުޅޭ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަ ރ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި
ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި ކުރައްވާފައި އެބައޮތް. ރައީސް ޔާމީންގެ ރިޔާސީ
ވަޢުދުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއް ވަޢުދު، ޒުވާނުންނާ ގުޅޭ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި 300
މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހިމެނެއްވުން. މި އަހަރަށް ބަލާއިރުގައި ޒުވާނުންގެ މިނިސްޓްރީއަށް 378 މިލިއަން ރުފިޔާގެ
ބަޖެޓެއް މި ވަނީ އެކަށައަޅުއްވާފަ. މި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރަކީ ވެސް ޒުވާނުންނާ ގުޅޭ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ ބޮޑެތި
މަސައްކަތްތައް ؛ ފުޓްސެލް ދަ ނޑު ޤާއިމުކުރުން ފަދަ، ފުޓްސެލް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުން ފަދަ، ޒުވާނުން ކުޅިވަރު ކުޅޭ
ދަ ނޑުތައް ބިނާކުރުން ފަދަ، މިފަދަ ވަރަށް މުހިއްމު ވަރަށް ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކެއް ސަރުކާރުން ކުރިއަށް ގެންދަވާފައި
53

އެބައޮތް. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 378 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިގެންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޒުވާނުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް އުފާވެރި މެސެޖެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަޝްރޫޢުތަކާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ ތަރައްޤީ މި ވަނީ މެކުހަށް ޖަހާފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މުސްތަޤްބަލު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފެންނަމުން މި ދަނީ ވަރަށް އުޖާލާކޮށް. ހަމައެއާއެކީގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި
އެބައޮތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ ދެމެދުގައި މި ބިނާކުރާ ބްރިޖުއެޅުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ
އަދަދެއްގެ ފައިސާ. ޙަޤީޤަތުގައި ބްރިޖަކީ މިއީ މާލޭގެ އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތަކާއި އަދި ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުން ހުޅުމާލެއަށް ޒިޔާރަތްކުރުމަށް ޓަކައި، ނުވަތަ ހިޖުރަކުރުމަށް ޓަކައި މި
ތައްޔާރުވަމުންދާ ބޭފުޅުންގެ މައްސަލަތަކާއި މަޞްލަޙަތާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިފައި އޮތް މަޝްރޫޢެއް. މި މަޝްރޫޢު
ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދާ ހިސާބުން ހަމަ އެކަނި މާލޭގައި ދި ރިއުޅުމުގެ މައްސަލަތަކަކަށް ނޫން ޙައްލު ލިބިގެންދާނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޝްރޫޢުގެ ޛަރިޢާއިން އިޤްތިޞާދީ ވަރަށް ގިނަ ފައިދާތަކެއް ލިބިގެންދާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ . އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޢަބްދުލްކަރީމަށް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުލްކަރީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިގެން އަންނައިރުގައި
މި ބަޖެޓަކީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ އަދި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ މާލީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު، ސަރުކާރުގެ
ސިޔާސަތު އަންގުވައިދޭ އެންމެ މުހިއްމު ބަޔާން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައި އެބައޮވޭ. މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި
ވަރަށް މުނާސިބު ވާހަކަތަކެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން، މި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު، ވެރިކަމަށް އައުމަށް
ބޭނުންކުރި ސިޔާސަތާ އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިސްރާބު ހުރި ގޮތްގޮތުގެ ވާހަކަ ދައްކާލަދިނުމަކީ. ސަބަބަކީ ، މި
ބަޖެޓު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ 2016 އިން 2018އާ ހަމައަށް. އެހެންވީމާ، 2018 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް އޮންނަ ކަމަށް
ވެއްޖެ އްޔާ މި ސަރުކާރުގެ ދައުރު ފުރިހަމަވެފައި އޮންނާނީ 2018 އާ ހަމައަށް. މެދުތެރެއާ ހިސާބަށް އައި އިރުގައި
ކިހާވަރެއްގެ؛ ކިހާވަރެއްތޯ ހާސިލުވެފައި މި އޮތީ ، ކޮންކަހަލަ އަމާޒެއްތޯ ހިފިފައި މި އޮތީ މިހާރު މި އޮތީ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ފެންނަ ހިސާބަށް އައިއްސަ. 2018 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް މި ދައުލަތުގެ ދަރަނި އަރާނެ ވަރާއި،
ދައުލަތަށް ލިބޭނެ އެއްޗަކާ ، އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް މިހާރު މި އޮތީ ސާފުކޮށް ފެންނަށް. ހަމައެހެންމެ، ބަޖެޓުގެ
ވާހަކަތަކަށް ދިއުމުގެ ކުރީގަ އި ރައީސް ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ދައްކަވާފައި ހުރި ވާހަކަތަކަށް ވެސް އެބަޖެހޭ
54

އަލިއަޅުވާލަން. ރައީސްގެ ވި ސްނުންފުޅު ހުރީ ކިހިނެއްތޯ؟ ހުޅުމާލެއަށް 70% މީހުން ގެންނަން ރައީސްގެ
ވިސްނުންފުޅު ހުރިއިރުގަ އި ބަޖެޓުގައި ކިހާވަރަކަށްތޯ އެއަށް އަމާޒުހިފިފައި ހުރީ؟ އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް މައިގަ ނޑު
ވަޢުދުތަކެއްގެ ގޮތުގައި ޕީ.ޕީ.އެމުން ނުވަތަ ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ވެރިކަމަށް އަންނަން ބޭނުންކުރި އުކުޅުތަކުގެ
ތެރޭގައި ވެފައި ހުރި ވަޢުދުތަކެއް އެބަހުރޭ. މި ވަޢުދުތަކަށް ކިހާވަރަކަށްތޯ މި ބަޖެޓުން ޙައްލު ލިބިގެންދަނީ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް މުހިއްމު ސުވާލެއްހެން ކޮށްލަން. ތެދުތެދަށް ދަންނަވަނީ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ބުނާނީ، މިއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް ބަޖެޓުގައި ވިސްނާފައެއް
ނެތޭ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އެންމެ މުހިއްމު ކަމެއް މި ދެވެނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ އާމްދަނީ ހޯދެނީ. އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ހުށަހަޅާ
ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިތޯ އެބަ ބެލެވޭ. އާމްދަނީ ހޯދަން ހުށަހަޅާފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް
ހަމަ ހުށަހެޅި ކަންތައްތައް މި އަހަރު ވެސް ހުށަހަޅާފައި ހުރީ. މިދިޔަ އަހަރު ހުށަހަޅާފައި ހުރި ފައިސާގެ ތެރެއިން
ކިހާމިންވަރެއްތޯ ލިބުނީ، ކިހާ މިންވަރެއްތޯ ނުލިބުނީ ބަލައިލާއިރުގައި މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންދާޒާކުރެވޭ
އެބަ، މިދިޔަ އަހަރު 3 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ، ނޫނީ 2015 ވަނަ އަހަރު 3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ފައިސާ ނުލިބޭނެ ކަމަށް.
ހަމައެހެންމެ، މި އަހަރު ވެސް އެއޮތީ ހަމަ އެސް.އީ.ޒެޑުން ކުރީ އަހަރު ވެސް ޖެހި 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބޭނެ
ކަމަށް ޖަހާފައި އެ އޮތީ. އެ އަދަދަކީ ވެސް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ކަމަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. މިއަދު މި ވާހަކަ ދެކެވޭއިރުގައި
އެބަ އެނގޭ ޤައުމުގެ ދަރަނި. 2015 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ފައިސާ ނުދެއްކި، ޚިދުމަތް ހޯދިފައި ފައިސާ ނުދެއްކި
އޮންނަ ދެ ބިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ އެބަ އޮވޭ. 24.3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ނިންމަންދާއިރުގައި، އަހަރު
ނިމޭއިރުގައި 22 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް މިހާރު އަންދާޒާކުރެވިފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި
މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑަށް މި ފާހަގަވަނީ، މިދިޔަ އަހަރު ދެއްކި ވާހަކަތަކާ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅާކިޔަ އިލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް އެބަފެނޭ ސަރުކާރު ހިންގާ ޕާޓީގެ މެންބަރުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ކަރު އެލުވާލައިގެން ތިބޭ މަންޒަރު. އެ
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މިހާރު ޔަޤީންވާ ފަށައިފި، މި ބަޖެޓުގައި މިހިރަ ކަންތައްތަކަކީ ހާސިލުވާނެ ކަންތައްތަކެއް ނޫން.
އޯކޭ. ބަޖެޓަކީ އަންދާޒާކޮށްލެވޭ އެއްޗެއް. އެކަމަކު، އަންދާޒާގައި ވެސް ހުރޭ ގާތް ކުރާ މިންވަރަކާއި ، އެއްގޮތަކަށް ވެސް
ހާސިލުނުވާ މިންވަރަކާ. ވަރަށް ބޮޑަށް ލަފާކުރެވެނީ މި އަހަރު ވެސް ހަމަ 9 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮގްރާމުތަކަށް ޖެހިފައި އޮތްއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށަށް ކުދިކުދި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިފައި މި އޮތީ.
ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބޮޑު އަދަދުތަކެއް މި އޮތީ ހުޅުމާލެ، މާލެ ބްރިޖަށް ޖެހިފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އާ އްމު ގޮތެއްގައި
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ރިކަރެންޓު ޚަރަދު މި އަހަރު ވެސް 71% އަރާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭއިރުގައި، ބަޖެޓުން
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގެ ގޮތުގައި ހުރި ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން މި އަހަރު ވެސް ހާ ސިލުކުރެވޭނެ ކަމަށް މި
އަންދާޒާކުރެވެނީ 40%. އެއީ 6 ބިލި އަން ރުފިޔާގެ 40%. އަނެއް 60% އަށް ވީނުވީ ގޮތެއް ނޭނގި.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ ދަރަނި ދެ ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އުޅޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ބުނާނީ، މި
55

ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރާއިރުގައި ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރުމަށް ހަވާލުކުރެވޭ ފަރާތްތަކަކީ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިން އެއްކިބާ ވެފައި
ތިބޭ ބަޔަކަށް ވާންޖެހޭ. އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރުމުގެ ނިޔަތް ހުންނަންޖެހޭ. ކިޔަވައިގެން ތިބި
މޮޅެތި މީސްމީހުން އެއްފަރާތްކޮށްފައި ޕާޓީގެ އެކްޓިވިސްޓުން ނަގާ ތަންތަނަށް ލައި ހެދީމާ މި ބަޖެޓު ތަންފީޛެއް
ނުކުރެވޭނެ. ޤައުމުގެ ދަރަނި އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ބޮޑުވެގެންދާ މަންޒަރު މި ފެންނަނީ. އާދެ! ބަޖެޓު
ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރެވުނު އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު އަދި އެޓަރނީ ޖެނެރަލް. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު އެ ހުރިހާ
ވާހަކައެއް ދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަ ވަނީ އެ ބޭފުޅުން ވެސް ، އެ ބޭފުޅުންގެ މަޤާމުގެ ޒިންމާ
އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން ރިކޮމަންޑޭޝަންސްތަކެއް ދެވިފައި އެބަހުރި ސަރުކާރަށް ވެސް، އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ވެސް. ނަމަވެސް މި ރެކޮމަންޑޭޝަންސްތަކަށް ޢަމަލުނުކުރެވިގެންދާ މަންޒަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ފެނިގެންދޭ. އަދި
ހަމައެހެންމެ، މިހާރުގެ މާލީ ވަޒީރު ވެސް ވިދާޅުވެފައި އެބައޮތް ، ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވުމުގެ ގާނޫނަށް
ޢަމަލުކުރުމަކީ އެހާ ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫނޭ. ގާނޫނުތަކަކީ ތަބާވާންޖެހޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ފަހަރަކު ގާނޫނުން
ބޭރަށް ދާންވީމާ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެޖޯރިޓީ އޮންނަ މަޖިލީހެއް ވީމަ، ކުއްލިއަކަށް އޯވަރނައިޓުން ގާނޫނު ބަދަލުކޮށްގެން
އެއަށް ފެއްތުމުގެ ބަދަލުގައި އޭގައި ވެސް އެބަހުރި ދައުލަތުގެ ޚަރަދާއި އާމްދަނީގެ ފަރަގު ގެނެވޭނެ އެ ސީލިންގުތަކެ އް
ދީފަ. އެ ސީލިންގުގެ ތެރޭގައި މި ކަންކަން ގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތްކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެހެންމެ، މި ހިނގާ އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ތިން ބައި ކޮށްފައި
ދެ ބަޔަކީ ރިކަރެންޓު ނުވަތަ ރިކަރެންޓާއި ކެޕިޓަލް އެކްޕެންސަސޭ ބުނާއިރުގައި މި އަހަރު؛ މި ނިމެމުންދާ އަހަރު
ވެސް މި ފާހަގަވަނީ އެއަށް ވުރެ އެތައް ޕަސެންޓެއް މައްޗަށް އަރައިގެންދާ މަންޒަރު. އެހެންވީމާ، ހަމަ އެކަން މިއަންނަ
އަހަރަށް ވެސް އެބަދޭ އަރައިގެން. ވަޒީފާ ފްރީޒުކޮށްފައި އޮންނައިރުގައި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި އެތައް ހާސް ބަޔަކު
އެބަ ގެންގުޅޭ. މި ކަމަށް ދައުލަތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް ކުރަމުން އެބަދޭ. އަދި މި ބޭފުޅުންގެ މައިގަ ނޑު
މަޤްޞަދަކަށް ވެފައި މި އޮންނަނީ ހަމަ ލޫޓުވާލުން. ލޫޓުވާލުމޭ އަޅުގަ ނޑަށް މިހާ ކެރިގެން ދަންނަވަން މި ކެރޭ
ސަބަބަކީ، މިހާރު އޮޑިޓުކުރެވެމުންދާ ތަންތަނުންނާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކުން ބަލައިލާއިރުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ
އެނގޭ ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތަކަކުން ލޫޓުވާލައިގެންކަން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ މަޤާމުތައް މަދުކުރަން
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ރިކޮމަންޑޭޝަނެއް ގެ ގޮތުގައި އެދިލަން. އާދެ! އެމް.އެމް.އޭގެ ތަފާސްހިސާބުތަކުން ދައްކާ
ގޮތުގައި، ބަޖެޓު ފޮތުގައި އޮތީ 3 މަސްދުވަހުގެ އިމްޕޯޓަށް ވާ ވަރަށް އެބަ ހު އްޓޭ. ނަމަވެސް މި އަހަރު ގެ
މެދުޖެހުނުއިރުގައި އެމް.އެމް.އޭ އިން ނެރުނު ބަޔާން ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މިހާރު ދައުލަތު ރިޒާވްގައި ވެސް ދޮޅު
މަހުގެ އިމްޕޯޓަށް ވާ ވަރަށް ވެސް ފައިސާއެއް ނެތް. މިއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. އާދެ! މި
ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މި ހިނގާ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހެންވޭރުގައި މި
ސޯޝަލް ސެންޓަރެއް ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒެއް ޤާއިމު ކުރުމަށް ޓަކައި ބަޖެޓުކުރެވިފައި އޮތް. ނަމަވެސް، 2016
56

ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ދިޔައިރުގައި ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ، މިހާރު ސަރުކާރުން ދެކެނީތޯ އެ އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒު
ބިނާކުރެއްވިއްޖެ ކަމަށް؟ އެ ފަ އިސާ ސަރުކާރުން ބޭނުންކޮށްފިތޯ؟ އެހެންވެގެންތޯ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އޭތި
ނެތިގެން މި އުޅެނީ؟ މިކަން އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން ސާފުކޮށްލަން އަދި އަޅުގަ ނޑު އެދެން، އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގައި މި
ވަގުތު އެންމެ ދަތި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅި އަވަށަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޒުވާނުންގެ އަބާދީ
އިތުރުވެގެން އަންނައިރުގައި، ޒުވާނުން ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒެއް ގެނެސް ،
އެވެ އަރނަސް ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ހިންގައި، މިކަން ގެންދިޔުމަށް ޓަކައި މިއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ހަމައެހެންމެ،
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މާލޭގެ މެންބަރުން އާއްމުކޮށް ދާއިރާގެ ވާހަކަ ނުވަތަ މި ދާއިރާގެ ވާހަކަ
ވަރަށް ނުދައްކާނެ. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގެ އެންމެ މިސްކިތެއް ހުންނާތީވެ އަޅުގަ ނޑު ތަކުރާރުކޮށް
އެދިފައި އޮންނާނެ އިތުރު މިސްކިތެއް ބިނާކޮށްދިނުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އަދި މި ބަޖެޓު
ފެނިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުވޭ އެބަ، މި ސަރުކާރުގެ އަމާޒު ހުރި ގޮތުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ވެރިކަމުގަ އި އެ ހާސިލުކުރެވުނު މިންވަރާ ގާތަށް ވެސް ހާސިލުނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމަށް އައި އިރުގައި
2008 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުރީ 8 ބިލިއަން ރުފިޔާގައި. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެންނެވި ޓެކްސްގެ
ނިޒާމަކުން ޤައުމުގެ އާމްދަނީ އެތައް ގުނައަކުން އިތުރުވެގެންދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާވޭ މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގައި ތިބި ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެކަން ބަލައިގަނެ، ޝުކުރު އަދާކުރަމުންދިޔަ މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނުނު. އަދި ޚާއްޞަކޮށް ޕީ.ޕީ .އެމްގެ ޑެޕިޔުޓީ ލީޑަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު އެކަން ފާހަގަކޮށްލި ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. މީގައި އަޅުގަ ނޑަށް އެންމެ ކަންބޮޑުވާ ސަބަބަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީން ކަމެއް ފުރަތަމަ
ފާހަގަކޮށްލީމަ ހަމަ ވިސްނައި ވެސް ބުނަނީ ތި ހަމަ ފީކަޅާ ކަމެކޭ. އޭގެ ބަދަލުގައި ފަހުން އެ ކަންކަން ރަނގަޅު ވަމުން
އަންނަ މަންޒަރު މި ފެންނަނީ. މިސާލަކަށް އިންކަމް ޓެކްސްގެ ގާނޫނުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާތާ ހަތަރު އަހަރު
ވެގެންދިޔައީ. މިއަދު ކުއްލިއަކަށް ކޮމިޓީގަޔާއި އަދިވެސް އެހެން ފޯރަމުތަކުގައި އިންކަމް ޓެކްސްގެ ވާހަކައަކީ ރަނގަޅު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ވާހަކަދެކެވެން ފަށައިފި. ހަމައެހެންމެ، ހަމަ އެ ނޭވާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނަނީ، މިހާރު ޤައުމުގެ
ހާލަތު މި އޮތް ގޮތުން މިއީކީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޮޑެތި އިންވެސްޓަރުން އެޓްރެކްޓުވާ ގޮތަށް އޮތް މަންޒިލެއް ނޫނޭ.
ސަބަބަކީ މި ތަނުގެ ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭ އެބަ. އަދި އިންވެސްޓަރ ކޮންފިޑެންސްގެ އިތުރުން
އަންނަ މީހާއަށް ބައިއަޅަންޖެހޭ ގޮތް މިއޮންނަ ބައި އެބަޖެހޭ ކަ ނޑުވާލަން. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
އަޑުއިވެނީ، ހަމަ ފާޅުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބުނާ އަޑު، މި އުޅެނީ ފައިސާތަކެއް ގެއްލިގެންނޭ. އެ
ބޭފުޅުންގެ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މަޖިލިސް މެންބަރުން އެއްކޮށްފައި ކިހާވަރެއްތޯ ލިބުނީ، ކިހާވަރެއްތޯ ބޭރުވީ. މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
ބަލުންދާއިރު ފަސާދަ މި އޮތީ އިންތިހާއަށް ގޮއްސަ. އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، 14 ޖޫން
2013 ގައި އޭރުގެ ރިޔާސީ ކެންޑިޑޭޓް، ރައީސް ޔާމީން ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ރޭޑިއޯއަށް އެރުއްވި.
57

ރޭޑިއޯއަށް އަރުއްވާފައި ފުރަތަމަ ގުޅި ބޭފުޅާ ކުރެއްވި ސުވާލު؛ އިބްރާހީމް ޒަހީން ކިޔާ ބޭފުޅަކު ކުރެއްވި ސުވާލަކީ ، އެ
ބޭފުޅާ ވޯޓަރ ސްޕޯޓްސް ސެންޓަރެއް ހުޅުވަންވެގެން ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އަރިހަށް ދިޔައިމަ އެ ބޭފުޅާއަށް ކަޓެއް ދޭ
ގޮތަށް، ބައިއަޅާ ގޮތަށް ނޫނީ ތި ކަމެއް ނުވާނެއޭ ބުނި އަޑު އެބައޮތް. މިހާރުވެސް ޔޫޓިއުބްގަޔާ އި އެހެން ތަންތަނުގައި
ދައުރުވަމުން އެބަދޭ. އެ ދުވަހު ވިދާޅުވީ އެއީ ދޮގެކޭ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ކުރީއްސުރެ ވެސް ކުރެވެމުން އަންނަ
ޝައްކުތަކެއް މިހާރު މި އޮތީ ޔާޤީނާ ހަމައަށް އައިއްސަ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން
ވެސް ގަބޫލުކުރާނެހެން އޭރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަމުން މި އައި ޚިޔާނާތުގެ ވާހަކައަކީ، މިއީ ހަމަކަ ނޑައެޅިގެން
ތެދެއްކަން. އެހެންވީމާ، ޤަ އުމުގެ ވަލިއްޔުލްއަމުރުގެ ޒިންމާ ރަނގަޅަށް ނަންގަވަ އި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޚިޔާނާތްތެރިނުވެ
ދައުރު ނިންމާލުމަށް އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކޮށްލަން. އަދި މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ވަރަށް ގިނަ
ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ޤައުމުގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް 9 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް
އަރައިގެންދިޔަ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް އެކަމުން ރެކޭކަށް ނޫޅެން. މި ވަ ގުތު ދަރަނި ހުރީ
ކިހާވަރެއްގައިތޯ؟ މިއަހަރު، 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އަންދާޒާކުރެވިފައި މި އޮތީ 36 ބިލިއަނަށް ޤަ އުމުގެ
ދަރަނި އަރައިގެންދާނެ ކަމަށް. 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަރައިގެންދިޔުމަކީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެކަމަށް ޓަކައި
ފަޚުރުވެރިވާ ކަމެއް. 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ދަރަނި އަރައިގެންދިޔައިރު 36 ބިލިއަނާ އަޅާބަލާއިރު
އެއީ ވަރަށް ކުޑަ މިންވަރެއް. އަނެއްކާ އެ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކޮންކަހަލަ ޕަރޮގްރާމުތަކެއްތޯ ހިންގިފައި ހުރީ؟
އެކަނިވެރި މައިންނަށް ފައިސާ ދޭން ފެށި. ދުވަސްވީ އުމުރުގެ ބޭފުޅުންނަށް ފައސާ ދޭން ފެށި. އަދި އެހެންމެ،
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ރަނގަޅަށް ބާރުދީގެން، އެ ތަންތަން ބާރުވެރިކުރުވައިގެ ން ހިންގަން އެތައް ގުނަ
މަސައްކަތް؛ އެތައް ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު 36 ބިލިއަން
ރުފިޔާއަށް ޤައުމުގެ ދަރަނި އެރުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ބުނާނީ، ނުވިހާ ދަރިންގެ ބޮލަށް ވެސް އެޅޭ ވަރަށް ބޮޑު ދަރަންޏެކޭ.
ހަމައެހެންމެ، ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ދަރަނީގެ ނިސްބަތަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެތެރޭގެ ދަރަނި މި އުޅެނީ 1.6
ބިލިއަންގައި. ބޭރުގެ ދަރަނި މި އުޅެނި 1.2 ބިލިއަންގައި. މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އެތެރޭގެ ދަރަނި
ނެގެނީ، އާއްމު ބޭންކުތަކުން ނެގެނީ. ނެގޭއިރު، މި ނެގެނީ އިންތިހާއަށް ބޮޑެތި އިންޓްރެސްޓް ރޭޓުތަކާ އެކު. އަދި
ހަމައެހެންމެ ޓީބިލު ވިއްކައިގެން ލިބޭ ފައިސާއިންނާއި މި ހުރިހާ އެއްޗަކީ ވަރަށް ކުރު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަރވިސް
ކުރަންޖެހޭ، ވަރަށް ބޮޑު އިންޓްރެސްޓެއް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއް. ނަމަވެސް ބޭރު ޤައުމުތަކުން ނެގޭ ފައިސާއަކީ ވަރަށް
ކުޑަ އިންޓްރެސްޓެއްގައި ދިގު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ދައްކަން ލިބޭ އެއްޗެއް. 2015 ވަނަ އަހަރާއި 2016 ވަނަ
އަހަރަށް ބަލާއިރުގައި ބޭރުގެ ދަރަންޏަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނައިސް އޮތްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޙަޤީޤަތަކީ މި
އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅަށް ކުރިއަށްގެންދަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާ މި ފަސްގަ ނޑުގައި ހުރި ބޭންކުތަކުގައި ހުރި
ފައިސާ އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އާއްމު ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދެވެން. އޭރުން އާއްމު ރައްޔިތުން ވެސް
58

ކުރިއަރައިގެންދާނީ. އަދި އިޤްތިޞާދަށް އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅު އަސަރުތަކެއް ކުރަމުންދާނީ. އެކަމަކު އޭގެ ބަދަލުގައި
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެކުވެރި ޖަމާޢަތްތަކާއި އެކުވެރި ޤަ އުމުތަކާ މި އޮންނަ ގުޅުމަށް ބުރުއަރުވައި ،
އެ ބޭފުޅުންނާ ދޭތެރޭގައި ކުޑައިމީސް ބަސް ބުނުމުގެ އަސްލަކަށް ވެގެން މި ދަނީ، ރާއްޖެއަށް ލިބެން އޮންނަ
އެތައް އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރެއްގެ ހިލޭ އެހީހާއި ލޯނާ، މިކަހަލަ ވަރަށް ބައިވަރު އެއްޗެހިތަކެއް ނެތިގެން މި ދަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ގޮވާލަން މި ފުރުޞަތުގައި ފޮރިން މިނިސްޓަރަށް ވެސް، އިތުރަށް ޕީ.އާރު ފަރމުތައް
ހަޔަރނުކުރައްވާށޭ. މިހާރު މިދިޔަ ހަފްތާ ތެރޭގައި އަނެއްކާ ބީ.ޕީ.ޓީ އެޑްވައިސަ ރޒް ކިޔާ ބައެއް އެ ނެގީ. ބަޖެޓުގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ކެޕިޓަލް އެކްސްޕެންސަސްގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ކުޑަ އެއްޗެއް ފެނިގެން މި
ދަނީ ކޮންމެ ތަނަކުން ވެސް. ހަމައެކަނި ގޮނޑި، މޭޒު، ކޮމްޕިއުޓަރ ސިސްޓަމެއް ގަނެލާވަރުގެ އަދަދުތަކެއް ކެޕިޓަލް
ޚަރަދުތަކެއް. އެކަމަކު ކޮންތަނަކުންތޯ ފައިސާ ނެރެގެން ތި ހުރިހާ ޚަރަދެއް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ނެސޭހަތްތެރިވަން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ރާއްޖެއާ އެއްކޮށް، އެކުވެރި ޤައުމުތަކާ އެއްކޮށް މި އޮންނަ
ޤައުމުތަކާ ދޭތެރޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ޙުސައިނަށް.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި ބޮޑު ބަޖެޓަށް
ބަލައިލާއިރު އަޅު ގަ ނޑުމެން ހަނދާންކޮށްލަން އެބަޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހެދިފައިވާ ގާނޫނުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު ، އަދި
ޚާއްޞަކޮށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން، ސަރުކާރުން ޒިންމާވާންޖެހޭ؛ ދަރަންޏަށް ޒިންމާވުމާ ބެހޭ ގާނޫނުގައި އެބަހުރި
ހަމަތަކަކާއި އުސޫލުތަކެއް ބަޔާންކުރައްވާފަ. ބަޔާންކޮށްފައި އެބަހުރި ކޮންމެ ބަޖެޓެއް ހަދާއިރުގައި ވެސް. އެންމެ
މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު ގާނޫނީ ފްރޭމްވޯކް ނުވަތަ އޮނިގަ ނޑު އޮތް ގޮތުން
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ. 1 ޖެނުއަރީ 2016 އިން ފެށިގެން މި ޤައުމު ތަ ރައްޤީކުރާނެ ދިގު ރާސްތާގެ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް ނުވަތަ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ޕްލޭނެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ. ބަޖެޓު ހެދިގެންދާންޖެހޭނެ ކަމަށް، އަޅުގަ ނޑު
މިދެންނެވި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރަނީ، މިދެންނެވި ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން، ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައިވާ
ކަންތައްތައް ބަޖެޓުން ފެންނާނެ އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން ލާފަ. އަދި އެ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލާއިރުގައި އެ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނުގައި ހިމަނަންޖެހޭނެ ކަންތައްތަކާއި ބައިތައް ހިމަނަންޖެހޭނީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ
59

ފަދައިން، ލޯކަލް ކައުންސިލުތަކުން، ކޮންމެ ރަށަކުން އެ ރަށެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ގޮތް ނުވަތަ ތަޞައްވުރު
ހިމަނައިގެން ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލަންޖެހެނީ. އެގޮތަށް އެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމަށް ފަހު، އެ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ކަ ނޑައެޅި، އެކަށައެޅިގެން ދާންޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް،
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސުވާލުކުރަން މި ޖެހެނީ، ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެން އަހަން މި ޖެހެނީ ކޮބައިތޯއޭ މި ދަންނަވާ
ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނަކީ؟ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނު އޮތީ ކޮންތާކުތޯއޭ؟ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނު ނެތި ކިހިނެއްތޯއޭ ފުރަތަމަ މި ބަޖެޓު
އެކުލަވައިލީ؟ މި ގާނޫނުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން އޮންނަން އެބަ ޖެހެއޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މި ސަރުކާރުން، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރުން އައީ ވަކި ކަހަލަ ވަޢުދުތަކެއް ރައްޔިތުންނާ
ހިސާބަށް ވެގެން. ރައްޔިތުންނަށް ވަކިކަހަލަ ކަންތަކެއް ވިއްކައިގެން. އެ ބޭފުޅުންގެ ތަޞައްވުރުގައި އޮތީކީ، ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގެންނެވި ތަޞައްވުރުގައި އޮތީކީ ހުޅުމާލެއަށް 70%، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ 70% ގެންނަ ގޮތަކަށް ނޫން. އެ
ބޭފުޅުންގެ ރިޔާސީ ވަޢުދުތައް ބިނާވެފައި ހުރީ އެގޮތަކަށް ނޫން. ރިޔާސީ ވަޢުދުތަކުގައި ހިމެނިފައި އޮތް ކޮންމެ
ރަށެއްގައި ވެސް ބަނދަރުހެދުން. ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން.
އެހެންކަމަށްވާނަމަ، ޙަޤީޤަތުގައި ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަންނަވަމުން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރުން ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަކީ މި
ރާއްޖޭގައި މި ރަށްތައް އެ ހުރި ގޮތަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ތަޞައްވުރު. މިއަދު އެ ތަޞައްވުރު ބަދަލުވީ ގޮތެއް
އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނޭނގޭ. ތަޞައްވުރު ބަ ދަލުކުރާ ކަމުގައި ވާނަމަ، 70%؛ އާބާދީގެ 70% މީހުން
ހުޅުމާލޭއަށް ގެންނަކަމުގައި ވާނަމަ، 70% މީހުން ގާތުގައި އަހަން އެބަޖެހޭ. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއް
އެއީ. ރަށެއްގެ ބަޔަކު އެ ރަށަކަށް ބަދަލުކުރާ ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ރަށެއްގެ މީހުންގެ ކިބައިން އެހުން، އެ ރަށެއްގެ
މީހުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުން ބޭނުންވަނީ އެހެން ރަށަކަށް ހިޖުރަކުރަންތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟ އެ ސުވާލު އެބަ
ކުރަންޖެހޭ. ރާއްޖޭގެ 70% އާބާދީގެ މީހުން ހުޅުމާލެއަށް ހަމަ ދާންވިޔަސް ތައްޔާރަށްތޯ ތިބީ ނުވަތަ ނޫންކަން
އެގޮތަށްތޯ ތިބީ ، ނުވަތަ ނޫންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭނެ ލިޔުމެއް އެބަ އޮންނަންޖެހޭ. އެ މަސައްކަތް ކުރެވިއްޖެތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެ މަސައްކަތް ނުކުރައްވަ އި ރައްޔިތުންގެ ގާތުން ނާއްސަވަ އި، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
ޕޮލިސީ ނުވަތަ ޑިވެލޮޕްމަންޓު ޕްލޭނު ހަމަ ބަދަލުކުރެއްވީމާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު އޮޅޭ ދަރަޖައަށް ކަންތައްތައް ހިނގައްޖޭ. މި ބޭފުޅުންގެ އަމާޒަކީ ކޮބައިކަން ހަމަ
އަޅުގަ ނޑަށް އޮޅިއްޖޭ. އަމާޒު އެނގޭނީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގާނޫނުގައި ބުނާ ގޮތަށް ތަރައްޤީގެ
ޕްލޭނެއް އޮވެގެން. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު ކުރިން މިދެންނެވި ގާނޫނުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ ، 1 ޖަނަވަރީ 2014 އިން
ފެށިގެން ހިނގާ 3 އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ޑޮމެސްޓިކު ، ސަރުކާރުން ގެރެންޓީދޭ؛ ސަރުކާރުން ދޭ ގެރެންޓީ ހިމެނޭ ގޮތުން
ދައުލަތުގެ މުޅި ޖުމުލަ ދަރަނި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުގެ ގް ރޮސް ޑޮމެސްޓިކް ޕްރޮޑަކްޓުގެ 60 އިންސައްތައަށް ވުރެ
އިތުރުނުވާނެ މިންގަ ނޑެއްގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭނޭ. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ 2015 ،2014،
60

2016؛ 3 އަހަރު ވެގެންދާއިރު ވެސް މި ގާނޫނުގައިވާ ގޮތަށް، މި ގާނޫނުގެ ތަރަހައިގެ ތެރެއަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ގެނެވިފައި ނެތް މަންޒަރު. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގާނޫނު މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައި ވަނީ ހަމަ ތިބެފައި ކުރާނެ ކަމެއް
ނެތިގެނެއް ނޫން. އެއީ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ، އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ހަމަ ހިތުހުރި ގޮތަކަށް ބަޖެޓު ހަދަމުން،
ޚަރަދުތައް ބޮޑުކުރަމުން، ލޯނުތައް ނަގަމުން ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި ދަރަނިތައް އަޅުވަމުން ދިޔުމުގެ އުސޫލު، އެ
ސަގާފަތް ބަދަލުކޮށްލަން. ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑެއްގެ ތެރެއަށް މި ބަޖެޓު ފަރުމާކޮށް ވެއްޓުމަށް ޓަކައި، ނުވަތަ ބެހެއްޓުމަށް
ޓަކައި މި ގާނޫނު ހެދީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ތަރަހައިގެ ތެރެއަށް ނުފެތޭތީ
އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ދައްކަން މި ޖެހެނީ. އަދި އިތުރު ކަމެއް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. މި ގާނޫނުގައި އެބަ
ބަޔާންކުރޭ، 1 ޖަނަވަރީ 2016 އިން ފެށިގެން ދައުލަތުން ދަރަންޏަށް ފައިސާ ނަގަންވާނީ ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށާއި، އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރެވޭނެ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށް އެކަންޏޭ. އަޅުގަ ނޑު ދައްކާ ވާހަކައެއް
ނޫން މިއީކީ. ކެންދޫގެ މެންބަރު ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން މިއީކީ. މިއީ މި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައި އޮތް ގާނޫނެއްގައި
ބުނާ ވާހަކަ. މީގައި މި ބުނަނީ ޙަޤީޤަތުގައި ރިކަރެންޓު ޚަރަދުކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުން، ނުވަތަ ބޭރުގެ ދަރަނި، އަދި
ސަރުކާރުގެ ދަރަނި، ދައުލަތުގެ ދަރަނި ފޫބެއްދުމަށް ޓަކައި އިތުރު ދަރަނި ނަގައިގެންނުވާނޭ. ދަރަންޏެއް ނަގަންޖެހޭ
ސަބަބު މި އޮތީ ބަޔާންކޮށްފަ. އެއީ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓަށް. އުފެއްދުންތެރި ކަމަށް ޓަކައި ނަގާ ދަރަންޏެއްގެ
އިތުރުން، 1 ޖަނަވަރީ 2016 އިން ފެށިގެން އިތުރު ދަރަންޏެއް ނަގައިގެންނުވާނޭ. ހަމައެކަނި އިސްތިސްނާ ހާލަތެއް
ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮވޭ މި ގާނޫނުގައި. އަޅުގަ ނޑު އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަ އިލާނަން. އެއީ ދައުލަތުގެ ؛ ސަރުކާރުގެ
ކޭޝް ފްލޯ، ނުވަތަ ދައުލަތުގެ ކޭޝް ފްލޯ ރަނގަޅު ކޮށްލުމަށް ޓަކައި 14 ދުވަހަށް ވުރެ ގިނަނުވާނެ، މުއްދަތަށް ވުރެ؛
14 ދުވަހަށް ވުރެ އިތުރުނުވާނެ މުއްދަތަކަށް ކޭޝް ފްލޯ ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ލޯނެއް ނެގިދާނޭ އެމް.އެމް.އޭއިން.
އިތުރު އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވިސްނަން އެބަޖެހޭ މިވަރު ބޮޑު ބަޖެޓެއް
ހެދިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ބަޖެޓު ހަދާފައި މި އޮތީ ރާއްޖޭގައި ހެދިފައިވާ ގާނޫނުތަކާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީންތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ، އަދިއެއް ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަ ނޑަށް ނުފެނޭ މި ގާނޫނުގެ ތަރަހައިގެ ތެރެއިން މި ބަޖެޓު އައިސްފައި ވާ ތަނެއް. ބަޖެޓެއްގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ހަމަ އަހަން ބޭނުންވާނީ އެ ރަށަކާ ބެހޭ ގޮތުން މެންބަރަކު ދެއްކީ
ކޮންވާހަކައެއްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑު ފަށާނަން ކުޑަރިކިލުގެ ވާހަކައިން. ކުޑަރިކިލުގެ މީހުން ބޭނުންވަނީ އެ ރަށުގެ ބަނދަރު
ހަދަން. ބަނދަރު އޮތީ ވެއްޓިފަ. ކިތަންމެ ޒަމާނެއް ވެއްޖެ. ސުނާމީ އެރީއްސުރެ ބަނދަރު އޮތީ ވެއްޓިފަ. ހުޅަނގު
ވެއްޖެއްޔާ އެ ރަށުގައި ދޯންޏެއް އެޅޭކަށް ނޯވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފަހަރުގެ ބަޖެ ޓުން އެކަންވާން ނެތް ކަމަށް
ވިދާޅުވަނީ. އެކަމެއް ނެތް. ކަމަދޫގެ މީހުން ބޭނުންވަނީ، އެ ރަށުގައި ނަރުދަމާއާ އި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރަން.
އެކަމުގެ ވާހަކަ އެއް މި ބަޖެޓަކުން އައިސްފައެއް ނެތް. ކެންދޫގެ މީހުންނަށް އެ މީހުން ބޭނުންވާ ކަންތައް ؛ އަޅުގަ ނޑު
61

ހަމަ ވަރަށް އުފާވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި މި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ވެސް ދަންނަވަން. ކެންދޫގައި އެބައޮތް
ކެންދޫ މީހުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑަށް ނޭނގޭ ކޮންމެހެން ކެންދޫގެ ކަންތައް
ހިމަނާފައި އޮތީ ވަކިން ކީއްވެގެން ކަމެއް. ވެދާނެ އެންމެ ގިނަ މީހުން އުޅޭ ރަށް ކަމުގައި ވާތީ ވެސް. ކިހާދޫއަށް
ބަލާއިރު، ކިހާދޫގެ ނަރުދަމާ ބޭނުންވޭ. ފެނުގެ ނިޒާމު ބޭނުންވޭ. ބަނދަރު އޮތީ ހަމަ އެއްކޮށް ސުންނާފަތިވެފަ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ވާހަކަ އެއް ވެސް ނެތް. ދޮންފަނު ބަނދަރު އޮތީ ހަދަންޖެހިފަ. ނަރުދަމާއެއް ނެތް. ފެނެއް ނެތް.
ދެން އޮތީ ދަރަވަންދޫ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓުތަކަށް ބަލާއިރު، 2 ވަނައަށް އެންމެ ގިނަ ފަތުރުވެރިން ދަތުރުކުރާ،
އަދި މަތިންދާބޯޓު ޖައްސާ އެއަރޕޯޓު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓަކުން ފައިދާ ލިބޭ ހަމައެކަނި 2 ވަނަ އެއަރޕޯޓު އެއީ
މާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު ނަގާފަ. ހުޅުލޭގައި ތި އޮތް އެއަރޕޯޓު ނަގާފައި ދެން އޮތް ހަމައެކަނި ދިވެހި
ސަރުކާރަށް ފައިދާވާ ހަމައެކަނި، އެންމެ ބޮޑު ފައިދާވާ އެއަރޕޯޓަކީ ދަރަވަންދޫ. މިވަރު ބޮޑު ޕްރޮޕަޓީއެއް، ދައުލަތުގެ
މިވަރު ބޮޑު ޕްރޮޕަޓީއެއް އޮތް ރަށެއްގައި ނަރުދަމާއެއް ނެތުމަކީ ފެނުގެ ނިޒާމެއް ނެތުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
ސަރުކާރެއް ގޮތުގައި ލަދުގަންނަޖެހޭވަރު ކަމެއް. ބޮޑުސިންގާ ކުންފުންޏަކާ ހަވާލުކޮށްގެން ދެތިންހަތަރު ފަޅުރަށް ދީގެން
ދަރަވަންދޫގައި އެއަރޕޯޓެއް އެޅިއިރު ޙަޤީޤަތުގައި އެއަރޕޯޓު އެޅިއްޔޭ ކިޔާފައި އެ ރަށުގައި ވަކިން އިތުރަކަށް
ނަރުދަމާއެއް ވެސް އަޅަ އިދީފައި އޮތީކީ ނޫން. ފެނުގެ ނިޒާމު ވެސް ޤާއިމުކޮށްދީފައި އޮތީކީ ނޫން. ހަމައެކަނި
ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ ނުވަތަ ދައުލަތަށް ބޭނުންވާ އެއަރޕޯޓު އެތާ އެޅުން ފިޔަވަ އި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ ދެރަވަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ދިވެހި ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން ބޭނުންވަނީ،
ދިވެހި ސަރުކާރުން ބޭނުންވަނީ 70% މީހުން ހުޅުމާލެއަށް ގެންނަން ކަމުގައި ވާތީވެ ، އަޅުގަ ނޑު އެބައޮތް މިއަދު
ޙައްލެއް ހުށަހަޅާލަން ދިވެހި ސަރުކާރަށް. ހިނގާށޭ މިއަދު މިކަން ކޮށްލަމާ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ
ހުރިހާ ރަށެއްގައި ނަރުދަމާ އަޅާ ވާހަކަ މި ކިޔަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ ކޮންމެ ރަށެއްގައި؛ ޖެހިގެން އޮންނަ 2
އަހަރު ނުވަތަ 3 އަހަރު ނަރުދަމާ އެޅުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާނެ ކަމެއް ނޫން. ކުރަން އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން ހިނގާށޭ މިއިން ކޮންމެ ރަށަކަށް ވެސް
ފެނުގެ ނިޒާމު ނުވަތަ ފެން ފޯރުކޮށްލަދޭން. ހުރިހާ ގެތަކަށް ފެން ލިބޭނެ ނިޒާމެއް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް
ފޯރުކޮށްލުމަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ނަރުދަމާއެއް އެޅުމަށް ވުރެ އަގުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު ފަސޭހަ ކަމެއް. ނަރުދަމާގެ
ޚިދުމަތް ބޭނުންވަނީ ވެސް އެ ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް، ސެޕްޓިކު ޓޭންކުތަކުން ބިމަށް ފެން ހިންދާތީ، ބިމަށް، ފެނަށް
އަސަރުކުރާތީ ފެން ރަނގަޅުކޮށްލުމަށް ޓަކައި. އެއީ އެންމެ މުހިއްމު ކަންތައް. އެހެންވީމާ، ފެން އެކަށީގެންވާ ފެނުގެ
ނިޒާމެއް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ކުޑަ ޚަރަދަކުން އަޅާލެވިއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ
ސަބަބުން ލިބޭ އުފާފާގަތިކަމާއި އަދި ހިތްހަމަޖެހުން އެތައް ގުނަޔަކަށް ބޮޑުވެގެންދާނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަށް
އިނގޭ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ ކިތަންމެ ގަދަޔަށް، ކިތަންމެ ބާރުލާފައި ދެއްކިޔަސް ފެނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއަށް ވުރެ
62

މާ މުހިއްމު އެއްޗެއް. އެހެންވީމަ، ފެނުގެ ނިޒާމެއް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ޤާއިމުކުރެވޭތޯ ބެލުމަކީ އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން އަދި 70% މީހުން ހުޅުމާލެއަށް ގެންނަން ވިސްނި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް
މިއަދު ހަމަ ކޮންމެހެން ކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއްހެން. އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު އެނގިގެން ހިނގައްޖެ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް
މިހާރު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކްރެޑިޓް ރޭޓިންގ ސިސްޓަމެއް ، ކްރެޑިޓް
ރޭޓިންގައި ރާއްޖެ ނުހިމެނުންކަން. ކްރެޑިޓް ރޭޓިންގައި ރާއްޖެ ނުހިމެނިގެން މި އުޅޭ އެންމެ ބޮޑު ސަބަބެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން މި ދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ނިޒާމު އޮތް ގޮތް. މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ލީމާ
6 އަހަރު ނަގާތީ. މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ލީމާ 5 އަހަރުން، އެ ޙުކުމުގެ އެންމެ ފަހު ބަޔާން ހުށަހެޅުމަށް ފަހު 4 އަހަރު
ފަހުން ވެސް މައްސަލަ ނުނިމޭތީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ޝަރުޢީ ނިޒާމުން އެ ބޭނުންވާ ބަޖެޓު ދީގެން
ނަމަވެސް 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މައްސަލަތައް ނިމޭނެ އުސޫލެއް ، ނިޒާމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޤާއިމުކުރަން.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެސް މިހުރީ އެކަމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހުނު ކޮންމެ ކަމެއް ކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ޕީ.ޕީ.އެމް
ސަރުކާރުން އަހާލަން ބޭނުންވަނީ، މިއަދު ތި ބޭފުޅުން ކަންތައްތައް ނުކުރެއްވަ އޭ ތި ވިދާޅުވަނީ ކޮންކަމެއް
އަޅުގަ ނޑުމެން ނުކޮށްދީގެންތޯއޭ؟ މި މަޖިލީހުން ކޮންކަމެއް ނުވެގެންތޯއޭ؟ ރަނގަޅު . އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުނުދިން
ކަންތައްތަކެއް ހުރެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އޭޒް އިން އިންސްޓިޓިއުޝަން؛ އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ މި މަޖިލީހެއްގެ
ގޮތުގައި ނުވަތަ މުއައްސަސާއެއްގެ ގޮތުގައި ތި ބޭފުޅުން ކުރަން ބޭނުންވި ކޮންމެ ކަމެއް އޮތީ މި މަޖިލީހުން ކުރެވިފައޭ.
ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްދަށުގައި މަޖިލިސް އޮތީ. ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ޓެކްސެއް ހަމަ ނެގޭ. 12% ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ ؛ އެ
ނެގޭ. ގްރީން ޓެކްސް؛ އެ ނެގޭ. މިވެނި ފީއެ ކޭ؛ އެ ނެގޭ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންނަށް ނުކުރެވިގެން ތި އުޅެނީ ،
ކަންތައްތައް ނުކުރެވިގެން ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރަން އެބަޖެހޭ. ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެންދަނީ. ކޮންމެ
އަހަރަކު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު މި ދަނީ އެތައް ގުނަޔަކުން ބޮޑުވެގެން. ދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޚަރަދު
ކުޑަކުރާނެ ގޮތްތައް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ޚަރަދު ކުޑަކުރާ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އަތްއުރާލައިގެން
އަނގައިން ނުބުނެއެއް ނުތިބެވޭނެ، 2016 ވަނަ އަހަރު އެއްވެސް ސިވިލް ސަރވިސްގެ ވަޒީފާއެއް އިތުރުނުވާނޭ
ބުނީމަ. 2016 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް މީހަކަށް ދޭނެ ވަޒީފާއެއް ނެތުނީމާ، އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް. މި ސަރުކާރު ން، ޕީ.ޕީ.އެމް ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް އަމާޒަކީ 94
ހާސް ވަޒީފާ އުފެއްދުން. އެހެންކަމަށްވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. ކޮންކަމެއްތޯ ކުރެވޭނީ؟ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިހާރު
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ކުރިއަރަމުން އަންނަ ސިނާޢަތަކީ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލީމާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް ޕްރޮމޯޓުކުރަން އެކަށީގެންވާ މިންވަރާ ގާތަށް؛ އަޅުގަ ނޑަކަށް ހަމަ
ހޯދާހޯދާ ނުފެނުނު. ތިއިން ބޭފުޅަކަށް ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް ޕްރޮމޯޓުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް އަދަދެއް
63

ހިމަނުއްވާފައިވާ ކަމުގައި ވާނަ މަ، އެކަން ފާހަގަކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހޯދާހޯދާ ނުފެނުނު، ލޯކަލް
ޓޫރިޒަމް ޕްރޮމޯޓުކުރާށޭ ކިޔާފައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތް ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ
އެނގޭ މިހާރު އެ އޮތް މާފުށިން ވެސް ރިސޯޓަކުން ދައުލަތަށް ލިބޭހާ ފައިސާ، ނުވަތަ އާމްދަނީ އެ މާފުށިން ވެސް
އެކަނި ވެސް އެބަ ލިބޭ. އެހެންވީމާ، މިއީކީ ދެން އަލަކުން ހުއްޓުވޭނެ ސިނާޢަތެއް ވެސް ނޫން. ބައެއް ބޭފުޅުން
މަސައްކަތްކުރައްވަފާނެ ކަންނޭނގެ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމްގެ ސަބަބުން އެ ބިކިނީ ލައިގެން އުޅޭ މީހުންގެ ސަބަބުން
ރަށްރަށުގައި ކުދިންގެ އަޚުލާޤަށާއި މި ހުރިހާ ކަންކަމަށް އެބަ އަސަރުކުރެއޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ވާހަކައެއް ނޫން
އިނގޭތޯ އެއީ ކީ. އެއީ ދާދި މިދާކަށްދުވަހާ ޖެހެންދެން ދިވެހިންނަކީ އަތިރިމައްޗަށް ބޮޑުކަމު ގޮސް، ކުޑަކަމު ގޮސް
އުޅުނު ބައެއް. އެކަން ރެގިއުލޭޓުކުރި ހަމަ ދިވެހިން މިއީ. އިތުރު ބައެއް ނޫން މި އުޅެނީކީ. އެހެންވީމާ، ބިކިނީ ބީޗެއް
ރެގިއުލޭޓުނުކުރެވޭނޭ ކިޔާފައި ލޯކަލް ޓޫރިޒަމާ ދެކޮޅުހެދުމަކީ އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ގަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. މި އުޅެނީ
އެހެން ކަމެއް. މި އުޅެނީ އެހެން ކަމެއް. ޙަޤީޤަތުގައި މި އުޅެނީ، ރައް ޔިތުންގެ ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކު ، ނުވަތަ
ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި އާދައިގެ މެދު ފަންތީގައި ތިބި ވިޔަފާރިވެރިންތަކެއް ކުރިއަރައިގެން އައިސް، ޙަޤީޤަތުގައި އެ
މުއްސަނދިކަން ބަޔަކަށް ފެތުރިގެން ހިނގައިދާނެތީ. އެ ބިރުވެރިކަން މި އޮންނަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ
މިއަދު ބައެއް ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންނާއި ދިމާލަށް އިނގިލި ދިއްކޮށްލާފައި މި ބުނަނީ، ކަލޭމެން މާލޭގައި ބޮޑު ކުލި
ދައްކައިގެން ހުރިހާ އެންމެން މާލެ އައިސް ތި އުޅެނީ ކީއްވެގެންހޭ. ރަށަށް ދާންވީއެއް ނޫންހޭ. އަޅުގަ ނޑު ތައްޔާރު
ރަށަށް ދާން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި ހުރި ހުރިހާ
ފަޅުރަށެއް؛ ފަޅުރަށަކާ ދޭތެރޭގައި ގޮތް ނިންމުމުގެ ބާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅު ކައުންސިލަށް ދެއްވާށޭ ތި ބޭފުޅުން.
އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދާނަމޭ. ހުރިހާ ބާރެއް ސެންޓްރަލް ގަވަރންމަންޓް ނުވަތަ މަރުކަޒީ ސަރުކާރުގައި އޮވެފައި،
އެހެން ވިދާޅުވިޔަކަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. މިހެން އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ މި ދެންނެވީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމެއް ގެނައީކީ ހަމައެކަނި ނަމެއްގައި އެ ބާއްވާކަށް ނޫން. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުދީގެން ، ކައުންސިލުތަކަށް ފަޅުރަށްތައް ދީގެން ނަމަވެސް، އެ
މީހުންގެ އަމިއްލަ ނިންމުންތައް ނިންމައިގެން ލޯކަލް ސޮލިއުޝަންސްތަކެއް ނުވަތަ އެ މީހުން އަމިއްލައަށް ޙައްލުތަކެއް
ހޯދޭތޯ ބަލައިލަން، އަޖުމަ ބަލައިލަން ވެސް އެބަޖެހޭ. އަޅު ގަ ނޑަށް ޔަޤީންކަން އެބައޮތް، ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް އެ
ރަށެއްގެ ބިން ބޭނުންކުރުމުގެ؛ އެ ރަށެއްގައި ބާކީ އޮތް ހުރިހާ ބިމެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރިހަމަ ބާރާއި އިޚުތިޔާރު އެ
ކައުންސިލަކަށް ދީފިކަމުގައި ވާނަމަ، ހަމަޔަޤީނުން ވެސް ހަމަ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް އެ މީހުން ފެނުގެ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުކުރާނެ. އޭގެ ސަބަބުން އެތައް ގުނަޔަކަށް ރައްޔިތުންގެ އުފާވެރިކަން އިތުރުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
މިއަދު ދިވެހި ސަރުކާރަށް ގޮވާ ލަން، ތި ބޭފުޅުން ހަމައެކަނި މިކަމަށް، ހަމައެކަނި މިކަން ކޮށްލަދެއްވާށޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ހުރިހާ ރަށެއްގައި ފެނުގެ ނިޒާމު ތި ބޭފުޅުން ޤާއިމުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި...
64

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޠާރިޤަށް.
މަހިބަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޠާރިޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު މިއަދަކީ ، މިއަދުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ފުރުނު ދުވަސް ކަމުގައި ވާތީ، އެ
މަނިކުފާނަށާ އަދި އެ މަނިކުފާނު ވެރިކަމަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި އެންމެހައި ދިވެހި ލޮބުވެތި
ރައްޔިތުންނަށް މަރުޙަބާއާއި ތަހުނިޔާ ދަންނަވަން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްގެން ތިބި އެތައް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓު ފޮތް ބަލާފައި މި ފައިސާއެއް ނުލިބޭނޭ، މި ފައިސާ ލިބޭނޭ
މިކަހަލައިގެ ތާކުންތާކުނުޖެހޭ ވާހަކަތަކެއް ދައްކާތީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރުކާރުގެ
މެނިފެސްޓޯގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 90 ހާހަށް ވުރެ ގިނަ ވަޒީފާ އުފައްދާނަމޭ ބުނެފައި އޮތީކީ ސިވިލް ސަރވިސްގެ
ތެރެއަކުން ނޫން. ނުވަތަ ސިފައިންގެއަށް ކުދިން ވައްދައިގެންނެއް ވެސް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތެރޭގައި ހިނގާ
އެކޮނޮމިކް އެކްޓިވްޓީސްތަކުން ވަޒީފާތައް އަންނަނީ އުފެދެމުން. އެ ވަޒީފާތައް ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާތައް ފްރީޒްކުރި
ކަމުގައި ވިޔަސް އުފެދިގެން އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކައިގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ޓަކައި، އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ އަތޮޅަށް ޓަކައި ވެސް ބައެއް
ވާހަކަތައް ހިތާމަޔާ އެކު ޝަކުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑުގެ ޝަކުވާގެ ލިސްޓު ފުރަތަމަ
އަޅުގަ ނޑު ފަށާނަން. އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް ޤައުމަށް އެހެން ދާއިރާއަކުން ނަމަވެސް ، ކުރިންވެސް ޚިދުމަތްކުރި މީހެއް.
އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ އަތޮޅާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ފުންކޮށް ވިސްނާ މީހެއް. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖެއާ ދޭތެރޭ ވެސް
ވިސްނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންހިނގައްޖެ ޓޫރިޒަމް މާސްޓަރ ދެވަނަ ޕްލޭނާ އެކު ޓޫރިޒަމް ތަރައްޤީވެގެން އަރި
އަތޮޅަށް އައިސް، އަރި އަތޮޅުގައި ހުރި ހުރިހާ ރަށްތަކެއް މި ވަނީ ޓޫރިޒަމަށް ނެގިފަ. އެންމެ ދެރަވެގެން ހިކިފަސް
އެއްވެސް ފިނޮޅުކޮޅެއްގެ ހިސާބު ވެސް ނެތް. މިކަމުގެ ދަތި އަރި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ ތަޙައްމަލުކުރަމުންދޭ. އެހެން
އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހީވެދާނެ، ނުވަތަ ބުނެފާނެ އަރިއަތޮޅަށް ޓޫރިޒަމް އޮތީމާ އަރި އަތޮޅު ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
ބޮޑު ފައިދާތަކެއް ވާނެއޭ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ފައިދާތަކެއް ވެސް ވާނެ. އެކަމަކު، އޭގެ ގެއްލުން ވެސް
އެބައޮތް އިންތިހާއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އދ. މަހިބަދޫ، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އެންމެ ބޮޑު ރައްޔިތުންނަކީ
ޓޫރިޒަމަށް ބަރޯސާވެފައި ތިބި ބައެއް ނޫން. އެއީ މަސްވެރިކަމަށް ބަރޯސާވެފައި ތިބި ބައެއް. 17 ކަންނެލި އޮޑީގައި
65

ވިއްސަކަށް މީހުން ފުރައިގެން 350 އަށް ވުރެ ގިނަ ފިރިހެނުން ފުރައިގެން ދަނީ ބޮޑު ކަންނެއްޔަށް. އި އްޒަތްތެރި
ރައީސް. ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓެއްގެ ފަޅެއް ކައިރިން، އަދި އެ ރަށާ ޖެހިފައި އޮންނަ ފަޅު ވެސް ހިމާޔަތްކޮށްފައި އޮތުމުގެ
އެންވެރިކަން ކުރުމުގެ މައްސަލަތަކެއް ދިމާވޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ ޝަކުވާއަކަށް ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑު ދުރަށް ވިސްނައިލާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބައާދޭ އަނެއްކާވެސް އިތުރު ރޯޅިއެއް. ޚާއްޞަކޮށް މެދުރާއްޖެތެރޭގެ ޓޫރިޒަމަށް މިހާރު
ތަރައްޤީކޮށްފައި ހުރި އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި. އެހެނީ، އަ ޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަޅުތައް ރިސޯޓު ހަދަން އިތުރަށް ވިއްކަމުންދާ
ކަމަށް ވާނަމަ، އަހަރަކު 15 ފަޅު ނުވަތަ 20 ފަޅު ވިކެމުންގޮސް، އދ. އަތޮޅާ ހިސާބަށް އަންނަން ގާތްގަ ނޑަކަށް
ނަގާނީ 3 އަހަރުދުވަސް. އެ 3 އަހަރުދުވަހު އދ. އަތޮޅުގެ ތިލަކޮށް ހުރިހާ ފަޅެއް ރިސޯޓެއްގެ ގޮތުގައި
ތަރައްޤީކުރުމަށް ދޫކުރެވިއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، ދުވަސްކޮޅަކުން ފަރުމަސްވެރިކަން ކުރާނެ ފަޅެއް ވެސް އދ. އަތޮޅުގައި
ނޯންނާނެ. ގުދުރަތީ ގޮތުން އަތޮޅެއް ނުއުފުދޭކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް އެނގޭ. އޭގެ އާފިޓަޝަލް ރަށެއް
ހެދިދާނެ ފަޅެއް އޮތިއްޔާ. އެހެންވީމާ، އެ ފަޅުކޮޅު އެއްކޮށް ދޫކޮށްލުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑަށް
ނުފެންނާތީ ހަމަ އެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ހިއްސާކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަނެއް ޝަކުވާއަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރަށުގެ މަސްވެރިންގެ އިތުރުން މުޅި ރާއްޖޭގެ ވެސް މަސްވެރިންގެ ޝަކުވާއެ އް، މަސްވެރިންނަށް މާލެ އައިސް
ވަންނާނެ ބަނދަރެއް ނެތްކަން. އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެއްބަސްވާން، 1 ނަންބަރު ޖެޓީ ކައިރީގައި ކަންނެލި ދޯނިތައް
އަޅައިގެން ނުތިބެވޭކަން. ނަމަވެސް، ބައެއް އިސް ވެރިންގެ ފަރާތުން އެ މަސްވެރިންނަށް ލިބުނު ޖަވާބަކީ، އެންމެ
ހިތްހަމަޖެހޭ ޖަވާބެއް ނޫން. ހުޅުމާލެ ފަޅުގައި އަޅާފައި އޮންނަންވީ ނޫންހޭ. ކީއްކުރަންހޭ މާލެ ފަޅު. މިކަހަލަ ޖަވާބަކީ
އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މަސްވެރިންނަށް މިހާރު ދިމާވެފައި، މާލޭ ފަޅުން ދިމާވެފައިވާ
މައްސަލަ މަސްމާރުކޭޓާ ދިމާލުން ނަމަވެސް ޙައްލުވެގެންދިއުން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ވެސް މި
ސަރުކާރުން އެ މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ދެން އޮތީ ޖުމުލަކޮށް މެދު ރާއްޖެތެރޭގެ؛ އަދިވެސް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ޝަކުވާއެއް. މެދުރާއްޖެތެރޭގެ ކުދިކުދި ރަށްރަށަށް ތަރައްޤީ ނާންނަ ވާހަކަ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެ
އަހަރެއްގެ ބަޖެޓާ އެކު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވެސް ވިދާޅުވޭ، އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ވާހަކަ. ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
ވަރަށް ޤައުމީ ވާހަކައެއް. އާބާދީ އެއްފަސްނުކޮށް މި ރާއްޖެ ތަރައްޤީއެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކުދިކުދި ރަށްރަށުގެ މައްސަލައެއް ނޫން އެ ބޭފުޅުންގެ އާބާދީ ކުޑަވެފައި، އެ ބޭފުޅުން އެ ތަނަށް
އުފަންވުމަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވަރުގަދަ ސިޔާސަތެއް ، ނުވަތަ ގޮތްތަކެއް ކަ ނޑައެޅެން، އެ ކުދި ރަށްރަށަށް
ވެސް ތަރައްޤީ ގެނެވޭނެ ގޮތްތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝަކުވާގެ ލިސްޓަށް ފަހު އަޅުގަ ނޑު މިތާގައި ދެއްކި
ވާހަކަތަކަށް ވެސް އަލިއަޅުވަ އިލާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓް ޖުމުލަކޮށް ބަލާއިރު، ޚާއްޞަކޮށް ތަރައްޤީވަމުން
އަންނަ ޤައުމުތަކުގެ ބަޖެޓުތަކަކީ ކޮންމެހެން ސަރޕްލަސްކޮށް އޮންނަންޖެހޭ ބަޖެޓެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖީ.ޑީޕީ
ކުރިއަރަމުން އެބަދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބިނާވެފައި އޮންނަނީ އިމްޕޯޓަށް. މި ހުރިހާ ކަންކަމަށް ބަލައިލާއިރު
66

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށް އެތައް ކުދީންނަށް ސްކޮލަރޝިޕް ދެވެމުން އެބަދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދެން އަންނަން އޮތް ޖީލު ރަނގަޅުކުރެވޭނީ އެ ކުދިންނަށް ތަޢުލީމުދީ، އެ ކުދިން ބިނާކުރަނިވި ބަޔަކަށް ހަދައިގެން.
އެހެންވުމާއެކު، މި ބަޖެޓުގައި ތަޢުލީމަށް ދީފައިވާ އަހައްމިޔަތުކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. މީގެއިތުރުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ދޯހަޅިކޮށް އޮތަތީވެ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޚާއްޞަ އަ ހައްމިޔަތުކަމެއް އެބަ ދެއްވާ
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް އިތުރަށް އަޕްގްރޭޑުކުރުމަށް ޓަކައި. ރައީސުލްޖުމްޙޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަމުން ގެންދަވަނީ، އަދި ވަޢުދުވަމުން
ގެންދަވަނީ ކުރިއަށް މި އޮތް 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް އެންމެ ރަނގަޅު ފެންވަރާ ހިސާބަށް
ގެންގޮސްދެއްވާނެ ކަމަށް. އެހެންވުމާއެކު، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ގައި ވެސް އޭގެ އެއްބައި ހިމެނިގެން އެބަދޭ. ހަމައެއާއެކު،
ބައެއް ފަރާތްތަކުން އެސް.ޓީ.އޯ ފަދަ ކޮމްޕެނީތަކަށް އެބަ ޖޯކުޖަހައި، ނުވަތަ ހަޖޫޖަހަމުންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެސް.ޓީ.އޯއަކީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ކުންފުންޏެއް. އެ ކުންފުނިން ކުރަނީ އާއްމުންނަށް ނުކުރެވޭ ކަހަލަ މަސައްކަތްތައް.
ނުވަތަ އަގު ކޮންމެހެން ކޮންޓްރޯލްކުރަންޖެހޭ ކަހަލަގެ މުދާ ގެނެސްގެން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުން.
މިސާލަކަށް ދަންނަވަން. މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި ބޭ ސް ލިބޭނެ ގޮތަށް އެސް.ޓީ.އޯ ފާމަސީތައް ހުޅުވާފައި، އެ
ޚިދުމަތް ވެސް އެ އަންނަނީ އެ ވިޔަފާރީގެ ތެރެއިން ހަމަޖައްސަމުން. އަދި އެސް.ޓީ.އޯ ފާމަސީއާ އެކު އެތައް
ވަޒީފާތަކެއް ވެސް އައިސް ވަނީ އުފެދިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ޓީބިލަށް ނުވަތަ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު ގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ލާރި ވަތްގަ ނޑުގައި ނެތް ކަމުގައި ވާނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް މުސާރަ
ދޭންޖެހޭކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަތްގަ ނޑުގައި ލާރި ނެތް ކަމަށް ވާނަމަ، އެހެން މީހެއްގެ އަތުން އެ ލާރި
ހޯދައިގެން ނަމަވެސް، އެ ކުރި މަސައްކަތެއްގެ އަގު އެބަ އަދާކޮށްދޭންޖެހޭ. އެހެންވެގެން ޓީބިލަށް ފައިނޭންސްކޮށްގެން
ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ފޫބައްދަމުން އައީ. އެންމެންނަށް ވެސް އެނގޭ. ކިރިޔާ ވެސް އިޤްތިޞާދަށް ވިސްނާ މީހަކަށް
އެބަ އެނގޭ، ޓީބިލުން ފައިނޭންސްކުރުމަކީ އިޤްތިޞާދަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމުގައި ނުވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
އެ އޮތް ހާލަތަކުން އަރައިގަތުމަށް ޓީބިލަށް ފައިނޭންސްކޮށްގެން އެހުރި ޑެޓްތަކެއް ދައްކައިގެން، އެ ޕޭމަންޓުތައް
ދައްކައިގެން ކުރިއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު ގެންދަންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މިދިޔަ ދޮޅު އަހަރެއްހާ
ދުވަސް ތެރޭ، އަދި މި ވެރިކަމަށް 2 އަހަރު ފުރުނުއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާއަށް ކޮށްދެވިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަ ކީ
ވެސް ކޮބައިތޯ ވެސް އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ. މިގޮތުން ބަލައިލާއިރު، އދ. އަތޮޅުގެ ހޮސްޕިޓަލަށް ވިސްނާލިޔަސް ވަރަށް
ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ސީދާ މި ބަޖެޓް ފޮތުގައި ދާއިރާއަށް ނެތަސް، ވަނީ ކުރެވިގެންގޮއްސަ. އެގޮތަށް ބަލައިލާއިރު ،
އދ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލަށް އެންމެ އާ އެމްބިއުލަންސް ވަނީ ފޯރުކޮށްދެވިފަ. ސީއެމްބިއުލަންސް، އެންމެ އާ ސީ
އެމްބިއުލަންސެއް ވަނީ ފޯރުކޮށްދީފަ. ޑިޖިޓަލް އެކްސްރޭ މެޝިން ވަނީ ފޯރުކޮށްދީފަ. އެންމެ އާ، އެންމެ މޮޅު
މާބަ ނޑުމީހުން ސްކޭންކުރާ ކަހަލަ މެޝިން ވަނީ ފޯރުކޮށްދެވިފަ. ހޮސްޕިޓަލްގެ އިމާރާތުގެ މަރާމާތު ވަނީ ދެވަނަ
ބުރަކަށް ފަށައިގެން ކުރިއަށްގެންގޮސްފަ. އަދި ނުނިމިވާ އިމާރާތް ވެސް ވަނީ ބަޔަކާ ހަވާލުކޮށްގެން މަސައްކަތް ފެށުމާ
67

ހިސާބަށް ގޮއްސަ. މީގެ އިތުރުން، ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން މަހިބަދޫގެ ފުޓްސެ ލްދަ ނޑު ވެސް ވަނީ ހަދައި
ނިންމާފަ. މީގެއިތުރުން މަހިބަދޫގެ ފުޓްބޯޅަދަ ނޑުގަ އި ލައިޓް ޖެހުމަށް ކައުންސިލަށް ވަނީ ޔޫތު މިނިސްޓްރީން ބަޖެޓް
ދީފަ. އަދި އެ ލައިޓުތައް ވެސް ހަރުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ކައުން ސިލުން އެއްކޮށް ޢަމަލީ ސިފަ
ގެނެސް ނިންމާނެ ކަމަށް. މީގެއިތުރުން ބަލާއިރު އދ. މަހިބަދޫގައި ކައުންސިލުން ބަލަހައްޓަމުންދާ ޕްރީސްކޫލަށް
ބޭނުންވާ އިތުރު ކްލާސްރޫމް އެޅުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ކައުންސިލާ ހަވާލުކޮށް، ކައުންސިލުން އެ ވަނީ ޕްރޯސްކޫލްގެ
އާ ކްލާސްރޫމް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ނިންމާފަ. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އދ. ކުނބުރުދޫގެ؛
އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް އުނދަގޫވެގެން ނުވަތަ ދަތިވަމުން އައި މައްސަލަ ؛ ނަމާދުކުރާނެ ތަނެއް ނުވަތަ
މިސްކިތެއް ނެތް މައްސަލަ. އެ މަސައްކަތް މިހާރު ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވިގެން މަސައްކަތްކުރަމުން، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި
އަންނަ އަހަރުގެ މެދެއްހާހިސާބުގެ އެ މިސްކިތުގައި ނަމާދުކުރުމުގެ މަސައްކަތް؛ ނަމާދުކުރަން ފަށާނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކުނބުރުދޫގެ ރައްޔިތުން ހަމައެއާއެކު ބޭނުންވަމުން އަންނަ އެއް ކަމަކީ، އެ ރަށުގެ ޕްރީސްކޫލްގެ މައްސަލަ.
މިހާރު އެ ރަށު ކައުންސިލަށް އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީގެ ތެރެއިން ބަޖެޓެއް ހަމަޖެހި، އަޅުގަ ނޑަށް އެންމެ ފަހުން
ލިބުނު މަޢުލޫމާތަކީ، ޕްރީ ސްކޫލް ޓެންޑަރކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ދަނީ ކުރެވެމުންނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ހަންޏާމީދޫއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހުއްޓިފައިވާ
ރަށެއް. ފާއިތުވި ގާތްގަ ނޑަކަށް ދިހަވަރަކަށް އަހަރުދުވަހު ގެ ތެރޭގައި އދ. ހަންޏާމީދޫގައި ތަރައްޤީގެ މާ ބޮޑު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައެއް ނެތް. ނަމަވެސް، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ސަރުކާރުން އެ ރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަނާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އެންމެ ފުރަތަމަ
މަސައްކަތް ވަނީ ކޮށް ނިންމާފަ. އެގޮތުން ، ފެނާއި ނަރުދަނާ ޑިޒައިންކޮށް، ސަރވޭކޮށް ، އެ މަސައްކަތް ވަނީ ނިންމާފަ.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ފެށޭ އަހަރު ތެރޭގައި އެ ރަށުގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށޭނެ. އަދި މި
މަސައްކަތާ އެކު ކުނބުރުދޫގެ ވެސް ފެނުގެ ނިޒާމު ނުވަތަ ބޯފެން، ސާފު ބޯފެން ލިބޭނެ ނިޒާމެއް މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އދ. މަހިބަދޫއަކީ
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އާބާދީގެ އެންމެ ބޮޑު ރަށް. އަދި އަތޮޅުގެ ވެރިކަންކުރާ ވެސް ރަށް. އާބާދީގެ ދެ ހާސް ފަސް
ސަތޭކައެއްހާ މީހުން އޮތްއިރު ، ގާތްގަ ނޑަކަށް ދިރިއުޅެމުންދާ އާބާދީ ތިން ހާހާ ކައިރިކުރާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އދ. މަހިބަދޫއަކީ ވާރޭ މޫސުން ދިޔަޔަސް، ފެންބޮޑުވެފައި އޮންނަ ތަނެއް. އެ ފެންގަ ނޑު ހިނދޭނެ އެއްވެސް ގޮތެ އް
ނެތިފައި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށް ދަންނަވައިގެން މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މަހިބަދޫގެ މަގުހެދުމުގެ
ޕްރޮޖެކްޓު ވާނީ ހިމަނާފަ. އަދި މި އަހަރު ތެރޭގައި އެ މަސައްކަތްކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ރޯޑު ކޯޕަރޭޝަނާ ވަނީ ހަވާލު
ވެސް ކުރެވިފަ. އޭގެ ދަށުން، އީ.އައި.އޭ ވަނީ ނިންމާފަ. އަޅުގަ ނޑު މި އުއްމީދުކުރަނީ މިއަހަރު ޑިސެންބަރު 31 ވަނަ
ދުވަހު ކުރިން އެ މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ރޯޑު ކޯޕަޝަނުން ފަށައިގަންނާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
68

އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ތަރައްޤީގެ ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް އެއް ދުވަހަކުން ޙައްލެއް ނުކުރެވޭނެ. އެއީ
ކުރެވޭނެ ވެސް ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ރަށުގެ ރައްޔިތުން، ޚާއްޞަ ކޮށް މަހިބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ
ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަ އެއް. ކޮންނަން ފަށައި، ނުނިމި އޮންނަ ބަނދަރެއް؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަވަ އިލާފައި އޮންނަ
ބަނދަރެއް ރަށެއްގައި އޮތީމަ ދެން އެ ރަށަށް ވާނެ ގޮތް ވިސްނައިލައްވާ. ދެ ފަރާތުން ގިރަނީ. އަނެއްކޮޅުން ރަށުން
ބައެއް ބަނދަރުތެރެއަށް ވެއްޓިގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ ، މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނޭތޯ މި މަސައްކަތްކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދެއް އެބަ އޮތް. މި އަންނަ އަހަރުގެ ކޮންމެ
ހިސާބެއްގަ އި، ފަހުކޮޅުގައި ނަމަވެސް މަހިބަދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ. އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރަމުންގެންދާނަން މި ސަރުކާރާ ގުޅިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖުމުލަކޮށް ބުނާ ނަމަ، ދިވެހި
ދައުލަތުގެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރަމުންދާ ކަހަލަ ކަންތައްތައް
ހާސިލުކުރެވޭނެ ބަޖެޓެއް. މުޅި ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަފާތު ސަރަހައްދެއްގައި މެގަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ފެށިގެން
އެބަ ދޭ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަން. ށ. އަތޮޅު ފުނަދޫގައި ބިން ހިއްކުމާއި އަދި އެއަރޕޯޓެއް އެޅުމާ، ބިން ހިއްކުން
ފަދަ މެގަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހިމެނޭ. ބްރިޖުގެ މަޝްރޫޢަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ މީގެތެރޭގައި ވެސް އެބަ ހިމެނިގެންދޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބުރިޖު ނިމިދާއިރު މާލޭގެ ޕަވަރ، ނުވަތަ މާލެއަށް ކަރަންޓުދޭ ފެސިލިޓީ ހުޅުމާލެއަށް ބަދަލުވެގެން
އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗުގަ އި 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އެޅުމަށް ޕްލޭންކުރެވެމުން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ،
މިއީ ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ކަންތައްތަކަކީ. ކޮންކަމެއްތޯ އަ ޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުވެގެން އުޅެނީ؟
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސިޔާސީ ގޮތުން އިދިކޮޅުވީމާ ދެއްކިދާނެ ކޮންމެ ފަދަ ވާހަކައެއް ވެސް. މިއީ ހަމަ ޚިޔާލީ ފޮލައެކޭ.
ބަޖެޓަކީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނޫނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކިރިޔާ ވެސް ވިސްނާ ބޭފުޅަކަށް އެނގި ގެންދާނެ. ބަޖެޓަކީ
ހަމަ ޚިޔާލީ އަދަދުތަކެއް. އެ އަދަދު ރިއަލައިޒް ކުރަން މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް މި ކުރަނީ. އެހެންވެގެން
އަޅުގަ ނޑުމެން އިކޮނޮމިކު ޒޯނާ، އަދިވެސް ބިމުގެ އެހެނިހެން ގާނޫނުތައް ގެނެސްގެން ފައިސާ މި ޤައުމަށް ވެއްދޭނެ
ގޮތްތަކެއް މި ހޯދަނީ. އެ ފައިސާ ވަނީމަ ދެންހުރި މީހުންގެ އަތްތަކަށް ވެސް އެ ފައިސާ ވަދެގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ކުރިއެރުވުމަށް މި
ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތްތަކަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް އެއްބާރުލުންދެއްވައި މި ރާއްޖެ ހަމަމަގަށް އަޅުވަ އި ކުރިއަށް
ދެވޭނެ ގޮތްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދަން އެބަޖެހެއޭ. وال سالم عليكم ورحمة هلا.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އަލިފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިނަށް.
69

އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ އުފާފާގަތިކަމަށް އެކުލަވައިލެވޭ ޕްލޭނެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ދާއިރާ؛ އަލިފުށީ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވަނީ އެ އުފާފާގަތިކަމުގައި އުޅެން. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވަރަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވައިލާނަން ހިތްދަތިކަމާ އެކު. އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަނީ ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގައި . އެހެންނަމަވެސް، ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ކޯލިޝަން މެންބަރު ސަން ޝިޔާމް، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޝިޔާމް އަޅުގަ ނޑަށް އެންގީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެއްވެސް މީހަކު މި ކޮމިޓީގައި ބައިންދައިގެންނުވާނޭ މުޤައްރިރަށް.
މީނަ މިހާރު މި ތަނުން ނެރެހެރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިއައީ ދެބަސްނުވެ އަޑުގަދަނުކުރަންވެގެން އެ ތަނުން
ނިކުމެގެން. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން މި އުޅެނީ މިފަދަ ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދާއިރު، ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެއްޗެއް ނުޖެހިދާކަމީ އެއީ ހިތާމަހުރި ކަމެކޭ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޠާރިޤް ދެންމެ ފާހަގަކުރައްވައިފި.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދަންނަވައިގެން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިގެން އައި ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެން ޖެހެނީ މަޖިލީ ހުގެ އިމުގެ ތެރެއިން، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އޮންނަ ޙައްޤުގެ ތެރެއިން
ވަކާލާތުކޮށްގެން ހޯދަންވާ ކަމެއް ކުރުމުގެ ޙައްޤު ވެސް ނުލިބިގެން. މިއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. ދެރަވާ ކަމެއް އިނގޭތޯ.
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ 4 ރަށުގަ އި އާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތީ
އެންމެ ދެ ކަންތައް. އެއީ ދެ ރަށެއްގެ ކުނިގޮ ނޑު އަޕްގްރޭޑުކުރުން؛ 7 ލައްކަ 50 ހާސް ރުފިޔާ ޖުމުލަ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ މިންވަރެއް ނޫން. އަދި އަލިފުށީ ދާއިރާ ގެ ރައްޔިތުން އުފަލާއި ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކު ބަލައިގަންނާނެ
މިންވަރެއް ވެސް ނޫން. މިއީ މިކަން ވެގެން ވާން ވާނެ ގޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަލިފުށީ ދާއިރާއިން
ހަތަރު ރަށަށް ބަލައިލާއިރު އަލިފުށީން އެދިފައި އެބަހުރި، މި ފަހަރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގައި ހިމެނުމަށް އެކި
މިނިސްޓްރީތަކުގައި އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުގައި ތަފާތުކަންކަން. އެގޮތުން، މަގުބައްތި އަލަށް އާބާދުވި
ސަރަހައްދުގައި ޖެހޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ، ކަނުއަނދުރީގައި ނުތިބުމަށް ޓަކައި އެދިފައިވޭ. އެއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް މި
ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައެއް ނެތް. ހަމަ އެގޮތަށް ކުނިކަހަ އި ބެލެހެއްޓޭނެ ރަނގަޅު އިންތިޒާމެއް، އެކަމަށް ހިނގާނެ ޚަރަދު ގެ
ފައިސާ އަދިވެސް ކުރީގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުނު ބައި ނުލިބިވާތީ އެކަން ވެސް ނުވެ އޮތީ. ހަމައެއާއެކު ރިސޯޓެއްގެ
ގޮތުގަ އި ތަރައްޤީކުރަން އެ އް ފަޅުތެރޭގައި އޮންނަ އެއްތިނގިލި، ދިހަވަރަކަށް އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ކަމެއް ނުކުރެވި
އޮތުމުގެ ސަބަބުން ޓޫރިޒަމަށް މިނިސްޓަރަށް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިން އެ ތަން އަވަހަށް ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ހޯދޭނެ
ގޮތެއް ހޯދައިދިނުމަށް. ހަމައެއާއެކު މިފްކޯ ބޯޓު ޔާޑުގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީކޮށް ވަރަށް ޒަމާ ންވަންދެން ހިންގަމުން އައި
ބޯޓުޔާޑު ބޭނުމެއް ނުކުރެވި ، ދުއިސައްތައެއްހާ މުވައްޒަފުން އުޅެމުން އައި ތަނެއް އެ އޮންނަނީ ފަޅު ތަނެއްގެ ގޮތުގައި.
އެތަން ވެސް ކައުންސިލްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ރައްޔިތުންނަށް ލާބަޔާއި މަންފާ ހުންނާނެ ގޮތަށް ހިންގޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ
70

ކައުންސިލުން ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. ހަމަ އެގޮތަށް ވާދޫއަށް ބަލައިލާއިރު އާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި ފަހަރު
ކުނިގޮނޑު ރަނގަޅުކުރުމަށް އެތާނގައި 3 ލައްކަ ރުފިޔާ އޮތީ ތީވެ އުފާކުރާ ކަމެއް އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށުގައި
މިސްކިތެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން، ވަރަށް ކުރީގެ މުސްކުޅި މިސްކިތެއް ހުރީތީ އެ ރަށުގެ ކައުންސިލުން ބުރަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރި ސަރުކާރުގެ އެކި ދާއިރާތަކާ ގުޅިގެން މި ފަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދިނުމަށް. އެކަމަކު އެއީ
ވެސް ހިމެނިފައެއް ނެތް. ހަމަ އެގޮތަށް އޮފީސް އިމާރާތުގެ ތެރޭގައި ހުންނަ ކޮޓަރިއެއްގައި ކޯޓު ހުރުމުގެ ސަބަބުން
ކޯޓު އަލުން އިމާރާތްކޮށްދިނުމަށް އެދި އެ މީހުން ވަރަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރި. އެކަމަކު އެކަން ވެސް ވަނީ މި
ބަޖެޓުގައި ވެސް ނުހިމެނި. ހަމައެއާއެކު، ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާއި ގިރާ ސަރަހައްދާއި، އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒާއި ފުޓްބޯޅަ
ދަ ނޑުގެ ވަށާފާރާއި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ވަށާފާރު، އަދި ލައިބްރަރީ އިމާރާތެއް އެޅުމަށް މަސައްކަތްތަކެއް އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުން ސަރުކާރަށް ދަންނަވައިގެން ކުރެވޭތޯ ބެލި. އެކަމަކު އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް މީގެތެރެއަށް ވަދެފައެއް ނެތް.
ހަމަ އެގޮތަށް އަގޮޅިތީމަށް ބަލައިލާއިރު، ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމަށް މިދިޔަ އަހަރު ކޮންމެ ދާއިރާއަކަށް މިނިސްޓްރީއަށް ؛
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރު ގެންދަވާފަ އި ވިދާޅުވި ، އެއް ޕްރޮޖެކްޓު
ދެއްވާނަމޭ. އެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ގޮތުގައި އަގޮޅުތީމު ބަނދަރު އަޅުގަ ނޑު ހިމެނިން މަރާމާތުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މި
ހިސާބަށް އައިއިރު އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ވެސް ނުހިނގާ. އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ނިކުމެގެން އައި އިރު އެ އޮތީ
އުނިވެގެންގޮއްސަ. އެއީ އަނގޮޅުތީމު ރައްޔިތުން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަކާލާތުކުރަމުން މި ދަނީ އެހެން
އެ ކަންތައްތައް އޮތުމުން، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ދަންނަވަން ވެސް ދެންނެވިން މީގެ ދެ ދުވަސް ކުރިންވެސް. އަދި
ސިޓީއަކުން ދަންނަވަން ބުނީމަ ސިޓީއަކުން ވެސް ދަން ނަވާފައި ވާނެ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެން އެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ފެށޭ އަހަރު ގެ ތެރޭގަ އި ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއއެކު އެ ރަށުގެ
ޞިއްޙީ މަރުކަޒަކީ މިހާރުވެސް ކުއްޔަށް ހިފައިގެން ގެއެއްގެ ތެރޭގައި ހިންގާ ތަނަކަށް ވާތީ، މިދިޔަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމެނުނު. އެހެންނަމަވެސް، މަސައްކަތް ސޮއިކުރުމާ ހަމައަށް ގޮއްސަ، ހުރިހާ ކަމެއް ނިމިފައި އޮވެފަ އި މި
އަހަރު ބަޖެޓް އައިއިރަކު ނެތް. މީކީ އަނގޮޅުތީމު ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނާނެ ކަމެއް ނޫން. ހަމަ އެގޮތަށް އެ
ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ބަސް އުފުލަން ހުންނަ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ނަރުދަމާގެ
ނިޒާމާއި ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އަލުން އިމާރާތްކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭތޯ މަސައްކަތްތަކެއް ސަރުކާރާ ގުޅިގެން
ކުރަމުން އައީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައެއް ނެތް. ރަސްގެތީމަށް
ބަލައިލާއިރު ނަރުދަމާގެ ނިޒާމެއް ހޯދުމަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށް، ކުރީ އަހަރުތަކުގައި ބެޖެޓުގައި ހިމެނި، މިދިޔަ
އަހަރަކު ނެތް. އަދި މި އަހަރު ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެ ކަން މި އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް ހިމެނިގެންދިއުމަކީ އެ ރަށު
ރައްޔިތުން އެދޭ ކަމެއް. ނެރު ބަދަލުކުރުމަކީ، އެއީ އެކި ފަހަރު މަތިން ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، ނުކުރެވި އޮތް ކަމެއް. އެ
ރަށުގައި. ހިތާމަވެރި ހާދިސާތައް ހިނގާ. މިހާރުވެސް ކައުންސިލްގެ ރައީސްގެ ފައި ބުރިވެ ، އެ އޮތީ ނުކުޅެދޭ މީހެއްގެ
71

ހާލަތުގައި އެ ނެރުމަތިން. އެހެންނަމަވެސް އެކަން ނުހިނގާ . މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނެތް. އެއީ ވެސް ކަންބޮޑުވާ
ކަމެއް. ހަމައެއާ އެކު ކައުންސިލް އިދާރާ ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު ހެދެމުންދާ ފަށަށް ވެފައި ހުރި މިސްކިތެއްގެ
މަސައްކަތް ނުފެށި އުޅެނީ ވެސް ކައުންސިލް އިދާރާއަށް އެއްބައި ވަންނާތީ، އެ ކައުން ސިލް އިދާރާ އެހެން ތަނަކަށް
ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނެތިގެން. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ވެސް މި ބަޖެޓަކުންނެއް ފެންނާކަން ނެތް. އެ ސަބަބަށް
ޓަކައި މިސްކިތުގެ މަސައްކަތް ވެސް މި ފެށޭ އަހަރު ވެސް ކުރިއަށްގެންދިއުމާ ދޭތެރޭގައި މި ވަނީ ސުވާލުއުފެދިފަ.
ހަމައެއާއެ ކު، އިޖުތިމާޢީ މަރުކަޒެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން މިދިޔަ އަހަރު އައިސް، މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ
މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށޭ ވަރު ވާނެ ކަމަށް ސްޕޯޓްސް މިނިސްޓަރު ވެސް ސިޓީއަކުން އަޅުގަ ނޑަށް
ޖަވާބުދެއްވާފައި ވީނަމަވެސް ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނެތުމުން އެއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ދެރަވޭ، ކަންބޮޑުވޭ ، ބަޖެޓުގައި ހިމެނި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމާ ހަމައަށް އައިސް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާއަށް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު އައި އިރު ނެތީމަ. މީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ، އަދިވެސް
ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި އިތުރަށް މުޤައްރިރާ އަދި ވާހަކަދައްކަވަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާ ވާހަކަދައްކަ ވައިގެން ނަމަވެސް ، މި
ދާއިރާއަކީ ދިވެހި ދައުލަތަށް ނިސްބަތްވާ، ހުވައެއް ކުރައްވައިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގޮތުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅާގެ
ޒިންމާގެ ދަށުގައި އޮތް، އަދި ދައުލަތުގެ ވަޒީރުން ހުވަ އެއް ކުރައްވައިގެން އެ ވަޒީރުންގެ ޒިންމާއެއްގެ ދަށުގައި އޮތް
ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުގައި ބައްލަވައި، އެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓުން ވެސް އަންނަ އަހަރަށް ކަންތައްތަކެއް
ހިމެނިގެންދިއުން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ކުޑަ ގޮތަކަށް ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ނަޒަރު ހިންގަ އިލާއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލު ކުރެވެނީ
ނުލިބޭނެ ވަރަށް ބަޖެޓުކުރެވި ، ރައްޔިތުންނަށް ހުވަފެންތަކެއް ފެންނަ ފަދަ އަކުރުތަކެކޭ މި ފޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް
ފެންނަށް މި އޮތީ. އެހެން މި ދެންނެވީ ސަބަބުތަކެއް ނެތިއެއް ނޫން. އެއީ 2015 ވަނަ އަހަރު ވެސް އެސް.އީ.ޒެޑުން
1.5 ބިލިއަން، އަދި ބިންވެރިކޮށްގެން 0.4 ބިލިއަން ލިބޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނި. އަދި އަހަރު ނިމުނުއިރު
ބައިރުފިޔާ ފޮއްޗެއް ވެސް ލިބިފައި ނެތް. ހަމަ 2016 ވަނަ އަހަރު ވެސް 1.5 ބިލިއަން ބަޖެޓުކޮށްފައި އެބައޮތް
އެސް.އީ.ޒެޑުން ލިބޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މީ އަޅު ގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ސުވާލު އުފެދޭ ކަމެއް. ހަމަ އެއާ އެކު
ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތް ކުރާ ބިދޭސީ މުވައްޒަފުންގެ އަތުން ރެމިޓެންސް ފީއެއްގެ ގޮތުގައި 3% ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވާ
ފައިސާއިން ނަގަން ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތް އޮތުމަކީ އެއީ އައި.އެމް.އެފްގެ އާޓިކަލް އޮފް އެގްރިމެންޓުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ
ޚިލާފު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އިންވެސްޓަރުން މިފަދަ ކަމެއް ކޮށްފިއްޔާ ރާއްޖެއަށް
އައުމަށް ހުރަސްއެޅޭނެ. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ މި ރާއްޖެ ތަރައްޤީވާން. އިންވެސްޓަރުން އައިސް އެސް.އީ .ޒެޑުގައި
މަސައްކަތްކޮށް ގިނަ ފައިސާ މި ޤައުމަށް ވަންނަން. ރައްޔިތުންގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ކުރަން ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގެން.
އެހެންވީމާ، ޖުމުލަކޮށް މިކަމުން ލިބޭނީ ބޮޑު ގެއްލުމެއް ކަމަށް އަޅު ގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ، މިކަމާ ދޭތެރޭގައި އިތުރަށް
ވިސްނާ ފިކުރުކުރުން ރަނގަޅު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ހަމައެއާ އެކު އިމާރާތާއި ފްލެޓްތައް ވިއްކާ ނަމަ،
72

ޓެކްސެއް ނެގުމަށް މި ފަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ މިފަދަ ކަމެއް ކުއްލިއަކަށް
ކޮށްފި ނަމަ، ކޮންޓްރެކްޓުކުރެވިގެން ގެދޮރު އިމާރާތްކުރާ ، އަދި ގަންނަ ފަރާތްތަކަށް މީގެން ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުން
ވެގެންހިނގައިދާނެ ކަމަށް. މިފަދަ އާ ޓެކްސެއް ތައާރަފުކުރާ ނަމަ، އެބަޖެހޭ ވަގުތުކޮޅެއް ދޭން. އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ
ވަގުތު ދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ މިދިޔަ އަހަރު ގްރީން ޓެކްސެއްގެ ގޮތުގައި ޓެކްސެއް ނަގަން ފާސްކޮށް،
ފަހުން؛ އަހަރުގެ ފަހުކޮޅަށް އޭތި ބަދަލުކޮށްލުމާ ގުޅިގެން މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 54 މިލިއަނެންހާ ރުފިޔާ ގްރީން
ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބުނެ މި އަހަރު ނިމުނުއިރު އޭގެން އެ އްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބި އޮތުން، އެއީ މިފަދަ
ކަންތައްތަކުގެ ނަތީޖާ. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެންދިޔަ މި ބަޖެޓު ފޮތުގެ ތެރެއި ން، ކަރަންޓާއި ކާބޯތަކެތީގެ
ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު ލިބެމުން އައި މިންވަރަށް ވުރެ 5 މިލިއަން ރުފިޔާ މަދުކޮށްފައިވާ ތަން
އިނގޭތޯ. އެއީ 2015 ވަނަ އަހަރު ކަރަންޓުން އެކަނި ސަބްސިޑީއަށް ދޭން ހުރި ފައިސާއިން 361.6 މިލިއަން ރުފިޔާ
މި ބަޖެޓު ފޮތުން މަދުވޭ. ހަމައެއާ އެކު ކާބޯތަކެތީގެ ސަބްސިޑީއަށް ދޭން އޮތް، މިދިޔަ އަހަރު ކަ ނޑައެޅުނު މިންވަރަށް
ވުރެ 124.5 މިލިއަން ރުފިޔާ މިފަހަރު ބަޖެޓް ފޮތުން އެބަ މަދުވޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުން އެބައޮތް ،
ކިހިނެއް ވާންބާވައޭ މި އުޅެނީ. ކާޑުގެ އަގު ، ކަރަންޓުގެ އަގު ބޮޑުވެ، ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ބުރަބޮޑުވަން ބާވައޭ މި
އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، މީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް، ބަޖެޓް ތަންފީޛުކުރައްވަމުން ގެންދަވާއިރު
ރައްޔިތުންނަށް މިފަދަ ނޭދެވޭ ގޮތެއް ނުވުން. ހަމައެއާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން ޓީ ބިލުގެ އިންޓްރެސްޓު
ކުޑަކުރުމުން އެކަމުން ދިމާވާނީ ފައިދާތޯ ނުވަތަ ގެއްލުންތޯ. އަޅުގަ ނޑު ވިސްނާލިއިރު، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ޓީބިލު
ގަތުން ކުޑަވެގެންދާނެ އިންޓްރެސްޓް ކުޑަވީމަ. ދެން ބޭންކުތަކަށް ބާރު ބޮޑުވެގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން މި އުޅެނީ ބޭންކުތަކުގައި އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ހުންނަ ލޯނަށް ފައިސާ މަދުވީމާ، އަމިއްލަ
ފަރާތްތަކުން ކަންކަމަށް އިންވެސްޓްކުރަން ބޭނުންވާ ލޯނު ނެގުމުގައި ފަހަރެއްގައި ދަތިތަކެއް އައިސްދާނެބާއޭ. މިއީ
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ބަލައިލަން ބޭނުން މި
ބަޖެޓު ބިނާކުރެވިފައި އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރު، ދިވެހި ؛ އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން ހަދާފައި އެބައޮވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވާ ގާނޫނު. މި ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު އެބަހުރޭ މިންގަ ނޑުތަކެއް
ތަފާތު ކަންކަމަށް ކަ ނޑައަޅާފަ. މި މިންގަ ނޑަށް ފެތޭ ގޮތަށް މެނުވީ ބަޖެޓު ހެދޭކަށެއް ނޯންނާނެ ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަށް އެ މިންގަ ނޑުތަކުން ކައްސާލައިގެން ގޮއްސަ އޮތް ގޮތަށް މި ބަޖެޓު ބައްޓަންވެފައި އޮތް
ތަން ފެނިގެން މި ދަނީ. އެގޮތުން، 1 ޖެނުއަރީ 2014 އިން ފެށިގެން 3 އަހަރު ތެރޭގައި އެބަ އޮވޭ
އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތް 3.5% ދަށުގައޭ ހުންނަންޖެހޭނީ. އިތުރުވެގެންނުވާނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަށް
ފެނިގެން މި ދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް އައި އިރުވެސް 6.0%ގައި މި މިންގަ ނޑު ހުރި ތަން. އެހެންވީމާ، މިއީ
ގާނޫނާ ޚިލާފުވާ ކަމެއް. މި ނިސްބަތުން އިތުރުވާ ނަމަ ، އަދި 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު އަޅުގަ ނޑަށް
73

ގަބޫލުކުރެވެނީ، 70% އަށް މި މިންގަ ނޑު އިތުރުވެގެންދާނެކަމުގައި. ހަމައެއާއެކު މި ގާނޫނުގައި އެބަބުނޭ ޕްރައިމަރީ
ބެލެންސް 3 އަހަރު ތެރޭ އަރަނިކުރަންޖެހޭނޭ. އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، 2016 ނިމޭއިރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް މި
ފެންނަނީ މައިނަސް 3.3 ބިލި އަން ދަރަނިކޮށް ބަޖެޓު އޮއްވާ. އެހެންވީމާ، މިއީ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އޮތް ކަމެއް. ހަމަ މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން އެބަބުނޭ ސަރުކާރުގެ ގެރެންޓީ ދީފައި ހުރި ލޯނުތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް ދައުލަތުގެ ދަރަނި
ހުންނަންޖެހެނީ 60% އިތުރުނުކުރެވޭ ގޮތަށޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާއިރު، 2018 ވަނަ
އަހަރާ ހަމައަށް ވެސް ބަޖެޓު ފޮތުގައި އޮތީ 65% ދައުލަތަށް ދަރާ. ދައުލަތް ދަރާ. މިގޮތަށް ފެންނަން. އެހެންވީމާ،
މިއީ ގާނޫނާ ޚިލާފުކޮށް ފެންނަން ހުރި ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަ ނޑަށް
ޔަޤީން އެއް ގޮތަކީ ގާނޫނަށް މި ތަނުން ބަދަލުގެންނަން. ގެނައުން. އެކަން ވެސް ކުރެއްވޭނެ، ސަރުކާރު މެޖޯރިޓީ އޮތް
ޕާލިމެންޓުން. ހަމަ އެގޮތަށް މި ބަޖެޓު ފޮތް ވެސް އެގޮތަށް ބަދަލުކުރެއްވޭނެ އެއަށް ފެތޭ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ ، މިއިން
ކޮންމެވެސް އެ ކައްޗަކަށް ފައްތަންޖެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަ ނޑު އެމް.އެމް.އޭގެ
ތަފާސްހިސާބުތަކަށް ބަލައިލާއިރު މުޅި ޤައުމު ދަރައި ގޮ އްސަ އޮތް މިންވަރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަލައިލަން ބޭނުން.
2013 ވަނަ އަހަރުގެ މުޅި ޤައުމުގެ ދަރަނި 25 ބިލިއަންގައި އޮތީ. 2014 ވަނަ އަހަރު 32 ބިލި އަންގައި އޮތީ.
އެހެންވީމާ، އެއީ ކުއްލިއަކަށް މި އައި މަދު އަހަރުކޮޅު ގެ ތެރޭގައި އައި ވަރަށް ބޮޑު ފަރަގެއް. ބޮޑު ގެއްލުމެއް.
ދަރަންޏެއް ރާއްޖެއަށް އައި. ހަމައެއާއެކު 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު، 36.3 ބިލިއަން ދަރާ އޮންނާނެ ކަމުގައި މި
ފޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. މި ރާއްޖެ ދަރަމުން މި ދާ މިންވަރަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިން
ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަތާއި އަނގަ ޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާނުވުމުގެ ބިރުވެރިކަން އޮތް ދަ ނޑިވަޅެއް. މިއީ
ހިތާމަހުރި ކަމެއް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެންދަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެނިއްޔޭ، ނުދެނިއްޔޭ.
އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދޭކަށްނުޖެހޭނޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. ރައީސް ޔާމީން އުނގޫފާރަށް ވަޑައިގެންފައި
އަޅުގަ ނޑުގެ ނަން ވިދާޅުވެފައި ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދިނީމަ ކަންތައް ނުވާނޭ ވިދާޅުވި ވާހަކަ. ހަމަ އެގޮތަށް ބައެއް ވަޒީރުން
ވެސް އެހެން ވިދާޅުވާ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު މިތާ ކުރީ ގޮނޑި ބަރިއެއްގައި އިންއިރު، މި ހިސާބު ގޮނޑިއެއްގައި ރައީސް
ޔާމީން އޭރު އިންނެވީ ފަހުގެ ތާރީޚުތަކުގައި އެ އްވެސް އަހަރެއްގެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވާފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެ ފާޑުގެ
ވާހަކަދެއްކެވުން އެއީ އެހައި ރީތި ވާހަކައެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ހަމައެއާއެކު ސިޔާސީ
ތަޞައްރަފުނުފުދޭ ކުޑަކުދިން ދައްކަވާ ކަހަލަ ވާހަކަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ހުވައެއް ކޮށްގެން ތަފާތުކުރުމެއް
ނެތި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރުމަށް ހަވާލުވެހުންނެވި ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސް
ވެރިޔާ އެއީ. ހަމަ އެގޮތަށް ވަޒީރުންނަކީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
74

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށްގެންދާއިރު
ދޭތެރެއަކުން ހުސްވަގުތު ދެމުން މި ގެންދަނީ. މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި އޮތީ ފާސްކޮށްފައި މަޖިލީހުގައި ބަޖެޓުގެ
ބަހުސަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވައި ނިމުމާ ހަމައަށް ކުރިއަށްގެންދަން. އެގޮތުން
ޕީ.ޕީ.އެމްގައި އަދިވެސް 19 ބޭފުޅުން އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. އެމް.ޑީ.ޕީ 8 ބޭފުޅަކު ވާހަކަފުޅުނުދައްކަ ވާ ހަމަ
އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. ޖޭ.ޕީގެ 5 ބޭފުޅަކު. އެމް.ޑީ.އޭއިން 1 ބޭފުޅަކު މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑު އަތުގައި ހުރި
ލިސްޓުގައި އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ދާނަން. އެއަށްފަހުގައި އެންމެ
ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން އޮތީ، ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި އަޙްމަދު މުބީނަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ފަހު ވަޑައިގެން މި ތަނުގައި އިންވަނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި
ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން. އި ސް ހިންގުންތެރިންނަށް. ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު އަވަހަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ ގޮތު ން މެންބަރުންނަށް ދަންނަވަމުންގެންދިއުމަށް، ރިޔާސަތަށް
މިކަމުގައި އެހީތެރިވެދެއްވުމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް މެދުކަ ނޑައި ލާނަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 15:02 އިން 15:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތަ އިގެން ކުރރިއަށްދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި
އޮތީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދެއްކުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދަކީ ވަރަށް އުފާވެރި ދުވަހެއް. މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް
ހިތާމައިގައި ތިއްބާ މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ނިކުމެ، ވަރަށް އުފާވެރި ދުވަހަކަށް 2 އަހަރުވާ ދުވަސް
މިއަދަކީ. އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ރައީސް ޢަބްދު اله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ
ރިޔާސަތަށް 2 އަހަރުވާ، 2 އަހަރު ފުރޭ ދުވަހުގެ ވާހަކަ. މި މުނާސަބާގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކެލާ،
ފިއްލަދޫ، ވަށަވަރު، މި ތިން ރަށުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله
75

ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަދި އެ މަނިކުފާނުގެ ޒަޢާމަތުގައި ހޯއްދެވި ކާމިޔާބީގެ އުފާ
އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ތިން ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވެސް ހަމަ ލިބިގަންނަމުންދާ ވާހަކަ އުފަލާ އެއްކޮށް އެ
މަނިކުފާނަށް ދަންނަވަން. އަދި އެ މަސައްކަތަ އިގެން ، ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތައިގެން އެ މަނިކުފާނު
ކުރިއަށް ވަޑައިގަތުމަށް ހިތްވަރުއަރުވައި، އެ މަނިކުފާނުގެ އަރިހުގައި، އެ މަނިކުފާނުގެ ފަހަތްޕުޅުގައި އަޅުގަ ނޑާއި
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުން ތިބި ވާހަކަ އެ މަނިކުފާނަށް ޔަޤީންކޮށްއަރުވަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މި މަޤާމުގައި މި ހުއްޓުނީ ކެލާ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ؛ ކެލާ، ފިއްލަދޫ، ވަށަފަރު، މި ތިން
ރަށުގެ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ވަރުގަދަ
ޒިންމާއެއް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 75 ވަނަ މާއްދާއިން އަޅުގަ ނޑުގެ ކޮނޑުގައި އަޅުވާފައިވާ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މުޅި
ރާއްޖޭގެ، މުޅި ދިވެހި ލޮބުވެތި އިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ ނަންފުޅުގައި ވަކާލާތުކުރުމަށް ތެދުވެ މިހިރީ. އަޅުގަ ނޑަށް
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރު ދަންނަވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާނަން ރައީސް ޢަބްދުاله
ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް އިންހެރިޓްވި ބަޖެޓަކީ، ނުވަތަ އެ މަނިކުފާނާ ހިސާބަށް ވާރުތަވި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ، ނުވަތަ
އިޤްތިޞާދު އޮތް ހާލަތަކީ ވަރަށް ދެރަ، ނިކަމެތި ހާލަތެކޭ އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަން ކެރޭ. އަޅުގަ ނޑު މިތާނގައި އެ 5
އަހަރުދުވަހު މަސައްކަތްކުރި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ވަރަށް ގާތުން އެ ކަންކަން އެނގި ހުރި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. ގާތްގަ ނޑަކަށް އެ މަނިކުފާނާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ
ދަރަންޏަކީ 35 ބިލިއަން ވަރަކަށް ރުފިޔާ. މި ދައްކަނީ ކުޑަކުޑަ؛ މަދު އަދަދެ އްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. 3500 މިލިއަން
ރުފިޔާގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ގާތްގަ ނޑަކަށް 2 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ.
އެ މަނިކުފާނާ ހިސާބަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދު، ނުވަތަ މާލިއްޔާ އައިއިރުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ނެޝަނަލް
ރިޒާވްގެ ގޮތުގައި ދުއިސައްތައެއްހާ މިލިއަން ޑޮލަރު ވެސް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު މި
ދަންނަވަނީ، މި އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ، އިރާދަފުޅުކުރެއްވިއްޔާ 2015 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި ރިޒާވްގެ ގޮތުގައި 590
މިލިއަން ޑޮލަރު ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބެލެވެނީ. 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރުގައި އެ އަދަދު 644
މިލިއަން ޑޮލަރަށް އަރާނެކަމުގެ އުއްމީދީ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާލީ ވަޒީރު ވިދާޅުވެދެއްވީ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ
އަންދާޒާއެއް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ ޔަޤީންކަމާ އެކު މިވެނި ކަމެއް، އެވެނި ކަމެއް، ނުވަތަ މިވެނި އާމްދަނީއެއް، ނުވަތަ
އެވެނި އާމްދަނީއެއް ލިބޭނެކަން ޔަޤީންކަމާ އެކު ދެންނެވޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް އުއްމީދާ އެކު
އަންދާޒާއެއްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނާ ހިސާބަށް ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހިސާބަށް، މި މަޖިލީހަށް ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި
ދައުލަތުން، ސަރުކާރުން ފޮނުވާ ބަޖެޓު. މާލީ ވަޒީރުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ފަދައިން، އެ މަނިކުފާނު ވަޑައިގެން މި
ތަނަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ބަޖެޓުގައި މިވަނީ ވަރަށް އުއްމީދީ ވާހަކަތަކެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ސަމާލުވެ ތިބިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހީތެރިކަމާ އެކު ދިވެހި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އެތައް ގުނައަކަށް އިތުރުކޮށްދެވޭނެ
76

ކަމަށް އެ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހީތެރިކަމަށް އެ މަނިކުފާނު އެދިވަޑައިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދަންނަވަނީ އިރާދަފުޅު ކުރެއްވިއްޔާ މި މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބޮޑު އަޣުލަބިއްޔަތެއް، މި ތިއްބެވީ ދިވެހި
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު މިއަދަށް ވުރެ ރަނގަޅު ހާލަތަކަށް ގެންދިއުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮށްދެވެން އޮތް ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދިނުމަށް ތައްޔާރަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ
މަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުން. ދިވެހި ދައުލަތަށް ކުރިއެރުންތަކެއް ފާއިތުވި 2 އަހަރުދުވަހު ހޯދިއްޖެ. ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް ފަހިވާ ގޮތަށް
ދިވެހި ދައުލަތުގެ މާލީ ސިޔާސަތު، އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު ބަދަލުކުރެވިގެންދިޔަ. މިނިމަމް ރިޒާވް ކުޑަކުރެވުނު.
އެގޮތުން، ލޯނު ދިނުމަށް ބޭންކުތަކަށް ފަހިވާނެ. އޭގެ ސަބަބުން އިޤްތިޞާދު ކުރިއަރައިދާނެ. އޭގެ ސަބަބުން ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތުތައް އިތުރުވެގެންދާނެ. މިހާރުވެސް ރިސޯޓު ނުވަތަ އެހެނިހެން ސިނާޢަތްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް
ދޫކުރެވިފައި ހުރި ރަށްރަށަށް އިންވެސްޓުކުރާނެ ފައިސާ ނެތުމުގެ ސަބަބުން އިންވެސްޓުނު ކުރެވި، ނުވަތަ އެ މަސައްކަތް
ނުފެށި އޮތުމުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ އެތައް އާމްދަނީއެއް، ދައުލަތަށް ލިބެންވާ އެތައް
އާމްދަނީއެއް، އުއްމީދުކުރެވޭ ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް މި ދަނީ ނުލިބިގެން. އެހެންކަމާ އެކު، ދިވެހި ސަރުކާރުގައި
މާލިމީއަކަށް މިއަދު ހުންނެވި އިޤްތިޞާދީ މާހިރެއް. އެ މަނިކުފާނުގެ ސިޔާސަތުތައް ބައްޓަންކުރަމުންދަނީ އިޤްތިޞާދަށް
އިންވެސްޓަރުންނަށް ފަހިވާނެ ގޮތަށް. އެގޮތުން، ސޮވެރިންގ ގެރެންޓީ ވެސް ދޫކުރާނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ވަނީ ޔަޤީންކޮށްދެއްވާފަ. 4% އަށް ވުރެ ދަށްކޮށް ބޮރޯކުރާ ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ގެރެންޓީ ދެއްވާނެ
ވާހަކަ މި ވަނީ ވިދާޅުވެފަ. ނުހެދި ހުރި ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓުތައް ހެދުމަށް ޓަކައި ސްޕެޝަލް ޕާޕަސް ވެހިކަލްގެ ތެރެއިން
ލޯނު ދޫކުރާނެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާލީ ވަޒީރު ހި އްސާކުރެއްވި. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޒިއްމާއެއް އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް ދާއިރާއެއް ތަމްސީލުކުރާ މީހެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި
އޮންނަ ތިން ރަށުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން، ފާއިތުވެދިޔަ 2 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް
ކަންތައްތަކެއް ވެގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ ، އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ 3 ރަށް އޮންނައިރު 1 ރަށުގައި، ފިއްލަދޫގައި މާ ބޮޑު ކަމެއް، އެކަށީގެންވާވަރުގެ މާ ބޮޑު ކަމެއް ވެފައި ނެތް
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް ދަންނަވަން. އެއީ ދައުލަތުން ކޮށްދޭން ނެތަތީއެއް ނޫން. ކަންދިމާކުރި ގޮތުން
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ތެރެއިން ބަޔަކާ ހަ ވާލުކުރެވިފައި ވީނަމަވެސް، އެބައި މީހުންނަށް ދިމާވި ކަންތައްތަކެއްގެ
ސަބަބުން އެ މަސައްކަތް ނުފެށި ވަނީ. ދެން މި އޮތީ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ . ބަނދަރު ވެސް ؛ ފިއްލަދޫގެ ބަނދަރު ވެސް
މި ހިނގާ އަހަރުގެ، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވީނަމަވެސް އެ މަސައްކަތް އަދި ފެށިފައިނުވާތީ
އެކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށް؛ اله އިރާދަފުޅުކުރެއްވިއްޔާ މިއަންނަ އަހަރު އެ މަސައްކަތް ކުރެވޭނެކަމުގެ ވަރަށް
ބޮޑު އުއްމީދެއް އަޅުގަ ނޑަށް ސަރުކާރުން ދެއްވާފައި ވާތީ އެކަމަށް ޝުކުރުވެރިވާ ހާލު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ޖުމުލަ
77

ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ފާއިތުވި 2 އަހަރު ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ވެގެންދިޔައޭ. ކަރަންޓު
ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އިންޖީނާއި ކަރަންޓް ސަޕްލައިސް، އެހެން ގޮސް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ، ކޮށްދެއްވި ހުރިހާ ކަމަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް
ވެގެން ހިނގައްޖޭ ފާއިތުވި 2 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި. އުއްމީދަކީ ކުރިއަށް މި އޮތް 3 އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރަން ހުރި އެތައް ކަމެއް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަސާސީ، ޟަރޫރީ ބޭނުންތަކަށް ކުރަން ހުރި އެތައް
ކަމެއް ނިމިގެންދާނެކަމުގެ އުއްމީދު އަޅުގަ ނޑުގެ އޮތް ވާހަކަ. އަދި ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުބާރުކުރާތީ ، އެ މަނިކުފާނު މިހާރުވެސް މި ރާއްޖޭގައި ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ކަންތައްތައް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ފެންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ ފިކުރު ދިމާނުވާތީވެ، އެކަން
ގަބޫލުކުރަން، މާނައަކީ ދުލުން އެ ވާހަކަ ބުނަން ބޭނުން ނުވިއެއް ކަމަކު ހަމަ ހިތުގައި އަތްއަޅާފައި ނަމަވެސް
ގަބޫލުކުރާނެ ހަމަ ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކު. ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް މި ރާއްޖެއަށް ގެންނަވައިފިއޭ. އެގޮތުން،
ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ބަލައިލަމާހިންގަވާ! އާސަންދަ، ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ކިތައް ދިވެ ހި
ރައްޔިތުންނަށްތޯ ބޭސްފަރުވާގެ ޚިދުމަތް ކުރެވިގެންދަނީ؟ ހޮސްޕިޓަލުތަކަށް، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް، އަތޮޅު ރީޖަނަލް
ހޮސްޕިޓަލުތަކަށް ގެނައި، ނުވަތަ ގެނެވުނު ކުރިއެރުންތައް. ޢުމްރާނީ ގޮތުންނާ އަދި އިކުއިޕްމެންޓުގެ ގޮތުން ގެނެވުނު
ކުރިއެރުންތަކަށް ނަޒަރު ހިންގާލަމާހިންގަވާ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަގުތަށް އިޙްތިރާމުކުރާނަން.
2015 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި ކުރިއެރުންތަކެއް ހޯދުނު ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިފިން.
އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 17.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭއިރުގައި ، ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި
21.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ލަފާކުރެވެނީ، ބާކީ އޮތީ ދޮޅު މަހެއްހާ ދުވަސް.
ޑެފިސިޓުގެ ގޮތުގައި 3.6 ބިލި އަން ރުފިޔާ ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ލަފާކުރެވެނީ. އެއީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ 69%
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާލީ ވަޒީރު ވިދާޅު ވެދެއްވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . 2015 ވަނަ އަހަރު ޚަރަދުކުރެވުނު
ކުޑަކުޑަ ތަފްސީލެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ޚަރަދުކުރެވުނު ގޮތުގެ ކުޑަކުޑަ ތަފްސީލެއް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވައިލާނަން. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ޚަރަދުކުރެވިފައި އެބަހުރި ކިޔަވާކުދިންނަ ށް ލޯނު ދިނުމަށް ފައިސާ
ޚަރަދުކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެގޮތުން، ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި 120 ކު އްޖަކަށް ޖާގަދެވިފައި އެބައޮތް. އެއީ ސްޓޫޑަންޓް ލޯނު
ސްކީމުގެ ދަށުން. ދެތިން ވައްތަރެއްގެ ލޯނު ސްކީމު ވެސް އެބަހުރި. 120 ކުއްޖަކަށް ސްޓޫޑަންޓް ލޯންސް ސްކީމުގެ
ދަށުން މި އޮތީ ސްކޮލަރޝިޕް ދެވިފަ. ރައީސްގެ ސްކޮލަރޝިޕްސް، އެއީ ސީދާ ދިވެހި ސަރުކާރުން ފަންޑުކުރާ
ސްކޯލަރޝިޕްސްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ 98 ފުރުޞަތެއް ދެވިފަ. އެއީ ނުވަދިހަ ހަތް މިލިއަން ފަސް ލައްކަ ފަސްދޮޅަސް
ހަތަރު ހާސް ރުފިޔާ ޚަރަދުވެފައި އެބައޮތް. އެއީ 2014 ވަނަ އަހަރުގައި. 2015 ވަނަ އަހަރުގައި 197 މިލިއަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފައި އެބައޮތް. ގާތްގަ ނޑަކަށް ތަޢުލީމީ ތަންތަނަށް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް ޢުމްރާނީ ގޮތުން
78

ހޭދަކުރެވިފައި މި ވަނީ 2015 ވަނަ އަހަރު، 133.455 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުދިންނަށް
ފުރުޞަތުތަކެއް ހޯދައިދެވިއްޖެ. ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާނެ ފުރުޞަތުތަކެއް ހޯދައިދެ ވިއްޖެ. އެއްވެސް ކުއްޖަކު ބާކީނުވާނެ
ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ، ނުވަތަ އެ ޕޮލިސީގެ ތެރެއިން ، ޓިވެޓް ޕްރޮގްރާމާއި އެކިއެކި ނަންނަމުގައި ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ހިންގި
ކުދިންނަށް ވަނީ ތަޢުލީމީ ނިޒާމުން ޖާގަދެވިފަ. އިއްޒަތްތެ ރި ރައީސް. ޞިއްޙަތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި
ނުވަތަ ވެލްފެއަރ ނިޒާމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި އެކަނިވެރި މައިންނަށް 70 މިލިއަން ރުފިޔާ ދެވިފައިވާއިރު
ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވައިގެން މި ދަންނަވަނީ އެންސްޕާގެ ވާހަކަ އެކަނި. އަދި އާސަންދަ އޮތީ އޮތް ތާނގައި. 26
މިލިޔަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކުރެވުނު. ރާއްޖޭގައި 9 މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކުރެވުނު. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ
މީހުންނަށް 116 މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކުރެވިފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކު ގައި ހުރި
ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކާއި ހޮސްޕިޓަލުތަކާއި މަތީ ފެންވަރެއްގައި ވަނީ މެއިންޓެއިންކުރެވޭނެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިފަ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވަގުތު ވެސް ނިމެމުންދާތީވެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ އަޅުގަ ނޑު
ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން، ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި
ރާއްޖޭގައި އެތަކެއް ޕްރޮޖެކްޓެއް އެއް ފަހަރާ ހިނގާ ސަރުކާރެއް، ނުވަތަ ދުވަސްވަރެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ނޫނިއްޔަކާ
ނުދެކެމޭ. އިއްޒަތްތެރި ރއީސް، މިހެން މި ދަން ނަވަނީކީ ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑު މި ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާތީކީ ނޫން.
އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ހަމަ ތަންދޮރު ފެންނަ، ލޮލަށް ފެންނަ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު އަދި ހަމަ ހިތާ ދެކޮޅަ ށް
ނަމަވެސް ތެދެއް ވެއްޖެއްޔާ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެކަން އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް އެނގޭ ހާލުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ދަންނަވައިލާނަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސުނާމީގައި ހާލުގައި ޖެހުނު އެންމެންނަށް މިހާރު ވަނީ ގޯތިގެދޮރު ދެވި ނިމިފަ.
އެކި ރަށްރަށަށް ޚަރަދުކުރެވުނު ފައިސާގެ ޖުމުލަ 245 މިލިއަނަށް އަރާއިރުގައި، 2013 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ޔާމީން
ވެރިކަމަށް ވަޑައިގެންނެވި ފަހުން، 2013 ވަނަ އަހަރުން 2015 ވަނަ އަހަރު ނިމެމުންދާއިރުގައި 20 ރަށެއްގައި
ބަނދަރުވަނީ ނިމިފަ. އެއީ 642 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކކުރެވިގެން ކުރެވުނު ކަންތައްތަކެއް. އަދި ބިން ހިއްކުމާއި
ގޮނޑުދޮށްތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވެސް 8 ރަށެއްގައި މަސައްކަތްކުރެވި ، އެއަށް 704 މިލިއަން ރުފިޔާ
ހޭދަކުރެވިފައިވާއިރުގައި މަގުހެދުމުގެ އެއް ޕްރޮޖެކްޓަކަށް، ސ.ފޭދޫގައި މަގުހެދުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓަށް މި އޮތީ 7.9
މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފަ. އަދި ޑްރެޖިންގެ މަސައްކަތަށް ނުވަތަ ކޮނުމުގެ މަސައްކަތް، ފަޅު ފުންކުރުމުގެ
މަސައްކަތްތަކަށް 11 ރަށަކަށް 20 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފައިވާއިރުގައި، ޑްރެޖިން ގެ މަސައްކަތްތައް، އިތުރު
މަސައްކަތްތަކަކަށް 1.7 މިލި އަ ން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިގެން ވަނީ ގޮ އްސަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރުވެސް ހިނގާ
ބަނދަރު ނުވަތަ ފާލަމުގައި އެބައުޅޭ ގާތްގަ ނޑަކަށް 37 ޕްރޮޖެކްޓެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާފުކުރައްވާތި! 39
ޕްރޮޖެކްޓެއް. އެއަށް 1.37 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެބަ ހޭދަކުރަމުންދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިއްޖެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ދިވެހި ރައްޔިތުން، އެންމެން ވެގެން މި ސަރުކާރަށް
79

އެއްބާރުލުންދީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުން ވެސް، ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ތިއްބެވި ރައްޔިތުން
ދިވެހި ޤައުމު ދެކެ ލޯބިވާ ބަޔަކަށް ވާން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ފިކުރުގެ ތަފާތަކީ
ޤައުމު ދެކެ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ އިރެއްގައި ހުންނަވާ ރައީސަކަށް ބައްލަވާފައި ޤައުމުގެ ދެކެ ރުޅިއަންނަންވީ ވަގުތެއް
ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން މަސައްކަތްކޮށްގެން ދިވެހި ދައުލަތް ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެ މިއަށް
ވުރެ ރަނގަޅު މަރުޙަލާއަކަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކަ އި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން މި ތަނަށް ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގެ
އެއް ކަމެއް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. 500 މީހުންގެ އާބާދީއަށް ވުރެ މަދު ރަށްރަށް، ގާތްގަ ނޑަކަށް ތިރީހަކަށް
ރަށް އޮންނަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މި ޚަބަރު ލިބެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަސައްކަތުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހީތެރިކަމާ
އެކު، މި މަޖިލީހުގެ އެހީތެރިކަމާ އެކު އެ ރަށްރަށުގެ ބޭފުޅުން އެ ނޫން ރަށްރަށަށް ބަދަލުކުރެވި، އާބާދީއާއި ތަރައްޤީ
އެއްފަސްކުރުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެ ރަށްރަށަށް ބަދަލުކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަރާތުން ލިބެންޖެހޭ
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން މިއަދު ވެސް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް، މި އަހަރު ނިމުމުގެ
ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ ބަލައި، އެ ކަންކަމަށް އެހީތެރިވާން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި ، އޭގެން ކޮންމެ ތިން ރަށަކުން ބޮޑު ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް
އަޅައިލެވޭނޭ. މިސާލަކަށް 30 ރަށުގެ މީހުން އުޅޭ ކަމަށް؛ އެއަށް ވުރެ، 500 އާބާދީއަށް ވުރެ މަދު 30 ރަށް އުޅޭ
ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މި ދެންނެވެނީ 10 ބޮޑު ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް ލިބިފައި
އޮތް ވަގުތު ހަމަވީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ސަރުކާރުން
ހުށަހަޅުއްވާފައި ، 2016 ވަނަ އަހަރަށް އަންދާޒާކުރައްވާ؛ މިއީ އަންދާޒާއެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަންދާޒާކުރައްވަ އި
ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބަޖެޓަކީ ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހީތެރިކަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކޮންމެ
ދިމާލަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދީގެން ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު މި
ތިއްބެވި ހާލަތުން އެހެން ހާލަތަކަށް، އެއަށްވުރެ ރަނގަޅު ހާލަތަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކޮށްދެވެން ހުރި ކޮންމެ ކަމެއް ކުރާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް
ގަބޫލުކުރާނެ، ގަބޫލުކުރައްވާނެ . އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންހާ ކަމެއް ބޭނުން ވަގުތުން ވަގުތަކަށް ނުނިންމޭނެކަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން ކެތްތެރިކަމާ އެކު އެބަތިބިން. اله އިރާދަފުޅު ކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއެދޭ ކަންކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި އެދޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙަށް.
80

މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން
ގަސްތުކުރާއިރު އި އްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ، ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ހޮވާ
ސަރުކާރަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް ހޭދަކުރުމަށް ބަޖެޓަށް ހޮވާއިރުގައި އެ ބަޖެޓަކީ އެއީ ރައްޔިތުންގެ
އެންމެ އެދުމާއި، ރައްޔިތުންގެ މަންފާޔާއި ލާބައަށް އޮތް ބަޖެޓެއްތޯ ބެލުމަށް އެންމެ ރަނގަޅު ފުރުޞަތަކީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެން ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުންދިޔައިރުގައި އިއްޒަތްތެރި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ވިދާޅުވަމުންދިޔައީ މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް މަންފާޔާއި ލާބަހުރި ބަޖެޓެކޭ. ހަމަ އެ ބީދައިން 2015 ވަނަ
އަހަރުގައި މި މަޖިލީހަށް ހަމަ އެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން ވިދާޅުވީ، 2015 އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ވެސް ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާޔާ އި މަންފާހުރި ބަޖެޓެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާތަނަށް ދިޔައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެނެއް
ނުދޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން އަދި ފައާިދުހރި، މަންފާހުރި ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެން
ގޮސްފައިވާ ތަނެއް. އެހެން ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ، 2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓު ނިމިގެން ޑިސެންބަރު މަސް އައިސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ކުރިމަތިލަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ތަފްޞީލު ލިބިގެނެއް ނުދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތާ ބެހޭ
ގާނޫނުގެ ދަށުން، ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ޒިންމާކޮށްފައިވާ ބައިވަރު
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް އެބަހުރި. އެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާނުކޮށް، ޖެހިގެން ކޮންމެ އަހަރަކު ނޮވެންބަރު މަހު، ނޫނީ
އޮކްޓޫބަރު މަސް ނިމޭއިރުގައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅެމު ން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ބަޖެޓަކީ، މި ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރެވެމުންދާ ފައިސާއަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ޓެކްސް ދައްކަމުންދާ ފައިސާ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެންދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި 2013 ވަނަ އަހަރުގެ އިންތިޚާބު ކާމިޔާބުކުރެއްވީ ވަރަށް މޮޅު
އިކޮނޮމިސްޓެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އެ އިކޮނޮމިސްޓު ގެ މޮޅު ވިސްނުމާ އެކު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ހަލާކުވެދާ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިފަދަ އިކޮނޮމިސްޓުން ލިބޭކަމުގައި ވާނަމަ، ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރު މި އިކޮނޮމިސްޓާ އެކު
ހޭދަކުރަންވެއްޖެއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަޅުގަ ނޑުމެން ގެއްލި ހިނގައިދާނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޚަރަދުކުރަން ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ، ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޢަދުލުއިންޞާފު ހިނގައި ގޮސްފައިވާ ގޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ
މީހުންނަށް ނުޙައްޤުން ޝަރީޢަތްކުރަމުންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އަޑުއުފުލަން ނުކުތީމާ އޭގެތެރެއިން 17
ސަތޭކައެއްހާ މީހުންނަށް ނުޙައްޤުން ޙުކުމްކުރަން ރެޑީވަމުންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ އަތުން ޓެކްސް
ނަގައި ، އެ ޓެކްސް ދައުލަތުގެ ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ފޯރުކޮށްދެމުންދަނީ ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް
81

ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އެ ޢަދުލުއިންޞާފު ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް
އެ މީހުން ޤާއިމުނުކޮށްދާ ތަން. އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށާއި، އެ މީހުންނަށް ލިބޭ މަންފާއަކަށް ޓަކަ އި
ވިސްނައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުކޮށްދޭ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހެން ވެގެންނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު، ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި ، އިސްލާމީ ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބުނަމުން މި ދަނީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ސައްތައިން ސައްތަ އިސްލާމުންނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބުނަމުން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން
اله
އަޅުކަންކުރަނީ ސުބުހާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކީލުކުރަނީ އެ ފަރާތަށޭ. އެގޮތަށް
ވަކީލުކުރަމުންދާއިރުގައި ޢަދުލުއިންޞާފު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް ނުލިބި މިހެންދާ ކަމުގައި ވާނަމަ، ޤައުމު
ފަސާދަވެ، ފަނާވެ ހިނގައިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާ ސީ ވެރިންނަށް ނުޙައްޤުން އަދަބުދީ
ޖަލުގައި ބައިތިއްބާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެކި ޕާޓީތަކު ގެ ވެރިންނަށް ނުޙައްޤުން އަދަބު ދީ ޖަލުގައި ބައިތިއްބާ ތަން
މި ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކަމުދާ ގޮތެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަން
އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް. 2016 ވަނަ އަހަރުގައި ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް މި ފެންނަނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އައި.ޖީ.އެމް.އެޗުގައި އެމް.އާރު.އައި މެޝިނެއް ބަހައްޓައި ، އެ
އެމް.އާރު.އައި މެޝިން ވަށައިގެން ޠަވާފުކުރާހެން އެނބުރި ދުޢާކޮށް، ޞަލަވާތްފުޅު ކިޔަވައި ހަދާ ތަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ ލަދުގަންނަންޖެހޭވަރުގެ ކަމެއް. އެމް.އާރު.އައި މެޝިނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މާލޭގެ ޕްރައިވެޓް
ހޮސްޕިޓަލެއްގައި ބަހައްޓައިގެން އެ ޚިދުމަތް ދެމުންގެންދާތާ މިހާރު ދޮޅު އަހަރު ވެއްޖެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ހެލްތު
ސެކްޓަރަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގައި މި ފުރަމާލޭގައި ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅައިދިނީ އިންޑިއާ ސަރުކާރުގެ
އެހީގައި. މިހާރު އެ ތަން މަރާމާތުކުރަމުން އެ ގެންދަނީ އިންޑިއާ ސަރުކާރުގެ އެހީގައި. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބީ 2015
ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަން ކަމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ލަދުގަންނަންޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ އަތުން ޓެކްސް ނަގައިގެން މިކަން ކުރަމުންދާ ކަމަށް ވަންޏާ މި ކަންކަން
ފުރިހަމަވާންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަންކަން ފުރިހަމަނުވެ ދާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ
މަންދޫބުންގެ ގޮތުގައި މިތާ ތިބޭއިރު، މި ވާހަކަ ދެއްކޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ހުށަހެޅީމާ
ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޝުކުރު ދަންނަވާކަށް ނުޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ މި ކަންކަން ހަވާލުވެ، މިކަންކަން ކުރަން އަންނަ ބޭފުޅެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ބަނދަރުހެދުން އެއީ ގާނޫނީ ގޮތުން، ނަރުދަމާއެޅުން އެއީ ގާނޫނީ ގޮތުން ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރަނގަޅު ސަރުކާރެއް ކަމަށް ބަލައިގަނެވޭނީ ރައްޔިތުން ތިބި ހާލު ދެނެގަނެ، އެ ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިކަމެއް
ފޯރުކޮށްދޭއިރު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން ، 2008 ވަނަ އަހަރު މި
ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވި ސަރުކާރުން ކޮށްދިން ކަންތައްތައް. އެކަންކަމުގެ ފަހުން މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި
82

ރައީސް ވަޙީދުގެ ދެ އަހަރުގައި ވެސް ، ރައީސް ޔާމީނުގެ ފާއިތުވީ ދެ އަހަރު ވެސް؛ މިއަދު މިއީ އެ ބޭފުޅާގެ
ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ފުރުނު ދުވަސް. ރައްޔިތަކަށް، އާއްމު ފަރުދަކަށް، ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ކަމެއް ކޮށްދޭ ތަނެއް
ނުފެނޭ. ރައީސް ނަޝީދު ކޮށްދެއްވި ކަމެއް، އަދިވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވި ކަމެއް ފެނިގެން މި ދަނީ.
އެކަނިވެރި މައިންކަމުގައި ވިޔަސް، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހެއް
ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދިން ކަންތައްތައް ވެގެންދާ
ތަން، އަދިވެސް ފޯރުކޮށްދެމުން ދާ ތަން. އޭގެއިތުރަށް ހަމަ އެއް ކަމެއް ވެސް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަވާމެންދުރު
ދައްކަމުންދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަ އިލަންޖެހޭ މި ބަޖެޓުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމަށް ކިހާވަރެއް
ހޭދަކުރޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން 3 ބިލިއަނެއްހޭ ރުފިޔާ ތަޢުލީމަށް
ޚަރަދުކުރާނެ ވާހަކަ އެ ވިދާޅުވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވާހަކަ ދައްކަމުން
ވިދާޅުވެއްޖެ، ލުއިލޯނުގެ ގޮތުގައި 120 ކުއްޖަކަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިން ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަހަރެއްގެ
މައްޗަށް ތަޢުލީމު ނިންމައިގެން އެބަ ނުކުމޭ 4000 ކުދިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންއިރަކުތޯ ރައީސް ޔާމީން މި
ކުދިންނާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާވަޑައިގަތީ؟ މި ކުދިންނާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާވަޑައި ގަތީ ކޮންއިރަކުތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އަބަދުވެސް ފެނިގެންދަނީ ކޮންމެވެސް ގޭންގެއްގެ ފަހަތުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް ފެނިގެންދަނީ ކޮންމެވެސް
ގޭންގެއްގެ ކައިރީ ބަޔަކު އެއްކޮށްލައިގެން ފޮޓޯ ނަގަމުންގެންދާ ތަން. މި ކުދިންނާ ބައްދަލުކޮށް، މި ކުދިންގެ ހުރި
މުހުތާދުތައް އޮޅުންފިލުވައި، އެ ކުދިންނަށް މަންފާއެއް ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރާ ތަނެއް ނުފެނޭ. 2 އަހަރު ތެރޭގައި
120 ކުދިންނަށް ލުއި ލޯނު ދީގެން ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ކިޔަވާ ވާހަކަ ބުނީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން
ލަދުގަނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ލަދުގަންނަންޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް 27 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ ބުނެ،
ވާހަކަދައްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް މިކަމާ
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭނެ. މިއީކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިން ކިޔަވައިގެން ނުކުމެ ، މަގުމައްޗަށް ނުކުމެ އެ ކުދިންނަށް ގޮތެއް ނެތި، އެ ގޮތްމިގޮތަށް
އުޅެންފެށީމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާނެ. އެއަށް ޙައްލު ހޯދައިދެއްވަންޖެހޭނެ. ސަރުކާރަކުން އެއަށް ޙައްލު ހޯދައިނުދޭ
ކަމަށް ވަންޏާ އެ ސަރުކާރެއް އޮތުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް. އެ ސަރުކާރެއް ވަގުތުން ވަގުތަށް އިސްތިޢުފާދެއްވަންޖެހޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ބޯހިޔާވަހިކަމަށް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދިޔަ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހަދަމުންގެންދިޔަ ފްލެޓުތައް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދިޔައީ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުދި ތަންތަންކޮޅު ދޫކޮށްލުމަށް ފަހު، އެ މީހުންނަށް އަލުންބަލުން
ހުޅުމާލެއިން ނަމަވެސް ގެދޮރު ލިބިގެން އެ ތަން ބިނާކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހަދައިދީފައި އޮއްވާ. އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް
83

ޔާމީން ސަރުކާރުން ވެސް، ބާޣީ ވަޙީދުގެ ސަރުކާރުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަމުންގެންދިޔަ ކަންތައް ނިގުޅައިގަނެ،
ބޯހިޔާވަހިކަމަށް އެ ބިންކޮޅު ލިބުނު ފަރާތަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ރާވާފައިވާ އެ މީހުންނަށް ލޯނުދީގެން އެ މީހުން
ދިރިއުޅޭ ގެ ބިނާކުރުމަށް، ލިބުނު ފުރުޞަތުތައް ނަގާލި ތަން މި ފެންނަނީ. އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އަނެއްކާ
ވެސް މާލޭގެ ދޫކޮށްލާފައިވާ ބިންކޮޅުތައް އަނެއްކާ ތޮއްޖައްސައި، އެކަން ތޮއްޖައްސަމުން ގެންދާ ތަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މާލޭގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަ ނޑުމެން މާލޭ ގޭގެއަށް
ވަނީމަ އެނގިގެން މި ދަނީ ރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުން، ނޫނީ މާލޭގެ ރައްޔިތުން އުޅެމުންދާ ހާލު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
210 އަކަފޫޓުގައި ދިރިއުޅެމުން އެ ގެންދަނީ 20 މީހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވާހަކަ ދައްކަން އަޅުގަ ނޑުމެން
ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. މިއީ 2015 ވަނަ އަހަރު. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މާލެ، ފުރަމާލޭގެ ގެއެ އްގައި ދިރިއުޅެނީ 2015
އަކަފޫޓު ގައޭ ބުނާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަކަށް މިކަން ކޮށްދެވިފައެއް ނެތް.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން މިކަން ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ފޫގަޅާފައި ނުކުތީމާ، ބަޔަކު މީހުން ނުކުމެ އެބައި
މީހުންނަށް އެ ވެރިކަން ނުލިބިދާނެތީ ބަޣާވާތަކުން ސަރުކާރު ވައްޓާލީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުންނަށް ދިން ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލޭގެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ބަލައިލާއިރު ،
މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަކީ މާލޭގެ ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ ކައުންސިލެއް. މި މާލޭގެ، ފުރަމާލޭގެ
ރައްޔިތުން ބުނަނީ ތިމަންނަމެންގެ ކަންތައްތައް ނިންމާނީ އެ މީހުންނޭ. އެހެންވީކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް މިއަދު މި ވަނީ
ސިޓީ ކައުންސިލަށް ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލެއް ޖައްސާފައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޓީ ކައުންސިލުގައި؛ ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނުގައި އެބަވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މާލޭގެ ކަންކަން ކުރާނެ ގޮތެއް ރޭވިފަ. މާލޭގެ ޗާޓުތަކާއި ، މާލޭގެ
މަގުތަކާއި ، މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އެންމެ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީތަކާ، މި ކަންކަން ގެނެސްދޭނީ މާލޭ ސިޓީ
ކައުންސިލުންނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ޕީ.ޕީ.އެމުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު އޮތީތީ، އެ ގާނޫނު
ފުނޑާލައި އެ ގާނޫނު ބަދަލުކޮށް، އެ ގާނޫނަށް ހިތުހުރި ގޮތެއް ހެދުމަށް ފަހު ސިޓީ ކައުންސިލު މިއަދު އެ ވަނީ
ގުދަނަކަށް ވައްދާފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރާ ފުރައްސާރައެއް. އަޅު ގަ ނޑު ރައީސް
ޔާމީނަށް ގޮވާލަން ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އެކަންކަން ހުއްޓާލައްވާށޭ! މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް މާލޭގެ ރައްޔިތުން
ދީފައިވާ ބާރާއި، މާލޭގެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ރައްޔިތުން ކުރި އިތުބާރު އަލުން އަނބުރާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ދީ، އެ
ބޭފުޅުންނަށް އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ހައްދަވަ އިދެއްވާށޭ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަކީ މާފަންނު ހުޅަނގު
ދާއިރާގެ ރައް ޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރު ކަމަށް ވީހިނދު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަ ނޑުމެން މާލޭގެ
ހުޅަނގު ފަރާތުގައި ވަރަށް ބޮޑު އަރޓިފިޝަލް ބީޗެއް ހެދިގެންދާ ވާހަކަ އެބަ ދެކެވޭ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެތަން ދުށީމު.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެ ނަޖިސް ހޮޅީގެ މެދުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މޫދަށް އެރޭ ތަނެއް އެ ހަދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކޮންކަހަލަ ފުރައްސާރައެއްތޯ މި ކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ކަމުގައި އެ ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އެ މަސައްކަތްކުރާ
84

މިނިސްޓްރީއަށް ސިޓީ ފޮނުވީމާ މިއަދާ ހަމައަށް 2 މަސްދުވަސް ވީއިރުގައި އެއަށް ޖަވާބުނުދެއްވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިއީތޯ 21 ވަނަ ގަރުނު ގެ ތެރޭގައި ޤައުމުތައް ހިނގާ ގޮތަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
މިއެއް ނޫން ދުނިޔޭގެ ކަންކަން ހިނގާ ގޮތަކީ. ރަނގަޅު ފުރިހަމަ ޑިމޮކްރަސީގައި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތަކީ މިއެއް ނޫން.
ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެ ރައީސް ޔާމީން ކޯފާވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް އެ ބޭފުޅާއަކަށް
އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުދެން. އެ ބޭފުޅާ ގެންނެވި ނައިބު ރައީސަކު އެ ބޭފުޅާއަށް ދިން ގެއްލުމެއްގެ ސަބަބުން
ރައްޔިތުންނަށް މި ގޯނާކުރާނެ ކަމެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ރައްޔިތުން
ބިރުގެންނެވުމަށް ޓަކައި މާލޭގެ މަގުމަތީގައި ބޮން ހުއްޓޭ ކިޔައިގެން ފާޑުފާޑު ރޭވުންތައް ރާވައި ، ރައްޔިތުން
ބިރުގަންނުވަމުންގެންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެންދިޔައީ މުލީއާގެ ދޮރުމަތީގައި ބޮމެއް އޮއްވާ ފެނިގެން، އެ ބޮން
މާލޭގެ ވަށައި ފްލޯޓެއް ދުއްވާހެން ގެންގޮސް އެ އޮތް ތަނަށް ލާފައި ޑިފިއުޒްކުރި ވާހަކަ. އެއަށްފަހު އަނެއްކާ ތަނަކަށް
ގެންގޮއްސަ ބަޔަކު މީހުންނަށް ނުދައްކާންވެގެން ގޮއްވާލި ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި އުޅެނީކީ
ކަ ނޑުކޮހުންނެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މި ތިބީ ހޭލާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
މިއަދު ސިޔާސީ މަޝްރަޙުގައި ވާ ގޮތްގޮތް އެބަ އެނގޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ހުޅުމާލެއަށް
މި ރާއްޖޭގެ 75% ޖަމާކުރާ ވާހަކަ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ އެއްފަސްކުރާ ވާހަކަ ދެއްކީމާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުގައި އޮތީ 7 ސަރަހައްދަކަށް، 7 ޕްރޮވިންސަކަށް ބަހާލައިގެން މި ކަންކަން ކުރާ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރައީސް ޔާމީނަށް ވެސް ގަބޫލުކުރައްވާނެ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކުރަމުންގެންދިޔައީ ރަނގަޅު ކަންކަން ކަން. އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުގައި 7 ސަރަހައްދެއް އެކުލެވިގެން އެ 7 ސަރަހަ އްދެއް ތަރައްޤީކުރަމުން ގެންދިޔައީ. މިއަދު މި ބޭފުޅުން މި
ދައްކަވާ އެއްފަސްކުރުމުގެ ނިޒާމެއްގެ ދަށުން އެކަންކަން ތަރައްޤީކޮށް، މާލެއާ އެއް ފެންވަރުގެ 7 ސަރަހައްދެއް
ހެދުމަށް ޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވައިލާނީ، ރައީސް ޔާމީން މި
ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ދުވަސްދާނޭ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިނަށް.
ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރެއްވި ޕީ.ޕީ.އެމް، އެމް.ޑީ.އޭ
ކޯލިޝަނުގެ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ފުރޭ ދުވަސް ކަމަށް ވާތީ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ވިލިނގިލީ
85

ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި މަރުޙަބާ ދަންނަވައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވެމުންދާ
ހިނދު، އަޅުގަ ނޑު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ޚިޔާލެއް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ދަންނަވައިލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގަންނަން.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ޖުމުލަ އަދަދަކީ 27.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓުގެ
މައިގަ ނޑު ބައިތަކަށް ބަލައިލާއިރު، އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާތަކަށް 45.8% މި ބަޖެޓު ހިއްސާކުރާ ވާހަކަ އުފަލާ އެކު
ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމައެއާއެކީގައި އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް %16.2 މި ބަޖެޓުގައި ޖުމުލަ ހިއްސާކުރާ
ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ހަމަ އެހެންމެ ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ އާއްމު ޚިދުމަތްތަކުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި 28.5% ހިއްސާވޭ. ދަރަނީގެ ޚިދުމަތްތަކާއި ދަރަނި އަދާކުރެއްވުމަށް ޓަކައި 9% އެބަ ހިއްސާކުރޭ. ހަމަ
ޔަޤީނުން ވެސް މިއަދު މި ބަޖެޓު ބަހުސްކުރެވެމުންދާ ހިނދު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ތިއްބަވާ ރައްޔިތުން
އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާނީ، ސަރަހައްދީ ލެވަލްގައި ސަރަ ހައްދުތަކުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަ ކައި މި ބަޖެޓު ހިއްސާވަނީ
ކިހާމިންވަރަކަށްތޯ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމަކީ މިކަމަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ބަޖެޓުގެ
މަރުޙަލާ ކަމަށް ވާތީ، މި ބަޖެޓަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު ޢަމަލުކުރަމުންދާ އާ ޤާނޫނުއަސާސީއާ
އެއް ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ، އެ ޙައްޤުތައް ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި،
ބަޖެޓުގެ ޛަރީޢާއިން ކުރެވެން ހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް މި ބަޖެޓުން ފެންނަން ހުރި ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެގޮތުން،
ރަށްރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ޤާ އިމުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި 11.1% އެބަ ހިއްސާކުރައްވާ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން،
ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަ ނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤެ އް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ އަސާސީ
ޙައްޤެއްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި. ހަމައެހެންމެ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ނާޒުކު ތިމާވެއްޓެއް
ހިއްސާކުރާ ޤައުމަކަށް ވާތީ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރެއްވުމަށް ޓަކައި 8.7% އެބަ ހިއްސާކުރައްވާ. ތަޢުލީމީ
ދާއިރާއަށް 4.3% އެބަ ހިއްސާކުރަ އްވާ. ހަމައެއާއެކީގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޞިއްޙީ ދާއިރާ ކުރިއެރުވުމަށް
ޓަކައި 7.3% އެބަ ހިއްސާކުރައްވާ. ޤައުމީ ސަލާމަތަށް 6.6% ހިއްސާކުރާ ހިނދު، ދަ ނޑުވެރިކަމާއި
މަސްވެރިކަމަށް 0.3% ހިއްސާކުރަނީ. އާދެ! މިއީ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ބޮޑަށް
ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސްވެރިކަމާއި ދަ ނޑުވެރިކަމަކީ
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ޒަމާނުއްސުރެ ދިވެހިން އެންމެ މުހިއްމު، ޤައުމު ބިނާކުރެއްވުމަށް ޓަކައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އާ މްދަނީ ހޯއްދެވުމުގެ މަސައްކަތްކުރެއްވި އެންމެ މުހިއްމު ދާއިރާ. މަސްވެރިކަމާއި
ދަ ނޑުވެރިކަމަކީ މިއަދު ވެސް ؛ މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެ ދާއިރާއެއްގެ
ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުންދާ ދާއިރާއެއް. ޚާއްޞަކޮށް ދެކުނުގެ އަތޮޅުތަކާއި، މެދުރާއްޖެތެރޭގެ އަތޮޅުތަކާ އަދި
އުތުރު ބައެއް އަތޮޅުތަކުގައި ދަ ނޑުވެރިކަމާ ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ދެކުނުގެ އަތޮޅުތަކުގެ ތެރޭގައި މަސްވެރިކަމުގެ
86

އިންޑަސްޓްރީ މިވަނީ ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ޤާ އިމުކުރެވިފަ. މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީއަށް ބޮޑެތި
ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވަމުންދާ ހިނދު، މި އިންޑަސްޓްރީގައި މި ބަޖެޓުގައި 0.3% ހިއްސާވާ ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ކަންބޮޑުވާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ޒަމާނުއްސުރެ ކަޅުބިލަމަހުގެ މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީއަކީ މުޅި ބައިނަލްއަޤް ވާމީ މުޖުތަމަޢުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މަހަކީ އެ މަހެއް ނުލިބިގެން ހުރިހާ މަސް ފެކްޓްރީތަކުން ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި ހުރި، ސަސްޓެއިނަބަލް
ފިޝަރީޒް މަހުގެ ގޮތުގައި މުޅި ދުނިޔެއަށް ބާޒާރުގައި، މާކެޓުކުރެވިފައިވާ މަހެއް. މި މަހުގެ އުފެއްދުންތަކަށް ވެލިއު
އެޑްކުރުމަށް ފަހު މި މަހަށް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު އަގު މިއަދު ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރަން ޖެހިފައި މި އޮތް ވަގުތުގައި
އެންމެ އެކަށޭނަ ގޮތެއްގައި މި މަސައްކަތަށް މި ފާއިތުވެގެންދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރެވިފައިނުވާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީ ތަރައްޤީކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ދި މާވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ގޮންޖެހުމަކީ، މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ؛
ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ސައްތައިން ސައްތަ އިސްލާމީ ޤައުމަކަށް ވާހިނދު، ބައެއް ޔޫރަޕުގެ ބޮޑެތި ޤައުމުތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނީ ބައެއް ސިޔާސަތުތަކަށް ތާއީދުނުކުރާތީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ސައްތައިން ސައްތަ އިސްލާމީ
ޤައުމަކަށް ވާހިނދު، އެ ބޭފުޅުންގެ ނުވަތަ އެ ޤައުމުތަކުގެ ސިޔާސަތެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ޕްރެޝަރުކުރެއްވުމާއި، އެ ބޭފުޅުންގެ އެ ހުންނަ ޢަޤީދާގެ ބައެއް މައްސަލަތަކާ ހެދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަހުން އެ
ބޭފުޅުން؛ އެ ޤައުމުތަކަށް އެކްސްޕޯޓުކުރާ މަހުގެ ބާވަތްތަކުން އެ ބޭފުޅުން ޑިއުޓީ އެބަ ނަންގަވާ. އެހެންކަމުން، މިއީ
މި ކަންކަން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ހިސާބަށް އެބަދޭ. އެހެންކަމުން، މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީ
ތަރައްޤީކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ؛ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ކުރިއަށް އޮތް
ތާނގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަ ނޑުތަކުގެ މުއްސަނދިކަން ދިވެހިންނަށް ލިބެން އެބަޖެހޭ. ދިވެހިން މި ކަ ނޑުތަކުގެ
މުއްސަނދިކަން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގަ އި ރާއްޖޭގެ ނުވަތަ ބައިނަލްއަޤް ވާމީ މުޖުތަމަޢު، ނުވަތަ މުޅި އޭޝިޔާ
ބައްރަށް، އެފްރިކާ ބައްރަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ކަ ނޑަކީ މުއްސަނދި ކަ ނޑެއް. އެހެންވީމާ، މި ކަ ނޑުގެ
ރޯދި ދިވެހިން ޒަމާނުއްސުރެ މި ބޭނުންކުރަމުންދާ ގޮތަށް މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ތައިލެންޑު ފަދަ ބޮޑެތި
ޤައުމުތަކުގައި، ތައި ޔޫނިއަން ފަދަ ބޮޑެތި ފެކްޓްރީތަކުގައި މަސް ކަލެކްޓުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ގުދަނެއް
ގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީ ޒަމާނުއްސުރެ މި އޮތީ ބައްޓަންކުރެވިފަ. އެފަދަ ބޮޑެތި
ފެކްޓްރީތަކުގައި ގުދަންކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހި މަސް އިންޑަސްޓްރީ ބައްޓަންކުރެވިފައި މި އޮތްއޮތުމަކީ މިއަދު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރައީސް ޔާމީންގެ މި ތަރައްޤީގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން ، އެ މަނިކުފާނު މިކަން ނިމުމަކަށް
ގެންނަވާނެކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ޝައްކެއް ނުކުރަން. ދިވެހި މަހުގެ އުފެއްދުންތަކަށް ރަނގަޅު އަގު
ހޯއްދެވުމަށް ޓަކައި ޅ. ފެލިވަރުގެ މަސް ފެކްޓްރީ މިއަދު މި ދަނީ ތަރައްޤީކުރެވެމުން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މި
87

ފުރުޞަތުގައި ދިވެހި މަސް ފެކްޓްރީ، މަހުގެ އުފެއްދުންތަކުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރާ އަދި ސަރުކާރު
ކުންފުނިތަކަށް ގޮވާލަން ބޭނުން. މި އިންޑަސްޓްރީ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ވެލިއު އެޑް ޕްރޮޑަކްޓްސް
އުފައްދައި ދުނިޔޭގެ ބާޒާރަށް މި މަސް ނެރުމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް. ބަލްކުކޮށް ދިވެހިން ބާނާ މަސް
ގަ ނޑުކުރުމަށް ފަހު ތައިލެންޑަށް މި މަސް ނުވިއްކާށޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހި މަސްވެރިންނަށް ލިބިގެންދާނެ
ވަރަށް ބޮޑު ނިކަމެތިކަމެކޭ. އާދެ! އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، މަސްވެރިން ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސްވެރިންގެ ވާހަކަ
ދައްކަން އެބަޖެހޭ. މަސްވެރިންނަށް ބެޔަސް ނުބެޔަސް ސްކީ މުގެ ތެރެއިން، މަސްވެރިންނަށް ލުއިފަސޭހަ ނިޒާމަކުން
ބެޔަސް ނުބެޔަސް ސްކީމު ލިބޭނެ އިންތިޒާމު މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފޯރުކޮށްދެވިގެންދިއުމަކީ މަސްވެރި ޢާއިލާތަކަށް
ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ހަމައެއާ އެކީގައި ރައީސް މިއީ ޔާމީންގެ ވަޢުދުފުޅެއް. މި ވަޢުދުފުޅު ފުއްދެވުމަށް
ޓަކައި މިކަމާ ބެހޭ ގުޅުން ހުރި ހުރިހާ އިދާރާތަކުން މަސައްކަތްކުރައްވާނެކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކާމިޔާބު، ޤައުމީ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ވިލިނގިލި ދާއިރާއަކީ ވެސް މީގެ
ކުރީގައި ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކުން ނުވަތަ އެމް.ޑީޕީ ސަރުކާރުން ޗާޓުން ފޮހެލާފައި އޮތް ދާއިރާއެއް. ގއ. ކޮލަމާފުށީގެ
ރައްޔިތުންނަށް ނަނާހުވަފެން ދެއްކި މިސާލުން މިސާލުދައްކާފައި، ކޮލަމާފުއްޓަކީ ރީނދޫ ކުލައިން ޖަރީކޮށްފައި އޮތް
ރަށެއްގެ ގޮތުގައި މުޅި ރާއްޖެއަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އޮތީ ސިފަކޮށްދެއްވާފަ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކޮލަމާފުށީގެ
ރައްޔިތުންނަށް މިއަދާ ހަމައަށް ފާއިތުވެގެންދިޔަ ތިން އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން، ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް އަރައިވަޑައިގެންނެވުމަށް ފަހު ކޮލަމާފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދިމާވެފައި ހުރި ހުރިހާ ދަތިކަމަކަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ވަނީ ޙައްލު ގެނެސްދެއްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ދިމާވެފައި ހުރި ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި ، ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ދެ ފަހަރެއްގެ މަތިން
އަޕްގްރޭޑުކުރެއްވުމަށް ފަހު އެތަނަށް ބޭނުންވާ މެޝިނަރީޒް މި ވަނީ ފޯރުކޮށްދެއްވާފަ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަ
ނިޒާމަކުން ބޭސް ލިބޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައި، އެސް.ޓީ.އޯގެ ބޭސްފިހާރައެއް ޤާއިމުކުރެއްވުމަށް ފަހު އާސަންދައިގެ
ޚިދުމަތް މި ވަނީ ލިބެން ފަށާފަ. ކޮލަމާފުށީގެ ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރު ކުޅުމުގެ ވަސީލަތް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި
ކޮލަމާފުށީގައި ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒެއް ރައީސް ޔާމީން ވަނީ ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. ކޮލަމާފުއްޓަކީ، ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މި
ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީގައި ހިއްސާވާ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ރަށް. ކޮލަމާފުށީގެ ރައްޔިތުން
މަސްވެރިންނަށް ބޭނުންވާ އައިސް ލިބުމުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ކޮލަމާފުށީގައި އައިސް ޕްލާންޓެއް
ޤާއިމުކުރެއްވުމުގެ މަސައްކަތް މި ނިމޭ އަހަރު ތެރޭގައި މިހާރު މި ދަނީ ކުރައްވަމުން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ
ފަދައިން، މި އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދެއް ކަމަށްވާ، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ
ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެއްވުމުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް އެބަދޭ ކުރިއަށް. 2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި އެ މަޝްރޫޢު ހިމެނި،
88

2016 ވަނަ އަހަރަކީ އެ މަޝްރޫޢުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ކޮލަމާފުށީގެ ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އަންނާނެ އަހަރު ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ޝައްކެއް ނުކުރަން. ހަމަ އެހެންމެ، އެ ރަށުގެ ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ
ތަރައްޤީކުރެއްވުމުގެ މަޝްރޫޢު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި ކޮލަމާފުށީގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދެން އެންމެ ބޮޑަށް ދަތިވެފައިވާ އެއް ކަމަކީ، އެ ރަށުގެ ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢު؛ ބަނދަރުގެ ދަތިކަމަށް
ވާތީ އެ ރަށުގެ ބަނދަރު ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރެއްވުމުގެ މަޝްރޫޢު މި ވަނީ 2015 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން
2016 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. މި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުގައި ހަމަ؛ ފާއިތުވަމުންދާ އަހަރުގައި މި
ބަނދަރު ތަރައްޤީކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އެކަށައަޅަންޖެހޭ ޕްލޭނު ހެދުމާ، އެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ހުރިހާ އިދާރީ މަސައްކަތްތައް
މި ވަނީ ނިމިފަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2016 ވަނަ އަހަރު މި ބަޖެޓުގައި މި ކަންކަން ތަންފީޛުކުރެވިގެންދާނެކަމާ މެދު
އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ޝައްކެއް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން،
މި ފެށޭ 2016 ވަނަ އަހަރު، ކޮލަމާފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި މި އޮތް މި ކަންކަމުގައި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި މި ކަންކަން ނުކުރެވިޖެއްޔާ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ވޯޓުދޭން އުނދަގޫވާނެ
ވާހަކަ ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ގއ. އަތޮޅުގައި ވެރިކަންކުރާ ރަށަކީ
ވިލިނގިލި. އެންމެ ބޮޑު އާބާދީއެއް ހިއްސާކުރައްވާ ރަށަކީ ވެސް ވިލިނގިލި. ގއ. އަތޮޅުތަކުގައި ކުދި އާބާދީތަކުގެ
އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދަކީ ވެސް ވިލިނގިލި ތަރައްޤީވެގެންދިއުން. ވިލިނގިލި ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ވިލިނގިލީގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ މުހިއްމު، އެންމެ ދަތި، އެންމެ ބޮޑު ދަތިކަމަކީ ވިލިނގިލީގެ މަގުތަކަށް
ދިމާވެފައި އޮތް މައްސަލަ. އިރާދަކުރެވިއްޔާ ރައީސް ޔާމީނުގެ ދުރު އަމާޒާއި އެ މަނިކުފާނުގެ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން ގއ.ވިލިނގިލީގައި 16 މަގެއްގައި ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ތާރުއަޅައިގެން ހެދުމުގެ ޢަމަލީ
މަސައްކަތް މިހާރުވެސް އެ ދަނީ ކުރެއްވެމުން. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މިކަމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ މި ވަނީ
ހިމެނިފަ. ދެން ހަމައެއާއެކީގައި ވިލިނގިލީގެ ބަނދަރު ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން، ވިލިނގިލީގެ ބަނދަރު
މި ވަނީ ޒަމާނީ ފެންވަރަށް ޑިޒައިންކުރެވި ، ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެއްޓުމާ ހަމައަށް ކޮންޓްރެކްޓަރަށް އެވޯޑުކުރުމުގެ
މަރުޙަލާގައި މިހާރު މި ވަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ބަނދަރު ފެށިގެންދާނެކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު
ޝައްކެއް ނުކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި ވިލިނގިލީ ގެ ރައްޔިތުންނަށް ސުނާމީއަށް ފަހު އެންމެ ބޮޑަށް ދަތިވެފައިވާ އެންމެ
ބޮޑު މައްސަލައަކީ ވިލިނގިލީ ފެންފަށަލަ ތަޣައްޔަރުވެ ، ފެނުގެ ނިޒާމަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ދަތިކަމަށް މި
އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ވަނީ ރައީސް ޔާމީނުގެ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ވިލިނގިލީގެ ރައްޔިތުންނަށް
2016 ވަނަ އަހަރު ހިއްކި ބިމާ އެކީގައި މުޅި ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ.
ހަމައެއާއެކީގައި ވިލިނގިލީ ގައި އަލަށް އާބާދުވަމުންދާ ސަރަހަ އްދުގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާ އިމުކުރެވިފައިނެތުމާ އެކީގައި
އެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ހިއްކި ބިމާ އެކީގައި ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު މި
89

ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމައެއާއެކީގައި ގއ. އަތޮޅަކީ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ނުހަނު
ލޯބިކުރާ ރައްޔިތަކު ދިރިއުޅޭ ރަށަކަށް ވާތީ، ގއ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލުގައި ބެޑް ލިފްޓު ބެހެއްޓުމާ، ހޮސްޕިޓަލުގައި
ބެކަޕް ޖަނަރޭޓަރ ގުޅުމުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި މިއަންނަ
އަހަރު އަލަށް 3 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އެޅި ، 50 ބެޑުގެ އާ ހޮސްޕިޓަލެއް ގއ. އަތޮޅުން މިހާރުގެ ހުރި އިމާރާތާ
ގުޅިގެންދާނެ ވާހަކަ ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ ކްލާސްރޫމަށް
ދިމާވެފައި އޮތް ދަތިކަން ޙައްލުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި 12 ކްލާސް ރޫމުގެ 3 ބުރީގެ އިމާރާތެއްގެ މަސައްކަތް މިހާރު
ފެށިގެން؛ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާ ވާހަކަ މި ފު ރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމައެއާއެކީގައި އިތުރު 3
ކްލާސްރޫމެއް ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި
ވިލިނގިލީގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެން އެންމެ ބޮޑަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ދަތިކަމަކީ، މިސްކިތެއްގެ ދަތިކަމަށް ވާތީ
700 މީހުންގެ ޖާގައިގެ މިސްކިތެއް މިހާރު މި ވަނީ ކޮންޓްރެކްޓަރ ޓެންޑަރކުރެވި ، އެ މަސައްކަތް ؛ ޢަމަލީ މަސައްކަތް
ފެށުމުގެ މަރުޙަލާގައި. ވިލިނގިލީގެ ވޭސްޓު މެނޭޖުމަންޓު ސެންޓަރ ތަރައްޤީކުރެއްވުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ތެރެއިން
މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހަމަ އެ މަޝްރޫޢު ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ވިލިނގިލީގެ ޒުވާނުންނަށް ސްޕޯޓްސް
އެރީނާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމައެއާއެކީގައި ވިލިނގިލީގެ
ކަރަންޓު މައްސަލައަކީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް. ވިލިނގިލީ ރައްޔިތުންނަށް އިރުރުކޮޅާ ކަރަންޓު ކަ ނޑައިގެންދިއުމާއި
ގޭތެރޭގައި ތިބި އިލެކްޓްރޯނިކް ސާމާނުތަކަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ފާއިތުވެދިޔަ މުއްދަތުގައި މި ވަނީ ލިބިފަ.
އެހެންކަމުން، މިކަން ޙައްލުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި 300 ކިލޯ ވޯޓުގެ ޢިޔާދަކުރަނިވި ހަކަތަ އުފެއްދުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ
ތެރެއިން ގއ. ވިލިނގިލި މި ވަނީ ހިމެނިފަ. ހަމައެއާއެކީގައި ހައުސިންގ ޔުނިޓު؛ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ ގޮތުން
ހިއްކާފައި އޮތް ބިމުގައި 52 ހައުސިންގ ޔުނިޓު ތަރައްޤީކުރުމުގެ؛ ޓައުންޝިޕް ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ތެރެއިން 52
ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަސައްކަތް މިހާރު މި ވަނީ ފެށިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރުގައި
ވެސް، މިހާރު ވެސް ގޮވަމުންދާ ސަބަބަކީ ރައީސް ޔާމީނަކީ ދުރުވިސްނުމާ އެކީގައި މި ރާއްޖެ އެއްކޮށް، ވަކި
ސަރަހައްދެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެންނެއް ނޫނޭ. މުޅި ރާއްޖެ އެއްކޮށް ތަރައްޤީކުރައްވާނެ ލީޑަރެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދަނީ ޅ. ނައިފަރެކޭ؛ ނައިފަރުގެ ތަރައްޤީ އާއި ގދ.ތިނަދޫއާއި އައްޑު އަތޮޅާ ، އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ހއ.
އިން ހދ. އިން، ށ. އަތޮޅުން، ލ. އަތޮޅު ފުނަދޫން، މުޅި ލ. އަތޮޅު އެއްކޮށް ތަރައްޤީކުރެވެމުންދާ މަންޒަރު. މިއީ
ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމިއްޔަތަށް ބިނާކޮށް، ޤައުމެއް ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ
އެންމެ ބޮޑު އަސްލަކީ މިއީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިއްޖެ މިއަދު ވެސް މިތާތެރޭގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމުގައި މީގެ އެތަކެއް ހާސް އަހަރުތަކެއްގެ ތެރެއިން ގެއްލިފައި އޮތް 3 އަހަރެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަމުންދާ
ތަން. ދިވެހިރާއްޖެ، މި ތާރީޚުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ ދިވެހި ތާރީޚަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ
90

ވެރިކަމެއް އައުން. އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމެއް އައުމުގެ ނަތީޖާއަކަށްވީ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 24 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް
2008 އިން 2011 އާ ދޭތެރޭގައި ދަރުވާލުން. އެ ދަރުވާލުމަށް ފަހުގައި މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަގު ވައްޓާލައި، މުޅި
ދިވެހި ޤައުމާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަގު ބޭރު ދުނިޔޭގައި ވައްޓާލުމަށް ފަހު، މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ފުނޑާލުމުގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ އުއްމީދީ ޕާޓީއެއް
ނޫން. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަނެ، އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތު
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި، ވަކި ފަރުދެއްގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި މުޅި ޤައުމު ފަސާދަކުރަމުންދާ ޕާޓީއެއް.
އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ގޮވާލަން ބޭނުން، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި 2016 ވަނަ
އަހަރާއި 2018 ،2017 ވަނަ އަހަރަކީ މި ޤައުމު އެއްކޮށް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ޔަޤީންކަން ދެއްވާފައި އޮތް ، ދިވެހި ޤައުމު އެއްކޮށް ބިނާކޮށް، ތަރައްޤީ އާ ޒަމާންތަކެއް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ދައްކަވާނޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ދާދި އިހަކަށްދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އަޑުއިވިގެންދިޔައީ ބޭރުގެ ބައެއް ނޫސްތަކުގެ ފަލަ ސުރުޚީތަކުގައި ޒިންބާބުވޭގެ ޕާލިމެންޓުގައި އެ ޤައުމުގެ ވެރިޔާ
ރޮބަޓް މުގާބޭ އޮޅިވަޑައިގެން މާ ކުރީ އަހަރެއްގެ ރިޔާސީ ބަޔާނެއް އިއްވުނީ. އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިނުގަތް
އެ މަނިކުފާނަށް މި އިއްވެނީ ކޮންއަހަރެއްގެ ބަޔާނެއްކަން. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި އެ މަނިކުފާނުގެ އަޢު ވާނުންނަށް އެ
މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި، އެ އްވެސް ބޭފުޅަކަށް ރޭކަ އިނުލެއްވި ކޮންކަމެއްކަން މި ކުރައްވަނީ. ހުރިހާ ބޭފުޅުން
އަތްޖައްސަވަން ތިއްބެވީ. މު ގާބޭ ވެސް ހިނިފުޅުވަޑައިގެންފަ. އަދި ހަމައެއާއެކު އެ މަނިކުފާނުގެ އަޢު ވާނުން އެ
މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން އަތްޖައްސަވައި ވީ ގޮތެއް ވެސް ނޭނގެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ރާއްޖޭގައި ވެސް
ހަމަ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހަމަ މި ފެންނަނީ އެކަހަލަ މަންޒަރެއް. ހަމަ އަތްޖައްސަވަން ތިއްބަވަނީ. ހަމަ ގިނަ
ބޭފުޅުން އަތްޖައްސަވަން ތިއްބަވަނީ އިނގޭތޯ މި ބާވަތުގެ ބަޖެޓެއް މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވަން ބޭނުން ވާހަކައަކީ، މި ބާވަތުގެ ސަރުކާރެއް މި
ރާއްޖޭގައި އޮންނައިރުގައި މާނަ ހުރި ބަޖެޓެއް، ނޫނިއްޔާ މާނަހުރި ގޮތަކަށް ވެސް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިދާނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް ނުދެކެން. ވޯޓާ ނުލައި ކޫ އެންޑް ކޯޓުގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެގެން އަންނަ ވެރިކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް
91

ހިއެއްނުވޭ އެއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ވެރިކަމެއް ކުރެވިދާނެހެނެއް. އެގޮތަށް ސީދާ މި ދައުލަތް ހިނގާ ތަން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފެންނަނީ. ނިކަން ބައްލަވާ! ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުވާކުރެއްވި ދުވަސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ގޮތުގައި މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނެފައިވާ ތާރީޚަކަށް ނޫން. އެތައް ޒަމާނެއް ފަހަނަޅައިދިޔަ ފަހުން 17 ވަނަ ދުވަސް
އެއީ މިއަދު؛ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގޮތުގަ އި ހުވާކުރައްވާފައި ވަނީ. ހަމައެއާއެކުގައި ގާނޫނުގައި ލާޒިމުކުރޭ ސަރުކާރުގެ
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅަން ވަކި ތާރީޚެއް. އެ ތާރީޚު ފަހަނަޅައި 31 އޮކްޓޫބަރު އެއީ
އެންމެ ފަހުގެ ތާރީޚު. އެ ތާރީޚު ފަހަނަޅައިދިޔަ ފަހުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މި ސަރުކާރުން ބަޖެޓު
ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުގެ ވެރިކަމެއް ނުހިނގާ ތަނެއްގައި ދެން ހަމަވާނެ އެއްޗެއް ވާނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ މުޅި ދައުލަތް ހިނގަމުން މި ދަނީ މިގޮތަށްކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަ އެބަ ކުރެވޭ. މި ޤައުމު
ހިނގާ ގޮތުގެ އެހެން ކުޑަކުޑަ މިސާލަކަށް ބަލާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ވީ.ޕީއެއް ނެތް. ޕީ.ޖީއެއް ނެތް. ސީ.ޕީއެއް ނެތް.
ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެންމެ ފަހުން ނެތިގެންދާ ޚަބަރަކަށް ވެގެންދާނީ އެންމެ ބޮޑު ޕީހެން އިނގޭތޯ. މިކަހަލަ
މިގޮތަކަށް މި ދައުލަތް ހިނގާތީވެ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑު ވަނީ. ދެން އަނެއްކާ ބަލައިލަމާހިނގާ މި ޤައުމުގެ ބައެއް
ޑިފެންސް މިނިސްޓަރަށް ވީ ގޮތް. އެއްގޮޅި ފުރާ ޖަލުގައި ހުސް ޑިފެންސް މިނިސްޓަރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެއްގޮޅި ފުރާ ޖަލުގައި ހުސް ޑިފެންސް މިނިސްޓަރުންނޭ. ޤައުމުގައި ރަނގަޅަށް ރައްޔިތުންގެ ތާއީދު، ތާއީދަށްވާ
ތާއީދު؛ އެއް ލައްކަ ފަސް ހާސް ގިނިކަންޏާ ވޯޓު ނަންގަވާ ރައީސަކު ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ނޫނިއްޔާ މުޅި ދުނިޔެއަށް
މަޝްހޫރު ރައީސަކު ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ޖަލުގައި ދައުލަތް ހިނގާ ގޮތް ނިކަން ބައްލަވާ. ދެން ކިހިނެއްތޯ
ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅައިގެން ދައުލަތުން މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ވެރިކަމެއް ކޮށްދެވޭނީ؟ ހެޔޮ ގޮތްތަކެއް
ހޯދޭނީ. ދެން ޖަލަށް ނުލައި ބައެއް ރައީސުން ގެ ގޮތުގައި ދެކިގެން ތިއްބެވި ބޭބޭފުޅުން އެބަ ތިއްބަވާ. މިސާލަކަށް ބާޣީ
ވަޙީދު، 5%. ޖަލަށް ލުމުގެ ބޭނުމެއް ނޯންނާނެތޯ ޔާމީނަކަށް. ދެން ހުންނެވި ބޭފުޅާ 30 އަހަރު، ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު
ވެރިކަންކުރެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، ޖަލަށްލުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތެއް ނޫންތޯ ބޮޑުބޭބޭފުޅު ވީމަ. އެހެންވީމާ، މިހާރު
ރާއްޖޭގައި މި ދައުލަތް ހިނގާ ގޮތަކީ މި ގޮތް ކަމަށް ވާތީވެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ މި ކަންބޮޑުވަނީ. ކޮންމެ ކަހަލަ
ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޚިޔާލީ ވާހަކައެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިޔަކަސް، އެއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތަކަށް އެއްވެސް
ފައިދާކުރާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި އޮތީ ސާބިތުކޮށް ފެންނަން. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅި.
ކޮބައިތޯ ވީ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ވަޢުދެއް ފުއްދިފައި އެބަ ވޭތޯ؟
އެއްވެސް ވަޢުދެއް؟ އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅައި މި ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅާފައިވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ
ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް އެބަ އޮތް ބަޖެޓުގައި ހިމަންނަންޖެހޭ. ކޮންމެހެނެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވޭ މިކަން އެބަ
ހިމަނަންޖެހޭހެން. ކަހީނަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދޭ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން އެބަ ޖެހޭހެން.
ބޮޑު ކަހީނަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް އެބަ ދޭންޖެހޭ. މުޅި ދައުލަތް މި ހިންގަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ކަހީނުގެ
92

ވަސްވާހުގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެގެން. މުޅި ދައުލަތް. ނިކަން ބައްލަވާ! ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތް ފަހުން އަޅުގަ ނޑަކަށް
ހިއެއްނުވޭ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ހުކުރަށް ވަޑަ އިގަތް ދުވަހެއް ފެނިފައިވާނެހެނެއް. ހުކުރެއް. އެންމެ
ފަހުން ހުކުރަށް ވަޑައިގެންފިއެއްނު. ވަޑައިގަތީމަ ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކުޑަކޮށް އެކަމުގެ ދިރާސާއެއް
ކޮށްލިއިރުގައި މި ވާ އެއްޗަކީ 13 ވާ ހުކުރަކަށް ވާތީވެ ، 13 ވަނަ ގަޑީގައި ހުކުރުކުރަ އްވަން ބޭނުންފުޅުވާތީވެ، ކަހީނު
އަންގަވައިގެން މަޖުބޫރުވެ ގެން. ދެން ހަމަ ކޯފާ އިސްކުރައްވާފައި، ހުކުރުގައި ވެސް އިންނަވަނީ ކޯފާ އިސްކުރައްވާފައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ހެރީ ފޮޓޯތައް. މަޖުބޫރުކުރައްވައިގެން ކަހީނު އަންގަވައިގެން. މި ދަރަޖައަށް މި ޤައުމު
ދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް އެބަ އެނގޭ ނޫންތޯ. މި ރާއްޖޭގެ މާލޭގެ މަގުމަތީގައި ހުރި ހުރިހާ
ފެންފޯއްރުއްތަކެއް ކެނޑީ ފުލުހުން ފޮނުވައިގެން ހަމަ ކަހީނު އަންގަވައިގެންނޫންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޮޅިފައިވާ
ކަމެއް ނޫނޭ. ފުލުހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް މަޢުލޫމާތު ދޭ، ހަމަ މިކަން މިގޮތަށް ހިނގި ކަމަށް. މި ބޭފުޅުން
ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާނެ ހިތުއަޑިން. ވަރަށް ރަނގަޅަށް ގަބޫލުކުރާނެ. ހުރިހާ ތަންތަނެއް ކޮނެ ނަގައި ، ފުރާނައިގެން ހުރިހާ
ވެލިތަކެއް ނަގައި ، މި ހުރިހާ ކަމެއް އެބަ ކުރޭ ހަމަ ކަހީނު އަންގަވައިގެން ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތަށް މި ވެރިކަން
ކުރާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ސަރުކާރުން އެންގެވި
އަނެއް ކަމަކީ ، އިސްލާމީ މަރުކަޒުގައި ހުކުރުކުރުމަށް ފަހު ދުޢާނުކުރާށޭ. ކޮންފަދަ ވާހަކައެއްތޯ މި ދައްކަނީ؟ ދުޢާކުރުން
ވެސް މި މަނާކުރަނީ. اله އާއި އިންސާނުންނާ ދެމެދުގައި އޮންނަ ކަމަކަށް ވެސް ހުރަސްއަޅަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށް ހުރަސްއަޅުއްވައިފާނެ. މިހާރުވެސް އަޅުއްވަމުންދަނީ އެއްވެއުޅުމުގެ މިނިވަންކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް، ދުޢާކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށް ވެސް އެ އަރައިގަންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާތްކަނލާގެއާއި
އިންސާނާއާ ދެމެދުގައި އޮންނަ ދުޢާ ނުކުރުމަށް އެބަ އަންގަވެއޭ ރަސްމީ އިޢުލާން ނެރެފަ. ރަސްމީ ބަޔާން ނެރުއްވާފަ.
އަޖައިބެއް ނުވޭތޯ؟ މި އުޑުދަށުގައި ހިނގާ ކަމެކޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ދައުލަތަކުން ކިހިނެއްތޯ
މިފަދަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެރިކަމެއް ކުރެއްވޭނީ؟ އެއްވެސް އިންސާނީ؛ އެއްވެސް
އިންސާނަކު މިގޮތަށް ވިސްނަވައިގެނެއް ނެތް ވާކަށެއް. ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނމެން ދުޢާކުރުން؛ އެ
ދުޢާކުރާއިރުގައި އެ ކިޔާ އެއްޗެއް އަޑުނުއިވޭ ގޮތަށް ހިތުތެރޭ ބާއްވައިގެން އަތްމައްޗަށް ނަގައިގެން ދުޢާކުރީމަ
ބުނެފާނެ، ހިތުތެރޭގައި އެބަ ދުޢާކުރެއެއް ނޫންހޭ. ޝައްކުކުރެވެނީ އެފަދަ ދުޢާއެއް ކުރަނީ ކަމަށޭ. މި ވެސް
މަނާކޮށްފާނެ. މިއީ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި ދައުލަތް ހިނގާ ގޮތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނެތް މިހެން ނުހިނގާނެ
ކަމަކަށް ބުނެވޭކަށެއް. މި ސަރުކާރުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައީސް ޔާމީންގެ ހުރިހާ ކަލްކިއުލޭޝަންތަކެއް ނުބައި.
ޖައްސަވާ ހުރިހާ ހިސާބުތަކެއް ނުބައި. ނިކަން ބައްލަވާ! އެސް.އީ.ޒެޑު ބިލު ގާނޫނަކަށް ހަދައިގެން ހަވާއެރުވިކަން
މަނިކުފާނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ހަވާއެރުވި އަދަދެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އެސް.އީ.ޒެޑުގެ ދަށުން 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ފަޚުރުވެރިވެފައި ބަޖެޓުގައި ޖެހި. ހަމަ ސުމެކޭ
93

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަލްކިއުލޭޝަން ނުބައި. ހިސާބުޖެއްސުން ހަމަ ސީދާ ނުބައި. ބިންވެރިކޮށްގެން ލިބޭނެ ކަމަށް
400 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތް. ހަމަ ސުމެއް. ހިސާބުޖެއްސުމުން މުޅިން ނުބައީއޭ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކުގައި 10 ރިސޯޓު ތަރައްޤީކޮށްގެން ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް 500 މިލިއަނަށް ވުރެ
ގިނަ ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި ޖެހީ. ހަމަ ސުމެކޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަލްކިއުލޭޝަންތައް ނުބައިއޭ. ރައީސް
ޔާމީންގެ ހިސާބުޖެއްސެވުން ނުބައީއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނައިބު ރައީސަށް 500% އިތުބާރު އޮތް ކަމަށް ވިދާޅުވި.
ހިސާބުތައް ނުބައީއޭ. މި ވަގުތު ޖަލުގައޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީގެ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރުގެ މައްޗަށް ފުރިހަމަ
އިތުބާރު އޮތް ކަމަށް ވިދާޅުވި ގޭގެ ދޮރުވައްޓާލުމަށް ފަހު. ޖެހިގެން އޮތް ދުވަހު ޖަލުގައި. ހިސާބުތައް ނުބައީއޭ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރައީސްގެ ހިސާބުތައް. ހަމައެއާއެކުގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އެކިއެކި ދަޢުވާތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް ކުރުމަށް ޓަކައި ޢައްޔަންކުރެއްވި. މިހާރު ކޮބައިތޯ؟ ކުއްލިއަކަށް ރޭގަ ނޑު ދަންވަރު
ވަގުތުގައި ސާޢަތް ބަލާފައި ވަކިކުރައްވައިފި. ހިސާބުތައް ނުބައީއޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިސްނަންވެއްޖެ ނޫންތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން. މުޅިން ނުބައީއޭ. ހުރިހާ ކަލްކިއުލޭޝަންތަކެއް ނުބައީ. ޝައިޠާނީ، ޖިންނި
ޝައިޠާނުން އަންގަވާ ގޮތަށް ، ކަހީނު އަންގަވާ ގޮތަށް ވެރިކަންކުރައްވަންޖެހުނީމަ. އެހެންވީމާ، މި ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކުން
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ އެއްގޮތަކަށްވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދެވިދާނެ ކަމަށް.
ހަމައެއާއެކުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ ގޮތުގައި އިތުރުކުރުމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ އެއްގޮތަކަށްވެސް މި
ދެންނެވި ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރުގައި މިގޮތަކަށް ރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތަކަށް އިތުރު އާމްދަނީއެއް އިތުރުކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް.
މި އުޅެނީ ގެއްލިފަ އިވާ ފައިސާ ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް، އެއް މަސައްކަތަކީ. ދައުލަތަށް ލިބިފައި އެހެންނަމަވެސް، މި
ބޭފުޅުން، މި ބޭފުޅުން ޚިޔާނާތްވެފައިވާ ކަންތައްތައް ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް. މިއީ އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ.
ހަމައެއާއެކުގައި ދައުލަތުން ބޮޑުސިންގާ އެގްރިމެންޓެއް ބާޠިލުކުރުމުގެ ސަބަބުން ޖީ.އެމް.އާރަށް ދޭންޖެހޭ އަދަދު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭ. އެކަން ދެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. ހަމައެއާއެކުގައި
ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް، މި ދައުލަތް ހިންގާ ގޮތުގެ ސަބަބުން ޓޫރިސްޓުން ނައުމުގެ ސަބަބުން ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަށް އެ
ލިބެމުންދާ ގެއްލުން؛ އެއްކަލަ ސަނީ ސައިޑު، ފަނީ ސައިޑަކަށް ބަދަލުވީމާ ވާ ގޮތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެންނަމުންދާތީވެ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރާ ވަރަކަށް ނުލިބޭނެކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ
ރަނގަޅަށް އެބަ އެނގޭ. ހަމައެއާއެކު ދެން އެންމެ ފަހުން އިހަކަށްދުވަހަކު ފެނުނީ މި ބޮޑު ބުރިޖު މަޝްހޫރު. ބްރިޖު
އެޅުމަށް ޓަކައި ބޭރުގެ ބަޔަކަށް މި ދިނީ. ދިންއިރުގައި ބޮޑުސިންގާ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަތަކެއްގެ ސަބަބުން، މުޅިން
ބާކޮށްފައި އޮތް ބަޔަކަށް ދޭ ގޮތް މި ވީ ސަރުކާރަށް. މުޅިން ކޮރަޕްޝަނާ ގުޅި ، މާ ބޮޑަށް ދޯހަޅީ އިނގޭތޯ. މާ ބޮޑަށް
ދޯހަޅީ. ކޮރަޕްޝަންގެ ކަމެއްގެ އޮތް ބަޔަކު ވެއްޖެއްޔާ އެ ބަޔަކާ ވަރަށް ގާތްވާނެ. މިގޮތަށް ހިނގާ ތަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް؛ ދެން މަލަމަތި ރީތިކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ކުއްޔަށް ނަގާ ކުންފުނިތަކުގެ އަދަދު ނޭނގޭ.
94

އެންމެ ފަހުން މި ނެގީ އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ބީ.ޓީ.ޕީ އެޑްވައިޒަރސް ކިޔާ ބައެއް. މަލަމަތި، މޫނުމަތި. އެ މޫނެއް
ރީއްޗެއް ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކިތަންމެ ވަރެއް ކުރިޔަސް. މޫނުމަތި ރީތިކުރުމަކީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ނަގަހައްޓައިދީ ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަދުލު ޤާއިމުކޮށްދީ، އަނިޔާވެރިނުވެ ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް އިންޞާފު ޤާއިމުކޮށްދީ، ހެޔޮ ވެރިކަމެއް ކުރީ. އެ ނޫން ގޮތަކަށް މޫނުމަތި ރީތިކުރެވޭނެ އެއްވެސް
ގޮތެއް ނެތޭ. ކިތައް މީހުން، ކިތައް ކުންފުނިތައް ނަގައިފިތޯ މޫނުމަތި ރީތިކުރަން. ނުވިއެއް ނޫންތޯ. އެހެންވީމާ، ދެން
ވެސް އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން މި ދައްކާ ވާހަކަ އަޑުއައްސަވަންވީ. އެ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން އެ ދެއްވާ
އެޑްވައިސްތަކަކީ ވެސް އެއްޗަކަށް ނުވާކަން އެނގެނީ އަމިއްލަފުޅަށް ބޮން ގޮއްވަމުން އެ ދަނީ. މި ދަރަޖައަށް މި
ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. އަނެއް ކަމެއް ގޮތުގައި ރިކަރެންޓު
ޚަރަދުތައް މާ ބޮޑު ކަމަށް އެބަ ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކުރޭ. ފާހަގަކުރާއިރުގައި ސިޔާސީ މަޤާމުތައް އިންތިހާއަށް
އިތުރުވެފައިވާ ކަމަށް އެ އޮތީ ފަޅާއަރާފަ. 597 ސިޔާސީ މަޤާމު މިއަދު ވެސް މި ސަރުކާރުގައި އެބައޮތް، ރައީސް
ޔާމީން. ހަމައެއާއެކުގައި 200 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ޚަރަދުކުރޭ މި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަކަށް ލިބޭ ވަޒީފާތަކެއް ނެތް. ސިޔާސީ މަޤާމު. މި ބޭފުޅުންގެ ސިޔާސީ ޕާޓީ ހިންގެވުމަށް ޓަކައި ސިޔާސީ
މަޤާމަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މި ހޭދަކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީ ، ސަރުކާރުގައި އޮތްއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ހޭދަކޮށްފައި ވަނީ އެންމެ 90 މިލިއަން ރުފިޔާ ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް. އަޅުގަ ނޑަށް އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު މިގޮތަށް
ހުށަހެޅި ކަމުގައި ވިޔަސް އެއްވެސް އުއްމީދެއް ނެތީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް މި
ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވައިފާނެ ކަމަށް މިދިޔަ އަހަރުގެ ނަތީޖާއަށް ވެސް ބަލާއިރުގައި އަދި އަމުދުން. ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކަށް މި ފަހަރު ކަ ނޑައަޅާފައިވާ އަދަދެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުވެސް އެނގޭ ވެސް މެ. މި ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކުގެ ހާލަތު އޮތް ގޮތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން އިތުރަށް
ދައްކާނެ އިތުރު ވާހަކައެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް އެނގިވަޑައިނުގަނޭ
އަސްލެއް ، ނަޤުލީއެއް. ދިފާޢީ ޚިދުމަތްތަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން އަސްލެއް، ނަޤުލީއެއް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ؛ އެހެންނު ވާނީ. އެންމެ ބޮޑު ނަޤުލީ ބޭފުޅަކީ ރައީސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އެހެންވީމާ،
ދައުލަތުގެ މި ހާލަތު އޮތް ގޮތް މި އޮތީ ފެންނަން. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ނޫސްވެރިޔާ
ރިޟްވާން ވަގަށް ނަގާފައިވާ މައްސަލަ؛ މިއަށް އަހަރުތައް ފުރިގެންދާއިރުގައި ޙައްލެއް ނުހޯދޭ. މި ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކުން ޔާމީން ހުންނަވައިގެން، އިސް ވެރިޔަކަށް ހުންނަވައިގެން ނުހޯދިވާ ތަން އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ. ރާއްޖެ
ޓީވީ އަންދައި އަޅިއަށް ހަދާލި މައްސަލަ ޙައްލެއް ނުހޯދޭ އަދިއަދަށް ދާންދެން. ރާއްޖެ ޓީވީގެ ކުރީގެ ނޫސްވެރިޔާ
އަސްވާ ޑަށް ވަޅިން މަރުގެ ހަމަލާ؛ މާފުކުރައްވާ! ބޮލުގައި އެއްޗަކުން ޖަހައި ދިން ހަމަލާގެ ޙަޤީޤީ މުޖުރިމުން ހޯދައި،
މި މީސްމީހުންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅިތަނެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. ކުރީގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރު އަލަހާން ފަހުމީ
95

އަވަހާރަކޮށްލަން ވަޅިން ދިން ހަމަލާ؛ މި މައްސަލައަށް ވެސް މިއަދާ ހަމައަށް ޢަދުލުއިންޞާފެއް ހޯދިފައެއް ނުވޭ. ޑރ.
އަފްރާޝީމް ޢަލީގެ މި މަޖިލީހަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް. އެ މަނިކުފާނުގެ ޙަޤީޤީ ގާތިލު މިއަދާ ހަމައަށް
ހޯދިފައެއް ނުވޭ. ރައީސް ނަޝީދުގެ ލޯޔަރު މަޙްފޫޒް ސަޢީދަށް ވަޅިން އެންމެންގެ ކުރިމަތީގައި ދިން ހަމަލާ؛ މިއަދާ
ހަމައަށް މި މައްސަލައިގެ ވެސް އިންޞާފެއް ހޯދިފައެއް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، ކީއްތޯ މި ކުރަނީ؟ ދައުލަތުގެ އެންމެ ބޮޑު
ބަޖެޓް މި ދެވެނީ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކަށް. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީން މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ޒިންމާ ނަންގަވަން
އެބަޖެހޭ. ރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކަށް ބަލައިލާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިތަންމެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ވެސް ދެވިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ އިތުބާރެއް ނެތް. މި ރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި ރާއްޖޭގެ
ދުސްތޫރީ ނިޒާމު އެފުށްމިފުށަށް ނުޖަހާ ހަމަ އެއް މައްސަލައެއް ނުނިންމަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަސާދައިން،
ކޮރަޕްޝަނުން ހައްދުފަހަނައަޅާ. މި ރާއްޖޭގެ ދުސްތޫރީ ތަރުތީބު އެފުށްމިފުށަށް ނުޖަހާ ހަމަ އެއް މައްސަލަ ވެސް
ނިންމާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ. އެންމެ ފަހުން ނިކަންބައްލަވާ! ގާނޫނީ ވަކީލުން، ގާނޫނީ ވަކީލުން
ޕްރޮފެޝަނާއި ޖުޑިޝަލް ޕްރޮފެޝަނާ މުޅިން ތަފާތު ދެ އެއްޗެއް. ގާނޫނީ ވަކީލުންގެ ލައިސަންސް ދިނުމާއި،
ބާތިލުކުރުމާއި، ފިޔަވަޅު އެޅުމާ، މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ބާރު އަނެއްކާ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނަގަ އިގެން. މުޅި ދުނިޔެ ހިނގާ
ގޮތާ ދިމާއިދިކޮޅު، އިދިކީލަ އެކޮޅުކޮޅުން ބަޅުކޮށް. ދައުލަތް ހިނގާ ގޮތް. އޭގެ ސަބަބުން ކިތައް ވަކީލުންތޯ މިދިޔަ ދެ
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި 4 ވަކީލުން ސަސްޕެންޑުކޮށްލައިފި އެއްވެސް ކޯޓަކަށް ، އެއްވެސް ގާނޫނީ މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ
ގޮތަށް. ޒާތީވެ ސިޔާސީވެ ސިކުނޑިތައް ތަޣައްޔަރުވެ ގެން މިކަމުގެ އިނާމު އެބަ ދެއްވައޭ ސަރުކާރުން ޔާމީން. އެ ދެއްވާ
އިނާމުތައް ރައީސް ނަޝީދު އަޅުއްވައިދެއްވި ފުލްޓުތައް. އެއްކަލަ އަގުބޮޑު ފުލެޓުތަކުގައި މި ތިއްބަވަނީ އެ ބޭފުޅުން
ވަޑައިގެން. ހަމައެއާއެކުގައި ރައީސް ނަޝީދަށް އެ ކުރި ޝަރީޢަތް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތަކަށްނާރާ މި ވާހަކަ
އިތުރަށް ދައްކަންޖެހޭ ބޭނުމެއް އޮތްހެނެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާއި މުޅި ދުނިޔެއަށް ވަރަށް ސާފު. ނާއިންސާފުން
ގޮސް އިންސާފުގެ ކަންފުޅެއް ވެސް ނެތީ. އިންސާފުގެ ޒައްރެއްގެ ވަރު ވެސް ނެތީ. މާތްކަލާނގެއަށް ބިރުވެތިވުމުގެ
ކަންފުޅެއް ވެސް ނެތީ ޝަރީޢަތްކޮށް. ޝަރީޢަތްކޮށް ނިންމުމާ އެކުގައި އެ ތިބީ އިނާމެއްގެ ގޮތުގައި ހައި ކޯޓަށް
ޕްރޮމޯޓުކޮށްފަ. ނިކަން ބައްލަވާ ދައުލަތް ހިންގަވާ ގޮތް. ޔާމީންގެ ސީދާ އަމުރުން. އަދި ޔާމީން މި ސަރުކާރު، މި
ދައުލަތް ހިންގަވާ ގޮތަކީ ، ހިޓްމެން އެ ބޭފުޅާ ޢައްޔަންކުރައްވަނީ. ކުރެއްވުމަށް ފަހުގައި ހުރިހާ ޖަރީމާތަކެއް ހިންގުމަށް
ފަހުގައި ހިޓްމެން ވެސް ނައްތައިލާފައި ހެކިތައް ނައްތާލަނީ. މި ޒާތަށް ހިނގާ މާފިޔާ ދައުލަތެއް މި ހިންގަނީ.
އެހެންވީމާ، މި ހިންގާ ދައުލަތުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ކިތަންމެ ދަޅަދައްކާފައި
ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިޔަސް ކުރެވޭނެ އެއްވެސް ކަމެއް ފެންނާނެހެނެއް. މީގެ ކުރީގައި ވެސް ފެނިގެންދިޔައީ ހަމަ އެ
މަންޒަރު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ ކުރީގައި ވެސް މި ސަރުކާރަށް، މި ބޭބޭފުޅުން ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއަހާފައި ވަނީ ވެސް ހަމަ ވަގު ވިޔަފާރިއާއި މާފިޔާ، މި ޒާތުގެ ބަސްތަކާ ގުޅިފައި ވަނީ.
96

އެހެންވީމާ، ވެރިކަމަށް އައުމަށް ފަހުގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުންގެ އެންމެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ވާނީ ޝައްކެއް ނެތް
ގޮތުގައި ވަގު ވިޔަފާރިއާ މި ބާވަތުގެ ކަންތައްތައް ހިނގުން، މާފިޔާ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީނަށް. އެއަށް ފަހު،
އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފަށް.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރުގެ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް މި ހުށަހެޅިފައި
މިވާ 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި މިހާތަނަށް އެންމެ ގިނަ ؛ އާދެ! މިހާތަނަށް އެންމެ
ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިމެނިގެންގޮސްފައިވާ ބަޖެޓު. އާދެ! މި ބަޖެޓުގެ އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި މި
ބަޖެޓުގެ 59% އަކީ ރިކަރެ ންޓު ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން މި އޮތީ. އާދެ! މި ބަޖެޓު؛
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މިއީ 3 ބިލި އަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަފެނުމަށް ބަލާއިރުގައި އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގެ 41% ކަ ނޑައަޅާފައި މި ވަނީ
ކެޕިޓަލް ޚަރަދުތަކަށް. މި ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަރައްޤީއާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރާ ގުޅިފައި މިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ޕަބްލިކު ސެކްޓަރަށް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑު
ޚަރަދެއް މީގެން ކުރެވޭކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. އާދެ! ޖުމުލަ 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ މި ބަޖެޓުން
އަޅުގަ ނޑުމެން 27 ބިލި އަންގެ ތެރެއިން 9 ބިލި އަން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޚަރަދުކުރަނީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ތެރޭގައި.
އޭގެތެރޭގައި 4 ބިލިއަނަކީ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ހިނގަމުން އަންނަ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް. އާދެ! މުޅިން އަލަށް ފަށާ، މުޅިން އަލަށް ފެއްޓޭ 2016 ވަނަ އަހަރު ފައްޓަން ގަސްތުކޮށްފައި ހުރި
ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރޭގައި 5 ބިލިއަން މި ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅިފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، މި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
ޙަޤީޤަތުގައި އެބަ ގަބޫލުކުރަން ؛ މިއީ، މި ބަޖެޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުތަކެއް ގެނެސްދޭ، އަދި
ރާއްޖޭގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ، އަތޮޅުތެރޭގައި އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިއަރައިގެންދާނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އާދެ! އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓްގައި އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަ މި
އޮތީ 22.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދެ! ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ މި އޮތީ،
16.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާދޭ! މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެކެވޭ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވެނީ މިއީ ފެންޓަސީ ބަޖެޓަކޭ. އެއްވެސް
97

ކަހަލަ ޙަޤީޤަތެއް، އެއްވެސް ކަހަލަ އުއްމީދުތަކެއް މީގައި ނެތް ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓް
ސިފަކުރަމުންގެންދަވަނީ. އަ ޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެގޮތަށް ތައްޔާރުކުރައްވާފައި؛ ވަރަށް ބޮޑަށް މީގެ
ތެރެއަށް ވަދެ ، މި ޤައުމުގައި މިކަންކަން ހިނގަމުން އަންނަ ގޮތަށް ބަލައި، ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި
ވައްޓަފާޅިއާ އި މި ޤައުމު ކުރިއަރަން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ހަމަތަކަކަށް ބަލައި ގެން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ބަޖެޓެއް
މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި. މީ ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތެއް. ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު އިންވޯލްވެގެން ކޮށްފައި އޮތް
މަސައްކަތެއް. އާދެ! ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ، ކޮންމެ ޤައުމެއްގައި ވެސް އިޤްތިޞާދަށް އަންނަ ބަދަލުތަކެއް ބަޖެޓް ތަންފީޛުކުރަމުން
އަންނައިރު އަންނާނެ. އެ ޤައުމަކަށް އެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ތައްޔާރުކުރާއިރުގައި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ފައިސާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރާ އެކިއެކި ވަ ސީލަތްތައް ހުއްޓުމަކަށް އަންނަ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ދިމާވެއްޖެ ކަމަށް
ވާނަމަ، ބަދަލުއައުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. މިސާލަކަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަމާހިނގާ! މިދިޔަ އަހަރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކިޔަމުން އައި ގްރީން ޓެކްސްގެ ވާހަކަ. ގްރީން ޓެކްސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭރު ކަންދިމާކުރި ގޮތުން
ތަންކޮޅެއް ފަހުން ނެގޭ ގޮތަށް ދިމާވީމާ، ގްރީން ޓެކްސުން ދައުލަތަށް ލިބެން އޮތް މަންފާ އޭރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޑުޖެހިގެން އައިކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ،
ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކަށް ވެފައި މި އޮތީ މި ހިނގަމުން އަންނަ ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ވެސް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި މި
ހިނގަމުން އަންނަ ޕްރޮޖެކްޓު ތައް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް މަޑުޖެހުމެއް ނެތި މިހާރު މިދާ ދުވެލީގައި ބާރަށް ކުރިއަށް
ގެންގޮސްގެން ނިންމާލުން ޙަޤީޤަތުގައި. އަދި އެއާއެއްކޮށް، މި ތައްރައްޤީ މަޝްރޫޢުތައް މިހެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ
ހިނދުގައި ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ބެލަންސްކުރުން، މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އަމާޒަކީ. ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ އެއް ވިސްނުމަކީ އެއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަށް ޓަކައި ޙަޤީޤަތުގައި އެބަޖެހޭ ވަރަށް
ބޮޑަށް އުފާކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ދައުލަތަށް ވަންނަ އާމްދަނީ މިހާރަށް ވުރެ އިތުރުކުރަން އެބަޖެހޭ.
އެހެންނޫންކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ހިންގަންޖެހޭ
މުހިއްމު މަޝްރުޢޫތައް ހިންގުމުގައި އަދިވެސް ދަތިތަކެއް ހުންނާނެ. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި ވާ
ބަޖެޓުގައި، އަދި މި ނިމެމުންދާ 2015 ވަނަ އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބުނު އާމްދަނީ ލިބުމުގައި
ޙަޤީޤަތުގައި ކުރީގެ ރައީސް ނަޝީދުގެ ދައުރު ވަރަށް މުހިއްމު. ރައީސް ނަޝީދު މި ރާއްޖެއަށް ތަޢާރަފުކުރެއްވި
ޓެކްސްގެ ނިޒާމަކީ މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން ފަޚްރުވެރިވާ ނިޒާމެއް ޙަޤީޤަތުގައި. އެ ނިޒާމު ފުރިހަކޮށްދިން މީހަކީ
މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އާދެ! ބިލްޑިން ގެއްގެ ފައުންޑޭޝަނެއް އަޅައިލާފައި ތަނބުތައް ޖަހާލަމަކުން، އަދި
ނުނިމޭނެ އެކަމެއް. އިނގޭތޯ. އެ ނިޒާމު ފުރިހަމަކޮށް، އެ އިމާރާތެއް ފުރިހަމަކޮށް، ދެން އެކަމަށް ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ އޭގެފަހުގައި ހަވާލުވެގެން ތިބި ބައެއްގެ ޒިންމާއެއް. އެގޮތުން، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި
98

ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެއްވި މަސައްކަތް ފާހަގަކޮށް، އެ މަނިކުފާނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންވަން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަމުން މި ދަނީ މި ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި އަދިވެސް
އިތުރު ކަންތައްތަކެއް އަންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާހިތްއޮތީ ކުރިއަށް މި އޮތް އަހަރެއް، ދެ
އަހަރެއްހާ ދުވަސް ތެރޭގައި ޓޫރިޒަމާ ގުޅުންހުރި ނުވަތަ ރައްޔިތުންނަށް ބުރަ ބޮޑުވާ ގޮތަށް އަންނަ ޓެކްސްތައް
ކުއްލިއަކަށް މި ދައުލަތަކުން ، މި ސަރުކާރަކުން ނަގާކަން ނުފަށާނެ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އެގޮތަށް އެކަން
ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމުތަކުގައި ކަން ހިނގާ ނިޒާމަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަ އެބަހުރި. އަދިވެސް ތަފާތު އެކި ޓެކްސްތައް ނެގިގެން، މިކަން ކުރެވިގެން މެނުވީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަދިވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރެވިގެން ، ބެލެންސް ބަޖެޓަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި
ނުހެދޭނެކަން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން އެބަ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން، ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ޙަސަން ޒިޔަތުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ޙުސަން ޒިޔަތު ފާހަގަކުރައްވަ އިފި، 6 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ޕެންޝަން ފަންޑުގައި 6
ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ މިއީ 6 ބިލއަން ރުފިޔާގެ ފަންޑެއް. އެ ފަންޑުގައި ޙަޤީޤަތުގައި 75 މިލިއަން ރުފިޔާ މަހަކު އެބަ
ވަދޭ. އެހެންވީމާ، މި ފައިސާ އަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއްގެ ތެރޭން، އެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި
ރާއްޖޭގެ މި ހިންގޭ ބޮޑެތި ބިޔަ މަޝްރޫޢުތަކަށް ދައުލަތުން އެއަށް ޒިންމާވާ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޚަރަދުކުރެވިގެން މި
ރާއްޖޭގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކުރިއެރުވެދާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންކަމުން،
ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް
ހިންގާއިރުގައި މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތުގައި ހުންނަ ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން ޤައުމުގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
ކުރިއަރުވަން މަސައްކަތްކޮށްފި ކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި މިހާރު މި އަޅުގަ ނޑުމެން ޓީބިލާ އި
އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހަމަނުޖެހިގެންދާ ދަނޑިވަޅެއް ގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފަނޭންސް ހޯދާ އުސޫލުތައް
މަޑުކޮށްގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރިއަށްގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން، އެމް.އެމް.އޭއިން ޓީބިލު ވިއްކަ އިގެން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި މީގެ ކުރިން
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޓީބިލު ވިއްކާ ހަދާފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިއަދުގެ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް
ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ދެއްވި މަޢުލޫމަތަކަށް
ވެސް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރުގައި ، ޓީބިލު ވިއްކުމަށް އެ ބޭނުންކުރާ ޕަސެންޓޭޖް މި އަންނަ އަހަރު ކުޑަ ކުރެވިގެންދާނޭ.
އޭގެ ބަދަލެއްގެ ގޮތުން ޙަޤީޤަތުގައި މިވެގެން އަންނަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް މެންބަރުންނަށް އެ
ފާހަގަކުރެވުނީ ދިމާ އިދިކޮޅަށް ޙަޤީޤަތުގައި. އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެމް.އެމް.އޭ އިން ޓީބިލު ވިއްކާ
ޕަސެންޓޭޖް ދަށްކުރީމާ ބޭންކުތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ؛ ލޯނަށާއި އެކިއެކި ކަންކަމަށް
99

ފައިނޭންސް ލިބޭ އަދަދު އަންނާނީ ބޮޑުވެގެން. މިއީ، ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތެއް މީ
އިނގޭތޯ. އޭގެ ބަދަލުގައި ޓީ ބިލު ވިއްކާ ޕަސެންޓޭޖް ބޮޑުކޮށްފި ކަމުގަ އި ވާނަމަ، ހުރިހާ ބޭންކުތައް ދުވާނީ ޓީބިލު
ފަހަތުން. އޭރުން ރައްޔިތުންނަށް ލޯނު ދޫކުރާނެ ލާރިއެއް ބޭންކުތަކުގައި، ފައިނޭންސްކުރާނެ ލާރިއެއް ނުހުންނާނެ.
އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ރަނގަޅު އުސޫލެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މި އުސޫލުގައި ދަމަހައްޓަ އިފި
ކަމުގައި ވާނަމަ ރައްޔިތުންނަށް ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! މި ބަޖެޓްގެ ވާހަކަ ދައްކަ އިލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މިހާރު އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ރަށްރަށުގައި ހިމެނިފައި
ހުރި ކަންކަން ވަކިވަކިން ފާހަގަކޮށްލުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކޭތީވެ، މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން އަޅުގަ ނޑު
ހިފަން. އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓްގައި ބިލެތްދޫ އަށް ޙަޤީޤަތުގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި
ފުޓްސެލް އަދި ބަށިކޯޓެއް ހިމެނިގެންގޮއްސަ އެބައޮތް. އަދި އޭގެ އިތުރުން، ބިލެތްދޫ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދާ ގުޅިފައި އޮތް
ބިލެތްދޫގައި ބަނދަރެއް ހަދަ އި، އެ ބަނދަރުގެ ބޭނުން ރަނގަޅު ގޮތުގައި ނުކުރެވި އޮންނަތާ އެތައް ދުވަހެއް
ފާއިތުވެގެންގޮއްސި. ފާއިތުވެގެންދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން މިކަމާ އަޅައިނުލާ ދޫއްކޮށްލެވިފައި އޮތް. އެހެންނަމަވެސް،
މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުން މި ވަނީ މުޅިން އަލަށް ހެދޭ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި އެ ރަށުގެ ނެރަށް ދިމާވެފައިވާ
މައްސަލައާ އި ބޭރު ތޮއްޑަށް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓެއް؛ އާދެ! 6 މިލިއަން
ރުފިޔާގެ އަދަދެއް މި ބަޖެޓުގައި މި ވަނީ ހިމަނައިލާފަ. އާދެ! ބިލެތްދޫއަށް، ބިލެތްދޫ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފަ އި
ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރުގައި މި ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުވާނެ މިހާރުވެސް އެ ކޮމިޓީއެއްގެ
މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާ ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަ ނޑު ވާނެ ހުށަހަޅާފައި، ބިލެތްދޫގެ ނަރުދަމާއާއި އަދި ބިލެތްދޫ ސްކޫލަށް
މަލްޓިޕާޕަސް ހޯލެއް އިތުރުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަ ނޑު މި ދެކެނީ މި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް
ނިމިގެން އަންނައިރުގައި ބިލެތްދޫ ދާއިރާގައި މިހިރަ ކަންކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން މި އެދޭ ފަދައިން
ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އިޞްލާޙުތަކެއް އަންނާނެ ކަމަށް. އާދެ! ފ. ފީއައްޔަށް ބަލައި ލާއިރުގައި ފީއަލީގައި އަތޮޅު
މަދްރަސާގެ 6 ކްލާސް ރޫމްގެ މިހާރުވެސް ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓެއް އެ ޕްރޮޖެކްޓަށް ބޭނުންވާ 1.75 މިލިއަން ރުފިޔާ
މި އަހަރުގެ ބަޖެޓްގައި ވެސް އެބަހުރި ހިމެނިފަ. އެއީ، މިދިޔަ އަހަރު ބާކީ ބައި ހިމެނިފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ފިއަލީގެ
ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ބަށިކޯޓަށް އަލަށް ހަދާ، 1 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބައޮތް މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެންގޮއްސަ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އެންމެ މުހިއްމު ކަމެއް ގޮތުގައި ފީއަލީގެ ނަރުދަމާ، އެއީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް އޮތް އެއްޗެއް . މި ނަރުދަމާ ނިންމާލުމަށް ބޭނުންވާ މައިގަ ނޑު ބޮޑު ބަޖެޓް އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ ބޮޑު
އަދަދު މި އަހަރު ބަ ޖެޓުން، 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންގޮއްސަ އޮތްކަން ވަރަށް އުފަލާއެކު އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ފީއައްޔަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަސައްކަތަކަށް ވެފައި މި އޮތީ، އެންމެ ބޮޑު އެންމެ
މުހިއްމު ކަމެއް ދީގެން އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަމުން މި އަންނަނީ ފީއައްޔަކީ މިސްކިތުގައި ނަމާދުކުރާނެ އެކަށީގެންވާ
100

ޖާގައެއް އެ ރަށު ރައްޔިތުންނަށް ޢީދު ދުވަސްދުވަހު، ހުކުރު ދުވަސްދުވަ ސް ކަހަލަ ދުވަސްދުވަހު އެކަށީގެންވާ ޖާގަ
ނެތުމާ އެއްކޮށް އާ މިސްކިތެއް ފީއަލީގައި ޤާ އިމުކުރެވޭތޯ އެ މަސައްކަތް ކުރެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަމުން މި
އަންނަނީ. ހަމަ ކުރީގައި ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން، މި އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ފީއަލީގައި ޤާ އިމުކުރާ މިސްކިތް ބަޖެޓުގައި
ހިމެނުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްފަ. އާދެ! މަގޫދޫއަށް ބަލާއިރުގައި، މަގޫދޫ ބަނދަރުގެ އެއީ މިހާރުވެސް ހިނގަމުން
އަންނަ މަޝްރޫޢެއް. އޭގެ ބާކީ 18 މިލިއަން ރުފިޔާއާއި މިސްކިތެއް އިމާރާތްކުރަމުންދާ؛ މިހާރު އިމާރާތްކުރަމުންދާ
މިސްކިތަށް ބޭނުންވާ 2 މިލިއަން ރުފިޔާއާއި ސްކޫލުގެ 6 ކްލާސްރޫމު ނިންމަން ބޭނުންވާ 2 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ވަނީ
މިހާރުވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. މިއީ، ހިނގަމުން އަންނަ މަޝްރޫޢުތައް. އަދި އޭގެ އިތުރުން މަގޫދޫގެ ސްޕޯޓްސް
އެރީނާއެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ބަށިކޯޓެއް އަޅަން ވެސް މި ބަޖެޓުގައި އަދަދެއް ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަސައްކަތްކުރަމުން މި އަންނަނީ ބަށިކޯޓުގެ ބަދަލުގައި ޒުވާނުންގެ އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ ފުޓްސެލް
ދަ ނޑަކަށް އެ ބައި ބަދަލުކުރެވޭތޯ. އާދެ! ހަމައެއާއެއްކޮށް، މަގޫދޫ ބަނދަރާ ގުޅިގެން ދޯނި އެހަލާ ސަރަހައްދެއް
ހެދުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓަށް މި އިޞްލާޙުތައް ގެނެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަންނަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. އާދެ!
ބަޖެޓްގެ މަރުޙަލާގައި އެކިއެކި ފަހަރު މަތިން ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިހުސާސްތައް
ވެސް ވާނީ އަޑުއަހައިލާފަ. އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް މި ސަރުކާރާ އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވިސްނުންފުޅު މިހިރީ މި
ބަޖެޓްގެ އިސްކަންދީ، މި ބަޖެޓުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޟަރޫރީ ކަންކަމަށް އިސްކަންދީ
ކުރިއަށްގެންދެވޭތޯ. އެގޮތުން ބަލާއިރުގައި ރަށްރަށުގެ ނަރުދަމާ ޤާއިމުކުރުމާއި، ފެނުގެ ނިޒާމުތައް ޤާއިމުކުރުމަށް މި
ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ސަމާލުކަމެއް ދީފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އޭގެ ބަދަލުގައި މިސާލަކަށް، ބަނދަރުގެ
ކަންތައްތައް ކަހަލަ، މަގުހެދުން، ރޯޑް ޕްރޮޖެކްޓް ކަހަލަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޑުޖައްސާލުމަށް ފަހުގައި
ޟަރޫރީ ބޭނުންތަކާ ދިމާލަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތުރުކޮށްފައި ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އާދެ! މި ބަޖެޓުގެ
މައިގަ ނޑު ބައިތައް؛ މުސާރައަށް 8.2 ބިލިއަން ، އޮފީސް ހިންގުމުގެ ޚަރަދަށް 3.4 ބިލިއަން، ސަބްސިޑީ ޒްގެ ގޮތުގައި
1.1 ބިލިއަން، ލޯނު ރީޕޭކުރަން 1.3 ބިލިއަން، އަދި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގޮތުގައި ކުރިން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރި
ފަދައިން، 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިގެންގޮއްސަ އޮތްކަން ފާހަގަކުރަން. އާދެ! ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ކުރީގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރި ފަދައިން ޓޫރިޒަމުން މި ދަ ނޑިވަޅުގައި ކުއްލިއަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަނެއްކާވެސް އިތުރު
ޓެކްސްތަކެއް ނަގަން އުޅުމަކީ އެއީކީ ދައުލަތަކަށް މި ވަގުތަކު ކުރަން ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭން
ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ، އިތުރު ޓެކްސްތައް ނަގާގެން ވެސް ދައުލަތުގެ ޚަރަދު އެއްމިނެއްގައި ހިފަހައްޓަން
އެބަޖެހެއޭ. ނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓް ބެލެންސްކުރެވޭތޯ މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހެއޭ. ޙަޤީޤަތުގައި
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް މި ޤައުމުގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއަށް، ޤައުމުގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ
ކުރިއަރައި ގެންދިއުމަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. އަދި އެއީ ރައްޔިތުންގެ ވެސް އެންމެ ބޮޑު
101

އުއްމީދަކަށް ވެފައި މި އޮތީ ޙަޤީޤަތުގައި. އެހެންވީމާ، މީ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެގެން މި އުޅެނީ މުޅި
ޤައުމު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ކުރިއަރައި ގެންދާނެ. ކޮންމެ ދާއިރާއެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަލަ އިލިޔަސް ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް، ބިލެއްދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވެސް ބޭނުންވަނީ ހަމަ ބިލެތްދޫގެ ބަންދަރާއި މަގޫދޫގެ
ބަނދަރާއި ފީއަލީގެ ބިން ހިއްކުމާ، މިފަދަ ކަންތައްތައް ހިނގާގެންދާން. ވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ފައިސާ
ލިބޭނެ މަގުތަކަކީ ކޮބައިތޯ ވެސް ބަލަން. މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން މެނުވީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންކަން
ހާސިލުކުރެވޭ ތަނެއް ނާދޭ ޙަޤީޤަތުގައި. މީގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކީ، ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނާލަންޖެހޭނީ، މިފަދަ ބަޖެޓެއް ހިމެނިގެންދާއިރުގައި އާ އް މު ފަރުދުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތު ކުރިއަށްދެވޭނެ ގޮތަކަށް
މިފަދަ ބަޖެޓެއް ކުރިއަށްގެންދެވޭތޯ ބެލުން. އެއީ، އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކީ. އާދެ! އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން،
ބޭނުން މި ބަޖެޓުން އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި، ކުނީގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި 160
މިލިއަން ރުފިޔާ ޚާއްޞަކޮށްފައި އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި އަޅުގަ ނޑު ކުރީގެ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި
މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، އަ އި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި 25 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އެޅުމާއި، މި ސްޓެލްކޯގެ އާ
ސިސްޓަމެއް ޤާއިމުކުރުމާ، މިފަދަ ހުރިހާ ކަންކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ތަރައްޤީގެ މެގަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް. މިއީ، ވަރަށް ބޮޑު
ބައެއް މި ބަޖެޓު ގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންގޮއްސަ ހުރި ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި މީގެ މަންފާ؛
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ފަދައިން މާލެއަކީ ރާއްޖޭގެ އެންމެން ރައްޔިތުން ވެސް ދިރިއުޅެމުން އަންނަ
ތަން. އެހެންވީމާ، މިއަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދީފައި އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން.
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ މުހިއްމު އެއް ސަމާލުކަންދޭންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ ފައިނޭޝަލީ ރޭޓުކުރެވިފައި އޮތް
ޤައުމަކަށް ރާއްޖެ ހެދުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރަން މި ޖެހެނީ. އެހެންނޫން ކަމުގައި ވާނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަކީ ޓްރަސްޓުކުރެވޭ ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި ނުވެ ހިނގައިދާނެ ފަހަރެއްގައި. އާދެ! ދުރުރާސްތާގެ
ތަރައްޤީ ޕްލޭނެއް އޮތުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިފަދަ ބަޖެޓް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދަމުންދާއިރުގައި އަބަދުވެސް
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާހިތްއޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދުރުރާސްތާ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް ހަދައި ގެން
މަސައްކަތްކުރުމުން އަންނަ ކަމުގައި ވާނަމަ، މިހާރަށް ވުރެ ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގެ ސްޕީޑު
ކުރިއަށްގެންދޭވެނެ ކަމަށް. އަދި މީގެ އިތުރުން ބިދޭސީން ބޭރަށް ފޮނުވާ ފައިސާއިން 3% ރެމިޓެންސް ފީއެއް ނަގަން
އޮތުމަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެހެނެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. މި
ރާއްޖޭގައި އެއް ލައްކަ ތިރީސް ފަސް ހާސް ބިދޭސީން އެބައުޅޭ. އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރެއް އަހަރެއްގެ މައްޗަށް މި
ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރަމުންދާއިރުގަ އި އެއްވެސް ކަހަލަ ޓެކްސެއް ޕޭނުކޮށް މިކަން މިހެން އޮތުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި އެއީ އެންމެ ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ނުދެކެން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މި ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނާ
ދޭތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. މި ފާއިތުވެގެންދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން
102

ވަރަށް ބޮޑަށް މަސްވެރިންނާ ދޭތެރޭގައި އިހުމާލުވެގެން ގޮއްސަ އޮތްކަން މި ފެންނަނީ. ވަކިން ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ބޮޑުކަންނެލީގެ މަސްވެރިކަމުގައި މި ހަރާކަތްތެރިވާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި މި ކަންތައްތައް
ވަމުން އަންނަނީ އެންމެ އިންސާފުވެރިކަމާ ދޭތެރޭގައި ކަ މަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެ އް ނުކުރަން. ފާއިތުވެދިޔަ ހަތަރު
މަސްދުވަހު ކަންނެލި ކިލޯއެއް މި ރާއްޖޭގައި ގަންނަމުން މި ދިޔައީ 50 ރުފިޔާއަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ، ވަރަށް
ދެރަވަރު ކަމެއް. 135 ރުފިޔާ، 140 ރުފިޔާއަށް ރޭޓް އަރަ އި ގެންގޮސް ކުއްލިއަކަށް ވެއްޓިގެން އަންނަނީ. މީ ރާއްޖޭގެ
ބޮޑު ކަންނެލީގެ މަސައްކަތްކުރާ ގާތްގަ ނޑަކަށް ހަތަރު ސަތޭކައެއްހާ ދޯނި އެބައުޅޭ. ހަތަރު ސަތޭކަ ދޯނީގައި ކޮންމެ
ދޯންޏެއްގައި އެވްރެޖުކޮށް 15 މީހުން ދިރިއުޅޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އެއީ ހަ ހާސް. ހަ ހާސް މަސްވެރިންގެ ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ. ހަ ހާސް މަސްވެރިންނަކީ ސާޅީސް ދެ ހާހެއްހާ މީހުންނަށް އޭގެ އަސަރު ރާއްޖޭގެ ފޯރައިގެންދާ ކަންކަމުގެ
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ. ހަމައެކަނި ބޮޑު ކަންނެލީގެ މަސްވެރިކަމަށް. އެހެންވީމާ، މީ އެއްވެސް ކަހަލަ އުސޫލެއް
ނެތި، ހަމަ މި ރާއްޖޭގެ އެއް ކުންފުންޏަކުން، ދެ ކުންފުންޏަކުން މުޅި އެތި ލީޑުކޮށްގެން ހިފަހައްޓަމުން މި އަންނަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ކަންކަމަށް ވެސް ޙައްލެއް ހޯދަން. މިފަދަ
ދުވަސްވަރެއްގައި ރާއްޖޭގެ؛ ޤައުމުގެ މިވަރު ބޮޑު ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަމުން އަންނައިރުގައި
މަސްވެރިންގެ އިހުސާސްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށް މި ވާހަކަ ދައްކައިނުލާ ދޫކޮށްލުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ހަމެޖެހޭ އުސޫލަކަށް ވެގެންނުދާނެ. އެހެންވީމާ، މިނިމަން އަދަދެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކަ ނޑައަޅަން.
އެޓްލީސްޓް 75 ރުފިޔާ، 80 ވަރަކަށް ރުފިޔާ ނެގިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އެއީ މަސްވެރިންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު
އުފަލަކަށް ވެގެންދާނެ. އާދެ! ހަޤީޤަތުގައި މި ޙަޤީޤަތުގައި މިފަދަ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހެޅިގެން އަންނައިރުގައި
މި ބަޖެޓް ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި މިކަންކަން ހާސިލުވެގެން ގޮސްފިކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިހާރު
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަދި ދައުލަތުން ލަފާކޮށްފައި ހުރި ގޮތަށް ކަންތައްތައް ހިނގައްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، މި ބަޖެޓް
އެކަށީގެންވޭ އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ ހަމަ ބެލެންސްވެގެންދިއުމުގެ ވެސް އެބައޮތް. ފުރުޞަތުތައް އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ލަފާކުރާ އާމްދަނީތައް ބިން ހިއްކަ އިގެންނާ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން އެކި ބިންތައް ވިއްކަ އި ގެންނާ، އަދި އެސް.އީ.ޒެޑް ފަދަ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ރާއްޖެ އައިސް، މެގަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ރާއްޖޭގަ އި ހިނގަން ފެށީމާ اެلهގ ވާގިފުޅާއި މިންވަރުފުޅުން މި
ބަޖެޓަކީ ޑެފިސިޓް؛ އެއްވެސް ކަހަލަ އަނެކަތި ކަމެއް ނެތި ބެލެންސްކޮށް ދާނެ ބަޖެޓަކަށް ވެސް ވުމަކީ އެކަށީގެންވާ
ކަމެއް. މިއީ، ޙަޤީޤަތުގައި މީ ސިޔާސީ މަސައްކަތަކަށް ހަދައިގެން، ސިޔާސީ ވާހަކަތަކެއް ދައްކަންވީ ވަގުތެއް ނޫން
މިއީ. މީ ޤައުމުގެ އެންމެ މުހިއްމު، މުޅި ޤައުމު 2016 ވަނަ އަހަރު ފޯކަސްކުރާ އެންމެ މައިގަ ނޑު އަސާސްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުން މި ދަނީ. މި ވާހަކަ ދައްކަމުންދާއިރުގައި ސިޔާސީ ބޮޑު ކަމަކަށް ހަދައިގެން މިތާނގައި
އެ ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ އެއްވެސް މާނައެއް ނެތް ޙަޤީޤަތުގައި. ޖަލުގައި ހައްޔަރުވެގެން ތިބި ވާހަކާއާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
ހިންގާ ވާހަކަތައް މިތާ ދައްކާނެ ވާހަކައެއް ނެތް. ރައްޔިތުންނާ ގުޅުންހުރި ވާހަކަތައް މިތާނގައި ދައްކަންވީ. އަޅުގަ ނޑު
103

ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން، މި ބަޖެޓުގައި މި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ހުރިހާ ފަރާތަކުން ވެސް އެއްބާރުލުންދީގެން،
ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވެސް ރަނގަޅަށް ރައްޔިތުންނަށް ފުދުންތެރި ދިރިއުޅުމެއް ޤާއިމުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފަށް.
ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މަޢުރޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދަކީ ވަރަށް އުފާވެރި ދުވަހެއް. ކޯލިޝަން ސަރުކާރާ ދެ އަހަރު
ފުރިގެންދާ، ރައީސް ޔާމީންގެ ޒަޢާމަތަށް ދެ އަހަރު ފުރިގެންދާ ދުވަސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ކުރީ އަހަރުގަ އި ވެސް
ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މަސައްކަތްކުރީމާ މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކޮށްފައިވާ
އަސަރުތައް އެބަޖެހޭ ބަލައިލަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު އެ ބަޖެޓުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ތުރާކުނުން ފެށިގެން އައްޑޫއާ ހިސާބަށް ވަނީ ވަރަށް ހެޔޮ ބަދަލުތައް ގެނެސްދީފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ
މަސައްކަތްކުރީ ސަރުކާރާ ހަވާލުވެފައި ފައިނޭސް ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ، ބޭންކުތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ،
އެމް.އެމް.އޭ އިން ރަނގަޅު އުސޫލެއްގެ ދަށުން ބޭންކުތަކަށް ފައިސާ ދިނުމަށް ޓަކައި. އެގޮތުން، ރައީސް ޔާމީނު ގެ
އިޤްތޞާދީގެ ވިސްނުމުގެ ތެރޭން އެކަންތައްތައް މިއަދު ވަނީ ފުރިހަމަކޮށްދީފަ. އެމް.އެމް.އޭގެ ރިޒާވް މަދުކޮށްފަ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުން ދޭ ލޯނުގެ އިންޓްރެސްޓް ކުޑަކޮށްދީފައި ވަނީ. އަދި ޑޮލަރުގެ ކަޅު ބާޒާރު މުޅިން
ނައްތާލަދީފަ. މިއީ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް މާލީ ގޮތުން ގެނައި ވަރަށް ފުރިހަމަ ޙިކުމަތްތެރި ބަދަލެއް.
ހަމައެހެންމެ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދެވަނަ ވިސްނުންފުޅަކަށް ވީ ރާއްޖޭގެ ގިނަ އަތޮޅުތަކާއި، ރަށްތައް ކަރަންޓުގެ
މައްސަލަ އޮތީ އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފަ. އެހެންވީމާ، ކަރަންޓު ދިއުމުގެ ސަބަބުން އެތައް އާލާތްތަކެއް ހަލާކުވެގެންދޭ.
ރައްޔިތުން ނިދިން މަޙުރޫމުވެގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީން ގެންގުޅުއްވި
ސިޔާސަތުގެ ސަބަބުން މުޅި ރާއްޖޭގެ ކަރަންޓު އެ އޮތީ ޙައްލުކޮށްދެއްވާފަ. ހުރިހާ ރަށެއްގައި 24 ގަޑިއިރު ކަރަންޓު
ލިބޭނެ ފުރިހަމަ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށްދީފަ. ދެން އެ މަނިކުފާނު މަސައްކަތްކުރެއްވީ ، އެ މަނިކުފާނަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް
ސިޔާސީ ބޭފުޅުންނާ ވާދަކުރަން އައި ބޭފުޅެއް ނޫން. އެ މަނިކުފާނު ވާދަކުރެއްވީ ރާއްޖޭގެ ހުރި މައްސަލަތަކާ. ދެން އެ
މަނިކުފާނު ކުރެއްވި ކަމަކީ ، ޞިއްޙީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން. އެގޮތުން، މުޅި ރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް ވަނީ ވަރަށް
ދަތިތައް ތަޙައްމަލުކުރަންޖެހިފަ. އެހެންވީމާ، ބޭސްފިހާރަތައް މުޅި ރާއްޖޭގައި ހުޅުވައިދީ، އަދި އެ ފިހާރަތަކުން
އާސަންދަ މެދުވެރިކޮށް ބޭސް ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތައް ވަނީ ހަމަޖައްސައިދީފަ. އަދި ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި އަދި ޞިއްޙީ
104

މަރުކަޒުތައް ވަނީ އާބާތުރަ ފިލުވައިދީފަ. މީ ނޫންތޯ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކަކީ. ހަމައެހެންމެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ދެވަނަ ވިސްނުންފުޅަކީ ތަޢުލީމީ ބޭފުޅަކަށް ވާތީ، ތަޢުލީމަކީ ކޮންމެހެން ރައްޔިތުންނަށް
ލިބެންޖެހޭނެ އަސާސީ ޙައްޤެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވައި ، ތަޢުލީމީ ދަރިންތަކެއް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ
ނިޒާމު މުޅިން ބަދަލުކޮށްލީ. ރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ބަދަލުކުރިކުރީނުން ގޮސް ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަނީ
ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގައި ބާއްވާ އިމްތިހާނުތަކުގައި ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު ނަތީޖާ ހޯދާ ޤައުމަކަށް ވެފަ. އަދި ރާއްޖޭގެ
ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގައި ހުރި، އި މާރާތުގެ ދަތިކަމާއި ޓީޗަރުންގެ ދަތިކަން ޙައްލުވެ، އެއްވެސް ސްކޫލަކަށް ބުރަކަމެއް ނެތި
ރަނގަޅު ނަތީޖާތައް އެ ދަނީ ހާސިލުކުރަމުން. އެހެންވީމާ، އަދި އޭ ގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑުމެން އައީ މެނިފެސްޓޯއަކާ
އެކީގައި. ކޯލިޝަން ސަރުކާރެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހިންގަމުންދަނީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހެޔޮ ވިސްނުންފުޅާ
އެކީގައި ކޯލިޝަން ސަރުކާރެއް، އެއްބައިވަންތަ ސަރުކާރެއް ހިންގުނު އެހެން ރައީސަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، މިއަދު މި
ރައީސަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ޤާބިލު ރައީސެކޭ. ފުރިހަމަ ރައީސެކޭ. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަމުން އައީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯ ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި. އާދެ! ޕާޓީ ސިސްޓަމެއްގައި ވެރިކަމާ
ހަވާލުވާއިރު މެނިފެސްޓޯއެއް އޮންނަން އެބަޖެހޭ. އެ މެނިފެސްޓޯ ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަމުން އައި
މަސައްކަތުގެ ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް މިއަދު މި ވަނީ ހާސިލުކުރެވިފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ އުއްމީދުކަމުގައިވާ
ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭގައި އެޅޭ ބްރިޖު، މިހާރު އެ ވަނީ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށުމަށް ޓަކައި ދޮންވެފައްކާވެފަ. އަދި
އެކަމަށް ޓަކައި ފައިސާ މިހާރު އެ ވަނީ ޗައިނާ ސަރުކާރުންނާއި ދިވެހި ސަރުކާރުން ހަމަޖެހި، މުޅިން ނިމިފަ. މިއީ
އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން، ސަލާމަތްތެރިކަމުގެ އައްސޭރިއަކަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. މާލޭގެ
ތޮއްޖެހިފައިވާ އާބާދީއަށް ޙައްލެއް ލިބޭނެ ހަމައެކަނި މަގަކީ މީކަން އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ހަމައެއާއެކީގައި ، އެ
ހިސާބުން ރައީސްގެ ވިސްނުންފުޅު ދޫކޮށްލީކީ ނޫން. ހުޅުމާލޭގައި ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯގެ
ޒުވާނުންނަށް ޚާއްޞަ ކަންތައްތަކެއް ދީފައި ވާތީ ، ޒުވާނުންގެ ސިޓީއެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އާރާސްތުކުރަން އެބަޖެހޭ.
އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑުމެން ފަސްދޮޅަސް އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރެއް ޚަރަދުކޮށްފައި އެ އޮތީ ހުޅުމާލޭގައި އެއަށް ވުރެ ބޮޑު
ބިމެއް ހިއްކައި، މިހާރު އެދަނީ ރިވެޓްމެންޓުތައް ޖެހެމުން. މަގުތައް ހެދެމުން. އެހެންވީމާ، އޭގެއިތުރަށް މި ބްރިޖާ
އެކީގައި މިއަހަރު ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް ފަސް ސަތޭކައަށް ވުރެ ގިނަ މިލިއަން ރުފިޔާ ހުޅުމާލޭގައި ހައުސިންގ، ނުވަތަ
ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ގެދޮރުވެރިކުރުމުގެ ކަންތައްތަކަށް ހިމަނާފަ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ސަރުކާރަކީ ޤާބިލު
ސަރުކާރެއް. ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް ވަނީ ނަތީޖާ ހާސިލުކޮށްދީފަ. ހަމައެހެންމެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
އުފާކުރަމުން މި ދަނީ 2016ގެ ބަޖެޓު؛ އާދެ! 27.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް މި އޮތީ ހުށަހެޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއަދު މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެނައިން
އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު. އެ މަނިކުފާނުގެ އޮޕީނިއަން ކޮމިޓީއަށް ވަނީ ހި އްސާކޮށްފަ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވީ، މާފުކުރައްވާ!
105

އެކަމަނާ ވިދާޅުވި، މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ ތަޢުލީމީ
ބޭފުޅުންނަށް، އެ ދާއިރާއަކުން ކިޔަވާފައި ތިބި ބޭފުޅުންނަށް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެއް ބުނަން އެނގޭނީ. އެހެންވީމާ،
މިއަދު އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރަކަށް އެހެރަ ކަމަނާއަކީ ފިސާރި ޤާބިލު، ވަރަށް މައްޗަށް ކިޔަވައިވިދާޅުވެފައި ހުރި ،
ފައިނޭންސުން މަތީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކޮށްފައި ހުރި ކަމަނާއެއް. އެހެންވީމާ، އެފަދަ ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެބަޖެހޭ ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ގެނައިން. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ވެސް ވިދާޅުވީ،
މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކަންބޮޑުވުމެއް
ނެތް މި ބަޖެޓާ ދޭތެރެއަކު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓު އެކުލަވައިލާފައި މި އޮތީ ޤައުމީ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގަ އި. މިއަދު ރައީސް
ޔާމީން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އެ ދަނީ ޤައުމީ ވިސްނުމެއްގަ އި. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު އަމާޒަކީ ބްރިޖު
އެޅިގެންދާއިރު ހުޅުމާލެ ތަރައްޤީކުރުން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑުމެން ބްރިޖު އެޅިގެންދާއިރު އެބަޖެހޭ އެތައް
ކަންތައްތަކެއް ކުރަން. މާލޭގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން. އެގޮތުން ތިން ސަތޭކަ އެތައް މިލިއަނެ އް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަނީ އެ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ބަޖެޓުކުރެވިފަ. اله އިރާދަފުޅުކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެ ކަންތައްތައް ކުރާނަން. ހަ މައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ވަރުގަދަކުރުމަށް ޓަކައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް
ހޮސްޕިޓަލް އިންޓަރނޭޝަނަލް ހޮސްޕިޓަލަކަށް ހެދުމަށް ޓަކައި، ރާއްޖޭން ބޭރަށް މީހުން ނުގޮސް ބޭސްފަރުވާކުރެވޭނެ
އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަނީ މަސައްކަތްކުރަމުން. އެގޮތުން، އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަކީ
ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ވަސީލަތްތައް ހުރި، ފުރިހަމަ ޑޮކްޓަރުން ތިބި ހޮސްޕިޓަލަކަށްވެގެންދާނެ. އޭރަށް ރާއްޖޭން
އަތޮޅުތަކުން އަންނަ ބޭފުޅުންނާއި، ބަލިވެގެން އަންނަ ހުރިހާ މީހުންނަށް އެތަނުން ކޭޓަރކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. ހަމައެހެންމެ މިއަދު ރާއްޖޭގެ ސިނާޢަތަކީ، އެންމެ މުއްސަނދި އެއް ސިނާޢަތެއްގެ ގޮތުގައި ޓޫރިޒަމް
ވާހިނދު، ޓޫރިޒަމަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ އެއަރޕޯޓެއްގެ މައްސަލަ. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓު ކުޑަވުމުގެ މައްސަލަ، މީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އެންމެ ބޮޑު އަސަރެއް ކުރާނެ
އެއް ކަން ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މިއަދު ރައީސް ޔާމީން ގެ ދުރު ވިސްނުމާ އެކީގައި 7 މިލިއަން
ފަތުރުވެރިންނަށް ކޭޓަރކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހޭނެ އެއަރޕޯޓެއް މިހާރު އެ ވަނީ ފައްޓަވާފަ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދެ
އަހަރެއްގެ ތެރޭގައި އެ މަޝްރޫޢުތައް ނިމިގެންގޮސް މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އުފާވާ ފަދަ އެއަރޕޯޓެއް ހުޅުލޭގައި
ބިނާކުރެވިގެންދާނެ. އެއީ ފުރިހަމަ ޓާމިނަލާއި ފުރިހަމަ ރަންވޭއާ އެކީގައި. އޭރަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ
ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު އިތުރުވެގެންދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ ފައިސާގެ އާމްދަނީ އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އަދި ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކު ވެސް ގަބޫލުކުރާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
އެބަޖެހޭ ވިސްނާލަން މި ކުރެވެނީ ކީއްތޯ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވިސްނުންފުޅަކީ ކޮބައިތޯ. ވަކި ބަޔަކަށް އެ
ވިސްނުންފުޅު ނޭނގޭ ނަމަ، އެ ބޭފުޅުން އެބަޖެހޭ ސުވާލުކުރަން އެނގޭ މީހުން ކައިރީ. ސުވާލުކޮށްގެން މި ކުރެވެނީ
106

ކީއްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅާއިރު ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ކުޑަކުރުމަށާއި ، އެ މަސައްކަތްތަކަށް މި ދަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައި އޮތް މައްސަލައަކީ، ސަރުކާރާ ހަވާލުވި އިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މާލިއްޔަތު
ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަރަނިވެރިވެފަ. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ހަތަރުސަތޭކަ އެތައް މިލިއަނެއް ވަނީ ނުޙައްޤު ގޮތުގައި
އެކި ވަޒީރު ބޭފުޅުންނާއި އެކިއެކި ބޭފުޅުން ނަންގަވާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި އަހަރުގެ އެންމެ މުހިއްމު
އެއް ކަމަކަށް ވާނީ މި ފައިސާ ހޯދުން. ނުވަތަ އެ ފައިސާ ނުދައްކާ މީހުންނަށް ގާ ނޫނުގެ ކުރިމައްޗަށް ގެނެސް
އަދަބުދިނުން. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެއީ ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވެސް ސަރުކާރު ގެ
ބައިތުލްމާލަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެއްޖެ ނަމަ، އެބަޔަކަށް ޙައްޤު އަދަބު ދޭންޖެހޭނެ. އެއީ ވަކި ސަރުކާރެއް، ވަކި ވަޒީރެއް،
ވަކި މުއްސަންޖެއް، ވަކި ބޮޑު މީހެއް ވެގެނެއް ނޫން. އެއީ ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑުގެ ތެރޭން، ގާނޫނުގެ ކުރިމައްޗަށް
ހާޒިރުކޮށް އެ މީހާއަށް އަދަބު ދެވެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑު ނ. އަތޮޅަށް
ނިސްބަތްވާ މީހަކަށް ވާތީ، ނ. އަތޮޅާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވާހަކަ ދައްކާލަން. ނ. އަތޮޅަކީ
މިއަދު މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމް ދާއިރާގެ އެންމެ މުއްސަނދި އެއް އަތޮޅު ކަމުގައި ހިމެނިގެން މި ދަނީ. ނ.
އަތޮޅު ވަނީ ގުދުރަތީ މުއްސަނދިކަމުގެ ތެރޭން އެންމެ އަގުބޮޑު ރިސޯޓުތައް ހެދޭ އެއް އަތޮޅު ކަމުގައި ވެފަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ ނ. އަތޮޅުގައި އެއަރޕޯޓެއް
ނެތުން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ސަރުކާރުން ވަރަށް އަވަހަށް އެއަށް އަލިމަގެއް ހޯދައިދެއްވާނެ. ނ. އަތޮޅުގެ
18000 އާބާދީއަށް އުދުހެވޭނެ ގޮތް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސައިދޭނެ. އަދި ނ. އަތޮޅުގައި މި އިތުރުވެގެންދާ
ރިސޯޓުތަކުގެ ސަބަބުން އިތުރަށް އެއަރޕޯޓަކާ ނުލައި އެކަން ކުރުމަކީ ވަރަށް ދަތިކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން، ނ. އަތޮޅުގެ އެއަރޕޯޓު އެކަން ކުރެވޭ ފެންވަރުގެ ބަޔަކާ ހަ ވާލުކޮށްގެން 1 އަހަރުދުވަސް
ތެރޭގައި ނިންމަވައިދިނުމަކީ އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ޙައްލެކޭ. އަދި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް
އޮތް ވަރަށް ބޮޑު މަގެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. ހަމައެހެންމެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ނ. އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާތީ
ނ. އަތޮޅުގައި އެބަ ހުންނަންޖެހޭ؛ އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލަކީ ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ހޮސްޕިޓަލަކަށް އެބަ ވާންޖެހޭ. އެހެން
އަތޮޅުތަކަކެކޭ އެއްފަންތީގައި ގިންތިކުރެވޭ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ވާންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން، ނ. އަތޮޅުގެ
ހޮސްޕިޓަލުގެ މެނޭޖްމެންޓު ރަނގަޅުކޮށް ، އަދި ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް މިގެންނަ ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި ނ. އަތޮޅުގެ
ހޮސްޕިޓަލުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށްދޭނެ ކަމަށް. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ މިއަދު ރާއްޖޭގައި
ކުށް މަދުވަމުންދާތީ، އެކަމަށް އިތުރު އިންވެސްޓުކޮށްގެން ކުށް މަދުވާނެ އިންތިޒާމުތަކެއް އެބަޖެހޭ އަތޮޅުތެރޭގައި ވެސް
ހަމަޖައްސަން. އެގޮތަށް ، ނ. އަތޮޅުގަ އި ވެސް ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް ހުންނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އެއީ މުޅި އަތޮޅަށް ކޮށްދޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިފަހަރު ބަޖެޓު ކުރެވިފައި އެބައޮތް މަނަދޫގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް
އެޅުން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު އުފާވެރި ޚަބަރެއް. އެއީ ޒުވާނުން ކުށުން ރައްކާތެރިވުމަށް
107

ޓަކައި. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ، ކެދިކުޅުދޫ ދާއިރާ ކަމަށް
ވާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ މުޅި ޤައުމީ ވިސްނުމެއްގައި. އަދި އަތޮޅުގެ ވިސްނުމެ އްގައި. އަދި
ރަށްރަށުގެ ވިސްނުމެއްގައި. އެހެންވީމާ، ނ. އަތޮޅު ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާއަށް ވެސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް މިދިޔަ
އަހަރު ވެސް ވަނީ ކޮށްދީފަ. އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފަލާ އެކީގައި މި ސަރުކާރުން ބަލައިގަންނަން
އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ކުޑަފަރީއަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށްދެވި އޮތްއިރު، މި ސަރުކާރު ން 2 އަހަރު ފުރުނުއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންވީ ހުރިހާ ވަޢުދެއް ވަނީ ކުޑަފަރީއަށް ފުއްދައި ދީފަ. އެގޮތުން، ކުޑަފަރީގައި ބަނދަރު ވަނީ ހެދި ނިމިފަ.
ހަމައެހެންމެ، ކުޑަފަރީގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ވަނީ ހައްލުކޮށްދީފަ. ހަމަ އެގޮތަށް ކުޑަފަރީގެ ޞި އްޙީ މަރުކަޒުގެ
މައްސަލަ ވަނީ ޙައްލުކޮށްދީފަ. ހަމައެހެންމެ، ކުޑަފަރީގެ ސްކޫލަށް ބޭނުންވާ 2 އިމާރާތް ވަނީ އަޅަ އިދީފަ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން ކުޑަފަރީއަށް ޓަކައި އިތުރު ވަޢުދުތައް ވާންޖެހޭނީ. ކުޑަފަރީއަށް އިތުރު މަޝްރޫޢެއް ގެނައުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުތަކުގައި ވިސްނަމުންދާނަން. ހަމައެހެންމެ، ކެނދިކުޅުދާއަށް ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެންމެ ބޮޑު ވަޢުދެއްގެ ވަމުން ދިޔައީ ތަޢުލީމީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ރަނގަޅު
ތަޢުލީމެއް މަތީ ތަޢުލީމެއް ލިބޭނެ އިންތިޒާމެއް އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވީ. އެގޮތުން، މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ
ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއާ ގުޅިގެން ކެމްޕަސް ކޮލެޖު ކެނދިކުޅުދޫގައި ޤާއިމުކޮށް، މިއަންނަ އަހަރުން ފެށިގެން
ކެނދިކުޅުދޫގައި މަތީ ތަޢުލީމު ދަރިންނަށް ލިބޭނެ ހުރިހާ ފުރުޞަތެއް، ހުރިހާ ކޯސްތަކެއް ހިންގޭނެ އިންތިޒާމު ވަނީ
ހަމަޖައްސައިދީފަ. އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑުމެން ވަނީ ކައުންސިލާއި ސްކޫލާއި ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއާ އެކީގައި
އެމް.އޯޔޫ އެއްގައި ސޮއި ކުރެވިފަ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅު ގަނުމެން މާޅެންދޫއަށް ވިސްނާލިޔަސް މާޅެންދޫއަށް މި ބޭނުންވަނީ
ބަނދަރެއް. މާޅެންދޫ ބަނދަރު އައި.ޑީ.ބީ ގެ ލޯނު އެހީގައި ހަދާ ބަނދަރަކަށް ވާތީ ކުޑަ ލަސްވުމެއް އައީ.
އެހެންނަމަވެސް، މާޅެންދޫ ބަނދަރު اله އިރާދަފުޅާ އެކީގައި މި ޑިސެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ފެށިގެންދާނެ. އެ ރަށުގެ
ބަނަދަރަކީ ޒަމާނީ ބަނަދަރަކަށް ވެގެންދާނެ. އަދި މި އާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގަ އި ވެސް ބަނދަރުވަނީ ޖެހިފަ. ހަމަ އެގޮތަށް
މާޅެންދޫއަށް ދިމާވެފައިވާ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ، ޚާއްޞަކޮށް ނެޓްވޯ ކު ގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަނީ ފެނަކައާ ވާހަކަދައްކަމުން. ފެނަކައިން އެބަ ޔަޤީންކަންދޭ އެ ކަންތައްތައް ޙައްލުކޮށްދޭނެ
ކަމަށް. ހަމަ ފުރިހަމަ ޕަވަރހައުސްއަކާ އެކީގައި ފުރިހަމަ ނެޓްވޯކެއް އަޅައިދޭނެ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ މަސައްކަތް
ވެސް ޑިސެންބަރުގެ ތެރޭގައި ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކޮށް އަރުވަން. ހަމަ އެގޮތަށް، އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ އެއް ރަށެއް ކަމުގައި ވާ ހެނބަދޫ؛ ހެނބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ފެނުގެ މައްސަލަ؛ މި ސަރުކާރުން
ޙަޤީޤަތުގައި އެންމެ ބޮޑު އެއް އިސްކަމެއް ދެނީ ފެނާއި ނަރުދަމާ ކަމަށް ވާތީ، ހެނބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު ވަނީ
ފެން ތަޣައްޔަރުވެފަ. އެހެންވީމާ، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުކުރެވިފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް،
އިރާދަފުޅުކުރެއްވިއްޔާ މިއަރުގެ ބަޖެޓުގައކި ވެސް ހިމެނި، މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހެނބަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ފެނުގެ
108

ނިޒާމު ތަޢާރަފްކޮށް، އޭގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ހިނގައި ގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކު ރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން
މީގެތެރޭގައި ހަމަ ނ. އަތޮޅުގެ ބަނދަރު ނެތް ރަށްތައް؛ މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ނަމަ، މާފަރުގެ ބަނދަރު ވެސް
އައި.ޑީ.ބީ ލޯނުގެ ތެރެއިން ހެދިގެންދާނެ ޑިސެންބަރުގެ ތެރޭގައި. ހަމަ އެގޮތަށް ، ވެލިދޫގެ ބަނދަރު ވެސް ހަމަ
ހެދިގެންދާނެ އައި.ޑީ.ބީ ލޯނުގެ ތެރެއިން. އޭރުން މުޅި ނ. އަތޮޅުގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި ބަނދަރެއް ނުހެދި ނޯންނާނެ.
ނ.އަތޮޅުގެ މުޅި ހުރިހާ ރަށެއްގެ ބަނދަރުތައް ހެދި، ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަން
ޙައްލުވެގެންދާނެ. ހަމަ އެގޮތަށް އެންމެ ކުޑަ އާބާދީއެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތް ފޮއްދޫއަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ވަނީ އޭގެ
ޙައްލެއް ހޯދައިދީފަ. އެރަށަށް ބަނދަރެއް ބޭނުން ކަމަށް ނުފެންނާތީ، ފުރިހަމަ ލަފާފުރޭނެ ނިޒާމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤާއިމުކޮށްދޭނަން. އެކަން ވަނީ ބަޖެޓުކުރެވިފަ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދެތިން އެއްޗެއް ބުނެލަން ބޭނުން އިދިކޮޅު
ފަރާތްތަކުން މި ދައްކާ ވާހަކަތަކަށް. އާދެ! ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު މި ސަރުކާރަށް ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ
ޒިންމާދާރު އިދިކޮޅު ފަރާތެއް ނެތުން. ޒިންމާދާރު އިދިކޮޅު ފަރާތެއް ނެތުނީމަ މި ވާ ގޮތަކީ ސަރުކާރަށް ޖެއްސުންކުރުން
ނޫން ކަމެއް އިދިކޮޅު ޕާޓީއަކުން ނުކުރޭ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީތަކުން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ޕާޓީތަކަށް ވަރަށް
ބޮޑު ބަޖެޓެއް އެބައޮތް. އެ ބަޖެ ޓުގައި އޮތްއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީއަކަށް ބަޖެޓުދިނީމާ ވާނެ ގޮތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ
ބަޖެޓުގެ ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން ދެއިރުދެދަޅައަށް އެ ޕާޓީގެ އިސް ބޭފުޅުން ސްރީލަންކާއަށާއި ލަންޑަނަށާއި އެކި
ތަންތަނަށް ގޮސް، ސަރުކާރު ބަދުނާމުކުރުން ނޫން ކަމެއް ނުކުރޭ. ހަމައެހެންމެ، މިއަދު ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ
ޗެއަރޕާސަން އެ ހުންނެވީ ލަންޑަނުގައި. އެ މަނިކުފާނަށް ކުރާ ޚަރަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދޭ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކަންނޭނގެ ކުރާނީ. މިއީ ދެން ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ގަބޫލުރަން
އެބަޖެހޭ، އެއްވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކު އިސްލާމީ މަރުކަޒަށް ދާކަށްނުޖެހޭނެ ހުކުރަކަށް. ހުކުރަކީ އިސްލާމީ
މަރުކަޒުގައި ކުރީމަ އެކަނި ޞައްޙަވާ އެއްޗެއް ނޫން. އެއީ އާރަށުގައި ކުރި ޔަސް، އަދި އެހެން މިސްކިތެއްގައި
ކުރިޔަސް ހުކުރުވާނީ ހަމަ ހުކުރަށް. އެއީ ދެން ވަރަށް ތަންދޮރުނުފިލާތީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާ ނީ ދައްކާ ވާހަކައެކޭ. ދެން
ދުޢާކުރުމަކީ މިއީ اله އާއި އަޅުންނާ ދޭތެރޭގައި އޮންނަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެރންގެ ބައެއް
އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަކި ގޮތަށް ޕާޓީގެ ރޫޙުގައި ސިޔާސީ ދުޢާކުރާތީ އެކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކަންބޮޑުވުން ފާޅު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒްހާން ފަހުމީއަށް.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އަޒްހާން ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
109

.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައިސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި
ގެންދާ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ، މުޅި މި ދިވެހިރާއްޖެއަށާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އުފާފާގަތިކަން
ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓަކީ، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވުރެ ބޮޑު، 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް
ކަމުން، މި ފެށޭ އަހަރަކީ ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި އެކިއެކި މުހިއްމު މަޝްރޫޢުތައް ހިނގާނެ އަހަރެއް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. މިގޮތުން މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ މާވަށުގެ ދާއިރާގައި ވެސް އަލަށް
ފަށާ މަޝްރޫޢުތަކާއި، މިހާރުވެސް ކުރިއަށްދާ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރިކަން ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016
ވަނަ އަހަރު ހުށަހަޅާފައި މި ވާ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު ، ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން މިއީ 27 ބިލިއަންގެ ބޮޑު
ބަޖެޓެއް. ޕީ.އެސް .އައި.ޕީގެ އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމުތަކަށް 9.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަ ނޑައަޅާފައި އެބަ އޮތް. މިއީ މުޅި
ބަޖެޓުގެ 33%. އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި ވަނީ ، 22.8 ބިލި އަން
ރުފިޔާ. މީގެތެރޭގައި ހިމެނީ، ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ 13.8 ބިލިއަން ރުފިޔާއާއި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން
ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ 3.7 ބިލި އަން ރުފިޔާ. އަދި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ 1.5 ބިލި އަނާއި ދައުލަތަށް
އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމުން ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ތަޢުލީމަށާއި ރައްޔިތުންގެ ދުޅަހެޔޮ ޞިއްޙަތަށް ދެއްވާ އަހައްމިއްޔަތު މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލުމުން
ވެސް އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަވެގެން އެބަދޭ. މިގޮތުން، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް 3.2 ބިލިއަ ން ކަ ނޑައަޅާފައި އެބައޮތް.
މިއީ ބަޖެޓުގެ 12%. އަދި މިއީ 2015 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރި ބަޖެޓަށް ވުރެ 12% އިތުރު އަދަދެއް. ޞިއްޙީ
ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު 2.5 ބިލިއަން މި ދާއިރާއަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އެބައޮތް. މިއީ މުޅި ބަޖެޓުގެ 9%. އަދި މިއީ މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވުރެ 15% އިތުރު އަދަދެއް. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުން ފެންނަން ހުރި އިތުރު މަޝްރޫޢުތަކަށް
ބަލައިލާއިރު، ޒުވާނުންނަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާތައް ޤާއިމުކުރުމަށް
157 ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިމަނާފައިވޭ. މީގެތެރޭގައި މާވަށާއި ހިތަދޫ، އަދި ކުނަހަންދޫ ވެސް ހިމެނޭކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ
އެކީ ފާހަގަކުރަން. އަދި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ 96 މަޝްރޫޢެއް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބައޮތް. އަދި 60 ރަށެއްގައި ބަނދަރުގެ
މަޝްރޫޢާއި 9 ރަށެ އްގައި ބިން ބޮޑުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު ވެސް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އޮތް ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ.
މީގެއިތުރުން މިސްކިތް އިމާރާތްކުރުމަށް 45 މަޝްރޫޢެއް ބަޖެޓުކުރެވިފައި އެބަ އޮތް. މީގެތެރޭގައި ލ. ކުނަހަންދޫ
މިސްކިތް ހިމެނޭކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކީގައި ފާ ހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް
އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުން މި ވާ ތަރައްޤީގެ
ލަ ނޑުދަ ނޑިތައް ހާސިލްކުރެވޭނީ ބިން ބޮޑު، ތަނަވަސް ރަށްތަކަށް ކުދި އާބާދީތައް ބަދަލުކުރެވިގެން. މިފަދަ ކަންކަމަކީ
ވަގުތުނަގާނެ، އެތައް ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވާނެ ކަންކަންކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު
އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް ތާއީދުކުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުދި އާބާދީތަކަށް
110

އެކުލެވޭ ރަށްރަށަށް ވެސް ލިބެންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބެންޖެހޭނެ. މިގޮތުން، ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާ ނިޒާމަކީ
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތު ގައި އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭ ހިމެނޭ ކަންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު
ތަމްސީލުކުރަމުން މި ގެންދާ މާވަށު ދާއިރާއަކީ މީގެ ކުރިން ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ވަރަށް ބޮޑަށް، ވަރަށް މަދުން
ލިބޭ ދާއިރާއެއް. މިހެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މި ޖެހުނީ މާވަށު ދާއިރާ ހިމެނޭ މާވަށާއި ހިތަދޫ، އަދި ކުނަހަންދޫ
މިއިން އެއްވެސް ރަށެއްގައި ނަރުދަމާ ނުވަތަ ސާފު ބޯފެން ލިބޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިނެތުން. މި ޚިދުމަތްތަކަކީ
ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ލިބެންޖެހޭނެ ޚިދުމަތްތަކެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދީ ހުޅުކޮޅެއް ރޯވެގެންދިޔައީ ރައީސް ޔާމީންގެ
ސަރުކާރުން. އާދެ! އަދުގެ ސަރުކާރުން ޤައުމުގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވި ހިސާބުން. ރަށްރަށުގެ ބަނދަރުތަކާއި މިސްކިތްތަކާއި
ބޭސްފިހާރަތައް އަޅައިދެއްވަން ފެށުމުން. މިގޮތުން، މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ވެސް މާވަށާއި ހިތަދޫ ބަނދަރުގެ
މަސައްކަތް ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އަދި މާވަށު ނަރުދަމާގެ މަސްރޫޢު ވެސް އަންނަ އަހަރަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާކަން
އަޅުގަ ނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކޮށް، އަދުގެ ސަރުކާރަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަ ނޑު
ދެކެން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓު ފޮތުގައި ނަރުދަމާ އޮތުމުގެ އިތުރަށް، މިއަންނަ އަހަރު ނަރުދަމާގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށި،
ނަރުދަމާ އެޅި، އޭގެ ފަސޭހަކަން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭ ދުވަހެއް. އަދި ހަމައެހެންމެ ކުނަހަންދޫއަކީ ފެން ތިލަ ރަށެއް
ކަމަށް ވުމުން، ފެނުގެ ހާލަތު ވަނީ ވަރަށް ދަށު ދަރަޖައެއްގައި. އަޅުގަ ނޑުގެ އުއްމީދަކީ ކުނަހަންދޫއަށް ސާފު ބޯފެން
ލިބޭނެ ނިޒާމެއް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން ފަހިވެގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓަކީ ކުރިންވެސް
އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި ފަދައިން، ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަދި މި
ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލަށް.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ އެންމެ ބޮޑު
ބަޖެޓު ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެގޮތުން، 2015 ވަނަ އަހަރު ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓު، އެއީ 26
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު އެއީ ވެސް އޭރު ހުށަހެޅުނު އެންމެ ބޮޑު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ހުށަހެޅުނު އެންމެ ބޮޑު
ބަޖެޓު. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ މި ބަޖެޓަކީ މިދިޔަ އަހަރު ހުށަހެޅުނު ބަޖެޓަކީ ވެސް އަދި މި އަހަރު
ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ ވެސް ހަމަ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެކޭ. އޭގަ އި އެއްވެސް ވިސްނުންތެރިކަމެއް ނެތި މި މަޖިލީހުގައި މި
111

ތިއްބަވާ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުން މުޅި އަހަރު ދައްކަ އިލާނެ ވާހަކައެއް ހޯދުމުގެ ގޮތުން ބޮޑެތި އަދަދުތައް
ޖަހާފައި އޮތް ބަޖެޓެއް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަމާ ހިންގަވާ މި ބަޖެޓުގައި ހުރި އެކިއެކި ދިމާތަކަށް. ޙަޤީޤަތުގައި
މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަ އިލާނެ ފުރުޞަތެއް ވެސް ރަނގަޅަށް މެންބަރުންނަށް ދީފައެއް ނުވޭ. އެއީ ސަރުކާރަށް
ވެސް އެބަ އެނގޭ މި ތަނަށް ފޮނުވި ގޮތަކަށް، ބުނި ގޮތަކަށް މި މަޖިލީހުން އެ ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާނެކަން.
އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މީގައި މާ ބޮޑު ސުވާލުތަކެއް ކުރާނެ ޖާގައެއް ވެސް ނެތް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން ބަޖެޓަކީ އަންދާޒާކުރެވިގެން އަންނަ އެއްޗެއްކަން. އެއީ ސީދާ ދިމާވާނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، އަންދާޒާކުރުމުގައި ވެސް އޮވޭ ވަކި ގޮތްތަކެއް. ވަކި ހައްދުތަކެއް. ހަމަ ހިތުހުރިހާ އެއްޗެއް ޖަހާފައި
މިއީ އަންދާޒާއެކޭ ބުނީމާ، އެއަކުން އަދި ރެކެވޭކަށެއް ނޯވޭ. އާދެ! 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް
ހުށަހެޅިފައިވާއިރުގައި މިދިޔަ އަހަރު 24 ބިލިއަން ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރު ބައްލަވަ އިލަމާހިނގާ ވީ ގޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން
އޭރު ވެސް ބުނިން ، އޭގައި ހުރި އާމްދަނީއެއް ނުލިބޭނޭ. ލޯނު ފައިސާއެއް ނުލިބޭނޭ. ހިލޭ އެހީއެއް ނުލިބޭނޭ. އެ
ހުރިހާ ކަމެއް ވެގެންދިޔައީ އާޚިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ބުނަމުން އައި ގޮތަށް. 10% ހުންނާނެ ގުރޯތު، 4%
މިހިރީ. 26 ބިލި އަން ޚަރަދުކުރަން އޮތްއިރު ، 19 ބިލި އަ ން ޚަރަދެއް ނުވޭ. ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް 1.5 ބިލި އަންގައި
އޮތްއިރު، 3.5 ބިލިއަނަށް ވުރެ ބޮޑު ބަޖެޓު ޑެފިސިޓް. މި އަހަރު ވެސް ކަންތައް ހަމަ މި އޮތީ މިހެން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ތަކުރާރުކޮށް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް ދަންނަވަމުން މި ދަނީ، މި ބަޖެޓުގައި އިންކަމްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އާމްދަނީގެ
ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައި އެހެރަ ކަންތައްތަކަކީ ހަމަ ޚިޔާލީ ކަންތައްތަކެކޭ. އެއަށް ބިނާކޮށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ބަޖެޓު 9.1
ބިލިއަން ޖައްސަވާފައި އޮތްއިރު، މިދިޔަ އަހަރު 6 ބިލި އަން ޖައްސަވާފައި އެންމެހައި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަމުންދިޔަ
މިވަރުގެ ބޮޑު ތަރައްޤީގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓެއް ދުވަހަކު ވެސް ހުށަހެޅިފައިނެތޭ. މިއަދު ވެސް ވިދާޅުވަނީ، 9.1
ޖަހާފައި ހަމަ އެ މޭރުމުން. ބައްލަވާ! މިދިޔަ އަހަރުގައި 6 ބިލިއަން ޖައްސަވާފައި ނިމުނުއިރުގައި އެއްކަލަ އެންމެ 2.5
ބިލިއަން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ޚަރަދު މި ކުރެވުނީ އިނގޭތޯ. އެ ބޮޑު އަދަދު ޖަހާފައި އޮތީ، ނުލިބޭނެ އަންދާޒީ
އާމްދަނީއަކަށް ބިނާކޮށް. މި އަހަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ، މިހާރު ހުށަހަޅާފައި އޮތް އާ އާމްދަނީގެ
ތެރޭގައި އޮތް 4 ބިލިއަނަކީ އޭގެތެރެއިން އެއް ބިލިއަނަށް ވުރެ އިތުރަށް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ނޫނޭ. ހަމަ އެގޮތަށް ލޯނު
ފައިސާއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ކަ ނޑައަޅާފައި ހުރި އަދަދުތަކަކީ ވެސް ލިބޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެހެން ދެންނެވިން. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް 3.7 ބިލިއަން އެގޮތަށް ޖައްސަވާފައި އޮތްއިރު، އެންމެ ފަހުން
އާޚިރުގައި ލިބިފައި މި އޮތީ 500 މިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމަ މި އަހަރު ވެސް ކަންކަން ވެގެންދާނެ ގޮތަކީ އެއީ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އާދެ! 9 ބިލިއަން ޖަހާފައި އޮތްއިރުގައި، ނުވަތަ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް މިވަރު
ޚަރަދުކުރަން އޮތްއިރު އަޅު ގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މީގެތެރެއިން ތިން ބިލިއަނެންހާ ރުފިޔާގެ މަސައްކަތްކުރެވޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް އަންދާޒާ ކުރެވެނީ. ހަމަ އެގޮތުން އިންކަމްގެ ގޮތުގައި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ޖަހާފައި އޮތް
112

އަދަދުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު އަންދާޒާއަކީ އެތަނުން 7 އާއި 9 އާ ދޭތެރޭގައި ބިލިއަން އެއީ، ލިބޭނެ އެއްޗެއް
ނޫން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، 27 ބިލިއަންގެ ބަޖެޓެއް ކުޑަވެގެންދާނީ 18 ވަރަކަށް ބިލިއަނަށް އާޚިރުގައި މި އަންނަ
އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު. އަޅުގަ ނޑުމެން އެތައް ފަހަރަކު ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި ވެސް ސަރުކާރުގެ ބޭފުޅުންނަށް
ދަންނަވައިފިން، މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށް ގެންދަވަން ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ، އާމްދަނީ ލިބެން ހުރި ކަންކަން
ރިޔަލިސްޓިކު، ނޫނީ ކަށަވަރުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް އެކަންކަން ބަދަލުކޮށް، އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯއްދަވާށޭ. އެކަހަލަ
އެތައް ބައިވަރު ގޮތްގޮތް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް މި މަޖިލީހަށް މި ފޮނުވަނީ މަޖިލި ސް މެންބަރުންގެ ރަޢުޔެއް
ޙަޤީޤަތުގައި ހޯދާކަށް ނޫން. މިތާނގައި މި ކުޅޭ ކަސޯޓީ ކުޅުމުގެ ބޭނުމުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޚަރަދުތަކަށް
ބަލައިލާއިރުގައި އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ދައުލަތުގެ ރިކަރެންޓު ޚަރަދަށް ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް
ހޭދަވެގެންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ، ކުއްލިއަކަށް ރިކަރެންޓު ޚަރަދެއް ކުޑައެއް ނުކުރެވޭނެ. އެއީ
ޒަމާނުއްސުރެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަންކަން ވެފައި އޮތް ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި ބަޖެޓަކުންނެއް
ވެސް ނުފެނޭ، އެ ރިކަރެންޓު ޚަރަދު ކުޑަކޮށް، ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަދަލުކުރަން
ބަޖެޓް ބައްޓަންވެގެން އަންނަ ތަނެއް. އަނެއްކާވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، ޤައުމު ތަރައްޤީ ޙަޤީޤަތުގައި
ކުރަން ބޭނުންވާ ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ލިބެންވާ ފުރުޞަތު މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެސް ލިބިގެންނުދާ
ތަން. އެފަދަ ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބިގެން ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ވަރު ކުޑަވެ ، ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުން ޕްރައިވެޓް
ސެކްޓަރއަށް ބަދަލުކުރެވި، ދައުލަތުން މުވައްޒަފުންނަށް ޚަރަދުކުރާ މުސާރައާއި އާސަންދައާއި އަދިވެސް އެހެނިހެން
އެލަވަންސްތައް ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް ބަދަލުވެ، އަދި އޭގެ އިތުރުން ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގެ ވިޔަފާރިތަކުން ލިބޭ
އާމްދަނީން ޓެކްސް ނެގިގެން ނޫނިއްޔާ ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް ކުރިއަކަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. ނަމަވެސް، މި ބަޖެޓަކުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ނަކަށް ނުފެނޭ ވިޔަފާރިތައް
ކުރިއެރުވުމަށް، ފަސޭހަކުރުމަށް ، ހުރި ދަތިތައް ނައްތާލުމަށް އޮތް ކުރެވިފައި ހުރި އެއްވެސް ކަމެއް. ހައްތަހާ ވެސް
ސަރުކާރުން ވިޔަފާރި ކޮށް، ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކަށް ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ބަޖެޓު ރޭވިގެން ގޮއްސަވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ފެންނަނީ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދަނީ ސަރުކާރުގެ މައިގަ ނޑު ވިސްނުމަކީ، އާބާދީގެ 70%
ހުޅުމާލެއަށް ގެނެސް، ލުމޭ. އެއީއޭ މޮޅު ވިސްނުމަކީ. ދަންނަވަންތޯ! ދިވެހި ރައްޔިތުން ކޮންއިރަކުތޯ މި ސަރުކާރަށް
ހުއްދަދެއްވީ އެ އެންމެން ގެނެސް ހުޅުމާލެއަށް އަޅާލަން. 2013 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ޔާމީނަށް ވޯޓެއް ދެއްވި ބަޔަކު
ވޯޓެއް ދެއްވީކީ އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ތިން ހާސް އަހަރުގެ ތާރީޚު ގެއްލުވަ އިލާފައި ގެނެސް އެ މީހުން ހުޅުމާލެއަށް
އަޅައިލާކަށެއް ނޫން. ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާއަކުންނެއް އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ހުޅުމާލެއަށް
ޖަމާވާކަށެއް ބޭނުމެއް ނުވޭ. ހުޅުމާލެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި، މާލެއާއި ހުޅުލެއާ ދޭތެރޭގައި ބްރިޖުއެޅުމަށާއި މި ހުރިހާ
ގޮތަކުން ހަތަރުފަސް ބިލިއަނެން ޚަރަދުކުރެވޭއިރު، އެ ފައި ސާ ޕްރިއޮރަޓައިޒް ކޮށްގެން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް،
113

ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ދާއިރާއަށް އެ ޚަރަދުކޮށްފިއްޔާ ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ މަންފާއާއި އުފާވެރިކަން މާ ބޮޑު
ވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިފައި ވެސް އޮތީ
އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް. އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ވެސް ހުއްދައެއް ނުކުރޭ. އަދި ދިވެހި ރައްޔިތުންނެއް
ވެސް ރައީސް ޔާމީނަކަށް އެ ންމެން ގެނެސް ހުޅުމާލެއަށް ލާކަށް ހުއްދަދީފައެއް ނެތް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓުގެ ކަންތައްތައް ބަލައިލާނަން. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މުޅި މި ބަޖެޓު
ވެސް އޭގެން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ މިސާލެއް ނެގޭ. އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ގަމު ދާއިރާގެ ގަމަށް، ބޮޑު ގަމަށް މި އޮތީ
އެންމެ 11 މިލިއަން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް. އެ ތަނުގަ އި އުޅޭ ދެތިން ވިޔަފާރިވެރިއެއްގެ އަމިއްލަ މަސައްކަތުން
ވެސް އެހާވަރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ކެޕިޓަލް ޚަރަދަށް ގަމު ދާއިރާއަށް ޚަރަދުވެގެންދާނެހެން. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި ފަދައިން އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ މުންޑޫއަށް އޮތީ އަނެއްކާ ވެސް ސުމެއް. އޭރު ވެސް އޮތީ
ސުމެއް. މި ފަހަރު ވެސް އޮތީ ސުމެއް. މި ކުދި ކުދި ރަށްރަށަށް ވެސް ސަރުކާރުން ޚަރަދުނުކުރައްވާނެ ކަމަށް
ވެއްޖެ އްޔާ އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ނުދޭނެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ވާހަކަ ވިދާޅުވޭ. އެ ރައްޔިތުންނަށް
އެކަން އެބަޖެހޭ އެނގެން. މިއަދު އެ މީހުންގެ ދިރުއުޅުމައިގެން އެ މީހުން އެބަޖެހޭ ދާން. ރައީސް ޔާމީންގެ
ވިސްނުންފުޅު މާދަމާ ހުންނާނެ ގޮތަކަށް ވިސްނައިގެން އެ މީހުންގެ ދިރިއުޅުން ފުލުސްޓޮޕްޖަހައިގެން ތިބެވޭކަށެއް ނެތް.
މުންޑޫގައި އަދިވެސް ދެ އަހަރު ވެގެން މި ދަނީ، އަދިވެސް ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ދެމުން އަންނަނީ އަމިއްލައަށް
ރައްޔިތުން. އެ ކަމަކާ ސަރުކާރުން ހަވާލުވާނަމޭ ކިޔާފައި ހަވާލެއް ނުވި. އެސް.ޓީ.އޯއިން އެބަހުރި ބޭސްފިހާރައެއް
ހުޅުވާފަ. އެތަނުގައި ނެތް ބޭހެއް، އެއްވެސް ވަސީލަތެއް. ބޭސް ގަންނަންޖެހެނީ އަނެއްކާވެސް ގަމަށް ގޮސްގެން، ނޫނީ
މާލެއަށް އައިސްގެން. މިއީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެކަނި ކަންކަން އޮތް ގޮތް. ޙަޤީޤަތުގައި ދާއިރާއާ ބެހޭ ގޮތުން މާ
ގިނަ ވާހަކައެއް ދެއްކޭކަށެއް ނެތް. އެއީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޖަހާފައެއް ވެސް ނެތް. އަދި ކިތަންމެ އާދޭހެން ކުރިޔަސް
ބަދަލެއް ގެންނާނެ' ނުވެސް ގެންނާނެކަން ވެސް އެބަ އިނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލީ. އާދެ!
މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ހުރިހާ ވެސް މައްސަލައަކަށް ވެގެން މި އަންނަނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް
ވެރިކަންނުކުރެވިގެން ، ޢާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް ޢަދުލުއިންޞާފު ޤާއިމުނުކުރެވިގެން، އިދިކޮޅު ފަރާތް ދެކެ ބިރުން،
ވަގަށް ވޯޓުހޯދައިގެން ވެރިކަމާ ހަވާލުވީތީވެ، އެ ބިރާ ހެދި އޭގެން ނެއްޓޭނެ ގޮތެއް ނޭނގިގެން، ގޮންމުށުގެ ބާރުން
ދިވެހި ރައްޔިތުން ހިފައި ހައްޔަރުކޮށްގެން މައިތިރިކޮށްގެން ވެރިކަންކުރެވިދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރާތީ. އާދެ! ދަންނަވަންތޯ.
އެ ކަމެއް ނުވާނެ އެހެނެއް. ބޮއިކޮޓަށް ވެސް ގޮވާނަން ގޮވަންޖެހިއްޖެއްޔާމު. ކުރަން އޮ ތް ހުރިހާ ކަމެއް ކުރާނަން،
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ،. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދުމަށް ޓަކައި. އެއީ 10 އަހަރެއް ނޫން، 20
އަހަރަށް ޖަލަށް ދާންޖެހުނަސް ހެޔޮ. ގޭސް ޗެމްބަރަށް ޖަހައި، ލީތަލް އިންޖެކްޝަން ޖަހަންޖެހުނަސް ހެޔޮ. ކުރަން
ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް އަ ޅުގަ ނޑުމެން އެ ކަމަށް ކުރާނަން އިނގޭތޯ. ތިހެން ގޮންމުށުގެ ބާރުން ވެރިކަންކޮށް
114

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ ޙައްޤުތައް ހިފަހައްޓައިގެން ވެރިކަންކުރަން އުޅުމަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އޮޅިވަޑައިގެން އުޅުއްވާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ސާފުކޮށް ރައީސް ޔާމީނަށާއި މި ސަރުކާރަށާ، އަދި ސަރުކާރު
ތަމްސީލުކުރާ އެމް.ޕީންނަށް ދަންނަވައިލާނަން. ވަރަށް ފަސޭހަ ޙައްލެއް އެބައޮތް. ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް
ޢަމަލުކުރަންވީ. ތި ބޭފުޅުންގެ މެޖޯރިޓީ މި މަޖިލީހުގައި މި އޮތީ. ޖުޑީޝަރީ ތެރޭގައި އޮތީ. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ
ތެރޭގައި އޮތީ. ސިފައިންގެ ތެރޭގައި އޮތީ. ފުލުހުން ތެރޭގައި އޮތީ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް ވަރަށް ފަސޭހައިން
ޢަމަލުކުރެވޭނެ އިނގޭތޯ. އާދެ! ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ހައްޤުތައް ފޯރުކޮށްދީ، މި ޤައުމުގައި ޢަދުލުއިންޞާފު
ޤާއިމުކުރީމާ ވަރަށް ފަސޭހައިން މި ކަންކަން ހަމަޖެހިގެންދާނެ. ބޮއިކޮޓަކަށް ވެސް ގޮވާކަށްނުޖެހޭނެ. ބޮއިކޮޓަށް ވެސް
ޙަޤީޤަތުގައި މި ގޮވަނީ އަމިއްލައަށޭ އިނގޭތޯ. ކުރަންނުޖެހޭ ކަންކަން ކޮށް، ފައިސާގަ ނޑެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި އެންމެ
ގާތްކޮށް ހުރި މީހާ ބޮލުގައި ބަދުނާމުތަކެއް އަޅުވައި، އަމިއްލައަށް އިމަރޖެންސީ އިޢުލާންކޮށް، މީގެން ލިބޭ ގެއްލުން.
މި ކަމުން ރެކެންވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ބޮލުގައި ޖަހަންވެގެން މި ކަމުގައި މި އުޅެނީ . އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް
ފަސޭހައިން ކޮށްލެވެން އޮތް ކަމެއް. މި މަޖިލީހުން ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅު އެޑްވައިސްދީގެން މި
ކަންކަން ރަނގަޅުކޮށްލެވޭތޯ ބެއްލެވުމަކީ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްހެން. އާދެ! ނިންމާލަމުން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން އޮތީ ، ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިހެން ހަމަ މިއީ ހަމަ ޚިޔާލީ ބަޖެޓެއް. އެ ނޫން ގޮތަކަށް
ސިފަކުރެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އަދިވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު އެބައޮތް މި ރަނގަޅުކޮށް، މި ބަޖެޓުގައި
ސަރުކާރުން އެދޭ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަ ކައި ޙަޤީޤީ ރިޔަލިސްޓިކު ބަޖެޓަކަށް ބަދަލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހެން ބުނީތީ ވެސް އެކަން ނުކުރާނެކަން އެބަ އެނގޭ. ވީމާ، ނިންމާލަމުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ،
ބިޔަ ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ އެއްޗެހި ރާއްޖެއަށް ގެންނަން ވާހަކަ ދައްކަވާއިރުގައި ޢަދުލުއިންޞާފު
ޤާއިމުކޮށްދެއްވާށޭ. އޮޕޮޒިޝަނަށް ނޭވާލެވޭނެ ޖާގަ ދޭށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވެރިން ނުޙައްޤު ގޮތުގައި އަނިޔާދީ
ޖަލުތަކުގައި ތިބިތިބުމުން ދުރުކޮށް، އެ ބޭފުޅުން މިނިވަން ކުރާށޭ. މި ޤައުމުގައި މިނިވަން ޑިމޮކްރެޓިކު މުޖުތަމަޢެއް
ޤާއިމުކުރައްވާށޭ. އޭރުން މި ކަންކަން ރަނގަޅު ވެގެންދާނޭ. ބައިޕޯލަރ ބަޖެޓެއް އަދި ހުށަހެޅުއްވިޔަކަސް މި ކަންކަން
ރަނގަޅުވެގެނެއް ނުދާނޭ. ވަރަށް ބޮޑަށްޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީއަށް.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހުދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
115

ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު، އި އްޔެއިން ފެށިގެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދާ 2016
ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 27.4 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
މި ބަޖެޓުގައި ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ނެގޭ ޖުމުލަ އާމްދަނީ މި ހިނގަމުންދާ އަހަރާ ބަލާއިރު 12.4 ބިލިއަނުން 13.79
ބިލިއަނަށް އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ޓެކްސް ނޫން ގޮތުގައި ރައްޔިތުން އަތުން މިހާތަނަށް ތަފާތު ފީގެ
ގޮތުގައި ނެގެމުންދާ ޖުމުލަ ފައިސާ ވެސް މި ހިނގަމުންދާ 2015 ވަނަ އަހަރު 1.52 ބިލިއަން ރުފިޔާގައި ހުރި
ނަމަވެސް، އަންނަ އަހަރު 7.7 މިލިއަން ރުފި ޔާއަށް ކުޑަ ކުރެވިފައިވާކަން ވަނީ މި ބަޖެޓުން ފާހަގަކުރެވިފަ. އަދި
އޮފީސްތައް ހިންގުމުގެ ރިކަރެ ންޓުގެ ގޮތުގައި މި ހިނގަމުންދާ އަހަރު 16.235 މިލިއަ ން ރުފިޔާ ހުރި ނަމަވެސް،
އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ޚަރަދު ވެސް ކުޑަކުރެވި، 16.228 މިލި އަން ރުފިޔާއަށް ދަށްކުރެވިފައިވާކަން
ފާހަގަކުރެވޭ. ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މިހާތަނަށް އެމް.އޭ.އާ އަދި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ލަފަޔަށް ބަލާއިރު، މި ބަޖެޓަކީ
ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގެ ދުވެލި ހަލުވިވެގެންދާނެ ބަޖެޓެއްކަން ވަނީ ފާހަގަކުރައްވާފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު
ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާގެ ރައް ޔިތުންގެ އިހުސާސްތަކާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޭނުންވަނީ މި ބަޖެޓު ޙަޤީޤީ ބަޖެޓަކަށްވެ، މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް ތަންފީޛުވެގެންދާ ތަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުމޭ. ޙަޤީޤަތުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ވެ ސް ބަޖެޓު އެކުލަވައިލެވި، އަ ދި އެ ބަޖެޓު މަސައްކަތް
އަހަރުތެރޭގައި ހިނގަމުންދާއިރު ، ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ އެންމެ ބޮޑު މާޔޫސް ކަމަކީ އެ ރަށެއްގައި ، އެ ދާއިރާއަކަށް، އެ
އަތޮޅަކަށް ހިމެނިފައި ހުންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެދެވޭ ގޮތެއްގައި ހިނގަމުންނުދާކަން. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އަދި
އުއްމީދެއް ނަގައެއް ނުލަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ފޮނި އުއްމީދެއް ކުރާ
ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޙަޤީޤަތުގައި މިދެންނެވި ގޮތަށް މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނުހިނގާ، ނޫނިއްޔާ މަސައްކަތްތައް ނުކުރެވި
މިހުންނަނީކީ ހަމައެކަނި ސަރުކާރުގެ ވެސް އިހުމާލަކުންނެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން ލިބޭ ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަކީ އެންމެ އެކަށޭނަ ގޮތުގައި އެ މަސައްކަތް
ނުކޮށް، އެކި ފަހަރު އެކި ގޮތަށް ޢަމަލުކުރަމުންދާ ބަޔަކަށް ވާ ކަމަކީ ވެސް ހިތާމަހުރި ކަމެއް. މިސާލެއް ގެ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލާނަން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހަނިމާދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު މިދިޔަ އަހަރު އަޕްގްރޭޑު ކުރުމުގެ
މަސައްކަތް ފެށުނު. ނަމަވެސް، ވަކި ހިސާބަކުން އެ ތަނުގެ ޑީބޯޑެއްގެ މަތިގަ ނޑާ އެއްކޮށް ކޮންޓްރެކްޓަރު މިހާތަނަ ށް
ގެއްލިފައި ވަނީ. މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބެނީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީއަށް އަދިވެސް ކޮންޓްރެކްޓު ފެނިފައިނުވާ
ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްތަކާ ހަވާލުވެގެން ދިއުމުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ތަރައްޤީތަކަށް ހުއްޓުން އައިސްފައި ވާތީ، ކުރިމަގުގައި މިގޮތަށް މަސައްކަތްތައް ހަވާލުކުރެވޭ ފަރާތްތަކަކީ ކިހާ ޤާބިލު
ބައެއްތޯ، ނަމަވެސް ބައެއްގެ މޫނުމަތީގައި ނޫނީ ބުރަކަށީގައި އެ ބަޔަކީ މަކަރުހަދާނެ، ނޫނީ ހީލަތްތެރިވާނެ ބައެއް
ކަމަށް ލިޔެފައެއް ނުހުރޭ. ނަމަވެސް، ބެލޭނެ އެންމެ ރަނގަޅު މިންގަ ނޑަކުން އެކަން ބެލުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް
116

ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ދެން ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ލަފާކުރާ
ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ؛ ހަނިމާދޫ ދާއިރާއަށް ހިމެނިފައިވާ މުހިއްމު ކަންތައްތައް. މިގޮތަށް ބަލާއިރު،
މި ހިނގަމުންދާ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ މަޝްރޫޢުތަކަށް ވުރެ ބޮޑު ތަނަކުން 2016
ވަނަ އަހަރުގެ މަޝްރޫޢުތައް އިތުރުވެފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ދާއިރާގެ ހަތަރު ރަށް ކަމުގައިވާ
ހަނިމާދޫއާއި ނާވައިދޫ، ފިނޭ އަދި ހިރިމަރަދޫ؛ މި ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ރައްޔިތުން ޒާމާނީ ތަޢުލީމާއި، ޒަމާނީ
ޞިއްޙީ ނިޒާމާ، އަދި ވަށާ ޖެހިފައިވާ ތަޢުލީމާއި ރަނގަޅު އަސާސީ ޚިދުމަތަކަށް ވާނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފަ. އަދި
މި ރަށްރަށުގެ، މިދެންނެވި ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ކުނި ނައްތާލުމާ، އަދި ރަށް ގިރުން ފަދަ ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ވަނީ
ތަހައްމަލްކުރަންޖެހިފަ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަގުގައި އަދި އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ނޫން ނަމަވެސް ،
ކުރިމަގުގައި ނޫނީ ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ޙައްލުވެގެންދާން މި ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން އެދޭ ކަންތައްތައް ކަމުގައި
ދަންނަވަން. އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިރިމަރަދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައިވުމާ އެކު އަދި
ސްކޫލްގައި މިހާރު އިމާރާތްކުރަމުންދާ 3 ކްލާސްރޫމްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ވަރަށް ބޮޑު ބައި ކުރެވިފައި ވަނީ. މި
ރަށުގައި އަންނަ އަހަރު އަލަށް ފެން ރައްކާކުރުމުގެ ނިޒާ މަކާއި، އަދި ފެން ރައްކާކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް
ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ ކަމަކީ މި ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ އުފަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ރަށުގެ ފެން
ފަށަލަށް ލޮނުވަމުންދިޔުމާ އެއްކޮށް، ރަށަށް ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާ އަދި ފެނުގެ ނިޒާމު ނިހާޔަތަށް ބޭނުންވެފައި ވާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ހަމަ ހިރިމަރަދޫއެކޭ އެއްފަދައިން، ފިނޭއަކީ ވެސް ހަމަ އެއް ތަޖުރިބާއެއް ކުރަމުންދާ ރަށެއް
ކަމަށް ވާތީ، ހަމަ މި ދެ ރަށަށް ވެސް ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވަރަށް ބޮޑަށް މުހިއްމުވެފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ހިނގަމުންދާ އަހަރު ތެރޭގައި ފިނޭގެ ސްކޫލްގެ ސްޓާފް ރޫމަކާއި އަދި ސްކޫލްގެ ވަށާފާރު
ރޭނުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި ވީނަމަވެސް އަދި އެ މަސައްކަތް އެދެވޭ ގޮތެއްގައި މިހާތަނަކަށް ކުރިއަށް ގޮސްފައެއް ނުވޭ.
ދިމާވި މައްސަލައެއްގެ ސަބަބުން އެ މަސައްކަތް މިހާހިސާބަށް ނުފެށި ވަނީ. ނަމަވެސް އަންނަ އަހަރު ތެރޭގައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ މަސައް ކަތް ވެސް ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. އަންނަ އަހަރު ފިނޭގައި އަލަށް ފެށޭ
މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ ބަށިކޯޓު ތަރައްޤީކުރުމާއި، އަދި ފެން ރައްކާކުރުމުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން
ހިމެނިފައި ވާތީ އެކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާއެކު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަ ގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި އާބާދީގެ
ގޮތުން ދެވަނަ ރަށް ކަމުގައިވާ ނާވަ އިދޫގެ ސްކޫލަށް ދިމާ ވެފައިވާ ކަމަކީ ވަރަށް ޚަ އްސާސް މައްސަލައެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގަ އި ފާހަގަކޮށްލަން. ސްކޫލު ގޯތިތެރެއިން ގަބުރު ފެނިގެން، އެ ސްކޫލްގެ ބެލެނިވެރިންނާއި
ޓީޗަރުން އަދި މެނޭޖްމަންޓު ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެފައިވޭ. މީ ވަރަށް އަވަސް ޙައްލެއް ބޭނުންވެފައިވާ ކަމެއް. އަންނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި މިކަން ހިމެނުމުގެ ފުރުޞަތު ނެތް ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދާދި ފަހަކުން މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައި ވަނީ، ސަޢޫދީން ވެސް ރާއްޖެއަށް ސްކޫލްތަކެއް ހަދިޔާކުރައްވާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުގެ ދީލަތި
117

އެހީގެ ދަށުން ނާވައިދޫގެ ރާއްޖެއަށް ހިލޭ އެހީގެ ދަށުން ލިބޭ ސްކޫލުގެ ތެރެއިން ސްކޫލެއް އިމާރާތްކުރުމަށް
ފުރުޞަތުދެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކުރަން. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތަކީ މި ހިނގަމުންދާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ވެސް ނާވައިދޫގައި ހިންގުމަށް ބަޖެޓު ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތެއް. ނަމަވެސް، އަދި މި މަސައްކަތް ވަނީ ފަށައިނުގަނެވި.
2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މި މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އެބައޮތް. އަދި މީގެ އިތުރަށް
ސަޢޫދީ ޕްރިންސްގެ އެހީގައި އިމާރާތްކުރުމަށް، މި ރަށުގައި އިމާރާތްކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ މިސްކިތް މިހާރު ވަނީ
ކޮންޓްރެކްޓަރާ ހަވާލުކުރެވިފަ. އިރާކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރު މި މަސައްކަތް ފެށިގެންދިޔުމަކީ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ލިބޭނެ ވަރަށް ބޮޑު އުފަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަލަށް ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ބަށި ކޯޓާ އަދި
ޞިއްޙީ މަރުކަޒު ގެ އިންފްރަސްޓްރަކްޗަރ އަޕްގްރޭޑު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަންނަ އަހަރު ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވުމަކީ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ހިތްހަމަޖެހުމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ވޭތުވެދިޔަ އަހަރެކޭ އެއްފަދައިން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަންޖެހެނީ، ރަށުގައި އޮޑިދޯނިފަހަރު ގެންގުޅޭ މީހުންނާއި އަދި ލަފާފުރާ މީހުންނަށް ދިމާވެފައިވާ
އެންމެ ބޮޑު އެއްދަތި ކަމުގައިވާ، ރަށުގެ ބަނދަރުގެ ނެރު ކެނޑިފައިވާ ތަނުގެ ގޮތުން ގަދަ ދުވަސްވަރު ވަރަށް ބޮޑަށް
ގަދަވޭ. ބަނދަރު ބޭނުންކުރަން އުނދަގޫވަމުންދާތީ އެ ރަށުގެ ބަނދަރުގެ ނެރުގެ ޕޮޒިޝަން ބަދަލުކުރުމަކީ ވަރަށް އެ
ރަށަށް މުހިއްމު ކަންބޮޑުވެފައިވާ ކަމެއް. އަދި އެ ރަށުގެ ކުނި ނައްތާލުމުގެ ނިޒާމަކީ ވެސް ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ނިހާޔަތަށް ބޭނުންވެފައިވާ ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ 4 ވަނަ ރަށް، އާބާދީގެ ގޮތުން
އެންމެ ބޮޑު ރަށް ކަމުގައިވާ ހަނިމާދޫއަށް ބަލައިލާއިރު ތަރައްޤީގެ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހަނިމާދޫގައި ހިންގުމަށް އަންނަ
އަހަރު ވެސް ވަނީ ބަޖެޓުކު ރެވިފަ. މިގޮތުން، ހަނިމާދޫގެ މަގު ހެދުމާ، އަދި މިހާރު އިމާރާތްކުރެވެމުންދާ 18
ކްލާސްރޫމާއި ހޯލުގެ ސްކޫލް އިމާރާތަށް އިތުރު 6 ކްލާސްރޫމެއް އިތުރަށް އަންނަ އަހަރު ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމުގެ
މަސައްކަތް ފެށިގެންދިޔުމުގެ އު އްމީދު ހަނިމާދޫގެ ރައްޔިތުން ކުރޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ހަނިމާދޫގައި
އެޅެމުންދާ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމަކީ ވަރަށް ދުވަސްވެ، އަދި ރައްޔިތުން އެކަމާ ދެތެރޭގައި މިހާރު ވަރަށް ކަންބޮޑުވެފައިވާ
ނިޒާމެކޭ. މި ނިޒާމުގެ މަސައްކަތް އަވަހަށް ޙައްލުވެގެންގޮސް އަންނަ އަހަރު ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ޚިދުމަތް
ލިބިގެންދިޔުމަކީ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައިވާ ކަމެއް. މިހާރު ވެސް ރަށުގެ ދެކޮޅުގައި އެ މަސައްކަތް
ނިމިފައި ވަނީ. ނަމވެސް ރަށުގެ މެދުތެރޭގައި ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް މަސައްކަތްނުކުރެވި ދޫކޮށްލާފައިވުމުގެ ސަބަބުން
ރަށުގެ ރައްޔިތުން ތިބީ މިހާތަނަށް ވަރަށް ބޮޑު މާޔޫސްކަމެއްގައި. ނަމަވެސް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ސަރުކާރުން މިކަމަށް ބަޖެޓުކުރައްވާފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑު މި އު އްމީދުކުރަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުމަށް ވެސް ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާގައި ފުޓްސެލް
ދަ ނޑާ އަދި ބަށިކޯޓު ވެސް އަންނަ އަހަރަށް މި ވަނީ ބަޖެޓުކުރެވިފަ. ހަނިމާދޫގައި އަންނަ އަހަރަށް ހުރި، މިގޮތަށް
ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާއިރު ، ހަނިމާދޫއަކީ އުތުރުގެ ވަރަށް ގިނަ ދަތުރުވެރިން ބޭނުންކުރާ
118

ރަށަކަށްވެފައި ، އަދި ހަނިމާދޫގެ ހާބަރު މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަވެފައިވާ ކަމަށް ވާތީ ، ހަނިމާދޫގެ ބަނދަރު ވަނީ
ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަ ވެފައިވާތީވެ، ހަނިދމާދޫގެ ބަދަނރު ބޮޑުވުމަކީ ހަނިމާދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައެއް.
އަދި އޭގެއިތުރަށް މި ހއ. އާއި ހދ. އަދި ށ.ގެ ރައްޔިތުން ވެސް ހަނިމާދޫގެ ބަނދަރު ބޭނުންކުރާ ފަރާތަކަށް ވަރަށް
ބޮޑު ލުޔެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަކަށް ވާތީވެ، ކައިރި މުސްތަޤްބަލެއްގައި އަދި އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި އެކަން
ހިމެނިފައެއް ނުވޭ. ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ބަޖެޓު؛ މާފުކުރައްވާތި! ފައިނަލް ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް
އަންނައިރު މިކަން ވެސް ހިމެނިގެންދިޔުން. މީ ރަށު ގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް ކަމު ގައި ވާތީވެ އަޅުގަ ނޑު
މި ވާހަކަ މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން. އަންނަ އަހަރު ހަނިމާދޫގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުން ވެސް ބަޖެޓުގައި
އަލަށް ހިމަނާފައިވާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ހިމެނިފައިވާތީ މިކަން ވެސް ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު މި ފުރުޞަތުގައި
ފާހަގަކޮށްލަމުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަންނަ އަހަރު ހަނިމާދޫގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ، ހަނިމާދޫގައި
ހިންގުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ މައިގަ ނޑު އެއް ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރޭގައި މުޅި އުތުރު ތަރައްޤީއަށް ލާމެހި ގުޅިފައިވާ ހަނިމާދޫ
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް އަޕްގްރޭޑު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައިވުމަކީ އުތުރުގެ ތަރައްޤީއަށް ސަރުކާރުން
ވެދެއްވާ ވަރަށް ބޮޑު؛ ދެއްވާ ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެކޭ. އަދި މިކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރަށް
ޝުކުރުވެރި ވެސް ވަމޭ. މިގޮތުން، ހަނިމާދޫގެ އެއަރޕޯޓްގެ ރަންވޭ ބޮޑުކުރުމާއި އަދި ޕަސެންޖަރ ޓާމިނަލް، އާ
ޕަސެންޖަރ ޓާމިނަލެއް ބިނާކުރުމަށް ވަނީ އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުކުރެވިފައި ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް. މިދިޔަ އަހަރު
އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓު ބަހުސްގައި ދެންނެވި ފަދައިން، މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިންޓަރނޭޝަލް އެއަރޕޯޓްގައި
ބޭނުންކުރެވެމުންދާ ޓަރމިނަލަކީ ވަރަށް ކުޑަ، ޒަމާނާ އެހާ އެކަށޭނެ ޓަރމިނަލެއް ނޫން. އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓަކީ ވެސް ދުނިޔޭގެ މަތީ ފަންތިން ފެށިގެން ދަށް ފަންތީގެ ޓޫރިސްޓުން ބޭނުންކުރަމުން
އަންނަ ޓަރމިނަލެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެއަރޕޯޓަކީ ދުނިޔޭގެ އެކި ފަންތީގެ ޓޫރިސްޓުންނާ އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ލޮބުވެތި ދިވެހިން ވަރަށް ގިނަ އަދަދަކަށް ބޭނުންކުރަމުންދާ އެއަރޕޯޓަކަށް ވާތީ ، ހދ، ށ. އަދި ހއ. ގެ ރައްޔިތުން
ވަރަށް ގިނައިން ބޭނުންކުރަމުންދާ އެއަރ ޕޯޓަކަށް ވާތީ، މި އެއަރޕޯޓް މިހާރަށްވުރެ އިތުރު ތަރައްޤީ ލިބުމަކީ
މިދެންނެވި ހުރިހާ ގިންތިއެއްގެ މީހުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައެއް. އަދި ވަރަށް ބޮޑު ލުޔެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްފުށުގެ ތަރައްޤީއާއި އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދާއިރާތަކުގެ މިހެން ހުންނަ ކަންތައްތައް މީ ހަމަ ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް ފާހަގަކުރައްވާނެ ކަންތައްތައް. އަދި ކޮންމެ
މެންބަރަކު ވެސް އެ މެންބަރެއް ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގައި ހިމެނިފައިވާ ކަންތައްތައް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ވެގެންދިޔުމަކީ
އެ މެންބަރެއް ބޭނުންވާނެ ކަންތައް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ވެސް، އަދި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ
ތެރެއިން ވެސް ، އަދި ކުޑަތަކުގެ ދަށުން ވެ ސް މި ފެންނަނީ ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާގަ އި
މުހިންމު ކަންތައްތައް ހިމެނުމަށް އެދި މަސައްކަތްކުރަމުންގެންދާ މަންޒަރު. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
119

އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގައި އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން ހދ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން
މިއަދު މާޔޫސްވެފައިވާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅު ގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ކޮންމެހެން ވެސް ފާހަގަކޮށްލުމަކީ ހަމަ ލާއިޤު
ކަމެއް ކަމުގައި އަޅު ގަ ނޑު ދެކެމޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން؛ އާދެ! ހދ.އަތޮޅުގެ ރަށްތައް ފަޅުވުމުގެ
ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްތަކުގައި އަވަސް ފަރުވާއެއް ހޯދޭނެ ގޮތެއް އެބަ ހޯދަންޖެހޭ. މިހެން މި ދަންނަވާލަންޖެހުނު
ސަބަބަކީ، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަކުރާރުކޮށް ދެއްކިއްޖެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި 12
ވަރަކަށް އަހަރުވެފައިވާ ފަތުރުވެރިކަމަށް ދޫކުރެވިފައިވާ ރަށަ ކާ، އަދި އަށެއްކަ އަހަރުވެފައި އޮތް ރަށަކާ ، އަދި 10
ވަރަކަށް އަހަރު ވެފައި ރަށަށް މިހާތަނަށް ދޫކުރެވިފައިވާއިރު ، ޢަމަލީ މަސައްކަތް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކުރެވިފަ އި ހުރި
ނަމަވެސް މި ރަށްތައް އޮޕަރޭޝަނަށް ނައިސް އޮތުމަކީ އަތޮޅުގެ އެކި އުމުރުފުރައި ގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް
ކަންބޮޑުވެ ، ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަދި ޓޫރިސްޓު ރިސޯޓުތަކަށް ތަރައްޤީކުރަން ދޫކުރެވިފައި ހުރި ރަށްތަކުގެ
އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަތޮޅުގައި ދަ ނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރެވިފައި ހުރި ބައެއް ފަޅުރަށްތަކަކީ ވެސް އެންމެ އެކަށޭނަ
ގޮތުގައި؛ މާފުކުރައްވާތި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް! އެންމެ އެކަށޭނަ ގޮތުގައި އަތޮ ޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާ ކުރާ
ފަދަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާ ރަށްތަކެއް ނޫން. އާދެ، މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ތިން ރަށްކަމުގައިވާ، ހިރިމަރަދޫ، ފިނޭ އަދި ނާވައިދޫއާ ވަރަށް ކައިރީގައި އޮންނަ ތީފަރިދޫ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަންކޮޅެއް ކުރިން ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ދަ ނޑުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދިޔަކަމުގެ
އަޑުތައް އިވުނު. ނަމަވެސް މިހާރު އެހާ ރަނގަޅަކަށް ފުދޭވަރަކަށް ދުވަސްތަކެއް ވެއްޖެ އެ ރަށުގައި ވެސް އެކަށޭނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ނުކުރާތާ. އަދި މިދިޔަ އަހަރު އަދި އޭގެކުރީ އަހަރުން ފެށިގެން ވެސް ހދ. ވައިކަރަމުރައިދޫގެ
ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ އިވި، ބާވެފައި އޮތް ވާހަކައެއް. އެރަށުގައި ރި ސޯޓެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެގެން އެ ވާހަކަ ދެއްކެވެމުން އައީ. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުން މި ފުރުޞަތުގައި، މި ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެން އަތޮޅުގައި ފަތުރުވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ޚާއްޞަ
އަހަމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވާފައި ވާ ކަމަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވެސް، އަދި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް ވަނީ
ހާމަކުރައްވާފަ. މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި އިތުރު ފަސް ރަށެއް ފަތުރުވެރި ކަމަށް ހުޅުވާލުމަށް ޓަކައި
ބީލަމަށް ލެވިފައިވީ ނަމަވެސް ، މިހާތަނަށް ވަނީ މަސައްކަތްކުރާނެ އެކަށޭނަ ބައެއް ނުވުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުން އިތުރު މާޔޫސްކަމެއް ކުރިމަތިވެފަ. ޙަޤީޤަތުގަ އި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ވާހަކަދައްކަ އި
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ފޫހިވާ ހިސާބަށް ގޮއްސި. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ފަތުރުވެރި ކަމަށް އެދިއެދި ތިބެ، އެކަމާ
މާޔޫސްވާ ހިސާބަށް ގޮއްސި. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިސޯޓުތަކުގައި އެންމެ
ހުނަރުވެރިކޮށް މަސައްކަތްކުރާ ކައްކާއިންނާއި، އަދި އޮޑިތަކުގެ ފަޅުވެރިންނާއި ކެޕްޓަނުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ބޮޑު
ޕަސެންޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ އަދި މިދެންނެވި ރައްޔިތުންނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި
120

އަނބިދަރިންގެ ކައިރީގައި ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގެ މަތިވެރި ވިސްނުމުގައި ތިބި ބައެކޭ. އާދެ، މި ސަރުކާރަށް އަދިވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުބާރު އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން މި ސަރުކާރާ ދޭތެރޭގައި އުއްމީދު އެބައޮތް.
ރައީސް ޔާމީނާ ދޭތެރޭގައި އުއްމީދު އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން އެދެނީ؛ އާދެ!
އަޅުގަ ނޑުގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މި އިލްތިމާސްކުރަނީ، މިހާރު މި ރިސޯޓުތައް
ހެދުމަށް ދިމާވެފައިވާ ހުރިހާ މައްސަލަތަކަށް؛ ދިމާވެފައިވާ ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ޙައްލުކޮށްދެއްވަ އި
މި މަސައްކަތް ފެށޭނެ ގޮތެއް؛ އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް މި ދައްކާ
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ފޮނިމީރުކަން ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯދައިދެއްވުން. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފަހުގެ އާދޭހަކީ ވެސް އަދި
އިލްތިމާސަކީ ވެސް މިއީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢުމަރު ޙުސައިނަށް.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢުމަރު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު ޢަބްދުاله ޖިހާދަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަރުކާރުން އަންނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާއިރު މި ބަޖެޓަކީ ކުރުރާސްތާއަކުން ގިނަ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރެވޭނެ
ބަޖެޓެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، މި ބަޖެޓަކީ މި
ޤައުމު އާ އުސްމިންތަކަކަށް ވާސިލުކޮށްދޭނެ ބަޖެޓެއް. ހަމައެއާއެކު މި ހިނގާ 2015 ވަނަ އަހަރު ވެސް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، މީގެތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް
ހިނގަމުންދާކަން ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން، އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލާއި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް ބޭނުންވާ ގިނަ ކަންތައްތައް
ކޮށްދެއްވަ އި، އެ ތަންތަނަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ތަކެތި މެޝިނަރީތައް ހޯދައިދީފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން.
އަދި ދާއިރާގެ 3 ރަށުގައި މަދަނައިގެ، އާސަންދައިގެ ދަށުން ހިލޭ ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްލިބޭނެ މަގު މިހާރު
ފަހިވެފައިވާކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. މިކަމަށް ޓަކައި މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
އަޅުގަ ނޑު ހިތުގެ އަޑިން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން
އެންމެ ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް ނޫން ކަމުގަ އި ވިޔަސް މަނަދޫގެ ބަނދަރުގެ މަގު ހެދުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށްދާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. މަނަދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުން މި ދަނީ ރައްޔިތުން އެންމެ ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް
121

ނޫންކަމުގައި ވިޔަސް، އެކަން ރަނގަޅަށް ދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މަނަދޫގެ ބަނދަރު އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް މި ބަނދަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި ކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ބަޖެޓުގައި މި ބަޖެޓުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާއަށް އައިއިރު އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންތައްތައް
އެބަހުރި. މީގައި 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޮނި އުއްމީދުތަކާ އެކު ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދެއްވުމަށް ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވީ ނަމަވެސް އެކަންކަން ނިމިގެންނުދާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން ޖެހިޖެހިގެން ދެ އަހަރު ވެސް ޖެހިފައި ހުރި ކަންތައްތައް އެބަހުރި. 2015 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިހާތަނަށް ނުނިމި ހުރި ބައެއް މަސައްކަތްތައް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައި ވާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. މާފަރުގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތަކީ ، ބަނދަރު ހެދުމުގެ މަސައްކަތަކީ މީގެ އަށެއްކަ އަހަރު
ކުރިންވެސް ބަޖެޓުގައި ޖަހަމުން އަދި މިހާތަނަށް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުފެށިވާ މަސައްކަތެއް. އައި.ޑީ.ބީ ލޯނުގެ
އެހީގެ ދަށުން މި ބަނދަރު ހެދުމަށް އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ސަރުކާރުން ވެސް ކުރަމުންދާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އަދިވެސް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ބަނދަރާ ބެހޭ ގޮތުން
ނުކުރެވިފައި ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ލަންދޫ ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރޭގައި
ހިމެނޭ ބަށިކޯޓާއި ލަންދޫ ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ފައިސާ ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. އަދި ލަންދޫ ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ފައިސާ ހިމެނިފައިވޭ. އަދި މާފަރު ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ
ޕްރޮޖެކްޓު ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބަށިކޯޓު ހިމެނިފައިވޭ. އަދި މާފަރު ވޯޓަރ ސަޕްލައި ސެނިޓޭޝަން އެންޑް ވޭސްޓް
މެނޭޖުމަންޓް މަޝްރޫޢު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ނ. މަނަދޫގައި ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނެއް
ޤާއިމުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. މަނަދޫގައި ހުންނަ އަތޮޅު
ހޮސްޕިޓަލަށް ބޭނުންވާ އާ ޖަނަރޭޓަރު ސިސްޓަމެއް، ބެކަޕް ސިސްޓަމެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު
އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަނީ ރާއްޖޭގެ ގިނަ އަތޮޅުތަކު ގެ ވެރިކަންކުރާ
ރަށްރަށުގެ ބޮޑެތި މަގުތައް ހެދެމުންދާއިރު، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ވެރިކަންކުރާ ރަށް، މަނަދޫގެ ބޮޑެތި މަގުތައް
ހެދެމުންނުދާތީ. އަޅުގަ ނޑު މިފަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނަން ވެސް ކައުންސިލު ތްރޫކޮށް މި ސަރުކާރަށް ވާނީ ހުށަހަޅާފަ.
އެހެންނަމަވެސް، މިކަން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިނުވާތީ އަޅުގަ ނޑު އެކަމާ ހިތާމަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖުމުލަ
ގޮތެއްގައި ދަންނަވާނީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ ބަޖެޓެކޭ. އެހެންކަމުން،
މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
122

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ އި އް ޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ފާރިސް މައުމޫނަށް.
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ފާރިސް މައުމޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މި ސަރުކާރަށް ދެ އަހަރު ފުރުމުގެ
މުނާސަބަތުގައި އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށާއި އެ މަނިކުފާނު؛ އާދެ،
މި ސަރުކާރު އިންތިޚާބުކުރެއްވި ދިވެހި އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. 2013 ވަނަ
އަހަރު ރައީސް ޔާމީން ޝާއިޢުކުރެއްވި ރިޔާސީ މެނިފެސްޓޯގައި ، އިޤްތިޞާދީ މެނިފެސްޓޯގައި ބާރުއަޅުއްވާފައި ވަނީ،
ދިވެހިރާއްޖެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑެއްގައި ކުރިއެރުވުމަށް. އެ މަނިކުފާނުގެ ވިސްނުންފުޅުގައި
ރާއްޖޭގައި ހުރި ގިނަގުނަ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ލިބެން އަންނަނީ އިޤްތިޞާދު ފުޅާކޮށް ވަރުގަދަކޮށްގެން. އޭގެތެރޭގައި
އެންމެ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، އިޤްތިޞާދު ޓޫރިޒަމަށް ބިނާވެފައި އޮތްއޮތުން
އެއަށްވުރެ ފުޅާކޮށް، ޑައިވަ އި ސިފައިކުރުމަށް ޓަކައި. އޭގެއިތުރުން ބޭރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ގެނައުމަށް ޓަކައި
ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުން. އަދި ވީ އެންމެ އަވަސް ތާރީޚެއްގަ އި ބެލެންސްޑް ބަޖެޓެއް ތަޢާރަފުކޮށް، ބެލެންސްޑް
ބަޖެޓެއްގެ ދަށުން ރާއްޖޭގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ހިންގުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް އެއްބަސްވާންޖެހޭ ބެލެންސް
ބަޖެޓެއް އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ފޮނުވިފައެއް ނުވޭ. މީގެ އެކިއެކި ސަބަބުތަކެއް އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑު މި
ދެންނެވިހެން ބޭރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ގެނައުމަށާ، އަދި އިޤްތިޞާދު ޑައިވައިސިފައިކުރުމަށް ޓަކައި ގިނަގުނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ސަރުކާރުން ކުރައްވާފައި ވަނީ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ސްޕެޝަލް
އިކޮނޮމިކް ޒޯންސް އެކްޓު މި ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ގާނޫނަކަށް ހެދިފަ. އަދި އޭގެއިތުރުން ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނީ
އޮނިގަ ނޑު ވެސް އެކިއެކި އިޞްލާޙުގެނެވިގެން ހިނގައްޖެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްބަސްވާންޖެހޭ
ޙަޤީޤަތަކީ މި ދެންނެވި ކަންކަމާ ގުޅިގެން، އަދި އިޤްތިޞާދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޭނުން މިންވަރަށް
ފުޅާކުރެވިފައިނުވާކަން. އެހެންވީމާ، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރާއިރު، އަދި މި އައިގެން
ކުރިއަށްދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރާ ކަމެއް
އެސް.އީ.ޒެޑު ގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަންނަންޖެހޭ، އަންނާނެ ކަމަށް ލަފާކުރައްވާ އިންކަމް، ނޫނީ ރެވެނިއު އަންނާނެކަން
ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް ޚާއްޞަ އަހައްމިއްޔަތެއް ދިނުން. ހަމަމިއާއެކު އަޅުގަ ނޑުމެން
ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަގުނަ ކާމިޔާބީތައް ވެސް އަދުގެ ސަރުކާރުން ހާސިލުކުރަމުންދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ
ފެނޭ ހުޅުމާލެ، ހުޅުލެމާލެ ބްރިޖުގެ މަސައްކަތް ވެސް ވަރަށް އަވަހަށް ފެށިގެން ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް اله އިރާދަފުޅުން
އުއްމީދުކުރެވޭ މިއަހަރު ނިމުމުގެ ކުރީގައި. ބްރިޖު ތަޢާރުފްކުރުމުގެ ސަބަބުން، ބްރިޖު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
123

ބޭނުންކުރެވޭ ހިސާބަށް ދިއުމުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގިނަގުނަ މައްސަލަތަކަކަށް ޙައްލު ފެނިގެންދާނެ. މާލޭގައި ދިމާވާ
މައްސަލަތަކާއި އަދި މާލެ އައިސް، މާލެ ބޭނުންކުރަމުން، މާލޭގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރަމުންދާ ރާއްޖޭގެ ގިނަގުނަ
ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ދިމާވެފައިވާ ގިނަގުނަ ދަތިތަކެއް ޙައްލުވެގެންދާނެ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުން
ވަޑައިގެން މާލޭގައި ދިރިއުޅުއްވާއިރު ދައްކަންޖެހޭ ކުލި ވެސް އެތައް ގުނައެއް ކުޑަވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން. އަދި މާލޭގައި ދިރިއުޅުމުން ދިމާވާ އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތައް ވެސް؛ ހަމަ މި މައްސަލަތަކަށް ވެސް
ލުއިތަކެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. މާލޭގައި ދިރިއުޅެމުން މި ދަނީ ހަމަ މާލޭ ރައްޔިތުން އެކަންޏެ އް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ ވެސް އެތައް ރައްޔިތުންނެއް މާލޭގައި ވަޒަން ވެރިވެގެން ދިރިއުޅޭ. އެހެންވީމާ،
މި ބޭބޭފުޅުންގެ ވެސް ބައެއް ޝަކުވާތައް އެބަހުރި. ޚާއްޞަކޮށް، ކުލީގެ މައްސަލައިގައި. އެހެންވީމާ، މި ކަމަށް ވެސް
ލުޔެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. މިއާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން، އެއަރޕޯޓް އިތުރަށް
ތަރައްޤީކުރުމަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ބަޖެޓުގައި އިސްކަންދެއްވާފައިވާކަން. އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރެވިއްޖެ ނަމަ،
އެއަރޕޯޓް މެދުވެރިކޮށް ރާއްޖެ އަންނަ ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު ވެސް އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރެވެނީ.
ޚާއްޞަކޮށް ރިސޯޓުގެ އެނދުތައް އިތުރުވެގެންދިޔައިމަ އެއަރޕޯޓް، ދެން ބޮޓުލް ނެކަކަށް ވެގެންދާން އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއަރޕޯޓުތައް އިތުރަށް ތަރައްޤީނުކޮށްފި ނަމަ. ހަމައެހެންމެ ހުޅުމާލޭގެ ފޭސް 2 ވެސް މިހާރު އެ އޮތީ ބިން ހިއްކާ
ނިންމާފަ. މިތަން އިތުރަށް ތަރައްޤީކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ. އިޤްތިޞާދީ އާ
މަސައްކަތްތަކެއް ފެށުމަށް މި ކުރެވޭ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކެއް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ވެސް ޚަރަދުކޮށްގެން މިކަހަލ
ކަންކަން ކުރުމަކީ އަދުގެ ސަރުކާރުން ވަރަށް ވެސް އަހަންމިއްޔަތު ދެއްވާ ކަމެއް. އިތުރު އިންކަމް، ނޫނީ ރެވެނިއު
ޖެނެރޭޓިންގ މަސައްކަތަކަށް ކުރައްވާ ޚަރަދުތައް އިތުރުކުރެއްވި ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް އުފަލާ އެކީ
ފާހަގަކުރަންޖެހެނީ، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅުނު މި ބަޖެޓުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ވަރަށް ބޮޑު އިންސައްތަ އެއް
ދެއްވާފައިވާކަން. 9.5 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ ކަ ނޑައެޅިފައި މި ވަނީ، މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އަތޮޅުތަކުގައި ހުރި ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށޭ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ؛ އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ދިއްގަރު
ދާއިރާއަށް ބަލައިލައިފި ނަމަ، މިހާރުވެސް ކުރިއަށްދާ އެތައް ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް އެބަހުރި. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަކީ
އަބަދުވެސް ސަރުކާރާ އެކީގައި މަސައްކަތްކުރަން ތައްޔާރަށް ތިބި ރައްޔިތެއް. އަދި މީގެ ފައިދާތައް ވެސް އެ ދާއިރާއަށް
ލިބިފައިވާ ދާއިރާއެއް، ދާއިރާއަކީ. އަޅުގަ ނޑު ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކޮށްލާނަން މިހާރުވެސް ދިއްގަރު، މަޑުއްވަރި ، މި ދެ
ރަށުގެ ވެސް ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން އެބަދޭ 2016 ވަނަ އަހަރު ގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމަނުއްވައިދެއްވާފައި
އެބަވޭ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް. މުލީގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށް އެބަދޭ. މި
ނޫންވެސް އެތައް ގިނަގުނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް މިހާރުވެސް ކުރިއަށް އެބަ ގެންގޮސްދެއްވާ. މިހެން ދެންނެވި ނަމަވެސް
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަކީ އަބަދުވެސް އިތުރު ތަރައްޤީއަށް ، އިތުރު ޚިދުމަތްތަކަށް އެދިއެދި ތިބޭ ބައެއް. އަޅުގަ ނޑު މި
124

ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީގައި ކުރިއަށް ގެންދަވާއިރު ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްދޭން ބޭނުންވާ
ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ޓޫރިޒަމް ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް. ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ވަކި ރަށްރަށް ވަކި ރަށްތަކެއް ޑިވެލޮޕްޓުކުރައްވާނެ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައި ނެތް ނަމަވެސް، ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް، ދިއްގަރު ދާއިރާގައި ހުރި ތަރައްޤީނުކުރެވި ހުރި ރަށްރަށް، ފަޅުރަށްރަށް ޓޫރިސްޓް
ރިސޯޓުގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީކުރަން. ކޮށްދެއްވެން ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްދެއްވުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
މިހާރުވެސް ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރާ އެކީގައި މިކަމާ މެދު މަޝްވަރާކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ފޮނި އުއްމީދުތަކެއް ލިބޭ
ކަހަލަ ވާހަކަތަކެއް ސަރުކާރު ފަރާތްޕުޅުން ވެސް ދައްކަވާފައި ވަނީ. ހަމަމިއާއެކު، އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި މ.
އަތޮޅުގައި އެއަރޕޯޓެއް ވެސް އެބަ ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ، މި އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތުގައި ހަމަ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރާ
އަދި އެހެނިހެން ވަޒީރުންނާ އެކީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު މަޝްވަރާކުރަމުން މި ދަނީ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ވަކި އަދަދެއް
ކަ ނޑައެޅިފައި ނެތް ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، ޕް ރައިވެޓް ސެކްޓަރގެ ކޮންޓްރެކްޓް ފައިނޭންސިންއާ އެކީގައި
ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ އެއަރޕޯޓް ވަރަށް އަވަހަށް ތަރައްޤީކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. މި ވަގުތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނޭ ބައެއް މުހިއްމު ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މި ކަންކަމަކީ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް ކަންކަން. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މަޝްވަރާގެ ތެރޭގައި މި
ކަންކަން ހިމަނުއްވައިގެން މި ކަން ކަމަށް އަލިމަގެއް ފެނޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ
ފަރާތުން އެދޭ ވަރަށް ބޮޑު އެދުމެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ވޭވަށަކީ އާބާދީގެ ގޮތުން ކުޑަ ރަށެއް ކަމަށް
ވާތީ، އެކިއެކި ކަން ކަމުގައި މި އޮންނަނީ ތަރައްޤީ ތަންކޮޅެއް ލަހުން ލިބޭ ގޮތް ވެފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށަކީ
ވަރަށް މަސައްކަތްތެރި ވަރަށް އުފެއްދުންތެރި ރައްޔިތަކު ދިރިއުޅޭ ރަށެއް. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން، އެ ރަށުގެ ބަނދަރަކީ މިހާރު ބޭނުންކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ހުންނަ ބަނދަރެއް.
ބަނދަރެކޭ ދެންނެވީމަ ވެސް ބައެއް ބޭފުޅުން ހިތްޕުޅުހަމަޖެހިވަޑައިނުގެންފާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޅި ދާއިރާގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުން ވެސް އެދޭ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް އެ އީ. އެހެން މި ދަންނަވާ ސަބަބަކީ، ވޭވަށުގެ ބަނދަރު ބޭނުންކުރޭ ދާއިރާ
އެހެން ރަށްރަށުގެ މީސްމީހުން ވެސް. އަދި އަތޮޅު އެހެން އޮޑިދޯނިފަހަރު ވެސް. އަދި ހަމަ އެހެން އަތޮޅުތަކުން ވެސް
މަސްކިރާ ހެދުމަށް ބޭނުންކުރާ ބަނދަރެއް. އެހެންވީމާ، މި ބަނދަރު ތަރައްޤީކުރެވޭނެ މަގެއް ހޯއްދަވައިދެއްވުމަކީ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި އެދޭ ވަރަށް މުހިއްމު އެއް ކަންތައް. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން
ރަތްމަންދޫގެ ޖެޓީ. ރަތްމަންދޫ އަކީ އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އެންމެ އާބާދީ ކުޑަ ރަށް. މި ރަށުގެ ޖެޓީއަކީ ، މިހާރު
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ސަލާމަތްތެރިކަމާ އެކީ، ރައްކާތެރިކަމާ އެކީ ބޭނުންކުރެވޭ ފެންވަރަށް ހުރި ތަނެއް ނޫނޭ.
ޚާއްޞަކޮށް މި އަހަރު ތެރޭ މި ކުރަމުންދާ ވިއްސާރަ އިގެ ތެރޭގައި އިތުރަށް ގެއްލުންތަކެއް ލިބިފައި މި ވަނީ. އެކި
މަރުޙަލާގައި ވަރަށް ކެތްތެރިކަމާ އެކު އެ ބޭފުޅުން ވަނީ މި މައްސަލަ ސަރުކާރާ ހިސާބަށް ހިއްސާކުރައްވާފަ.
125

އެހެންނަމަވެސް، މި ވަގުތު ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބަޖެޓުގައި މިކަމާ މެދު ވަކި ގޮތެއް ؛ މިކަމަށް އަލިމަގެއް ފެނިފައިނުވާތީ
ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާ އެކީ ދަންނަވާނަން ކުޑަކުޑަ ޚަރަދެއް ކޮށްލައްވައިގެން
ނަމަވެސް މިކަން ހަމަޖައްސަވައިދެއްވޭތޯ ބައްލަވާށޭ. ސަބަބަކީ، ރަތްމަންދޫއަކީ އާބާދީ ކުޑަ ރަށެއް. އަދި ރަތްމަންދޫގެ
ރައްޔިތުން ވެސް އެހެން ރަށަކަށް ހިޖުރަކުރުމުގެ ވިސްނުމުގައި އުޅޭ ރައްޔިތަކު އުޅޭ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، މާ ބޮޑެތި
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ރަށަށް ނާންނާނެކަން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި ރައްޔިތަކު ދިރިއުޅޭ ރަށެއް.
އެހެންނަމަވެސް، ރަށުން އެހެން ރަށަކަށް ބަދަލުނުވެވޭހާ ހިނދަކު ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް
ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، ރަތްމަންދޫގެ ޖެޓީއަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އިސްކަންދޭ
ކަމެއް. މިއާއެކީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން، ދިއްގަރު އަދި މަޑުއްވަރީ ؛ މި ދެ ރަށަށް ބޮޑު މަޝްރޫޢުތައް
ފެށިގެން އަދި މިހާރުވެސް ކުރިއަށް ކުރިއަށް އެބަ ގެންދެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދިއްގަރުގައި ކުނި މެނޭޖުކުރުމަށް ވެސް
ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް މިހާ ރު ދމާވެފައި ވާތީ އެކަމަށް ކޮންމެވެސް އަވަސް ޙައްލެއް ލިބޭތޯ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެދި ދަންނަވަން. މަޑުއްވަރީގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ފެށިގެން ކުރިއަށް އެބަ ގެންދެވޭ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. މިކަމުގައި އެކަމަކު ބަނދަރުގެ ފުރިހަމަ ބޭނުންކުރެވެން އަންނަނީ ބޭރުތޮއްޓެއް ޖަހައިގެން ކަމަށް
އެކަމާ ބެހޭ މާހިރުން ވިދާޅުވޭ އެބަ. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޚަރަދު ހަމަޖެއްސޭނެ
މަގެއް ފެނޭތޯ، އެއީ އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓް ކޮމިޓީގައި ދަންނަވާލިދަންނަވާލުމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން އުއްމީދުކުރަނީ
ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރު މި ގެންދަވާ ހަރުދަނާ އުސޫލުގެ މަތީން މި ސިޔާސަތުތައް ކުރިއަށް ގެންދަވައިފި ނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެން ހުށަހެޅިގެންދާނެ ބަޖެޓުތަކަކީ ބެލެންސްޑް ބަޖެޓް، އަދި ސަރޕްލަސް ބަޖެޓަކާ ހިސާބަށް ވެސް
މި ރިޔާސީ ދައުރުގެ ތެރޭގައި ދެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރިހަމައަށް ގަބޫލުކުރަން. މިކަން ކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަރާތުން، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން މި
ސަރުކާރަށް ދޭނެކަން އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް ދަންނަވަން. މިހެން އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންދެވިއްޖެ ނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާތަކުގައި ދިމާވެފައި ހުރި ބޮޑެތި ދަތިތައް ވަރަށް އަވަހަށް ޙައްލުކުރެވިގެންދާނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލިސްޓު ވަރަށް ދިގު. އަދިވެސް ވަރަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. އަދި އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ކޮމިޓީތަކުގަޔާ އި
މަޖިލީހުގައި އުޅުއްވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރިޔާސަތުން ހަމަ ކުރިއަށްގެންދާނަން
126

ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެމުން. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މުލަކު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރަށް.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެންދާ މިފަދަ މުނާޞަބަތު
ވަގުތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދައްކާލަން ހުރި ވާހަކަތައް ކިތަންމެހާ ވެސް ގިނަ. އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަނީ މި
ބަޖެޓަކީ ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ގިނަގުނަ ފައިދާތަކެއް، ޤައުމަށް ގިނަގުނަ ތަރައްޤީތަކެއް ލިބިގެންދާނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް.
އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދަންނަވާލަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަމާހިންގަވާށޭ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް. މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެއް ސަރުކާރުން ތަރައްޤީގެ ގޮތުގައި ހިމަނައިލާފައިވާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ފެންނަނީ ބައެއް ކަންތައްތައް މަޑުޖެހި، ބައެއް ބަޖެޓުތައް ވީނުވީތަން ނޭނގި ގޮސްފައިވާ ތަން. އަޅުގަ ނޑަށް 2016
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ދައުލަތުގެ އެންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމަށް މި
ފެނިގެންދަނީ މާލެއާއި ހުޅުމާލެއާ ދެމެދު އަޅަން ހަމަޖެހިފައިވާ ބުރިޖުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ހަމަ އެ ބުރިޖަކަށް އުއްމީދުކޮށްގެން ހުރި ކަމަކަށް ވާތީ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަނީ މި
ބުރިޖުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ދަތުރުކޮށްލާނެ ފުރުޞަތު ރައީސް ޔާމީންގެ ސަރުކާރުގައި ލިބިގެންދިއުން.
ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓް
ފޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރު ގެ ލަފާކުރާ ބަޖެޓް ފޮތުގައި ހިމަނައިލާފައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑު
ހައިލައިޓުކޮށްލާނަން. ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް 2016 ވަނަ އަހަރު ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރާ ބަޖެޓަކީ، ތޭރަ
ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ. އަދި ދިވެހި ތާރީޚުގައި 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ އެންމެ ބިޔަ ބޮޑު ބަޖެޓުކަން
ވެސް ފާހަގަކުރަން. ނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި ބައެއް ކަންކަން ނުވެހުރުމަކީ ނުވަތަ
އެ ބަޖެޓުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން ވާނުވާ ނޭނގުމަކީ މައްސަލައެއް. އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ،
މުލަކު ދާއިރާގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށާއި އަދި
ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް، އަދި ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް، އަދި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ސަމާލުކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ތަފުސީލުކޮށްލަދޭނަން. ކޮޅުފުށީގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެބައޮތް 6 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފަ . އަދާހަމައަށް އައިއިރުގަ އި ވެސް މި ގިރާ ސަރަހައްދު
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި ހެދިފައި އޮތް ބަޖެޓަށް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ހިނގަމުންނުދާކަން އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް
ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮޅުފުށީގެ ޒުވާނުންގެ ޖަމުޢިއްޔާގެ އިސްނެންގެވުމުގެ މަތީން ރަށުގެ ގިނަ
ރައްޔިތުންތަކެއް ބައިވެރިވެ ، މިހާރު ރަށް ދެ ބުރި ވަމުންދާދިއުން ޙައްލަކަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި އިސްނަންގަވައިގެން
127

މިހާރު މި ވަނީ އެ ތަނުގައި ބޮލުކުތަކެއް ޖައްސަވާފަ. ޖަމުޢިއްޔާގެ ޚަރަދުގަޔާއި، ކައުންސިލްގެ ބައެއް ޚަރަދުގައި، އަދި
ހެޔޮއެދޭ ފަރާތްތަކުގެ ޚަރަދުގައި އެ ބޭފުޅުން އެ ދަނީ މިއަދު ވެސް ކެނޑިނޭޅި އެ ރަށު ގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރަން
މަސައްކަތްކުރަމުން. 330 ފޫޓަށް ވުރެ ދިގު ތޮށްޓެއް އެ ބޭފުޅުން އެ ދަނީ ވަރަށް ހިތްވަރާ އެއްކޮށް ، ރޭނގަޑާއި
ދުވާލު އެ ތަނުގައި މަސައް ކަތްކޮށް، އެ ތަން ޙައްލުކުރެވޭތޯ ބަލަމުން. ކެއިންބުއިން ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެ
ތަނަށް ބަދަލުކޮށްގެން އެ ތަނުގައި ކައްކާހަދައިގެން އެ ބޭފުޅުން އެ ދަނީ އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް. ކޮބައިތޯ ސަރުކާރުން
އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެދެއްވި އެހީތެރިކަމަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރޭގައި އަޅު ގަ ނޑާ ބައްދަލުވީ ޒުވާނުންގެ ޖަމުޢިއްޔާގެ
ރައީސާ. އަޅުގަ ނޑު މި ދަން ނަވަނީ ކޮޅުފުށީ ޒުވާނުންގެ ޖަމުޢިއްޔާގެ ރައީސާ. އަޅުގަ ނޑު އަހާލިން، ކޮބައިތޯ ތި
ބޭފުޅުންނަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެދެއްވި އެހީތެރިކަމަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޒުވާނުންގެ ޖަމުޢިއްޔާގެ ރައީސް
އަޅުގަ ނޑު އަރިހުގައި ދެންނެވި. މިހާތަނަށް ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ލޯ ރުފިޔާއެއް، ބައި ރުފިޔާއެއްގެ
މިންވަރު ވެސް އެހީއެއްގެ ގޮތުގައި ނުވާކަން. އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ
ރަށް ދެބުރި ވާތީ ނުވަތަ އެ ރަށް ގިރާތީ ހިމެނިފައި އޮތް 7 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮންމެވެސް
މިންވަރެއް، ކޮންމެވެސް މިންވަރެއްގެ އެހީތެރިކަމެއް ވެދެއްވާށޭ. އަޅު ގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ތިން
އަހަރުގެ ސަރުކާރެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެވިފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ބަލައިލާ ނަން. އަޅުގަ ނޑު ތަޢުލީމީ
ދާއިރާއަށް ނަޒަރު ހިންގަ އިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ބާވެ ވީރާނާވެފައި ވާ ސްކޫލުތަކާއި ކުލާސްރޫމުތަކާއި އަދި
ފޫވެއްޓިފައިވާ ފުރާޅުތައް މަރާމާތުކޮށް، ބަދަލުކޮށް، ހަލާކުވެފައިވާ އެންމެހައި ފަރުނީޗަރުތަކާއި އަދި އެހެނިހެން
ކަންތައްތައް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ދިޔައީ ވަރަށް ފުރިހަމަކަމާ އެއްކޮށް ކުރަމުން. މިގޮތުން، 259 ކުލާސްރޫމާއި
110؛ މާފުކުރައްވާތި! 112 ސްކޫލު، 52% އަށް، އާދެ! ދެ ދަންފަޅިއަކަށް ކިޔަވައިދޭން ބަދަލުކުރެވުނު. ޓީޗަރުންގެ
އޮނިގަ ނޑު އިޞްލާޙުކޮށް، އެ ތަންފީޛުކުރަން ފެށި، ތިން ހާހެއްހާ ޓިޗަރުންނަށް އިތުރު ތަމްރީނު ދެވުނު. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ ޤައުމެއް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި ފުރަތަމަ އަޅަންޖެހޭނެ ފިޔަވަޅު ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ، ތަޢުލީމަށް
އިސްކަންދެއްވަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް، ހިންގުމުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށް ، ރާއްޖޭގައި 7 ޕްރޮވިންސް އޮފީހެއް ހައްދަވައި،
އެޑިއުކޭޝަން ޔުނިޓުތައް ޤާއިމުކޮށް، ޕްރޮވިންސްގެ ލަފާގެ ތެރެއިން؛ އާދެ! ޕްރޮވިންސްގެ ބެލުމުގެ ތެރެއިން ގުނަގުނަ
ކަންތައްތަކެއް ކުރިއަށްގެންދެވި. ހަމައެއާއެއްކޮށް ސްކޫލުތަކުގެ ވެރިންގެ ތެރެއިން 29 ވެރިން މެލޭޝިއާގައި
މާސްޓަރސް ޑިގްރީ ފެންވަރަށް ތަމްރީނުކޮށް، 20 މީހަކު ސްރީލަންކާގައި ފުރަތަމަ ޑިގްރީ ފެންވަރަށް ތަމްރީނުކުރަން
ފެށުނު. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުގެ ވެސް މިފަދަ
ވިސްނުންތެރިކަން ހުންނާނެ ކަމަށް. އެޑިއުކޭޓަރތަކެއް އެކުލަވައިލަ އި ސްކޫލުތަކަށް ތަޢާރުފުކޮށް، އިތުރު ޕްރޮގްރާމުތައް
އެ ސުކޫލުތަކުގައި ހިންގެ ވި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރިއަށްވުރެ ޒަމާނަށް ފެތޭ، ބިނާކުރުވަނިވި މަންހަޖެއް
އެކުލަ ވައިލުމުގެ ގައިޑުލައިންތަކެއް ތައްޔާރުކޮށް، މަންހަޖު އެކުލަވައިލައި، މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންގޮސް ފައުންޑޭޝަން
128

ލެވެލްގެ އަޖުމަބެލުމުގެ މަސައްކަތްތަކެ އް ފެށުނު. ނަތީޖާއަކީ ކޮބައިތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަޢުލީމީ
ހާލަތު އޭރު ހުރި މިންގަ ނޑާ އަޅާ ބަލާފައި، އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ 44% ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ނަތީޖާ
ނެރެވުނު. ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ މި ނަތީޖާތަކަށް ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު އިތުރަށް ތަޢާރުފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، 7 ސަރަހައްދެއްގައި ހެލްތު ސެކްޓަރ ސަރވިސަސް ނުވަތަ
ހެލްތު ކޯޕަރޭޝަންތައް ޤާއިމުކޮށް، އެ ކޯޕަރޭޝަންތައް މެދުވެރިކޮށް ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ދޭން ފެށުނު. މިގޮތުން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2011 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންނަށް ބޭސްފަރުވާ ލިބުން ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމަށް އާސަންދައިގެ
ނަމުގައި ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ޤާއިމެއް ކުރެވުނު. އިރާދަކުރެއްވީތީ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ދެކެމުން މި
ދާ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކަކީ އެ ފައުންޑޭޝަންގެ މަތީން އެ ކުލެވިގެން، ތަރައްޤީވަމުން، ހެދެމުން އަންނަ ކަންތައްތައް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ކުއްލި ހާލަތުގައި ބަލިމީހާ އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް ފަސޭހަކަމާއި ޔަޤީންކަމާ އެކު
ދެވޭނޭ އިންތިޒާމު އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހިގެންދިޔަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެއްކޮށް ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ
ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމުގެ ގޮތުން ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލްތައް އަދި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގެ ކަމާ ބެހޭ
މުވައްޒަފުންނަށް މެނޭޖްމަންޓު އަދި ފަންނީ ތަމްރީން ޕްރޮގްރާމުތައް ރާއްޖޭގަޔާ އި ރާއްޖެއިން ބޭރުން ފޯރުކޮށްދެވުނު.
ރާއްޖޭގެ ހޮސްޕިޓަލްތަކުގަ ޔާއި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ގިނަ ޑޮކްޓަރުންނާއި ނަރުހުންނަކީ ދިވެހިންނަށް
ހެދުމުގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގަ ޔާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ތަމްރީނުގެ ފުރުޞަތުތައް އިތުރުކުރެވުނު. މާލޭގައި ހުރި ކާބޯތަކެތީގެ
ވިޔަފާރިކުރާ ރެސްޓޯރަންޓު، ކެފޭ އަދި ތަންތަން ރަޖިސްޓްރީކޮށް އިންސްޕެކްޝަން ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ވެސް ހަމަ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެބަ މި
ކަންކަން ޑިވެލޮޕްވަމުންދާ ތަން މިހާރު ފެންނަށް ފަށައިފި. އަޅުގަ ނޑު ހަމައެއާ އެއްކޮށް ބަލައިލާނަން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެހެން ކަންތައްތަކަށް ވެސް. އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ 2004 ވަނަ އަހަރު ސުނާމީގެ
ކާރިސާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަނދާނަށް އާކޮށްލަން މި ވަގުތު ވަރަށް މުހިއްމު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގައި އެންމެ
ބޮޑަށް ސުނާމީ ކާރިސާގައި ހާލުގައި ޖެހިގެންދިޔަ ރަށްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ ރަށެއް
ކަމަށްވާ ކޮޅުފުށި. އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލަނީ ކޮޅުފުއްޓާއި އެހެން ރަށްރަށާ ދެމެދުގައި ހުރި ތަފާތުގެ ވާހަކަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ސުނާމީގައި ހާލުގައި ޖެހުނު އެއް ރަށް އެއީ ރ. އަތޮޅު ކަނދޮޅުދޫ. ކަނދޮޅުދޫގައި މީހުން
ދިރިނޫޅެވޭވަރު ވެގެން ރ. އަތޮޅުގައި ރަށެއް ތަރައްޤީކޮށް، އާދެ! ދުވާފަރު ތަރައްޤީކޮށް ، އެ ރަށް ބިނާކުރެވިގެންދިޔަ.
އެ ރަށުގައި މަސްމާރުކޭޓެއް އެޅުނު. މިއަށް ވުރެ ބޮޑަށްހާލުގައި ޖެހިފައި އޮތް ރަށެއް ކޮޅުފުށި އެއީ. ކޮޅުފުށި އޮތީ
ހުސްކޮށް. އަދާހަމައަށް ވެސް މަސްމާރުކޭޓުގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުހިނގާ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރެއްގައި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މަނިކުފާނު ވެސް ހުންނަވައިގެން އެ ގެންދެވި ޕްރޮގްރާމު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ޝުކުރުވެރިކަމާ އެއްކޮށް ފާހަގަކުރަން. ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މިންވަރެއް އިރާދަކުރެއްވީތީ
129

އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ގެނެސްދެއްވި. 164 ގެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން
އަޅުއްވައިދެއްވީ. އަދި ނަރުދަމާއެއް ޤާ އިމުކޮށްދެއްވި. ސުނާމީ ކާރިސާގެ ސަބަބުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮޅުފުށީގެ
ފެން ވަނީ ތަޣައްޔަރުވެފަ. 11 އަހަރު ފާއިތުވެގެންދިޔައިރުގައި ކޮޅުފުށީގައި ފެނުގެ ނިޒާމެއް ނެތް. ރައްޔިތުން
ފެންވަރަމުން އެ ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ތަޣައްޔަރުވެފައިވާ ފެނުން. އަދާ ހަމައަށް ވެސް ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް
ބަޖެޓުތައް އައި އިރުގައި ކޮޅުފުށީގެ ފެނުގެ ވާހަކަތައް ބައެއް ފަހަރަށް ބަޖެޓުތަކުގެ އަރިމަތީ ސުރިޚީތަކުން އަޅުގަ ނޑަށް
ފެނިގެންދިޔަ. ނަމަވެސް ހިތާމައަކީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި، ފެށޭ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ވާހަކަ ނެތްކަން. އަޅުގަ ނޑު
އަބަދުވެސް ބަޖެޓް ކޮމިޓީއަށް ވެސް ހަނދާންކޮށްދެމުން މި ދަނީ، މި ހާލުގައި، ސުނާމީ ރިކަވަރީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ދަށުން
ވިޔަސް ، ކޮޅުފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް ޖެހިފައިވާ މި ގިލަން ވެރިކަމުން ސަލާމަތްކޮށްދިނުމަށް، އެ ރަށުގެ ފެނާއި އަދި
މަގުތައް ހައްދަވަ އިދެއްވާށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިދިޔަ ވިއްސާރައި ގައި އަޅުގަ ނޑަށް އެތައް ބައިވަރު ކޯލެއް އައި.
އަޅުގަ ނޑަށް މި އަޑުއިވެނީ ވިލުފުށީ ކަހަލަ ރަށްރަށުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މަގުތަކާ އެއްޗެހި ހެދެމުންދާ ވާހަކަ.
ހެދެމުންދާ މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. މީ ހަމަ ސުނާމީ ކާރިސާގެ ސަބަބުން ހާލުގައި ޖެހުނު އެއް
ރަށް. ކޮޅުފުއްޓަކީ ވަކި ރަށެއްގެ ގޮތުގައި އަޅަ އިނުލެވޭ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ހަދާފައި، އަދި ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވިޔަސް
ބާއްވާފަ އި އޮތުން އަޅުގަ ނޑު ނިހާޔަތަށް ކުށްވެރިކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ސަރުކާރުން؛ އާދެ،
އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚް އަޙްމަދު ފާރިސް މައުމޫން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އެއީ ސުނާމީ ކާރިސާއާ ބެހޭ ބިލު. އެ ބިލުގައި ވަރަށް ފުރިހަމައަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
މިފަދަ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެ ނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ނުވަތަ ސަރުކާރަކުން އެ ރައްޔިތަކަށް އެހީތެރިވެދެވޭނެ ގޮތްތަކެއް
ޤާއިމުކޮށްފައިވޭ. އަޅު ގަ ނޑު މިއަދު މި ފިޔަވަޅުމަތީގައި ހުރެ ވެސް މި ގޮވާލަނީ މި ބިލުގެ ދަށުން ނަމަވެސް،
ކޮޅުފުށީގައި ހާލުގައި ޖެހިފައި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް މި ދެންނެވި ސުނާމީގެ ކާރިސާގެ ރިކަވަރީގެ ދަށުން އެ
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ޤާއިމުކޮށްދެއްވާށޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި 2015 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ކޮޅުފުށީގެ ބަނދަރުގެ ވާހަކަ އޮތް ލިޔެފަ. މި އަހަރު ވެސް ހަމަ އެބައޮތް. އެކަމަކު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބަޖެޓެއް ނެތް. ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި މިކަން ހިމަނައިލާފައިވާއިރު މިކަން ވާނީ
ކޮން ދުވަހަކުން ކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ. ކޮޅުފުށީގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާއެއްގެ ވާހަކަ އެބައޮތް ބަޖެޓުގައި
ޖަހާފައި މި އަހަރު ވެސް، އަދި ކުރީ އަހަރު ވެސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުން ނާލާފުއްޓަށް.
ނާލާފުށީގައި ހަދާފައި ދޫކޮށްލުމުން އެއްގޮތަކަށް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެ ބަނދަރުގެ ބޭނުންކުރެވޭކަށް ނެތް، ބޭރު
ތޮއްޓަކާ ނުލައެއް. ބަނދަރު މިހާރު ވަނީ ތިލަވެފަ. އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް އެދެން، އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަން ސަރުކާރަށް
ނާލާފުށީގެ ބަނދަރަށް 2.7 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައި ވާތީ ، އެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެ ރަށުގެ ބޭރު ތޮށީގައި ބޮޑު ހިލަ
ޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ބޭނުންވަނީ، މުލަކުގައި މުޅި
130

ރަށް، މުޅި ރަށް ވަށައިގެން ގިރަމުންދާ މައްސަލަ. އަޅުގަ ނޑު ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ވަޒީރަށް ދެތިންހަތަރު ފަހަރަށް
ފޯނުކުރެވިއްޖެ. މެސެޖުކުރެވިއްޖެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއަށް ޖަވާބެއް ނުދެއްވާ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އަދުގެ ޒަޢީމް، ރައީސް ޢަބްދު اله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ އަރިހަށް ވެސް މި ވާހަކަ ވާނީ އުފުލާފަ. އެކަމަކު ވެސް
ނުނަންގަވާ ފޯނެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާހިސާބުން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަކަށް ދާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖަލްސާ
30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަނެއްކާވެސް ކުރިއަށް ގެންދާނަން. މި ރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއެރުވުމަށް، ވާހަކަދެއްކެވުމަށް ފުރުޞަތު
ރިޔާސަތުން ހުޅުވާފައިވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ފަހު މިކޮޅަށް
ވަޑައިގަތުމަށް ދަންނަވަން.
ހުސްވަގުތުކޮޅު: 18:07 އިން 18:40 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަނެއްކާ ވެސް ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ފަށާނަން. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ މި
ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާއަށް.
ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم. الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓު ހުށަހެޅި ކަމަށް ޓަކައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރުއަދާކުރަން. ހަމައެއާ އެކުގައި މިއަދަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޮބުވެތި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮނަރަބަލް ޢަބްދުاله
ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެއްވިތާ ދެ އަހަރު ފުރުނު ދުވަސް ކަމަށް ވާތީ، އެކަމުގެ
ތަހުނިޔާއާއި މުބާރިކުބާދީ ލޮބުވެތި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަޅުގަ ނޑު އަރިސްކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި
ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި މި ބުނާ، އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަމުގެ
ބާބުގައި ބުނާ އެންމެންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ލޯބިކޮށް، އެންމެންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން
131

ބަޖެޓުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖައްސަވާފައި އޮތްތައް ފެނިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދަނީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު، ގުރައިދޫ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރުގަ އި، މި
ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ރައީސްވަނީ ކޮށްދެއްވާފަ. އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، ގުޅީގެ ބަނދަރުގެ ބޭރުގައި ބޮޑުހިލަ ޖަހައިދެއްވާފައިވޭ. ހަމައެއާ އެކު އާސަންދަ
ބޭސް ފިހާރައެއް ހުޅުވައިދެއްވާފައި، އަލަށް ކޯޓުގެ އިމާރާތެއް އަޅުއްވައިދެއްވާފައިވޭ. އޭގެ އިތުރުން މާފުށީގައި 24
ގަޑިއިރުގެ ޚިދުމަތް ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގައި ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވާފައިވޭ. އާސަންދަ ބޭސްފިހާރަ ލިބޭނެ ގޮތް
ވެފައިވޭ. ހަމައެއާ އެއް ކޮށް ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ މަރާމާތުތަކެއް ކުރިއަށް އެބަދޭ. މީގެ އިތުރުން ގުރައިދޫއަށް ބަލައިލާއިރު
ބަނދަރުގެ އެއްގަމު ތޮށި މި ވަނީ ކޮށް ނިމިފަ. ހަމައެއާއެކުގައި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ޚިދުމަތް 24 ގަޑިއިރަށް
ބަދަލުކުރެވި، އާސަންދަ ބޭސް ފިހާރަ ލެވި، ލެބޯޓްރީގެ ޚިދުމަތެއް ދޭން ފެށި، ބޯޅަދަ ނޑުގެ ފަސްގަ ނޑު އެއްވަރު ކުރެވި ،
ގޯލްދަނޑި ޖަހާފައިވޭ. ސްކޫލުގައި 3 ބުރި އިމާރާތެއްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް އެބަދޭ. ކޯޓު އިމާރާތުގެ
މަސައްކަތް އެބަދޭ. މިސްކިތް ފުރިހަމަކޮށް ނިންމާފައިވޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރު
ތެރޭގައި ރައީސް ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތްޕުޅަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މީގެ ކުރީގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިފައިނުވާ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ލިބިފައިނުވާ ފަދަ ބޮޑު ތަރައްޤީއެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
2007 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ނިމި، ފާސްކޮށް ނިމިގެންދިޔައިރުގައި 2008 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނާފައި އެބަވޭ ގުރައިދޫގެ ބިން ހިއްކުމަށް 7 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި ގުޅީގަ އި ކޯޓެއް އެޅުމަށާއި އަދި އެނޫން ވެސް
މަސައްކަތްތަކަށް 2 މިލި އަން ރުފިޔާ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، 2008 ވަނަ އަހަރު ނޮވެންބަރު
މަހުގެ 11 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން މި ޤައުމުގެ ވެރި ކަންކުރަމުންގެންދިޔައީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން. މިދެންނެވި
ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އޮތް ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި އޭރުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ކޮށްދޭންޖެހޭ. އެއީ އޭރުގެ މެންބަރަކީ، މާލެ އަތޮޅުގެ މެންބަރަކީ، މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު
މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ. އެހެންވީމާ، މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ އެއީ އޭރުގައި މާލެ އަތޮޅު ތަމްސީލުކުރަމުންގެންދިޔަ މެންބަރު.
އެކަމަނާގެ މަޖިލިސް މެންބަރުކަމުގެ ދަށުގައި މިދެންނެވި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދިޔަ ކަންތައްތައް ހިމެނިގެން އައީ.
ހަމައެއާއެކުގައި އެ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން އެ ކަމަނާ ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ޕާޓީއަށް ވެރިކަން ލިބިގެންދިޔައީ.
ހިތާމައަކީ، 2009 ވަނަ އަހަރު އައި އިރުގައި މިދެންނެވި 2008 ވަނަ އަހަރުގައި އޮތް މަޝްރޫޢު ވެސް އޮތީ ބަޖެޓުން
ފޮހެލާފަ. 10 ،2009، 11؛ 11 ،10 ،9 މި 3 އަހަރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އޮތީ މި
ރާއްޖޭގެ ޗާޓުން ވެސް ، އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބެންޖެހޭ ޗާޓުން ފޮހެލާފަ. އުނިކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި
ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ވާހަކަ އެ ބޭފުޅުން ދައްކަވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، ޙަޤީޤަތުގައި އެ
ބޭފުޅުންނަކަށް އެ ކަމެއް ނުކުރެވުނޭ. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވި ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް 2007 ވަނަ އަހަރު ރައީސް
132

މައުމޫނުގެ ދުވަސްވަރު ހިމަނުއްވާފައި ބަޖެޓު ފާސްކޮށްދެއްވާފައި އޮއްވާ ، 2008 ވަނަ އަހަރުގައި މި ބަޖެޓު
ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އޭރުގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ، އަދި އެ ކަމަނާ ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ޕާޓީއަށް
ސަރުކާރު ލިބިގެންދިޔައިރު އެ އަހަރު ނިމި، ދެން ކުރިއަށް އޮތް 3 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މި ރަށްތަކަށް ވަނީ އެއްވެސް ކަހަލަ މިންވަރެއްގެ ތަރައްޤީ ނައިސް. އަޅުގަ ނޑު ދެންމެ މި
ދަންނަވާލީ ތަރައްޤީތަކަކީ ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި އެ ބޭފުޅާ ކޮށްދެއްވި ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ، ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދުގެ މި ބަޖެޓަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަގަށް ވަރަށް އުޖާލާވެގެންދާނެ
ބަޖެޓެއްކަން. އާދެ! ޑީ.ޖީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން ބަލާއިރުގައި 2009 ވަނަ އަހަރު އެބަ އޮތް 2010 .74% ވެސް 74%.
80% ،2011. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރުގައި، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އުފުލަންޖެހުނު ދަރަނީގެ ބޮޑު ނިސްބަތޭ. 2014 ވަނަ އަހަރު އެ ދަށް ވެގެންދިޔަ 66% އަށް. 2015
ވަނަ އަހަރު 62% އަށް ތިރިވެގެންދިޔަ. މިއީ އަޅު ގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ރައީސް ޔާމީންގެ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުގެ
ދަށުން އެ މަނިކުފާނު ކުރައްވާ ބުރަ މަސައްކަތްޕުޅުގެ ނަތީޖާއެކޭ. މިދެންނެވި 74% ދަށްވެގެން އެ ދިޔައީ. އަދި
2011 ވަނަ އަހަރު އޮތް ، 80% ދަށްވެގެންދިޔައީ 66 އަށް. އަދި މި އަހަރު، މިހާރު މި ހިނގަމުންދާ އަހަރު 62%
އަށް ދަށްވެގެން އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދަރަނިތައް އަދާކުރެވެމުން އެ ދަނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ހަޤީޤަތަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު އޮތް 3 އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
އޮތީ ދަރުވަ އިލާފަ. އަދިވެސް އެކަމުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއުޅެނީ ސަލާމަތްނުވެވިގެން. ޙަޤީޤަތުގައި ކޮންމެ ބަޖެޓެއް
އައިމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ މެންބަރަކު ވެސް މި ބަލައިލަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްތަކަށް ކޮންކަމެއްތޯ އޮތީ
ހިމެނިފަ. ބަނދަރު އެބަ އޮތްތޯ. ބިން ހިއްކުން އެބަ އޮތްތޯ. ނަރުދަމާ އެބަ އޮތްތޯ. އެއިން ކޮންމެވެސް ކަމެއް އޮތްތޯ
ބަލައިލަން މި ޖެހެނީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކަމަށް ވާތީވެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮންމެ
ރައްޔިތަކު ވެސް އެބަ ބޭނުންވޭ މި ކަންކަން، މި ޚިދުމަތްތައް ލިބިގަންނަން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މިހާރު މި
ޒަމާނުގައި ފުޅިބައްތި ދިއްލައިގެންނޫޅެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް
ބޭނުންވޭ. ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް ބޭނުންވޭ. ސްކޫލުގައި ކޮންމެ ކުއްޖެއް ވެސް؛ ކޮންމެ ބެލެނިވެރިއަކު ވެސް އޭނަގެ
ދަރިފުޅު ނުވަތަ އޭނަގެ ބެލެނިވެރިކަމުގެ ދަށުގައިވާ ދަރިފުޅު އޭނަގެ އަމިއްލަ ރަށުގައި ބަހައްޓައިގެން ގުރޭޑް 12އާ
ހަމައަށް ކިޔަވައިދޭން ބޭނުންވޭ. މި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދޭން ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާ، 2009 އިން
ގޮސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި މިދެންނެވި ވަރަށް އޮތީ މުޅި ޤައުމު ދަރުވައިލާފަ. މިއަދު ރައީސް
ޔާމީނަށް ޖެހިވަޑައިގަންނަވަނީ އެ ދަރަނިތައް އަދާކުރަން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވެސް އެ
ބޭފުޅާގެ؛ އެ ބޭފުޅެއްގެ ނުވަތަ އެ މެންބަރެއްގެ ދާއިރާއަށް ކޮންކަމެއްތޯ ހިމަނާފައި އޮތީ ބަލައިލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް މިއަދު
133

ކުރެވެންނެތީ، ބަޖެޓުގައި އެކަންކަން ހިމެނެން ނެތް ސަބަބަކީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި މިދެންނެވި ގޮތަށް އެ
ދަރަނިތައް އޮތީމަ. ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ކަމުގައި ވިޔަސް، ޤައުމު ސަލާމަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. އެގޮތުގެ
މަތީން ރައީސް ޔާމީން މިއަދު ނިކުމެވަޑައިގެން އެ ހުންނެވީ މި ޤައުމުގައި ހުރި ދަރަނިތައް ސަލާމަތްކޮށް، މި ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުން އެ ދަރަނިން ސަލާމަތްކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތީން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލި ތަފާސްހިސާބަށް
ބަލާއިރުގައި މި އޮތީ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް އައިސްފަ. މިހާރު އެ މަނިކުފާނު ކުރައްވަމުންގެންދާ ބުރަ މަސައްކަތުގެ
ނަތީޖާގެ ގޮތުން މިއަދު މި މަޑުމަޑުން ދަރަނިތައް އަދާވަމުން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަކު ވެސް އެބަ ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްރަށަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް، ކޮންމެހެން
ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ހިމެނިކަމުގައި ވިޔަސް ، އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަދި އިތުރުކޮށްލައިގެން ވެސް މި
ޤައުމުގައި މި އޮތް ދަރަނި ސަލާމަތްކުރަންޖެހޭ. އާދެ! މި ދަރަނި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ރައްޔިތުންނަށް
މި ޖެއްސި މީހަކީ، ނުވަތަ މި ޖެއްސީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ.
ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރި ކޮންމެ މީހަކަށް އެކަން ގަބޫލުކުރެވޭ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު އިތުރަށް ބަލައިލާއިރުގައި ، އެކިއެކި
ބައި ބަޔަށް ޚަރަދުކުރެވޭ ގޮތަށް ބަލައިލާއިރުގައި އިނގޭތޯ. ތިމާވެށި ރައްކާކުރުމަށް 2011 ވަނަ އަހަރު މި އޮންނަނީ
102 މިލިއަން. އެކަމަކު 2016 އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި އެބަ އޮވޭ 699 މިލިއަން. ތަޢުލީމަށް 2011 ވަނަ މި
އޮންނަނީ 1796 މިލިއަން. އެކަމަކު މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް 3217 މިލިއަން. ޞިއްޙަތަށް 2011 ވަނަ އަހަރު
368 މިލިއަން ހިމެނިފައިވާއިރުގައި ، މި އަންނަ އަހަރުގައި، 2016 ވަނަ އަހަރުގައި މި އޮންނަނީ 2548 މިލިއަން.
ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީއާއި ވެލްފެއަރ ކަންތަކަށް 1135، އެއީ 2011 ވަނަ އަހަރު. އޭގެ ބަ ދަލުގައި 2016 ވަނަ އަހަރު
މި އޮންނަނީ 3263 މިލިއަން. ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި ޖަމާޢަތުގެ ފައިދާއަށް 2011 ވަނަ އަހަރު 1627 މިލިއަން
އޮތްއިރު، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި އެބައޮ ތް 3554 މިލިއަން. މަސްވެރިކަމާއި ދަ ނޑުވެރިކަމަށް 93
މިލިއަން 2011 ވަނަ އަހަރު އޮތްއިރު ، މި އަހަރުގައި އެބައޮތް 147 މިލިއަން. މަގާއި ބަނދަރު ހެދުމަށް 471
މިލިއަން 2011 ވަނަ އަހަރު އޮތްއިރު ، މި އަހަރު އެބަ އޮތް 3393 މިލިއަން. މުވާސަލަތުގެ ޚިދުމަތް 60% އަށް
ދިޔައިރު؛ 60 މިލިއަނަށް އެރިއިރުގައި މިފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެބައޮތް 101 މިލިއަން. ޓޫރިޒަމަށް 34 މިލިއަން 2011
ވަނަ އަހަރު އޮތްއިރު ، މިއަހަރު އެބައޮތް 174 މިލިއަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ 2011 ވަނަ އަހަރަށް ބަލާފައި
އޭގެފަހުން މި އައި މުއްދަތަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤަ އުމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ވަނީ އިޤްތިޞާދަށް ފެންނަވާފައޭ. އެހެނޫންނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިދެންނެވި އަދަދުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެތައްއެތައް
ގުނައެއް މި ވަނީ ކޮންމެ ދާއިރާއަކަށް ވެސް ކުރިއެރުން ލިބިފަ. އެހެންވީމާ، ރައީސް ޔާމީންގެ ސިޔާސަތަކީ ، އަސާސީ
ޙައްޤުތައް، އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ގާތުން ފޯރުކޮށްދެއްވުން. އެގޮތުގެ މަތީން އެ މަނިކުފާނު
ކުރައްވާ ބުރަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ހިސާބުތައް ބަލައިލީމަ އެބަ ފެނޭ. މި އެއްވެސް ކަމެއް އޮޅޭކަށްނުޖެހޭ. މި
134

ކަންކަމަކީ ފޮތްތަކުން ފެންނަން ހުރި ޙަޤީޤަތްތައް. އާދެ! މިދެންނެވި ދަރަނިތަކަށް ބަލާއިރު 2010 ވަނަ އަހަރު
އެބައިން 20.0% އަށް އަރައިގެން ގޮއްސަ. 2009 ވަނަ އަހަރު؛ އެއީ. 2010 ވަނަ އަހަރު އެބައޮތް 12.5 އަށް.
އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާ އިރުގައި 2014 ވަނަ އަހަރު މި އޮންނަނީ 2.9. އެހެންވީމާ، އެ ދަރަނިތައް އެ އަންނަނީ
ކުޑަވަމުން. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޮބުވެތި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްޕުޅު ކޮށްދެއްވައޭ އެބަ.
މިދެންނެވީ ދަރަނިތަކުން ސަލާމްކޮށްދީ އަދި ރަށްތަކުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތައް އެބަ ކުރައްވާ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ތަފާތު އެކި ރަށްރަށުގައި ބަނދަރުގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި، ޞިއްޙަތާ ބެހޭ
ކަންތައްތަކާ އި، ތަޢުލީމަށާއި އަދި އެނޫންވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ އެކިއެކި ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވާކަން އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަޅު އަނދިރު ދުވަސްތަކެއް 2009 އިން 2012އާ ދޭތެރޭގައި. ކަޅު އަނދިރި ދުވަސްތަކެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މުޅި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް. ވަކި މީހަކަށް ނޫން. ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރި ކޮންމެ މީހަކަށް
ވެސް ފެނިގެންދިޔައީ ކަޅު އަނދިރި ދުވަސްތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެކަންކަން ފިލު ވާލައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް
ފާގަތިކަމާއި ކުރިމަގު އުޖާލާކުރުމުގެ މާތް މަޤްޞަދުގައި ރައީސް ޔާމީން ކުރެއްވަ އް މި ފެއްޓެވި ބުރަ اله
ރަޙުމަތްފުޅުން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ މަނިކުފާނުގެ 5 އަހަރު ނިމޭއުރުގައި ދެން އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުރަންޖެހޭނެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނޯންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮންމެ ރަށެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ހުރިހާ
ކަމެއް ނިމިފައި އޮންނާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އިންތިޚާބު ކުރީ އެ މަނިކުފާނު 1 އަހަރަކަށް، 2 އަހަރަކަށް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ މަނިކުފާނަށް ވޯޓުދިނީ އެ މަނިކުފާނު 5 އަހަރު ވަންދެން މި ޤައުމުގައި ވެރިކަންކުރުމަށް ޓަކައި.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ 5 އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެއްވެސް ރަށެ އްގައި
އިތުރަށް ދެން ތަރައްޤީއަށް ކުރަންޖެހޭ، ނުވަތަ އަސާސީ ޚިދުމަތެއް ބޭނުންވާނެ އިތުރަކަށް ކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ކަމެއް
ނޯންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެއީ ފެށިފައި ހުރި ކޮންމެ ކަމެއް ރަނގަޅުކުރުން، ނުވަތަ އެ ޚިދުމަތްތައް
އިތުރަށް ފުޅާކުރުން ފިޔަވައި، އަލަށް ފަށާނެ އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް އޮންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ.
އެހެންވީމާ، އެ މަނިކުފާނު އެ މަސައްކަތްޕުޅުކުރައްވަނީ މިދަންނަވާހެން ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް އެންމެ
ގާތުން އެންމެ ރަނގަޅަށް ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން،
އަދި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް އަދި ކޮންމެ ވާހަކައެއް ދެއްކި ކަމުގައި ވިޔަސް ، އެ ބޭފުޅުންގެ ހިތާ ދެކޮޅަށް އެ
ބޭފުޅުން އެ ވާހަކަދައްކަވަނީ. މި ބަޖެޓަކީ އެބޭފުޅުން ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ތައްޔާރުކުރެވި، ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެކުލަވައިލެވިފައިވާ ބަޖެޓެއް. ވަރަށް ދުރަށް ވިސްނަވާފައި މިކަމުގެ ސީދާ
ފަންނީ މާހިރުން އެކުލެވިގެން ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ .
135

އެހެންނަމަވެސް އެ ބޭފުޅުން ގޮތްދޫނުކުރައްވަން ވެގެން އެ ބޭފުޅުން ދެކޮޅުހައްދަވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަނީ ބަޖެޓު
ނިމިގެންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ރަށުގެ މާފުއްޓާއި ގުރައިދޫގެ ބިން ވަރަށް ބޮޑަށް، އަދި ގުޅީގެ ވެސް ބިން ވަނީ ވަރަށް
ދަތިވެފަ. އެހެންވީމާ، ދިރިއުޅުމަށް ޓަކައި މި ވަގުތު އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ އެއް ކަމެއް އެއީ. އެންމެ ބޮޑަށް
ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ ، ބިމުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުން. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީ
ނިމިގެން އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރަށްތަކުގެ ބިމަށް ދަތިވެފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލެއް އަންނާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަން. ހަމައެއާއެކު މިހާރު ހުރި މަޝް ރޫޢުތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ވެސް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު
މަސައްކަތްތަކެއް އެބަހުރި. ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތައް، އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް ނެތް ހުއްޓޭކަށެއް. އާދެ! މާފުށީގެ ގިރާ
ސަރަހައްދުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަންނަ ޑިސެންބަރުގެ ތެރޭގައި
ފެއްޓިގެންދާނެ ކަމަށް. މި ބަޖެޓުގައި ވެސް އެކަން ހިމެނިފައި އެބައޮތް. ހަމައެއާއެކު ގުރައިދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމު
ޤާއިމުކޮށް، ނިންމަން އެބައޮތް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. އޭގެއިތުރުން ގުރައިދޫގެ ބަނދަރުގެ ބޭރު ތޮށީގައި ބޮޑު ހިލަ
ޖެހުމުގެ މަޝްރޫޢު ވެސް އެބަ އޮތް މީގައި ހިމަނާފަ. އަދި އެއާއެކުގައި ގުޅީގެ ނަރުދަމާއާއި ފެނުގެ މަސައްކަތް ވެސް މި
ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އޮތުމުން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލު ކުރަނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން މި
ބަޖެޓުގައި ހުރި ހުރިހާ ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފުރިހަމަ ކުރެވި ގެންދާނެ ކަންތައްތައްކަން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރައްވާ ކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން، ހުރިހާ ރައްޔިތުން އަދި މަޖިލިސް މެންބަރުންނާ އެކުގައި ގުޅިގެން ރައީސާއެކު
މަސައްކަތްކުރާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްބާރުލުންދީ، ސަޕޯޓުދޭ ކަމުގައި
ވާނަމަ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިކަންކަން ނިމިގެންދާނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް މި ބަޖެޓަށް ތާއީދުކުރާ
ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަކީ ސަރުކާރުން އެންމެ މުހިއްމު ފިސްކަލް އެއް ވަސީލަތް.
ދައުލަތަށް ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް ހާސިލުކުރާނެ ކަމަށް، ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާނެ. އެއީ ރައް ޔިތުން
136

އެދޭ ގޮތަކީ ވެސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ވަމުންދާ ވަޢުދުތައް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފުއްދޭނެ ކަމަށް
އަބަދުވެސް ރައްޔިތުން އިންތިޒާރުކުރާނެ. މިގޮތުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ؛ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢަށް
ބަލައިލާއިރު 2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައިވާ ކަންކަން 2016 ވަނަ އަހަރުގައި ވެސް ޖެހިފައި ވަނީ. މީގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދޭހަވާ އަލިގަދަ ހެއްކަކީ، މި ސަރުކާރުން މިދިޔަ އަހަރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާއަށް އެއްވެސް
ކަމެއް ކޮށްދީފައިނުވާކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2015 ވަނަ އަހަރު މި ސަރުކާރުން މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް
ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް ދެއްވާނެ ވާހަކަ ބުނެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އެ އު އްމީދުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހަށް
ގޮސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އެދުނިން، ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓަރަކަށް. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު އެދުނީ، ވައިކަރަދޫގެ ނަރުދަމާއަށް.
އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު މި ޕްރޮޖެކްޓުން ހަމައެކަނި ކޮށްދެ ވިފައިވާ ކަމަކީ
ރަށުގައި ފޯކަލް ޕޮއިންޓެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި ފޯނުކޯލެއް ކޮށްލުން ފިޔަވައި އިތުރު އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްލެވިފައި އޮތް
ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް އެނގިފައެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ވައިކަރަދޫގައި 9 ކްލާސްރޫމް ހެދުމަށް މިދިޔަ
އަހަރު ބަޖެޓުގައި ޖެހިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަދި މިހާތަނަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް؛ ސަރވޭއެއް ކޮށްފައި އޮތް ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑަކަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ނެއްލައިދޫގެ ފެނުގެ ނިޒާމު،
2015 ވަނަ އަހަރު 43 ރަށުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންނަމަވެސް، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހިމެނިގެން
އައިއިރުގައި މި ފެނުގެ ނަރުދަމާގެ ތެރޭގައި ނެއްލައިދޫ ހިމަނެފައިނެތްކަމީ އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. މީ މި
ދާއިރާއަށް ލިބުނު ވަރަށް ބޮޑު ހިތްދަތިކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ކުރިނބީ ކައުންސިލުން
އެލް.ޖީ.އޭ މެދުވެރިކޮށް ކުރިނބީގެ ގަބުރުސްތާނު ބޮޑުކުރުމާއި ހިނަވާގެއެއް އެޅުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަށް ޓަކައި
އެދިފައިވާނެ. އެހެންނަމަވެސް ، މި ބަޖެޓު ނިމިގެން އައިއިރުގައި މިކަން ވެސް ހިމެނިފައިނެތުމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
ކުރިނބީއަށް ލިބުނު ވަރަށް ބޮޑު ނިކަމެތިކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަނީ. މިއަދު މީހަކު މަރުވެ ކަމެއް
ދިމާވިޔަސް މިކަމުގައި ކަންބޮޑުވުންތައް؛ ކަންބޮޑުވުމައިގެން މިކަންކަމައިގެން އުޅެން މި ޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާގެ
ކުރިނބީގެ ރައްޔިތުން ކަމަށް ވާތީވެ އެކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު އިތުރަށް މަސައްކަތްކޮށް، މި ގަބުރުސްތާނު ބޮޑުކުރުމާއި
ހިނަވާގެ މަސައްކަތްކުރާނެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ކުރިނބީގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން. މިދިޔަ އަހަރު
ބަޖެޓުގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ގޮތުން އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހުންނާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި ވަނީ 10.5%. އެހެންނަމަވެސް،
މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފޮތް ނިމިގެން އައި އިރު 2015 ވަނަ އަހަރުގެ އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި 4.8% އަށް ދަށްވި ކަމަށް
ބަޖެޓު ފޮތުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދަރަނިވެރިވެފައިވާ މިންވަރަށް ބަލައިލާއިރުގައި މި އަންނަ
އަހަރުގެ ނިޔަލަށް 36 ބިލިއަ ން ރުފިޔާގެ ދަރަނިވެރިވުމެއް މި ރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެބައެޅޭ.
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، 2008 ވަނަ އަހަރު ރައީސް މައުމޫނު ވެރިކަމުން ފައިބާވަ ޑައިގެންނެވިއިރުގައި 10.5
ބިލިއަން ރުފިޔާއިން ދަރަނިވެރިވެފައިވާކަން މި ރާއްޖެ. ހަމަ 2012 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ނަޝީދު ބަޣާވާތަކުން
137

ވެރިކަން ވައްޓާލައި، ޖުމުލަ 19 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަނި ރައީސް ނަޝީދު 3 އަހަރުގެ ވެރިކަމުން ވައްޓާލިއިރުގައި
ދިވެހިރާއްޖެ ދަރާފައިވޭ. އެއީ ރައީސް ނަޝީދު 3 އަހަރު ވެރިކަމުގަ އި 8.3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ދަރަނިވެރިކަމެއް.
ރައީސް ނަޝީދުގެ 3 އަހަރު ވެރިކަމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިން ކަންކަމަށް ބަލާއިރުގައި މި ބުނާ 8.3 ބިލިއަން
ދެރިއިރުގައި 3 އެއަރޕޯޓް އެޅިފައިވޭ، 8 ބަނދަރު އެޅިފައިވޭ. އެތައް ބައިވަރު ނަރުދަމާތަކެއް އެޅިފައިވޭ. އާސަންދަ
ތަޢާރުފުކުރެވިފައިވޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ މަޝްހޫރުކޮށް މި ކިޔާ ފްލެޓު ދޮންބެ މިއަދު އެ ބޭފުޅުންނަކަށް
ކިޔަން ވެސް ލަދު ވެސް ގަންނާނެ ކަންނޭނގެ. ފްލެޓުތައް މުޅި ރާއްޖެއަށް ބެހިގެންދިޔައީ ރައީސް ނަޝީދުގެ
ވެރިކަމުގައި. އެތައް ކިލޯމީޓަރެއްގައި ތާރުއެޅިފައިވޭ. އެތައް ކިލޯ މީޓަރަކަށް މަގު ހެދިފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ރައީސް ނަޝީދުގެ 3 އަހަރު ވެރިކަމުގައި ދުވަސް ވީ މީހުންނަށް އިނާޔަތް ދިނުމާއި، އެކަނިވެރި މައިންނަށް
އިނާޔަތް ދިނުމާއި، މުޅި ރާއްޖޭގައި ހިލޭ ބޭސްފަރުވާގެ ނިޒާމު، އާސަންދަ ތަޢާރުފުކުރުން ވެސް ހިމެނޭ. ޚާއްޞަކޮށް
ސްކޫލުގެ ފޮތްފަންސުރު ހިލޭ ސްކޫލް ކުދީންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިއަންނަ އަހަރު
ނިމޭއިރުގައި ޤައުމުގެ ދަރަނި 35 ބިލިއަނަށް އަރާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައިވާއިރު، މި ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް އެތައް
ވަޢުދުތަކެއްވެ، އެތައް ކަންކަމެއް ކޮށްނުދެވި 16 ބިލި އަން ރުފިޔާގެ މި ސަރުކާރުގެ ؛ 3 އަހަރަށް ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި
ދަރަނި އަޅުވާފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މި ސަރުކާރުން ވެފައިވާ ވަޢުދުތަކުގެ ތެރޭގައި
މަސްވެރިންނަށް ދޭން ބުނާ 10000 ރުފިޔާގެ އެއްވެސް ކަހަލަ ޚަބަރެއް އަދި މިހާތަނަކަށް ވެފައެއް ނެތް. ޚާއްޞަކޮށް
ދަ ނޑުވެރިންނަށް ދޭން ވަޢުދުވެފައިވާ 8000 ރުފިޔާ ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައި އަދި މިހާތަނަށް
އެއްވެސް ޢަމަލީ މަސައްކަތެއް ހިނގާފައެއް ނުވޭ. މި ޤައުމުގެ ފަތުރުވެރިކަމަށް ބަލައިލާއިރު، މި ޤައުމުގެ
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަކީ މިހާރުގެ ޤައުމުގެ ލޭނާރު ކަމަށް ވެފައި ، އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތާމަޔަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ގައި
ހިމެނޭ ހދ. އަތޮޅުގައި މިހާތަނަށް 40 އެތައް އަހަރެއް ވެގެންދިޔަ ޓޫރިޒަމްގެ ސިނާޢަތު އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާ، ހދ.
އަތޮޅުގައި އަދި މިހާތަނަށް އެއްވެސް ރަށެއްގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިނެތުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު
ނިކަމެތިކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ، ހދ. އަތޮޅު އެ
ދާއިރާގައި ހިމެނޭ، ހދ. އަތޮޅުގައި ޓޫރިޒަމްގެ ރަށެއް ޤާއިމުކުރެވިގެންދި އުމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް ލިބޭ ވަރަށް
ބޮޑު ހިތްހަމަޖެހުމަކަށް ވާނެ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ދެ ތިން މަހެއްގެ ތެރޭގައި މިކަން ވާނެ.
ނަމަވެސް، ފާއިތުވެދިޔަ 40 އެތައް އަހަރެއް ވެގެންދިޔައިރު އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ ހަމަ މި ނިކަމެތިކަންމަތީގައި.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ނެއްލައިދޫއަކީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ނެއްލައި ދޫއަކީ ރަށުގެ ގިނަ ބަޔަކު
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން އާމްދަނީ ހޯދަމުންދާ ބަޔަކަށް ވާތީވެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ނެއްލާދޫއަށް ވަރަށް ފާގަތި
މުސްތަޤްބަލެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގެ ރަށެއް ހުޅުވިގެންދިއުމަކީ. ބަޖެޓު ފޮތަށް
ބަލައިލާއިރުގައި ފެންނަމުންދަނީ 2012 ވަނަ އަހަރު މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދީ ބޮޑު އަނދަވަޅަކަށް ވެއްޓިފައިވާ
138

މަންޒަރު. އަދި މި އުޅެނީ އަދިވެސް މި އުޅެނީ މި އަނދަވަޅުން އަރައިނުގަނެގެން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަދު މި ޤައުމު ސިޔާސީ ގޮތުން ފެންނަމުން މި ދާ
ހަލަބޮލިކަމަކީ ވެސް މި ހިތި ނަތީޖާގެ ހިތި ރަހަ، 7 ފެބްރުއަރީގައި ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަން ބަޣާވާތަކުން
ވައްޓާލަ އި އެ ހިތި ރަހަ އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖެއިން އެތައް ބައެއްގެ ދުލުގައި ލަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަޅުގަ ނޑުން އަރައިގަތުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެތައް ދުވަހެއް ނަގަމުންދާނެ. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ
ބަޣާވާތުގައި ބައިވެރިވި އެންމެ ހައި؛ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބަޣާވާތުގައި ބައިވެރިވި އެންމެންނަށް މިހާރުން
މިހާރަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ގޮވަމުންދާ ވާހަކައެއް، ބަޣާވަތު ގެ ބައިވެރިންނަށް އަދަބު ލިބެންވާނޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެމުން މި ދަނީ އެ މަންޒަރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. ބަޣާވާތުގަ އި ބައިވެރިވި އެންމެންނަށް އަދަބު ލިބިގެން
މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އި އްޒަތްތެރި ރައީސާ ދޭތެރޭގައި ވެސް މި ސަރުކާރުން ދެކޭގޮތާ ދޭތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީ ބިރުވެރިކަމެއްގެ ތެރޭގައި، ކާކަށްތޯ މިއަދު ރައްކާތެރިކަމެއް އޮތީ؟
އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގައި އެންމެ ވަރުގަދަ ހައި ސެކިޔުރިޓީ ލިބޭ މީހަކަށް މި ވަގުތު ހުރީ ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އެ ރައީ ސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް އެ ސެކިޔުރިޓީ ލިބިގެންނުދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަ މި
ކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ގޮވަމުން މި ދަނީ، މި ޤައުމުގެ އެއްވެސް މީހަކަށް ރައްކާތެރިކަމެއް ނެތޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން
އަބަދުވެސް ކިޔަމުން މި ދަނީ ، މި ރާއްޖެ އަމާން ބަނދަރަކަށް ގެންނަން އެންމެން އެކީއެކައްޗަކަށް އަތް ގުޅާލައިގެން
މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވޯލްޑް ބޭންކު ލަނދުގަންނަ ވަރަށް މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ރާއްޖޭގައި ކޮރަޕްޝަނާ އި ބޮން ގޮވުމާއި، އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި މަޑުޖެހިފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑު
ކަންބޮޑުވަން. އިޤްތިޞާދީ މުސްތަޤްބަލު ބަނަކޮށް ދައްކާ ހާލެއްގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުކުރާނެ ފައިސާ މަދުވެފައިވާ މި
ދަ ނޑިވަޅު، ރައްޔިތުންނަށް މަންފާއެއް ނުކުރާ ޚަރަދުތައް ގިނަވެ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް
އެދިއެދި މި ދަނޑިވަޅު ، ޞިއް ޙީ ފަރުވާ ދެމުންދާ ފެންވަރާއި ، މުޅި ރާއްޖެ ޝަކުވާކުރަމުންދާ މި ދަ ނޑިވަޅުގައި އަދި
ހަމައެހެންމެ ތަޢުލީމަށް ކުރެވޭ ހޭދަ އިތުރުކޮށް، ތަޢުލީމީ ފެންވަރާ މެދު ރައްޔިތުން ޝަކުވާކުރުން ފުނިޖެހިފައި މި ވާ
ދަ ނޑިވަޅު، މި ބަޖެޓަކީ އުއްމީދީ ހިތްވަރާއި މަދަދަށް ބޭނުންވާނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް ވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދަށް.
139

ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދަ އުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި
ބަހުސްކުރަމުންދާއިރު މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ބަލައިލަންޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. މިގޮތުން، 27
ބިލިއަނަށް ވުރެ ބޮޑު މި ބަޖެޓުގެ ދަރަނި ބޮޑުވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ޚަރަދާ ނުބައްދަލުވެ، ޤައުމުގެ
ދަރަނި އެއްދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ބޮޑުވަމުންދާއިރު، މިކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. އެއީ
ހަމައެކަނި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ޒިންމާއެއް ނޫން. މި މަޖިލީހުގައި ވެސް އޭގެ ދައުރުތަ ކެއް އެބައޮތް. ހަމައެހެންމެ،
މިއަހަރުގެ؛ އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅިފައިވާއިރު، މީގެ ބޮޑު ބައެއް ނުވަތަ 9 ،33%
ބިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ހިމެނިފައިވާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަފާސްހިސާބުތައް ދައްކާ ގޮތުން 2008 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބިފައި
ވަނީ 8.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ހަމަ އެގޮތަށް ބަލައިލާއިރު، 2012 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް ލިބިފައި ވަނީ 2.1 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. އެހެންކަމުން، 2012 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތަށް ލިބުނު އާމްދަނީއާ އެއްވަރެ އްގެ އަދަދެއްގެ އަންނަ އަހަރުގެ
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގައި ހިމެނިފައި ވީކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅު ގަ ނޑުމެން ވަރަށް
ގިނައިން ދައް ކާ ވާހަކައެއް، ޓެކްސް ޕޭޔަރުން ޓެކްސް ޕޭކުރާއިރު އެއިން ކުރެ ވެނީ ކޮންކަމެއްތޯއޭ؟ ބީ.ޕީ.ޓީއާއި
ޖީ.އެސް.ޓީއާއި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އާ މި 3 ބާ ވަތުގެ ޓެކުހަށް ބަލައިލާއިރު މި 3 ޓެކްސް އެއްކުރީމާ ގާތްގަ ނޑަކަށް އެ
ޓެކުހުން އަންނަ އަހަރު ލަފާކުރާ އާމްދަނީގެ 90% އަންނަ އަހަރުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އާ އެއްވަރު. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެކޭ. ޞިއްޙަތާއި ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ
ބޯހިޔާވަހިކަން ހޯދުމަށް މި ބަޖެޓު ތެރެއިން ކަންތައްތަކެއް ރޭވިފައި ވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. ޓީބިލާއި ބޮންޑު
ވިއްކައި ގެން އިންޓްރެސްޓް ރޭޓް ކުޑަކޮށް، އަދި މިނިމަމް ރިޒަރވް ދަށްކޮށް، ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަ ށް
އިންވެސްޓު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް ބޭންކުތެރެއަށް ތަނަވަސްކަން ދިން ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް
ލިބުނު ހިތްހަމަޖެހުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދިމާގައި ވާ އެންމެ ބޮޑު
އެއް މައްސަލައަކީ ދައުލަތުގެ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ބޮޑުވުން. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ގޮތުގައި ވަރަށް
ތަފްޞީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮތް، އަންނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ނަގަން އޮތް މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު
މަދުކުރެވިފައި ވާ ވާހަކަ. އަލަށް އުފައްދާ ވަޒީފާތައް ދަށްކުރި ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް. ރިކަރެންޓް ޚަރަދު
ދަށްކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކުރާ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް އެއްބާރުލުންދޭންޖެހޭ. މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ ބަޖެޓު ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަންނަ އަހަރު އޮތީ ބޮޑުކޮށް. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ނަތީޖާ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އެބަ ފޯރާތޯއޭ؟ ނުވަތަ
140

މުވައްސަސާތަކުގެ ޙަޤީޤީ ބޭނުން އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންނަށް އެބަ ލިބޭތޯއޭ؟ އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލުއުފެދޭ ކަމެއް. އެ
ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓު ދީ، އެ ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންތައްތަކެއް ފަހިކޮށްދެމުންދާ
ހިނދު، އެ ބޭފުޅުންނާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތުގަ އި އޮތީ ކޮންހަލަ އިޙްތިރާމެއްތޯ ވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ.
ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު ތިބީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ މަސައްކަތާ ދޭތެރޭގައި ހިތްހަމަނުޖެހިފަ.
ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު ތިބީ، މިނިވަން މުއައްސަސާގެ މަސައްކަތާއި އެ މީހުންގެ ނަތީޖާއަކީ ނުވަތަ
އެ މީހުންގެ ޕްރޮޑަކްޓިވިޓީ އާ މެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހިފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ސައްތައިން ސައްތަ
މުސްލިމު ޤައުމެއް. ސައްތައިން ސައްތަ މުސްލިމު ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި ދެމިއޮންނަން ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ އިޤްތިޞާދީ
މިނިވަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދަން އެބަޖެހޭ. ބޭރުގެ ޤައުމުތަކަށް ބަރޯސާވާ މިންވަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ދަށްކުރަން
އެބަޖެހޭ. ލޯނުތަކަށް ބަރޯސާވާ މިންވަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ދަށްކުރަން އެބަޖެހޭ. ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކުރަން
އެބަޖެހޭ. ޤައުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވެން އޮތް ކަންތައްތަކެއް ބަލައި ، ޤައުމުގެ ހަމަޖެހުމާއި އިސްތިޤްލާލު
ދަމަހައްޓަން އެބަޖެހޭ. މި ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލައިލާއިރު އަޅު ގަ ނޑުމެން ސައްތައިން ސައްތަ މުސްލިމު ޤައުމަކަށް އެންމެ
ބޮޑަށް ދެމެހެއްޓޭނެ އެއް ކަމަކީ، އަޅުގނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު މިނިވަންވުން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި
އިޤްތިޞާދަކީ އެހާ މިނިވަން އިޤްތިޞާދެއް ނޫން. ބޭރުގެ ޤަ އުމުތަކަށް އަޅުގނޑުމެން ބަރޯސާވާން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި ބޭރު ޤައުމުތަކުން އަޅު ގަނޑުމެން ފައިސާ ހޯދަން އެބަޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން ދަށަށް އެބަދޭ. ގަ ބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ 2007 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަސްވެރިކަން ދަނީ ދަށަށް. އަޅުގަ ނޑު ތަފާސްހިސާބުތަކުގެ ފޮތްތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ދައްކާ
އެ ކަންތައްތައް. ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަރޯސާވެގެން ތިބެވޭކަށް ނެތް. 2012 ވަނަ އަހަރު
ދިވެހި ޤައުމު ސިޔާސީ ގޮތުން ހަލަބޮލިވީ ހިނދު، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު
ހަލަބޮލިކަމުގެ ތެރެއަށް ވެއްޓި، ޤައުމުގެ އާމްދަނީ ދަށްވެގެންދިޔަ މަންޒަރު. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު، ދާދި އިހަށްދުވަހު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދި ޔައީ މި ޤައުމުގައި އަނެއްކާވެސް ބޮޑެތި ކާރިސާތަކެ އް. ނުވަތަ ފިނިފެންމާ ލޯންޗުގައި
ހިނގައިދިޔަ ހާދިސާ. އެ ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ ޓޫރިޒަމް ސެކްޓަރަށް އަސަރުތަކެއް
ކުރާ މަންޒަރު. ހަމަ އިހަށްދުވަހު ފްރާންސްގައި ހިނގި ކަންތަކާ ގުޅިގެން ވެސް ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށް ބަދަލުތަކެއް
އަންނާނެ. އޭގެ ހުރިހާ އަ ސަރެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރާނެ. އަދި ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނަން ބޭނުންވަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބޮޑު އިންސައްތައެއް ހިއްސާކުރަމުންދާ ޗައިނާ. ޗައިނާއަ ކީ ޗައިނާގެ މުވައްޒަފުންނަށް
އެތަނުގެ ސަރު ކާރުން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ޗުއްޓީ ހޭދަކުރުމަށް ކޮންމެވެސް ވަ ރެއްގެ އިނާޔަތްތަކެއް ދޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ޗައިނާ ސަރުކާރުން މިހާރު މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނީ އެ އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑާލަން. އެހެންކަމަށްވަންޏާ
ދެން ޗައިނާއިން އަންނަ ފަތުރުވެރިންގެ އަދަދު މަދުވުމަކީ ވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. މިއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
141

ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ހަމައެކަނި ފަތުރުވެރިކަމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަރޯސާވެގެން ތިބެވޭކަށް ނެތޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެހެން ސެކްޓަރތައް ތަރައްޤީކުރަން. އެހެން ކަންތައްތަކަށް
ވެސް މަގުފަހިކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކުޑައިރު، ނުވަތަ އަޅު ގަ ނޑުމެން ސްކޫލަށް ދިޔައިރު
ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ވަރުގަދަ އިންޑަސްޓްރީތަކަށް ބަލާފައި އޮންނަނީ ދަ ނޑުވެރި ކަމާއި މަސްވެރިކަން.
އެހެންނަމަވެސް، ދަ ނޑުވެރިކަމުން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމަށް ކުރަނީ ކިހާ ފައިދާއެއްތޯ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެބަޖެހޭ ބަލަން. މިކަންތައްތައް ކުރެވޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް މީގެތެރޭގައި މަސައްކަތްތަ އް ކުރުމަށް
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޅި ޤައުމު ، ނުވަތަ މުޅި ދައުލަތް މި ދަނީ ސަބްސިޑީއާ ދިމާލަށް. މި
ބަޖެޓުގެ 15% ސަބްސިޑީއަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން އިޤްތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް.
އެހެންނަމަވެސް، އާ އްމު ނިކަމެތި ރައްޔިތުން އުފާކުރާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާ އްޖޭގެ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއާއި އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީއަށް މަގުފަހިކުރެވި، މުޅި ބަޖެޓު 4 ދާއިރާއަކަށް
ބަހާލެވިފައިވާއިރު އޭގެތެރެއިން 9.5% ޚަރަދުކުރަން ނިންމާފައި މި އޮތީ ބޭރުގެ ދަރަނި، ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދަރަނިތައް ޚަލާޞްކުރުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އެބައި އެބަ ޖެހެއޭ ދަށްވާން. ރައްޔިތުންނަށް
ދޭ ޚިދުމަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހެއޭ މިއަށްވުރެ ފުރިހަމައަށް ދޭ ނިޒާމުތަކަށް ދާން. ހަމައެހެންމެ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ތެރެއިން ފެނިގެންދާ އަނެއް ކަމަކީ، މި ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް
ރޭވިފައިވާ ޕްރޮގްރާމުތައް ނުހަނު ގިނަގުނަ. އެހެންނަމަވެސް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ރާއްޖޭގެ 198 ރަށަށް އެއްވަރަކަށް
ބެހިފައެއް ނޯންނާނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތް. ހުރިހާ ރަށަކަށް އެއްވަރަކަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ގެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނުވެސް ގެންދެވޭނެ. އާބާދީއާ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު
ދަންވާލަން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓް އެކުލަވައިލާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަ ގާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކަށް ވެސް އެބަޖެހޭ
ބަލައިލަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންތައްތަކެއް
ކުރާއިރު ކަ އިންސިލުތަކަށް ދޫކޮށްފައި މި އޮތް ބަޖެޓަކީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓުތޯއޭ؟ އަޅު ގަ ނޑު އުފާކުރަން،
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ޚާއްޞަ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކައުންސިލުތަކަށް ދޫކުރަން އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި 21
މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ އެބަހުރި އަތޮޅު ފިހާރަތަކުގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި ދޫކުރަން ނިންމާފަ. އެކަމަކީ، އަޅު ގަ ނޑުމެން
އުފާކޮށް މިއަދު ސަރުކާރަށް ޝުކުރުއަދާކުރާ ކަމެއް. އެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ،
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަށް ނުޖެހެއޭ އެ ރަށްރަށުގެ ރަށު އޮފީސްތައް އިމާރާތްކުރަން ދޭކަށް. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް
އޮތޯރިޓީއަކަށް ނުޖެހޭ މަސްމާރުކޭޓް އިމާރާތްކުރަން ދޭކަށް. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަކަށް ނުޖެހެއޭ ރަށްރަށުގެ
މަގުބައްތި ޖަހަން ދޭކަށް. އެކަންތައްތައް ކުރަން ރައްޔިތުން އެ ތިބީ ކައުންސިލަރުންތަކެއް ޢައްޔަންކޮށް،
ކައުންސިލުތަކަށް ގާނޫނީ ގޮތުން ބާރުތަކެއް ދީފަ. އެހެންކަމުން، އެބައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބަޖެޓު ގެ
142

ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާކަމީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖަޓަށް އިތުރަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ބިދޭންސީން އަތުން ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބިދޭސީ؛ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ބޭރުމީހުންގެ އަތުން ރެމިޓެންސް ފީއެއްގެ ގޮތުގައި 3%
ނަގަން އޮތްކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު މީޑިޔާތަކުންނާއި އެހެން
ގޮތްގޮތުން އިވޭ ގޮތުން ، ރާއްޖޭ ގެ ބޭރު މީހުންގެ އާބާދީ އެބައުޅޭ އެއް ލައްކަ ފަންސާސް ހާ ހާ ގާތްކުރާ ވަރަށް. އަންނަ
އަހަރަށް ލަފާކޮށްފައި އޮތީ 55 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޙަޤީޤަތުގައި ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑަށް ސިފަވާ ގޮތުގައި އެއީ ފަހު 6 މަސްދުވަހަށް އޭތި އަމާޒުކޮށްފައި އެ އޮތީ. އެކަމަކީ، ހަމަ މިހާރުން
މިހާރަށް ކުރެވޭނެ ކަންތައްތައް. ހަމަ ފުރަތަމަ 3 މަހަށް ފަހު ވެސް ހަމަ ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތައް. އެކަންތައްތައް
އަވަސްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި މި އޮތް އިޖުތިމާޢީ ބަލިމަޑުކަމުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓު ތެރެއިން
އެބަޖެހޭ ޖާގަ ހޯދަން. އަޅުގަ ނޑު ދެން ބަލައިލާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ވެސް ހަމަ
ނުހަނު ބޮޑު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަހުރި. ޕީ.އެސް.އަ އި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ތަކުރާރުވަމުން އަންނަ
ކަންތައްތަކެއް ވެސް އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ، ކަންތައްތަކެއް ކުރެވޭނީ ބުރަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން. އަދި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަކަށް ކަންކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ދިރާސާތަކެއް ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ.
އަދި މި ބަޖެޓު ތެރެއިން އަލަށް ފުވައްމުލަކުގެ ހޮސްޕިޓަލް ބޮޑުކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު ހިމެނިފައިވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރާ
ކަމެއް. ބަނދަރު މަރާމާތުކުރުމާއި، ބޯހިޔާވަހިކަން ހޯދުމާއި، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލެއް ހޯދުމަށް
މަސައްކަތްކުރެވެމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުވެރިވަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ
ތަރައްޤީކުރުމަށާއި، އިންޑޯ ހޯލާ، މިފަދަ ކަންތައްތައް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޒުވާނުން އުފާކުރާ
ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ދަންނަވަންތޯ؟ ފުވައްމުލަކުގެ ކުނީގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑު. މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ސަރަހައްދީ
ކުނީގެ މައްސަލައަށް ޙައްލު ހޯދުމަށް ޓަކައި އައްޑޫ ، ފުވައްމުލަކަށް 10 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނާފައިވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު
އުފާކުރާ ކަމެއް. އަދި އެއާއެއްކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ހިމެނޭ މިސްކިތްމަގު އަވަށުގެ އާބާދީއަކީ 2300. އެ
އަވަށުގައި ހުންނަ 3 މިސްކިތުގެ ޖުމުލަ އެއްފަހަރާ ނަމާދުކުރެވޭ މީހުންގެ އަދަދަކީ ގާތްގަ ނޑަކަށް 190 ،180 މީހުން.
އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓު ތެރޭގައި އެ އަވަށުގެ މިސްކިތް ހިމެނިފައިނުވާކަމީ
އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަދި މާލެގަމު އަވަށުގައި ހުރި އެންމެ ދުވަސްވީ މިސްކިތް މަރާމާތުކުރެވޭނެ އެއްވެސް
ގޮތެއް ބަޖެޓުގައި ނެތްކަމީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން
އޮތް ސަރުކާރުން ވަރަށް މާތް މަޤްޞަދެއްގައި ނަމަވެސް ކޮށްފައިވާ ޒުވާނުންނާއި ކުޅިވަރުގެ މަރުކަޒު
ވީރާނާވަމުންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާ
ތަރައްޤިކުރެވެމުންދާއިރު ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރު އައިއިރު ނުވަތަ ސަރުކާރާ ހަވާލުވެގެން ތިއްބަވާއިރު
143

އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޤައުމުގައި ހުރި އެފަދަ، ދައުލަތުގެ ހަރުމުދާތައް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުގައި ބެލެހެއްޓޭނެ
އިންތިޒާމުތަކެއް ވެސް ހަމަޖައްސަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން، ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ ސަބަބުން
އިޖުތިމާޢީ ހަމަޖެހުންތަކެއް އެބައާދޭ. ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި އެކުވެރިކަމާއި އެއްބާރުލުންތަކެއް އެބަ ލިބޭ. ހަމަ މިދިޔަ
އަހަރު ޤާއިމުކުރެވިގެންދިޔަ ފުޓްސެލް ދަ ނޑުތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް ޒުވާނުންގެ ގުޅުން ދަނީ ކުރިއަށް. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން ބޭނުންވަނީ، ޒުވާނުންގެ ތެރޭގައި ހިތްހަމަޖެހުމާއި އުފަލުގައި އުޅުމަށް ޓަކައި ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތު ރަށްތަކުން ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތަކެއް ވެސް މީގެތެރެއިން ހިމެނިގެންދިއުން. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާއިރު، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުހިންގި މި ދާ އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކީ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ ދަށްވުން. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދަށް ވުރެ ބޮޑަށް މި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ވަރަށް ގިނައިން މި ތަނުގައި ދެކެވޭ، މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އިވިގެންދިޔަ ބައެއް
ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ، ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް ދާން
އެބަޖެހެއޭ. އަނެއްބައި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތަށް ތާއީދެއް ނެތޭ. މިއީ ވެސް ހަމަ ޤައުމީ ބޮޑު
މައްސަލައެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކި ސިޔާސީ ފިކުރަކަށް ނުބަލައި ޤައުމުގެ
އިޤްތިޞާދީ މިނިވަންކަން ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރަން އެބަ ޖެހެއޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ޤައުމީ ފުދުންތެރިކަން
އިތުރުކޮށްގެން މެނުވީ މި އިޤްތިޞާދީ މިނިވަންކަމަކަށް ނުދެވޭނެ. ޤައުމުގަ އި އިޤްތިޞާދީ މިނިވަންކަމެއް ނެތި
ސައްތައިން ސައްތަ މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބިތިބުމަށް ވެސް މިގޮތަކަށް ފަސޭހަކަމާ އެކު
ނުތިބެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭގެ ގޮންޖެހުންތަކަކާ ދިމާވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މުޅި ބަޖެޓު
ފޮތް ބަލައިލާއިރު ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ބެހިގެންދިޔައިރު ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެންދިޔައީ އަޅުގަ ނޑު ކު ރިން ދެންނެވި ގޮތަށް ސަބްސިޑީއާ ދިމާލަށް ދިޔަ ތަން. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީން މި ލިބޭ ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ ސަބްސިޑީގެ ގޮތުގައި ބަހަމުންދާއިރު، އެ ލިބެނީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ
މީހުންނަށްތޯ އެބަޖެހޭ ބަލަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު ފެނިގެން މިދަނީ އަދިވެސް ހަމަ މި
ސަބްސިޑީ މިގޮތަށް ދެމިގެންދާ މަންޒަރު. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ޤަ އުމަށް ހެޔޮއެދޭ ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޤައުމަށް ލިބޭ އެންމެ ރުފިޔާއެއް ވެސް ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރަން. އެކަން ކުރެވެންވަނީ ހަމަ
އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ދީގެން. ވަކި ބަޔަކު ސިޔާސީ މަޤްޞަދަށް ޓަކައި،
ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށް ޓަކައި، ސިޔާސީގޮތުން ފައިދާއެއް ހޯދުމަށް ދައްކާ ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެން ޤައުމު
ބިނައެއް ނުކުރެވޭނެ. އާރާސްތެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބިނާކުރަނިވި ވާހަކަތަކާއި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން
އެކައްޗެއް ކިޔައި ޤައުމަ އިގެން ތެދުވާން އެބަޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރަނި ބޮޑުވާނެ. ދަރަނި ބޮޑުވީމާ
144

މި ތަނުގައި އަ ޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަށް ވާހަކަދެއްކިދާނެ. އެކަމާ ހިތާމަ ވެސް ކުރެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ދަރަނި ބޮޑު ވާހަކަ ދައްކާފައި ފަހަތުން ދައްކާ ވާހަކައަކީ ދާއިރާއަށް އެވެނި، މިވެނި ކަންތައްތައް
ބޭނުންވެއޭ. ދަންނަވަންތޯ ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރެވޭނީ ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ވެސް އެހާވަރަށް
ލިބިގެން. އެކަން ކުރެވޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން އެކަމުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި ބިދޭސީން އަތުން 3% ނަގާ ވާހަކަ ދެއްކީމާ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި، އެކަން ކުރެވޭނީ ކިހިނެއްތޯއޭ.
ދަންނަވަންތޯ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދަންނަވާ ބިދޭސީންނަކީ ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ފައިސާއިން ނުވަތަ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ސަބްސިޑީ ދީފައި ހުންނަ ކާޑުގެ ބާވަތްތައް ކައިގެން
ތިބޭ މީހުން. އެހެންކަމުން، އެ މީހުންގެ އަތުން 3% ނަގާއިރު އެއީ ވެސް ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަދަދެއް. މިދަންނަވަނީ
މިސާލަކަށް 150 ޑޮލަރުގެ މީހަކު އަތުން މި ލިބެނި 4 ޑޮލަރު ބައި މަހަކު. އެހެންކަމަށް ވަންޏާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެންމެ އެކަށީގެންވާ އަދަދުތޯ މި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިދިޔަ
ތިންހަތަރު އަހަރުގެ ތެރޭގައި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި ހަމަ ދިޔަފެ ލާލަމުންދިޔައީ މުޅިން ވެސް
ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީން. އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަން މި އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތެރޭގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއާ ދިމާލަށް އާ
ޓެކްސްތަކެއް ތަޢާރުފުނުކުރެވިދާތީ. އަދި މިދިޔަ އަހަރު ތަޢާރުފުކުރި ގްރީން ޓެކްސްގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އުޖާލާ މުސްތަޤުބަލެއް ހޯދުމަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް މި ބަޖެޓު އޮތްކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން.
އެގޮތުން، މާލޭ ސިޓީ އާއި މާލެ ހިމެނޭ ސަރަހައްދުގެ ކުނި މެނޭޖުކުރުމަށް ވެސް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ ހިމެނިފައި
އެބައޮތް. އައްޑޫ ސިޓީ އާއި ފުވައްމުލަކުގެ ވެސް ކުނި މެނޭޖުކުރުމަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބައޮތް.
ގއ.އާއި ގދ.ގެ ކުނި މެނޭޖުކުރުމަށް ވެސް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އެހެންކަމުން، ގްރީން
ޓެކްސްގެ ސަބަބުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤައުމު ގްރީންކޮށް ބޭއްވުމަށް މަގުފަހިވެގެންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އުފާކުރާ ކަމެއް. އެހެންކަމުން ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި ނުވަތަ ރައީސް ޔާމީނުގެ
ޒަޢާމަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އުފާފާގަތިކަމާ ދިމާލަށް މިސްރާބު އެބަ ޖެހެއޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ
ފުވައްމުލަކަކީ ސިޓީއެއްގެ ދަރަޖަ ލިބޭ، ޚިދުމަތް ފުރިހަމަ ސިޓީއަކަށް ހެދުމަށް ކުރަމުންދާ މަސައްކަތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކާމިޔާބު އެބަ ފެނެއޭ. މިހެންކަމުން ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
اله
މެންބަރު ޢަބްދު އަޙްމަދަށް.
145

ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މިއީ
އަމާޒު ޔަޤީން ބަޖެޓެކޭ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނާއި ދިވެހި ޤައުމަށް ދުޅަހެޔޮކަމާއި، އާރޯކަން ގެނުވާނެ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓު
ވެގެންދާނެކަމީ އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކުރާ ކަމެއް. ހަމައެއާ އެކު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ
އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ކަށަވަރުކުރުމާ އެކު ، ހިނިތުންވުން ގެނުވާނެ ބަޖެޓަކަށް މި ބަޖެޓުވެގެންދާނެކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ޔަޤީންކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް ޓަކައި 2016 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކޮށް،
މި މަޖިލީ ހަށް 27.4 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާތީ އަދުގެ ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ
އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މިއީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ އަޅައިބަލާއިރު ތިން ބިލިއަ ން އިތުރު އަދަދެއް ކަމުގައި
ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރު އަމާޒު ޔަޤީންކުރަނީ، ބޮޑެތި ބިޔަ މަޝްރޫޢުތަކާ އެކުގައި
ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށޭނެ އަހަރެއްގެ ގޮތުގައި. މިގޮތުން މާލެ، ހުޅުމާލެ ބްރިޖާ އަދި އެއަރޕޯޓް ޒަމާނީ ފެންވަރަށް
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. އަދި ހަމައެއާއެކު ރައްޔިތުން ގެދޮރުވެރިކުރުމުގެ
ގޮތުން މިހާރު ކުރިއަށް ގެންދާ އެއް ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ އަށްޑިހަ ފަސް ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަޝްރޫޢާއި، އަލަށް
ފަށާ ދޮޅުހާސް ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަޝްރޫޢާއި، ބަލިތައް ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި ޒަމާނީ ފެންވަރުގެ ޤައުމީ ތަހުލީލީ
މަރުކަޒެއް އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ހޮސްޕިޓަލުގެ ހުސް ބިމުގައި ބިނާކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތައް ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިފަދަ ބިޔަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކަކީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ޤައުމަށް އިތުރު ދޮރުތަކެއް ހުޅުވައިދޭނެ
މަޝްރޫޢުތަކެއްކަން ޔަޤީން. ޤައުމަށާއި ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާ ލިބޭނެ މަޝްރޫޢުތަކެއްކަން ޔަޤީން ކުރަންޖެހޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓު މެދުވެރިކޮށް ކުރިއަށްދާ މިފަދަ ބޮޑު ބިޔަ މަޝްރޫޢުތަކުގެ އިތުރުން، ޕަބްލިކު ޕްރައިވެޓް
ޕާޓްނަރޝިޕް އުސޫލުންނާއި ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތައް މެދުވެރިކޮށް ގިނަ މަޝްރޫ ޢުތަކެއް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދަން ހަމަޖެހިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ޤައުމު މި ވަނީ ތަރައްޤީ
އަމާޒު ޔަޤީންކުރުމަށް 6 ވަނަ ގިޔަރުގައި މެކުހަށް ޖަހާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަކީ ދުނިޔޭގެ
އިޤްތިޞާދަށް އަންނަ ބަދަލުތަކަށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ އިޤުތިޞާދެއް. ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އަންނަ ފުރޮޅުންތަކާއި
ކުރިމަތިވާ އަޑިގުޑަންތައް އަވަސް ގޮތެއްގައި އަސަރު ފޯރާ ނާޒުކު އިޤްތިޞާދެއް އޮތް ޤައުމެއް. ބަޖެޓުގެ އަމާޒުތައް
ހާސިލުކުރެވެނީ ދުނިޔޭގެ އިޤް ތިޞާދަށް އަންނަ ފުރޮޅުންތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރާ ނޭދެވޭ އަސަރުތައް ކުޑަކޮށްގެން.
އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފަހިވާ މުސްތަޤްބަލުގެ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފަހިވާ ފުރުޞަތުތަކުގެ ބޭނުން ހެޔޮ ގޮތުގައި
ހިފައިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް އިޤްތިޞާދީ ފުދުންތެރިކަން ގެނެސްދޭ އެއް
ދާއިރާއަކީ ، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ގަ ބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ މިހާރު
މި ހިނގާ ވަރަށް ވުރެ ހަލުވި ސްޕީޑުގައި ކުރިއަށް ދާންޖެހޭކަން. ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކަށް އޭގެ އަސަރު ، އޭގެ
146

ނަފާ ފޯރަންޖެހޭކަން. ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ ނެހެދި ހުރި ރިސޯޓުތައް ހެދޭނެ މަގުތައް ހޯދައިދޭން އެބަޖެހޭ. އަދި
ރިސޯޓުތަކުން ދިވެހި ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު މަގުފަހިކޮށްދޭން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . މިއަންނަ
އަހަރަކީ ތިނަދޫއަށް ދެވަނަ ފަހަރަށް މީހުން އާބާދުވިތާ 50 އަހަރު ފުރޭ އަހަރު. 22 އޮގަސްޓު 2016 އަކީ، މި ތާރީޚީ
ދުވަސް. މި ދުވަސް ކުލަގަދަކޮށް ފާހަގަކުރުމަށް މުޅި ތިނަދޫ ރައްޔިތުން ތައްޔާރުވެފައިވާއިރު، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ
ބަޖެޓަކީ ތިނަދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ހިނިތުންވުން ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް. 1962ގެ ކުރިން ތިނަދޫއަކީ ރާއްޖޭގަ އި
އޭރު އޮތް ހާލަތަށް ބަލާއިރު ތަރައްޤީއާ އެކު ފުދުންތެރި ރައްޔިތުންތަކެއް ދިރިއުޅެމުންގެންދިޔަ ރަށެއް. އެހެންނަމަވެސް،
1962 ވަނަ އަހަރަކީ ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުން އެ ލިބިފައިވާ ތަރައްޤީއާއި ފުދުންތެރިކަމުން މަޙްރޫމުވެގެންދިޔަ އަހަރު.
ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމު ގެ ތަހުތުގައި އިންނެވި އަނިޔާވެރި ވެރިއެއްގެ އަނިޔާ ތިނަދޫ ރައްޔިތުންނަށް ކުރުމަށް ފަހު، މުޅި
ތިނަދޫ ރައްޔިތުން ބިކަކޮށް އެކަހެރިކޮށްލި އަހަރު. މިއީ ތިނަދޫ ރައްޔިތުން ދުވަހަކު ވެސް ހަނދާނުން ފުހެވިގެންދާނެ
ދުވަސްތަކެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އަނިޔާވެރި ދުވަސްތަކަށް ފަހު ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް އާ ދިރުމަކުން
ތިނަދޫ އާރާސްތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް 1966 ވަނަ އަހަރު ފެށިކަމުގައި ވީނަމަވެސް، 1978 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް
ތިނަދޫ އޮތީ ސަރުކާރަކުން ދޭންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ނުލިބި ބިކަކޮށްފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫ ރައްޔިތުން
ތަހައްމަލުކުރި އަނިޔާތަކަށް ފަހު، އުފާވެރިކަމުގެ ހުޅުކޮޅެއް ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިއްލާލަދިނީ 1978 ވަނަ އަހަރު
ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވި މިހާރުގެ ރަން ތިރީސް އަހަރުގެ ބާނީ، ކުރީގެ ރައީ ސް އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް. ރައީސް މައުމޫނުގެ ޒަޢާމަތުގަ އި ތިނަދޫއަށް ވަނީ ތަރައްޤީއާއި ތަމައްދުނާއި ތަހުޒީބު ގެނުވާފަ.
އެކަމަށް ޓަކައި ކުރީ ގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ނުހަނު އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު ތިނަދޫގެ
ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަން ތިރީސް އަހަރުގައި ތިނަދޫ
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދިޔަ ތަރައްޤީއަށް ފަހު އަނެއްކާ ވެސް ފެނިގެންދިޔައީ 1962 ވަނަ އަހަރު ފެނިގެންދިޔަ ކަހަލަ
ހިތާމަވެރި މަންޒަރުތަކެއް. ވެރިކަމުގެ ދަހިވެތިކަމުގައި އާ ޑިމޮކްރަސީއޭ ، އާ ޤާނޫނުއަސާސީއޭ ކިޔައިގެން އައި ބަޔަކު
3 އަހަރުގެ އަނިޔާވެރި ވެރިކަމެއް ނިމިގެންދިޔައިރު، ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ތަހައްމަލުކުރަންޖެހުނީ ހަމަ ކުރީގެ ވެސް
އަނިޔާ. ތިނަދޫއަށް ލިބިފައިވާ ތަރައްޤީ އެ ތިން އަހަރުގެ އަނިޔާވެރި ވެރިކަން ނިމިގެން ދިޔައިރު ވަނީ ބިމާ ހަމަވެފަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން މިއުޅޭ ވާހަކައަކީ ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމާ ހަވާލުވުމަށްފަހު 2015 ވަނަ
އަހަރަށް ލަފާކޮށް ހުށަހެޅި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީއަށް ޚާއްޞަ އަހައްމިއްޔަތުކަމެއް ދެއްވައި ، ވީރާނާވެ
ގެއްލިފައިވާ ތިނަދޫ އާރާސްތުކު ރުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން ދިޔަކަން. އެގޮތުން މި އަހަރަކީ ވެސް ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީއަށް
ތިނަދޫގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ބިޔަ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދިޔަ އަހަރެއް. އަދި ހަމައެއާއެކު 2016
ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ތިނަދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް
އޮތް ހިނިތުންވުމަކީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ މަޝްރޫޢުތައް ތިނަދޫގެ އާބާދީ ފަންސާސް ފުރުމުގެ ކުރިން ނިންމުމަށް
147

ޓަކައި ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުން މުހިއްމު އިސްކަމެއް ދީގެން ކުރިއަށް ގެންދަން ހަމަޖެހިފައިވާކަން. މިކަމަށް
ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ތިނަދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ނުހަނު
އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު، ޝުކުރާއި ތަހާނީ އަރިސްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް
އޮތް އުފާވެރިކަމަކީ ކެމްޕޭނުތެރޭގައި އަޅު ގަ ނޑު ތިޔަ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ވީ ވަޢުދު؛ ވީ އެންމެ ބޮޑު ވަޢުދު
ކަމުގައިވާ ދާއިރާގައި ބަރާސިލް ސަރަހައްދުގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ވަނީ ބަޔަކާ
ހަވާލުކުރެވިފަ. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައިގެ ކުރިން މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ސަރުކާރުން އަމާޒުހިފާފައިވާކަން
ފާހަގަކުރަން. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މި މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ޓަކައި 19.6 މިލިއަން ރުފިޔާ
ހިމަނާފައިވޭ. މި މަޝްރޫޢުގެ ޖުމުލަ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކޮށްފައި ވަނީ 23.1 މިލިއަން
ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫގެ އަބޫބަކުރު ސްކޫލަށް ދިމާވެފައިވާ ޖާގައިގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި 6
ކްލާސް ރޫމުގެ ތިން ބުރި އިމާރާތެއް އެޅުމަށް މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި ވީނަމަވެސް، ޓެންޑަރިންގ ޕްރޮސެ ސް
ތެރޭގައި ދިމާވި ތަފާތު ކަން ތައްތަކާ ހެދި އެ މަސައްކަތް ވަނީ އަދި ބަޔަކާ ހަވާލު ނުކުރެވި. ނަމަވެސް، އޮތް
ހިތްހަމަޖެހުމަކީ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް މި މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ޓަކައި 1.7 މިލިއަން ރުފިޔާ
ހިމެނިފައިވާކަން. މުޅި މަޝްރޫޢަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފައި ވަނީ 6 މިލިއަން ރުފިޔާ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . 2016 ވަނަ އަހަރު ތިނަދޫގައި އަލަށް ފެށުމަށް ބަޖެޓުކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކު ގެ ތެރޭގައި
އިސްލާމިކް ސެންޓަރެއް އިމާރާތްކުރުމާއި، ތިނަދޫގެ މިއުޒިއަމަކާއި ލައިބްރަރީއެއް، އަދި ފައްވާރާ އެކު ޕާކެއް
ޤާއިމުކުރުން ހިމެނިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. މީގެ ތެރެއިން މިއުޒިމާއި ލައިބްރަރީ، އަދި
ފައްވާރާ އެކު ހަދާ ޕާކަކީ އާބާދީ 50 އަށް ތިނަދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ހަދިޔާކުރައްވާ ހަދިޔާއެއް ކަމުގައި އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. މިކަމަށް ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ނުހަނު އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު ތިނަދޫގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މަސައްކަތްތަކަށް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް
އަންދާޒާކުރެވިފައި ވަނީ 34.7 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން އަދި
މިހާރުވެސް ތިނަދޫގައި ކުރި އަ ށްދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީގެ ކްލާސްރޫމް ބްލޮކް އެޅުމާ،
ތިނަދޫގެ މަގުތަކުގެ ތާރުއެޅުމުގެ މަސައްކަތާއި، ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ އާ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، ހުޅަނގު
ފަރާތުގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތާއި، ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ މަސައްކަތާ އަދި ގދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ
މަރުކަޒުގަ އި އެޅުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ 12 ކްލާސްރޫމްގެ 3 ބުރީގެ އިމާރާތާއި ހޯލުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައިވޭ. އަދި
ޓެންޑަރިންގ ޕްރޮސެސްގެ ތެރޭގައި ގދ. އަތޮޅު ކައުންސިލް އޮފީސް އިމާރާތް ހިމެނިފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން.
އަދި ހަމައެއާއެކު ތިނަދޫގެ ބިން ހިއްކުމާއި ރިވެޓްމެންޓް ޖެހުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ވަނީ ޓެންޑަރކުރެވި ބަޔަކާ
148

ހަވާލުކުރެވިފަ. އަދި ރައީސް މައުމޫންގެ ޒަޢާމަތް ނިމިގެންދިޔައިރު ފަށާފައިވާ މޯލްޑި ވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ
ދެ ބުރި ފަޔަރ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް އަނިޔާވެރި ތިން އަހަރުގެ ވެރިކަންކުރި ބަޔަކު ހުއްޓުވާފައި އޮތުމަށް ފަހު، މި
އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރިއަށްދާނެކަން މިއަދު މި ވަނީ ޔަޤީންވެފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫގައި މިހާރު
ހިނގަމުންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ގދ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ 12 ކްލާސްރޫމްގެ ތިން ބުރީގެ އިމާރާތާއި
ހޯލުގެ މަސައްކަތަކީ 2012 ވަނަ އަހަރުގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވި ، މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް މަސައްކަތް
ނުނިމިފައިވާ ދެ އިމާރާތް. މީގެ ސަބަބުން ސްކޫލަށް ދިމާވެފައިވާ ޖާގައިގެ ދަތިކަމަށް ޙައްލެއް ނުލިބި، ސްކޫލުގަ އި
ކިޔަވާ ދަރިވަރުންނަށް ދަނީ ދަތި އުނދަގޫތަކާއި ތަޙައްމަލުތައް ކުރިމަތިވަމުން. މިއީ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ފުންކޮށް
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މުޅި
ތިނަދޫގެ އެކި މަޝްރޫޢުތަކަށް 175.8 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގެ ހިސާބުތަކުން ދައްކާ. މިއިން
އެނގިގެންދަނީ ރައީސް ޔާމީން ތިނަދޫގެ ރައްޔިތުންނާ މެދު ބަހައްޓަވާ ގާތްކަމާއި ތިނަދޫއަށް ގެއްލިފައިވާ ތަރައްޤީ
ރައްޔިތުންނަށް ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ކުރައްވަމުންގެންދަވާ މަސައްކަތްތައް. ވީރާނާވެ ، އަޅައިނުލެވި ދޫކޮށްލެވިފައިވާ
ތިނަދޫ ރައީސް ޔާމީންގެ ޒަޢާމަތުގައި މިއަދު މި ދަނީ ތަރައްޤީ އަމާޒު ޔަޤީންކުރަމުން. އަދި ހަމައެއާއެކު، ރައީސް
ޔާމީންގެ ޒަޢާމަތުގައި މުޅި ޤައުމަށް މި އަންނަމުންދަނީ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުންތަކާއި ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ. ޙަޤީޤީ
އިޤްތިޞާދީ މާހިރެއްގެ މަސައްކަތްތަކުން މުޅި ޤައުމު ތަރައްޤީވާކަމީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން މިއަދު
ބަލައިގަންނަ ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ދިވެހިރާއްޖެ މިއިން
ދުވަހަކު ވެސް ނުދެކޭ ފަދަ ތަރައްޤީ ރައީސް ޔާމީންގެ ޒަޢާމަތުގައި މިއަދު މި ދަނީ ފެން ނަމުންނޭ. ރައީސް ޔާމީނަކީ
އަދުގެ ޒުވާނުންގެ ރޫހު. އަދުގެ ޤައުމުގެ ދިރުން. ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލް. މިއަދު ޤައުމު އާރާސްތުކުރަމުންދާ
މޭސްތިރިޔާ. 21ވަނަ ގަރުނުގެ ޙަޤީޤަތަކީ މިއީ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ އުއްމީދުން
ފުރިގެން ޔަޤީންވާ ބަޖެޓެއް. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް އުފާފާގަތިކަމާއި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބޭނުންވާ
ތަރައްޤީއާއި ތަމައްދުނާއި ތަހުޒީބު ގެނެސްދިނުމަށް ދުވަހަކު ވެސް ބަޖެޓެއްގައި ހިމަނާފައިނުވާ މިންވަރަށް، ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް ހިމަނާފައިވާ ޔަޤީން ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ދަންނަވަމުން، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަން. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުهަلاއށް.
149

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުهلا ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 އަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ 27 ބިލިއަން ކަމަށް ވާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، 3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓަކާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު 2016ގައި
މި ފެންނަނީ ވަރަށް ބަނަކޮށް. އާދެ! މި ބަޖެޓުގައި 59% ރިކަރެންޓުގެ ގޮތުގައި ހިމެނިފައިވާއިރުގައި 41% ކެޕިޓަލަށް
އެލޮކޭޓުކުރެވިފައި ވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު މި ދެކެނީ މި ބަޖެޓަކީ ހަމައެކަނި އަޅުގަ ނޑުމެން އިނގިރޭސި ބަހުން ބުނާ
ކަމަށް ވަންޏާ ކޮންސިއުމް ؛ ކޮންސިއުމްކުރުމަށް ނުވަތަ ޚަރަދަށް ބުރަވެފައިވާ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ސިވިލް ސަރވިސްއަށް ބަދަލުގެންނަން. ސިވިލް ސަރވިސް އަށް މިހާ ބޮޑު ޚަރަދެއް
ކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ހިންގުމުގެ ތެރެއިން ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ތަންފީޛު ނުކުރެވޭ ތަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަމާޒަށް ޔަޤީންކުރާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ދިވެހިރާއްޖެ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރުދުވަހަށް، 10 އަހަރުދުވަހަށް، 50 އަހަރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކޭ ތަޞައްވުރެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަމާޒު ޔަޤީންކުރަން. މި އަމާޒަށް ވާސިލުވުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގިނަ މެންބަރުން މިއަދު ވެސް މި ތަނުގައި މި ވާހަކަދައްކަނީ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ދިވެއްސަކަށް ދޭން، ލިބެންޖެހޭ، މަޖުބޫރުވާ އަސާސީ ޙައްޤެއް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްތަކަކީ އިއްޔެއަކު ނުވަތަ
މާދަމާ ދިރިއުޅެން އުޅޭ ތަންތަނެއް ނޫން. މި ތަންތަނަކީ އެތައް އަހަރެއް ވެފައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަންތަން.
ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ފެނާއި ނަރުދަމާ ނިޒާމު އެޅުމަށް ޓަކައި ކުރިއަށް އޮތް 50 އަހަރުގައި އެޅޭނެ ކަމަށް
ވިޔަސް ، އަޅުގަ ނޑުމެން ފެނާއި ނަރުދަމާ އަޅާނެ ތަންތަން މިހާރުއްސުރެ ފަށައިގެން ލިސްޓުނުކުރެވެންވީ؟
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ އަހަރަކު މި ބަޖެޓު އަންނައިރުގައި އާދޭސްކޮށް ސަލާންޖަހައި، އަދި އެނޫންވެސް އެހެން
ކަންތައްތައް ކޮށްގެން ބަޖެޓުގައި ޖެހުނުކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި އެ ވެސް ތަންފީޛުނުކުރެވި މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަމާޒަށް ޔަޤީންކުރަން ބޭނުން ކަމުގައި ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
ތަޞައްވުރެއް ދެކެން. މި ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ އިއްޒަތްތެރި އެއް މެންބަރު ވިދާޅުވި،
ސިޔާސަތުތަކެއް ހުރި ވާހަކަ. އެ ސިޔާސަތުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަންފީޛުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދެކޭ
ތަޞައްވުރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް ފެންނަ ގޮތަކަށް ހާމަކުރަން. ހާމަކުރުމޭ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާ
އެއްޗަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ފެނާއި ނަރުދަމާ އަޅާ ކަމަށް ވަ ންޏާ 150 ރަށެއްގަ އި ނަރުދަމާ އަޅަން ސަރުކާރުން ރޭވޭ
ކަމަށް ވަންޏާ، އެ އެޅޭނެ ދުވަހެއް، ތާވަލެއް ރައްޔިތުންނަށް ފެންނާނެ ގޮތެއް ވުން. އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެނގޭނެ، އަދި 5 އަހަރު ވިޔަސް، 10 އަހަރު ވިޔަސް، 50 އަހަރު ވިޔަސް، އެ ދުވަހަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފެނާއި
ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވޭނެކަން. މިގޮތަށް މިކަން ނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ނުދެކެން އެއްގޮތަކަށް ވެސް
150

މިއީ މި އަމާޒު ޔަޤީންވާނެ ކަމަކަށް. އަމާޒު ޔަޤީންކުރުމަށް ޓަކައި މި ފޮތުގެ ގަ ނޑުގައި އެބަ ޖެހޭ ލިޔެލެވެން.
ކުރެންދޫގެ ނަރުދަމާ ވެސް 2015 ވަނަ އަހަރު ޖަހާފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، 2016 އަކު ނެތް. އަމާޒުގެ ތިކި
ގެއްލިގެންހިނގައްޖެ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން އަނެއްކާ ވެސް އެ ތިކި، އެ އަމާޒު
2016ގެ ބަޖެޓުން ފެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ އަހަރަކު ޚަރަދުކުރާ ބަޖެޓެއް
ހަދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންވެއްޖެ ނޫންތޯ މި ޤައުމު ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރު، 10 އަހަރު، 50 އަހަރު ،
100 އަހަރު އޮންނާނީ ކިހިނެއްތޯ. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން އަޅުގަ ނޑުގެ ރައީސް، ޑިއަރ މައުމޫން މި ދެންނެވި
50 އަހަރަށް އަމާޒުކޮށްގެން މި ނަރުދަމާތައް އެޅޭނެ ގޮތެއް ފޮތެއްގައި ރަން ތިރީސް އަހަރުގެ ތެރޭގަ އި ވެސް
ޖަހާފައިނެތީމަ. ރަން ތިރީސް އަހަރުގެ ފޮތެއް އެބައޮތް. އެ ރަން ތިރީސް އަހަރުގެ ފޮތަކުން ފެންނާކަށް ނެތް. އެ ރަން
ތިރީސް އަހަރު އެހެންވެގެން މި ދަނީ ދަގުއި ތިރީސް އަހަރަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް
ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަލިއަޅުވަ އިލާނަން. ކުރެންދޫއަށް ބަލައިލާއިރު
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހިމެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަންޖެހެނީ، ކުރެންދޫގެ
ފަޅު ވެސް ފަސް އަހަރުވީއިރުގައި ވެސް އަދިވެސް އެ އޮތީ ނުނިމި. އަޅުގަ ނޑަށް ލަފާކުރެވޭ ގޮތުން ކުރިއަށް އޮތް
ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް ނިންމޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ލަފައެއް ނުކުރެވޭ. ކުރެންދޫ ގިރާ ސަރަހައްދު
ހިމާތްކުރަން ވެސް 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގަ އި އެބަ އޮތް. ކުރެންދޫ ގިރަމުން ގިރަމުން ގޮސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކާފައިންނާއި މާމައިންނާއި ގިރައި، ގަބުރުތައް މިހާރު އެހެރަ ރާޅާ މިއުޒިކުކުޅެމުންދަނީ. އެވަރު ވާއިރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގިރާ ސަރަހައްދު އަދިވެސް ހިމާޔަތްކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓުގަ އި ޖެހިދާނެ.
ތަންފީޛުނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެއަކުން އަސަރެއް ނުކުރާނެ. ބަ ނޑަކަށް ވެސް އަސަރެއް ނުކުރާނެ. އަދި މީހުންގެ
މޫނަކަށް ވެސް އަސަރެއް ނު ކުރާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފައިސާއަކީ ހަމައެކަނި ފޮތުގައި ޖެހީމަ އޮންނަ އެއްޗެއް
ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ފައިސާ ޚަރަދުކޮށްގެން އެ ފައިސާ އިން ނަތީޖާއެއް ނެރުނީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މޫނަށް ވެސް
ހިނިތުންވުން އަންނަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަ ނޑަށް ވެސް އަސަރުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން މި ބަޖެޓު ނިމިގެންދާއިރުގައި އަނެއްކާ ވެސް ކުރެންދޫގެ ނަރުދަމާ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނޭނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އެ ތިބެނީ ނަޖިސް ފެނުން ފެންވަރައިގެން. ގޮރު ފެނުން މޫނު ދޮވެގެން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ ސަބަބުން ހަމުގެ ބައްޔާއި ބަ ނޑުގެ ބައްޔާ ޖެހި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް ވަރަށް
ނޭދެވޭ އަސަރުތަކެއް ކުރޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކިތަންމެ ބޮޑު އާސަންދައެއް ބަޖެޓަށް ހޭދަކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވާ ހަމުގެ ބައްޔާއި ބަ ނޑުގެ ބަލި މަދުނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދުގެ
ބަޖެޓު ދާނީ އަނެއްކާ ވެސް ބަ ނޑަށް ހުސްވެގެން. ފަނިފަކްސާއަށް ވެގެންދާނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޭނުމެއް ނޫން މި ބަޖެޓު ފޮތް ވެސް ފަނިފަކުސާ އަށް ވާކަށް. އެހެންވީމާ، އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް
151

ތަނުގައި ރަނގަޅު އިންވެސްޓުމަންޓަކަށް ދާން. އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ އޮޅުވެލިފުއްޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި ހަމަ މިފަދަ
ހާލެއްގައި އޮޅު ވެލިފުށި އޮތީ. އޮޅުވެލިފުށީގެ އިޤްތިޞާދު ބިނާވެގެން އަންނަނީ އޮޅުވެލިފުށީގެ ފަޅުތެރޭގައި ހުރި
ރަށްތަކަށް. އެ ރަށްތައް ޓީބިލަށް ވިއްކައި ހުސްވެ ހިނގައްޖެ. އެކަމަކު، އޮޅުވެލިފުށީގެ ރައްޔިތުންނަކަށް އެއަކުން
އެއްވެސް އަސަރެއް ނުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޮޅުވެލިފުށީގެ ނަރުދަމާ ވެސް ނިމޭނެ ދުވަހެއް ނޭނގޭ. އެކަމަކު
އޮޅުވެލިފުށީގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއިން ފަޅުރަށެއް ވިއްކާލަން ލިބިއްޖެއްޔާ ހަމަ ޔަޤީން އެ ނަރުދަމާ ވެސް އެޅިގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ކައުންސިލުތަކަށް ޖާގަދީ، ބާރުދީ، އެ
ކައުންސިލުތަކުން އެ ކައުންސިލުތަކުގެ ނިސްބަތްވާ ރަށްތަކުގެ ތަރައްޤީ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ޖެހިފައި ވާތީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ހިތާމަކުރަނީ އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ތަންފީޛު ވެގެންނުދާތީ. އަދި 2015 ވަނަ އަހަރު
ބަޖުޓުގައި އޮތް ޕްރޮޖެކްޓު ވެސް 2016 ގައި ވެސް ޖެހިފައިނެތީމަ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، ކުރިއަށް މި އޮތް
2016 ވަނަ އަހަރަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް އުއްމީދީ ރަނގަޅު އަހަރަކަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުން ފާސްވާއިރު އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ކުރެންދޫގެ ނަރުދަމާ
2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝުޖާޢަށް.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ތާއީދުކުރާ ބަޖެޓެއް. އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ވެސް ދަންނަވަން. ރައީސް ޔާމީންގެ އިޤްތިޞާދީ
ސިޔާސަތު ތަންފީޛުކުރުމަށް ލިބިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު ކާމިޔާބެއް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަޅުގަ ނޑު އެންމެ
ފުރަތަމަ ވެސް ބަޖެޓުގައި ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދާއިރުގައި، މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ހުރި
މަޝްރޫޢުތައް ދާއިރާގެ ލޮބުވެ ތި ރައްޔިތުންނާ ހިއްސާކޮށްލުމަކީ މިއަދު މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު
ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އެންމެ ބޮޑަށް ކުރާނެ އިންތިޒާރު ކަމުގައި ދެކި، ވަކިވަކިން ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް،
ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށްތަކަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި އަދަދުތައް ދަންނަވާލުމަކީ ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް
ކަމުގައި ދެކި ، އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެކަމައިގެން އަވަސްވެގެންނާނަން. ބާރަށު ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި
152

ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދުތަކާ ގުޅިފައިވާ ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް ގާތްގަނޑަކަށް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ ކަމީ
މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެކަމަށް އުފާކުރާނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އެގޮތުން ،
ބާރަށު ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމު ކުރުމަށް ޓަކައި 7.3 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަވޭ. އަދި ބާރަށު 12
ކުލާސްރޫމުގެ މަސައްކަތަށް ޓަކައި 2.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނި، އަދި ބާރަށު ސްޕޯޓުސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި
2.1 މިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަ ވޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އުތީމުގެ ބަނދަރުގެ
ނުނިމި މަސައްކަތްތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި 2.9 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި އުތީމުގެ މަދަރުސަތުލް ސުލްޠާން މުޙައްމަދު
ތަކުރުފާނުލް އަޢުޡަމްގައި ހަތަރު ކުލާސް ރޫމުގެ ދެ ބުރި އިމާރާތް ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި 2 ލައްކަ 19 ހާސް ރުފިޔާ
ހިމެނިފައިވޭ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ސްޕޯޓުސް އެރީނާ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ތިން ލައްކަ ރުފިޔާގެ އިތުރުން ، އުތީމު
ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި 4.2 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަމީ އުފާކުރާ ކަމެއް. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް.
ހަމަ އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ މުރައިދޫގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދަކާ ގުޅިފައި މި ވަނީ މިއަދު އެ
ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް އެދިއެދި ތިބި އެއް ކަމަކީ، ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރުން. މި ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، އެހެންނަމަވެސް އެކަން ނުވެ ގޮސްފައި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން
ހުރިހާ ރަށެއްގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް އެއްފަހަރާ ހިންގުމަކީ، އަދި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ކިތަންމެ ބޭނުންވި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް
ނުވެދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މުރައިދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދޭން ބޭނުންވާ އުފާވެރި ޚަބަރަކީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހިމެނިގެންދާނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު. ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުން ގެންދާއިރު، 2015 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގަ އި ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާފައިވާކަން މި ފުރުޞަތުގައި އުފުލާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން.
އެގޮތުން، ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި ބޭސްފިހާރައިގެ ނިޒާމު ޤާއިމުވެފައިވާކަމީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރިން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަޖޫޖަހައި، ބޭސްފިހާރަތަކުން ބޭސް ޚިދުމަތް ނުލިބެން ހުރި
ވާހަކަތައް ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ބައެއް ބޭސްތައް ފިހާރަތަކުން ނުލިބޭ ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު، އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، މި ނިޒާމު ޤާއިމުވެފައިވާ ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން އެބަޖެހޭ
ޝުކުރުވެރި ވާން. ހުރިހާ ބޭހެއް ބޭސްފިހާރަތަކުން ނުލިބި ހުރުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ޕެނަޑޯލް
ގުޅައެއްހާ ހިސާބު ވެސް ބޭސްފިހާރަތަކުން ލިބެންހުރިކަމީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ލިބިގެންދިޔަ
ވަރަށް ބޮޑު ލުއިފަސޭހަ ކަމުގައި ދަންނަވަން. ދާއިރާގެ 4 ރަށުގެ ކަރަންޓުގެ ނިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ވަނީ 4 ރަށުގައި ޖަނަރޭޓަރުގެ ނިޒާމު ހަމަޖެހި، 4 ރަށަށް ވެސް މިހާރު މި ވަނީ މި ނިޒާމު
ފުރިހަމަކޮށްދެވިފަ. ހަމަ އެހެން، ބާރަށު ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރަށެއްގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް އަޕްގްރޭޑުކުރުމަށް ޓަކައި
ބަޖެޓުން ވަރަށް ބޮޑު ހޭދައެއްކުރެވިފައިވާކަން މި ފުރުޞަތުގައި އަދު އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން.
153

އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ މި ގޮނޑިއަށް އިންތިޚާބުވި ފަހުން، އިންތިޚާބުވިތާ ވަރަށް ކައިރީގައި އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ވަރަށް
ގިނަ ދަތުރުތަކެއް ކުރިން. އެގޮތުން، ގިނަ މަޝްވަރާތަކެއް ރައްޔިތުންނާ އެކީ ގައި ވަރަށް ގާތުން ކުރެވުނުއިރު ، އެންމެ
ބޮޑު ޝަކުވާއެއްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުން އޭރު ހުށަހަޅަމުންގެންދިޔަ އެއް ކަމަކީ، ޞިއްޙީ ފަރުވާދޭ ނިޒާމު ވީރާނާ ވެފައިވާ
މައްސަލަ. އެގޮތުން ، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގައި ފުރާޅުތައް ވެއްޓިފައި ހުރުމާއި، ސީލިންގުތައް ވެއްޓިފައި ހުރުމާއި،
ފަންކާތައް ހަލާކުވެފައި ހުރުމާ، މިކަހަލަ ބައިވަރު ޝަކުވާތައް އަޅުގަ ނޑަށް ކުރިމަތިކުރުވިއިރު ، އޮތީ ގާތްގަ ނޑަކަށް
ވެރިކަން ވެއްޓޭ ހިސާބަށް ގޮސް. އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރީ ، އަދި އަވަސްވެގަތީ މި ނިޒާމު ވީހާ ވެސް
ހަރުދަނާކުރެވޭތޯ. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު ޝަކުވާއެއް ކަމުގައިވާ، ޞިއްޙީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރެވޭތޯ
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އުފަލާ އެކު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ އެއް
ވާހަކައަކީ، މި ނިޒާމު މި ވަނީ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް އަޕްގްރޭޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ގާތްގަ ނޑަކަށް ހުރިހާ ރަށެއްގައި
މިހާރު ނިމިފައިވާކަން އުފުލާ އެކު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑު 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް
ވާހަކަދައްކާއިރު މުޅި ބަޖެޓުގެ ހުރިހާ މާއްދާތަކަކަށް ނުވަތަ މައިގަ ނޑު ޕޮއިންޓުތަކަށް ވާހަކަނުދެއްކި ކަމުގައި
ވީނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑު މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގައި އަލިއަޅުވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާއަށް ހުރި
މަޝްރޫޢުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން. އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ ، އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރު
ވަކާލާތުކުރީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެރިކަން ލިބިއްޖެ ނަމަ، ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީ
ލިބިއްޖެ ނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭނެ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރު ވަކާލާތުކުރަމުން ގެންދިޔައީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ އޭރު އަޅުގަ ނޑުމެން އޮޕޮޒިޝަންގައި ތިބިއިރު، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް އޭރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިސް ފަރާތްތަކުން ވަޑައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނާ
ދެއްކި ވާހަކަތައް. މުޅިން ވެސް ހެއްދެވީ އިތުރުފުޅު. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ގޮންޖައްސަވައި ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރު އިދިކޮޅުގައި ތިބިއިރު އެމް.ޑީ .ޕީގެ ވެރިކަމުގެ 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ތިން ފަހަރަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރު ހިމެނިފައިވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް މަޝްރޫޢެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ނުހިމެނިފައިވާ އެތައް ކަންތައްތަކެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި 2 އަހަރުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ ކޮށްދީ ނިންމާފަ. 5 އަހަރުދުވަހަށް ދާއިރާއަކަށް ގާތްގަ ނޑަކަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޚުދު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މަޝްރޫޢުތަކަކީ އަބަދުވެސް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން
އިންތިޒާރުކުރަމުން ގެންދާނެ ކަންތައްތައް. އަޅުގަ ނޑު 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު، އެއްވެސް
އޮޅުވާލުމެއް ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވަ އިނުލައި ވަރަށް ސާފުބަހުން ވާހަކަދެއްކުމަކީ އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ކުރަން ބޭނުންވާ
ކަމެއް. 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ 3 ރަށް ހިމެނިފައިވީ
ނަމަވެސް، އޭގެތެރެއިން އެންމެ ބޮޑަށް މިހާރު ތަކްލީފު އުފުލަންޖެހިފައިވާ ދެރަށެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ
154

އުތީމާއި ބާރަށުގެ ރައްޔިތުން. އަޅުގަ ނޑު ދޭން ބޭނުންވާ އުއްމީދީ މެސެޖަކީ اله ރަޙްމަތާ އެކު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
2016 ވަނަ އަހަރު ބާރަށާއި އުތީމުގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެކަމުގެ
އުފާވެރި ޚަބަރު. އޭގެތެރެއިން އުތީމުގެ ނަރުދަމާ ޑިޒައިންކުރުމަށް ޓަކައި ދާ ސަރވޭ ޓީމު ނުވަތަ ޑިޒައިން ޓީމު
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަންނަ ހަފްތާގެ މެދުތެރޭގައި އުތީމަށް ޑިޒައިނިންގ މަސައްކަތަށް ދާނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު
ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދޭން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު، ދާއިރާގެ ހުރިހާ
ކައުންސިލުތަކުން؛ ތަކަންދޫ ކައުންސިލު ފިޔަވައި ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކުން އަޅުގަ ނޑަށް ވެދެއްވަމުންގެންދަވާ
އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ފާހަގަކޮށް، ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކައުންސިލުތަކުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންނަކީ، ފިކުރީ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުގެ އަޅުގަ ނޑުގެ ފިކުރާ ދިމާނުވި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، ހުރިހާ ކައުންސިލަރުން؛ އެމް.ޑީ.ޕީ
ކައުންސިލަރުން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އަދާލަތު ޕާޓީގެ ކައުންސިލަރެއް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ
ކައުންސިލަރެއް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ތަކަންދޫ ކައުންސިލުގެ
ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުން ފިޔަވައި ދެއް ވަމުންގެންދަވާ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ފާހަގަކޮށް، ހުރިހާ
ފަރާތްތަކަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މިހެން ދަންނަވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ޖެހުނީ، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ
ތަކަންދޫއަށް 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އަދަދުން، ހިސާބު އަދަދުން ދަންނަވާ ކަމުގައި ވާނަމަ،
މިއޮތީ 1 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފަ. މީގެތެރޭގައި ތަކަންދޫ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް އެދިއެދި ތިބި އިންތިޒާރީގެ
ނިމުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މާ ލަސްތަކެއް ނުވެ އަންނާނެކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ދޭން ބޭނުންވޭ.
ތަކަންދޫ މިސްކިތް އިމާރާތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ދެ ފަހަރެއްގެ މަތީން އިޢުލާންކޮށްފަ. އެ
މަސައްކަތްކުރާނެ ފަރާތެއް ނުވުމަކީ، އެއީ ރައީސް ޔާމީންގެ މައްސަލައެއް ނޫން. އެއީ ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ
ވެސް މައްސަލައެއް ނޫން. ދެ ފަހަރެއްގެ މަތީން ތަކަންދޫ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި، މި މިސްކިތް އެޅުމަށް ދެ
ފަހަރެއްގެ މަތީން އިޢުލާންކޮށް އަޅައިދޭނެ ބައެއް ނުވެފައިވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، 2016
ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނި، އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ މި އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން މި މިސްކިތުގެ މަސައްކަތް ޢަލީފުޅު
ފައުންޑޭޝަންގެ ފަރާތުން ކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް މިހާރު ވަނީ ހަމަޖެހިގެން ގާތްގަ ނޑަކަށް ނިމިފަ. ދެން އޮތީ
ތަކަންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޮޑަށް މިހާރު ދިމާވެފައިވާ އެއް މައްސަލަ. އެއީ އިންޖީނުގޭގެ މައްސަލަ.
އިންޖީނުގޭގެ މައްސަލަ؛ އިންޖީނުގޭގެ މަޝްރޫޢު ޙަޤީޤަތަކަށް ހެދުމަށް ޓަކައި ތަކަންދޫއާ އިންވެގެން އޮތް މާރަންދޫގެ
އިންޖީނުގޭގެ ބިންގާ ސެޕްޓެންބަރު މަހު ދެވަނަ ދުވަހު އަޅަން ދިއުމުގެ ކުރިން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ ފެނަކައި ގެ
އިތުރުން، އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ތަކަންދޫ ކައުންސިލާ ވާހަކަދައްކައި އެ އިމާރާތް ބިނާކުރާނެ ބިމެއް ހޯދުމުގެ
އިންތިޒާމުތަކަށް ތަކަންދޫ ކައުންސިލާ ގުޅިގެން ކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިން.
155

އެހެންނަމަވެސް، ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނުގައި ވަކިވަކި ތަންތަނެއް އެލޮކޭޓު ކުރެވިފައި ހުރި ބަހަނާ ދައްކައިގެން މިކަން
ކުރާނެ ބިމެއް ތަކަންދޫ ކައުންސިލުން ނުދިނުމުގެ ސަބަބުން ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ދެވަނަ ދުވަހު ތަކަންދޫ އިންޖީނުގޭގެ
ބިންގާ ވަނީ ނޭޅިފަ. މިއީ ހިތާމަހުރި ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ތަރައްޤީ މެކުހަށް ޖަހާފައިވާ މި
ދައުރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިފަދަ ގޮންޖެހުންތައް ކައުންސިލުންތަކުގެ ފަރާތުން ދިމާވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ
ކަމެއް. ތަކަންދޫ ކައުންސިލަށް އިންޖީނުގެ އަޅަން ބިން ދައްކާށޭ ވިދާޅުވުމުން، ތަކަންދޫ ކައުންސިލުން ދެއްކީ ފުއްޓަރު
ފަރާތުގައި މިކަން ކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުއްޓަރު ފަރާތުގައި ތަކަންދޫގެ އިންޖީނުގެއެ އް އަޅާފައި ރައްޔިތުންނާ
ހަމައަށް ކޭބަލް ފޯރުކުރުމަށް ގާތްގަ ނޑަކަށް ތިން އިންޖީނުގެ އަޅާހާ ފައިސާ އެބަ ހޭދަވޭ. މިއީކީ، ދައުލަތަކަށް
ކެތްވާވަރުގެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ތަކަންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް އިންޖީނުގެ އަދާހަމައަށް ނުލިބިފައި މި ވަނީ.
އަޅުގަ ނޑު މިއަދު އިލްތިމާސްކޮށް އާދެހާ އެކު ދަންނަވަން ތަކަންދޫ ކައުންސިލަށް، މިއަދުން މިއަދަށް ވެސް ތި
ބޭފުޅުން ފެނަކައިން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ހިސާބުން ބިން ދެއްވައިފި ކަމުގައި ވާނަމަ ، ޖެނުއަރީ މަހުގެ ތެރޭގައި
ތަކުންދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދީމާވެފައިވާ އިންޖީނުގޭގެ މައްސަލައަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނެ.
ޖެއްސުންކުރުމުގެ ނިޔަތުގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ވާހަކަދައްކައި ގެން ލިބޭނެ މާ ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް އޮންނާނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަ ން. ޖެއްސުންކޮށްގެން އަޅުގަ ނޑަށް އިވޭނެ މާ ގިނަ އަޑުތަކެއް ވެސް ނޯންނާނެ.
އެހެންވީމާ، ތަރައްޤީ ބޭނުންވާ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތް ކައުންސިލުތަކުން ވެސް އެބަ
ކުރަންޖެހޭ. ކައުންސިލުތަކުން އެހެން؛ ދާއިރާގެ އެހެން ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކުންކުރާ މަސައްކަތް ތަކަންދޫ
ކައުންސިލަށް ނުކުރެވިއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، ތަރައްޤީ ލިބުން އޮންނާނީ ތަންކޮޅެއް ދުރުގައި. އެހެންވީމާ، ތަކަންދޫގައި
ތިއްބެވި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށާއި އަޅުގަ ނޑާ އަދި ރައީސް ޔާމީނަށް ތާއީދުކުރައްވާ ސަޕޯޓަރުންނަށް ދަންނަވަން
ބޭނުންވާ ވާހަކަ އަކީ، ތަކަންދޫގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރުޢޫތައް ތަންކޮޅެއް ލަސްވެގެން މި އު ޅެނީކީ ސަރުކާރުގެ ހަކަތަ
ނެތިގެންނެއް ނޫނޭ. ތި ބޭފުޅުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި، ތި ބޭފު ޅުން އިންތިޚާބުކޮށް ކައުންސިލާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންގެ ސްޕީޑު ތަންކޮޅެއް ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވެގެންއުޅޭ މައްސަލައެކޭ މިއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
اله
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އުފާލާ އެކު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ބާރަށުގެ ޖެޓީ ރަޙްމަތާ އެކީގައި ބޮޑު ތިލަދުންމަތި
ފަޚުރުވެރިވާވަރުގެ ޖެޓީއެއް އެ އޮތީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް އެ ޕާޓީ އަކަށް ކުރިން
ނިސްބަތްވެވަޑައިގެންނެވި ، އެހެންނަމަވެސް މިހާރު ވެސް ރައީސަކީ ތި އީ އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭފުޅެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކުރީގެ ޑިޒައިނަށް ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދައްކަމުންގެންދިޔަ ހުވަފެން ތިން އަހަރު ވީއިރު ވެސް ޢަމަލީ މަސައްކަތް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުވެ އޮތް ޖެޓީ
އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުގެ ދެ އަހަރު ނުނިމެނީހެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެ އޮތީ ޙަޤީޤަތަކަށް
ހަދައިދީފަ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަނގަ ފުޅާކޮށްފައި މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހޭ ސަބަބުތަކަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރު
156

ރަށުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ކެމްޕޭނު ދުވަސްވަރު ތިބިން. ދައްކާ ވާހަކަތައް ވަރަށް ގާތުން އަޑު އަހަމުން ގެންދިޔައިން. އޭރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މުޅިންވެސް ދައްކަނީ ކަނޑަޖަހާ ވާހަކަ. އޭރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކައިރިއަށް އައިސް މީރު ކާތަކެތި
ކާލައިގެން ހުރިހާ އެންމެ ރަށުން ދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ތަރައްޤީއަށް ވަސީލުވެ ، ތަރައްޤީ ހޯދުމަށް
ޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތްތައް މެކުހަށް ޖަހަންވެފައިވާ ވަގުތު . މި ވަގުތު އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ މި އިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގައި ދައްކަމުންދާއިރު ވެސް އެތައް ބައިވަރު މަޝްރޫޢުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިނގާކަމީ ، މިއީ ތަރައްޤީ
ޔަޤީންކަން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ކަންކޮޅުތަކުގައި ނުވަތަ ރާއްޖެއަށް އާމްދަނީ ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކަށް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭއަށް މިހާރު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް
މައްސަލައެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ ގާނޫނުތައް ތަންފީޛުނުކުރެވޭ މައްސަލަ. މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރީން، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ސިޔާސީ ގޮތުން ވާދަވެރި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް ވަރަށް ގިނައިން ތުހުމަތުކުރޭ އެކިއެކި ގާނޫނުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރެވެމުން ގެންދާ
ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ގިނަ މެންބަރުންނަކީ،
ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި ޤައުމުތަކަށް ދަތުރުކުރައްވަމުންގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނާނެ
ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގަ އި ހެދިފައިވާ ގާނޫނުތައް ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި ތަންފީޒީ ވުޒާރާތަކުން ކުރަމުންގެންދާ
މަސައްކަތް. ސިންގަޕޫރަށް ބަލައިލި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް މަގުމައްޗަށް ފިލްޓަރު ބުރިއެއް އެއްލައިލީމާ ފައިންކުރާކަން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ދުބާއީއަށް ވިސްނާލި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ދުބާއީ ގެ މަގުތަކަށް ވިސްނާލި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، ވަކިވަކި އުސޫލުތަކެއް ޤާ އިމުކުރެވިފައި އެބަ
އޮވޭ. އުސޫލުތަކާއި ގާނޫނާ އި ގަވާއިދަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށްނުހިތާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭ އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ނޭޅިފައިވާކަމީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް މިހާރު ދިމާވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލަ. ފައިންކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތައް ފައިންކޮށް،
ގާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަގަށް ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެނބުރުމަކީ ތަންފީޒީ ވުޒާރާތަކުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދައްކަ އި ނިންމައިލާ
ހިނދު އަޅުގަ ނޑު ދޭން ބޭނުންވާ ޔަޤީންކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެފައިވާ ހުރިހާ
މައްސަލަތަކަށް ޙައްލެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓުން ލިބިގެންދާނޭ. އަދި އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންތިޚާބު ރައްޔިތުން ކޮށްފައި މިތިބި 5 އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން، ރައްޔިތުން ދެކެމުންގެންދާ ހުރިހާ ހުވަފެންތައް
ޙަޤީޤަތަކަށް ހަދައިދޭނެކަމުގެ ފުރިހަމަ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެމުން، އަޅުގަ ނޑުގެ
ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
157

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސް ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގެންނަވާނެ މިއަދު ވޯޓުން ނިންމާފައި ވަނީ މިއަދުގެ ޖަލްސާ
ނިމުމަކަށް ދާނީ މި ބަޖެޓުގައި ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ވާހަކަދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި އެންމެހައި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަ އި ނިމުމަށްފަހު ގައި ކަމަށް. އެގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް
އިންތިޒާރުކުރަމުން ތި ގެންދަވަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަގުތު ވާވަރަކުން ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގެންދަނީ
މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާހިސާބުން ފެށިގެން އަނެއްކާ ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 30
މިނިޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވާނަން. އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާގެ ދެން އޮތް ބައި ކުރިއަށް ގެންދާނީ 8:25 ގައި. މިހާރުގެ
ލިސްޓަށް ބަލާއިރުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ، ދެން ފެށޭ ދަންފަޅީގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ފުރަތަމަ
ލިސްޓުގައި އޮތީ ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ މާ ފުކުރައްވާތި! ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ
ނިޒާރު އިބްރާހީމް. އަޅު ގަ ނޑު 30 މިނެޓުގެ ވަގުތަށް މެދުކަ ނޑައިލާނަން.
ހުސްވަގުތުކޮޅު: 19:55 އިން 20:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް މޫސާމަނިކު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ފަހު އަނެއްކާ ވެސް މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތައި ގެން ކުރިއަށްދާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު
ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ނިންމާފައި މި
ވަނީ، ބަޖެޓުގެ މި ދަންފަޅީގެ މި ބައިގެ މަސައްކަތް ނިމެންދެކަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ބަހުސްކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު ހަމަ ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އު ސޫލުން އަރުވަމުންގެންދަން. ލިސްޓުގައިވާ ގޮތުން ކުރިއަށްގެންދާނަން. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ދެއްވާ އެއްބާރުލުމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގަ އި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު
މި އަރުވަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމަށް.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވެސް 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ
ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމަށް ގަސްތުކޮށްގެން މި ތެދުވީ. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ
އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނީ. 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓަކީ 27.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަމަށް
158

އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ، މުޅި ބަޖެޓުގެ މުޅި ޖުމު ލަ އަދަދު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށް ބަޖެޓުގެ 33% ވަރު ކަ ނޑަ އެޅިފައިވާ ތަން އެބަ ފެނޭ. އެއީ 9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އަދަދު. ކުރީގެ
ދެތިން އަހަރާ އަޅައިބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ބަޖެޓުގައި ހުރި އަދަދަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު
ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ އަދަދުތައް އިތުރުވެގެން ގޮސްފައިވާ ތަން. ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައިވާ އަދަދުތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާއިރުގައި މި އީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި ކަމެއް ކަމަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ.
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ގިނަ ޚިދުމަތްތަކެއް ލިބިދިނުމަށް ޓަކައި ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން މިހާތަނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ، ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް
ކަ ނޑައެޅިފައިވާ މި އަދަދަކީ ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވެސް މިހާހިސާބަށް ހުށަހެޅުފައިވާ އަދަދު ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަން. މީގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނުގެ ދިރިއުޅުއްވާ ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެންދާނެ. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކެއް ފުރިހަމަ ކުރެވިގެންދާނެ. މިއީ އަޅުގަ ނޑު ދިވެހި
ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވާ ކަމެއް. ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އާދެ! ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީ ންގެ ސިޔާސީ؛ އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު ހާމަކުރައްވައި ވިދާޅުވާ ވާހަކަތަކާ އެއްގޮތަށް
ބަޖެޓުގެ މިސްރާބު ހުރިކަން ވެސް އަޅު ގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އެއީ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުކޮށް، އަދި ދައުލަތުން
ކުރެވޭ ޚަރަދުތައް ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް މަދުކުރެވޭ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރުން. އާދެ! ރިކަރެންޓަށް ކުރާ ޚަރަދު
މަދުކޮށް، އުފެއްދުންތެރި މަސައްކަތްތަކަށް އިތުރުކުރުމަކީ އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ކޮންމެ ޤައުމަކަށް ވެސް ވަރަށް
މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އާދެ! އެގޮތުން، އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ބަލައިލާއިރުގައި މުޅި
ދައުލަތުގެ މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ 65% ރިކަރެންޓް ޚަރަދަށް އޮތްއިރުގައި 40% އަކީ ބަޖެޓުގެ މި ދެންނެވި ގޮތަށް
ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ، ޕްރޮޑެކްޓިވް މަސައްކަތްތަކެ އް ކުރުމަށް ޓަކައި އެކަހަލަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިނގުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ
ބަޖެޓެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ރާއްޖޭގަ އި 2004 ފެށިގެން މިހާހިސާބަށް
އައިއިރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިލާންޖެހިފައި މި ވަނީ ދަރަނީގެ ބަޖެޓަކާ . އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
އަރަނިކުރަން އެބަޖެހޭ. އަބަދު ދަރަނި ބޮލުގައި އަޅައި ގެން އުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުހިފެހެއްޓޭނެ. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ދަރަނީގެ އަދަދަކީ އިންތިހާއަށް
ބޮޑު އަދަދެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. މިއީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ބަޖެޓުގައި ހުރި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދައްކާކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ވަގުތެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ގޮތަށް މި ބަޖެޓު
އޮތްކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި ބަޖެޓު އެކުލަވައިލުމުގައި ރަނގަޅު ވިސްނުމެއްގައި ، ރަނގަޅު
ސިޔާސަތެއް ގައި ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތް ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން؛
އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި އެހެނިހެން ވަރަށް ގިނަ ދާއިރާތަކުގެ އިއްޒަތްތެރި
159

މެންބަރުންގެ އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އަދަދުތައް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކުގެ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރުޢޫތަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އަދަދުތައް ވެސް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަށް
ދަންނަވަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ލައިންތައް ބަލަ އިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ ސުން
އަދަދެކޭ. ނަންބަރެއް ނުފެނޭ. ސުންތަކެއް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަންޖެހެނީ މި
ވަގުތު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަދި މިހާތަނަށް އޮތް ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑަކަށެއް ނުފެނޭ. މިއީ ވަރަށް ހިތާމަހުރި ވާހަކައެއް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރޭ އެ މީހުންގެ ތަރައްޤީއަށް ހުރި މަސައްކަތްތައް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން
އެ މީހުންނަށް ވެސް ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ފެނުން. އާދެ! ރަކީދޫ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ރަށެއް. ރަކީދޫއަކީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އާބާދީގެ ގޮތުން، އާބާދީއަށް ނިސްބަތްކުރަންޏާ މީސްކޮޅު މަދު ރަށެއް.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ރަށުގައި ވެސް ރައްޔިތަކު ދިރިއުޅޭ. ވަރަށް ޒަމާންވެއްޖެ އެ ރަށުގައި ރައްޔިތުން ދިރިއުޅޭތާ.
މިހާރުވެސް އެ ރަށުގައި މީހުން އެބަތިބި. އެ ރަށުގައި ތިބި މީހުންނަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން މިހާ ބޮޑެތި
ބަޖެޓުތައް ކަ ނޑައެޅިގެން 27 ބިލިއަނުން ބަޖެޓު ކަ ނޑައެ ޅިގެން 9 ބިލި އަނުގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ނޫނީ ކެޕިޓަލް
ޚަރަދުކުރެވޭއިރުގައި ވ. އަތޮޅުގެ ރަ ކީދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މިއިން ކޮންމެވެސް ހިއްސާއެ އް އޮންނަންޖެހޭނެކަން
އެއީ އިންސާފު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް ކޮންމެ މީހަކު ވެސް ގަބޫލުކުރާނެ ޙަޤީޤަތެއް. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލަފާފުރުމުގެ
ދަތިކަން މިދިޔަ ސަތޭކަ އަހަރު ވެސް ނުވެ އޮތީ. މިހާރުވެސް ނުވޭ. ކޮންމެހެން ވަކި ދައުރެއް ކިޔާނެ ކަމެއް ނެތް. އެ
ރަށުގެ ކުނި އުކާލުމުގެ ނިޒާމު ހަމަނު ޖެހި އޮތީ. އެ ރަށުގެ ގިރާ ސަރަހައްދުގެ މައްސަލަތައް ހުރީ ޙައްލުނުކުރެވި.
އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ހުރިހާ އަސާސީ ކަންތައްތަކެއް އެ ރަށު ފެންވަރުގަ އި ވެސް ހުރީ ޙައްލުނުކުރެވި. އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން، މި ކަންކަން ދިވެހި ސަރުކާރުގައި ވިސްނާވަޑައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ މި ދެންނެވީ، ރަކީދޫގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން މިކަންކަން ހަމަޖެއްސޭނެ މިންވަރެއް، އަދި އެއީ ކިތަންމެ ކުޑަ ޕަސެންޓެއް
ކަމުގައި ވި ޔަސް ވެސް އާބާދީ ނިސްބަތުން ބެލިޔަސް، ރަށުގެ ސައިޒަށް ބެލިޔަސް، އަދި މީހުންގެ ކުލައަށް ބެލިޔަސް
މައްސަލައެއް ނެތް. ކޮންމެ ކުލަޔަކަށް ބެލިޔަސް މިއިން ކަމެއް ވާނެ ގޮތެއް އޮތްތޯ ބެލުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑު
އުއްމީދުކުރާ ކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް އާދޭހާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާ ކަމެއް. ދެން އޮތީ ކެޔޮދޫ. ކެޔޮދޫގެ ހާލަތު ވެސް
އޮތީ ވެސް ހަމަ މިހެން. ކެޔޮދޫގައި ވެސް ތަރައްޤީއަށް ޕީ.އައި.އެސް.ޕީ އޭ މި ކިޔާ ކޮލަމްގައި އޮތީ ސުން އަދަދެއް.
އެއްވެސް އަދަދެއް ނެތް. މިދިޔަ އަހަރު އޭގެ ކުރީ ދެ އަހަރު، ތިން އަހަރަށް ބެލިޔަސް، ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރު ހެދުމަށް
ޓަކައި ބަޖެޓުން އެ ނަން ގައިމު ވެސް ފެނޭ. އަދަދުތަކެއް ވެސް ފެނޭ. އެކަމަކު ހިތާމައަކީ، މި އަހަރު، 2016 ވަނަ
އަހަރު ބަޖެޓު އައިއިރުގައި މި ކަންތައް ވެސް ވަނީ އުނިކުރެވިގެން ގޮއްސަ. ދެން މި ކަންކަން މިގޮތަށް ވާ ސަބަބެއް
އަޅުގަ ނޑަ ކަށެއް ނޭނގޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން، ކެޔޮދޫއަކީ ރާއްޖޭގެ
160

ނިސްބަތުން މެދު ފަންތީގެ އަދަދަކަށް އާބާދީ ހިމެނޭ ރަށެއް. އަށް ސަތޭކަ ވަރަކަށް މީހުން އެ ރަށުގައި އެބަ ދިރިއުޅޭ
އެ ރަށުގެ އާބާދީގައި. ރާއްޖޭގައި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ގިނަ ރަށްތަކަކަށް ބަލާއިރުގައި ތިން ބައިކުޅަ އެއްބައި އަދަދުގެ
ރަށްތަކުގައި ގާތްގަ ނޑަކަށް މިހާކަށްހާވަރުގެ އާބާދީއެއް ކަންނޭނގެ އޮންނާނީ. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް މިކަން ކުރެވޭ
ސަބަބު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން ވެސް ސާފުކުރަން ބޭނުންވެއޭ. ސުނާމީގައި ހަލާކުވެ
ވީރާނާވި ބަނދަރު މިހާރު އެ އޮތީ ފައިދަށަށް މުޅި ބަދަނދަރު ފައިބައިގެން ގޮއްސަ. އެ ބަނދަރަށް ފޭބޭނެ ގޮތެއް ނެތް.
އެ ބަނދަރުން ރަށަށް އެރޭނެ ގޮތެއް ނެތް. އެ ބަނދަރުގައި ފައިއަޅާ މީހަކު އެ މީހާއަށް ވާނެ ގޮތެއް ވެސް ގިނަ
ފަހަރަށް ނޭނގެ. އޮޑިދޯނިފަހަރު އެ ބަނދަރަށް ވަދެއުޅޭއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުން އެބަ ލިބޭ. ރައްޔިތުންނަށް މާލީ
ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ތަކުލީފުތައް އެބަ އުފުއްލަން ޖެހޭ. އަނެއްކާވެސް ދަންނަވަންޖެހެނީ މި ބަޖެޓުތައް
ތައްޔާރުކުރެވިގެން އަންނައިރުގައި އިންސާފުވެރިކަމާ އެއްކޮށް މިކަން ބެލޭނެ ގޮތެއް އެބަ އޮންނަންޖެހެއޭ. ވަރަށް ގިނަ
ރަށްރަށަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަޖެޓުތައް، ތަކުރާރުކޮށް ވަރަށް ގިނަ އަދަދުތައް ޖެހިގެންދާއިރުގައި ނިސްބަތުން ހުރިހާ
ގޮތަކުން ބަލާފައި ވެސް 15 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ނުހިނގާ ހުރި ތަނެއް އޮތްތޯ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު ވެސް ބައްލަވަން އެބަޖެހޭ. ސީދާ ޚުދު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެބަ ބައްލަވަންޖެހޭ. މިކަން
ނުބައްލަވައި ، މި ކަންކަމަށް؛ މި ދެންނެވީ އެ ކަންކަން ދޫކޮށްލެވިފައި އޮންނައޮތުން އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ގޮތުން
ވެސް، އަދި މިދެންނެވި ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ އަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ގަބޫލުކުރަން ވަރަށް
އުނދަގޫ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މާ އަޑުގަދަ ބައެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މާ އަދަދުގެ
ގޮތުން ވެސް ބަޔަކަށް މާ ބޮޑު ނުފޫޒެއް ފޯރުވޭނެ ބައެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ކަންނޭނގެ މިހެން މި ވަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ދައުލަތުގެ ވަލިއްޔު ލްއަމުރަކަށް ހުންނަވާ ބޭފުޅެއް ހަމައެކަނި ބައްލަވަންޖެހޭނީ
އެކަންކަމަށެއް ނޫނޭ. އިންޞާފުވެރިކަމާއި ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކު ކަންތައްތައް ކުރެއްވުމުގައި މިދެންނެވި ކަންކަމަށް ވެސް
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖޭހޭނޭ. އެހެންނޫންނަމަ، އެކަން އެކުރެވެނީ އެންމެ ރަނގަޅަށް ކަމަކަށް ގައިމު ވެސް ގިނަ
ބަޔަކު ގަބޫލެއް ނުކުރާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އާދޭހާ އެކު ދަންނަވަން، ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް
ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ނިމޭނެ ގޮތަކަށް މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިކަން ހިމަނުއްވައިދެއްވުން. މިދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް އޮތް
ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ. ވަރަށް އާދޭހާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ، މިކަން ކުރެވޭނެ މަގެއް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަނަވަސްކޮށްދެއްވުމަށް. ހަމަ އެގޮތަށް ކެޔޮދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދުގެ މައްސަލައަކީ ވެސް ވަރަށް
ބޮޑަށް އުނދަގޫވެފައި އޮތް މައްސަލައެއް. މި ކަންކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ޙައްލު ބޭނުން. ކެޔޮދޫގެ ނަރުދަމާގެ
މައްސަލަ އޮތް ގޮތަށް އަދި އޮތީ. މި ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް އަދި ހަމަ ހުރީ ނުނިމި. އެހެންނަމަވެސް، މި
މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހުރިހާ ކަންތައް އެއްފަހަރާ ކޮށްދޭށެކޭ ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވަނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް ނިސްބަތުން ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ކަމެއް ކޮށްދޭށޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މި
161

ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. އާދެ! މިދެންނެވި ގޮތަށް މި ކަންކަން ވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ
ކިހިނެއްކަން ކަންތައްތައް މި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވ. އަތޮޅު ކިތަންމެ ކުޑަޔަސް، މީސްކޮޅު މަދަސް،
ދިވެހިރާއްޖެ ޖިއޮގްރަފީ ގޮތުންނާއި އުފެދިފައިވާ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅަކީ ދިވެހި ދައުލަތަށް މިހާރުވެސް ރާއްޖެ
އޮތް ގޮތުން ބަލާއިރުގައި ވަރަށް އެކަށީގެންވާވަރެއްގެ އާމްދަނީ އެ އަތޮޅަކުން ފޯރުކޮށްދޭ އަތޮޅެއް. މިހާރު މި ވަގުތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑަށް ކުރިއަރަމުން މި އަންނަ އެއް ދާއިރާއަކީ
ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ގެސްޓުހައުސްގެ ވިޔަފާރި. ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް. ލޯކަލް ޓޫރިޒަމުގެ މިހާރު ކ. އަތޮޅުގެ
ބައެއް ރަށްތައް ފިޔަވައި ދެން ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑަށް އެ ވިޔަފާރި ފުޅާވަމުން އަންނަނީ ވ. އަތޮޅުގަ އި. ވ. އަތޮޅުގެ
ބިމުގެ ވެލިއު މިހާރު ގާތްގަ ނޑަކަށް މާލޭގެ ބިމާ އެއްވަރުނުވިޔަސް އެހެރަ އަންނަނީ މައްޗަށް އަރަމުން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުގައި މިހާރު އެބަހުރި އެތައް މިލިއަން ޑޮލަރެއްގެ ޕްރޮޕަރޓީސް ، އިންވެސްޓްމެންޓު އުފެދިފަ.
ދާދި ފަހުން ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ވަރަށް މަޝްހޫރު ކުންފުންޏަކުން ވެސް ވ. އަތޮޅުގައި 100 އެނދުގެ ހޮޓަލެއް އެޅުމަށް
ޓަކައި އެގްރީމެންޓުތައް ކުރެވި ، އެ މަސައްކަތް ވެސް އެ ދަނީ ކުރަމުން. މި ވަގުތު މިހާރުވެސް ފުލް ސީޒަނުގައި
އާދައިގެ މެދުމިންވަރެއްގެ ރިސޯ ޓެއްގައި ދިރިއުޅޭ ވަރަށް ވ. އަތޮޅުގެ ރަށްތަކުގައި ފަތުރުވެރިން އެބަ ހޭދަކުރޭ. މަހެއްގެ
މައްޗަށް ހަމައެކަނި އެންމެ ރަށަކުން އުފެދިފައިވާ ޕްރޮޕަޓީން ވެސް ދައުލަތަށް ސީޒަނެއްގެ ތެރޭ ގައި ގާތްގަ ނޑަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ހިސާބު، މަދުމަދުން މި ހަދައިލާ ހިސާބު ހަދާއިރުގައި ވެސް ދިހަވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓެކްސް
ހަމައެކަނި ވ. އަތޮޅުގައި އެބަ ޕޭކުރޭ. އަދި އެއީ ޑައިވިންގއަށް އަންނަ ޓޫރިސްޓުންނާއި މަސްވެރިކަމުން މި ލިބޭ
އެއްޗަކާއި މި ހުރިހާ އެއްޗެ އް ހުރި ގޮތަށް ބެހެއްޓުމަށް ފަހު. އަތޮޅު ކުޑަ. މީސްކޮޅު މަދު. އެކަމަކު، ރާއްޖޭގައި
އިކޮނޮމިކް އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް އޮތް އެންމެ ފަހި، އަދި އެންމެ އެޓްރެކްޓިވް ލޮކޭޝަނަކީ ވ. އަތޮޅު.
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިދެންނެވި ގޮތަށް ގުދުރަތީ ގޮތުން ލިބިފައި ހުރި ވަސީލަތްތައް އެ މީހުންނަށް
ތަނަވަސްކޮށްނުދީ ސަރުކާރުތަކުން ދޫކޮށްލާފައި އެ އޮންނަނީ އެއީ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ސުވާލެއް
އެއީ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ބަޔަކަށް، އެ ތަނެއްގެ ދިރިއުޅޭ ބަޔަކަށް އެ ރިސޯސް އެގޮތަށް ހުރި ކަމަށް
ވަންޏާ ފަސޭހައިން އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ހަދައިދޭން އެބަޖެހޭ. އިޤްތިޞާދުގެ މާނައަކީ އެއީ. އުފެއްދުންތެރި ބަޔަކު ،
ރައްޔިތަކު އެ ބަޔަކު އަމިއްލައަށް ދިރިއުޅުމަށް ޓަކައި، އެ މީހުން އަމިއްލައަށް މަސައްކަތްކޮށްގެން ، އެ މީހުންގެ
އަމިއްލަ ފައިމައްޗަށް ތެދުވެވޭނެ ގޮތް ހަދައިދިނުން އެއީ މި ހުރިހާ އިޤްތިޞާދު؛ ކޮންމެ ގޮތަކަށް މާނަކުރިޔަ ސް
އިޤްތިޞާދުގެ މާނަ ނިމޭނީ އެ ހިސާބުން. އަދި ބޭނުމަކީ ވެސް އެއީ. ސަރުކާރުތަކުގެ ބޭނުމަކީ ވެސް އެއީ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔަނީ ސަބްސިޑީއަށް 1 ބިލި އަން ރުފިޔާ ދޭ ވާހަކަ. މިއަންނަ އަހަރު 2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދޭ
ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ތިއިން އެއްވެސް ސަބްސިޑީއެއް ނުދިނަސް، ސަރުކާރުން ކަ ނޑައަޅާ
ސިޔާސަތެއްގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން އެންމެން ވެސް ވަރަށް އުފަލާ އެކު ދިރިއުޅެވޭނެ ގޮތް އެބަ
162

ހަދަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ސަބްސިޑީ ބޭނުންވާ އެހެން ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުން އެ ސަބްސިޑީ
ދެވޭނެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް. ސަރުކާރުން ކީ އްވެގެންތޯ އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަނަވަސްކޮށްނުދެއްވަނީ؟
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ނެޝަނަލް ލެވެލްގައި، ޤައުމީ ފެންވަރެއްގައި ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ ދުނިޔޭގެ ތާރީޚާއި ކަންކަން ބެލީމަ، މެދުއިރުމަތީގައި ތެޔޮ ފެނިގެން އައި ދުވަސްވަރުގައި
އެމެރިކާގައި އެ ފުރުޞަތެއް އެވަރަކަށް ނެތް. ކިހިނެއްތޯ ކަންތައް ކުރީ އެ މީހުން؟ އެމެރިކާގެ ކުންފުނިތަކުން އެ
މީހުން ލާރި ހިފައިގެން އައީ. އެ މީހުންގެ ތަޖުރިބާކާރުން އައީ. އައިސް މިޑުލްސް އީސްޓުގައި، މެދުއިރުމަތީގައި ހުރި
ޤައުމުތަކުގައި އެ މީހުން އިންވެސްޓުކުރީ އެ މީހުންގެ ކުންފުނިތަކަށް ބޮޑު ޕަސެންޓު ވެސް ލިބޭ ގޮތަށް. އެ ފުރުޞަތު
އެ މީހުންނަށް ހޯދައިދިނީ. އެމެރިކާއަށް ވެސް ފައިދާވީ. އަދި މިޑުލް އީސްޓު މީހުންނަށް ވެސް ފައިދާވީ އެހެންނޫންތޯ.
އެހެންވީމާ، މިދެންނެވި ގޮތަށް މިކަންކަން އެބަ ކުރެވެންޖެހޭ. ވ. އަތޮޅަށް މި ފުރުޞަތު އޮތީމަ ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ
މި ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދޭން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިދެންނެވި ގޮތަށް ކަންކަން ކުރާ ނަމަ،
ދައުލަތަށް، ރައްޔިތުންނަށް އިންޞާފުކަމާއި ހަމަހަމަކަމާ އެކު ކަންތައްތައް ކޮށްދެވޭނޭ. އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ނިންމާލަމުން
ވެސް ދަންނަވާނީ، ސަރުކާރަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އާދޭހާ އެކު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި
މިހިރި މައްސަލަތައް ޙައްލުކޮށްދެއްވާށޭ. މިދިޔަ އަހަރުގެ ޖެހިފައި ހުރި ކަންތައްތައް މި އަހަރުގެ ވެސް ބަޖެޓަށް
ގެނެސްދެއްވާށޭ. ގެނެސްދެއްވައިގެން އިންޞާފުވެރިކަމާ އެކުގައި ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މި
ނަސީބުގައި ބައި ވެރިވެވޭނެ ފުރުޞަތުދެއްވާށޭ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މިކަން ދިވެހި ސަރުކާރުން އަޑުއައްސަވާނެ
ކަމަށް. ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން އަޑުއައްސަވާނެ ކަމަށް. އަދި މި ކަމަށް ވިސްނާވަޑައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ދޭތެރޭގައި ވެސް އޯގާތެރިވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި ސަރުކާރަށް ކާމިޔާބު. އަޅުގަ ނޑުމެން އެދެނީ
މި ޤައުމަށް ސުލްޙަމަސަލަސްކަމާއި ތަރައްޤީ. ތަހުޒީބު ވެދިއުން. އަދި ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް
އުފާފާގަތިކަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު މަރުޒޫގަށް.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަރުޒޫގު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓަކީ، އެ ދައުލަތެއް ނުވަތަ ސަރުކާރެއް ފާއިތުވި
އަހަރުތަކާއި ކުރިއަށް ހުރި އަހަރުތަކުގައި އެ ޤައުމެއްގެ އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީ ބަޔާންކޮށްދޭ އެންމެ
163

މުހިއްމު ދަންމަރުކަން ޔަޤީން. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓު ބަލައިލުމުން ފާހަގަވެގެންދަނީ ފާއިތުވި އަހަރުތަކާއި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ހުރި ފަރަގު ބޮޑުކަން. 2015 އަހަރު
ކުރަން ކަ ނޑައެޅިފައިވާ އެތައް ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހިންގާފައިނުވާއިރު، އަދި 2016 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުން އެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް އުނިކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ބަލަ އިލި ކަމުގަ އި ވިޔަ ސް ވ.
ފުލިދޫ އަދި ވ. ފެލިދޫގެ ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާތްކުރުމާއި، ވ. ފުލިދޫގެ ނެރުފައިކަށި ރަނގަޅުކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ
ޕްރޮޖެކްޓަށް މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުން އުނިކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އެއާ ޚިލާފަށް މިއަހަރުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރުމަށް
ހަމަޖެހިފައި ވަނީ ވ. ފުލިދޫގައި؛ މާފުކުރައްވާތި! ވ. ފެލިދޫގައި ސްޕޯޓްސް އެރީނާ ބަށިކޯޓެއް އެޅުމާއި، ވ. ފުލިދޫ
ލަފާފުރުމުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކުރުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓު އެކަނިކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، އެ ރަށެއް ނެތި ދިއުން ކަމުގައިވާ ރަށް ގިރުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުން.
ރަށެއް ތަރައްޤީކުރެވޭނީ އެ ރަށެއް ނެތިދިއުން ޙައްލުކޮށް ގެން ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުގައި ހަމަ
ސުވާލުއުފެދޭ ބަޖެޓު ތައްޔާރު ކުރުމުގައި އެ ރަށެއް ނުވަތަ އެ އަތޮޅެއްގެ މަސް އޫލުވާ ފަރާތްތަކާ ކިހާވަރަކަށް
މަޝްވަރާކުރެވިފައިވޭތޯ. މިހެން ދަންނަވާލަން މި ޖެހުނީ ، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ވ. އަތޮޅަކީ ވޮލީގެ
ހުނަރުވެރި ކުޅުންތަކެއް ތިބި، އަދި އުފެދެމުން އަންނަ ތަނެއް ކަމުގަ އި ވީހިނދު، އެ އަތޮޅަށް އެންމެ މުހިއްމުކަން ބޮޑީ
ބަށިކޯޓެއްތޯ ނުވަތަ ވޮލީ ކޯޓެއްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަން، މިކަމާ ބެހޭ ވުޒާރާއިން އިތުރަށް ވިސްނަ އި، ވ.
ފެލިދޫގައި ސްޕޯރޓްސް އެރީނާއެއް ގެ ގޮތުގައި ވޮލީ ކޯޓެއް ތަރައްޤީކޮށްދޭނެ ކަމަށް. އަދި އަޅުގަ ނޑު މިކަން މިގޮތަށް
ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅަން. އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ފެލިދޫ ދާއިރާ ނުވަތަ ވ. އަތޮޅަކީ މާލެއާ
ކައިރި، ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ގެސްޓްހައުސް ވިޔަފާރިކުރަމުން ގެންދާ އަދި މިހާރުވެސް އިތުރު ފަރާތްތަކުން ގެސްޓްހައުސް
ވިޔަފާރިއަށް އިންވެސްޓުކޮށް ، މި ވިޔަފާރި ތަރައްޤީކޮށް، އޭގެ ނަފާ ހޯދަމުން އަންނަ އަތޮޅެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން.
މިގޮތުން ވ. އަތޮޅު ތިނަދޫއަކީ މިކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވޭ ރަށެއް ކަމުގަ އި ވެސް ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް ، އެ
ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވިޔަފާރި އިތުރަށް ތަރައްޤީ ކުރުމަށް އެޅިފައިވާ ހުރުމަކީ މިހާރު ހެދިފައިވާ އިންޖީނުގެއިން
އެކަށީގެންވާ ހަކަތަ އުފެއްދެން ނެތުން ކަމުގައި ދަންނަވަން. މިރަށަށް ކަރަންޓް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތުން އިންޖީނުގެ
ތަރައްޤީކުރުމަށް ޕްރޮޕޯސަލް ހަދައި ކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީ؛ އާދެ! ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން ބިމެއްގެ ކަންތައް
ހަމަނުޖެހިގެން އެ މަސައްކަތް އެ ފަރާތަށް ނުކުރެވި އަހަރަކާ ގާތަށް ގޮސްފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލެއް ނުކުރަން އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ރައްޔިތުންތަކެއް ގެ ތަރައްޤީއަށް ހުރަސްއެޅޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަން
ކޮށްގެންވާނެ ކަމަކަށް. އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަނީ، ކައިރި މުސްތަޤުބަލުގައި މި ބިން ހަމަޖެހި، އާ އިންޖީނުގެއެއް އެޅި،
ރަށުގެ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވާ ވަރަކަށް ހަކަތަ އުފެއްދިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓުން ދެން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލެވެނީ ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާގެ ބާޒާރު ހުއްޓިފައިވާކަން. ސަރު ކާރުން ވަޒީފާއަށް މީހުން އިތުރުނުކުރާ
164

ގޮތަށް ނިންމުނަކީ ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު އިތުރަށް ހީނަރުވެ، ކިޔަވައިގެން ނުކުންނަ އެތައް ދަރިވަރުންނަކަށް ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތެއް ނެތި، މަގުމަތިވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ޔަޤީން. ޤައުމުގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގައި ހަމަގައިމު ވެސް
ކިޔަވައިގެން ވަޒީފާގެ ބާޒާރަށް ނުކުންނަ ހުރިހާ ކުދިންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިނުދެވޭނެކަން ޔަޤީން. މިކަމުގެ
ސަބަބުން އިޖުތިމާޢީ ފޭރާން އިތުރަށް ވީދި، ކުށުގެވެށި އިތުރުވެގެންދާނެކަން ފާހަގަކުރަން. މިކަމުން ވެސް މި
ދޭހަވެގެންދަނީ ސަރުކާރަށް އައުމަށް ޓަކައި ވެގެންދިޔަ 90 އެތައް ހާސް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭނެ ކަމަށް ބުނެ ވީ
ވަޢުދު ނުފުއްދޭނެކަން. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރު ފެނިގެން މި ދަނީ އެކަށީގެންވާ އިންފްރާސްޓްރަކް ޗަރ
ޤާއިމުނުކުރެވިގެން އެއް ދަންފަޅީގެ ސްކޫލްތައް ދެ ދަންފަޅިއަށް ބަދަލުވެ، މިކަމުގެ ސަބަބުން ޢާއިލާތަކަށް
ބުރަބޮޑުވެގެންދާ ތަން. ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރު ، 2016 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި މި ސަރުކާރާ
އެންމެ ގާތް ގުޅުމެއް ބާއްވަމުންގެންދާ ޗައިނާގެ އިޤްތިޞާދު ހީނަރުވެ، އެ ޤައުމުން އަންނަ ފަތުރުވެގެން އަދަދު
މަދުވެގެންދާނެކަން ފާހަގަވޭ. ފާއިތުވީ އަހަރުތަކަށް ބަލާއިރު ، މި ޤައުމަށް ޒިޔާރަތްކުރާ އެންމެ ބޮޑު ހިއްސާއެއް
އަދާކުރަނީ ޗައިނާއިން ކަމުގައި ފާހަގަކުރަން. ޔޫރަޕާއި އެހެން ޤައުމުތަކުގެ ކުރި މަތީގައި އަދުގެ ސަރުކާރު ގެ
ގޮތްދޫނުކުރުމުގެ ސިޔާސަތުގެ ސަބަބުން އެ ޤައުމުތަކުގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުވަމުން އައިކަމުގަ އި ވިޔަސް ، ދިވެހި
ސަރުކާރު ގޮތްދޫކޮށް އެ ޤައުމަތަކާ މެދު އޮންނަ ގުޅުން ރަނގަޅުކޮށްގެން ނޫނީ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ
ކުރިއަރައިގެންނުދާނެކަން ފާހަގަކުރަން. މި ބަޖެޓުން އިތުރަށް ފާހަގަވެގެންދަނީ، އެއްފަސްކުރުމުގެ ސިޔާސަތެއް
ކަ ނޑައެޅިފައި ނެތްކަން. އެހެންނަމަވެސް އިތުރަށް ބިންހިއްކައި ، ބިން ވިއްކައިގެންނާއި ކުއްޔަށް ދީގެން ބޮޑު
އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ގޮތަށް ބަޖެޓު ފަރުމާކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، މާލޭގެ އިތުރުން އެ
ވަސީލަތްތަކާ އެއްކޮށް އިތުރު ސިޓީއެއް ތަރައްޤީކޮށްގެން ނޫނީ މި ޤައުމަށް އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ކުރިއެރުމެއް
ވެސް ނުލިބޭނެކަން. ކައުންސިލުތައް ބާރުވެރިކޮށް، އެ ދާއިރާތަކުގެ އާމްދަނީން ކޮންމެވެސް ޕަސެންޓެއް އެ ދާއިރާތަކުގެ
ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ކަ ނޑައެޅިގެން ނޫނީ އެންމެ އިން ސާފުން ކަން ނުކުރެވޭނެކަން. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަމުންގެންދަވާއިރު ވ. ފުލިދޫ އަދި ފެލިދޫ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ޕްރޮޖެކްޓެއް
ހިމަނައިދެއްވުން. އަދި ވ. ތިނަދޫގައި އާ އިންޖީނުގެއެއް އެޅުމަށް ޓަކައި އެކަމަށް ބޭނުންވާ ބިން ވީ އެންމެ އަވަސް
ފުރުޞަތެއްގައި ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން. އަދި އެހެންމެ، ވ. އަތޮޅުގައި ބޭންކެއްގެ ޚިދުމަތް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި
ކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީ ހުގައި މެންބަރުން ބަ ހުސްކުރަމުން ގެންދާއިރުގައި
165

އަޑުގަދަނުކުރެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ވާހަކަފުޅުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން އެހެން މެންބަރުންނަށް އުނދަގޫވާކަން
އިހުސާސްކުރެވޭ. ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ހުންނަ މެންބަރު އެކަމަށް އިޝާރާތްކުރަމުން އެބަ ގެންދޭ. އެކަމަށް ތި ބޭފުޅުންގެ
ސަމާލުކަމަށް ދަންނަވާލީ.
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ފުރި، 3 އަހަރުގެ
މަސައްކަތް ފެށިގެންދާ ދުވަސް. މިފަދަ ދުވަހެއްގައި މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ 27.5 ބިލިއަންގެ ބަޖެޓުގެ
ވާހަކަދައްކާލަން ލިބުނު ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުވެރިވަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު
ވެގެންދިޔައިރުގައި ސަރުކާރުން މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުތަކާއި އަދި އެ ބަޖެޓުތަކުގެ މަންފާ ރައްޔިތުންނަށް
ކުރިގޮތް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މިއަދު ވަނީ ރައްޔިތުން ބަލައިގެންފަ. 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ރައްޔިތުންނަށް ލިބެމުންދާ ކުރިއެރުންތައް، ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީވަމުންދާ ގޮތް މިއަދު ރައްޔިތުން ބަލައިގަނެ، މި
ސަރުކާރަށް ވަނީ އޭ ރިޕޯޓެއް ދީފަ. އެހެންކަމުން، މި ސަރުކާރުގެ ހުންގާނުގައި މިއަދު ހުންނެވި ރައީސް ޢަބްދުاله
ޔާމީން ޢަބްދުލަޤައްޔޫމް އެ ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތަށް އެ މަނިކުފާނަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރުއަދާކޮށް ، އަދި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ މަނިކުފާނާ އެކީގައި ސާބިތުކަމާއެކީގައި ތިބިކަމުގެ ޔަޤީންކަން އެ މަނިކުފާނަށް އަރުވަން. އަދި
ހުރިހާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަރުވަން. އާދެ! ކުރިމަތީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަތުގައި މި އޮތް ބަޖެޓަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ މާފަންނުގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ބަޖެޓެއް. މުޅި މާފަންނަކަށް ނޫން، މުޅި ރާއްޖެއަށް
އާދަޔާ ޚިލާފަށް އުފާވެރި ބަޖެޓެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ރާއްޖޭގެ އެންމެ
ބޮޑު ހޮސްޕިޓަލް، މި ބިނާ އެޅިފައި މި ވަނީ މާފަންނުގައި. އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ގައި. ބަޖެޓަށް
ބަލައިލާއިރުގައި މި ހޮސްޕިޓަލް އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި 42.7 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން
ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. ހޮސްޕިޓަލުން ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ފަރުވާ ލިބެމުންދަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މީހުންނަކަށް
އެކަންޏެއް ނޫން. މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ފައިދާ ލިބެމުންދާކަން ފާހަގަކުރާ ހިނދު، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި
އެތަން އެޅިފައި ހުރީތީ އެކަމުގެ އުފާ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި ހޮސްޕިޓަލް އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް
ޓަކައި މާލޭގެ ސަރަހައްދު؛ މުޅި މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ ތަރައްޤީވަމުންދާއިރުގައި މި ސަރަހައްދަށް އާދަޔާ ޚިލާފަށް
ގިނަ ރައްޔިތުން ދާނެކަން އެނގިތިބެމެ، އެކަން ދުރާލައި ވިސްނައިގެން ބަޖެޓުގައި އެކްސްޓެންޝަން ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް
ހިމަނާފައިވާކަމީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި ދުރާލައި
ވިސްނާކަމުގެ ލާމަސީލު މިސާލެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގިނަ ކަންތައްތަކުގައި ބަލިވެގެން ޙަޤީޤަތުގައި ރާއްޖެއިން ބޭރަށް މި
ދާންޖެހެނީ ޑައިގްނޯސްނުކުރެވިގެން. ނުވަތަ އެ ބަލި، ބަލީގެ ގޮތުގައި ދެނެނުގަނެވިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދާދި
166

މިދާކަށްދުވަހު މި ފެނިގެންދިޔައީ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ހޮސްޕިޓަލް މި އޮތް ހުރިހާ ޒަމާނުގައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ހޮސްޕިޓަލް
ހަދަމުންދިޔައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާންހުރޭ އަޅުގަ ނޑު ތަންކޮޅެއް ކުޑައިރުގައި އެ ތަނަށް ވަދެ ސަކަރާތްޖަހައި
އެ ތަން ހަދަމުންދިޔައިރު އެ އިމާރާތް ތެރޭގައި އުޅެވުނު ހަނދާންތަކެއް އެބަވޭ. މިއަދު އެ ތަން އެޅިގެން އެތައް
އަހަރުތަކެއް ވޭތުވެދިޔައިރު ވެސް އެ ތަނުގައި އެމް.އާރު.އައި މެޝިނެއް ބަހައްޓައިލާނެ ސަރުކާރެއް އައިއްސައެއް ނެތް.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅު ގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން 2008 ވަނަ އަހަރު ވެރިކަމާ އެމް.ޑީ.ޕީން ހަ ވާލުވުމާ ގުޅިގެން އެ ތަން
ހީނަރުވެގެންދިޔަ މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުގެ ލޮލުން ވަރަށް ގާތުން ފެނިގެންދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ތަނުގެ ތަރައްޤީ
އިތުރަށް ފުޅާކުރެވި، މިއަދު އެ ތަނުގައި ފެށިފައި ހުރި އާ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް ނިންމައިދެއްވިކަމީ އަނެއްކާ ވެސް
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޝުކުރު އަދާކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެމް.އާރު.އައި މަޝިނެއް
ބެހެއްޓި، އެ މެޝިނުގެ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް ދިނުމަށް ޓަކައި އެޕޮއިންޓްމަންޓް ހެދެމުންދާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިފަދަ ދުރު ވިސްނުމާ އެކީގައި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ދުޅަހެޔޮކަމާ ދޭތެރޭގައި މިއަދުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިސްނަވަމުންގެންދަވާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޒުވާނުންނާ ދޭތެރޭގައި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އެ ބޭފުޅާ
ގެންގުޅުއްވާ ގުޅުން، ނުވަތަ އެ ބޭފުޅާ އަހައްމިއްޔަތު ކަން ދެއްވާ މިންވަރު އެނގިގެންދާ ކަމެއް. ޒުވާނުންގެ ދުޅަހެޔޮ
ކަމަކީ މިއަދުގެ ޤަ އުމުގެ ދުޅަހެޔޮކަންކަން ޔަޤީން. ޒުވާނުންގެ ދުޅަހެޔޮކަމަށް ޓަކައި، ޚާއްޞަކޮށް ސްލޫކު ކުދިންނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯގެ ވަޢުދެއްގެ ތެރެއިން ސްކޫލު ކުދިންގެ ދުޅަހެޔޮކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ސްކޫލު
ކުދިންގެ ބަލި ހުރި މިންވަރެއް، ނުވަތަ ކޮންމެ އަހަރަކު ހެލްތު ސްކްރީނިންގ ހެދުމުގެ ނިޒާމެއް ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯ ތެރެއިން އެބަވޭ. މި ނިޒާމު ޔަޤީންކަމާ އެކީގައި މި އަހަރު ތެރޭގައި ވަނީ ހުރިހާ ސްކޫލު
ކުދިންނަށް ދެވިފަ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި މިއަދުގެ ނޫސްތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި
ދަނީ، ޢާއިލީ ޑޮކްޓަރުގެ ފަރުވާ ދެވޭނެ ނިޒާމު ޤާ އިމުވެގެންދިޔަކަން. ހަމައެއާ އެކީގައި ރައްޔިތުންނަށް އެ ޚިދުމަތްތައް
އިތުރަށް ފުޅާކުރުމަށް ޓަކައި ޑައިގްނޯސްޓިކް ސެންޓަރެއް ބިނާކުރުމަށް ވެސް 108 މިލިއަ ނަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ މި
ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑަށް އެންމެ ބޮޑު އެއް
އުފާވެރިކަމެއް ލިބެމުންދަނީ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް އެ އަންނަމުންދާ ތަރައްޤީ. މާފަންނުގެ ރައްޔިތުން
ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ރައީސް ޔާމީނަށް ވެރިކަން ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ދެއްވި ވޯޓުގެ އަގު ރައީސް ޔާމީން މިއަދު
ދެއްވާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް ސުވާލެއް ނެތި ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. މާފަންނުގެ ބިސްބުރު ތަރައްޤީކުރެވިގެން
މިއަދު ހުޅުވިގެން އެ ދިޔައީ އެ ސަރަހައްދުގެ ކުޑަކުދިންނަށް ވަރަށް އުފާވެރިކަމަކާ އެކީގައި. ކުޑަކުދިންގެ ޕާކެއްގެ
އުފާވެރިކަން އެ ކުދިންނަށް މިއަދު މި އޮތީ ލިބިފަ. ކުދިން އެ ތަނަށް ގޮސް އެ ތަނުގައި މަޖާކޮށްލައި، އުފާކޮށްލި
މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ ވަރަށް އުފާވެރިކަމާ އެކީގަ އި. ހަމައެއާއެކީގައި ހާބަރު ސަރަހައްދުގައި
މިހާރު ހެދިގެންދާ މާލޭގައި މިހާތަނަށް ހެދޭ އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ކުޑަކުދިންގެ ޕާކު ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި
167

ހެދެމުންދާ ކަމަށް ޓަކައި އެކަން ކުރައްވާ އިސް މިނިސްޓަރު، މިނިސްޓަރ މުޢިއްޒާ އި އަދި އެކަމަށް އެހީތެރިވެދެއްވާ
މަސީގެ ހުރިހާ ކުންފުނިތަކަށް ، މަސީއަށް ނިސްބަތްވާ ހުރިހާ ކުންފުނިތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން.
ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފަރާތުން އެ އެއްބާރުލުންނުލިބޭ ނަމަ، މި ތަރައްޤީ
ނާންނާނެކަން ޔަޤީން. އަދި ކީއްތޯ! އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅުގަ ނޑު ކުޑައިރުގައި އަ ޅުގަ ނޑަށް ނަސީބު ލިބުނު އެ
ސަރަހައްދުގައި މޫދަށް އެރިލަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިންނަކަށް އެ ސަރަހައްދުން މޫދަށް
އެރިލާނެ ނަސީބެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ ދެ މަހެއްގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެންދިޔައީ މާފަންނުގެ
ސަރަހައްދުގައި ބޮޑު އާޓިފިޝަލް ބީޗެއް އެޅޭ ވާހަކަ. ކޮންޓްރެކްޓުތަކެއްގައި ސޮއިކުރެވެމުންދިޔައީ. އެއާއެކީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ، ޢަމަލީ މަސައްކަތް ވަރަށް ބާރު ހަލުވި ސްޕީޑުގައި ކުރެވެމުންދާ ތަން. އެ
މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް މި 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާކަމީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް މިކަން ޙަޤީޤަތަކަށް ވާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ޓަކަ އި
ވެސް އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އައްސަރިބަހާއި
ސާބަހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ވީ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅު ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ މި އަންނަނީ އިންތިހާއަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ، ޒުވާނުންނަށް ރައީސް ޔާމީން ވީ ވަޢުދު ފުއްދަމުންދާކަން. މި އަހަރުގެ ޒުވާނުންގެ
ބަޖެޓު މިދިޔަ އަހަރަށް ވުރެ ވެސް އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައި އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. ރައީސް ޔާމީން
އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ވަޢުދުވީ، ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް 300 މިލިއަންގެ ބަޖެޓެއް ޒުވާނުންނަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެންދާނެ
ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަހަރުގެ ބަޖެޓު ފޮތުގައި 350 އަށް ވުރެ ގިނަ މިލި އަން ރުފިޔާ ޒުވާނުންނަށް
ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ރޭ މި ވަގުތު ޒުވާނުންނަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން
ޒުވާނުންގެ ދުވަހުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވެމުންދާ ޖަލްސާގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެން އެ ޒުވާނުންނަށް ދޭ އަހައްމިއްޔަތު މި
ރޭ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ޖަލްސާގައި އެ މަނިކުފާނުގެ ބަސްފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔަޤީންވެ،
ކަށަވަރުވެގެންދާނެ. ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅާ އެ ކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާ މަސައްކަތް ތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ ރަށްރަށުގައި އެޅެމުންދާ ޓާފް ދަ ނޑުތަކުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެން ދަނީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނާފައިވާ ބަށިކޯޓުތަކާއި އެކި ރަށްރަށުގައި އަޅަން ހިމަނާފައިވާ ޓާފް ދަ ނޑުތަކާއި ސްޕޯޓްސް އެރީނާގެ
ތަރައްޤީތަކުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ޒުވާނުންގެ އެކި ރަށްރަށުގައި ހުރި ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒުތައް
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި ކިއްލާތަކެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުންގެ ކެމްޕޭނު ޖަގަހަތަކެއްގެ ގޮތުގައި މުޅި ތަންތަން
ވީރާނާކޮށްލާފައި ހުއްޓާ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އަނެ އްކާ ވެސް އެ ތަންތަނުގެ އަބާތުރަތައް ފިލުވައި، އެ ތަންތަން
ޒުވާނުންނަށް ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އެކި ރަށްރަށުގައި ހުރި ޒުވާނުންގެ
އެހެން ކަހަލަ މަރުކަޒުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް މިއަދު ލިބެމުންދާކަން. މިއީއެއް ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދުގެ
168

ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުން ދެވަނަ ވިސްނުމަކާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންވީ ސަބަބަކީ. 2018 ޔަޤީންވާ ސަބަބަކީ ، މިއަދުގެ
ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެމުންދާ ޚިދުމަތްތަކާއެކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމާހިނގާ
ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ކަންކޮޅެއްގައި މިއަދު ވެސް އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވި ދާ ރަށެއް އޮތްތޯ. ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް
ބަލައިލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަފެނޭ ޞިއްޙީ ދާއިރާ
ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި މި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް އެލޮކޭޓު ކޮށްފައި ހުރި ބަޖެޓު. އެކި ރަށްރަށުގެ
ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތައް ތަރައްޤީ ކުރުމަށް، މަރުކަޒުތައް މަރާމާތުކުރުމާއި އަދި އިތުރު މަރުކަޒުތަކުގެ އެކްސްޓެންޝަން
އެޅުމަށް ޓަކައި ހޭދަކުރެވޭ ބަޖެޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފު. މި އަހަރުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަކީ މިހާތަނަށް އެ
ދިޔަ 30 އަހަރާއި އަދި ރައީސް ނަޝީދުގެ ހަލާކުކުރުވަނި ވި ތިން އަހަރާއި، ވަޙީދުގެ އެއްވެސް ކަހަލަ ތަރައްޤީއެއް
ނައި ދެ އަހަރާ އެކީގައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ މި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ހުރިހާ ކަމެއް
އިޞްލާޙުކުރަމުންދާ މަންޒަރު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ، ތަޢުލީމަށް އިންތިހާއަށް ހޭދަތައް މި ބަޖެޓުގައި
ކުރެވިފައި ހުރިކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ، ރަށްރަށުގެ އެކި ސްކޫލުތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް
ޓަކައި އިތުރު ކްލާސްރޫމް އެޅެން ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައި ހުރިކަން. 9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއެއް
ހިމަނާފައި އޮތުމުން، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔަޤީންވެގެން މި ދަނީ މި ބަޖެޓަކީ ތަރައްޤީގެ ބަޖެޓެއްކަން. މި ބަޖެޓަކީ
ތަޞައްވުރެ އް އޭގައި ހިމެނިފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން. ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި ކޮބައިތޯއޭ
ތަޞައްވުރަކީ؟ ތަޞައްވުރު ވަރަށް ސާފު. އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ތަޞައްވުރު އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާލެއާއި
ހުޅުމާލެއާ ދޭތެރޭގައި ، ހުޅުލެއާ ދޭތެރޭގައި އެ އެޅޭ ބްރިޖުން އިތުރު ތަޞައްވުރެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާކަށް ބޭނުމެއް
ނުވޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2018 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް
އެ ބޭފުޅާގެ ކެމްޕެއިން އިޢުލާނުކުރައްވާނީ އެ ބްރިޖުމަތީގައި ހުންނަވައިގެން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދެއްވާ
ތަޞައްވުރަކީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުވަފެނަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރުގައި ޒުވާނުންގެ މެނިފެސްޓޯ ލިޔަމުންދިޔައިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އޮންނާނީ ބޮޑު ތަޞައްވުރެއްގެ ގޮތުގައި ޒުވާނުންގެ ސިޓީ ހިމަނާފަ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި ވަޢުދެއްގެ
ގޮތަކު ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔަޤީންވެގެން މި ދަނީ ޒުވާނުންގެ ސިޓީ، މޫދެއްގެ ގޮތުގައި
އޮތް ތަން މިއަދު ވެލިއެޅި އެ ތަން ބިމެއްގެ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިއްޖެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި
ދަނީ، ދާދި މިދާކަށްދުވަހު 1500 ފްލެޓް އެ ތަނުގައި އެޅުމަށް ޓަކައި ބަޔަކާ ކޮންޓްރެކްޓެއް ހެދި ތަން.
ހަމައެއާއެކީގަ އި އިތުރު 7000 ފްލެޓް އެޅުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް އިންޓްރެސްޓު ފާޅުކުރަމުން ކުންފުނިތަކުން
ގެންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން މި ފެނިގެންދަނީ، ހުޅުމާލެ ސިޓީއަށް ބޭނުންވާ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް
ރާއްޖޭގެ ކޮމްޕޯނަންޓުގެ ގޮތުގައި ހިމަނަންޖެހޭ ފައިސާ ހިމެނިފައިވާކަން. މިއެއް ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތަޞައްވުރަކީ. ކޮން ވާހަކައެއްތޯ މި ދައްކަވަނީ. މިއަކުން ނެތޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓަކުން އެއްވެސް ކަހަލަ
169

ތަޞައްވުރެއް. އެ ވާހަކަ ދައްކަވާ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އާދޭހާ އެކު ދަންނަވަން ރަނގަޅަށް މި ފޮތް
ބައްލަވާށޭ. މިފޮތް ކިޔާލައްވާށޭ. ވަގުތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބުނޭ. ވަގުތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބުނޭ މި ފޮތް
ބަލައިލަން. އެހެންނަމަވެސް ވަގުތެއް ނުލިބޭއޭ، ވަގުތެއް ނުލިބޭނެ އެހެން ކަންތައް ކުރާނެ ވަގުތު އޭގެތެރެއިން
ނަގަންޖެހެންޏާ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ރައްޔިތުން ހޮވާފައި މި ތަނަށް ރައްޔިތުންގެ ޒިންމާއެއް އަދާކުރުމަށް މި ތަނަށް
ފޮނުވާފައި ތިބޭ ބައެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް ގަޑި އިރު ލިބުނުކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ޒިންމާ
އަދާކުރަންޖެހޭނީ. އެހެން ކަންކަން އަދާކުރާކަށް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބެނީކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ޒިންމާ އަދާނު ކުރެވޭ
ކަމުގައި ވަންޏާ އައިސް މިތާނގައި ނުތިބޭނީ. އެހެންނޫންނަމަ، މި ރޭ ނުވައެއް ޖަހަންދެނެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްގެ
އިންތިޒާރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވަގުތު ލިބޭތޯ އެއް މިތާކު ނުތިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ ޒިންމާ ނަގަން ނުކެރޭ ބޭބޭފުޅުން
މިކަހަލަ ވާހަކަ ދެއްކީމަ އަޅުގަ ނޑަށް ވަނީ ބޮޑު ޖޯކަކަށް. މުޅި ޤައުމު ފަސާދަކޮށްފައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
ބިނާކުރުވަނިވި ބަޖެޓެއް މިތަނަށް އައިމަ ވެސް މި ދަންނަވަނީ ކީކޭތޯ؟ މީގައި ކޮބައިތޯއޭ ތަރައްޤީ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދަނީ އެކި ކުންފުނިތަކުން އެކި ވިޔަފާރިތައް އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް ކުރިއަރަމުންދާ ތަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސް ކޮށްދޭން އަމިއްލަ ވިޔަފާރިތައް
ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ، އަމިއްލަ ވިޔަފާރިވެރިން އުފެއްދުމަށް ޓަކައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިގެން ލޯނުގެ އެހީތެރިކަން
ޒުވާނުންނަށް ދެމުންދާ މަންޒަރު. މިއީ ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި މީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުތަކަކުން ކޮށްފައެއް ނެތް. އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ މާހިރަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު
ހިންގުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނީމަ އަންނަ ބަދަލު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ޒުވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތުތައް އެއް ދުވަހުން އަނެއް ދުވަހަށް އިތުރުވަމުންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދާދި މިދާކަށްދުވަހު ނޫންތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވި ބަސްފުޅު އަޑުއިވިގެންދިޔައީ. ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރު ތެރޭގައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 60 ރިސޯޓު ، އާ ރިސޯ ޓު ހުޅުވި ، ގިނަ އަދަދެއްގެ ވަޒީފާތައް ދިވެހި ޒުވާނުންނަށް އަނެއްކާ ވެސް
ތަނަވަސްވެގެން ދާނެ ވާހަކަ. މިއެއްނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކަ. އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކަ އި
ބޭނުންވާ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރާ އި އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި
ބޭނުންވާ ފައިސާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވޭ. ފަހަރުގައި ކޮންމެ ރަށެއްގެ ކޮންމެ ފަރުދަކު ހިތްހަމަނުޖެހިދާނެ. މުޅި
ޤައުމުގަ އި އޮތް ސަތޭކަ ނުވަދިހަ އެތައް ރަށަކަށް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ފައިސާ ހިމެނިފައި ނުހުރެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
އެއްފަސް ކުރުމުގެ ސިޔާސަތެއްގެ ތެރެއިން މާލެ ސަރަހައްދު އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރެވި، ޚިދުމަތް ނެތް ރަށްރަށުގެ
ބޭފުޅުންނަށް އިތުރު އިންސެންޓިވްތަކެއް ދީގެން މާލޭ ސަރަ ހައްދަށް އާދެވޭނެ ފުރުޞަތުތަކެއް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
ތަނަވަސްވެގެން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޒުވާން ސިޓީ އަކީ ޒުވާނުން އެތަނަށް އައިސް
އެތަން ޑިވެލޮޕްކުރާ ސިޓީއަކަށް ވެގެންދާން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އަތޮޅުތެރޭގައި ތިބި ޒުވާން ޢާއިލާތައް އައިސް
170

އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ގުޅިގެން ޒުވާނުންގެ ސިޓީއަކީ އެ ޒުވާނުންނަށް ނިސްބަތްވާ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ފެންނަން .
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް ޝަކުވާއަކަށް މަގުމަތީގަ އި ވެގެން މި ދަނީ، ބާރު ސްޕީޑުގައި ސައި ކަލާއި ކާރާ
ދުއްވާތީ. އެހެންވެގެންނޫންތޯ ރައީސް ޔާމީން އެކަމަށް ވިސްނިވަޑައިގެން އެ އޮތީ ހުޅުމާލޭގައި ޒުވާނުންގެ ސިޓީގަ އި
ޚާއްޞަކުރެވިގެން ކާރު ދުއްވާނެ ޓްރެކެއް އެޅުމަށް ޓަކައި މި ފަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. އެއެއްނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން
ޒުވާނުންނަށް ދޭ އުފާވެރި ޚަބަރަކީ. އެހެންވެގެނެއް ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއީ ތަރައްޤީގެ ބަޖެޓެކޭ މި ދަންނަވާ
ވާހަކައަކީ. ބަޖެޓު ރަނގަޅަށް ބައްލަވައިފި ކަމަށް ވަންޏާ މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ރަނގަޅަށް
ވާހަކަދައްކާނެ. ސިޔާސީ ގޮތުން އެ ބޭފުޅަކަށް ދެއްކޭނެ ގޮތަކަށް ވާހަކަ އަދި ދެއްކި ކަމުގައި ވިޔަސް، ޙަޤީޤަތަކީ އެއީ.
ދިވެހި ރައްޔިތުން އެބަޖެހޭ އެއަށްވުރެ މިއަދު މާ ބޮޑަށް ވިސްނަވަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު އެ ލިބިގެންދާ
ތަރައްޤީއަކީ ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސް، ރައީސް ޔާމީން އެ ކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާ ބުރަ މަސައްކަތް. އެ
ބޭފުޅާއަށް ކޮންމެފަދަ އުނދަގޫ މަރުޙަލާއެއްގައި އުޅެންޖެހުނު ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް
އެ ބޭފުޅާ ވިސްނާފައި ހުރި މިންވަރު. މިދިޔަ ދެ މަހެއްހާ ދުވަސް މި ދިޔައީ ވަރަށް އުނދަގޫ މަރުޙަލާއެއްގެ ތެރޭގައި
މި ޤައުމު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މާލީ އާ އަހަރަކަށް ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމަކީ ވަރަށް
ގިނަ ބައެއް ސަމާލުކަންދޭ ކަމެއް. އެކަމަށް ވިސްނައި ޚިޔާލުފާޅުކޮށް، އެކިއެކި ޝުޢޫރުތައް ފާޅުކުރަމުންގެންދާ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ ރާއްޖޭގައި މިކަން އޮތީ ކިހާވަރަކަށް ކަމެއް. މީޑިޔާގައި ދޭދޭ މީހަކު ޚިޔާލު ބަދަލުކުރުމުގައި
ކިހާވަރަކަށް ޝުޢޫރުފާޅުކޮށް ، ކިހާވަރަކަށް އިންތިޒާރުކުރި ކަމެއް ކަމަކަށް. އާދެ! އެހެން ދުނިޔޭގެ ޤައުމުތަކަށް
އެކަންކަން އެ ވަނީ ބަޖެޓަކީ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ، ޚާއްޞަކޮށް އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތުތައް ބައްޓަންކުރުމަށް
ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތަކަށް ވާތީވެ. އަދި އެ ތަނެއްގައި އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތައް ކުރާ، ވިޔަފާރި ހިންގައި، ވިޔަފާރި
ކުރިއެރުވުމާއި، ޤައުމުގެ އެކި ކަންކަމަށް އަންނާނެ ތަރައްޤީގެ ބަދަލުތަކުގެ ޓޫލެއްގެ ގޮތަށް ބޭނުންކުރާތީވެ ، އެ
ކަންކަމަށް ވިސްނުންތެރިކަން ދިނުމުގެ ގޮތުން. އާދެ! ރާއްޖޭގައި ވެސް މިދެންނެވިހެން އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެ ބަޖެޓު
ހުށަހެޅުއްވި ދު ވަހު، މި މަހު 12 ވަނަ ދުވަހު ކިހާވަރަކަށް މީހުން ރާއްޖޭގެ އެކްސައިޓްމަންޓް އޮތް ކަމެއް މިކަމާ
171

މެދުގައި. އެހެންނަމަވެސް ދަންނަވަންޖެހެނީ، ރާއްޖޭގައި ވެސް ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން، އަދި އެންމެން
ވެސް ބަޖެޓަށް ކުރާ އިންތިޒާރުތަކެއް އޮވެއޭ. އުއްމީދުތަކެއް އޮވެއޭ. އާދެ! އެއީ އެ މީހުންގެ އަސާސީ ބޭނުންތައް
ފުއްދުމުގައި ، އަސާސީ ބޭނުންތައް ފުއްދުމުގައި ކިހާވަރެއްގެ ޙައްލުތަކެއް ލިބޭ ގޮތް ވެގެންދާނެތޯ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، އާދެ! ހުރިހާ ރަށަކަށް އެންމެން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް އެއް ބަޖެޓަކުން ނުކޮށްދެވޭނެކަން.
އެއީ އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއްގެ އިންތިޒާރުތައް ދިހާބާރަ އަހަރު އެއްވެސް
ކުލައެއް ނުޖެހި ހުންނަ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ބައެއްގެ ހިތުގައި ޖެހޭ ގޮތް ވާނެ. އާދެ! މި އަހަރު ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ
27 ބިލި އަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިދިޔަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރީ 24 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އެހެންވީމާ،
ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުންތަކެއް ބަޖެޓަށް އަންނަމުން މި ދަނީ. ބައެއް ބޭފުޅުން ސިފަކުރައްވާ ގޮތުގައި މިއީ ތަރައްޤީ އަށް
އެޅޭ ވަރަށް ބޮޑު ފާލަމެއް. ކުރިއެރުމަށް ހުޅުވައިލެވޭ މަގެއް. އަނެއް ބައި ބޭފުޅުން ކަންބޮޑުން ވެސް ފާޅުކުރައްވާ.
އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު އަދި ބޮޑުކުރުމުގެ އިތުރަށް، ބަޖެޓު ރަނގަޅަށް ހެޔޮ ގޮތުގައި ތަންފީ ޛުކޮށް އޭގެ ނަތީޖާ ނެރުމުން
މީގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުވެގެންދާނީ. އާދެ! ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ތަޞައްވު ރު ނުވަތަ ސިޔާސަތުތައް
ހާމަކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެފައިވާ ބައެއް ވާހަކަފުޅުތަކަށް ބަލާއިރު، ސަރުކާރުގެ އަމާޒުތަކަށް
އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ މަޤްޞަދުތައް؛ ސިޔާސަތުތައް ބިނާކުރެވިފައި ވާ އަސާސްތަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ.
އާދެ! ރާއްޖޭގެ ދަރަނި އޮބިނޯންނަ ވަރަށް ބޮޑުވެގެންދިޔަ ނުދިނުމާ އެކު ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓު ވެސް ވަކި ވަރަކަށް
ހިފެހެއްޓުމާ އެކީގައި ތަރައްޤީގައި ކޮންމެހެން ހާސިލުކުރަންޖެހޭ ލަ ނޑުދަ ނޑިތައް ހާސިލްކުރުމަށް ބިނާކުރައްވާ ކަމަށް
އެ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވަނީ. މިއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ތާއީދުކުރަން ރަނގަޅު އުސޫލުތަކެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އާދެ! މިގޮތަށް ބަލާއިރު، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް މި އަހަރު ފުދޭވަރެއްގެ ބޮޑު އަދަދެއް
ކަ ނޑައެޅިފައި އެބައޮތް. 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިހާރު ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ހަތަރު ބިލިއަން، އަދި އިތުރު
މަޝްރޫޢުތަކަށް 5 ބިލި އަން. ދެން ސުވާލަކީ މި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތަންފީޛުކުރެވިދާނެ ބާވައޭ. ރާއްޖޭގައި މި ކަމުގެ
ކެޕޭސިޓީ ތަންފީޒީ އިދާރާތަކުގައި އެބަހުރި ބާއޭ. އެހެންނަމަވެސް، ތަރައްޤީ އަށް ހޭދަކުރެވޭ ބައި ބޮޑުވާ ކަމަށް ވާނަމަ،
ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ޚިދުމަތްތައް، ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ފަސޭހަތައް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އިތުރުވެގެންދާނެ. ބޭނުންވާ
ކަންތައްތަކެއް ހާސިލުވެގެންދާނެ. އަދި މި ކަމުގައި ބޭނުންކުރައްވާ އުސޫލެއް ކަމަށް އެ މަނިކުފާނު؛ އާދެ! ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވާ އުސޫލު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅު. އާދެ! އެ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވި، މި
ކަމުގައި ޚާއްޞަކޮށް އާ މަޝްރޫޢުތައް ފެށުމުގައި ބޭނުންކުރައްވަން އެ މަނިކުފާނު ބޭނުންފުޅުވާ އުސޫލަކީ އާބާދީއާއި
އާބާދީގެ ނިސްބަތާ، އަދި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި އެ ތަންތަނުން ހިންގިފައިވާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ މައްޗަށް
ރިޢާޔަތްކުރުމޭ. އެހެންކަމަށްވާނަމަ، ވަރަށް އިންޞާފުވެރި. ދެން ސުވާލަކީ، މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީ މި އޮތް
ބަޖެޓު ފޮތް ތައްޔާރުކުރެވިފައި ވަނީ އެ ގޮތުގެ މަތީންތޯ؟ އެގޮތުގެ މަތީން ކަމަށް ނުވާ ނަމަ، ސުވާލުތަކެއް އެބަހުރި.
172

އެގޮތުގެ މަތީން ކަމަށް ނުވާ ނަމަ، އެއީކީ ރާއްޖޭގެ ވެރިޔާގެ ފެއިލިއަރއެއް ނޫން. އެ މަނިކުފާނު އިރުޝާދުދެއްވީމަ އެ
އިރުޝާދު ތަންފީޛުކުރަން ތިބި ފަރާތްތަކަށް އެ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ނުބެލުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް އެކަން ވެގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މި ސިޔާސަތު، އުސޫލު ރަނގަޅަށް ކަމަށް އަ ޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އާދެ!
ރާއްޖޭގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެން މީހުން އުޅެން ފެށި ފަހުން ދުވަސްތަކެއް ވެއްޖެ. އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި
ވެއްޖެ އްޔާ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ، ޚާއްޞަކޮށް ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ކަންތައްތައް ފަހިކޮށްދޭން
ފެށިތާ އަދި އެހާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވި ގޮތަށް، ދެންމެ އަޅުގަ ނޑު
މިދެންނެވި އުސޫލުން ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރެވެމުންދާ ނަމަ، މިދެންނެވި ގޮތަށް އާބާދީއާއި އަދި ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި
އެ ތަނަކަށް ލިބިފައި ހުރި މަޝްރޫޢުތަކާއި ހިންގިފައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ހިންގޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑު
ދެންނެވިން، ސުވާލެއް އޮތިއްޔާ ދެންނެވީ އެހެންވެގެން. ދިހަބާރަ އަހަރު ކަމެއް ނުހިނގާ ދާއިރާތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ނަމަވެސް މިތާނގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މިކިޔާ ކަހަލަ ލިސްޓުތައް؛ މިތައް ރަށުގައި މިތައް ބަނދަރު، މިތައް ރަށުގައި
ބިން ހިއްކުން، މިހެން އޮތް ކަމަށް ކީގެން ދިޔައިސް . އެހެންނަމަވެސް، އެހެން ނު ވަނީ. މިހާރު މިސާލަކަށް ދަންނަވާ
ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެބަހުރި މަޝްރޫޢުތައް މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓުތަކުގައި ވެސް.
އެހެންނަމަވެސް، ތިންހަތަރު އަހަރު ވެގެންދިޔައިރު ވެސް އެ ކަންކަން ނުހިންގި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު ގަސްތެއް ނުކުރަން
އަނެއްހެން ވަކި ނުކުރެވި ހުރި ކަންތައްތަކެއް، މާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކިޔާކަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވީ އއ.
މަތިވެރިޔާއި އއ. ބޮޑުފޮޅުދޫ އާއި އއ. ފެލިދޫއާއި އއ. މާޅޮހާއި އއ. ހިމަންދޫއާ މިއީ ވެސް ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ދިވެހި ރައްޔިތުން. ހަމަ ދިވެހި ދައުލަތަށް ވަފާތެރި ރައްޔިތުން އުޅޭ ތަންތަން. އެހެންވީމާ، މި މީހުން ވެސް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިދެންނެވި އުސޫލުން ޙަ އްޤުވާ މިންވަރެއް ލިބެމުން އަންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލި ބައެއް ލިޔުންތަކުން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައި އޮތް ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ފުރަތަމަ ބޯހި މަނާފައި މި އޮންނަނީ 1912 ،1911 ގައި. އަލްފާޟިލް ޢަލީ ޙުސައިން ނެރުއްވާ ދިވެހި ޑައިޖެސްޓު
ފޮތުގައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކެއް. އާދެ! ފަހަރެއްގައި ޢަލީ ޙުސައިން ވަރަށް ބޭނުންތެރި މަޢުލޫމާތުތައް އޭނަ ނެރުއްވާ
ފޮތްތަކުގައި އެބަހުރޭ. އެ ފޮތް ބުނާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ، އާދެ! އޭނަގެ ހަނދާންތަކާއި އިވުނު ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް
ލިޔުއްވާފައި އޮތް ފޮތެއް އެއީ. 1911 އިން 1912 އަށް ބޯހިމެނިއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅެނީ 70000 މީހުން.
ދެން ބަޖެޓުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބޭތޯ އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލިއިރު އަޅުގަ ނޑަށް ފެނުނީ އެންމެ ކުރީގެ ބަޖެޓަކަށް ފެނުނީ 1965.
އެ އަހަރު ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ 15.29 މިލިއަން. 15.29 މިލިއަން ރުފިޔާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ 1960 ވަނަ
އަހަރު. އެހެންކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ. މިއަށް ބަލާއިރުގައި އާބާދީ މިހާރު މި ވަނީ 5 ގުނައަށް
އިތުރުވެފަ. ބަޖެޓު މި ވަނީ 1800 ގުނައަށް އިތުރުވެފަ. އަޅުގަ ނޑުގެ ހިސާބު ނުބައީތޯ އަމީންޢާއްމު ތިހެން ތި
ވިދާޅުވަނީ؟ އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ، އާބާދީ 5 ގުނައަށް އިތުރުވެއްޖޭ 1911 އިން ފެށިގެން. 1965 ވަނަ އަހަރު ގެ
173

ބަޖެޓުގެ އަންދާޒާތަކަށް ބަލާއިރުގައި 1800 ގުނަ އިތުރުވެގެން ހިނގައްޖޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ސުވާލުކުރަންޖެހޭ، މި
އިތުރުވި ނިސްބަތުން ރައްޔިތުންގެ، ފަރުދުންގެ ފަރުދީ ތަނަވަސްކަމާއި އަތްމަތި ތިޔާގިވުމާއި ފުދުންތެރިކަން
އިތުރުވެގެންދިޔަތޯ. ބަޖެޓު ބޮޑުވުމުން ދޭހަކޮށްދެނީ ތަނަވަސްކަން. ފައިސާ އިތުރުވުން. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ މި
ނިސްބަތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންކަންވަމުން ދޭތޯ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަމެއް. ފަރުދުންގެ އަތްމަތި
ތަނަވަސްވުމާ އި އެ މީހުންގެ ފުދުންތެރިކަން އިތުރުކުރުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ، ނުވަތަ ޤައުމީ ގޮތުން ކޮންމެ
ބައެއްގެ ވެސް އަމާޒަކަށް ވާންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާނީ. ހަމައެކަނި ބަނދަރުހެދުމެއް ނޫން. ނޫނިއްޔާ
ނަރުދަމާ ހެދުމެއް ވެސް ނޫން. މިއީ، އާދެ! ބަޖެޓުގައި ކުރިން ދެންނެވިހެން އެބަ ހިމެނޭ 9 ބިލިއަންގެ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް. ދެން މީގައި އިންބެލެންސް ހުރެ ވެސް ދާނެ. އަޅުގަ ނޑަކީ ހުންނަ ކަމަށް ވާހަކަދައްކާ މީހެއް.
އެހެންނަމަވެސް، މި ފަހަރު އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވީ ފުދޭވަރަކަށް މިއަށް ބަޖެޓަށް ތާއީދުކޮށް އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަދައްކަނީ.
އެހެންވީމާ، މި ދަންނަވަނީ މިހާރު މިސާލަކަށް އައި.ޖީ.އެމް.އެޗު ގައި ކިތަންމެ ބޮޑު މަޝްރޫޢުތަކެއް ހިންގިޔަސް، ލެބް
ތަރައްޤީކުރުމަށް، ކެތު ލެބެއް ތަޢާރުފުކުރުމާއި، ނުވަތަ އެހެނިހެން ޚިދުމަތައްތައް ތަޢާރުފުކޮށް، ފެންވަރު ރަނގަޅުކޮށް،
އެއީ މުޅި ރާއްޖޭގެ އެންމެން ފަރުވާ ހޯދުމަށް އަންނަ ހޮސްޕިޓަލެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންފުޅު ހުރީ
ސަރަހައްދީ ފެންވަރުގެ ރަނގަޅު ހޮސްޕިޓަލުތަކެއް ހެދުމަށް. އެއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ ކަމެއް. ހަމައެހެންމެ،
މާލެ، ހުޅުލެ ބްރިޖު އެޅުމަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދު ކުރާ ކަމެއް، ބްރިޖު އެޅުމަކީ ވެސް. އާދެ! ގިނަ ބަޔަކަށް
ކުރިއެރުންތައް ލިބޭނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވިހެން މިކަންކަން ކުރުމާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަން
އެބަޖެހޭ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް އިންސެންޓިވް ދިނުމާއި، ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރު ތަރަ އްޤީކުރުމާއި، ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް
ހިތްވަރުދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ވެސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވިސްނަމާހިނގާ! 1977 ގައި ކަންނޭނގެ އިބްރާހީމް
ނާޞިރު ރައީސް ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަންސް ތަރައްޤީކުރުމަށް ނުވަތަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް
ހަވާލުކުރެއްވީ ބޭރުގެ ކުންފުންޏަކާ. ހަވާލުކުރެއްވީ. އޭރު އޮވޭ، އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވި ބަޖެޓުގައި ވެސް އެބައޮތް
ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަންސް ޑިޕާޓްމަންޓަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮންނަ އަދަދުތަކެއް ، ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަންސް ޑިޕާޓްމަންޓަށް ހުރޭ.
ގަބޫލުފުޅުކުރައްވަންތޯ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ޑިޕާޓްމަންޓުން މަޝްރޫޢު ހަދައިގެން، ބަޖެޓު ހަދައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ
ނަމަ، މިހާރު ރާއްޖޭގައި މިއޮތް ފެންވަރަށް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް 3 ޖީއަށް ޚިދުމަތްދީ، ހުރިހާ ތަނެއް މޮބައިލް
ފޯނުން ގުޅި، ދުނިޔޭގެ ފެންވަ ރަށް މިކަން ގެންދެވޭނެ ކަމަށް . ގަބޫލުފުޅުކުރެ އްވޭތޯ؟ މިދެންނެވީ ސަރުކާރުގެ އޮފީހަކުން
ނޫނީ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަންސް ޑިޕާޓްމަންޓުން މިކަން ކުރަމުންގެންދިޔަ ކަމަށް ވާނަމަ، ކުރެވުނީސްތޯއޭ މިހާރު ރާއްޖޭގައި
މުވާސަލާތީ ޚިދުމަތް މި އޮތް ފެންވަރަށް ތަރައްޤީ ކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދެވުނިސްތޯއޭ؟ އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ
އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލު ކުރެވޭ ގޮތު ގައި ވިޔަފާރި އުސޫލުން ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ އިންވޯލްކޮށްގެން ކުރެވެން ހުރި ކަންތައް
އެގޮތަށް ކޮށްފި ނަމަ، ތަރައްޤީ ވެސް އަވަސްވާނެ. ޚިދުމަތް ވެސް ރަނގަޅުވާނެ. އަނެއްކާ ސަރުކާރަށް ބުރަ ކުޑަވާނެ.
174

މިއީ އަޅު ގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތް. ސަރުކާރުން ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް ވެސް އިންސެންޓިވް ނުދެއެކޭ ނޫން.
ހިއްވަރުނުދެއެކޭ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވީ، މި ކަންކަން ކުރުމުގައި ކޯޕްރަޓައިޒް ކޮށްގެން، ވިޔަފާރި
އުސޫލުން ތަރައްޤީކޮށް ، ކުރެވެން ހުރި ކަންކަން އެގޮތަށް ކޮށްފި ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން ނަތީޖާ ލިބުން އަވަސްވެ،
ނަތީޖާ ލިބުން ރަނގަޅުވެދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަމޭ. ބަޖެޓުގައި ހުރި އެހެން ބައެއް ކަންކަމަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިން، މާލޭ ސަރަހައްދުގައި މިވެނި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެ ވެއޭ.
އެހެންނަމަވެސް މި ތަނުގައި އެކި ބޭފުޅުން އެކި ޝުޢޫރުތައް ފާޅުކުރަމުން ގެންދަވާއިރުގައި ، މިސާލަކަށް މިއަންނަ
އަހަރު އިތުރު ޖަލެއް އެބަހެދޭ. އަލަށް ޖަލެއް ހަދައި ނިންމަން އެބަޖެހޭ. އަދި ހުރި ޖަލުތަކަށް ޚަރަދުތައް އެބަ ހިނގާ.
އާދެ! މާފުށީ ޖަލުގައި 13 ޕްރޮޖެކްޓެއް އެބަ ހިންގޭ 41.18 މިލިއަން ޚަރަދުކޮށްގެން 13 ޕްރޮޖެކްޓެއް އެބަ ހިންގޭ.
ހިންމަފުށީގެ އައްސޭރި ޖަލާއި މި ހަދާ ޖަލުތަކާ އެއްކޮށް ޖަލުތަކަށް ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ގޮތުގައި
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން 118 މިލިއަން އެބަ ޚަރަދުވޭ. އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވަން ޚަރަދުނުކުރާށެކޭ. އަނެއްކާ ޖަލު
މީހުންނަށް ކޮންމެ މަހަކު 13 ހާސް ރުފިޔާ ޚަރަދު ނުކުރާށެކޭ ވެސް ނުދަންނަވަން. 13 ހާސް ރުފިޔާ
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އެއީ ގިނަ ބޭފުޅުން ޑިގްރީއެއް ނަގައިގެން އައިސް ވަޒީފާއަކަށް ވަދެވަޑައިގަތަސް
ލިބިވަޑައިގަންނަވާވަރު. އެހެންނަމަވެސް، މަހެއްގެ މައްޗަށް 13 ހާސް ރުފިޔާ އެބަ ޚަރަދުވޭ. އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ
އެހެން ނުކުރާށެކޭ ވެސް ނުދަންނަވަމޭ. މިގޮތަށް މި ކަންކަން ކުރެވޭއިރު ، އަދި ކޮބައިތޯ ؟ އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައެއް
ނެތް ރާއްޖޭގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގެ ޓްރެކެއް އޮތް ކަމެއް. އަދި އޮލިމްޕިކު ފެންވަރުގެ ސުވިމިންޕޫލެއް އޮތް
ކަމެއް ވެސް. ފެތުމުގެ މުބާރާތެއް އޮތްއިރުގައި ފޮޓޯ ޖަހާފައި އޮތީ މޫދުގައި އޮތް ކޮންމެވެސް ޓްރެކެއްގެ ފޮޓޯއެއް އިނީ.
އެހެންނަމަވެސް ބަށިކޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅަން އެބަ ޖެހޭ 70 އެތައް ތަނެއްގައި ބަށި ކޯޓު. ބަށިކޯޓު އެބަ އަޅަމު.
އެހެންވީމާ، މިދެންނެވީ މި ސަރުކާރުން މި ދެއްވާ އިރުޝާދާއި ލަފަޔާ އެއްގޮތަށްތޯއޭ މީތި ތައްޔާރުކުރެވިފައި މި އޮތީ؟
މި ވާހަކަތައް މިހެން ދަންނަވާލުމާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އަދިވެސް އެއް ފަހަރު، މި ބަޖެޓުގެ މަޤްޞަދުތަކާއި ހާސިލުކުރަން އުޅޭ ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެވެއޭ. ދެން
ހުރިހާ ރަށެއްގެ ހުރިހާ ކަންކަން އަދި ނުކޮށްދެވުނު ކަމަށް ވިޔަސް، އަޅުގަ ނޑު އުއް މީދުކުރަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ތެރޭގައި އއ. ހިމަންދޫގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް، ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
މި ހިރީ ވަރަށް ބޮޑު އު އްމީދެއްގަ އި. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން ފެށިގެންދާނެ. އަދި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މަތިވެރީގެ
ނަރުދަމާއާއި ފެރިދޫގެ ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ވެސް ފެށިގެންދާނެ. އަދި މި މަސައްކަތް ފެށިގެންދާއިރު އެންމެ
ރަނގަޅުވާނީ ބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތާ ވެސް އެއްކޮށް، ބޯފެނުގެ ޚިދުމަތް ވެސް ހިމެނިގެން ކުރިއަށް ދިޔައިއްޔާ.
އާދެ! ބަޖެޓަކީ ލިޔެވިފައި އޮންނަ އެއްޗެއް. މީގެ ފޮނިމީރުކަން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނީ އެކަށޭނަ ރަނގަޅު
ގޮތެއްގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ތަންފީޛު ކުރެވުމުން. އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދުކުރަނީ ބަޖެޓު ފޮތުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން
175

ތަންފީޒީ އިދާރާތަކުން ތަންފީ ޛުކުރަމުން ގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް އަދިވެސް އެއް ފަހަރު
ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނާޝިދަށް.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2016 ވަނަ އަހަރު ދައުލަތުން ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
މިތާނގައި ވަރަށް ދިގު ބަހުސެއްކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު 9:30 ވަނީ. ހެނދުނު 9 އިން
ފެށިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މި ވާހަކަދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިކަމުން ވެސް އެބަ ދޭހަވޭ
ކަންނޭނގެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެންބަރުން މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ދޭ އަހަމިއްޔަތުކަން. އަދި އެއާއެއްކޮށް ހަމަ އަޅުގަ ނޑަށް
ހަމަ މި ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ފެށުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ވާހަކަތަކާއި މިކަން ބަޖެޓުގެ ބަހުސްތައް ކުރިއަށް
ގެންދިއުމުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އައްސަރިބަހާއި ސާބަސް ދަންނަވަން ރިޔާސީ މޭ ޒަށް. ހެނދުނު 9 ޖެހީއްސުރެ އިދާރީ
މޭޒުން ތިބޭފުޅުން ތިޔަ ކޮށްދެއްވާ މަސައްކަތްތަކަށް. އާދެ! ކޮންމެއަކަސް ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ
ދައްކަން އޮތީ ދެން މިހާރު ބާކީ ކޮންވާހަކައެއްތޯ؟ ސަރުކާރުގެ ހިންގާ ފަރާތުން މި ބަޖެޓުގައި ހުރި ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކާ އި، މިހުރިހާ ވާހަކަތަކެއް ދައްކަ ވައިފި. އަދި މި ބަޖެޓަށް ފާޑުކިޔާ ފަރާތްތަކުން ބަޖެޓަށް ފާޑު ވެސް
ކިޔައިފި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑަކީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މީހެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓު މި ދަނީ
ދިރާސާކުރަމުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.އެމް.އޭ ގަ ވަރުނަރާ ބައްދަލުކުރިން. އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު ވިދާޅުވީ،
ތިމަންނައަށް ބަޖެޓު ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ގޮތް ރަނގަޅޭ. ބަޖެޓުގައި މި ފަހަރު މި އޮތީ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓަށް
ބަޖެޓުގެ 33%. ރިކަރެންޓު ޚަރަދަށް ބަޖެޓުގައި ދެން ބަކީ އޮތް ބައި. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މާ ކުރީގައި ވެސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ދައްކަމުން އައި ވާހަކައެއް. ރިކަރެންޓު ޚަރަދު ކުޑަކޮށްފައި ކެޕިޓަލް
އިންވެސްޓުމަންޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭގެތެރެއިން ލާރި ލިބޭނެ އެހެން ކަހަލަ، ޤައުމު ބިނާކުރެވޭނެ ކަންކަމަށް
އިންވެސްޓުކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. އެގޮތުން މި ފަހަރު މި އޮތީ 27.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް
ހުށަހެޅިފަ. މީގެތެރެއިން 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓަށް މި އޮތީ ޚަރަދުކުރާ ގޮތަށް. ބަޖެޓަކީ
އަނެންހެން ޖަހާފައި ހުންނަ ނަންބަރުތަކެއް. އަންދާޒާތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް
ބަލާފައި ހުރި ފައިސާއެއްގެ މައްޗަށް މި ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓުތައް ޚަރަދުކޮށްފައި، ރިކަރެންޓު ޚަރަދުތައް
176

ބިނާކޮށްފައި މިހިރީ. ރިކަރެންޓު ޚަރަދުތަކަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެންވެސް ހިންގަންޖެހޭނެ ކަންތައް.
މުސާރަ ދޭންޖެހޭނެ. ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތައް ހިނގަންޖެހޭނެ. ދެން ހުރި އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް
ދެވެންޖެހޭނެ. ދެން ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓަށް ކަ ނޑައަޅާފައި ހުރި ފައިސާ ނުލިބޭ ކަމުގައި
ވަންޏާމު ހުއްޓިގެންދާނެ. މީގެތެރޭގައި 9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ލިބޭނެ ކަމަށް
ލަފާކޮށްފައި ޖަހާފައި ހުރި ފައިސާ. އެހެންވީމާ، މި ފައިސާ ހޯދުމަކީ؛ އެބަހުރި ގޮންޖެހުންތަކެއް. މި ފައިސާ ހޯދުމަށް
މިދިޔަ އަހަރު ވެސް، 2015 ވަނަ އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓެއް ކަ ނޑައެޅިން. އެކަމަކު އަހަރު ނިމިގެން
އައިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަންދާޒާކުރި ވަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފައިސާ
ނުލިބުނުކަން. ފައިސާ ނުލިބުނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ކީއްވެގެންތޯ ފައިސާ
ނުލިބުނީ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭގައި މިހާ ބޮޑު ބަޖެޓެއް ކަ ނޑައެޅިގެންގޮސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ފޮނި، ރައްޔިތުން
ވަރަށް ފޮނި އުއްމީދުތަކަކާ އެއްކޮށް ބަޖެޓެއް ފާސްކޮށް 2015 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެން އަންނައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އޭގެތެރެއިން 5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނުލިބި މި ދިޔައީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ބުނަމު؛ އެހެން އެވީ، އެހެން
އެވީ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށް އައި ވަރަށް ބޮޑެތި ހީނަރު ކަންތަކަކުންނޭ. ޔޫރަޕުގެ ޤައުމުތަކަށް އައި ހީނަރުކަމަކުންނޭ.
ޗައިނާގެ މާކެޓަށް އައި ހީނަރުކަމަކުންނޭ. އަޅުގަ ނޑަށް މުޅިން އެއްބަހެއް ނުވެވޭ މިއީ އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ޙަޤީޤަތް
ކަމަކަށެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ޤައުމުގައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެބަހުރި މައްސަލަތަކެއް. މިއީ ދުނިޔޭގެ
އިޤްތިޞާދަށް އައި ބަދަލުތަކަކާއި އެކަމުން އައިސްގެން އުޅޭ ބަދަލުތަކެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގައި މިހިރަ
ކަންތައްތައް ކުރަންޖެހެންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހުރި ޑޮމެސްޓިކު ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި.
ސީރިއަސް މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި. މިކަންކަން ޙައްލުކުރެވިގެން މި 9 ބިލިއަން ރުފިޔާ މި ފަހަރު ލިބޭނީ.
ނުލިބިއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 9 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން 3 ބިލިއަން ލިބިއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ބަޖެޓު އެ
އޮތީ ޕްރޮޕޯޝަނޭޓްލީ ވަރަށް ނުބައިކޮށް. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ރިކަރެންޓު ޚަރަދު 80% އަ ށް ވެފައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓު އޮ ންނާނީ 20% އަށް ވެފަ. އިޤްތިޞާދާ ބެހޭ ވަޒީރު ވިދާޅުވީ، ތިމަންނާއަށް ވަރަށް ބޮޑު
ޔަޤީންކަން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މިފަހަރު އެބައޮތޭ 100 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބިދާނެ ކަމަށް. ރިޔަލްސްޓޭޓު
އިންވެސްޓުމަންޓާ އި ބިން ހިއްކައިގެން ބިން ވިއްކައިގެން 100 މިލިއަން، 11 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް
ލަފާކުރެވިފައި އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑުގެ ހަމަ ފޮނި އުއްމީދަކީ އިރާދަކުރައްވައިގެން މި ލާރި ލިބިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތަރައްޤީގެ ޕްރޮގުރާމުތައް ގެންދިޔުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެސް.އީ.ޒެޑުގެ ގާނޫނެއް ހަދަ އި، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަރަށް
ބައިވަރު އިންސެންޓިވްތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދީފީމު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކްރިއޭޓުކުރެވެނީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނޫސްތަކެއްގައި ހެޑްލައިން މި ޖެހެނީކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަދި އިންސެންޓިވް ދިނަކަސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓަރުން ، އިންވެސްޓަރ ކޮންފިޑެންސް ލިބޭ ކަހަލަ ޚަބަރުތަކެއް ނޫން. މިކަން
177

އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރަނގަޅުކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ މައިދާނުގައި އުޅޭ މީހުންނާއި، ސަރުކާރު
ހިންގަވަން ތިބި ބޭފުޅުންނާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް ހިމެނިވަޑައިގެން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި އުޅެނީ
ކޮންމައްސަލައެއްތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންކަމައިގެން މިއުޅޭ އެންމެންނަށް ވުރެ މި ޤައުމު އެބަޖެހޭ ބޮޑުވާން. ޤައުމަށް
އެބަޖެހޭ އިސްކަންދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކްރިއޭޓުކުރާ ހެޑްލައިންތަކަކީ އިންވެސްޓަރ ކޮންފިޑެންސަށް އެހާ ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކެއް ނޫން. މިދޭތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް، އެ ހެޑްލައިން؛ އެ
ކްރިއޭޓުކުރެއްވި ހެޑްލައިންތަކަކުން އޭގެ ނުރަނގަޅު އަސަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮށްފި. ރާއްޖޭގައި ބޮޑެތި ހޮޓާތައް
ގާތްގަ ނޑަކަށް 45% އޮކިއުޕެންސީ ބޮޑެތި ހޮޓާތައް. މިއީ ނޮވެންބަރު މަސް. ކޮންކަހަލަ ބޮޑު ގެއްލުންތޯ؟ ކޮންކަހަލަ
ބޮޑު ގެއްލުންތޯ؟ އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް މުޢުތަބަރު ގޮތެއްގައި މަޢުލޫމާތު ލި ބޭ ގޮތުގައި 7 ހާސް ކެންސަލޭޝަން. މިއީ
ވެގެންވާނެ ގޮތެ އް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކްރިއޭ ޓުކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވެރިކަމަށް ގެނެއްސަ އޮތް ސަރުކާރެއް
މަގުމަތިން ވައްޓާލި ވާހަކަ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގުރާމުތައް ހިންގާނެ ބަޖެޓެއް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ކްރިއޭޓުކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހޮވާފައި ހުރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ހަމަލާއެއް ދީ، ބޮމުގެ ހަމަލާއެއް ދީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަވަހާރަކޮށްލާނެކަމުގެ އޮތް ހެޑްލައިން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ޕްރޮގުރާމުތަކެއް ނިހިނގާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ހިތްގައިމު ކަ ނޑު އަޑިން، ކަ ނޑުތަކުގެ އަޑިން ހަތިޔާރު ފެންނަ
ކަމުގެ ހެޑްލައިން އަޅުގަ ނޑުމެން ކްރިއޭޓުކުރައް ވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮގުތާމުތަކަށާ އި
އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސެންޓިވް ދިނަކަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓުކުރާނެ މީހުންނެއް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ނާންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިރިއުޅޭ ކެޕިޓަލް ސިޓީން އެކި ތަންތަން ފާސްކޮށްގެން ބޮން ހަދާ މެޓީރިއަލާއި،
މިޒާތުގެ އެއްޗެހި ފެންނަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހެޑްލައިންތަކަށް އަރާ ކަމަށް ވަންޏާ ދިވެހިރާއްޖެއަކަށެއް
އިންވެސްޓުކުރާކަށެއް މީހުން އަންނާކަށް އެހާ ހިތްފަސޭހައެއް ނުވާނެ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮގުރާމުތަކަށެއް ލާރި އެއް
ނުލިބޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަރާލަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން މީހުން ލާރިދީގެން
ސްނައިޕަރުން ގެނެސް، އެ މީހުން ހައްޔަރުކޮށްގެން މިހާރު ގެންގުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮގުރާމުތައް ހިންގާނެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ރާއްޖެއަށް އިންވެސްޓުކުރާނެ މީހުންނެއް ރާއްޖެއަކަށެއް ނާންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭގައި ތިބި ސިފައިންނާއި
ފުލުހުންނަކީ ކޮރަޕްޓު ބައެއް ކަމަށް ވެފައި، އަދި ޖުޑީޝަރީއަކީ މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު ނޫން ތަނެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ތަކުރާރުކޮށް ނޫސްތަކުގަޔާ އި ހެޑްލައިންތަކުގައި ޖަހާ ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަކަށް
އިންވެސްޓްކުރާކަށެ އް މީހުންނެއް ނާންނާނެ. އެ މީހުންގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ކޮންބައެއްތޯ ކަވަރކޮށްދޭނީ. އެ މީހުން
ދާންހުރި، އިންސާފު ހޯދަން ހުރި ތަންތަނަކީ ކޮރަޕްޓް ތަނެއް ކަމުގައި ވަންޏާ އެކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށެއް ނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ ތެރޭގައި ތިބި ނޫސްވެރިންނާ އަދި އެތައް ބަޔަކު މަރުވެ، އެ މީހުންނަށް އިންސާފުނުވެ، މަރާލެވި ،
178

ފާޅުގައި މަރާލެވި، ރޯމާދުވާލު މަރާލެވި، މިކަހަލަ ޖަރީމާތައް ހިންގާ ތަނަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ މަޝްހޫރު ވެއްޖެއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެއަކަށެއް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމު ހިންގާނެ ބަޖެޓެއް ނުލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި އުޅެނީ ކިހިނެއްތޯ ވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފުންކޮށް ވިސްނާލަން. އިނގިރޭސި ބަހުން މިއަށް ކިޔަނީ
އެންމެން ހެޔަރ ކަޓެއް ނަގާ ވާހަކަ. ހެޔަރ ކަޓޭ ބުނީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަނިކުފާނަށް ހެޔަރ ކަޓު ނެގިދާނެ.
އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ ޒީރޯ ކަޓު ނަގައިގެން. ހެޔަރ ކަޓެއް ނަގާފައި މީހުން ޖެހެނީ ފަހަތަށް ޖެހެން. ޖެހިފައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ތިބި ސިޔާސީ ހުރިހާ އެންމެން ވާހަކަދައްކައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައި، މިހާރު
މި އުޅެނީ ކޮން މައްސަލައެއްތޯ ބަލައި، އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް މޭޒުދޮށުގައި ތިބެގެން ވާހަކަދައްކައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މި ރާއްޖެއަކީ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ބޭރުމީހުން އިންވެސްޓްކުރަން ރަނގަޅު ތަނެއް ކަމާއި، އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މި ފާސްކުރާ ގާނޫނުތަކަކީ ހަރުދަނާ، ކުއްލި ކުއްލިއަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅި ބަދަލުނުވާނެ
ގާނޫނުތަކެއްކަން، އެ މީހުންގެ އިންވެސްޓްމަންޓް އެހެން އަތަކަށް ފުރޮޅިގެންނުދާނެ ކަހަލަ ގާނޫނުތަކެއް ހަދާ
މަޖިލީހެއްކަން، އެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ދިނިއްޔާމު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އެ އޮތް 9
ބިލިއަން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމު ހިންގަން ލިބޭނީ. މި ނޫން ގޮތަކަށެއް ނުލިބޭނެ. މިގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރެވިއްޖެއްޔާ 9 ބިލިއަ ން ރުފިޔާ ލިބިދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލު
އާރާސްތުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު
ފެންނަނީ، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ޔުނިވަރސިޓީ ބަޖެޓު ކުޑަވެގެން ޔުނިވަރސިޓީ ބޭފުޅުން ގެނައިން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި އިނީމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔުނިވަރސިޓީގެ އިމާރާތްތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދެވުނީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ބަޖެޓެއް މި ހިނގާ އަހަރަށް. މި ހިނގާ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދިނީ 52 މިލިއަން ރުފިޔާ.
މި އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ޖަހާފައި އޮތީ 12 މިލިއަން ރުފިޔާ. މީގެ އަނެއް ފަރާތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ޖަލުތައް. އެކި އައްސޭރި ޖަލާއި، ހިންމަފުށީ ޖަލާއި، މާފުށީ ޖަލާއި ދެންގޮސް މި ހުރިހާ ޖަލުތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބައޮތް 166 މިލިއަން ރުފިޔާ ލާފަ. 166 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަލުތައް ތަރައްޤީކުރަން، ޖަލުތައް
އަޕްގްރޭޑްކުރަން ނޫނީ އާ ޖަލު ހަދަން. އަޅުގަ ނޑު މެންގެ ޔުނިވަރސިޓީ ތަރައްޤީކުރަން. އެހެންވެއްޖެ އްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިއުމަން ކެޕިޓަލް، ޤައުމެއް ތަރައްޤީވާނީ އެ ޤައުމުގައި ރަނގަޅު އާބާދީއެއް އޮވެގެން. ރަނގަޅު
ކިޔަވައިގެން ތިބި، މޮޅު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ކަންކަމާ ހަވާލުވާނެ ބަޔަކު ތިބެގެން. އަޅުގަ ނޑުމެން މެޝިނަރީއާއި
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް އިންވެސްޓްކުރާ ފަދައިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިއުމަން ކެޕިޓަލް ބިނާކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންވެސްޓު ކުރާނެ ބަޖެޓެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެ ގިނަ އޮކިއުޕެންސީ ތިބީ ޖަލުގައި ކަމަށް ވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިސްރާބު ރަނގަޅެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޔުނިވަރސިޓީއަށް ކުރާ ހޭދަ
އެބަޖެހޭ ބޮޑުކުރަން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާވޭ މިހެން ދެންނެވިޔަސް، އިސްލާމިކު ޔުނިވަރސިޓީ އަލަށް
179

އުފައްދާފައި އޮތް ތަނަކަށް ވާތީވެ އެތަނަށް އެބައޮތް ވަރަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް ލާފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިސްލާމީ
ތަރުބިއްޔަތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކޮންމެހެން ވެސް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމެއްކަމުން، އެކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި އިސްލާމިކު ޔުނިވަރސިޓީ ތަރައްޤީކުރުމަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއް އެބައޮތް ހުށަހަޅާފަ. ހަމަ އެގޮތުގެ މަތީން
އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މިއަންނަ އަހަރަށް ވެސް 2017 ވަނަ އަހަރަށް ވެސް އޮ ތީ 12 މިލިއަން ރުފިޔާ
ޔުނިވަރސިޓީއަށް. އަޅުގަ ނޑު ކުރިން މިދިޔަ އަހަރު ވެސް މި ވާހަކަ ދެއްކިން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިހާރު މިސްރާބު
ޖަހާފައި ހުރި ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖަލުތައް ފުރި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ކިޔަވަން ތިބޭނެ މީހުން
މަދުވުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ހަމަ އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދެކެން ބޭނުންވާނެ ގޮތެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމުތައް ކުރިއަށް ގެންދަން ބޭނުންވާ ކަމުގައި ވަންޏާމު، އަޅުގަ ނޑުމެން
ސިޔާސީ މައިދާނުގައި މި އުޅޭ މީހުންނާއި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެކަކު އަނެކަކަށް އިނގިލި ދިއްކޮށްގެން މި ކިޔާ
ފާޑުކިޔުންތައް އެއްފަރާތަށް ޖައްސާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު ބިނާކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
އެއްމޭޒުދޮށުގައި ތިބެން. ތިބެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިންވެސްޓަރ ކޮންފިޑެންސް ދޭން. އޭރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤައުމަށް އަންނާނެ ކިތަންމެ ބައިވަރު އިންވެސްޓްމަންޓުތައް ވެސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބްރިޖު ވެސް އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ
އެޅޭނެ. ހުޅުމާލެ ވެސް ތަރައްޤީކުރެ ވޭނެ. ޔޫތު ސިޓީ ވެސް ހެދޭނެ. އަދި ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްރަށް ވެސް
ތަރައްޤީކުރެވޭނެ. ކޮންމެއަކަސް ، މިއީ އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގައި އޯވަރޯލްކޮށް ބުނަން އޮތް ވާހަކައަކީ. އެއީ އެމް.އެމް.އޭގެ
ގަވަރުނަރު ވެސް އެ ވިދާޅުވި ވާހަކައަކީ. ބަޖެޓު ސްޓްރަކްޗަރކޮށްފައި ހުރި ގޮތް ރަނގަޅޭ. 33% ކެޕިޓަލް
އިންވެސްޓްމަންޓް ރަނގަ ޅޭ. އެކަމަކު، އެ ބައި ނުލިބިއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ބަދަލުވެގެން
އަންނާނެ 80% އަށް. މިހެން ވިޔަނުދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް އެބަޖެހޭ
ކުރަން. ދެން ކޮންމެއަކަސް ، އަޅުގަ ނޑަ ކީ ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާއެއް އޮންނަ މީހަކަށް ވާތީވެ،
އަޅުގަ ނޑު ގެ ދާއިރާއާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް ވާހަކަދައްކާލުމަކީ ހަމަ ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑު ކުރަން ލާޒިމް ކަމެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަނޑު ތަމްސީލުކުރާ ކޮމަންޑޫ ދާއިރާ؛ ކޮމަންޑޫއަކީ އެ
ރަށަކީ ތޮށްޖެހި، ބާރުވެފައި އޮތް ރަށެއް. މީހުން އުޅޭނެ އިތުރު ތަނެއް ނެތް. އިތުރު ތަނެއް ނެތް. ވަރަށް ހައިލީ،
އިނގިރޭސި ބަހުން ބުނަންޏާ ހައިލީ ކޮންޓޭޖަސް ތަނަކަށް ވެފައި އެ އޮތީ. އިންތިހާއަށް ބުރަ މަސައްކަތްކުރާ މީހުން
އުޅޭ ތަނެއް. އެ މީހުންނަކަށް ނެތް، ރަނގަޅު ސާފު ވައި ނުލިބޭ. އިޖުތިމާޢީ ބަލިމަޑުކަމެއް އެ ތަނުގައި ވަރަށް
އެބަހުރި. އެއީކީ އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެ މީހުންގެ އިހުމާލަކުން ވާ ކަމެއް ނޫން. އެ މީހުންނަށް އެބަޖެހޭ ދިރިއުޅެވޭނެ
އެއަށްވުރެ ރަނގަޅު މާޙައުލެއް. އެތަނުގެ ނަރުދަމާ ސިސްޓަމު އޮތީ އެ މީހުން އަމިއްލައަށް، މާ ކުރީ ޒަމާނުއްސުރެ
އަޅާފައި އޮތް ނަރުދަމާ ސިސްޓަމެއް. އެ ތަން އޮތީ ހަލާކުވެފަ. ސުނާމީގައި އެ ތަން އޮތީ ހަލާކުވެފަ. އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުން އަމިއްލައަށް ފެން ޕްލާންޓް ބަހައްޓައިގެން ފެން ހަދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އެ
180

މީހުންނަށް ދެ ކޮމަންޑޫ އެއްކޮށްލުމަށް ޓަކައި އޮތް ބަޖެޓުގައި ދިރާސާއެއް ކުރުމަށް. ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ
ދެ ކޮމަންޑޫ އެއްކޮށްލުމަކީ އޮތް ޙައްލެއް ނޫނޭ. ދެން ތިމަންނާމެންގެ މިހާރު ސިޔާސަތަކީ، މާލެއަށް އެ މީހުން، ގިނަ
ބަޔަކު ކެޕިޓަލް ސިޓީއަށް އާބާދުވުމޭ. އެހެންވީމާ، ކޮމަންޑޫގެ ރައްޔިތުންނަށް އެބަޖެހޭ ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް ހަދައިދޭން.
ކޮމަންޑޫއަށް އެބަހުރި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮގްރާމުތަކެއް. ފޯކައިދޫއަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގެ ދާއިރާގެ ބައެއް. އެ މީހުންނަށް
ވެސް އެބަޖެހޭ ނަރުދަމާގެ ސި ސްޓަމެއް ޤާއިމުކުރެވެން. އެންވަޔަރަންމަންޓް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި، ދެން ތިމަންނާމެން
ގްރާންޓުގެ ގޮތުގައި އެބައޮތޭ އެކަން ހަމަޖެހިފައި. މަރޮއްޓަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ
މިންވަރެއް ކަ ނޑައެޅިފައި އޮތް ތަން. މަރޮށީގެ ނަރުދަމާ ސިސްޓަމާ، އަދި ބަނދަރު ވެސް ކޮންމެ ފަހަރަކު ބަޖެޓުގައި
ޖެހޭ އޮތީ ހަލާކުވެފަ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އަދި މިއަހަރު ނުވިއްޔާމުން ދެން އަންނަ އަހަރު ނަމަވެސް
ޙައްލެއް ގެނެސްދެއްވާނެ ކަމަށް ހީކުރަން. އަޅުގަ ނޑަށް ތިޔަ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަދި
އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވީހާވެސް ފާގަތިކަމަކާއި ހެޔޮ ގޮތްތައް މިންވަރުކުރުން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` 2016 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފަ އިވާ ބަޖެޓްގެ ބަހުސް
މަރުޙަލާގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިއްޔެއާއި އަދި މިއަދުގެ ދަންފަޅިތަކުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ބަޖެޓާ މެދު
ވިސްނުންފުޅު ގެންގުޅުއްވާ ގޮތް ހާމަކޮށްދެއްވަމުން އެ ގެންދަވަނީ. ކަންދިމާކުރި ގޮތުން ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރެކޭ
އެއްގޮތަށް މި އަހަރު ވެސް މި ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ މަސައްކަތް، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއާއި އަދި
އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ މެދުގައި ކުރަންޖެހިފައި މި ވަނީ އަޅުގަ ނޑު. ބަޖެޓު ގެ ދާއިރާގައި އަޅުގަ ނޑުގެ
ވިސްނުން ހަމަ އަމާޒުކޮށްލާހިތް އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ދައްކަވަމުން ގެންދެވި ވާހަކަފުޅާ، އަދި މިހާތަނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި،
ޚާއްޞަ ގޮތެ އްގައި ޕްރޮފެޝަނަލް އޮޕީނިއަނޭ މި ކިޔޭ ބައި ހޯދުމަށް ޓަކައި އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރާއި އަދި
އޭގެއިތުރުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ގެނެސްދެއްވި ބައެއް ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. ދުޅަހެޔޮ ރަނގަޅު ވެއްޓަކަށް އަދި އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރުމުގެ ދުޅަހެޔޮ ކަމެއްގައި މި ބަޖެޓް
ދަމަހައްޓާލެވިދާނެކަމުގެ ރަނގަޅު ވިސްނުންތައް ، ބަޖެޓް އަތުރާފައި އޮތް ގޮތާއި ބަޖެޓްގެ މޮޑިއުލް ބޭނުންކުރެވިފައި
181

ހުރި ގޮތްތަކުން، އެ ބޭފުޅުންގެ ރަޢުޔުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދޭހަވެގެންދޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ދިވެހި ތާރީޚުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ގެނެވިދިޔަ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ. އެއީ،
27.47 ބިލިއަނަށް އަމާޒުކުރެވިފައި ވާ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދާނެ ގޮތްތަކާއި، އަދި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ދަރަންޏާއި، ދިވެހި
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއާއި މި ބައިތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލަވާލިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހުސްއެކަނި މި ބަޖެޓް ސަފުހާގެ
ފޮތްތަކުގައި ހުރި އަކުރުތަކުގެ މަތީން އެކަނި ހަނދާންކޮށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި، ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި ދިވެހި
ޤައުމަށް އަދި ދިވެހި ޖައްވަށް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށް ވެސް ދިރާސާކޮށް ވާހަކަދައްކަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެދިޔަ މާޒީގައި ހެދިފައި ހުރި ގޯސްތަކުގެ މަތީން ނުވިސްނައި، މިއަދު ކުއްލިއަކަށް ހުރިހާ ކަމެއް
ސުމަކުން ފަށާ ހިސާބަކު ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބީކީއެއް. މި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ކަންތައްތައް ، ދިވެހިރާއްޖެ
ތަރައްޤީވާން ފެއްޓި ރަސްމީ ހިސާބުތަކުން ފެށިގެން ކޮށްފި ކަމަށް ވާނަމަ، ފެންނާނެ. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދިމާވެފައި ހުރި އެކި ކަހަލަ ގުދުރަތީ ކާރިސާތަކާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖެ އަށް އަލަށް ތަޢާރުފުކުރެވުނު ބައެއް
ސިސްޓަމުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަޖެޓަށް ބުރޫއަރަމުންދިޔަ މަންޒަރު ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ތާރީޚުގެ
ތެރެއިން ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ދިވެހި ދައުލަތުގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް އެންމެ ފަހަށް ރެކޯޑުކުރެވިފައިވާ އަރަންޏާއި ދަރަނި އެއްހަމަ މި ކިޔާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ
ތިލަފަތްހަމަ ބަޖެޓެއް ލިބިފައި ވަނީ 2003 ވަނަ އަހަރު. ޖެހިގެން އައި 2004 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު މަހު 26
ވަނަ ދުވަހުގައި. ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ދިމާވި އަދި އިންޑިއަން އޯޝަންގެ ގިނަ ޤައުމުތަކަށް ދިމާވި ހިތާމަވެރި ހާދިސާ،
ސުނާމީގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓަށް ބޮޑެތި ލޮޅުންތަކެއް އެރި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތެރެއާއި ބޭރުގެ ދަރަނި ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ބެލެންސްކުރައްވައިގެން އޭރުގެ ސަރުކާރުން، އަލްއުސްތާޛް މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ ސަރުކާރުން މި
ދެންނެވި ދައުރުގައި ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓާ މެދު ވިސްނުންފުޅު ގެންގުޅުއްވާ ހިސާބަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދުގެ
ވާހަކަތަކުގެ ފެށުމަށް ވެސް ގެންދަން އެބަޖެހޭ. އެ ހިސާބުން ފެށިގެން ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް 4 ބިލިއަނުން 8
ބިލިއަނަށް ފުރޮޅާލަންޖެހުނު. އަދި އޭގެފަހުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ މި ހިސާބުގައި. އިއްޒަތްތެރި ކޮންމެ މެންބަރަކަށް
ވެސް މެންބަރެއްގެ ދައުރު މުހިއްމުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި 85 މެންބަރުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ތަޅުމުގައި މި ތިބެނީ މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް ވަކާލާތުކުރުމަށް. އެއަކު މެޖޯރިޓީ ޕާޓީއެއް، މައިނޯރިޓީ
ޕާޓީއެއް، އަދި ވަކި ކުލައަކަށް ނިސްބަތްވާ ޕާޓީއެއް އޮންނާކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ނުޖެހޭނެ. އަދި ދައުލަތުން ފޮނުއްވާ
ބަޖެޓަކާ މެދުގައި ވިސްނުން އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުކޮށްލުމުގެ ޚިޔާލާތު ވެސް މީގެތެރެއިން އިތުރަށް ފުޅާވެގެން
އަންނާނެ ޖާގައެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ނުދެކެން. ނަމަވެސް، ބަޖެޓަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ގެންދަވާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ބައެއް ފަހަރު ވިދާޅުވެދެއްވާ ބައެއް ޖުމު ލަތަކުން ސީދާ ގޮތެއްގަޔާ އި
ނުސީދާ ގޮތެއްގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުންއަރާ ގޮތް އެބަ ވޭ. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ހެންވޭރު
182

މެދު ދާއިރާގެ(ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާ) އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު، އަދި މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަން ވެސް ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު
ކުރައްވާފައިވާ މެންބަރެއް، ޢަބްދުاله ޝާހިދު. މިއަދު ވިދާޅުވެދެއްވި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި އެއް ލައްކަ ރުފިޔާއަށް
ދަރީންގެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް ދަންދެން ދަރާފައޭ މި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަކުރަން އިނގޭތޯ އެ ފެންވަރުގެ
ބޭފުޅަކު އެވަރު ވާހަކައެއް މި އިއްޒަތްތެރި ތަޅުމުގައި ވިދާޅުވެފައި ވަޑައިގެންނެވީތީ. ޚާއްޞަކޮށް ރައީސް މައުމޫންގެ
ޒަމާނުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސެކްރެޓަރީގެ މަޤާމުގައި، ވަރަށް މަތީ މަޤާމުތަކެއް ފުރުއްވައި، ދިވެހި ދައުލަތުގެ
ފޮރިން މިނިސްޓަރު މަޤާމު ވެސް ފުރުއްވާފައިވާ ބޭފުޅެއް. ހަމަ ވަރަށް ޒިންމާދާރުކުޑަކަމާ އެކު ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް
ހޮޅުއައްޓަށް ވިއްކަ އިލާނެ ކަހަލަ ވާހަކަ ވިދާޅުވެފައި އެ މަނިކުފާނު އެ ވަޑައިގަތީ ވަރަށް ހެވިފަ. ތެދެއްމެ. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ނާޝިދު ވިދާޅުވިހެން ހަމަ އެ މަނިކުފާނު ވެސް ބޯކޮށާކަށް ޖެހިވަޑައެއް ނުގަންނަވާނެ. އެ ބޮލަކު ނެތް
ފަތެއް. އެހެންވީމާ، އެ 5 ރުފިޔާ ވެސް އެ ބޭފުޅާއަށް ސަލާމަތްވެވޭ ފަދަ ބޭފުޅެއް އެއީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ހިތާމަކުރަންޖެހޭ މިކަހަލަ ވާހަކަތައް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއެހީމު، 2008 ގެ އިންތިޚާބަށް ވުރެ ކުރިއަށް އެމް.ޑީ.ޕީ
އިސްވެތިބެ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހޮޅުއަށިތަކުގައި ދެއްކި ވާހަކަތަކުގައި ދަރީންގެ ދަރީންނަށް ދަންދެން ދަރާފައި އޮތް
ވާހަކަ ދެއްކި އަޑު. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ހަނދުމަފުޅުހުންނާނެ. މިވެނި އަދަދަކަށް އެވެނި އަދަދަކަށް ދަރާފިއޭ
މިހާރު. ދެން އަންނަ އޮތް ކުއްޖާގެ ކާފަދަރި ވެސް ދަރާފައޭ ވިދާޅުވެދެއްވި ބޭފުޅުން ވެރިކަމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން 3
އަހަރު ވެރިކަންކުރެއްވި ބަޖެޓް އަޅުގަ ނޑުމެން ދުށީމު މި ތަޅުމުގައި. މި ތަޅުމުގައި. އޭރުވެސް އަޅުގަ ނޑަކީ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް. ދިވެހި ދައުލަތް ދަރާފައި އޮތް އޮތުމުގެ ވާހަކަ މިއަދު އެ ބޭފުޅުން އެ ދައްކަވަނީ
ހަމައެކަނި ވަކި ހިސާބަކުން ވަކި ހިސާބަކަށް ފައްޓަވައިގެންތޯ؟ މިއަދަކީ އުފާވެރި ދުވަހެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ހަނދުމަނެތި މި ހިސާބަށް އާދެވުނީތީވެ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަކުރަން. އެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ އިޤްތިޞާދީ
މާހިރު، ރައީސް ޔާމީންގެ ވެރިކަމަށް 2 އަހަރު ވީ ދުވަސް މީ . އެ މަނިކުފާނަށާއި އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރަށް ޚާއްޞަ
ޝުކުރެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި އިޤްތިޞާދީ ގެއްލިފައި އޮތް މިސްރާބު
އަލުންބަލުން ބަދަލުކޮށް، ގަދަ ކަ ނޑުތަކުގައި ދުއްވާ އަމާން ބަނދަރަކާ މެދު އެ މަނިކުފާނު ކުރިއަށް މި ގެންދަވާ
މަސައްކަތްޕުޅަށް ޝުކުރުދެންނެވުމުގެ ގޮތުން. ސަރުކާރަށް ކޮންމެހެން ތާއީދުކުރާ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުގައި، ދިވެހި
ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން. އާދެ، މި ބަޖެޓުގައި މި ދެންނެވި ފަދަ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ހަމަ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ބޭނުންފުޅު ވާހަކައެއް ވިދާޅުވެދެއްވާފައި އެ ނުކުމެވަޑައިގަންނަވަނީ ، ތިމަންނާ މި ކީ އެއްޗެއް
ރައްޔިތުންނަށް އޮޅިވަޑައިގަންނަވާ ނުވަތަ ގަބޫލުކޮށްގެން މި ރޭ ނިދަންވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު
ޔަޤީންކުރަން އެހެނަކުން ނޫން ކަން މިކަން އޮތީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް
އެނގިވަޑަ އިގަންނަވާނެ ދަރިންގެ ދަރިންނާ ހަމަޔަށް ދަރައިދިޔަ ކަންތައްތައް އޮތީ ކޮންކޮން ގޮތަކަށްތޯ،
ކިހިނެއްވެގެންތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މިތަނުގައި މި ތިބެ ކިޔަނީ 7 އޮގަސްޓް 2008 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން
183

އަލަށް ގެނައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބުނެދޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތަށް
ކެރިކުޅަދާނަކަން ފޯރި ކޮންމެ މިންވަރަކުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ރަށަކަށް ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ. އެ ކަންތައްތައް ހިއްސާކުރުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ރަށެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އުންޏެއް
ނުކުރެވޭނެ. އެ ރަށްތަކަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރަކަށް އޮންނާނީ ވަރަށް ބޮޑު، ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތަކަށް ވެފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން،
85 މެންބަރުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ، އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ވަކާލާތުކުރައްވަންޖެހޭނެ. އަދި އެ
މަސައްކަތްޕުޅު އެ ބޭފުޅުން ކުރައްވާނެ. ސަރުކާރަށް ވެސް ވެވުނު އެންމެ މައްޗަކަށް އެންމެ ފުޅާ މިންގަ ނޑެއްގައި އެ
ވިސްނުންތަކާ އެކު އެއްކޮށްގެން ބަޖެޓް ނިންމުމުގެ މަސައްކަތުގައި ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ. ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއެއް
އޮންނަނީ އެހެންވެ. ދިރާސާކު ރާ ކޮމިޓީއަށް ކަމާ ބެހޭ ވަޒީރުން އަޅުގަ ނޑުމެން ހާޒިރުކުރަންޖެހެނީ އެހެންވެ. އެ
މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދަނީ އެހެންވެ. ނަމަވެސް، ޙަޤީޤީ ހާލަތުން ބޭރުގައި ކުއްލިއަކަށް
ހުސްއެކަނި މި ބަޖެޓުގައި އޮތީ 27.759 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ، އެވަރުގެ ބޮޑު ބަޖެޓެކޭ ވިދާޅުވެފައި، ދިވެހި ރައްޔިތުން 1
ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ދެރި ކަމަށް ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅަކު އެ ވިދާޅުވީކީ ރަނގަޅަކަށެއް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓުގެ ދަރަނި އެންމެ ބޮޑަށް ގެނުވި ޒަމާނަކީ 2012 ،2011 ،2010 ،2009. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި. މި
ދެންނެވި 2004 ވަނަ އަހަރުގެ ހާލަތުގައި ސުނާމީއަށް ފަހުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ކަ ނޑައްތުކުރަން މަޖުބޫރުވި
ތަޙައްމަލުތަކުގެ ވާހަކައަކީ އެންމެން ދަންނަ ޙަޤީޤަތެއް. ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކުގައި ވަރަށް ހާލުގައި ތިއްބެވި ރައްޔިތުންނަށް
ގެދޮރު އަޅައިދިނުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ މަސައްކަތްތަކާއި އެތައް ބައިވަރު މަސައްކަތެއް އަލުންބަލުން ކުރަންޖެހުނު.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއިން ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ގެއްލުނު. ޒަމާނުއްސުރެ ދިވެހިންނަކީ ދިވެހިންގެ
މިއަދުގެ؛ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން ވެސް އެކަން އެބަ ފެނޭ. ރިކަރެންޓު ޚަރަދޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔާ ޚަރަދު.
ކެޕިޓަލަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ލިބޭ އެއްޗަކުން މާ ބޮޑު އެއްޗެއް ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭ. ތާއަބަދު ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި
އޮންނަނީ މުސާރައަށް މިކަން ހުސްވާންޖެހިފަ. އެކަން ޙައްލުކޮށް، ދިވެހި ދައުލަތުން އެންމެ ފަހު ދެތިންހަތަރު މަހަށް
ދަންދެން މުސާރަ ދެވޭނެވަރު ނެތީމަ، ދެން ދިވެހި ދައުލަތަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް ޖެހެނީ ޓީބިލު ވިއްކަން. ދަރަންޏަށް
ފައިސާ ނަގަން. ބޮޑެތި އަގުތަކުގަ އި. އެ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލު ހޯއްދަވާފައި ހުރި މަންޒަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ސާފުކޮށް މި ބަޖެޓް ބެއްލެވިއް ޔާ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ޓީބިލު ނެގުން އެކީއެކައްޗަކަށް ހުއްޓާލުމުގެ ވާހަކަ
އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޑުއިވިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަދި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ ގައި އެންމެ ފަހުން އާއްމުކުރެވުނު. ޓީބިލު ގެ
ޕަސެންޓޭޖް ކުޑަކުރިކަމުގެ ވާހަކަ އެ ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވާނެ. ނަތީޖާއަކީ ކޮބައިތޯ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކު ގެ ގޮތުގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެތެރޭގެ ވިޔަފާރިތަކަށާއި އަދި އެހެނިހެން އިޤްތިޞާދީ ފުޅާކުރުމުގެ މަސައްކަތަށް ދޫކުރެވެން ހުންނަ
ލިކްއިޑިޓީ، ފައިސާ އިތުރަށް އެ ފުރުޞަތު ހުޅުވިގެންގޮސް އާއްމު ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ލިބޭނެ. ވަރަށް ކުރު އަވަސް
184

މުއްދަތެއްގައި ފައިދާ ލިބޭ ކަމުގައި ވާނަމަ، ބޭންކަކީ ވެސް ވިޔަފާރި ކުރާ ބޭންކަކަށް ވާތީވެ، ބޭންކުތަކުގެ މައިގަ ނޑު
ވިސްނުން ހުންނަނީ ޓީބިލެއް ގަނެލީމަ ތިމަންނާމެންނަށް ނިމުނީއޭ. މަދު ވިއްސަކަށް ވިޔަފާރިވެރިން، ޔަޤީނުންވެސް މި
ފައިސާ އަނބުރާ ގެނެސްދޭނެ ފަދަ ބްރޭންޑެޑް ވިޔަފާރިވެރިންކޮޅަކަށް ލޯނު އެކަނި ދޫކޮށްލައިގެން ތިބީމަ އެ ހިސާބުން
ބޭންކަށް ފުދޭނެ. އޭޑީކޭ ފަދަ ކުންފުނިތަކަށް ބޭންކުން ލޯނު ދިނީމަ އަނބުރާ ދެއްވާނެކަން ޔަޤީން. ހެލްތީ ބިޒްނަސްއެއް
އެ ހިނގަނީ. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭ އާއްމު ރައްޔިތު މީހާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔާ އާއްމު ރައްޔިތު މީހާ
ކުޑަ ވިޔަފާރިއެއް ފައްޓަން ބޭންކަށް ގޮއްސަ މޯގޭޖު ކޮށްލާފައި އެ ލިކްއިޑިޓީ ތެރެއިން ފައިސާ ހޯދައިގެން އަންނާކަށް
ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭ. ސަބަބަކީ، ބޭންކު ބޭނުންނުވަނީ. ވިޔަފާރިއާއި ލާރި އޮތް ފަރާތްތަކުން ކުރު އަށާވީސްވަރަކަށް
ދުވަހުގެ 11% އަށް ، 12% އަށް ޓީބިލު ގަނެވޭ ކަމުގައި ވާނަމަ، ކިހާ ފައްކާ ކަމެއްތޯ އެއީ. މިއަދު މި ސަރުކާރުން
ބަދަލުކޮށްލެއްވީ އެކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އޮތީ ފެންނަން. އެކަމަކު، މިކަމެއް ފެނިވަޑައެއް ނުގެންނެވި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ވާހަކަދެއްކެ ވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކަށް. ހަމަ އޮޅުވަ އިލައްވަ އި މަކަރުހެދުމުގެ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑު ސާބިތުކަމާއެކު މި ދަންނަވަނީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ދަރަންޏެއް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެޅުވި
ސަރުކާރަކީ އެމް.ޑީ.ޕީއޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތް މި ކުރަނީ އެ ދަރަނި ދައްކަން. އެއީ މި ބަޖެޓް ބޮޑުކޮށް މި
ފެންނަ ސަބަބަކީ. 27 ބިލިއަނަށް މި ބަޖެޓް އަރާ ސަބަބަކީ އެއީ. 2015 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓް ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު. 24.43 ބިލިއަން، ތިނެއް ހަތަރު ބިލިއަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރީމު. ދަރަންޏަށް
ދިވެހިރާއްޖެއިން ލިބިދާނެ އެއްޗެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރި އަދަދަށް ފައިސާ ނުލިބިދިއުމުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ތަޅުމުގައި އެބަ ދައްކަވާ. މިއަށްވުރެ ޙައްޤު ތަޅުމެއް ނެތް އެ ވާހަކަ
ދައްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ނޯޓުކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު އާދޭހާ އެކު
މެޖޯރިޓީ ލީޑަރު ހައިސިއްޔަތުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުންގެ އަރިހުންގެ އެދެން. ޚާއްސަކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ އިޚްލާޞްތެރި
މެންބަރުންގެ އަރިހުން އެދެން. މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ކުރެން އަޅުގަ ނޑު އަހަން ބޭނުން، ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢީވާ ޢަބްދުاله އަރިހުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން ބޭނުން، މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ފަދަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހަރުދަނާ މުގުލުންގެ އަރިހުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުން. އެމް.ޑީ.ޕީ
ތެރޭގައި ތިއްބެވި ލީޑަރުންނަކީ ތިއޭ. އާދޭސްކޮށްފައި މި ދަންނަވަނީ ދިވެހިރާއްޖެ ބޮ އިކޮޓުކުރުން ހުއްޓުވާލަދެއްވާށޭ.
ދިވެހި ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވާ ނަމަ، އެއްވެސް ސިޓީ އެއްގެ އަރިމަތީގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ޖަހާފައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ
އެއްވެސް އޮފީހަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް ބޮއިކޮޓުކުރަން ހުއްޓުވާލައްވަވާށޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ޚަރަދުކުޑަކުރަން ބޭނުން
ނަމަ. ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު، ހެންވޭރު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު މިއަދު މިތާ އެ ވިދާޅުވީ ، 1
ލައްކަ ރުފިޔާ ދިވެހި ބޮލަކަށް ދަރަނިވެރިވާ ފާޑުގެ ދޮގު ވާހަކަ ނުދައްކަވާ ޙައްޤު ގޮތުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ޓަކައި ތިޔަ ޒާތުގެ ސިޔާސީ ކުޅި ކުޅުން ހުއްޓަވައިލައްވާށޭ. 2004 ވަނަ އަހަރުގެ މި ދެންނެވި ހާލަތަށް ފަހުގައި
185

ދެން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ލައިގަތީ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް. ރާއްޖޭގެ 16 ވަނަ މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ދައުރާ
އެކު ދިވެހިންގެ އާއްމު އިޖުތި މާޢީ މިންގަ ނޑާއި ، އާ އްމު ވިސްނުންތަކާއި ދިވެހިންގެ އިޤްތިޞާދީ ދުޅަހެޔޮކަން އެކީ
އެކައްޗަކަށް ދިޔައީ އެކި ދިމަދިމާލަށް ބަދަލުވެގެން. އެއީ ކުލައަކަށް ކުލައެއް އަންނަ ގޮތަށް އެކަން ވާން ފެއްޓި. މިއީ
ޙަޤީޤަތް. މިކަން ވެގެންދިޔަ ގޮތަކީ މިއީ. އަދި އެއާއެކުގައި 2008 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގެނެސްދިން އާ
ޤާނޫނުއަސާސީގަ އި އެކުލަވައިލެވުނު އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަމުގެ ބާބުގެ އިތުރުން، މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު
މުއައްސަސާތަކުން އުފެދިގެންދިޔަ އެތަ އް ކަމަކާ، އަދި އަލަށް އުފެދިދިޔަ ގާނޫނުތަކުގެ ހިޔަލުގައި އުފައްދަންޖެހުނު
ބޯޑުތަކާއި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މުސާރަ ކަ ނޑައަޅަންޖެހުނު. މި ފައިސާ ކޮންތާކުންތޯ ހޯދަނީ ؟
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާމްދަނީ ލިބޭ އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ވަސީލަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަން. ދިވެހިންގެ އިޤްތިޞާދީ
މައި ލޭނާރު ކަމުގައި މިއަދު އޮތް ފަތުރުވެރިކަން ބޮއިކޮޓުކުރުމުގެ ނަތީޖާ ދެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުންނާބުއުސް
ވިޔަފާރިވެރިއެއް މި ތަނުގައި އެ ވިދާޅުވެދެއްވީ. އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ނިސްބަސްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރަކު އެ ވިދާޅުވެދެއްވީ.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު އެ ވިދާޅުވެދެއްވީ އެތައް ހާސް ބުކިންއެއް ރާއްޖޭގައި
ޖެންސަލްވެގެންދިޔަކަން. ރާއްޖޭގެ ރިސޯޓުތަކުގެ ވިއްސަކަށް ޕަސެންޓު މިއަދު މި އޮތް ގަދަފަދަ ސީޒަންގައި ނެތޭ
އޮކޮއިޕެންސީ. ކޮން ސަބަބަކާ ހުރެތޯ؟ ދެން އެކަން ފޫޅު މި ކަ ނޑަނީ މިދިޔަ ހަފްތާއާއި މިދިޔަ ދެ މަސްދުވަހު ހިނގި
ކަންތައްތަކަށްތޯއޭ؟ ނޫން. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެހެންނެއް ނޫން. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ވެރިކަން ނެތި އޮންނަ ކޮންމެ ދުވަހަކީ
އެމް.ޑީ.ޕީން ސިޓީތައް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފޮނުވާ ދުވަސްތައް. އިނގިރޭސިވިލާތް ފަދަ ތަންތާނގެ ދޮރުތަކުގައި
ޓަކިޖަހައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓުއަރިޒަމްގެ އެކިއެކި ފަން ފެއަރތަކުގެ ބޭރުގަ އި ނިކުމެ ލީފްލެޓު ބަހާފައި އެބަހުރި
ރާއްޖެއަށް ނުދާށޭ. ތިއީ ނަރަކައިގެ ވަޅުގަ ނޑެކޭ ބުނެ ދީފައި ޕޯސްޓަރު އެބަހުރި ދީފައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެފަދަ
ބޭފުޅުން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ބަޖެޓޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދެއްކީމަ ލަދުހުތުރުކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ
ވާހަކަނުދައްކަވަ އި އެ ބޭފުޅުން ގޭގަ އި ތިއްބަވާފަ އި ވެސް ބަޖެޓަށް އެހެންޏާ ވެސް ވޯޓު ނުދޭ ބީދައިން ނުދީ ގޭގައި
މަޑުކޮށްލައްވާފައި މަގުމަތީގައި މުޒާހަރާއާއި ކުއްލި ކަޅާއި ކުއްލި ޕިއްޒާ ބާއްވަން ތިއްބެވީމަ މާ ރަނގަޅުވާނެ.
ތިމަންނަމެން ރައްޔިތުންނަށް ލޯބިވަމޭ ބުނެ ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އަދުންއަޅުވައި ، ލޮލުގަ އި އަނދުންއަޅުވާ ހިސާބަށް
ވަޑައިނުގަތީމަ ރަނގަޅުވާނެ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ ދައްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ޖެހެނީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑަކީ
ވެސް ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވިލިމާލެ ދާއިރާ. اله އިރާދަކުރައްވައިގެން ރައީސް
ޔާމީންގެ މި ބަޖެޓާއި ރައީސް ޔާމީންގެ އިޤްތިޞާދީ ދުޅަހެޔޮކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން ދުވަހަކު ވެސް
އިރާދަކުރެވިއްޔާ ވިލިމާލެއަށް ނާންނަ ތަރައްޤީތައް އެ ދަނީ އަންނަމުން. ވިލިމާލޭގައި ޞިއްޙީ މަރުކަޒެއްގެ ގޮތުގައި
ޒަމާނުއްސުރެން ހިންގި ޞިއް ޙީ މަރުކަޒު ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދާދި ފަހުން ވަނީ ނިންމާފަ. އަދި
ވިލިމާލޭގަ އިރާދަކުރެ ވިއްޔާ ލަސްތަކެއް ނުވެ 162 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެޅޭނެ ފަދަ މަސައްކަތްތަކެއް ފެއްޓިގެންދާނެ.
186

ވިލިމާލޭގައި ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަން އޭރިޔާ އެއްކޮށް ކުނި އުފުލާ ސަރަހައްދާއި އެ ސަރަހައްދުގެ ހިމާޔަތްކުރުމުގެ
މަސައްކަތް އެ ދަނީ ފެށިގެން ކުރިއަށް. އަދި މި އަންނަ އަހަރު ވެސް އެކަން ކުރިއަށްދާނެ. އަދި ވިލިމާލޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޮޑު ދައްޗެއް ކަމުގައި، ތުރާލެއް ކަމުގައި ވެފައި އޮތް ވިލިމާލޭ ފެރީ ޓާމިނަލް ކައިރީގައި
އޮންނަ ކުނި ބާޖު اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ލަސްތަކެއް ނުވެ އަޅުގަ ނޑުމެން ނަގާނަން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި މާލޭގެ
އޭރިއާގެ ކުނި ނައްތާލެވޭނެ އެއްވެސް ނިޒާމެއް ނެތި އަވަ އް ޓެރި ޤައުމެއްގެ އެއެއް މިއެއް ނޭނގޭ ފަދަ ކުންފުންޏަކަށް
ދިނުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވެގެންދިޔައީ އެކަން ޙައްލުކުރާނެ ގޮތެއް ނެތި މި ދިވެހި ދައުލަތް މިދިޔަ ތިން އަހަރު
ބަގުރޫޓުވާންޖެހުން މިންވަރު ކަމަކަށް ވެގެންދިޔައީ. އަވަށްޓެރި ޤައުމަކަށް އަނެއްކާ ދީފައި އޮތް އެއް ކުންފުންޏެއްގެ
މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުއްޓާލި ހިސާބުން ދެވަނަ ކުންފުންޏަކަށް ހުއްޓަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަތިވެގެން
މަޑުކުރަންޖެހުނު. އަވައްޓެރި ޤައުމުތަކުގެ ރައްޓެހިކަމާ އި އެކުވެރިކަމަކީ ޒަމާނުއްސުރެ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ދިން
ސަލާމުގެ އަތްދިއްކޮށްގެން ތިބި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެކުވެރި ދައުލަތްތައް، އެކުވެރި ޤައުމުތައް. އެކުވެރި ޤައުމުތައް.
ނަމަވެސް މި ދެންނެވި ދަތިތައް؛ ހުސްއެކަނި ބަޖެޓު އެކަންޏަކު ނޫން ދަރަނިކޮށްލީކީ. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަބުރާއި
އިއްޒަތް ދިވެހިރާއްޖެއާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ކަތިލީ ޕާޓީއަކީ އެމް.ޑީ.ޕީ. އެ ޕާޓީގެ ވެރިކަމުގެ މުއްދަތުގަ އި. އެ އޮތީ
ރީއްޗަށް ކަޅާއި ހުދުން ލިޔެވި ސިއްކަޖެހިފައި ހުރި ލިޔުންތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން. އެ ސަބަބާ ހުރެ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މި ދަރަންޏާއި މި ތުރާލާއި އުދަގުލުގައި އުޅެން މި ޖެހެނީ. ނަމަ ވެސް، މިހާރު މާލޭ އޭރިޔާ ގެ
ވޭސްޓު ކަލެޓު ކުރުމާ ބެހޭ ނުވަތަ އެ ކަންތައް ޙައްލުކުރުމާ ބެހޭ މުހިއްމު ކުންފުނި އަލުންބަލުން ވުޖޫދަށް ގެނެވި، އެ
ބޯޑު އެކުލެވި މަސައްކަތްތައް އެ ދަނީ ބާރު ސްޕީޑުގައި ކުރިއަށް. މާލޭގެ ހުޅަނގު ފަރާތުގެ ސަރަހައްދުގައި ވަކި
ޚާއްސަ ސަރަހައްދެއް ހިއްކައި މާލެއިން ތިލަފުއްޓަށް ކުނި ގެންދެވޭ ގެންދިއުން އެއީ ވަކި ނެރަކުން ނިކުމެ، ވަކި
ޚާއްސަ ގޮތަ ކަށް ނިކުންނާނެ ގޮތެއް ކަމުގައި ކަ ނޑައެޅިގެން ނިކުމެގެންދާނެ. އެ ހިސާބުން ވިލިމާލޭ ފެރީ ޓާމިނަލް
ސަރަހައްދުގައި މި އޮންނަ ބާޖު ދެނެއް އިރާދަކުރެވި އްޔާ ނޯންނާނެ. އަދި ވީހާ އަވަހަކަށް އެކަން ޙައްލުކުރެވޭނެ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން ހަދާނެ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 5 ބިލިއަންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓު
އެކުލެ ވިފައިވާއިރުގައި މުޅި ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ސަރަހައްދަކަށް މިކަން ފަތުރާލެވޭނެ ގޮތެއް ވޭތޯ މަސައްކަތް މި ކުރަނީ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަންކުރާ ރަށް މާލޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ގެ ހަތަރު ބައިކުޅަ އެއްބައި ދިރި އެބަ އުޅޭ.
ހުޅުމާލެއަށް އަންނަ ކޮންމެ ތަރައްޤީއަކީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ތަރައްޤީ އެއް . މާލެއާއި ހުޅުމާލޭގެ ބްރިޖު އެޅިއްޖެ
ކަމަށް ވާނަމަ، އެއީ ދިވެހި ރައްޔިތުން އޭގެއިން ދަތުރުކުރާނެ ބްރިޖެއް. އަދި ބްރިޖުގެ މަސައްކަތް މިހާރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އެކަން ދާ ގޮތް ރަނގަޅު ނޫން ކަމަށް ބުނެ، އެއްކަލަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވާ
ޕާޓީން ހަމަ ސިޓީ ބިޓީ ލިޔެގެން ރާއްޖޭގެ ރައީސަށާއި ، ނުވެއްޖެއްޔާ ރާއްޖޭގެ ފުލުހުންނަށާއި ނުވެއްޖެއްޔާ ވޯލްޑު
ބޭންކާ ހަމައަށް ވަޑައިގަންނަވާތޯ. އަ ޅެ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ފަޚުރުވެރިވެ މަސައްކަތްކުރެވޭތޯ ބަލަން
187

އަތްތިލަބަޑިޖަހާލަން ތިބެންވީ ނޫންތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ވާނުވައްދަ އި މަސައްކަތްކުރަންވީ ނޫންތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އެކު ބައިވެގެން. އަޅުގަ ނޑު މި އުސޫލުން ދައްކަން ހުރި ލައްކަ ބައިވަރު ވާހަކަ އެބަހުރި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުގެ 15 މިނެޓުގެ ވަގުތު ވެސް ހަމަވާން ކައިރިވީހެން. އެއީ
މިފަދަ އާއްމު ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް ވާހަކަދައްކާލަން ލިބޭ ވަގުތު ފަނަރަ ވެސް، ބައިގަޑިއިރު ނަމަވެސް އެއީ
އަޅުގަ ނޑަށް މަދު ވަ ގުތަކަށް ގިނަ ފަހަރު ވެފައި އޮންނަނީ. ނަމަވެސް ވަގުތަކީ ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތެއް. އެ ވަގުތަށް
އިޙްތިރާމުކުރަންޖެހޭނެ. މި ދެންނެވި ނަޒަރިއްޔާތުން ބަލާއިރު، މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ހުށަހެޅިފައިވާ
އެންމެ ކޮމްޕްރިހެންސިވް، އެންމެ ބަލައިލަން ފަސޭހަ، އެންމެ ރަނގަޅަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ދަރަނިން ސަލާމަތްވެފައި
އޮންނާނެ ބަޖެޓަކީ اله އިރާދަކުރެވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكم. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވާހަކަ ވަރަށް ބާރަށް އެބަ ދެކެވޭ. އެމް.ޑީ.ޕީ ރަމްޒުވަނީ
ޑިމޮކްރެސީއަށް. އެމް.ޑީ.ޕީ ރަމްޒުކޮށްދެނީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް. އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ވެރިކަމުގަ އި މުޅި ދުނިޔެ
ފަޚުރުވެރިވާވަރުގެ ލީޑަރެ އް މި ޤައުމުގައި ފެންނާން ހުރި. އެއީ ޙަޤީޤަތަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަތަކެއް ދެކެވިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތާ ދިމާލަށް މިސްރާބުޖަހައި ބަލައިލަންޖެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. ޙަޤީޤަތާ ދިމާލަ ށް
މިސްރާބުޖަހައި ބަލައިލެވޭއިރު އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ބީ.ޕީ.ޓީ ކިޔާ ޓެކުހެއް މި ރާއްޖޭގައި ތަޢާރަފުކުރީ ކޮންބައެއްތޯ؟
އެ ޓެކުހުން މުޅި ދައުލަތުގެ އާމަދްނީގެ 26% މިއަދު މި ހިއްސާކުރަނީ އެ ޓެކުހުން. ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީން. އަދި
ޖީ.އެސް.ޓީ ކިޔާ ޓެކުހެއް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ނަގަން ފެށީ ކޮންބައެއްތޯ؟ 12% ހިއްސާކުރަނީ މި ދެންނެވި
ޓެކުހުން. ހަމައެހެންމެ ބީ.ޕީ.ޓީ 16% ހިއްސާ ކުރޭ. ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ އަޅުގަ ނޑަށް ކުރީގަ އި އޮޅުމަކުން ދެންނެވުނީ.
ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ 26% ހިއްސާ ކުރޭ. 2010 ވަނަ އަހަރާއި 2011 ވަނަ އަހަރުގައި މި ދެންނެވި ޓެކްސް މި މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅުނު ހިނދު ވެސް 6 މަސްދުވަހަށް ޓެކްސް ފަސްކޮށް ، 600 މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިވެގެންދިޔައީ ކޮންބަޔަކު ކުރި
ކޮން ކަންތައްތަކަކުންތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން، މާ ޒަމާންވީ، މާ ދުވަސްވި ކަންތައްތަކެއް ނޫން އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ ފެންނަން އޮތީ. 2012 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އެންމެ ފަހުން އެމް.ޑީ.ޕީން ހުށަހެޅީ.
އެނގިވަޑައިގަންނަ ވާނެ، އޭރު ވެސް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.ޕީ.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްސް ހުރި އިނގޭތޯ. އެއީ ޕަބްލިކު
188

ޕްރައިވެޓް ޕާޓްނަރޝިޕްގެ ދަށުން. އޭގެ އިތުރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދެ ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރަން އޭރުވެސް ވާނީ
ނިންމާފައި 12 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހެޅިއިރު. އަޅުގަ ނޑުމެން 27.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ
ބަޖެޓެއް މިއީ މާ ބޮޑު ބަޖެޓަކަށް ވެގެން ވާހަކަދައްކާއިރު ކަން އޮތް ގޮތުގެ ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދާ ހިސާބަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ވެރިކަން ދެމިއޮތްނަމަހީ، މިއަދު އަޅު ގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަން ތިބޭނީކީ 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކަށް ނޫން. މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަންތިބީހީ 43 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓަކަށް. އޭގެއިތުރަށް ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ދަށުން 10 ބިލިއަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިގެންދާނެ. މާނައަކީ، މި ރާއްޖޭގައި މި ބަޖެޓުގެ؛ މި 27 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުގެ ދެގުނަ 53
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޚަރަދުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން މިތާ ތިބީހީ. މީ ޙަޤީޤަތަކީ އިނގޭތޯ. މި ޙަޤީޤަތް
އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަތައް ދެކެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މީ ކަން އޮތް ގޮތަކީ. ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، އެމް.ޑީ.ޕީން އިސްނަގައިގެން އަޅުގަ ނޑު ގެ މަޢުލޫމާތުގައި، އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ޤަ އުމީ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް. އަޅުގަ ނޑުގެ މަޢުލޫމާތުގައި ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް ބޮއިކޮޓްކުރާކަށް މަސައްކަތްތަކެއް ނުކުރޭ.
ރާއްޖޭގެ އެތެރޭގެ ކަންތައްތައް 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހުރި ގޮތް މުޅި ދުނިޔެއަށް ފެންނަން އޮތީ. ކަން އޮތް
ގޮތުގެ ސާފު މަޢުލޫމާތު މުޅި ދުނިޔެއިން ވެސް ދަނީ ބަލަމުން. އަދި އެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭން ވެސް ޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މިއީ ގުޅިފައިވާ ދުނިޔެއެއްގައި އުޅޭ ބައެއް. އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ބަރޯސާވެގެން އުޅެން މި
ޖެހެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަކިވެގަނެގެން އުޅެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރެއިން ސިޔާސީ ބައެއް އިސްވެރިން ވެސް ބާރުލައި އަޑުއުފުލަމުން މި ދަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މުޅިން ވަކި
ބައެއްގެ ގޮތު ގައި ދުނިޔޭގެ ޤައުމުތަކަށް ބަސްބުނަމުންދަނީ. ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޖުތަމަޢުން، ބައިނަލްއަޤް ވާމީ ޖަމުޢިއްޔާ
ޖަމާޢަތްތަކުން ކިރިޔާ ރާއްޖެހެން ހީވާ ގޮތަކަށް ބަހެއް ބުނެ ލިޔަސް ބަސްބުނަމުން މި ދަނީ. ކަން މިހެން އޮތްއިރު،
ޓޫރިސްޓުން އައުން މަދުވެގެންދާނެ. އަދި މުޅި ރާއްޖެ މިކަހަލަ ނާމާން ގޮތެއްގައި ކުރިއަށްދާއިރު ޓޫރިސްޓުން
އަންނަލެއް މަދުވާނެ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަން ދެމިއޮތްނަމަހީ 2016 ވަނަ އަހަރު 2.5 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން މި
ރާއްޖެއަށް ޒިޔާރަތްކުރީސް. އެ މަގަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައީ. އެ އަދަދަށް ޓޫރިސްޓުން
އެކޮމަޑޭޓު ކުރެވޭނެ ރިސޯޓުތަކާއި ގެސްޓުހައުސްތައް އަޅަން އެމް.ޑީ.ޕީން މަސައްކަތްކުރީ. މީ ޙަޤީޤަތް. ފެންނަން އޮތް
ޙަޤީޤަތް. ފަސް މިލިއަން ޓޫރިސްޓުންނަށް ކޭޓަރކުރެވޭވަރުގެ އެއަރޕޯޓެއް އަޅަން އެމް.ޑީ.ޕީ ން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައީ.
އެ ވެރިކަން ދެމިއޮތްނަމަހީ އެއަރޕޯޓް އޮންނާނީ ނިމިފަ. ބްރިޖުގެ ވާހަކަ މިއަދު ދައްކާ ނަމަ، ބްރިޖުގެ މަތިން
އަޅުގަ ނޑުމެން ދަތުރުކުރީހޭ އެހެންނޫންނަމަ. ބްރިޖާ ގުޅޭގޮތުން ބްރިޖުގެ ވާހަކަ ދެއްކުނީމަ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، 200 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ މި ބްރިޖުން 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހިން ހިއްސާ އެބަކުރޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، ސަރުކާރަށް، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ބައިވެރިވުމެއް ނެތޭ ވަކި ބަޔަކު ނަގާއިރު ، އެހެން
ބުނެފައި ދޫކޮށްލެވޭކަށް ނޯންނާނެ. 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހި ރައްޔިތުން ޚަރަދުކުރާއިރު އެ ކަން ދަނީ، އެއީ
189

ކޮންފެންވަރަކަށް ހެދޭ އެއްޗެއްތޯ ދިވެހި ސަރުކާރުން ބައްލަވަންޖެހޭނެ. ރަނގަޅަށް ބައްލަވަންޖެހޭނެ. އަދި އެކަން
ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކުންފުންޏަކީ އެއީ ރަނގަޅު ކުންފުންޏެއްތޯ ، އެ މީހުންކުރާ މަސައްކަތަކީ ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއްތޯ
ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭނެ. އަދި އެފަދަ އަގު ވެއްޓިފައިވާ ބަޔަކަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ނަޒަރުގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން އެކަން ދީގެން
ވެސް ނުވާނެ. މީގެ އިތުރަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން 2012ގެ ފަހުން ފެނިގެންދިޔައީ މި ރާއްޖޭގައި ފޮރިން
އިންވެސްޓްމަންޓް؛ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ތަނެއް ވެސް، ތަރައްޤީވެފައިވާ ހުރިހާ ޤައުމުތަކަކަށް ބަލާއިރު ވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ގިނައިން ދައްކަނީ ސިންގަޕޫރުގެ ވާހަކަ. މުޅި ސިންގަޕޫރު ތަރައްޤީކުރީ ފޮރިން
އިންވެސްޓްމަންޓުން. ބޭރުމީހުން އައިސް ތަރައްޤީ ކުރީ އިނގޭތޯ. އެމެރިކާގެ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކާއި ޖަޕާނުގެ ބޮޑެތި
ކުންފުނިތަކާ، އެހެރީ ފެންނަން . އެއީ ޙަޤީޤަތް އިނގޭތޯ. މި ރާއްޖޭގައި ފޮރިން އިންވެސްޓަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ކޮޅުފައިން ޖަހައި ބޭރުކުރީ. ޖީ.އެމް.އާރަށް ހެދި ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެން އެހެނިހެން ދާއިރާތަކަށް ވެސް ހެދީ. ގުޅީފަޅު
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ގުޅީފަޅުގެ ޕްރޮޖެކްޓަށް އެ އޮތީ 30 މިލިއަން ޑޮލަރު ޚަރަދުކުރެވިފަ. އެހެންނަމަވެސް،
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް ނަޝީދު އިސްނަންގަވައިގެން ކުރި ކަމަކަށް ވީތީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކުރިއަށް
ގެންދާކަށް ބޭނުމެއް ނުވި. ހުޅުމާލޭގެ ސެކަންޑް ފޭސްއެއް އަދި ހުޅުމާލެއަށް ވެސް ވަކިން ބްރިޖަކުން ދާން މި ޖެހެނީ.
އެއީ ހުޅުމާލެ އެއީ މައުމޫނު ހެއްދެވި ތަނަކަށް ވީތީ ވެސް ކަންނޭނގެ. ކޮންމެއަކަސް ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން
ހުންނަނީ މިހެންކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ދެން އަންނަ ސަރުކާރަކުން މި ސަރުކާރުން ކުރި ހުރިހާ ކަމެއް ހުއްޓައިލާ
ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ދެން ދިމާވާނެ ގޮތް މި ދިމާވަނީ. މުޅި ޤައުމު އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަނދަވަޅަކަން ވެއްޓެމުން މި
ދަނީ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިފަދަ ބަޖެޓަކާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރާއިރު، އަދި މި ބަޖެޓު ހިންގަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާއިރު މުޅި ޤައުމު އިޞްލާޙުވާން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި އޮންނަ
ދެކޮޅުވެރިކަމާއި، ރުޅިވެރިކަމާއި ، ނަފުރަތުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްކިބާވާންޖެހޭ. މި ރުޅިވެރިކަމާއި ނަފުރަތުގައި ސިޔާސީ
ޚިޔާލުތަފާތުވުންތަކަކީ އެއީ އަބަދުވެސް ރުޅިވެރިކަމާއި ނަފުރަތު އޮންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. ސިޔާސީ ކަމަކީ އެއްވެސް
ހާލެއްގައި ޒާތީ ކަމެއް ނޫން. ސިޔާސީ ޚިޔާލު ތަފާތު؛ ސިޔާސީ ކަންކަމަކީ، އަދި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަކީ ވެސް ޤައުމުގެ
ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސިޔާސީ އިސްވެރިންގެ ގޮތުގައި މި މަޖިލީހުގައި ތިއްބަވާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މިވެނި ޕާޓީއަކީ އެއީ ނެތި ދާންޖެހޭ ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ގޮވަމުންދާ މަންޒަރު.
ޣައްދާރުން ކަމުގައި ގޮވަމުންދާ މަންޒަރު. އެ މީހުންނަކީ އެއީ މަރާލަންޖެހޭ ބައެއް ކަމުގައި ދެކެމުންދާ މަންޒަރު. އެ
މީހުންނަކީ އެއީ ޖަލުގަ އި ތިބެންޖެހޭ ބައެއް ކަމުގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާ މަންޒަރު. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް
އިޞްލާޙެއް ނުގެނެވި، އަދި ވާހަކަދައްކައިގެން ކަންކަމަށް ޙައްލު ނުހޯދައި، އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ ޖުމުލަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެދޭ ކާމިޔާބީ މުޅި ޤައުމަށް ވެސް ލިބޭނެހެނެއް. އަދި މިފަދަ ބަޖެޓެއް ވެސް ހިންގިދާނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން ވާހަކަދައްކާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ކަންބޮޑުވާ ހަމަ
190

ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި. މި ދެންނެވީ ހަމައެކަނި މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާ ކަމުގަ އި ވިޔަސް، މި 27.5
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ މި ބަޖެޓުގައި އާމްދަނީ ހޯދަން އަޅުގަ ނޑުމެން ގަސްތުކުރާ ދިމަދިމާލަށް ބަލާއިރަށް ވެސް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝައްކު އެބަ އުފެދޭ އިނގޭތޯ. މި އަދަދަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފައިސާ ހޯދިދާނެތޯ، ނޫންތޯ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން
ކަންބޮޑުވާ ހިސާބަށް މައްސަލަތައް އެބަ ދިމާވޭ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް 2014 ވަނަ އަހަރު ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް
ބަލާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޑެފިސިޓުގެ ގޮތުގައި 1.5 ބިލިއަން ޑެފިސިޓް ދެގުނަ އަރައި ގެން އެ ދިޔައީ. އެހެންވީމާ،
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަ 3.4 ބިލިއަންގެ ޑެފިސިޓް މި ދެގުނައަށް އަރއިގެން ގޮސް 5 ބިލިއަނަށް ޑެފިސިޓް
އިތުރުވެގެންދިއުމަކީ ހަމަ ގާތް ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑުމެން އާމްދަނީ
ހޯދުމަށް ޓަކައި ގަސްތުކުރާ ކަންކަން ބައްދަލުނުކުރާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، 10 ރިސޯޓެއް
ދޫކޮށްގެން ފައިސާ ހޯދަން ނިންމާފައިވާއިރު ވެސް މިފަދަ ތަންތަނަށް ކިހިނެއްތޯ މި ފައިސާ ވަންނަނީ؟
ކޮންދިމާލަކުންތޯ؟ އަނެއްކާ ވެސް އެހެން ކުންފުންޏެއް ހަދައި އެ ކުންފުނިންތޯ މި ރަށްތައް ދޫކުރަމުންދާނީ؟ އުފެދޭ
ސުވާލު. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން ދޫކުރި ރަށްތައް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތް ސާފުކޮށް ފެންނަން އޮންނާނެ. އެއީ
ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރުވޭ ގޮތަށް، ވަކި އަދަދެއް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް، ދައުލަތަށް ފައިސާ
ލިބޭ ގޮތަށް ރަށްތައް ދޫކުރެވިފައި ހުންނާނީ. އެހެންވީމާ، 10 ރަށެއް ދޫކުރުމާ، އަދި އެސް.އީ.ޒެޑް މެދުވެރިކޮށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ލިބޭ 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އާއި އަދި އެބަވޭ 1 ބިލި އަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ބިން ހިއްކައިގެން.
ބިން ހިއްކައިގެން، ކުއްޔަށްދީގެން. ބިއް ހިއްކާފައި ކުއްޔަ ށްދީގެން 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑަކަށް އެ ހިސާބު
އަޅުގަ ނޑު ގެ ބޮލަކަށް ނުވަދޭ. ބިން ހިއްކައިގެން، ބިން ވިއްކައިގެން ނަމަ، ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ގަބޫލުކުރެވިއްޖައިސް.
އަދި ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑު އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވޭ ރާއްޖޭގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ދަތިކަން މިހާ ބޮޑުވެފައި ވާއިރު
އިނގޭތޯ، ފްލެޓުތައް ވެސް ކުރީގައި ބިމަށް އިތުރު ޓެކްސްއެއް އެބަ އޮވޭ. ބިން ވިއްކާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، 15%.
މިހާރު މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ، އަދި މި ބަޖެޓުން ވެސް، އަދި މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ އިޞްލާޙުން
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ފުލެޓު ވެސް ގަނެވިއްކުމުގައި 15% ޓެކްސެއް ނަގާކަމުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ، ދިރިއުޅުމަށް ޓަކައި ބޯހިޔާވަހިކަން ބޭނުންވާ
މީހުންނަށް އަސްލުގައި ސަރުކާރުން ސަބްސިޑައިޒޭ ކޮށްދޭންޖެހޭނީ. އިތުރު ޓެކްސެއް ނޫނޭ ނަގަންޖެހެނީ. ޓެކްސް
ނަންގަވާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ޓެކުހެއް ނަންގަވާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އާމްދަނީން ޓެކްސް ނަންގަވަން ކެރިގެން
ފައްޓަވާށޭ. އާމްދަނީން ޓެކުހެއް ނަންގަވަން ކެރިގެން ފައްޓަވާށޭ. ތި ބޭފުޅުން ވެރިކަމުގައި ތިއްބަވާ ކަމުގައި ވަނީ
ނަމަ، 2018 ގެ ފަހުން ވެސް ތިޔަ ވެރިކަމަށޭ ފަހިވެގެންދާނީ. އަދި ޤައުމަށޭ ފަހިވެގެންދާނީ. އެ އާމްދަނީންނޭ ޤައުމު
ތަރައްޤީވާނެ އެއް ގޮތަކީ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑު އިންތިހާއަށް ކަންބޮޑުވޭ، 91 ކުންފުނި ސަރުކާރުގެ ހިއްސާ ވާ. 91
ކުންފުނީގެ ތެރެއިން އެންމެ 2 ކުންފުނިން އިނގޭތޯ އެކަށީގެންވާ އާމްދަނީއެއް ދައުލަތަށް ލިބޭ ކަމަށް ވަނީ. އެއީ
191

ދިރާގުންނާއި ފެން ކުންފުނިން . މި 2 ކުންފުނީގެ ވެސް ހިއްސާ ބޭރު ފަރާތްތަކުގެ ވާތީވެ، އެކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަ އެބަ ދައްކަން. ބޭރުގެ ކުންފުނިތަކުން ރާއްޖޭގައި ހިއްސާ އޮތުމަކީ އެއީ މައްސަލައެއް ނޫން.
މައްސަލައެއް ނޫނޭ މި ދަންނަވަނީ، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ކުރިއަރާފައިވާ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަށް
ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް ، ބޭރުގެ ކުންފުނިތަކުން މެނޭޖުކުރަން ފެށީމައޭ ފަތުރުވެރިކަމުގެ މުޅި ސިނާޢަތާ އަދި އެ
ރަށްތަކަށް ލިބެމުންދިޔަ ފައިދާ އެތައް ގުނައަކުން ބޮޑުވެގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ބޭރު ޤައުމެއްގައި ވެސް ، ބޭރު
ޤައުމެއްގެ ރައްޔިތެއްގެ ވެސް، ބޭރު ޤައުމެއްގެ ކުންފުންޏެއްގައި ވެސް ހުރި ހުނަރެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންކުރަންވީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަންފާއަށް. މިހާރު ލިބޭ އެއްޗެއްގެ 3 ގުނަ، 4 ގުނަ، 5 ގުނަ ނުވަތަ 10 ގުނަ އިތުރަށް ލިބޭ
ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ބޭރު ބައެއްގެ ހިއްސާ އޮތުމުގެ މައްސަލައެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުއެއް ފެނޭ. ހަމައެހެންމެ
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ޖޫރިމަނާގެ ގޮތުގައި ؛ އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ކޮމިޓީގައި ވެސް ދައްކައިފިން. ޖޫރިމަނާގެ ގޮތުގައި
މި ނެގޭ ފައިސާ ، ޙަޤީޤަތުގައި ދައްކަންޖެހޭ އަދަދަށް ވުރެ އެތައް ގުނައެއް ޖޫރިމަނާ ބޮޑުވެގެން އެބަދޭ. ކުދި
ވިޔަފާރިތައް ހަމަ ނެތިގެންދާ ވަރަށް މި ޖޫރިމަނާގެ ކަންތައް މި ވަނީ ބޮޑުވެފަ. އެހެންކަމުން، ސަރުކާރުން
ވިސްނާލަންޖެހޭ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އަދި ހަމައެހެންމެ ދައުލަތަށް ލިބެންހުރި ފައިސާ، އެއް
ދުވަހު ބުނެފާނެ، މިވެނި ކުންފުންޏަކުން އެބައޮތޭ 100 މިލިއަން ޑޮލަރު ދައްކަން. އޭގެ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅަކުން ބުނާނެ،
ނޫނޭ. ސަތޭކައެއް ނޫނޭ. 5 މިލިއަނޭ. ކިހިނެއްތޯ މި ވަނީ؟ ރައްޔިތުންނަށް އެނގެން އެބަޖެހޭ. ކިހާވަރެއް، ކާކުތޯ ދޭން
އޮތީ. އެ ހޯދޭނެ ނިޒާމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާއިމުކުރަން އެބަޖެހޭ. ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު، ދައުލަތުގެ އާމްދަނީގެ
ވާހަކަދައްކާއިރު ، އާމްދަނީ ނެތިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން؛ އާމްދަނީ މަދުވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު،
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ ކަންކަން ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހަނދާނަށް
އައީ އިހަށްދުވަހު މިނިސްޓަރު ޖިހާދު ކޮމިޓީގައި ވިދާޅުވި ވާހަކައެއް. ދިރިހުރުމާއި ދިރިއުޅުމުގެ ތަފާތުގެ ވާހަކަ.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ މިނިސްޓަރަށް ޖިހާދަށް ވެސް، ސަރުކާރަށް ވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ
ރައްޔިތުން އެ މަނިކުފާނު އެ ވިދާޅުވި ޑެފިނިޝަންގައި ދިރިތިބީއޭ. ދިރިއުޅެނީއެއް ނޫން. ދިރިއުޅޭ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ،
ހިތްހަމަޖެހިލައިގެން ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރާއެއްކޮށް ދިރިއުޅޭ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ހިތްހަމަޖެހިލައިގެން ރާއްޖޭގައި
ދިރިއުޅެވެނީ ކޮންބަޔަކަށްތޯ؟ އެންމެ ބޮޑަށް ކުރިއަރާފައި މި ވަނީ މާލެ ކަމަށް ބަލާ ނަމަ، މާލޭގެ ގިނަ ގެތަކުގައި
މީހުން ދިރިއުޅެމުންދާ ގޮތް ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިރިއުޅެވޭނެ ގޮތަކަށް މިއިން އެއް
ރަށް ވެސް ނިންމައިނުލެވޭ. މާނައަކީ، ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ މަގު ހަދައި، މާނައަކީ ސާފު ބޯފެން ލިބި، މާނައަކީ
ނަރުދަމާ އެޅި، މާނައަކީ ރަނގަޅު މިސްކިތެއް އެ ރަށެއްގައި ހުރެ، މާނައަކީ ކުޑަކުދިން ކުޅޭނެ ތަނެއް އެ ރަށުގައި
ހުރެ، ޒުވާނުން މުނިފޫނިފިލުވާނެ ތަނެއް އެ ރަށުގައި ، މިކަހަލަ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް މި ވަނީ ޤާއިމުނުވެފަ. ދެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު މި ފެންނަނީ ކޮންމެވެސް އެއް ރަށެއްގައި އަދަދެއް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި
192

ވާހަކަދައްކާއިރު ، މިސާލަކަށް އައްޑު އަތޮޅު ހިތަދޫ. އައްޑޫގެ މަގު ހެދުމަށް 18 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އެބައޮތް. 18
މިލިއަން ރުފިޔާ ހިސާބުޖެހީމަ 1 ކިލޯމީޓަރު މަގު މި ހެދެނީ. ހަމައެކަނި ހިތަދޫއަށް ބަލާކަމުގައި ވިޔަސް ، އައްޑު އަތޮޅު
ހިތަދޫ، އައްޑޫ ހިތަދޫއަށް ބަލާކަމުގައި ވިޔަސް އެ ރަށަށް އެބަ ބޭނުންވޭ އިތުރު 22 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު. 22
ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު އެބަ ވޭ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކުރު 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވާނީ 10 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ހަދާފަ. އަދި މި
ވޭތުވެދި ޔަ 4 އަހަރު ތެރޭގައި ބައި ކިލޯމީޓަރު މަގު ހެދުނީ. މިހެން ހެދުނީ ވެސް ދަންނަވަންތޯ، ކުންފުންޏެއް ހަދައި،
އެ ކުންފުނީގައި ބޭނުންވާ ހުރިހާ މެޝިނަރީއާ އަދި ސާމާނު ބަހައްޓައިގެން ތިއްބާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަން
ނިމިގެންދިޔައީ. ކަން އޮތީ މިހެން. އަޅުގަ ނޑު ވަކިން ޚާއްސަކޮށް ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑު
ކަންބޮޑުވޭ ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު. 83 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް މަދުވެފައި މި ވަނީ. ޞިއްޙީ ދާއިރާގެ އިންތިހާއަށް
މައްސަލަތައް އެބަ އޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އުފާވެރި ޚަބަރެއްގެ ގޮތުގައި މި އިވެނީ، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި މިހާރު
ބޭސްފިހާރަ އެބަ ހުއްޓޭ. އެކަމަކު ބޭސްފިހާރައެއް ހުއްޓަސް ، އެ ބޭސްސިޓީ ލިޔެދޭނެ ޑޮކްޓަރެއް ނެތިއްޔާ ކިހިނެއްތޯ
ހަދާނީ؟ އެންމެ ކައިރީގައި ތި އޮތް ހުޅުމާލޭގައި. އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުގައި 2 ހަފުތާ ވެއްޖެ ފިޒިޝަނެއް
ނެތްތާ. މިއަދުގެ ގޮތެއް ނޭނގެ. އިނގޭތޯ. ފިޒިޝަނެއް، ހުޅުމާލޭ ހޮސްޕިޓަލުގައި ފިޒިޝަނެއް ނެތި އިނގޭތޯ. ކަން
އޮތް ހިސާބު މި ދެންނެވުނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަނީ ޚަރަދުކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުން 83
މިލިއަން ރުފިޔާ އުނިވެފައި ވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އިންތިހާއަށް ރައްޔިތުން
ކަންބޮޑުވާ ގިނަގުނަ މައްސަލަތައް އެބަވޭ. މިނިވަން މުއައްސަ ސާތަކުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ގައި، މިނިވަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ މުޙައްމަދަށް.
ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އާދެ! ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ބަޖެޓު
މިހާ ފުރިހަމައަށް ތައްޔާރުކޮށް އެކުލަވާލައި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ކަމަށް ޓަކައި، މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް
ޓްރެޜަރީގެ މިނިސްޓަރަށާ އަދި އެ މަނިކުފާނުގު މުވައްޒަފުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. 2016 ވަނަ
އަހަރަށް ވެސް ހުށަހަޅާފައި މި ވަނީ 27.4 ބިލިއަންގެ ބަޖެޓެއް. މި އަހަރަށް ހުށަހޅާ ފައި މި ވަނީ. މި ބަޖެޓަށް
ބަލައިލާއިރުގައި މި ބަޖެޓަކީ ރައްޔިތުންނަށް ދޭން ބޭނުންވާ ގިނަ ޚިދުމަތްތަކެއް ދީ، ރައްޔިތުން ދުޅަހެޔޮކަން މަތީގައި
ބައިތިއްބަ އި، ރާއްޖޭގެ ރަށްތަކަށް ތަރައްޤީ ގެނެސްދޭނެ، އަދި ހަމައެހެންމެ، ތަރައްޤީގެ އިތުރު ހަރުފަތްތަކުން
193

ހިނގައިގޮސް އިތުރު ކުރިއެރުންތަކެއް ހޯދޭނެ ބަޖެޓެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓަށް
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ބަޖެޓަކީ ވެސް އެ ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމަށް ބަލާއިރުގައި ވެސް ވަރަށް އު އްމީދީ
ބަޖެޓެއް. އެހެންމެ މި ބަޖެޓަކީ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. އުއްމިދީ ބަޖެޓެކޭ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، އަލަށް 60 އެތައް
ރަށެއްގައި ނަރުދަމާ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެވޭނެކަން މި ވަނީ ޔަޤީންވެފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ފެނާއި ނަރުދަމާގެ 95
މަޝްރޫޢެއް ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ފެށިގެން އެބަދޭ. 34 ރަށެއްގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެމުން
އެބަދޭ. 45 ރަށެއްގައި އަލަށް މިސްކިތް ޤާއިމުކުރެވެމުން އެބަދޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ރާއްޖޭގެ
އެތަންމިތަނުގައި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ގިނަ ތަންތަން މަރާމާތުކުރުމާ، އަދި ހަމައެހެންމެ، ސްކޫލްގެ
ޖާގަ އިތުރުކުރުމަށާއި، އަދި އަލަށް ސްކޫލް އެޅުމަށް ވެސް ވަ ރަށް ބޮޑަށް ބާރުދީފައި އެކުލަވަ އިލާފައިވާ ބަޖެޓެއް ކަމަށް.
ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ މި ބަޖެޓުން 9.5 ބިލިއަން ޚާއްޞަކުރެވިފައި މި ވަނީ ރާއްޖޭގެ
ރަށްތަކަށް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބަޖެޓު ގެ އަމާޒު މި ވަނީ ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށަށް ވަރަށް ކައިރިއަށް.
އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓު ވެގެންދާނީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އުފާފާގަތިކަމާ، އަދި ހަމައެހެންމެ، އެ
މީހުންނަށް އެތައްއެތައް ގޮތަކުން ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދޭ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި. އާދެ! އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމުގެ
އެންމެ ބޮޑު އެއް އިންޖީނެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެނީ އެ ޤަ އުމެއް ގައި ހަރަކާތްތެރިވާ، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
ސަރުކާރުން ވިޔަފާރިނުކުރާ ނަމަ، ނޫނީ އާމްދަނީ ހޯދުމަށް މާ ބޮޑު؛ އެފަދަ މަސައްކަތެއް ނުކުރާ ނަމަ، އެ
ޤައުމެއްގައި އުޅޭ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުން ކުރާ މަސައްކަތަށް. ރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ލިބެން މި އޮތީ
ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުން ވެސް ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓުތަކުން. އެހެންކަމުން، އަ ޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ވޭތުވެދިޔަ
އަހަރުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަ ށް ގިނަ ރަށްތަކެއް ވަނީ ނުހެދި. އަދި ހަމަ މިއަހަރު ވެސް އެބަ ދޫކުރޭ 10 ވަރަކަށް
ރަށް. އެހެންކަމަށްވާއިރު ، ލޯނުގެ ލިބޭނެ ފަސޭހަ އިންތިޒާމުތައް ހެދުމާ، އަދި ހަމައެހެންމެ، 4% އަށް ވުރެ ދަށުން،
އިންޓްރެސްޓް ރޭޓް ދަށުން ނަގާ ލޯނުތަކަށް ސރުކާރުން ސޮވެރިން ގެރެންޓީ ދޭ ގޮތަށް ވަނީ ނިންމާފަ. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ކުރިއަށް މި އޮތް ދުވަސްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުގައި ނުހެދި
ހުރި ގިނަ ރިސޯޓުތަކަށް ހެ ދިގެން އެ ތަންތަނުގެ ލިބެންވާ ފައިދާ ސަރުކާރަށާ ، އަދި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
ފުރިހަމައަށް ލިބިގެންދާނެ ކަންކަމޭ. އަޅު ގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓަކީ ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ބާރުއަޅާ ބަޖެޓެއް. މިހާތަނާ ހަމައަށް، މި ފަހަކަށްއައިސް ހުށަނާޅާ ވަރަށް މި ބަޖެޓުގައި އެބަވޭ ކެޕިޓަލް ޚަރަދު.
ކެޕިޓަލް ޚަރަދުތައް ކުރުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ހޭދަކޮށްފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެއީ ދެމެހެއްޓެނިވި
ޚިދުމަތަށް އެޅޭ ވަރަށް ބޮޑު ބިންގަލެކޭ. މި ބަޖެޓުން ހޯދޭ ތަރައްޤީތަކަކީ އެތައް ޒަމާނަކަށް ދިގުލައި ދެމިގެންދާނެ
ކަމެއް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ވެ ސް މި ބަޖެޓުގައިވާ ވަރަށް މުހިއްމު ޕޮއިންޓެކޭ. އަދި
ހަމައެހެންމެ، ރާއްޖޭގެ އެތަން މިތަނުގައި ގެނެވޭ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި މި ވަނީ
194

9.1 ބިލިއަން ކަ ނޑައަޅާފައި ވޭ. މިއީ ވެސް ކުޑަ އަދަދެ އް ނޫން. 33%. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭނެ މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއަށް މިއަދު މި
އައިއްސަ އޮތް ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ފުދޭވަރެއްގެ ރަނގަޅު ތަރައްޤީތަކެއް ގެނެސްދޭނެ
ބަޖަޓެއް ކަމަށް. މި ބަޖެޓުގެ މާ ބޮޑު ތަފްޞީލަކަށް ދާކަށް އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމެއް ނޫން. އެ ހެންނަވެސް، ބަޖެޓު ފޮތު ގެ
ތެރެއަށް ދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ވަރަށް ބޮޑެތި އާދަޔާ ޚިލާފު ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތަކެއް. އޭގެތެރޭގައި
ހުޅުމާލޭ ބްރިޖާ، އަދި ހަމައެހެންމެ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމާ، އަދި ހަމަ ހުޅުމާލޭގައި ދެވަނަ ފިޔަވަހީގެ ދަށުން
ހިއްކާފައިވާ ތަނުގައި އެޅޭ ޒުވާނުންގެ ނަގަރާ ، އަދި ހަމައެހެންމެ އެ މީހުންނަށް އެ ސަހަރުގައި ޤާއިމުކޮށްދޭ
ކަންތައްތަކާއި، އެތައް ބައިވަރު ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމުގެ އެތައް ބައިވަރު ޕްރޮޖެކްޓު ތަކެއް ހިންގަމުންދޭ. އަދި
މީގެއިތުރަށް ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުގައި އެއަރޕޯޓް އެޅުމާއި ، ބިންހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢުތައް ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަމުންދޭ. މީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ކުރު ގޮތަކަށް މި ބަޖެޓުން އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ މުހިއްމު
ކަންތައްތަކޭ. އާދެ! އާމްދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ ވެސް ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް، 3.4. ބަޖެޓުން މި މަދުވާ
ބައި ހޯދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭ. އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ވަނީ ވަރަށް
ގިނަ ގޮންޖެހުންތަކަކާ ކުރިމަތިވެފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ލިބޭ ޓެކްސާއި
އަދި އެހެން ގޮތްގޮތުން ލިބޭ އާމްދަނީގެ އިތުރަށް އިތުރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް
ވަރަށް ބޮޑަށް ދެކެވެމުން އަންނަ ވާހަކައެއް އިންކަމް ޓެކް ސް ނެގުން އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޓެކްސް ނެގުމުގެ
ކުރީގައި ފީޒިބިލިޓީ ސްޓަ ރޑީއެއް ހެދުމާ، އަދި ހަމައެހެންމެ މިފަދަ ޓެކުހެއް ތަޢާރަފުވެގެންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް ކަހަލަ އޭގެން ނޭދެވޭ އަސަރެއް ކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް މިފަދަ ޓެކުހެއް ތަޢާރަފުވެގެން
ގޮސްގެންނުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އެހެންނަމަވެސް ، ސަރުކާރަށް މި ވަނީ އާމްދަނީ އިތުރަށް ހޯދަންޖެހޭ ކަމަށް
މި ބަޖެޓުން ވެސް އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ދައްކާފަ. އެހެންކަމުން، އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އާދެ! އެ ތަނަކަށް އަންނަ ތަރައްޤީ، އެ ތަނަކަށް އަންނަ
ކުރިއެރުން ފާހަގަކުރާނީ އެ ތަނަކުން ލިބެމުން އަންނަ ޚިދުމަތްތައް ލިބިގަތީމަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
މިއަދު ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް، ޞިއްޙީ ދާއިރާ ވަނީ ކުރީ އަހަރުތަކަށް ވުރެ އިތުރު އުސްމިންތަކަކަށް، އިތުރު ތަރައްޤީތަކެއް
ހޯދާފައޭ. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗަށް ބައްލަވައިލައްވާ! އައި.ޖީ.އެމް.އެޗްގައި މީގެ ކުރިން ނެތް އެތައްއެތައް ޚިދުމަތްތަކެއް ވަނީ
ދާދި ފަހަކުން ވެސް ތަޢާރަފުވެ ފަ. އެމް.އާރު.އައި ކަހަލަ ބޮޑެތި ޚިދުމަތްތަކާއި، ކެތް ލެބު ހެދުމާ، މިއީ ރާއްޖެ ކަހަލަ
ގައިން ގަޔަށް ނާރާ ބަލިތައް ގިނަވެގެންދާ ދިޔުމެއްގައި، ހި ތުގެ ބަލިތަކާއި ހަކުރު ބައްޔާއި އަދި ކިޑްނީގެ ބަލިތައް
ގިނަވަގެންދާދިޔުމުގައި، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ހިތުގެ ބަލި މިހާ ގިނަ، ބޮޑު ތަނެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ، ކާޑިއޯ ކެތް
ލެބަކީ އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ތަނެކޭ. އެއީ ކެތް ލެބުން އެ ކުރާ ޓެސްޓުތައް ކުރެވިގެން އަދި ހަމައެހެންމެ އޭގެ ފުރިހަމަ
195

ފަރުވާއާ ހަމައަށް ދެވިގެން ގޮސް ފަރުވާކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް މިއަދު އެންމެ މުހިއްމު ކަންތަކުގެ
ގޮތުގަ އި ދެކޭނެ ކަންތައް. އާދެ! އޭގެއިތުރަށް ވަރަށް ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް އެބައޮތް. އެއީ ޑަ އިގޯނިސް ސެންޓަރެއް ހެދޭ.
އެއީ 25 ބުރީގެ އިމާރާތެ އް. އެ އިމާރާތުގައި އެންމެ ފަހުގެ، އެންމެ ޒަމާނީ، މި ޒަމާނުގެ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމުކުރެވޭނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެން ވާދަކުރާނީ މި ރީޖަންގައި، ނޫނީ މިއަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް ދުރު ރީޖަންތަކުގައި ހުރި އެންމެ
ފުރިހަމަ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަނާ. އާދެ! ތަޢުލީމީ ނިޒާމަށް ބަލައިލި ކަމުގައި ވިޔަސް 113 ޕްރޮޖެކްޓެއް އަލަށް
ފެށިގެން އެބަދޭ. ހެދޭ ކްލާސްބަރިތަކާއި އެޅޭ ސްކޫލްތަކުގެ އިތުރަށް، 113 ޕްރޮޖެކްޓެއް ހެދިގެން އެބަދޭ. އެހެންކަމުން،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދިވެހި ރައް ޔިތުންނަށް އުފާފާގަތިކަން، ހިތްހަމަޖެހުން
ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެކޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވޭ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް
އެނބުރިލަން. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ވަރަށް؛ މިހާތަނާ ހަމައަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ތަޖުރިބާކުރަން ނުލިބޭވަރުގެ ފުރިހަމަ، ރަނގަޅު ބަޖެޓެކޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
މިހާރުވެސް ދާއިރާއަށް ގެނެސްފައިވާ ކުރިއެރުން، މި ސަކާރުން ގެނެސްދީފައިވާ ކުރިއެ ންތަކަށް ސަރުކާރުގެ އެންމެ
މަތީގައި ވެރިއަކަށް ހުންނެވި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން
ބޭނުންވޭ. އެހެން މިދެންނެވީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާއިރާ އަށް ނިސްބަތްވާ އެންމެ ބޮޑު ރަށަކީ ހޮޅުދޫ. ހޮޅުދޫގައި މި ވަނީ އެ
ރަށުގެ ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓު ތަކެއް ހިންގަމުން އައިސް މިހާރު ނިމުމަކާ ހަމައަށް ގޮސްފަ . ބަނދަރު ކަމަށް ވިޔަސް،
ވެސް ނަރުދަމާ ކަމަށް ވިޔަސް ، އަދި ހަމަ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް، ސްކޫލު ކަންތައް
ކަމުގައި ވީނަމަވެސް މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހެދިގެން، އެ ތަންތަނަށް އެދެވޭ ޙައްލެއް ގެނެވިފަ.
އަދި ހަމައެހެންމެ، ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވެގެން އުޅޭ ރަށުގެ މެދުގައި ވާރޭކޮޅެއް ވެހިލާއިރަށް
ފެންބޮޑުވާ ތަން، އެ ތަން ހެދުމަށް ޓަކައި ވެސް މިހާރު ވަނީ ފެންހިންދާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓުގައި
އެކަށައެޅިގެން ގޮސްފަ. މީގެއިތުރަށް ޒުވާނުންނަށާ، އަދި ހަމައެހެންމެ، ކުޅިވަރަށާ، އަދި ހަމަ އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ
ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ވަނީ ހިމެނިފަ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި
ހިމެނޭ މިލަދޫ. މިލަދޫއަށް ވެސް މި ވަނީ 3 ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިމެނިފަ. އޭގެތެރޭގައި އެ ރަށު ގެ ކުނި ނައްތާލުމަށް ޓަކައި
ޕްރޮޖެކްޓެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިވޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އެ ރަށަށް މި ވަނީ ސްޕޯޓްސް އެރީނާއެއް ލިބޭނެ ކަމަށް މި
ބަޖެޓުގައި ޤާއިމުކުރެވިފަ. އަދި ހަމަ އެ ރަށުގައި ބޯފެނުގެ ނިޒާމެއް ވެސް ޤާއިމުކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ވަނީ މަޢުލޫމާތު ލިބިފަ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ، ކިތަންމެ އާބާދީ މަދު މީސްކޮޅުން
ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެ ރަށުގައި ވެސް އެއީ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އޮންނަ ރަށެކޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގައިވާ މަގޫދޫ. މަގޫދޫގަ އި އެންމެ މުހިއްމު ކަމަކަށް މި އޮތީ މިހާރު 2011 ވަނަ އަހަރު ހެދިގެން ބޭނުންކުރަމުން
އަންނަ ބަނދަރު މިހާރު ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްކޮޅުން ވެލިއަރަ އި، ބޭނުންނުކުރެވޭ ވަރަށް ގޮސްފަ. އަޅުގަ ނޑަށް
196

އުއްމީދުކުރެވެނީ، އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭގޮތުގައި މިއަންނަ މަހު، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޑިސެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި
އެ ތަނަށް ވަގުތީ ޙައްލެ އް ގެނައުމުގެ ގޮތުން އެ ތަނުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާނެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި ދާއީމީ ޙައްލެއް ގެނައުމަށް ޓަކައި ވެސް މަސައްކަތްކުރެވިގެންދާނެ. އޭގެ އިތުރަށް ފެނުގެ ނިޒާމެއް
ޤާއިމުކުރެވޭ ގޮތަށް މި ވަނީ ބަޖެޓުގައި ހަމަޖެހިފަ. އަދި ހަމައެހެންމެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް
މިސްކިތެއްގެ ކަންތައް ވަނީ، އެ ރަށުގައި މިސްކިތެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ވަނީ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މި
އަހަރު ބަޖެޓުގައި އައިރުގައި ނެތްކަމުގައި ވިޔަސް މިހާރު މި ވަނީ މިސްކިތެއް ވެސް ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި މި ނެގޭ
އަހަރު، 2016 ވަނަ އަހަރު މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން އެބަދޭ. އޭގެއިތުރަށް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވައިލާނީ އެ ރަށުގައި ވެސް ކުނި ނައްތާލުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވެމުން އެބަދެއޭ . އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 3 ރަށަށް މި ވަނީ، މި ބަޖެޓުގެ ޛަރީޢާއިން މި އަންނަނީ ވަރަށް އެދެވޭ،
ވަރަށް ފުރިހަމަ، ވަރަށް ރަނގަޅު ތަރައްޤީއެކޭ. މި ތަރައްޤީގެ ބޭނުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރގެ ރައްޔިތުން ހިފާނީ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހިތްހަމަޖެހުމާ އެއްކޮށް. އާދެ! މިފަދަ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި މިފަދަ ކޮންމެ ބަޖެޓަކުން މިހާ
ފުރިހަމައަށް ރައްޔިތުންނަށް ފޯކަސްކޮށްގެން ހެދޭ ބަޖެޓަކަށް ވާއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ ދިރިހުރުމަށް ޓަކައި، އެ މީހުންގެ
ދިރިއުޅުމަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައް ކޮށްދޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަ ޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން ޒުވާނުންނަށް. ޒުވާނުންނަށް ކުޅިވަރުކުޅުމުގެ ފުރުޞަތުތަކާއި، އަދި ހަމަ އެ މީހުންނަށް އަތޮޅުގައި
ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ގިނަ ރިސޯޓުތަކުން ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތަކާއި، އަދި ހަމައެހެންމެ، އެ މީހުންނަށް މަސައްކަތްކޮށްގެން
އާމްދަނީ ހޯދޭނެ އެތައް ގިނަ ގޮތްތަކެއް ވެސް މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ތަޢާރުފުވެގެން އެބަދޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ ޒުވާނުންގެ މެދުގައި ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެއް ، މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލައަކީ. މި
ކަމަށް ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ޙައްލެއް، ނޫނިއްޔާ އެ މީހުންނަށް އެ ކަންކަމުން ދުރުވެ، ރަނގަޅަށް އުޅުމުގެ
މަގަށް އެޅުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް މި ބަޖެޓުގައި، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ބަޖެޓުން އެތައް ބައިވަރު ދިމާއަކުން ފެންނަން ހުރި ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވައިލާނަން. އާ ދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ޒުވާނުން
އެކަންޏެއް ނޫން، ދުވަސްވީ މީހުން ވެސް ތިބޭނީ ހަމަ ވަރަށް އުފަލުން. މިހެން މި ދެންނެވީ، ދުވަސްވީ މީހުން ވެސް
އެ މީހުންގެ ގޭގައި ތިބެގެން އެ މީހުން އިތުރު އެހެން މީހެއްގެ ކައިރިއަށް ނުގޮސް، އެހެން ފަރާތަކަށް ނުގޮސް އެ
މީހުންނަށް ލިބެންވާ ފައިސާއާއި އަދި ހަމައެހެންމެ، ފުރިހަމަ ޞިއްޙީ ފަރުވާއެއް ލިބުމަށް ޓަކައި ލިބޭނެ ގޮތް ވަނީ
ތަނަވަސްކޮށްދީފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާނެ މިހާރު މި ވަނީ ސަރުކާރުން ހުސްނުވާ އާސަންދައެއް
ތަޢާރުފުކޮށްދީފަ. އެހެންކަމުން، މި އާސަންދައިގެ ދަށުން މިހާރު ރާއްޖޭގައި ނޯންނާނެ ބޭސްފިހާރައެއް ނެތް އެއްވެސް
ރަށެއް. އެއްވެސް ރަށެއް ނޯންނާނެ. ކުރީގައި ޕެނަޑޯލް ގުޅައެއް ގަންނަން ވިޔަސް ، ކުޑަކުޑަ އާދައިގެ ބޭސްގުޅައެއް
ގަންނަން ވިޔަސް މި ދާންޖެހެނީ ދަތުރުނަގައި ބޭސްފިހާރައެއް ހުންނަ ރަށަކަށް. ބޮޑުވަރެއް ވިއްޔާ އަތޮޅެއްގައި މީގެ
197

ދުވަސްތަކެއް ކުރީގައި ހުންނާނީ އަތޮޅެއްގައި އެންމެ ފާމަސީއެއް ، ނޫނީ ދެ ފާމަސީއެއް. ނޫނީ ބޭސް ވިއްކާ އެއް
ތަން ނުވަތަ ދެ ތަން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހިނގައިލާފައި 5 ވަރަކަށް
މިނެޓުން ގޮސް ބޭސް ނުގަނެވޭނެ އެންމެ ފާމަސީއެއް ވެސް ނުހުންނާނެ. ރަށެއް ވެސް، ފާމަސީއެއް ނެތް އެއްވެސް
ރަށެއް ނުހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިހިރީ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެން އުފަލާއެކު ބަލައިގަންނަ ތަރައްޤީ އައިއްސަ. މިފަދަ ތަރައްޤީ މި ގެނެސްދެނީ ވަރަށް ކުރު މުއްދަތެއްގެ
ތެރޭގައި ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސްމި ސަރުކާރުން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލާނަން. ދުވަސްވީ މީހުންގެ އިތުރުން
ކުޑަކުދީންނާއި މައިންނަށް ވެސް ވަނީ މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ؛ އާދެ! އެ މީހުން ދުޅަހެޔޮ
ގޮތެއްގައި ބޮޑެތިވަމުން އަންނާނެ ގޮތާއި އަދި ހަމައެހެންމެ، އެ މީހުން ދޮޅަހެޔޮ ގޮތެއްގައި އެޅުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ
އެކިއެކި، މިދެންނެވީ ފަރުވާއާއި މި ކަންތައްތައް ވެސް ހިމެނިފައިވޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން މި ވަނީ
ވަރަށް ގިނަ ކުރިއެރުންތަކެއް މުޅި ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނަށް؛ އެންމެ ކުއްޖަކީ ވެސް، އެންމެ ކުއްޖަކީ ވެސް އެއީ ބާކީ
ނުވާ ކުއްޖެއް ގޮތަށް ހަދައި، ހުރިހާ ކުދީންނަށް ވެސް ތަޢުލީމުދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވެމުން މި ދަނީ.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މި ބަޖެޓަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް ވަރަށް
އުއްމީދީ ބަޖެޓެކޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ބަޖެޓު ތަންފީޛުކުރުމަކީ އެއީ މިހާރު އެންމެ މުހިއްމު
ކަމަށް ވާތީވެ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ސަރުކާރުން ވެސް ލަސްނުވެ، ފަހެއް ނުވެ މި ބަޖެޓު ފާސްވުމާ އެކު މި ބަޖެޓު
މި ބަޖެޓުން ލިބެންވާ އުފާފާގަތިކަން ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭށޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
މި ބަޖެޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދީ، އަދި
އޭގެން އެ މީހުންގެ ދިރިއުޅުމަށާއި އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި ރަނގަޅު ކަންތަކެއް
ގެނެސްދޭނޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓް މިހާރު އޮތް ގޮތަށް ތާއީދުކުރަމުން އަދި ހަމަ ބަޖެޓް ރިޕޯޓާ އެއްކޮށް،
ބަޖެޓަށް ގެންނަ ކަންތައްތަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓް ބަލައިގަންނާނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނުކުރަން.
އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޢަލީއަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
198

.` އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2013 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ ރަ އީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވެ ވަޑައިގަތީ ރާއްޖެއަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް، ރައްޔިތުން އެދޭ ފަދަ
ތަރައްޤީ ގެނައުމަށް. އެ މަނިކުފާނުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން މިއަދާ ހަމައަށް ވަނީ ގިނަގުނަ ކަންތައްތަކެ އް
ކޮށްދެއްވާފަ. ސްޕޯރޓްސް އެރީނާތަކާއި ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ވަނީ ހޯއްދަވައިދެއްވާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައީސް
ޔާމީން ވަނީ ރާއްޖޭގެ 49 ރަށެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ ޔަޤީންކޮށްދެއްވާފަ. 42000 ވަޒީފާ ޒުވާނުންނަށް
ހޯއްދަވައިދެއްވާފަ. މިއަދު މި ޤައުމު މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ މަގަގުން ކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީން ބޭނުންފުޅުވާ ސްޕީޑެއް ގައި ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ މި މަޖިލީހުން އެ މަނިކުފާނަށް ފުރިހަމައަށް އެއްބާރުލުންދީގެންކަން ޔަޤީން.
ސަރުކާރުން ފޮނުވާ ބަޖެޓް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްދީގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ ދުވާފަރު
ރައްޔިތުން މިއަދު މި ވަނީ ތަރައްޤީއަށް ބޭނުންވެފަ. ރ. އަތޮޅުގެ އެންމެ އާބާދީ ބޮޑު ރަށަކީ ދުވާފަރަށް ވެފައި ،
5000 މީހުންގެ އާބާދީއަށް މިއަދު މި ވަނީ ބިމުގެ ޖާގައިގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފަ. ދުވާފަރުގެ ބިމުގެ
ޖާގަނެތުމުގެ ސަބަބުން ގާތްގަ ނޑަކަށް ދުއިސައެއްތައެއްހާ ޢާއިލާއަށް ވަނީ ގެދޮރު ނުލިބި. އެއް ގެއެ އްގަ އި ގިނަ
އަދަދެއްގެ ދަރިން ގޮވައިގެން އުޅެންޖެހިފައިވުމުގެ ސަބަބުން އެފުލަންޖެހޭ ތަކުލީފާއި އުޅެމުންދާ ހާލު ތާއަބަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދަނީ ފެންނަމުން. މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރެވެން އަންނަނީ ދުވާފަރު ބިންހިއްކައިގެން. އިއް ޒަތްތެރި
ރައީސް. އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ދުވާފަރު ބިންހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައިނުވާތީ
އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޮބުވެތި ސަރުކާރުން އަންނަ އަހަރަށް ލަފާކޮށް 27.4 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ
ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު ، ދުވާފަރު ބިން ހިއްކުމުމުގެ މަސައްކަތް ހިމެނިފައިނުވާތީ ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާ ދަނީ
އިންތިހާއަށް ބޮޑުވަމުން. ރައްޔިތުން އެދި އާދޭސްކުރަމުންދަނީ ބިމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެދެނީ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓްގައި ދުވާފަރު ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ހިމަނައިގެން،
2018 ގެ ކުރިން ދުވާފަރު ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ނިންމައިދިނުމަށް. މިއީ މިއަދު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
އަރިއަހުން ނުހަނު އަދަބުވެރިކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑު އެދޭ އެދުމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިން ހިއްކުމުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ އެކަމުގެ ވޭނާއި އިހުސާސް އަޅުގަ ނޑަށް ކުރެވޭތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ދުވާފަރު ރައްޔިތުން އުފާކުރަނީ ، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް އަންނަ އަހަރު ބަޖެޓްގައި ހިމަނާފައި ވާތީ. އަންނަ އަހަރަށް
ލަފާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގައި ދުވާފަރު މަގުހެދުމަށް 20 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ކަ ނޑައަޅާފައި ވާތީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ދުވާފަރުގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން އަމިއްލަ
ނަމުގަޔާއި އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ، ދުވާފަރުގެ
ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ އިމާރާތް އެޅުމަށް ޓަކައި ތަނބުޖަހައި ކޮންކްރީޓް މަސައްކަތް ނިމިފައިވާތާ މިހާރު ވަނީ 7 އަހަރަށް
199

ވުރެ ގިނަ ދުވަސްވެފަ. ރަށުގެ ބޮޑު ރޯގާއެއް ނުވަތަ ބަލިމަޑުކަމެއް އައިސްފި ނަމަ، ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ޖާގަ ފުލްވެ،
ރައްޔިތުންގެ އެތައް އުނދަގުލެއް ތަޙައްމަލްކުރޭ. މިފަދަ ހާލެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން އުޅެނިކޮށް ރައީސް
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން މި ވަނީ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ އިމާރާތް ނިންމުމަށް ޓަކައި ބަޔަކާ ހަވާލުކޮށްފަ. އެކަމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުން ގެ ނަމުގައި ރައީސް ޔާމީނަށް ހިތުގެ އެންމެ ފުންމިނުން ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އު އްމީދުކުރަނީ ރައީސް ޔާމީން މި ޤައުމަށް ގެނެސްދޭން ބޭނުންވާ
ތަރައްޤީ ގެނެސްދިނުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން އެ މަނިކުފާނަށް ފުރިހަމައަށް އެއްބާރުލުންދީގެން ، އަދި މި
އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފާސްކުރުމަށް ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވޯޓުދެއްވުމަށް އެދެމުން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޖަލްސާ މި ގެންދަނީ ދޭތެރެއަކުން ތި ބޭފުޅުންނަށް
ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. އެގޮތުން މިހާރު އަނެއްކާވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން 30 މިނެޓު ގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ނަގާނަން.
ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނީ 11 ޖަހާއިރު. އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްފައިވާ ގޮތުން މި ރޭ އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ
ބަޖެޓުގެ މި ބައިގެ ބަހުސް ނިންމައިލެވޭނެ. އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން ދެއްވަމުން ތި ގެންދަވާ އެއްބާރުލުމަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ތިޔަ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ޓަކައި ތި ވެވަޑައިގަންނަ ވާ ޤުރުބާނީއަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީ ގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅު ގަ ނޑު ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަ ނޑަ އިލާނަން.
ހުސްވަގުތުކޮޅު: 22:29 އިން 23:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓް މަސައްކަތައި ގެން ކުރިއަށްދާއިރުގައި މިހާރު ވާހަކަދެއްކުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ
ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން މިހާރު އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް
މުޙައްމަދަށް.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ، 27 ހާސް ޕޮއިންޓު 4 މިލިއަން ، ނުވަތަ
27.4 ބިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާ. މިއީ ދިވެހި ތާރީޚުގައި މިހާތަނަށް ހުށަހަޅާ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓް. މިއީ މީގެ ކުރީގައި
200

އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން ހުށައަ ޅާފައިނުވާ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، ރަޔިތުންގެ ކުރިމަގު ތަރައްޤީކޮށް ޔަޤީންކޮށްދޭނެ
ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ދިވެހިރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް، ހުވަފެންތައް ހަޤީޤަތަކަށް ހަދައިދޭނެ ބަޖެޓަކާ މެދު
އަޅުގަ ނޑުވެސް ޔަޤީންކަން އަރުވަން. މި ސަރަހައްދުގައި ދިރިއުޅޭ ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ ބޮޑު ބައެއް ހިމެނޭ ދަތުރުފަތުރުން
ގުޅިފައިވާ ހުޅުމާލޭގެ ބްރިޖުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ޔަޤީންވެގެންދާނެ. ރާއްޖޭގެ އާބާދީގެ ގިނަ ބަ އެއްގެ
ބޯހިޔާވަހިކަމާ ގުޅިފައިވާ ހުޅުމާލޭގެ ދެވަނަ ފިޔަވަހީގެ މަސައްކަތް ، ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ވަނީ ނިމިފަ.
މި މަސައްކަތުން މި ތަން ތަރައްޤީކޮށް، މި ތަނަށް ބޭނުންވާ ތަރައްޤީގެ އިމާރާތްތަކާއި ޔޫތު ސިޓީ ހެދިގެންދާނީ، މި
މަސައްކަތް ކުރެވިގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް ބޭނުންވެފައިވާ ކަރަންޓުގެ އަލިކަމާއި
ފަސޭހަކަމުން މަޙްރޫމުވެފައިވާ ހުރިހާ ރަށްރަށަކަށް ކަރަންޓުގެ ޔަޤީންކަން، 24 ގަޑިއިރު ކަރަންޓް ޔަޤީންވެގެންދާނީ މި
ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ނެތް އެތައް ރަށެ އްގަ އި ދަތިހާލުގައި އުޅޭ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް
މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ޔަޤީންކަން ލިބިގެންދާނެ. ދިވެހި ރައްޔިތުން، ދިވެހި ބިމުން ނަފާވެރިކަން ހޯދަމުން އަންނަ
ދަ ނޑުވެރިންނާއި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވަށައިގެންވާ ކަ ނޑުތަކުގައި ރޯދިހޯދަމުން އަންނަ މަސްވެރިންނަށް ޚާއްޞަ
އިނާޔަތްތަކާއި، ބިކަހާލުގައި އުޅެމުން އަންނަ އެކަނިވެރި މައިންނާއި، އަދި އަޅައިލާނެ އެހީތެރިކަމެއް ނެތިފައި ތިބި
ދުވަސްވީ މީހުންނަށް އެހީތެރިކަން ލިބިގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. ޒުވާނުންގެ އެރީނާތަކާއި ކުޅިވަރު މަރުކަޒުތައް
މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އެޅިގެންދާނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނެތް. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ޞިއްޙަތާ ގުޅިފައިވާ އު އްމީދީ
ބަޖެޓެއް. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އު އްމީދުތައް އާލާވެގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ
އަޅުގަ ނޑު ތަމްސީލުކުރާ ދާއިރާ؛ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެއް. ވާރޭނުވެހޭތާ
ގިނަ ދުވަސްވަމުން ފެނުގެ ނިޒާމު ތަޣައްޔަރުވެފާ ވާ ރަށަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި އަ ހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން
ތަރައްޤީވެގެން ފެންހޮޅިލުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ހަމަ
ވިއްސާރަވެހޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު ކަކޫތާފެނަށް ފެންގަނޑު ހެދުމުގެ ސަބަބުން ދުއްވާ އެ އްޗެ އްސަށާއި އާއްމުކޮށް ދިރިއުޅޭ
ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ މައްސަލަ ޙައްލުވެގެންދާނީ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ މި ބަޖެޓުގެ
ސަބަބުން މި އަހަރު މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ. އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ދަތުރުވެރިންނާއި މަސްވެރިނަށް ފަސޭހަކުރުމަށް
ޓަކައި ދޯނިއެހެލާ ތަނެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ކުރިއަށްދާނެ. ހަމައެއާއެކު، މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން
ހއ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގައި އިތުރު ހޯލެއް އަ ޅައި، އެ ތަނަށް ބޭބުންވާ ވަސީލަތްތައް ހޯދައިދިނުމުގެ މަސައްކަތް
ހަމަ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ކުރިއަށްދާނެ. އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގެ ޖެހި، ނުވަތަ ބަޖެޓުގައި އެދުނު ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް
ހުރީ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައި ދީފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން އިދާރަކުރެއްވިއްޔާ މި އަހަރު ގެ ތެރޭގައި
މަސައްކަތްތައް ފެށިގެންދާނެ ކަމަށް. ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ޚާއްޞަކޮށް ޢަބްދު اله ޔާމީން ގެ ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑު ރަށަށް، އަޅުގަ ނޑުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދޭ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުމަށް އެ މަނިކުފާނަށް ނިހާޔަތަށް
201

ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ފެށޭ އަހަރު ވެގެންދާނީ އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ އަހަރެއް ގޮތުގައި. ދިއްދޫ
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ވަސީލަތްތަކެއް ، ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ފުރިހަމަވެގެންދާނެ.
ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަންނަ އަހަރު
ފުރިހަމަވެގެންދާނެ މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް މި
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދޭ. ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް އެއްބާރުލުން ލިބޭ
ސަރުކާރެއް މީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިފި ކޮންމެ ކަމެއް ސަރުކާރު ފަރާތުން އޮންނަނީ އަޅުގަ ނޑަށް
އެކަމެއް ފުރިހަމަކޮށްދީފަ. ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ދިއްދޫގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ދިއްދޫއަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ
މަސައްކަތެއްގައި ދިއްދޫގެ ތަ ރައްޤީއާއި ކުރިއެރުމަށާއި ލާބަޔާއި މަންފާއަށް، ޚާއްޞަކޮށް ޒުވާނުންގެ ކުރިއެރުމާ އި
ޒުވާނުންގެ މަރުކަޒަށް ދޭން ބޭނުންވާ ހުރިހާ އެހީތެރިކަމަކާއި އެއްބާރުލުމެއް މި ސަރުކާރު ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑަށް ލިބޭ.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް މި އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ލިބޭނެކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ޝައްކެއް
ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ސަރުކާރަކީ ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ހުރިހާ
ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދޭނެ ސަރުކާރަކަށް. މި ސަރުކާރުގެ ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާއި ހުވަފެންތައް
ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދާނެ. މި ސަރުކާރު ބޭނުންވާ މަންޒިލް މަޤުޞޫދަށް ދަތުރުކުރާނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް އަޅުގަ ނޑު
ނުކުރަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކޮށްދިނުމުގައި.
ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަންދިނުމުގައި. ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ހުރިހާ މަންޒިލަކަށް، މަޤްޞޫދަށް
ދަތުރުކުރާނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރު. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އުއްމީދަކީ ވެސް 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ
ސަބަބުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް ޙަޤީޤަތަކަށް ވެގެންދިއުން. އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާ ނޫނަސް، ހުރިހާ ދާއިރާއަކަށް
ވެސް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ކުރިއެރުމާއި ލާބަޔާ އި މަންފާ ލިބޭނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނުކުރަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި
ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަމެއް ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ
ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަރުކާރަކީ، ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް، ހުވަފެންތައް ޙަޤީޤަތަކަށް ހަދައިދީ، މުޅި ރާއްޖެ
އެކަތިގަ ނޑަށް ހަދައި، ރާއްޖޭގައި މި ދިމާވެގެންއުޅޭ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލެއް ގެނެވޭވަރުގެ ޤާބިލު ސަރުކާރަކަށް މި
ސަރުކާރު ވެގެންދާނެ ކަމަށް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސާރުކާރު ދެމިއޮންނާނީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކޮށްދިނުމުގައި.
ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިހެން އަޅުގަ ނޑުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރަށް މި ދަނީ އެއްބާރުލުން ދެމުން. އެހީތެރިކަން
ދެމުން. މިހާތަނަށް ސަރުކާރުން ބޭނުންވި ކޮންމެ ވޯޓެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ވާނީ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ނިހާޔަތަށް
ދީފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް ، ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ހަމަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެސް
އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ނިހާޔަތަށް ލިބޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދިއްދޫ ވާނީ 2016 ވަނަ އަހަރުގައި ތަރައްޤީގެ
މަސައްކަތްކުރާ ، އެންމެ ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކުރާ އެއް ރަށަކަށް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް
202

ކުރާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އަރުވަން. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ
ކައުންސިލުގެ ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑަށް ލިބޭ އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން؛ ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުގެ ރައްޔިތުންގެ
ފަރާތުން ލިބޭ އެހީތެރިކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ ޒުވާނުންނަށާއި
ރައްޔިތުންނަށް، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ދިއްދޫ ތެރޭން ލިބިގެންދިއުން. ދިއްދޫއަކީ
އެހެން ރަށްރަށާ އަޅާބަލާއިރު އެންމެ ރަށެއް. އެހެންވީމާ، ދިއްދޫއަށް މި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ކޮށްދޭ ކަންތައްތައް
އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު، ނުހަނު ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކު ބަލައިގަންނަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުގެ ފަރާތުން
ސަރުކާރަށް ދެވެން އޮތް އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ނިހާޔަތަށް ދޭނަން. ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަރުކާރު ފަރާތުން ކުރާ
ކޮންމެ ކަމަކަށް، ކޮންމެ މަސައްކަތަކަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދިއްދޫ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަމާއި،
އަދި އަޅުގަ ނޑު އަމިއްލަ ގޮތުން ވެސް އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުންދީ މި ސަރުކާރު ދަމަހައްޓައި، ނަގަހައްޓަ އިދޭނެކަމުގެ
ޔަޤީންކަން އަރުވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މިހިރީ ވަރަށް ހިތްހަމަޖެހި އުފަލުން. އެއީ އަޅުގަ ނޑު
ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ހިމެނުމަށް ބޭނުންވި
ހުރިހާ ކަމެއް ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އޮތީ ހިމަނައިދީފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ކުރާނެ މާ ބޮޑު ޝަކުވާއެއް ނެތް.
ޝަކުވާކުރުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. މިކަންތައްތައް ފުރިހަމަވެގެންދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑުގެ މަޤްޞަދު
ހާސިލުވީ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2018 ވަނަ އަހަރު މިއީ އަޅުގަ ނޑުގެ އަހަރު ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ބަލަނީ. އަޅުގަ ނޑަށް ކާމިޔާބު ލިބިގެންދާނެ އަހަރެއް ކަމުގައި ބަލަނީ. އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ އަހަރެއް
ގޮތުގައި ބަލަނީ. ދިވެހި ރައްޔިތުން، ދިވެހި ޒުވާނުން، ޚާއްޞަކޮށް ދިއްދޫ ރައްޔިތުން، ދިއްދޫގެ ޒުވާނުންނަށް
އުފާވެރިކަމާއި ހިތްހަމަޖެހުމާއި ފާގަތިކަން ލިބިގެންދާނެ އަހަރެއްގެ ގޮތުގައި 2016 ވަނަ އަހަރު ވެގެންދާނެ. وال س الم
عليكم ورحمة هلا وبركاته. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މިއަރުވަނީ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ލަސްވެފައި ހުއްޓާ އަޅުގަ ނޑަށް މި ފުރުޞަތު ލިބުނީތީ އުފާކުރަން. އާދެ!
އިއްޔެއަކީ އަޅުގަ ނޑަށް އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ، ނައިފަރު ދާއިރާއަށް ވަރަށް ހިތާމަވެރި ދުވަހެއް. ދާއިރާގެ ވަރަށް
ޒުވާން ޑައި ވް މާސްޓަރެއް އިއްޔެ ޑައިވިންކުރުމުގެ ތެރޭގައި ވަނީ މި ދުނިޔެ ދޫކުރައްވާފަ. އަޅުގަ ނޑު އެ މަރުޙޫމަށް
ސުވަރުގޭގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތް ދެއްވުމަށް އެދި اެلهގ ޙަޟްރަތުގައި ދުޢާ ދަންނަވަން. އަދި މަރުޙޫމުގެ ޢާ އިލާއަށް
203

ކެތްތެރިކަން މިންވަރުކުރެއްވުމަށް އެދި ދުޢާ ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ބަހުސް
މި ކުރަނީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް އަންދާޒާކުރެވޭ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން. އާދެ! ވަރަށް ގިނަ ބޭބޭފުޅުން ވަރަށް ގިނަ
އަދަދުތައް މި ބަޖެޓާ ގުޅިގެން ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. 27.4 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބިޔަ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އަޅުގަ ނޑު 2015 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މި ތަޅުމުގައި ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި ވެސް އޭރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިން ، ޢަބްދުاله
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުގެ އެންމެ މުހިއްމު ކަމެއް މި ދެއްވަނީ ހަމަހަމަކަމަށް. ރައްޔިތުންގެ ތެރޭން އެއްވެސް ރައްޔިތަކު
ބާކީނުކުރައްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ، އެކަންތައްތައް އެގޮތަށް ތަންފީޛުކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ފެންނަނީ. މި ބަޖެޓުގެ ބަ ނޑޭރި ހަންގަ ނޑަށް ބަލައިލި ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ
ދޭހަވޭ. ހުދު ބަ ނޑޭރިގަ ނޑެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެކުރިން ފެނިގެން ހިނގައްޖެ ކުލަކުލައިގެ ބަ ނޑޭރިގަ ނޑުގައި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ތަން ވެސް. އަދި އެފަދަ ބަޖެޓުތައް ހުށަހެޅިގެން ބަޖެޓުގެ
ކޮމްޕޯނަންޓުތައް ތަންފީޛުކުރައްވަމުން ގެންދެވި ޚުދުމުޚްތާރު ގޮތްތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ ކުރިން ފެނިގެން
ހިނގައްޖެ. އާދެ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ހުޅުވާލެވިފައިވާ އިޤް ތިޞާދެއް އޮތް ޤައުމެއް. އަދި ހުޅުވާލެވިފައިވާ ވަރު
އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް ހުޅު ވަ ންޖެހިފައިވާ ޤައުމެއް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަދުގެ ސަރުކާރުން މި
މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާފައިވާ 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ލަފާކުރާ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މި ދެންނެވި ބޭރުގެ
ފައިނޭންޝަލް އިންސްޓިޓިއުޓު ތަކަށް ނުވަތަ ބޭރުގެ އިންވެސްޓަރުންނަށް މި ޤައުމުގައި އިންވެސްޓު ކުރެވޭނެ މަގު މި
ބަޖެޓުގެ ޛަރީޢާއިން ފަހިކޮށްދީފައިވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓުން އެބަ ފެނޭ. އާދެ، މި ބަޖެޓުގެ އެންމެ
މުހިއްމު އެއް ސިފަޔަކީ، ރައީސް ޔާމީން، އެ މަނިކުފާނުގެ ކެމްޕޭނުގައި ގެންގުޅުއްވި މެނިފެސްޓޯ ނުވަތަ އެ މަނިކުފާނު
މި ސަރުކާރުގައި ތަންފީޛުކުރައްވަމުން އެ ގެންދަވާ މެނިފެސްޓޯ، މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މެނިފެސްޓޯގެ ބޮޑެތި ކަންކަން
ހާސިލުވެގެންދާކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ އުފާކުރާ ކަންތައްތައް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު 2016 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ހަމަ އަލިއަޅުވާލަންޖެހޭ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި
ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވާފައިވާ ކަންތައްތައް. އަދި އޭރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދެއްކި ބަޖެޓް؛ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދެއްކިއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެން 2015 ވަނަ އަހަރު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހާސިލުކުރެވޭނެ މިންވަރުގެ ވާހަކަ
ދެއްކިން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރުގައި ލަފާކުރި އަދަދަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ވަނީ އެ އަދަދު ހާސިލުނުކުރެވިފައޭ. ސަބަބުތައް ވަރަށް ވެސް ގިނަ. މި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި
ވަރަށް ގިނަ ބޭބޭފުޅުން އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ވާހަ ކަފުޅު ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކު
ދަންނަވަންޖެހެނީ 2015 ވަނަ އަހަރުގައި ކޮރަޕްޝަނުގެ މައްސަލަ، މިއީ މި ބަޖެޓުގެ މި ދެންނެވުނު ކަންތައްތައް
ހާސިލުކުރުމުގައި ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު އެއް ދަތި. ތުހުމަތުކުރެވިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކިއެކި މީޑިޔާތަކުގެ
ޛަރީޢާއިން އެބަ އިވޭ 100 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް މި ފިޔަވަޅުމަތީ ހުރެ
204

ވެސް އަދުގެ ސަރުކާރަށް ގޮވާ ލަން. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މި ލާރި ހޯދޭނެ އެންމެ އަވަހަކަށް ހޯއްދަވައިދެއްވާށޭ. ކޮންމެ
ނިޒާމެއް ބޭނުންކުރައްވައިގެން ވެސް، ކޮންމެ ގޮތެއް ހައްދަވައިގެން ވެ ސް މި ލާރި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ލިބެންޖެހޭ.
އާދެ، އެއީ އެއް ސަބަބު. މީގެ ބައިވަރު ސަބަބު އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާންނައްތާލައިގެންނުވާނެ މީގެ ކުރީގެ
ތިން އަހަރުގެ ފަނާކުރުވަނިވި ވެރިކަމެއް މި ޤައުމުގައި ކުރި އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާއަށް ވީ ޚިޔާނާތް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާންނައްތާލައިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ 100 މިލިއަން
ޑޮލަރުގެ ވާހަކަ. 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި މި ދެންނެވުނު ފަނާކުރުވަނިވި ވެރިކަމެއް މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގި
އެމް.ޑީ.ޕީން ވަނީ 23 ބިލިއަ ނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާގެ ބޮޑެތި ޚިޔާނާތްތަކުން ޚިޔާނާތްވެ، އަދި އެ ކަންތައްތަކަށް
ތުހުމަތުގެ އިނގިލި ދިއްކުރެވޭ އެތަކެއް ފަރާތްތަކެއް އެބަވޭ. އެ ލާރި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހޯދަން. އެއީ
ރައްޔިތުންގެ ލާރި. އެކަމުގެ ސަބަބުން، އެ ފަނާކުރުވަނިވި ތިން އަހަރުގެ ސަބަބުން މިއަދު މި ވަނީ އުނދަގޫ
ދަ ނޑިވަޅުތައް؛ އުނދަގޫ ހާލަތެއް ތަހައްމަލުކުރަންޖެހިފަ. މިއީ ޙަޤީޤަތަކީ. މިތަނުގައި ކިތަންމެ ރީ އްޗަށް ވެސް
ވާހަކަދެއްކިދާނެ އޭރުގެ ސަރު ކާރު ހިމާޔަތްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަ ނޑު މެންނަށް މިއަދު އިޤްތިޞާދީ
ގޮތުން ޖެހިފައި މި ވާ ހީނަރުކަން ޖެހިފައި މި ވަނީ، އޭރުގައި ވެރިކަންކުރި ބައެއްގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ނެތުމުގެ
ސަބަބުންނޭ. އާދެ، އެއީ ވެސް ސަބަބެއް. އަދި އިތުރު ސަބަބެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ރައީސް ޔާމީން
ވަރަށް ފަރުވާތެރިކަމާ އެކު އެ މަނިކުފާނުގެ ކެބިނެޓް އެކުލަވަ އިލައްވައި ، ބޮޑެތި މަސްއޫލިއްޔަތުތަ ކެއް ބޭބޭފުޅުންނާ
ހަވާލުކުރައްވައި، މެނިފެސްޓޯ ތަންފީޛުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އެކިއެކި ދާއިރާތަކުން ހަވާލުކުރެއްވި. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން ބައެއް ވުޒާރާތަކުން ބައެއް މުއައްސަސާތަކުން އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ
ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރައްވައި މި ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރެއްވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ ތަންކޮޅެއް ސްލޯ
ސްޕީޑުގައި ބައެއް ވުޒާރާތައް ދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެން، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން،
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ މި ސަރުކާރަކީ ޒުވާނުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރެއް. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ޒުވާނުންގެ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ހީކުރި ވަރަށް ވުރެ ސްލޯ ސްޕީޑެއްގައި ދާ
ތަން. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ކުރިއަށް މި އޮތް ތިން އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި މި
ގެނައި ސަރުކާރު ޒުވާނުންނަށް ކޮށްދެއްވަން ހުރި ކަންތައްތައް އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް.
ތިން ސަތޭކަ މިލިއަން ރުފި ޔާގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި މިދިޔަ އަހަރު މި މަޖިލީހުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރީމު. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް ޔުޓިލައިޒްނުކުރެވި، ނުވަތަ ކޮށްދެއްވަން
ހުރި ކަންތައްތައް ނުކުރެވި އަހަރު ނިމިގެން މި ދިޔައީ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަނީ އެއަށް ވުރެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް
ޒުވާނުންނަށް ޓަކައި އެކުލަވައިލާފަ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، މި ބަޖެޓު އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
ބޭނުންކުރައްވައި، ޒުވާނުންގެ މިހުރި އުނދަގޫތައް، ޒުވާނުންގެ ހުރި އުއްމީދުތައް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން
205

ހާސިލުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. އާދެ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދީން އަބަދުވެސް އެ އީ
އިސްލާމް ދީނުގެ ގޮތުގައި ބޭއްވުމަށް ދިވެހި ކޮންމެ ދަރިޔަކު ވެސް ބޭނުންވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ މިކަމަށް ޓަކައި އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރައްވަމުންގެންދަވާ އެއް ބޭފުޅާ. އެ މަނިކުފާނަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނެއް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަގާފަތެއް ކޮމްޕްރޮމައިޒްކުރައްވާނެ ވެރިއެއް
ނޫން. އެހެންކަމުން، މިއަދު އެ މަނިކުފާނުގެ މުޅި ފޯކަސް ބިނާވެފައި މި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު
ހަރުދަނާކޮށް، އިޤްތިޞާދު ދުޅަހެޔޮކުރުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަ ނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ދުޅަހެޔޮ ކުރެވި އްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމްޕްރޮމައިޒްވާނެ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނޯންނާނެ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު އޭރު ވެސް
ދަންނަވަމުންދިޔައީ އެ މަނިކުފާނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުރި މައްސަލަތައް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގެން ވެރިކަމާ
ހަވާލުވެވަޑައިގެން ހުންނެވި ބޭފުޅެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ރައްޔިތުން ގެ ހުރި މައް ސަލަތައް އެ މަނިކުފާނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާކަމީ މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުތުރުން ދެކުނަށް ތަރައްޤީގެ ބޮޑެތި މަޝްރޫޢުތައް މެދުކެނޑުމެއް ނެތި ،
އެއް ރަށެއްގައި ތިންހަތަރު މަޝްރޫޢު ކުރިއަށްދާ މަންޒަރު މިއީ އެކަމުގެ ފުރިހަމަ ދަލީލެއް. އާދެ، 2016 ވަނަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓަކީ މި ދެންނެވިހެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤް ތިޞާދު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ގިނަގުނަ ބޭންޑުތަކެއް
އަޅުވާފައިވާ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އެ މަނިކުފާނު މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ނެންގެވި މުހިއްމު
ފިޔަވަޅުތަކުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް މިވަނީ ނުހަނު ރަނގަޅު ބަދަލުތައް އައިސްފަ. އެ ގޮތުން
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރާނަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންފްލޭޝަން ރޭޓު މި ވަނީ ދަށްވެފަ. އެ މަނިކުފާނު ނެންގެވި
ފިޔަވަޅުތަކެއްގެ ސަބަބުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގެ މިނިމަމް ރިޒާވް ކުޑަކުރެއްވި ކުރެއްވުން މި ވެގެންދިޔައީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުދި، މެދު ވިޔަފާރިވެރިންނަށް އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް މި ބޭންކުތަކުން ހުޅުވައިދެއްވައި، މި
ވިޔަފާރިވެރިންތަކަށް އިތުރު އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތައް މެދުވެރިވެގެންދިއުން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް
އެންމެ ބޮޑު ކޮންޓްރިބިއުޝަނެއް މި ދެނީ ޓޫރިޒަމުން ކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޝައްކެއް ނުކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެބަޖެހޭ ޓޫރިޒަމް ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރަން. މިއަދުގެ ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓަރަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ޔަޤީންކުރަން އެ މަނިކުފާނަކީ މި ކަންތައްތައް އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހާސިލުކޮށްދެއްވާނެ ޤާބިލުކަން ހުރި
ބޭފުޅެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިހާރު މި އޮތް ވިސްނުން، ޓޫރިޒަމާ ދޭތެރޭގައި މިހާރު މި
ގެންގުޅޭ ވިސްނުން ބަދަލުކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މާސް މާކެޓަކަށް ޓޫރިޒަމް ޕްރޮމޯޓްކުރަން. މިހާރު މި އޮތީ
ނިޝް މާކެޓަކަށް. ވަރަށް މުއްސަނދިންނަށް ނޫނީ މި ތަނަކަށް ނާދެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ވޮލިއުމް އިތުރުކުރަން. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕްރޮޑަކްޓްސް އަޕް
މާކެޓަށް، ލޯ މާކެޓަށް، މިޑުލް މާކެޓަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕްރޮޑަކްޓުތައް އެބަޖެހޭ ތަރައްޤީކުރަން. އާދެ، 2016 ވަނަ
އަހަރު ވެސް ދައުލަތަށް އެންމެ ގިނަ އާމްދަނީއެއް ވައްދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލަފާ މި ކުރެވެނީ ޓެކްސްގެ
206

ނިޒާމުން. އާދެ، މި ތަނުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ ޓެކްސްގެ ނިޒާމަކީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި
ތަޢާރަފުކުރެވިގެންދިޔަ ނިޒާމެކޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ޓެކްސްގެ ނިޒާމަކީ ރައީސް މައުމޫނުގެ ޒަޢާމަތުގައި އެ
މަނިކުފާނު ތަޢާރުފުކުރެއްވި ނިޒާމެއް. އެހެންނަމަވެސް، ޑައިރެކްޓް ޓެކްސަކީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި
ތަޢާރަފުކުރެވިގެންދިޔަ ނިޒާމެއް. އެހެންވީމާ، ޓެކްސްގެ ނިޒާމަކީ މިއީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ތަޢާރަފުކުރެވިގެންދިޔަ
ނިޒާމެކޭ ދެންނެވޭކަށް ޖާގައެއް ނެތް. އާދެ! ދައުލަތަށް ޑެފިސިޓު ފޫބެއްދުމަށް ޓަކައި އިތުރަށް އާމްދަނީ ހޯދާނެ
ގޮތްތައް ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މި ބަޖެޓުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވޭ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަޖެޓާ ދޭތެރޭގައި ދެކެން މި ޖެހެނީ މިއީ ޤައުމީ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި.
އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރު، ކޮމެންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވާހަކަ ވަރަށް
ރަނގަޅަށް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. މިއީ ޤައުމީ ކަމެއް. މިއީ ސިޔާސީ ކަމަކަށް ހައްދަވައިގެން މިތާނގައި ސިޔާސީ
ބަހުސްކުރައްވާކަށްނުޖެހޭ. މިކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގަލަކަށް އަރަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ހުރިހާ ދާއިރާތަކަކަށް، ވަކި
ދާއިރާއެއް އިސްތިސްނާނުވެ އެކުލަވައިލެވިފައިވާ ބަޖެޓެއްކަ ން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. ހިތާމަޔާ އެކު އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަނީ މިތާނގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭބޭފުޅުން، އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭފުޅުން މިތާނގައި 2015 ވަނަ އަހަރު އެ ބޭފުޅުންގެ
ދާއިރާގެ ކަންތައްތަކެއް ނުވަތަ މުޅި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކަންތައްތަކެއް ނުވާ ވާހަކަ ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް ދައްކަވާއިރުގައި
2015 ވަނަ އަހަރުގެ އޭގެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދޭކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ފާހަގަކުރަން އެބަޖެހޭ. އަދި އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީންކަމެއް ނެތް 2016 ވަނަ އަހަރު ވެސް މި ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓަށް
ވޯޓުދެއްވާނެ ކަމެއް. އަންނައަހަރު އޮންނާނީ އަނެއްކާވެސް މި އަހަރު އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުވާ ކަންތަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކުން
ކަންނޭނގެ. އާދެ! މި ވެރިކަމުގައި ، ރައީސް ޔާމީންގެ މި އޯގާތެރި ވެރިކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަކީ ޔަޤީނުންވެސް
ގިނަގުނަ ތަރައްޤީގެ މަރުޙަލާތަކެއް ކަ ނޑައްތުކުރަމުންދާ ދާއިރާއެއް. ވަރަށް މަދު ދުވަސްކޮޅެއް ، 2 އަހަރުދުވަސް؛
މިއަދަކީ މިއީ ސަރުކާރަށް 2 އަހަރު ފުރިގެންދާ ދުވަސް. އަޅުގަ ނޑު އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން، ނައިފަރު ދާއިރާއަކީ
ރައީސް ޔާމީން ވަޑައިގެންނެވިއިރުގަ އި ނައިފަރު ދާއިރާގެ ހާލަތު އޮތީ ވަރަށް ވެސް ދަށުގައި. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން ޞިއްޙީ ދާއިރާ. ނައިފަރުގެ ޞިއްޙީ ދާއިރާ އޮތީ ވަރަށް ހާލުދެރަކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ
މަނިކުފާނު ވަޑައިގެން ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް މި ވަނީ ގިނަގުނަ ކުރިއެރުންތަކެއް ގެނެސްދެއްވާފަ. އެންމެ ފުރަތަމަ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ޞިއްޙީ؛ ނައިފަރުގެ ޞިއްޙީ ދާއިރާގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރެއްވި ކަމަކީ ހޮސްޕިޓަލަށް
ބޭނުންވާ ޑޮކްޓަރުން ހަމަކޮށްދިނުން. ހޮސްޕިޓަލުގައި ހުރި އިކުއިޕްމަންޓުތައް، ހޮސްޕިޓަލުގައި ހުރި ދުއްވާތަކެތި ހުރީ
ނުދުވާވަރަށް ދަބަރުޖަހައި ބާވެފަ. އެ މަނިކުފާނުގެ 2 އަހަރުދުވަހުގެ ކުރު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މިދެންނެވުނު
އިކުއިޕްމަންޓުތައް މި ވަނީ ބަދަލުކޮށްދެއްވާފަ. ސީ.އެމްބިއުލޭންސެއް އެބައޮތް އިރާދަކުރައްވައިގެން. އެއްގަމު
އެމްބިއުލެންސެއް އެބައޮތް މިއަދު. އަދި ހޮސްޕިޓަލަށް މި ވަނީ، އެތަކެއް މިލިއަން ރުފިޔާގެ އިކުއިޕްމަންޓުތައް
207

ހޮސްޕިޓަލަށް މި ވަނީ ގެނެވިފަ. އާދެ! ނައިފަރުގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލައަކީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް. އެ
މަނިކުފާނު ޒަޢާމަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވިއިރުގައި ނައިފަރުގެ ރައްޔިތުން ކަނުއަނދިރީގައި ތިބިކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. އިރުއިރުކޮޅާ ކަރަންޓު ކެނޑިގެންދާދިޔުން ވެގެންދިޔައީ ރައްޔިތުންގެ އެތަކެއް މުދާ ހަލާކުވެގެންދިޔަ
ސަބަބަކަށް. ނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން، އެ މަނިކުފާނު ވަޑައިގެން 650 ކިލޯވޯޓުގެ
ޖަނަރޭޓަރެއް އިންސްޓޯލުކުރައްވައި 800 ކިލޯވޯޓުގެ ޖަނަރޭޓަރެއް އޯޑަރުކުރައްވަ އި މިހާރު އިންސްޓޯލުކުރައްވަ އި،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުރި ކަރަންޓުގެ ހުރި މައްސަލަ، ނައިފަރު ދާއިރާގެ ކަރަންޓުގެ މައްސަލަ އިރާދަކުރައްވައިގެން
ކުރިއަށް އޮތް 10 އަހަރުދުވަސް ތެރޭގައި މައްސަލަނުޖެހޭ ވަރަށް އެ ވަނީ ޙައްލުކޮށްދެއްވާފަ. އާދެ! ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް
އެތަކެއް ހޭދައެއް ކުރައްވާފައި އެބަވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ދުވަސްވީ އެއް ސްކޫލު ކަމަށްވާ، މަދްރަސަތުލް
އިފްތިތާޙަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، 2015، މި އަހަރު 16 ޖުލައި ވަނަ ދުވަހު ކުރިމަތިވި ހާދިސާއަކީ ވަރަށް
ހިތާމަވެރި ހާދިސާއެއް. ސްކޫލުގެ ފުރާޅު އައި ގަދަވަޔާއެކު އެއްލައިލި އެއްލަ އިލުން ވެގެންދިޔައީ ތިން މަސްދުވަހަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް ދަންފަޅިއަށް ކިޔަވަމުންދިޔަ ކިޔެވުން ހުއްޓުމަކަށް އައި ސަބަބު. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު
އުފަލާއެކު ޝުކުރުވެރިކަމާ އެކު ފާހަގަކުރަނީ، އެ މަނިކުފާނު އަވަސްވެގަތީ މި އުނދަގޫ ދަ ނޑިވަޅުން މަދްރަސަތުލް
އިފްތިތާޙް ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަށް. އަދި ކުރެއްވި މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއަކަށްވީ 3 މަސްދުވަސް ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އާއްމު ހާލަތަށް ސްކޫލު ގެނައުން. އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ މި ކަންތަކުގައި އުޅުއްވި
ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޖުމުލަކޮށް ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަދި ހަމަ މިކަމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ފަރާތްޕުޅުން ލިބުނު އެހީތެރިކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ނައިފަރުގެ އާ މެޖިސްޓްރޭޓު ކޯޓެއްގައި މިއަހަރު ތެރޭގައި
މަސައްކަތް ފެށިގެންދާނެ. ނައިފަރުގައި އަލަށް ހަދާ ބަނދަރު އިރާދަކުރައްވައިގެން 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާނެ.
ބަނދަރު ނިމިގެންދާއިރު އެއީ 120 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަނދަރެއް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަލަށް
އާބާދުވާ ސަރަހައްދުގައި 900 މީހުންގެ މިސްކިތެއް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2016 ވަނަ އަހަރު އެޅިގެންދާނެ. ސްޕޯޓްސް
އެރީނާއަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ކޮންޕޯނެންޓުތައް އިތުރުކުރެވިގެންދާނެ. ފެނުގެ ނިޒާމާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު، މިއީ
ނައިފަރުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދު. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2016 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ހާސިލުކުރެވިގެންދާނެ. އެކަމުގެ ޑިޒައިނިންގ މަސައްކަތް ތައް މިހާރު މި ދަނީ ކުރެވެމުން. އިރާދަކުރައްވައިގެން
ނައިފަރުގެ ބޯހިޔާވަހިކަމަށް ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނެ 2016 ވަނަ އަހަރު ޕީ.ޕީ.ޕީގެ ދަށުން. ނައިފަރުގައި 100 ޔުނިޓުގެ
މަސައްކަތް އިރާދަކުރައްވައިގެން ކުރިއަށްދާނެ. އާދެ! މިހެންގޮސް 2016 ވަނަ އަހަރަކީ ނައިފަރު ދާއިރާ މީގެކުރިން
ނުދެކޭ ތަރައްޤީ ނައިފަރަށް ގެންނާނެ އަހަރެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ނައިފަރު
ދާއިރާގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދާއިރާތައް ވެސް...
208

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاަلهއށް.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި ދުވަހެއް.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، މިއަދަކީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރު؛ އާދެ! ރައިސް ޔާމީންގެ ވެރިކަން ފެށިގެން އައިތާ
ބަރާބަރު 2 އަހަރު ފުރިހަމަވެގެންދިޔަ ދުވަސް. މި އުފާވެރި މުނާސަބަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
އާނަންދަ ރައީސްގެ މާތް އަރިހަށް ޝުކުރާއި ތަހާނީ އޮހެނީ ، މާނަލަ ދައުރެއްގެ ހިޔާވަހިކަން ލިބެމުންދާތީ ހިތްތައް
ފުރެނީއޭ. މީރުތައް ކުރިލައި ހެދެމުންދާތީ ޤައުމުގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުގައި، ދިރުމެއް ހުރި ހަމަ ކޮންމެ ތަނެއްގައި
އުއްމީދެއް ވާކަން އަދު ހާމަވަމުން އެބަދެއޭ. އާދެ! މި ވާހަކަ ދަންނަވައިލާފައި ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް، މި ބަޖެޓަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް ފުރިހަމަ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަ ނޑު
ނެތިން ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން މާ ދިގުކޮށް ވާހަކަދައްކާކަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިތާނގައި ބައެއް އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާގެ ކަންތައްތައް ނެތް ވާހަކަ، ނުވަތަ މި ބަޖެޓަކީ ހަމައެކަނި ޕީ.ޕީ.އެމް
ނުވަތަ މި ސަރުކާރު ދަމަހައްޓަން މަސައްކަތްކުރާ ކޯލިޝަނުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް އަމާޒުކުރެވިފައި
އޮތް ބަޖެޓެކޭ ވިދާޅުވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މިސާލެއްގެ ގޮތުން ދަންނަވައިލާނަން ސ. އަތޮޅު ހިތަދޫ ދާއިރާއަށް
ނިސްބަތްވެ؛ ހިތަދޫއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވަމުން ވަރަށް ބޮޑަށް
މި ބަޖެޓަށް ފާޑުވިދާޅުވި. އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓަށް ބަލައިލިއިރު އެއް ތަނަކަށް ، އެ އް ރަށަކަށް އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް އޮތް
އެއް ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ މި ދެންނެވި ސ. އަތޮޅު ހިތަދޫ. އަޅުގަ ނޑުމެން އުފާކުރަން، އެފަދަ ބޮޑު
ބަޖެޓެއް އައްޑޫ އަތޮޅު ކަހަލަ ބޮޑު ތަނަކަށް އޮތީމަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވާހަކަ ވިދާޅުވުމުގެ ބަދަލުގައި އެ ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވަމުން ގެންދެވީ މި ބަޖެޓުގައި އެބޭފުޅުންނަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް ވާހަކަ. އެކަމަކު 118 މިލިއަން ރުފިޔާ މި
ބަޖެޓުގައި އައްޑޫ އަތޮޅު ހިތަދޫއަށް ކަ ނޑައަޅާފައި އޮތުން އެއީ ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ސަރު ކާރުން އައްޑޫ ހިތަދޫގެ ތަރައްޤީ އަށް
އިސްކަންދޭކަން ހާމަވެގެންދާ ކަމެކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަ ން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން ރައީސް ޔާމީންގެ ތަޞައްވު ރުގައި ކުލަޖެހުމަށް މަގުފަހިވެގެން އެބަދޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ހަމަޖެހުން ޤާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓު އެބަ މަގުފަހިކޮށްދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު އެތައް ތަނަކުން ކުރިއަރައިގެން
ދާނެކަމުގެ އުފާވެރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިތްތަކަށް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އެބަ ލިބިގެންދޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ އަތޮޅު ، އަމިއްލަ ދާއިރާއަށް ބަލައިލާއިރު
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަމޭ މި ބަޖެޓު ފެނުނީމަ. އަޅުގަ ނޑު، އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ؛ އާދެ! ފޮނަދޫގެ
209

ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ބަޖެޓެކޭ.
އެހެން މި ދަންނަވާލީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ؛ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހާތަނަށް ހެދޭ އެންމެ ރީތި، އެންމެ
ބޮޑު މަގު ހެދެމުން އެ ދަނީ ހައްދުންމަތީ ފޮނަދޫއާއި ގަމުގެ ސަރަހައްދުގައި. މި ބަޖެޓުގައި މި ފަހަރު ވެސް އެ
މަސައްކަތަށް ވަރަށް؛ އެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހިމަނާފައި އެބަހުރި. ހަމައެއާއެކީގައި ފޮނަދޫގެ އަތޮޅު ތަޢުލީމީ
މަރުކަޒުގެ ކުލާސްރޫމުގެ ދަތިކަން ހުރީމަ އެކަމަށް ވެސް 9 ކުލާސްރޫމުގެ އިމާރާތެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިދެއްވާފައި
އޮތްކަން އެއީ ފޮނަދޫގެ ރައްޔިތުން އުފާކުރާ ކަމެއް. އަދި އެކަމަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނިހާޔަތަށް
ޝުކުރުވެރިވާ ކަމެއް. އޭގެ އިތުރުން ފޮނަދޫގެ މިހާރު ރަށުގެ އެތެރޭގެ މަގުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުން އެބަދޭ.
އެއަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް ވަނީ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. ހަމަ އެގޮތަށް ފޮނަދޫގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް
ބޭނުންވާ ފައިސާ ވެސް ވަނީ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފަ. ސްޕޯޓް ސް އެރީނާ؛ އާދެ! އޭގެތެރޭގައި ފުޓުބޯޅަ ދަ ނޑާއި، ވޮލީ
ކޯޓާއި، ނެޓުބޯޅަ ކޯޓާއި އަދި ފުޓްސެލް ދަ ނޑު ވެސް ހިމެނިފައިވާކަން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން.
މީގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާ އިރާގެ ހިމެނޭ މާމެންދޫގެ ސްޕޯޓްސް އެރީނާ މީގައި ހިމެނިފައި އެބައޮތް. އޭގައި މި
ވަގުތަށް ފެންނަން އޮތީ، ބަށި ކޯޓުކަމުގައި ވިޔަސް އަ ޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދާއިރު އޭގައި ފުޓްސެލް ދަ ނޑެއް ވެސް ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، ބަޖެޓަކީ އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގާނޫނީ ޒިންމާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެއް
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފާސްކޮށްދިނުން އެއީ. އެއީކީ ވަކި މީހެއްގެ ކަމެއް ނޫން. މި ކަމަކީ ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެން މި ދަންނަވާލީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން އޮންނާނީ މީގެ ކުރިން
ކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ތިބީމު އިދިކޮޅު ގަ އި. މިއަދު އެންމެ ގަދައަށް މި ބަޖެޓަށް ފާޑުވިދާޅުވާ ބޭފުޅުން
ވެރިކަމުގައި ތިއްބެވިއިރު؛ އާދެ! އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި އޮތްއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ތިބެގެން އެ
ބޭފުޅުން ހުށަހެޅި ބަޖެޓަށް ގެންދިޔައީ ވޯޓުދެމުން. ސަބަބަކީ ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކުރެވޭ ކޮންމެ މަސައްކަތެއްގައި އެއްބާރުލުންދިނުން. ޤައުމުގެ ތަރައްޤީގެ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެވޭނީ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފާސްކޮށްގެން. އެހެންކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގާނޫނީ ޒިންމާއެއް އެ ބަޖެޓު ފާސްކުރަން
ވޯޓުދިނުމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން ފެނިގެން މި ދަނީ، ޒިންމާދާރު އިދިކޮޅު
ޕާޓީއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރަށް ޖެއްސުންކޮށް ، ރައްޔިތުންގެ ކުރިއެރުމަށް
ހުރަސްއަޅަމުންގެންދާ މަންޒަރު. އެހެން ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ، މިހާތަނަށް އައިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުފެނު
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް؛ އާދެ! ރައީސް ވަޙީދުގެ ވެރިކަމުގައި ވެސް، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ވެރިކަމުގަ އި ވެސް އެ
ބޭފުޅުން ބަޖެޓަށް ވޯޓުދެއްވާ ތަނެއް. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ، ބައެއް ބޭފުޅުންގެ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބައެއް ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކަށް 118 މިލިއަނުން، 36 މިލިއަނުން، 50 މިލިއަނުން، ނޫނިއްޔާ
210

20 މިލިއަނުން މިގޮތަށް ހިމެނިފައި ހުރިއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީނޭ އެ ބޭފުޅުން މި ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދެއްވާނެ ކަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބައެ އް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކުގައި އެބަހުރި 11 މިލި އަން، 9 މިލިއަން، 6 މިލި އަން
މިގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މީގެން މި ދައްކައިދެނީ ރައީސް ޔާމީން ނުވަތަ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ބަޖެޓު ހެއްދެވުމުގައި
އިސްކަންދެނީކީ ހަމައެކަނި ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ނޫންކަން. މުޅި ޤައުމުގެ
ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ރައް ޔިތުންގެ ކުރިއެރުމާއި ތަރައްޤީއަށް. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ޖީބުތައް އެތައް ގުނައަކަށް މުއްސަނދިވެގެންދިއުމުގެ މަ ގު
ފަހިވެގެންދާނެ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައް ޔިތުން ދެކެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުން މި ބަޖެޓުގެ
ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ލިބިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޒިންމާދާރު އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ވެސް
ބިނާކުރަނިވި ގޮތެއްގައި ފާޑުކީމާ އެކަން ބަލައިގަންނަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފަސޭހަވާނެ. އެހެންނަމަވެސް،
ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަމުގެ ޙަޤީޤަތް އޮޅޭ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކީ މާ އެއީކީ އަދި ޒިންމާދާރު އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކެއްގެ ވާޖިބު
އަދާކުރެވެނީ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. ރައީސް، މިހާތަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމަށް އެންމެ ގިނަ ފައިސާ ހިމަނާފައި އޮތް ބަޖެޓަކީ 2016 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރައްވަ އި
ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް ބަޖެޓު. އެއީ ގާތްގަ ނޑަކަށް 9.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ ، މިހާތަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އެއް ވެސް ރައީސަކު؛ އާދެ! ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް އަމާޒުކުރައްވަ އި ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާވަރުގެ އަދަދެއް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ، އަޅުގަ ނޑަށް ޙަޤީޤަތުގައި މި ބަޖެޓަށް އެހާ ދިގުކޮށް ވާހަކަދައްކާކަށް ބޭނުމެއް ނޫނޭ.
ސަބަބަކީ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
ލާބަޔާއި މަންފާއަށް އަމާޒުކުރެވިފައި އޮތް ބަޖެޓަކަށް ވާތީ ، މިއާ ދޭތެރޭގައި މާ ގިނަ ފާޑުކިޔުންތަކެއް ކިޔަން އަޅުގަ ނޑު
ބޭނުމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ވެސް މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ ބަޖެޓު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު
ދިރާސާކުރަމުންދާއިރު ވެސް އަދިވެސް އިތުރަށް، އަދިވެސް އިތުރަށް ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކަށް ، އެކިއެކި
ރަށްރަށަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮށްދެވޭނީ، މި ބަޖެޓުގެ ތެ ރެއިން ކޮށްދެވޭނީ ކޮންކަމެއްތޯ ބަލައި، އެ ކަންތައްތައް
ކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް މިއަދު މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން އެ ގެންދަވަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ މި
ރިޔާސީ ދައުރުގައި އެ މަނިކުފާނު ވެވަޑައިގެންނެވި ވަޢުދުތައް ފުއްދައިދެވޭތޯ. އާދެ! މިހާތަނަށް އައިއިރު، ދެ
އަހަރުދުވަސް ވެގެންދިޔައިރު ކޮންކަމެއްހޭ ކޮށްދެވުނީ ބައެއް ބޭފުޅުން މިތާނގައި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާ ޅުވީމަ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހައިރާންވޭ. އެ ބޭފުޅުން އެހެން ވިދާޅުވާއިރު، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ރާއްޖޭގައި ހިނގާ ކަންކަން
އެއްވެސް ވަރަކަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެކަން އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިނުގަންނަވަނީބާވައޭ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރު އައިއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ދާއިރާ އޮތް ގޮތް އަޅުގަ ނޑަށް
211

ހީވަނީ ރާއްޖޭގެ؛ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަތޮޅުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެހެން. އެހެންނަމަވެސް، މިހާތަނަށް އައިއިރު ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދެ އަހަރު މިއަދަށް
ފުރިގެންދިޔައިރު 160 އެތައް މަޝްރޫޢެއް ޞިއްޙީ ދާއިރާއިން އެކަނި ވަނީ ނިންމާފަ. އޭގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މީހުން އުޅޭ ހުރިހާ ރަށެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރުން ވަނީ ބޭސްފިހާރަ، އާސަންދަ ލިބޭ ބޭސްފިހާރަތައް
ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. އެއީ އަޅު ގަ ނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ 185 ބޭސްފިހާރަ ވަނީ މި ވޭތުވެގެންދިޔަ ދެ
އަހަރެއްހާ ދުވަހު ގެ ތެރޭގައި ޤާއިމުކޮށް، އޭގެ ޚިދުމަތް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ގޮތް މެދުވެރިކޮށްދެއްވާފަ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މިތާނގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ތިއްބަވައިގެން ވާހަކަދައްކަވާއިރު ވަރަށް
ބޮޑަށް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަން އެބަޖެހެއޭ ތިމަންނާއަށް، ތިމަންނަމެންނަށް މި ދެއްކޭ ވާހަކަ ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރާނީ
ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ބަޖެޓުގައި އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
ފާހަގަކޮށްފައި މި އޮތީ ހުޅުމާލެއާއި މާލެއާ ދޭތެރޭގައި މި ގުޅާލެވޭ ބްރިޖު. ރައީސް ޔާމީން ވިދާޅުވަނީ
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 2018 ވަނަ އަހަރު ހުސްވުމުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް އެ ބްރިޖުން
ދަތުރުކޮށްލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނޭ. އެކަމަކު ވެސް ހަމަ މި ވިދާޅުވަނީ މި ބަޖެޓުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ؛ ބަޖެޓަކީ
އެއްވެސް އަމާޒެއް އޮތް އެއްޗެއް ނޫނޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ނޫނެކޭ މިއީ ވަރަށް ވަރުގަދަ އަމާޒެއް
އޮވެގެން، ވަރަށް ވަރުގަދަ މިސްރާބަކަށް ދަތުރުކުރަމުންދާ ބަޖެޓެކޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި މިއަދު ހުންނެވީ
ރަނގަޅަށް އިޤްތިޞާދު ދެނެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅެއްކަން ހަމައެކަނި މި ބަޖެޓަށް ބައްލަވަ އިލެއްވީމަ ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ފަ ރާތްތަކަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ. މިހާވަރަށް އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ދައްކައިލާފައި
އަޅުގަ ނޑު ގަސްތު ކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ނިންމާލަމުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ތިބެގެން
މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ ވަކި ކުލައަކަށް ، ވަކި ފިކުރަކަށް ބަލައިގެންނެއް ނޫނޭ. މުޅި ޤައުމާއި މުޅި ޤައުމުގެ
ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާ އަށް ޓަކައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް ވެސް ހިތްހަމަޖެހިގެން، އަމާންކަމާ އި މިނިވަންކަމާ އެކީގަ އި އުޅެލެވޭ ފަދަ ތަނަކަށް ހަދަން. އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޭނުންވަނީ، ދިވެހި ކޮންމެ ރައްޔިތަކީ ވެސް އެ ރައްޔިތަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީން އެ ރައްޔިތެއް ގެ ދިރިއުޅުން
ފުއްދައިލެވޭވަރުގެ ތަނަވަސް ރައްޔިތަކަށް ހަދަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވެގެން މި އުޅެނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ
ނިޒާމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ފަސޭހަކަމާ އެކީ ގަ އި ލިބޭނެ ނިޒާމަކަށް،
ހަރުދަނާ ނިޒާމަކަށް ހަދަން. މި ބަޖެޓަށް ބައްލަވައިލެއްވީމަ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރައީސް ޔާމީން ޞިއްޙީ ދާއިރާއަށް
ދެއްވާ އިސްކަން. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗު ގައި 25 ބުރީގެ އާ އިމާރާތެއް ޤާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އެބަ އޮތް.
އެއީކީ ހަމައެކަނި ޕީ.ޕީ.އެމުގެ މެންބަރުންނަކަށް ޚިދުމަތްދޭކަށް ނޫން، ނުވަތަ އެމް.ޑީ.އޭގެ މެންބަރުންނަށް ޚިދުމަތްދޭކަށް
212

ނޫން، ނުވަތަ ޖޭ.ޕީގެ މެންބަރުންނަށް ޚިދުމަތް ދޭކަށް ނޫން. އޭގެ ބޭނުމަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ތިބެގެން އެކަށީގެންވާ ޞި އް ޙީ ފަރުވާ ލިބޭނެ މަގު ތަ ނަސްކޮށްދިނުން. ހަމައެއާއެކީގައި ބޯހިޔާވަހިކަން ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ވަރަށް މުހިއްމު މަޝްރޫޢުތަކެއް މީގައި ހިމެނިފައި އެބަ އޮތް. ހުޅުމާލޭގެ ދެވަނަ
ފިޔަވަހީގެ މަސައްކަތަށް މަގުފަހިވާނެ ގޮތަށް ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ހުރި ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެން
ތަފްޞީލަށް ދާކަށެއް ނެތިން. މިފަދަ އެތައް މަޝްރޫޢުތަކެއް މި ބަޖެޓު ތެރޭގައި ހުއްޓާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމަ ވަރަށް
ގިނަ ދުވަސްވީ ތަޖުރިބާކާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތެދުވެވަޑައިގެން މި ވިދާޅުވަނީ، ތިމަންނަމެންނަކަށް މި
ބަޖެޓަކުންނެއް އެއްވެސް ކަހަލަ އަލިމަގެއް، ނުވަތަ ކުރިމަގެއް ފެންނާކަށް ނެތޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ،
ހިނދުކޮޅަކަށް، ހިނދުކޮޅަކަށް ރީއްޗަށް ހުއްޓިހުރެ ތިމާގެ އަމިއްލަ ނަފުސަށް ތެދުވެރިވެގެން، ސިޔާސީ ފިކުރާއި ޒާތީ
ތަޢައްޞުބުން އެއްކިބާވެވަޑައިގެން ހުންނަވައި، ޙަޤީޤަތުގެ މައްޗަށް ބުރަވެވަޑައިގެން ނިކަން ވިސްނާވަޑައިގެން
ބައްލަވާށޭ ބަޖެޓަށް ރަނގަޅަށް ، ބަޖެޓް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްލައްވާފަ. އޭރުން އަމިއްލަ ނަފްސަށް ހަމަގައިމު ވެސް
ގަބޫލުކުރެވޭނޭ މި ބަޖެޓަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު ބަޖެޓެއްކަން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް އެކުލަވަ އިލެވުނު، މި ފަހުގެ
ތާރީޚުގައި މިހާތަނަށް އެކުލަވަ އިލެވުނު އެންމެ ރަނގަޅު ބަޖެޓަކީ މި ބަޖެޓުކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބައެއް ބޭފުޅުން
އެބަ ވިދާޅުވޭ މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ތިމަންނަގެ ދާއިރާގައި މިވެނި މަޝްރޫޢެއް އޮތޭ، އެވެނި މަޝްރޫޢެއް އޮތޭ. އެކަމަކު
ނުހިނގައޭ. އެހެން ކަން ހިނގައިދާނެ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަދު ބަޖެޓުގައި ހުރި ގިނަ ކަންތައްތައް
ނުކުރެވިގެން މި އުޅެނީ ކޮންމެހެން ސަރުކާރުން އެ ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވަން ބޭނުންފުޅުނުވާތީއެއް ނޫން. ގިނަ
ކަންތައްތައް، ބައްލަވާ މިހާރުވެސް. ބައެއް މަޝްރޫޢުތައް ހުންނާނެ ތިންހަތަރު ފަހަރަށް އިޢުލާންކޮށްފަ. ތިންހަތަރު
ފަހަރަށް އިޢުލާނުކޮށްގެން ވެސް އެކަށީގެންވާ ބަޔަކު ކުރިމަތިނުލުމުގެ ސަބަބުން އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު ނުކުރެވި ހުރި
މަސައްކަތްތައް ގިނަ އީ. އޭގެން މި އެނގެނީ ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ކުރެވެމުންދާކަން. ކަންތައްތައް
ނުކުރެވިގެން މި އުޅެނީ އެ މަސައްކަތްތައް ކޮށްދޭނެ ފަރާތްތަކެއް ނުލިބިގެންކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ހަމަ
ޙަޤީޤަތް. އެންމެ ރަނގަޅަށް މިއަދު މިކަން އެނގިވަޑައި ގަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރި ފަރާތްތަކަށް އިނގޭތޯ. އެ
ބޭފުޅުން، މިސާލަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިފާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ޢާއިލާތަކަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުންނާއި، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގައި ވަޒީރުކަން ކުރެ އްވި ބޭފުޅުން
ކުންފުނިތައް ހައްދަވައިގެން ކޮންސްޓްރަކްޝަން ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދެވިއިރު، އެ ބޭފުޅުންގެ
ވެރިކަމުގައި އެ ކުންފުނިތައް ހުރީ އިނދަޖެހިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ސަރުކާރު އައި ފަހުން އެ ކުންފުނިތަކަށް
ވެސް ވަރަށް ގިނަގުނަ މަޝް ރޫޢުތައް ލިބި، ކުންފުނިތައް ކޮޅަށްޖަހައި ކުންފުނިތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ހަލުވިކަމާ އެކު
ހިނގައި، އެ ކުންފުނިތަކަށް މަންފާ ލިބެމުންދާކަން އެއީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މުޅި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަމާޒުކޮށް
އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތުގެ ވަރަށް ފާޅުކަން ބޮޑު ހެއްކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
213

މިއީ ޙަޤީޤަތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރި ފަރާތްތަކުން މިއަދު މި ތަނަށް ތެދުވެ ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން ޙަޤީޤަތެއް ނެތް
ވާހަކަދައްކަމުންދާތީ އަޅުގަ ނޑު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ތި ބޭފުޅުން ރަނގަޅަށް ބައްލަވާށޭ މިދިޔަ
އަހަރުގެ ބަޖެޓާއި، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓާއި، މިހާތަނަށް އައިއިރު ރާއްޖޭގައި ކުރެވުނު ކަންތަކާއި، ނުކުރެވިހުރި ކަންތަކާ.
އަދި މިދިޔަ އަހަރު ނުކުރެވި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން މި އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ހުރި ކަންތައްތަކާ،
ބައްލަވަ އިލެއްވީމަ ކޮންމެހެން އެ ބޭފުޅުން އެ ދައްކަވާ ވާހަކައަށް ބަރޯސާވާކަށްނުޖެހޭނެ. ރާއްޖޭގެ އުތުރާއި ދެކުނަށް
ނަޒަރު ހިންގައިލީމަ އެނގޭނެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް މިއަދު ކުރެވެމުން ގެންދާ މަސައްކަތްތައް. 27
ބިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ ހިމެނިފައިވާ މި ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައި މި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް
އަމާޒުކުރެވިފަ. އަދި އޭގެތެރެއިން ވެސް 90%އާ ގާތްކުރާ އަދަދަކަށް މި އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތޮޅުތަކުގެ
ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ޚާއްޞަކުރެވިފަ. އެއީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އަތޮޅުތަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހުން އެކަމަށް ޓަކައި
ފަޚްރުވެރިވާންޖެހޭ ކަމެކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައީސް ޔާމީން
ވެރިކަމަށް ގެންނަންއުޅުނުއިރު ވެސް މި ވާހަކަތައް އައީ ދައްކަމުން. އަޅުގަ ނޑުމެން ދެންނެވީމު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤައުމު މިއަދު ވެއްޓިފައި މި އޮތް އިޤްތިޞާދީ ވަޅުގަ ނޑުން މި ޤައުމު ނަގައި، މި ޤައުމަކީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން
ފުދުންތެރި ޤައުމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދައިދޭނަމޭ ރައީސް ޔާމީން ވެރިކަމަށް ގެނެ އްސިއްޔާ. މި ވީ ދެ އަހަރެއްހާ
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މަނިކުފާނަށް މި ލިބިވަޑައި ގެންނެވި ކުރުކުރު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެކަން އެ ދަނީ ދައްކަވަމުން.
ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާ! އެ މަނިކުފާނަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި؛ މިއަދު ވެސް އެ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ބައްދަލުކުރައްވާފައި ، ތިމަންމަނިކުފާނު ބޭނުންފުޅެއް ނޫނޭ ނަމެއްގައި ބަޖެޓުގައި ކަމެއް ޖަހާކަށް. ނަމެއްގައި. އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުން ކުރި ކަމެއް މިއީ. ވަރަށް ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ބަޖެޓު ފޮތުގައި ލިޔެލާނެ. އޭގެތެރޭގައި ފޮނަދޫގެ ނަރުދަމާ
ޤާއިމުކުރަން 1 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި އޮވެދާނެ. އަނެއް ރަށެއްގައި ފެނުގެ ނިޒާމު ޤާއިމުކުރަން 5 ލައްކަ ރުފިޔާ
ޖަހާފައި އޮވެދާނެ. އެކަމަކު ރައީސް ޔާމީން ބޭނުންވަނީ، ރައީސް ޔާމީންގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނުއްވާ ، ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމަނުއްވާ ކަމެއް އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު އެ ކަމެއްގެ ބޮޑު ބައި ނިމޭ ގޮތަށް ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނުއްވައިގެން
ކުރިއަށް ގެންދަވަން. އެއީ ޙަޤީޤަތުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ވަފާތެރިކަމާ އެކީގައި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި
މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުން ކަންކަން ކުރައްވާ ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ދައުލަތުގެ ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައި، 2016 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް
ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދިޔައިމަ އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ 2016 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
އުއްމީދުނުކުރާ، މިހާތަނަށް އަދި އުއްމީދުނުކުރެވޭ ފަދަ ގިނަގުނަ ކުރިއެރުންތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް
ލިބިގެންދާނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.ޕީ.އެމާ އަދި އެމް.ޑީ.އޭއާއި ޖޭ.ޕީ ގުޅިގެން ރައީސް ޔާމީން
214

ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް، ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮތް ބަޖެޓު ފާސްކޮށްދިނުމަށް ވަރަށް ކެރިގެން.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ކޮށްދޭނަން. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ އެމް.ޑީ.ޕީން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު، 2016 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ބަޖެޓު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މިހާތަނަށް ހުށަހެޅި އެންމެ ބޮޑު ބަ ޖެޓެއް ގޮތުގައި ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީވެ
އަދުގެ ސަރުކާރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ހަމައެއާއެކު ބަޖެޓު ހުށަހަޅަމުން
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި އެންމެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށަކަށް އުފާވެރިކަން
ގެނެސްދިނުމަށް ހުށަހެޅިގެންދާ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި އިޝާރާތްކޮށް، އެ މަނިކުފާނު ދައްކަވާފައި ހުރި ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ރިޢާޔަތްކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލެވޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްލާނަން. އާދެ! އެންމެ ފުރަތަމަ
ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއާއި
ކުރިއެރުމަށް އަދުގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދެއްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތްތަކަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. މި ޝުކުރު އަޅުގަ ނޑު އެންމެ ބޮޑަށް ދަންނަވަންޖެހޭ ޙަޤީޤީ ސަބަބަކީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ހަޔާތުގައި 3 އަހަރުދުވަހުގެ ހިތްދަތި ވޭންތަކެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ތަހައްމަލުކުރުމަށް ފަހު އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރު ބަދަލުވެ، ޑރ. ވަޙީދުގެ ސަރުކާރު އައުމަށް ފަހު، އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުން ފެށި މަސައްކަތްތައް މިއަދު
މި ސަރުކާރުން ބޮޑު ބައެއް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވަމުން ގެންދަވާކަމީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެ ސް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
އެންމެހައި ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު
ދަންނަވާ ކަމެއް. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާއިން ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުންތައް ފެންނަމުންދާކަން ހަމަ
ޔަޤީނުން ވެސް ދާއިރާގައި ތި ބި ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ބަލައިލި ކޮންމެ ދިމާލަކުން ފެންނަމުންދާނެ. 3 ރަށެއްގެ
މައްޗަށް އެކުލެވޭ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާއަކީ ، ހަމަގައިމު ވެސް މިހާރު ދައުލަތަށް ލުއިފަސޭހަކަން ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ދެ
ރަށަކަށް ކުޑަވެ ، އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ މުހިއްމު ކަމެއް ގެންގުޅުއްވާ ރަށެއް ނިސްބަތްވާ، ކުޑަހުވަދޫގެ މައްޗަށް
ބިނާވެގެންވާ ދާއިރާއެއް. އާދެ! މި ދާއިރާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި މި ވީ 7 އަހަރު ދުވަހުގެ ތާރީޚުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަގައިމު ވެސް އެންމެ އުފާވެރިކަމެއް ގެނެސްދޭ
ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ ޙަޤީޤީ ސަބަބަކީ، މިއަދުގެ މި ބަޖެޓަކީ މައިގަ ނޑު 4 ބައެއްގެ
215

މައްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ ބަޖެޓެއްކަން. އާދެ! އެ ހަތަރު ބަޔަކީ، އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީއާއި، ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ އާ އްމު
ޚިދުމަތާއި، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީއާއި، ދަރަނީގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވިގެން އެކުލަވަ އިލެވިފައިވާ ބަޖެޓެއް. އާދެ! މިފަދަ
ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިގެން މި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު، ނުވަތަ މި ބަޖެޓާ ގުޅޭގޮތުން އެކިއެކި ބޭފުޅުން
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހަމަގަ އިމު ވެސް ހަނދާކޮށްލަން އެބަޖެހޭ އިޤްތިޞާދު، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި
އިޤްތިޞާދު ހީނާރުވެފައިވާ ޙަޤީޤީ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަދި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ޙަޤީޤީ ތަރައްޤީ
ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ޤައުމަށް ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ
ކޮބައިތޯ؟ އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ ، ސިޔާސީ ފިކުރު ތަފާތުވުމެއްގެ ތެރެ އިން ނުވަތަ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކަށް
ނިސްބަތްވެގެން އެކުލަވައިލެވުނު އެންމެ ފުރަތަމަ ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް ކުރި ގޮތުގެ ވާހަކަ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ދައްކާލަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު އަދި މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ހަމަގައިމު ވެސް ހަމަ ހުރެފައި ވާހަކައެއް ދައްކާކަށެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެންދިޔަ، ތިމާމެންނަށް ތާއީދުކުރާ ނުވަތަ ތިމާގެ ނުލަފާކަން ދައްކައިލާނަމޭ ބުނެ، ވަކި
ދާއިރާއަކަށް ވަކި ކަމެއް ނުކޮށްދޭނެ ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅަކު
ވިދާޅުވަމުންދިޔަ ތަން. އެކަމަކު މިއަދު އޭގެ މުޅިން ތަފާތު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އަސާސީ ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އަދުގެ ސަރުކާރުން އެ ދަނީ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން. ހަމަގަ އިމު ވެސް އެކަން އެ އޮތީ
ދޮގުކޮށް، އަދި އެކަމުގެ ގޮންޖެހުންތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހިފައި މި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭރުގައި މަސައްކަތްކުރި
ގޮތްތަކެއްގެ ސަބަބުން އެއްކަލަ ތަރައްޤީނުކުރެވިފައި ހުރި ދާއިރާތަކަށް ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން ކަންތައްތައް ކުރެވިގެން
މިއަދު ދާ ތަން މި ފެންނަނީ. އާދެ! ޝައްކެއް ވެސް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ތަރައްޤީގެ އެކިއެކި ވާހަކަ
ދައްކާއިރު ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު އެންމެ ބޮޑަށް ގެއްލުން ލިބިފައި މި އޮތީ؛ ކޮބައިތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކެރިހުރެ މި ދަންނަވަނީ، ގާދޫކޮލުން ބޭރުވާ ފައިސާ ހުއްޓިގެން ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ޤައުމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެދެވޭ ތަރައްޤީ ލިބިގެނެއް ނުދާނެ. ގާދޫކޮލުން ފައިސާ ބޭރުކުރަން
އެންމެ ފުރަތަމަ އެންމެ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ފަށާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް ވެސް ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް
ދަންނަވާލަން އެބަޖެހޭ. މި ތަނުގައި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަމުން، ޚާއްޞަކޮށް އިދިކޮޅު ޕާޓީއަށް
ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ވާހަކަ ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި ކުންފުނިތަކެއްގެ ވާހަކަ . 90 އެތަކެއް ކުންފުންޏެއް އޮތްއިރުގައި
ފައިދާވާ އޮތީ ހަމައެކަނި އެންމެ ދެ ކުންފުންޏޭ. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން، އެފަދަ ބަހެއް ދުލުން
ވިދާޅުވެދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި. ފައިދާވާ ހަމައެކަނި ދެ ކުންފުނި. އެ ދެ ކުންފުނީގެ ގޮތުގައި ދިރާގާއި ފެން ކުންފުނި
ވާއިރުގައި އެ ކުންފުނީގެ މައިގަ ނޑު ފައިދާ ބޭރަށް ގާދޫކޮލުން ބޭރުކޮށްލީ ކޮންބައެއްތޯ؟ މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ހަނދާންކުރަންޖެހޭ. އެހެން އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެގޮތަށް ނުކުރި ނަމަ، މިއަދު އެ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭ ފައިސާއިން
ދައުލަތަށް ކިހާވަރެ އްގެ ފައިދާއެއް ލިބުނީސްތޯ؟ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކިހާވަރެއްގެ ފައިދާއެއް އެކަމުން ލިބުނީސްތޯ؟
216

އަދި ހަމައެއާ އެކު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައި ދޮރާށި، މައި ދޮރާށި ކަމަށްވާ ޖީ.އެމް.އާރަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް
ދޫކޮށްގެން ގެއްލިގެންދިޔަ ފައިސާއަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާދޫކޮލުން ބޭރުވެގެންދިޔަ ފައިސާއެއް ނޫންތޯ؟ އަދި
ހަމައެއާއެ އްކޮށް، ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ ރައީސް ނަޝީދު ކުރެއްވި ކަމަކަމަށް ވާތީވެ
ގުޅީފަޅު ގައި ސަރުކާރުން ކަމެއް ނުކުރާ ވާހަކަ. އެ ވާހަކަ ވިދާޅުވިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރާ ދެލޯ ސަލާމަތުން
ނެތީބާއޭ. މިތާނގައި އެބައޮތޯ ރައީސް މައުމޫނުގެ ވެރިކަމުގައި ތަރައްޤީކޮށްފައި އޮތް ހުޅުމާލެ ކިޔާ ތަނެއް. ހަމަ ގައިމު
ވެސް އެތަނަކުން އެ ވަސީލަތްތަކެއް ޤާއިމުކުރެވި ، އަސާސީ ޚިދުމަތަތްކެއް ފޯރުކޮށްދެވި، އެ ތަނުގައި އެ ދަނީ ބައިވަރު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވި އާބާދުކުރެވެމުން. ވަކި ކަހަލަ ޕްލޭނެއްގެ ތެރެއިން އާބާދުކުރެ ވިފައިވާ ތަނަކަށް ވާތީވެ،
ހަމަގައިމު ވެސް ކޮށަ އިމަށައި ބުރިކޮށްލަން ނުކެރުނީމާ ނުވަތަ އެ ތަން އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރެވިފައި އޮތް ކަމަށް ވާނަމަ،
ތިމާމެންނަށް ކަމެއް ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ނުވަތަ މީހަކު ކޮށްފައި އޮތް ކަމަކަށް ވެދާނެތީވެ، ހުޅުމާލޭގައި އަތްނުލާންވެގެން
ގޮސް ގުޅީފަޅު ކިޔާ ތަނަކަށް ލާރިތައް އަޅަ އިލީމާ އެއީ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ އިސްރާފޭ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ
ގޮތްގޮތަށް ކަންތައް ކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ދެނެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅަކު ޤައުމުގައި ހުންނަވަ އި ގެން
ވެރިކަމުގައި ތަހުތުގައި އިންނަވައި ގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް މި ދެންނެވި އުސޫލުން ކަންތައް
ކުރަމުންގެންދާއިރުގައި އެކަމާ ހަޖަމުނުކުރެވިގެން ތަފާތު ވާހަކަތައް ދެއްކިޔަކަސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، އެ ކަންކަމެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށެއް ހާސިލެއް މުޅިއަކުން ނުވާނޭ. އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ތެދުވެރިކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރަނީ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ގައިމު ވެސް ނަމޫނާއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ވޯޓުނުދޭ އެންމެ ބަޖެޓެއް ވެސް ނޯންނާނެ.
އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުނުދޭ ވަޒީރަކު ނުހުންނާނެ. ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުންދިނުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް
ކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، ތިން އަހަރުދުވަހުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހަމަގައިމު ވެސް އެއްވެސް ކަމެއް
ކޮށްދީފައިނުވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ހަމަގައިމު ވެސް ސަރުކާރަށް ޖެއްސުންކުރުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ ސަރުކާރުން
ހުށަހަޅާ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ކުރި އެއްވެސް
އުނދަގުލެއް ، ތުރާލެއް ނޯންނާނެ. މިތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ބައެއް ކަހަލަ ހާލަތްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް
ކުރަން ދިމާނުވާ، ނުވަތަ ކުރަން އުނދަގޫ ކަންތައްތަކާ ވެސް ކުރިމަތިވި. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ކަމަށް ވާތީ، ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ނިޒާމު އޮންނަންޖެހޭނެ ތަނަކަށް
ވާތީ ބައެއް ކަހަލަ އުސޫލުތައް މިތަނުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ދިޔައިމަ، ތަޅުންގަ ނޑު މައްޗަށް ނުކުމެ ވޯޓުނަގާ ހިސާބަށް
ކަންތައް ދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އެ އިހުތިޖާޖުކުރާ ހިސާބަށް ދިޔައިން. އެ މާޙައުލު މި ތަނުން ފެނިގެންދާކަށް
ބޭނުމެއް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ސަރުކާރަށް އެއްބާރުލުން ދިނުމަކީ ކޮންމެހެން ވެސް
217

ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް ވާތީވެ މި ވާހަކަ މި ދަންނަވާލީ. އާދެ! އިޤްތިޞާދުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
އެންމެ ބޮޑަށް ދަންނަވާލަން އޮތީ ރާއްޖޭގެ ހަމަގައިމު ވެސް މި ލިބޭ ފައިސާ، ރާއްޖެއަށް މި ލިބޭ އާމްދަނީ ހެޔޮ
ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ގޮތްތަކެއް ނިންމަން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންބޮޑުވުންތަކާ
ކުރިމަތިލާން މި ޖެހެނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ކޮރަޕްޝަން އެބަދޭ. މިއަދު ސަރުކާރު ހިންގަވަން ހުންނެވި ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް ހަމަގައިމު ވެސް މިވީ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅުގެ ތެރޭގައި ދަތިއުނދަގޫ އެތައް ކަންތައްތަކެއް ދިމާވެގެން
ހިނގައްޖެ. އިޚްލާޞްތެރި ނޫން މީހުންތަކެއް ފެނިގެންހިނގައްޖެ. ކީއްތޯ ކުރާނީ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 129 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހަވާލުކުރާ ކަންތައްތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުން މަތިކުރާ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް
ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކުލަވައިލާ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހެއް އޮންނަން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކަންޏަކުން
ނުހިންގޭނެ ޤައުމެއް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށް ޓަކައި ނަގާ މީހުންގެ އިޚުލާޞްތެރިކަންނެތުނީމާ ދެން
ކަންތައް ކުރަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ހަ މައެކަނި ރައީސަކީ ޢަބްދުاله ޔާމީންކަމުގައި ދެންނެވުމަކީ
ހަމަގައިމު ވެސް އެހެން ރައީސުންނަށް ވެވޭ ބޭއިންސާފަކަށެއް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މި ބާވަތުގެ ކަންތައްތައް
ކުރަމުންދާއިރުގައި ވެސް މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން މި ފެންނަމުންދަނީ، އެ ބާވަތުގެ ކަންކަމަށް
ވެސް، އެ އިޞްލާޙުތަކަށް ވެސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނަންގަވާ ޑިސިޝަންތަކަށް ނުވަތަ އަޅުއްވާ ފިޔަވަޅުތަކަށް މި
މަޖިލީހުގައި އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން އެ އްބާރުލުންނުދޭ ތަން. އެހެންވީމާ، މި ކިޔާ އެއްޗެއް ދިމަލެއް ނުވޭ. އެއްކޮޅުން
އެކަކުގެ ގޯސް ވާހަކަދައްކާފައި، އެ ގޯސް މީހާ ދުރަށް ލާން މި ތަނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނީމާ،
އެކަމަކަށް ވެސް އެ ބޭފުޅުންގެ އެއްބާރުލުމެއް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ، ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި މި ޤައުމު މި އޮތީ ޕާޓީ ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން އެކުލަވައިލެވުނު އެންމެ ފުރަތަމަ ސަރުކާރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގޯސްކޮށް ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިގެންނޭ. އަޅު ގަ ނޑު ހަމަ މިހެން މި ދަންނަވާލި
ކަމަކީ، 9.5% މި ބަޖެޓުގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި ދެ
ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އަރާފައި މި އޮތީ ކިހިނެއްވެގެންތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ މާލިއްޔަތު
ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކުރެވިފައިވާ އެތައް ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ހަމަގައިމު ވެސް މިކަމުން އަރައިގަތުމަށް
ޓަކައި ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤުރުބާނީތަކެއް ވާން އެބަޖެހޭ. ދާއިރާގެ ތަރައްޤީއާއި
ކުރިއެރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، އަދި މި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން
ބޭނުންކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކުން ނޫން ގޮތަކަށް ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ ޚަރަދުތަކެއް ފުލެއް ނުބެއްދޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ބާވަތުގެ ކަންކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ،
ތަންކޮޅެއް ގަބޫލުކުރަން ފަސޭހަ ވާހަކަތަކެއް ދައްކައިގެންނޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޙަޤީޤީ ތަރައްޤީ ގެނެސްދެވޭނީ.
އެހެންވީމާ، މި ބާވަތުގެ ވާހަކަތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ އަބަދުވެސް މި ތިބެނީ މި ދައްކާ ވާހަކަތަކުގެ ޙަޤީޤަތް ހުރީ
218

ކިހާވަރަކަށްތޯ ބަލަން. އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަމުންދަނީ ދާދި ފަހަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންހިނގައްޖެ މި މަޖިލީހުން އިހަށްދުވަހަކު ހިނގައްޖެ ބިލެއް ފާސްކުރެވިގެން. ބޭންކުތަކުން
ލޯނު ހޯދުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން އެ ދަނީ ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން. މިދިޔަ މަޖިލީހުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ގޮވާލަ އިފައިވާނެ، ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު ބޯހިޔާވަހިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ
ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި، ތަރައްޤީވެފައިވާ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ކަންކުރާ އުސޫލުން މި
ތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި އޮޑިދޯނިފަހަރު ބަނުމަށް ލުއި ލޯނު ލިބޭނެ ގޮތްތަކެއް އެބަ
ހަމަޖެހެންޖެހޭ. އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފައިސާ ހުރި ތަންތަނުގައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް،
ރައްޔިތުންނަށް އެ ކަންކަން، އަސާސީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ވަކި ހިސާބަކަށް ދިޔައިމާ އެ ފައިސާ
ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޖުބޫރުވަނީ ޓީބިލު ގަންނަން. އެހެންވީމާ، އެ ގަންނަންނުޖެހޭ ހިސާބަށް
ދެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕެންޝަން ފަންޑުގައި ވެސް ހުރި ފައިސާއިން
ރައްޔިތުންނަށް ލުއި ލޯނު ލި ބިގެން ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި އޮޑިދޯނިފަހަރު ބަނުން ކަހަލަ ކަންތައް ކުރެވިގެންދާނެ.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް، އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. ވީހާވެސް
އަވަހަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ ކަހަލަ ކުޑަކުޑަ ޤައުމަކަށް ވެފައި، މި ތަނުގެ ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން، އަދި ޚާއް ޞަކޮށް
އިންފްލޭޝަން ރޭޓު ވެސް އެތައް ގުނައަކަށް ދަށްވެގެންދާނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ގަބޫލުކުރާ
ކަމެކޭ ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމަށް މިހާރު ނަގާ ލޯނު، 11.5%ގެ ލޯނު، 4 މިލިއަން ރުފިޔާ ނެގީމާ އެ 4 މިލިއަން ރުފިޔާ
އަނބުރާ 10 އަހަރުދުވަހު ތެރޭގައި ދައްކާއިރު 8 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ދައްކާ ގޮތަށް އޮތީ މަ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ޤައުމުގެ ބައެއް ކަހަލަ ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީތައް ނުވެގެން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން
ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ޚާއް ޞަކޮށް ދާދި ފަހުން މި ތަނުން ފާސްކުރެވިގެންދިޔަ ބިލަކީ ވެސް އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
މަގުފަހިވެގެންދާނެ ބިލެއް ކަމަށް ވާތީވެ އެކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފަލާ އެކު ފާހަގަކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ޝުކުރު ދަންނަވަން. އާދެ! ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު ތިމާގެ ދާއިރާއަށް ތިމާއަށް އެއްވެސް
ކަމެއް ނުކުރެވެއޭ ބުނާއިރުގައި ، ވެފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާލެއް މާ މަދޭ. އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ
އަޅުގަ ނޑަކީ ވެސް ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ، އެ ދާއިރާގެ ރަށަކަށް ނިސްބަތްވާ ރައްޔިތެއް. ހަމަގައިމު ވެސް
މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަގައިމު ވެސް ނުލިބޭވަރުގެ ބައިވަރު ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް ލިބިފަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއް ހުރޭ. އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި
އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމަށް ޓަކައި ކަ ނޑައެޅޭ ވަކި ސަރަހައްދުތަކަށް ކަ ނޑައެޅޭ ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް އަހަރުން
އަހަރަށް ތަންފީޛުވެގެންދިއުމަކީ ހަމަ ކޮންމެހެން ވެސް މުހިއްމު ކަމެއް. ހަމަ ކޮންމެހެން ވެސް މުހިއްމު ކަމެއް.
219

އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، ހަމަގައިމު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހިމެނޭ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުޑަހުވަދޫއަކީ އާބާދީ
އެއްފަސްކުރުމަށް އެންމެ ބޮޑަށް ލޯބިކުރާ ރައްޔިތެއް ދިރިއުޅޭ ރަށެއްކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް
އެނގޭނެ. މިހާރުވެސް 3 ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެ ރަށެއްގައި ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށެއް. ބިން ހިއްކުމުގެ މަސަ އްކަތް ވަނީ
އެއްބައި ނިންމާފަ. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ބާކީ ބައި ބިންހިއްކިގެން އެ ތަނުގައި ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަން
ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ރަނގަޅު ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިގެން އެ ތަން ތަރައްޤީވެގެންދާ ތަން ދެކުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އެ
ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ދެކޭ ހުވަފެނެއް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީވެ، ވީހާ ވެސް
އަވަހަކަށް އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމު ގެ ތެރެއިން މިކަހަލަ ތަންތަން ތަރައްޤީކޮށް، އެ ތަނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް، ނުވަތަ އެ ތަނުގެ އާބާދީ އިތުރުވެގެންދާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައް
ވެގެންދިއުމަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކަށް ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް އެތައް ގުނައެއް
ލުއިވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ދެކޭތީވެ ، އެކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ގޮވާލަން. މިހާރު ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ
ތެރޭގައި ހަމަ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަން، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތާ ނގައި ކުޑަހުވަދޫއަކީ ވެސް ހަމަ ތަޢުލީމީ، ޢިލްމީ ޤާބިލު
ދަރިންތަކެއް އުފެދެމުންދާ ތަނަކަށް ވާތީ، އެ ސަރަހައްދުގެ ބޮޑު ރަށަކަށް ވާތީވެ ، ޔުނިވަރސިޓީ ކެމްޕަސްއެ އް
ޤާއިމުކުރެވިގެންދިއުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ، އެ ދާއިރާއެއް ގެ ރައްޔިތުން ދެކޭ ހުވަފެނަކަށް ވާތީވެ
އެކަން ވެސް ވެގެން އަވަސް މުސްތަޤުބަލެއްގައި ދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް. އަދި
ހަމައެއާއެކު ޖެހިގެން އޮތް މާއެނބޫދޫއަކީ ވެސް މިހާރު ބިމުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައިވާ ރަށެއް. ހާހަކަށް ވުރެ
ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅޭ މާއެނބޫދޫއަކީ އެ ރަށަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ރަށް. މާއެނބޫދޫއަކީ ވެސް ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތަކެއް މި ފަހަކަށްއައިސް ކުރިއަށް ހިނގަމުންގޮސް މިހާރު ރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ބައެއް ޒުވާނުންނަށް ގޯތި
ލިބުމުގެ ދަތިކަން އޮތް ރަށަކަށް ވާތީވެ ، ވީހާ ވެސް އަވަސް މުސްތަޤްބަލެއްގަ އި އެ ރަށުގައި ބިން ހިއްކިގެންދާނެ
ދުވަހެއް ދެކުމަކީ ހަމަގައިމު ވެ ސް އެ ރަށުގައި ތިބި ޒުވާނުންނާ، އަދި އެ ރަށުގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދޭ ކަމަކަށް ވާތީވެ، އެކަން ވެސް ސަރުކާރުން ބައްލަވާފައި ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އެކަން ކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގޮވާލަން. އަދި ހަމައެއާއެކު އަޅުގަ ނޑުމެން އާބާދީ އެއްފަސްކުރުމުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު އެއް ރަށަކަށް ބަދަލުވާ ހުރިހާ
ރަށްޔިތުން ބަދަލުވެއްޖެ ނަމަ، ކުރީގައި ވެސް މައުމޫނުގެ ސަރުކާރުގައި އެބަ ހުރި އިނާޔަތްތަކެއް ދީފަ. އެގޮތުން، ވާނީ
ރައްޔިތުން ކުޑަހުވަދޫއަށް ބަދަލުވެފައިވާ ރައްޔިތުންނަކީ ، އެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން މިހާރު އެއްކޮށް އެ ރަށަށް
ބަދަލުވެފައިވާ ބަޔަކަށް ވާތީ ވެ ، އެ މީހުންނަށް ވެސް އެ ލިބޭ އިނާޔަތްތައް ލިބި، އެހެން މީހުންނަށް އެ ތަނަށް
އާބާދުވުމަށް ހިތްވަރަކަށް ވެގެންދާނެ ކަމަކަށް ވާތީވެ، އެ އިނާޔަތް ވެސް ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް ލިބިގެންދިއުމަކީ
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވާތީވެ އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ވަރަށް އުފަލާ އެކު ފާހަގަކުރަން. 27.4 ބިލިއަންގެ ބަޖެޓަކީ ހަމަގައިމު ވެސް މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް
220

ވެސް ފާސްނުކުރާވަރުގެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް. އަދި މި ބަޖެޓުގައި މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް ވެސް
އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމަށް އަދި ޚާއްޞަކޮށް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އަސާސީ ޚިދުމަތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް ޢަބްދުاله
ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން މި ކުރަމުންގެންދާ ބުރަ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އަޅުގަ ނޑުގެ ދުޢާއަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރަށް މި މަޖިލީހުގެ އެންމެހައި މެންބަރުން އެއްބާރުލުންދީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަ ރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖެއަށް ދަތިކުރުމުގެ ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ގޮވަ އިނުލައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރުމަށް...
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިއަދު ހެނދުނުން ފެށިގެން ކުރިއަށްދިޔަ ޖަލްސާ މިހާރު މި ވަނީ ރޭގަ ނޑު 12
ޖަހަން ފަހަކާ ހަމައަށް އައި އިރުގައި މި ވަނީ އެދިވަޑައިގެންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމިފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު 2016 ވަނަ އަހަރަށް
ލަފާކުރާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ފުރަތަމަ ބައިގެ ބަހުސް މަރުޙަލާ ނިމުނީކަމުގައި ދަންނަވަން. އާދެ! އިއްޔެ އާއި މިއަދު
މުޅި ޖުމުލަ 72 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާފައި އެބައޮތް. މިއަދު 45، އަދި އިއްޔެ 27 އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން. އެހެންކަމުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ހަމައެހެންމެ
މަޖިލީހުގެ އަމީންޢާއްމަށާއި އަދި އިދާރީ މޭޒުގެ އެންމެހައި މުވައްޒަފުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން
އަޅުގަ ނޑު މި ރޭގެ ޖަލްސާ ނިންމައިލާނީ. އާދެ! ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 18 ނޮވެންބަރު 2015 ވާ
ބުދަ ދުވަހު؛ މާދަމާ ހެނދުނު 11:00 ގައި.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
221